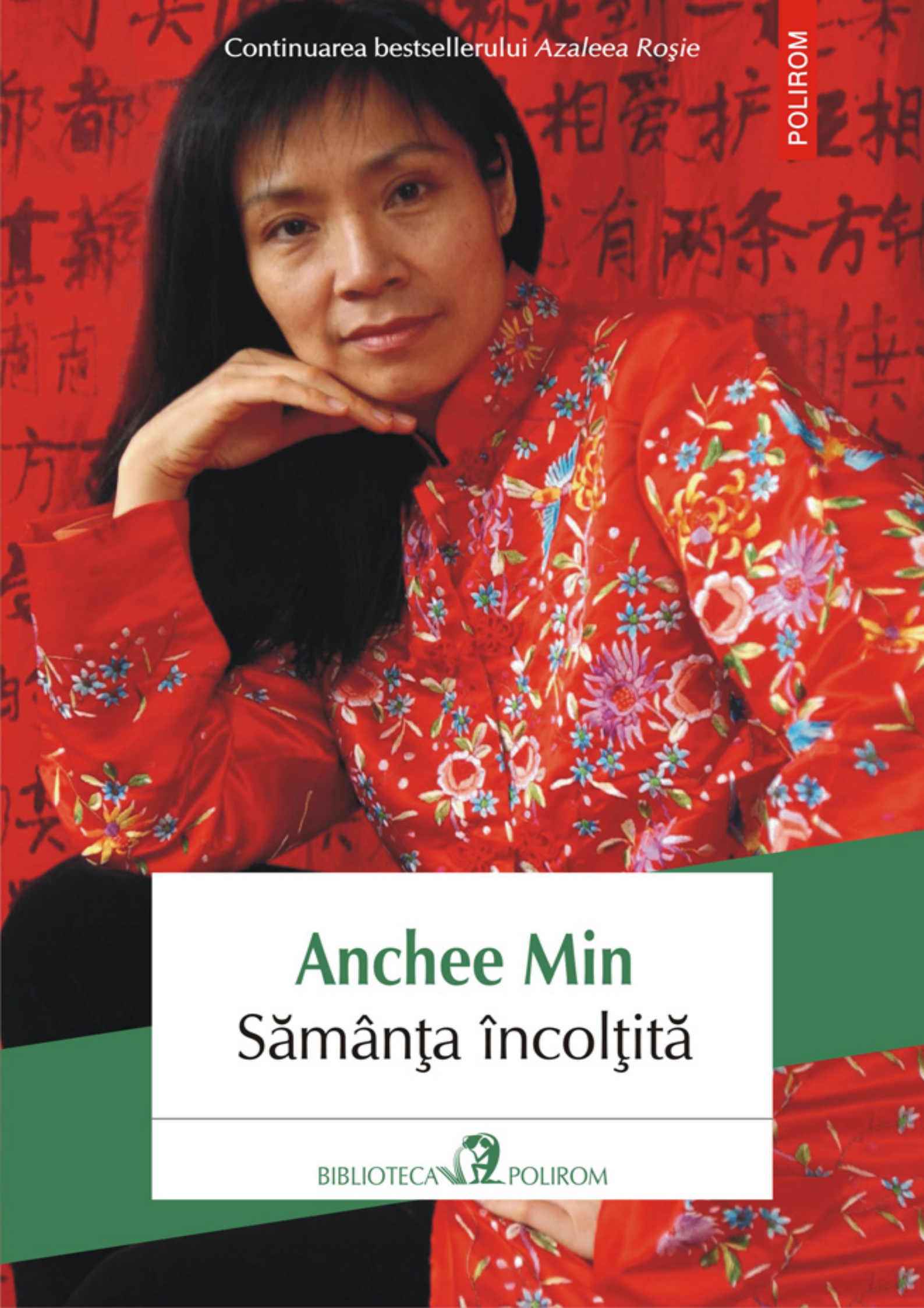

Continuarea bestsellerului *Azaleea Roşie*

POLIROM

Anchee Min

Sămânţa încolţită

BIBLIOTECA POLIROM

Anchee Min

Sămânţa încolţită
O biografie

Traducere din limba engleză
de Ionuţ Sociu

POLIROM
2016

Anchee Min, *The Cooked Seed*
Copyright © 2013 by Anchee Min
First published by Bloomsbury USA, New York
Translation rights arranged by Sandra Dijkstra Literary Agency
All rights reserved
© 2016 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-5944-9
ISBN PDF: 978-973-46-5945-6
ISBN print: 978-973-46-4690-6

Coperta: Carmen Parii
Foto copertă: © David Morris

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

ANCHEE MIN s-a născut în 1957 la Shanghai, în timpul regimului comunist condus de Mao Zedong. La numai nouă ani făcea parte din Micile Gărzi Roşii (organizaţie de tineret iniţiată la începutul Revoluţiei Culturale, menită să susţină regimul maoist), iar la şaptesprezece ani, în timp ce se afla într-o tabără de muncă, a fost aleasă să joace în unul dintre filmele realizate de celebrul studio cinematografic al doamnei Mao. În 1984 a emigrat în America, ajutată de actriţa Joan Chen. Aici şi-a scris cartea de memorii *Azaleea Roşie* (1994; Polirom, 2009), care a devenit bestseller internaţional, tradus în peste 20 de limbi. I-au urmat *Cum am devenit doamna Mao* (2001; Polirom, 2009), *Împărăteasa Orhidee* (2004; Polirom, 2008), *Ultima împărătească* (2008; Polirom, 2008) şi *Perla Chinei* (2010; Polirom, 2010).

Pentru Lauryann
Îţi mulţumesc că m-ai convins să scriu această carte.

Partea întâi

1

Era 31 august 1984. În China era miezul nopţii, iar în America, dimineaţă. Tocmai mă pregăteam să cobor din nori şi să aterizez în Chicago. Mă speria şi mă neliniştea faptul că nu vorbeam engleza şi nu aveam bani. Cei 500 de dolari din portofel erau împrumutaţi. Dar nu puteam să mă las speriată. Aveam douăzeci şi şapte de ani şi viaţa se sfârşise pentru mine în China. Ajunsesem gunoiul doamnei Mao, 四人帮的残渣余孽, ceea ce însemna că nu meritam nici măcar un scuipat. Timp de opt ani, avusesem slujbe umilitoare la Studioul de Film din Shanghai. Eram considerată o „sămânţă deja încolţită“ – nici o şansă să dau altă mlădiţă la iveală.

În avionul cu care zburam deasupra Oceanului Pacific, aveam impresia că visez cu ochii deschişi. Încercam să-mi imaginez cum avea să fie viitorul meu, dar gândurile mă trăgeau înapoi în trecut. Îmi aduceam aminte de grădiniţă, unde toată lumea îmi spunea Puturoasa. Mama era bolnavă de tuberculoză şi niciodată nu apuca să-mi spele pătura pe care o aduceam acasă în fiecare lună.

„E doar o chestiune de timp“, zicea mama. Avea 31 de ani şi simţea că o să moară. Urmărindu-i respiraţia chinuită şi aducându-mi aminte cum murise bunicul meu de tuberculoză la vârsta de 55 de ani, iar bunica la 49 de ani, nu mă înduram să stărui pe lângă mama să-mi spele pătura.

Mă întorceam la grădiniţă cu pătura nespălată. Educatoarea îşi dădea ochii peste cap. „Şi uită-te ce gheare de animal are la mâini!“ Se întorcea dezgustată. Îmi era ruşine. Mi-aş fi dorit să am puterea să-i spun că încercasem să mi le tai singură, dar foarfeca era prea ruginită. Şi nici tata nu mă putuse ajuta. Rareori era acasă. Îşi petrecea timpul bătând pe la uşile oamenilor şi rugându-i să-i împrumute bani, purta haine zdrenţuite şi peticite în genunchi şi la coate. Oamenii îl evitau de cum îl vedeau apropiindu-se.

În timpul verii fierbinţi şi umede, fruntea mi se umplea de coşuri. Din umflăturile infectate se prelingea puroi. Musculiţe mi se aşezau pe cap. Încercam să nu mă scarpin, dar mâncărimea era insuportabilă. Pentru a reduce riscul de a-i contamina şi pe alţii, nu aveam voie să mă joc şi trebuia să stau departe de colegi în timpul activităţilor, în special când ni se citeau poveşti.

Am implorat-o pe mama să mă ducă la un doctor. Aveam un coş care ajunsese deja cât un bob de strugure. Mama mi-a spus că banii nu-i permit. Avea patru copii, şi doar eu eram bolnavă.

„Tatăl tău a stors de bani toate rudele“, spunea mama. „Nimeni n-o să ne mai ajute de acum încolo.“ În fiecare lună îmi vedeam părinţii străduindu-se să-şi plătească datoriile întârziate către rude, prieteni şi colegi. Nu aveam nici măcar un prosop de fiecare. Ani întregi, toţi şase am fost nevoiţi să împărţim aceeaşi cârpă murdară. Ne îmbolnăviserăm toţi din familie de conjunctivită. În cele din urmă, mama mi-a zis că n-aveam să mor din cauza coşurilor.

Eram consideraţi membri ai clasei de mijloc din Shanghai. Îmi doream ca părinţii mei să fi fost proletari, la fel ca vecinii noştri, ca să ne încadrăm la asistenţă medicală gratuită. Din nefericire, mama şi tata erau profesori, priviţi aşadar ca simpatizanţi ai burgheziei. Soarta lor era reeducarea. Când a izbucnit Revoluţia culturală în 1965, mama a fost trimisă la o fabrică. Sarcina ei era să trieze cizme de cauciuc din matriţele liniilor de asamblare. Ca să ajungă la muncă, trebuia să schimbe trei autobuze în fiecare dimineaţă, ceea ce îi lua câteva ore. Tata lucra undeva şi mai departe, într-o tipografie.

Într-o dimineaţă, am fost trimisă acasă cu o înştiinţare de la grădiniţă. Inspectorul de la departamentul de sănătate publică era îngrijorat în legătură cu răspândirea infecţiei mele. Părinţii mei erau obligaţi „să ia măsuri“, altfel guvernul avea s-o facă în locul lor. Mama a hotărât să nu le răspundă.

Un triciclu albastru cu stele roşii pictate pe aripile laterale a venit după mine într-o după-amiază de luni. Am fost dusă la un spital, unde un chirurg mi-a îndepărtat coşurile infectate. După operaţie, am rămas cu o cicatrice de trei centimetri pe partea stângă a frunţii.

Mama s-a îngrozit când mi-a scos bandajele. A protestat spunând că ea nu-şi dăduse acordul pentru operaţie. „Pentru numele lui Dumnezeu, i-aţi distrus chipul fiicei mele!“

I s-a răspuns atunci că, într-o societate proletară, înfăţişarea unei fete n-are însemnătate: „Ar trebui să fiţi recunoscătoare că operaţia nu v-a costat nimic, mulţumită Partidului Comunist şi sistemului socialist!“.

Când am început şcoala primară, nu aveam încă nici un prieten. Purtam haine peticite şi încălţăminte scâlciată. Bătăuşii se întreceau care să mă lovească în cap cu umbrele şi cu abacuri, şi păreau să se bucure atunci când auzeau zgomotul bilelor lovindu-mi ţeasta. Cu cât mă feream mai tare, cu-atât le stârneam mai mult entuziasm. Nu le-am

povestit niciodată părinţilor despre ce mi se întâmpla la şcoală, pentru că mi se părea că asta nu va face decât să înrăutăţească situaţia.

„O să te las pe stradă!“, mă ameninţa educatoarea la grădiniţă. „E 10 seara! Mama ta profită de mine. Am şi eu trei copii de îngrijit!“ Eram speriată. Într-un sfârşit, a apărut şi mama. Era atât de slabă, încât arăta ca o fantomă în lumina slabă a felinarelor stradale.

În ziua în care mama primea salariul, mă duceam împreună cu fraţii şi surorile s-o aşteptăm în staţia autobuzului 24, pe strada Shanxi. Eram înfometaţi de mai multe zile. Am lins borcanul de orez până l-am curăţat, am strâns cotoare de măr şi am supt beţişoare de îngheţată din pubele. Gândul că mama avea să cumpere pâine ne ajuta să îndurăm durerile de stomac. Strigam de bucurie în clipa când o vedeam coborând din autobuz. O dată însă ne-a adus veşti proaste – portofelul îi fusese furat în autobuz.

Un alt lucru pe care îl făceam adesea era să o aştept pe mama în spital. Îşi dorea atât de mult să beneficieze de o învoire să se odihnească, încât aproape că se bucura când se simţea rău, fiindcă ştia că numai aşa poate primi acel bilet. Am văzut-o pe mama aruncându-şi pastilele, să fie sigură că starea ei n-o să se îmbunătăţească.

Mama fusese cândva o frumuseţe. Deşi nu s-a preocupat niciodată de înfăţişare, era admirată pentru ochii ei indieni cu pleoape duble şi pentru silueta subţire. Iubea poezia chineză antică şi îi plăcea să cânte, deşi, cu plămânii ei bolnavi, abia putea să ţină notele înalte.

O altă amintire puternică mi-a rămas de când o aşteptam într-o casă de amanet. Avea o uşă neagră uriaşă şi un ghişeu înalt. Mama se ridica pe vârfuri, ţinând geanta sus, în dreptul ghişeului. Cu o noapte înainte, cârpise hainele şi cususe nasturii. Vara îşi amaneta hainele de iarnă, şi pe cele de vară, iarna. Până la urmă, a ajuns să nu mai aibă nimic bun de amanetat. N-am să uit niciodată expresia de dezamăgire de pe chipul ei când lucrurile i-au fost refuzate.

Odată am văzut cum i s-au luminat ochii atunci când o rudă ne-a făcut cadou haine pentru copii de Anul Nou. Abia aşteptam să port haina cea nouă a doua zi la şcoală. Dar toate au dispărut. Mama nu ne-a spus niciodată ce se întâmplase cu ele. Ştiam că le amanetase. Pesemne îşi închipuise că le va recupera înainte de expirarea termenului, dar n-a avut bani pentru asta.

Îmi amintesc urmele de sânge pe care le lăsa mama atunci când mergea prin zăpadă. Rănile ei provocate de

degerături crăpau şi călcâiele îi sângerau. Purta încălţări din plastic, care iarna tăiau în carne vie. Nu-şi permitea ciorapi din bumbac sau şosete.

Mergeam în urma mamei şi păşeam pe-acele pete de sânge. Mă uimea că niciodată nu se plângea din cauza durerii. Numai câteodată, chipul i se schimonosea şi atunci lăsa să-i scape un ţipăt mut.

Într-una din zilele de dinaintea plecării mele în America, m-am dus la un salon de coafură de pe strada Shanxi. Se numea Iasomia Albă Shanghai. M-au întrebat cu ce „ocazie“ voiam să mă aranjez.

— Stilul trebuie să se potrivească cu ocazia, m-a informat coafeza.

I-am zis că urma să plec în America. Coafeza m-a măsurat din cap până-n picioare, sceptică. Mi-am scos paşaportul şi i-am arătat viza americană.

— America! a strigat ea, ca toată lumea din încăpere s-o audă.

Angajaţii salonului şi-au lăsat clienţii şi s-au strâns în jurul meu.

— Nu poţi să mergi în America arătând ca o ţărancă! a spus una dintre ele.

— Nu poţi să te plimbi pe străzile de-acolo cu părul ăsta ca o mătură! au izbucnit altele.

Le-am dat dreptate.

După o discuţie serioasă, coafezele mi-au propus un stil numit Esmeralda.

Habar n-aveam ce însemna „Esmeralda“. Mi-au zis că era cel mai în vogă stil din Shanghai şi că fusese inspirat de o ţigancă frumoasă cu numele acela şi care apărea într-un film străin nou, *Cocoşatul de la Notre-Dame*.

M-am grăbit să văd filmul, să mă asigur că stilul Esmeralda era ceea ce voiam. Nu mi-era greu, cinematograful se afla la distanţă de un bloc de salon.

M-am îndrăgostit de Esmeralda. M-am întors la salon şi le-am cerut să mă aranjeze ca ea. Şapte ore mai târziu, coafeza m-a anunţat că eram gata. De-a lungul acestui proces chinuitor, părul meu a fost smucit, ondulat şi tapat. Chimicalele folosite miroseau mai rău ca bălegarul. Bigudiurile din ceramică îmi strângeau capul. Într-un sfârşit, am fost condusă înapoi la scaunul meu. În clipa în care m-am văzut în oglindă, am căzut de pe scaun.

— Asta nu-i Esmeralda! am strigat. E un coş cu alge!

Auzeam vocea căpitanului în difuzoare. Nu înţelegeam nimic din ce spunea. M-am uitat în jur şi i-am văzut pe ceilalţi pasageri din stânga şi din dreapta mea închizându-şi centurile de siguranţă. M-am luat şi eu după ei.

Avionul începuse să coboare. Am văzut pe geam o mare de lumini. Frumuseţea mă copleşea. „Capitalismul putrezeşte şi socialismul înfloreşte“ era fraza care-mi trecea prin minte. Aşa arăta, oare, rezultatul putrezirii?

Avionul s-a zgâlţâit atunci când a atins pământul. Pasagerii au izbucnit în strigăte de bucurie când ne-am oprit, într-un sfârşit. Unul după altul, fiecare şi-a luat lucrurile şi a ieşit.

— Chicago? am întrebat-o pe stewardesă.

— Nu, a zâmbit ea.

— Nu Chicago?

Mi-am scos biletul.

— Suntem în Seattle.

Mi-a făcut semn să nu blochez ieşirea. N-am reuşit să înţeleg restul cuvintelor pe care le-a mai spus.

I-am urmat pe pasagerii care se îndreptau spre un coridor mare. Nervozitatea mea crescândă aproape că mă sufoca. Mâna în care ţineam paşaportul se umezise de sudoare.

Aveam senzaţia că nu merg pe picioarele mele. Zgomotul dinăuntrul capului îl depăşea pe cel de afară. Era ca huruitul unui tractor care tremură din toate încheieturile pe un drum accidentat.

Îmi era frică să nu fiu prinsă. Nu eram cine pretindeam că sunt – o studentă pregătită pentru o universitate americană. Dar ce altă opţiune aş fi avut? Nu mi s-ar fi eliberat un paşaport dacă n-aş fi minţit verde în faţă şi dacă n-aş fi jurat devotament nepieritor Partidului Comunist. Consulatul american din Shanghai nu mi-ar fi acordat viza dacă nu aş fi trişat şi nu mi-aş fi făcut prezentarea sub forma unui cântec în engleză. Mă aruncasem cu capul înainte ca un taur însângerat. Nici măcar nu avusesem timp să mă sperii până-n acest moment.

Tatălui meu îi era o frică de moarte pentru mine. Nu credea că voi reuşi. Nici un om cu judecată, sau care ar fi avut ceva de pierdut, n-ar fi făcut ca mine. Dar eu n-aveam nimic de pierdut. Eram o broască în captivitate care zvâcnea cu ultimele-i puteri. Am sărit peste obstacolele din faţa mea.

După ce am coborât din avion, am pornit în căutarea unei toalete. Indicatoarele în engleză mă derutau. Am urmărit o doamnă care a intrat într-o încăpere pe a cărei uşă era

desenată o femeie în fustă. Eram bucuroasă că nimerisem. Nu stătea nimeni la coadă. Am aruncat o privire în jur, să mă asigur că mă aflam în locul în care credeam că mă aflu. Am intrat într-o cabină şi am închis uşa. Nu mai văzusem niciodată o toaletă atât de spaţioasă şi de curată. Am zărit un sul de hârtie de un alb imaculat şi foarte moale la atingere. Eram curioasă cât ar fi costat şi mă gândeam că nu l-aş fi folosit dacă ar fi trebuit să plătesc. M-am aşezat şi am tras câţiva centimetri de hârtie. M-am uitat în jur şi am ciulit urechile. Nu declanşasem nici o alarmă. Nu eram sigură că am voie să folosesc hârtia. Am mai tras puţin de ea, şi apoi încă o bucată.

Am apropiat-o de nas şi am simţit o aromă slabă şi plăcută. Probabil e gratis, mi-am zis. M-am şters cu atenţie şi n-am simţit nici o zgârietură pe fund. Ce senzaţie extraordinară! Crescusem cu hârtie igienică pe care o simţeai ca şmirghelul. De fapt, adusesem aşa ceva cu mine în bagaje – hârtie igienică din paie neprelucrate.

Prezenţa unor oameni cu ochi, păr şi piele de culori diferite m-a încredinţat că nu mai eram în China. Am sperat că tunsoarea mea în stil alge n-o să scandalizeze pe nimeni. Am avansat câţiva centimetri în rândul spre biroul de imigrare. L-am auzit pe bărbatul din spatele ghişeului de control strigând „Următorul!“. Inima stătea să-mi sară din piept.

M-am silit să înaintez. Mi se părea că totul se învârte în jurul meu. Eram faţă în faţă cu ofiţerul de la imigrări. Am vrut să zâmbesc şi să zic „Bună ziua!“, dar faţa îmi amorţise. Ochiul minţii mele vedea o singură imagine – un grup de ţărani încercând să treacă peste un râu o statuie a lui Buddha din lut. Statuia se fărâma şi se dizolva în apă.

Tremurând, am întins mâna dreaptă şi mi-am prezentat paşaportul.

Ofiţerul vamal era un bărbat între două vârste, cu mustaţă. Un rânjet larg i s-a întins pe faţă în timp ce m-a întâmpinat cu formula pe care aveam să o învăţ mai târziu: „Bine ai venit în America!“.

Mintea mi s-a golit. Am încercat să respir. Oare omul mă întreba ceva sau doar mă întâmpina? Voia de fapt să întrebe: „De unde eşti?“ sau „Ce mai faci?“.

Citisem o carte care se numea *Limba engleză în 900 de fraze*. Potrivit acelei cărţi, „Ce mai faci?“ ar fi primele cuvinte pe care le spui când întâlneşti pe cineva pentru prima dată. Era limpede că nu asta spusese ofiţerul. Cum să-i

răspund? Să-i zic: „Sunt bine, mulţumesc, dumneavoastră ce faceţi?“ sau „Sunt din China“?

Şi dacă mă întâmpinase, prin acele cuvinte? Oare auzisem „America“? Aşa mi se păruse. „America“ însemna „Statele Unite“, nu-i aşa? Întrebase oare „De ce ai venit în America?“.

Am simţit cum mă sfredelea cu privirea. Am decis să-i dau răspunsul pe care-l pregătisem dinainte.

M-am forţat să zâmbesc şi-am ridicat bărbia. Am scos din mine cât de bine am putut: „Mulţumesc foarte mult!“.

Ofiţerul mi-a luat paşaportul şi l-a verificat. „An… ah Q?“, a întrebat. „Ah… Q? A… Kee? A… Q?“

Prenumele meu apărea scris în paşaport „An-Qi“. Eu n-avusesem nici un cuvânt de spus în privinţa asta. Sistemul oficial de transliterare a ideogramelor chineze fusese inventat de autorităţile comuniste. Dacă numele meu se pronunţa „Anci“, transliterat el apărea „An-Qi“.

Oficialul comunist responsabil cu reforma limbii chineze credea că un străin va pronunţa „Ci“ când va citi „Qi“. În China, nimănui nu-i era permis să-şi scrie altfel numele în paşaport.

Ar fi trebuit oare să-i răspund „Da, eu sunt Ah-Q“? Nu credeam. „Ah-Q“ îl chema pe un nerod celebru din poveştile chinezeşti. Dac-ar fi fost „Ah-B“ sau „Ah-C“, n-aş fi avut nici o problemă să spun da. Dar nu venisem în America să fiu numită o neroadă.

Ofiţerul a vorbit din nou. De data asta n-am înţeles nimic din ce zisese. Îmi aştepta răspunsul. L-am auzit întrebându-mă: „Înţelegi ce spun?“. Ridicase tonul vocii. Începea să-şi piardă răbdarea.

Statuia lui Buddha se dizolvase. Râul o înghiţise.

Ofiţerul m-a măsurat suspicios din cap până-n picioare.

Cu tot curajul care-mi mai rămăsese, am reuşit să spun încă o dată „Vă mulţumesc foarte mult!“.

Ofiţerul mi-a făcut semn să mă apropii şi a început să turuie.

Speriată, am strigat: „Vă mulţumesc foarte mult!“.

Zâmbetul i-a dispărut de pe faţă. Nu m-a mai întrebat nimic, dar mi-a luat paşaportul. Mi-a indicat o încăpere cu uşă de sticlă aflată la vreo şase metri în spatele lui.

Universul meu a devenit complet mut. Genunchii îmi tremurau.

Am fost escortată într-o încăpere cu pereţi maro. O doamnă a venit şi mi-a spus că e traducătoare. A început să mi se adreseze în chineză, cu accent mandarin.

— Nu vorbeşti deloc engleza, dar ai venit aici să studiezi. Cum se explică asta, domnişoară Min?

— Am minţit, i-am zis. Sunt vinovată.

— Conform actelor tale, vorbeşti engleza fluent, a continuat ea. Îmi închipui că nu le-ai completat tu cu mâna ta, nu-i aşa? Va trebui să te deportăm, domnişoară Min.

Am clacat.

— Am venit în America pentru că nu am nici un viitor în China. Dacă n-ar fi fost atâţia oameni la miezul nopţii pe faleza râului Huangpu, m-aş fi aruncat în el. Nu m-aş mai fi aflat aici să vă deranjez pe dumneavoastră.

— Îmi pare rău, domnişoară Min, a zis ea întorcându-şi privirea.

— N-am avut norocul să mor în China, am strigat în lacrimi. Sunt ca şi moartă dacă mă deportaţi. Numai biletul de avion a costat cât salariul meu pe cincisprezece ani. Familia mea s-a îndatorat din cauza mea. Vă implor, daţi-mi o şansă!

— Domnişoară Min, n-o să fii în stare să te descurci în această ţară, a zis traducătoarea clătinând din cap. Chiar dacă îţi permitem să rămâi, n-ai să fii în stare să supravieţuieşti într-un colegiu american. Înţelegi ce spun? Vei deveni o povară pentru societatea noastră!

— N-o să fiu o povară pentru nimeni. N-am nevoie de mult ca să trăiesc. Sunt o muncitoare foarte harnică. O să mă deportez singură în cazul în care nu învăţ engleza în trei luni!

— Domnişoară Min…

— Ah, vă rog, am ajuns pe pământ american! Poate că nu ştiu să comunic, dar pot să desenez. O să-i fac pe oameni să mă înţeleagă. Uitaţi, am aici fotografii cu picturile mele. O să urmez Institutul de Artă din Chicago…

Traducătoarea îmi privea desenele cu o figură împietrită.

— Ajutaţi-mă! Vă voi fi veşnic recunoscătoare.

Şi-a muşcat buza şi apoi s-a uitat la ceas.

— Îmi pare atât de rău că vă deranjez, am plâns.

Traducătoarea m-a ţintuit din ochi fără să zică nimic, apoi a ieşit brusc din încăpere.

2

Am fost culeasă de căutătorii de talente ai doamnei Mao în timp ce prăşeam pe un câmp de bumbac. Era în 1976.

Lucram într-o tabără de muncă aproape de Marea Chinei de Est. Jumătate dintre tinerii Chinei fuseseră trimişi în tabere de muncă. Mao câştigase Revoluţia culturală. Cu ajutorul studenţilor, deveniţi membri ai Gărzilor Roşii, îşi eliminase cu succes oponenţii politici. Dar tinerii începuseră să provoace agitaţie în oraşe, aşa că Mao i-a trimis la sate. Ne-a spus să ne facem „o educaţie adevărată învăţând de la ţărani“.

Nu ne-a trebuit mult să ne dăm seama că ne aflam în iad. Noi credeam că prin cultivarea de orez sprijineam Vietnamul, dar abia reuşeam să cultivăm suficient cât să ne hrănim pe noi. Solul sărăturat era ostil. Lucram optsprezece ore pe zi în timpul sezonului de plantare. Erau o sută de mii de tineri, între şaptesprezece şi douăzeci şi cinci de ani, în taberele de muncă din apropierea Mării Chinei de Est. Partidul Comunist conducea cu mână de fier. Celor care nu se supuneau regulilor li se aplicau pedepse aspre sau erau executaţi. Nu existau weekenduri, vacanţe, zile libere în caz de boală sau întâlniri. Trăiam în barăci militare fără duşuri şi toalete şi munceam ca sclavii. Din copilărie ni se repetase că eram datori cu viaţa faţă de Partidul Comunist.

Am fost trimisă pachet la Studioul de Film din Shanghai. Am fost pregătită să joc un rol principal într-unul din filmele de propagandă ale doamnei Mao, deşi nu ştiam nimic despre actorie. Fusesem aleasă doar pentru că înfăţişarea mea se potrivea cu imaginea acelei eroine proletare visate de doamna Mao. Vremea lăsase urme pe faţa mea şi-aveam un corp musculos în stare să care sute de kilograme de bălegar. Am înlemnit în clipa în care am auzit zgomotul unei camere de filmat, dar mi-am dat silinţa, pentru că voiam să scap de tabăra de muncă.

Ţara a avut parte de un şoc dublu în 1976. Preşedintele Mao a murit la 9 septembrie. Eram încă profund îndureraţi când doamna Mao a fost înlăturată. Statutul meu s-a schimbat peste noapte. Devenisem „gunoiul doamnei Mao“ – vinovată prin asociere. „Frumuseţea mea proletară“ era o „dovadă a gustului doamnei Mao şi a nedreptăţilor ei“.

Cum aş fi putut să nu-i fiu loială lui Mao, de vreme ce îi fusesem credincioasă doamnei Mao? Nu avusesem niciodată în viaţă un punct de vedere personal. Manualele şcolare mă învăţaseră cum să-i admir pe cei care au murit pentru cauza comunistă. Oameni care s-au aruncat de pe clădiri, care s-au spânzurat, care au băut pesticid, care s-au înecat în râuri, care au luat sedative şi şi-au tăiat venele doar ca să-şi arate devotamentul faţă de Mao.

Am descoperit că sinuciderea era mai complicată decât crezusem. Nu simţeam c-aş merita să mor, pentru că nu eram

vinovată. Nu din vina mea mă alesese doamna Mao. Ea voia „o bucată de hârtie albă, pe care să picteze orice culoare i-ar fi plăcut“. Eu doar mă supusesem unor ordine. La Studioul de Film din Shanghai, m-au învăţat până şi cum să beau apă „în stilul proletar“.

„Nu bei apa aşa cum trebuie, tovarăşă Min!“, a ţipat instructorul la mine. „Ţii degetul mic ridicat, de parcă eşti o domnişoară burgheză. Trebuie să înşfaci cana, să înghiţi apa dintr-o sorbitură şi să te ştergi la gură cu amândouă mânecile!“

Nu aveam deloc talent la actorie. Asistentul operatorului trebuia să strângă cadrul până la marginea costumului ca să-mi ascundă tremuratul. Asudam pe spate de cum auzeam „Acţiune!“. Mă tot închipuiam expediată înapoi în tabăra de muncă.

Nu puteam să dorm. Îmi aduceam aminte iarna geroasă petrecută în tabăra de muncă şi când, la trezire, am descoperit că la picioarele mele fătase o femelă-şobolan. Mă înspăimânta gustul apei sărate din heleşteul artificial. Mă spălam pe dinţi cu apă dintr-o cană pe fundul căreia vedeai mormoloci. Unghiile de la mâini şi de la picioare aveau pete maronii lăsate de fertilizatorii chimici. Pielea mi se crăpa din cauza ciupercilor şi a infecţiilor. Infecţia se întinse între degetele de la picioare, făcându-le să sângereze. Pielea de pe faţă mi se cojea de-a lungul dârelor de transpiraţie de pe fiecare parte a nasului.

Ne făceam nevoile în groapa cu bălegar. Trebuia să mă aşez pe vine pe o bucată udă de lemn. Mi-a luat o săptămână să învăţ cum să-mi păstrez echilibrul ca un acrobat în timp ce defecam. Trebuia să dau din amândouă mâinile ca să mă apăr de atacurile ţânţarilor. Ţânţari din aceia cu trompele ca nişte ace ascuţite, care puteau străpunge şi materiale mai rezistente. Dacă aş fi căzut, în groapa de sub mine fojgăiau milioane de viermi.

Nu-mi era frică de greutăţi, ci de permanenţa lor. Puteam să rezist cărând două găleţi cu 50 de kilograme de bălegar, care se balansau pe umerii mei prinse cu o frânghie de o prăjină de bambus. Mergeam prin apă până la genunchi de-a lungul nenumăratelor câmpuri de orez. Lucram în ture de zi şi de noapte. Eram mândră de bătăturile care mi se întindeau între gât şi umeri. Apoi am avut un accident care mi-a afectat şira spinării – o frânghie putrezită s-a rupt, mi-am pierdut echilibrul şi am căzut în canal. De atunci n-am mai putut să mă îndoi de spate. Am fost nevoită să stau în genunchi în apele noroioase ca să continui să plantez orez.

În calitate de vinovată, am fost obligată să iau parte la adunările publice care o condamnau pe doamna Mao. Fostele victime ale primei-doamne apăreau pe scenă depunând mărturie despre torturile la care fuseseră supuse. Nimeni nu l-a pomenit pe Mao. Soţia lui era considerată singura vinovată pentru milioanele de morţi din timpul Revoluţiei culturale. A fost condamnată la moarte.

Am urmărit procesul la televizor. În ultima ei reprezentaţie, doamna Mao semăna cu eroina din opera ei de propagandă. Fluturându-şi mâinile în aer, a strigat: „Sunt câinele lui Mao! El mi-a cerut să muşc, iar eu am muşcat!“.

Uitându-se la mine cu un zâmbet triumfător, una dintre actriţele bătrâne a mărturisit că, în lupta ei împotriva doamnei Mao, alesese să nu mă înveţe nimic important în actorie. „Am făcut tot posibilul pentru ca timpul pe care-l petreceam împreună să fie unul irosit. Min nu este nicidecum o începătoare inocentă. Ea a fost unul dintre ajutoarele de bază ale doamnei Mao.“ Chipul ei ridat a înflorit ca o crizantemă toamna. „Uitaţi-vă la faţa înroşită şi obosită a lui Min. Sunt convinsă că pune la cale şmecherii. Cearcănele ei negre demonstrează că e perfect conştientă de rolul ei – de burgheză individualistă. Şi care, în sfârşit, se duce pe apa sâmbetei!“

Multă vreme nu i-am mai trimis scrisori lui Yan, prietena mea cea mai bună din tabăra de muncă. Ultimul lucru pe care l-aş fi vrut era să-i fac şi ei probleme din cauza statutului meu compromis. Mama mi-a spus că nişte reprezentanţi ai Studioului de Film veniseră acasă să-i anunţe despre decăderea mea. Tata credea că mama înrăutăţise lucrurile şi mai mult încercând să le demonstreze că eram nevinovată.

La locul de muncă, despre mama se ştia că era înapoiată din punct de vedere politic. Nu numai că nu ştia să recite corect învăţăturile lui Mao, dar refuza să accepte existenţa oricărui lucru care ea n-ar fi dorit să se întâmple. De exemplu, n-a vrut să depună plângere împotriva unui bărbat care a încercat să mă molesteze când aveam şapte ani. Am ieşit de la şcoală într-o zi, când eram în clasa a doua, şi mă îndreptam spre casă, când acel bărbat tânăr s-a apropiat de mine şi m-a rugat să-l ajut să citească o listă a locatarilor într-un bloc de apartamente. Fiind prea scundă ca să ajung la avizier, bărbatul m-a ridicat, dar n-a vrut să mă lase jos după ce i-am citit numele din listă. „Mai e un nume la care am nevoie să mă ajuţi, e pe avizierul de la etajul doi“, mi-a spus.

Am mers sus amândoi, dar nu era nici un avizier. I-am zis să mă lase jos. Bărbatul a refuzat. S-a aşezat pe trepte ţinându-mă în braţe. I-am spus că vreau să merg acasă. Mi-a răspuns că mă lasă să plec numai dacă îl las să-mi vadă lenjeria intimă. Eram gata să-i fac pe plac unui adult, doar că lenjeria mea era prea ruptă şi murdară ca să i-o arăt cuiva. Bărbatul m-a forţat. M-am zbătut să scap. Zgomotul unei uşi trântite în celălalt capăt al coridorului mi-a dat ocazia să fug.

Imediat cum am ajuns acasă, i-am povestit mamei ce se întâmplase. Mama mi-a spus că nu vrea să audă nimic despre asta, fapt care m-a bulversat. Când am adus vorba despre curiozitatea lui legată de lenjeria mea intimă, mama a ţipat: „Nu! Nu s-a întâmplat aşa ceva. E imposibil!“.

O fi fost mama neajutorată şi incapabilă, dar era o figură autoritară în viaţa mea. M-a ameninţat că mă reneagă după ce directorul şcolii elementare m-a lăudat pentru că îi urmasem ordinele şi îmi denunţasem profesorul preferat pe motiv că ar fi fost spion american. Mama a refuzat să atârne pe perete diploma pe care stătea scris COPIL BUN AL LUI MAO. Alţi părinţi ar fi fost încântaţi şi s-ar fi simţit onoraţi.

Mama spunea că şcoala avea să-i transforme pe copii în nişte monştri. Nu considera că singurele cărţi pe care aveau voie să le citească micuţii erau ale lui Mao. Mă întrebam dacă n-ar fi trebuit să o denunţ autorităţilor. Mi se părea o glumă faptul că mama obţinuse o diplomă să predea la şcoala primară. Mi-a spus că n-a reuşit niciodată să ţină o oră aşa cum se cuvine, pentru că nu putea să-şi disciplineze elevii. Mama era mereu transferată de la şcoli rele la altele şi mai rele. În cele din urmă, au repartizat-o într-o şcoală plină de adolescenţi cu probleme şi de infractori.

La şcoala unde preda, mama era poreclită „Profesoara Idioată“. Numele ei de familie era Dai, care poate fi pronunţat şi ca *dai* – „retardat/idiot“. Mă certam cu ea, încercând s-o fac să se poarte „normal“. Puţin îmi păsa că o răneam când îi spuneam că merită să fie poreclită Profesoara Idioată. Am încetat cu asta abia într-o zi când unchiul meu, fratele mai mic al mamei, mi-a dezvăluit cauza bolii ei mentale.

Unchiul mi-a spus că mama suferise o traumă la vârsta de opt ani. S-a întâmplat în 1938, în timpul unei călătorii. Încercând să scape de japonezi, familia se afla pe un vapor care pleca dinspre provincia Shandong spre Shanghai. Bolnavi de tifos, un frate şi o soră cu mama erau pe moarte. Din superstiţie, oamenii credeau că vaporul avea să se scufunde dacă o să moară copii la bord. Mama a văzut cum sora şi fratele ei au fost aruncaţi de vii în ocean.

Mi-am amintit de obsesia mamei pentru apă. Obişnuia să privească apa ore în şir, fie de pe faleza râului Huangpu, fie lângă un iaz din Parcul Poporului. Când nu se afla în preajma apei, privea o imagine cu apă. Se holba la ea, sprijinindu-şi bărbia în palmă. Odată m-am aşezat în spatele ei, doar ca să văd cât timp putea să stea aşa. Am sperat că se va întoarce şi mă va observa, dar n-a făcut-o. Eu am fost cea care şi-a pierdut răbdarea. Explicaţia unchiului meu aducea lămuriri.

Mama nu-mi spusese niciodată de ce a trebuit să-i dăm pâine aburindă unui bătrân croitor care rămăsese pe drumuri şi care îşi găsise adăpost sub scări lângă noi. Omul avea o tumoare cât un cartof crescută pe ceafă. Am implorat-o pe mama să mă lase să muşc din pâine înainte. A refuzat. „Nu le poţi da oamenilor resturile tale şi apoi să crezi că ai făcut un gest frumos."

Într-o zi, mama a venit să ne ia de la şcoală mai devreme. Purta o mască albă din bumbac, deşi nu era frig. Am întrebat-o ce păţise. Mi-a răspuns că tuberculoza ei se agravase. Doctorii spuseseră că-i poate molipsi şi pe alţii. Din acest motiv, i s-a permis să nu se mai ducă trei luni la muncă.

„Hai să sărbătorim", a zis mama. „În sfârşit, pot să-mi văd şi eu copiii la lumina zilei!"

După ce am ajuns acasă, mama a făcut curat în casă într-o stare de euforie absolută. Eram aşa de fericită că puteam să-mi petrec timpul cu ea!

Mama începuse să poarte haine negre. Când am întrebat-o de ce face asta, mi-a explicat: „Voi fi îmbrăcată cum se cuvine în cazul în care mâine dimineaţă nu mă mai trezesc". Deşi a zâmbit, vorbele ei mi-au provocat coşmaruri. Am visat-o pe mama zăcând pe patul de moarte, cerându-mi să am grijă de fraţii mei.

*

Împlineam şaptesprezece ani şi mă pregăteam să plec în tabăra de muncă atunci când am întrebat-o prima oară pe mama despre bărbaţi şi despre dragoste. Era stânjenită. „Să-ţi fie ruşine", doar atât mi-a spus. E o amintire pe care mi-aş fi dorit să n-o am. N-am mai întrebat-o niciodată ceva asemănător. În timpul şcolii, fusesem pusă în bancă lângă o „fată rea", ca s-o influenţez şi s-o ajut. Era considerată „coruptă din punct de vedere moral", ceea ce însemna că avea o relaţie neadecvată cu un bărbat. Toţi cei din jur o

desconsiderau. Am ţinut cont de acest lucru şi am evitat orice contact cu bărbaţii. Însă tot eram curioasă să ştiu ce presupune căsătoria. Mama mi-a zis: „Bărbatul care ţi-e destinat să-ţi fie soţ o să te caute la momentul potrivit“.

Din nefericire, acel bărbat n-a apărut niciodată. Abia când am împlinit douăzeci şi şapte de ani a devenit o problemă pentru mine. Unul dintre puţinele lucruri pe care le-am descoperit despre mine a fost acela că nu eram în stare să atrag bărbaţii. Nu ştiam cum să-i abordez, cum să mă exprim şi să-mi arăt interesul. Mi se zdruncinase atât de tare încrederea în mine, că am renunţat să mai încerc. Cu toate astea, nevoia de afecţiune mă chinuia.

Nu ştiam că mama suferea pentru mine. Nu pricepea cum de nici un tânăr nu-mi bate la uşă. Mulţi ani mai târziu, după ce ea murise, tata mi-a vorbit despre eforturile nemaipomenite pe care mama le făcuse. Mergea în campusurile universitare din jurul Shanghaiului şi hoinărea în preajma clădirilor de la medicină. Cum se ivea un tânăr chipeş, se apropia de el arătându-i o fotografie de-a mea şi-l întreba dacă n-ar fi fost interesat să mă cunoască. O alungau agenţii de pază din campus.

Mi-au dat lacrimile închipuindu-mi-o pe mama într-o postură atât de umilitoare. Era singurul mod prin care credea că mă poate ajuta. M-am gândit la durerea şi la curajul ei. Abia atunci am înţeles cât de puternică era iubirea ei.

Tatei nu-i plăcea să iasă nicăieri împreună cu mama şi cu copiii. Singura lui pasiune era astronomia. În timpul săptămânii lucra la tipografie şi n-avea deloc timp să se ocupe de proiectul lui. Duminica era singura lui zi liberă. Îi displăcea să facă orice altceva în afară să stea la birouaşul său ca să lucreze la hărţile lui stelare. Îl urmăream cum privea cerul înstelat şi-l întrebam de ce-l interesa aşa de tare. „Pentru că stelele nu pot să mă rănească“, mi-a răspuns.

Mama spunea despre tata că nu-i mai rămăsese prea multă „inimă“, sau curaj. Prima dată când îşi pierduse „inima“ a fost în 1937, când japonezii i-au invadat satul. Curtea din faţa casei fusese transformată în bază militară de antrenament. La început, adolescenţilor militari japonezi le era frică să ucidă. Au fost instruiţi până când au devenit nişte maşini de ucis. Tatăl meu a văzut cum vărul lui a fost legat de un stâlp şi a fost împuns şi omorât cu baionetele. După asta, tata n-a mai fost acelaşi om ca înainte.

A doua oară când tatăl meu şi-a pierdut inima a avut legătură cu o carte poştală trimisă în Rusia. Avea douăzeci şi şapte de ani. Cunoscuse un profesor rus care îl încurajase să

meargă la Universitatea din Moscova, să studieze astronomia. Tata voia să ştie dacă i se mai dă voie să plece, în condiţiile în care China se pregătea să rupă legăturile diplomatice cu Rusia. Pentru că n-a vrut să fie bănuit c-ar fi ascuns ceva, a hotărât să comunice într-un mod deschis, credea că aşa e cel mai sigur. A trimis o carte poştală, ca oricine să vadă ce-l întreba pe profesor, prin intermediul Ambasadei Rusiei din China.

Patruzeci de ani mai târziu, tata a aflat că acea carte poştală nici n-a ajuns la Ambasada Rusiei. În schimb, aterizase pe biroul şefului de la Securitate din fabrica unde lucra. Tatăl meu a fost catalogat „posibil trădător“, deşi nu i s-a adus niciodată la cunoştinţă asta. Nu pricepea de ce nu-l promovaseră niciodată, indiferent de cât de bine îşi făcea treaba.

Părinţii mei aşteptau de la mine să fiu puternică şi de cuvânt. Oricât aş fi fost de speriată, trebuia să port mască de om curajos. De cum am început să merg, m-au făcut răspunzătoare pentru ceilalţi. Închideam geamurile pentru ca vecinii să nu se plângă mamei de plânsetele surorii mele mai mici. Când noi, cei patru copii, am crescut, am ajuns să împărţim toţi şase o singură cameră. Nu exista nici un fel de intimitate. Stăteam mereu unul în calea celuilalt. Împărţeam o toaletă cu alţi douăzeci de vecini. Era întotdeauna o provocare să ajungi dimineaţa printre primii la toaletă. Relaţiile dintre vecini erau încordate şi din cauza faptului că încăperea cu toaleta era folosită şi pe post de bucătărie, spălătorie şi spălător. Se întâmpla ca în timp ce îl aşteptam pe un vecin să se ridice de pe veceu, s-o văd pe sora lui pregătind micul dejun pe plită, pe fiica lui spălându-se pe dinţi la chiuvetă, şi pe o altă vecină spălând cearşafurile în cada de alături. Mă simţeam stânjenită de fiecare dată când îmi venea rândul la toaletă. Îmi era groază de miros. Atunci când cineva făcea duş, spaţiul nu mai putea fi folosit de nimeni altcineva.

3

Umbra unei fete se vedea în dreptul plasei mele de ţânţari. Se lumina de ziuă şi era foarte frig. O auzisem cum s-a dat jos din pat, cum s-a dus afară la spălător şi apoi s-a întors. O chema Chen Chong. Mai târziu, la Hollywood, avea

să devină Joan Chen, o femeie care întruchipa frumuseţe, graţie şi eleganţă. Avea să devină sex-simbolul Asiei. Dar deocamdată abia împlinise cincisprezece ani şi era doar una dintre colegele mele de cameră. În ziua în care am întâlnit-o venise împreună cu bunica ei. Avea o faţă ovală, pielea fină ca fildeşul şi ochi mari, migdalaţi, de o limpezime cristalină. Mă duceau cu gândul la o libelulă. Avea nasul drept şi gura cu buze pline, ca două petale. Purta o bluză albă fără mâneci, lucrată de mână. Am remarcat că avea umeri robuşti. Din spusele bunicii ei, în gimnaziu fusese înotătoare şi membră a echipei de tir. Fusese descoperită de echipa de căutători de talente de la Studioul de Film din Shanghai. Era fricoasă şi timidă. Îşi ţinea spatele încovoiat ca să-şi ascundă pieptul în creştere. Bunica ei a împins-o încetişor de la spate înspre noi, cerându-i să se prezinte.

Fata a zâmbit dezvelindu-şi caninii drăguţi de tigroaică. Îşi strânsese părul ca în două coarne de bivol. Nu s-a prezentat folosind una din replicile-slogan tipice acelor vremuri, de genul: „Mă aflu aici ca să mă alătur cauzei Partidului Comunist, ca să învăţ de la tovarăşii mei şi ca să mă dedic trup şi suflet poporului“. În schimb, a rostit numele tatălui ei, numele mic şi numele de familie, urmat de numele mamei ei, şi la sfârşit propriul nume.

Colegele de cameră au început să chicotească. „Probabil că aşa a instruit-o bunica în caz că se pierde în oraş.“ Când a fost întrebată cum de ajunsese acolo, fata a zis că i s-a impus să ia lecţii de actorie. Trebuia să joace rolul unui copil comunist într-unul din filmele de propagandă ale doamnei Mao, dar proiectul fusese anulat. Nu ştia ce să facă sau unde să meargă. Îşi adusese temele cu ea, pentru că pe părinţii ei nu-i încânta că lipsea de la şcoală.

Atunci când a fost întrebată ce semnificaţie avea prenumele ei, ea a răspuns: „*Chong* înseamnă a te avânta“. Am aflat că părinţii săi erau medici şi că bunica ei editase cunoscuta carte *Medicina de familie*. Doamna în vârstă ne-a rugat pe toate s-o ajutăm pe nepoata ei să se maturizeze. Pentru că nu erau libere decât paturile de sus, bunica ei l-a ales pe cel aflat vizavi de-al meu. A legat beţe de bambus în jurul suportului de pat, să sprijine o plasă de ţânţari. Apoi a scos nişte frânghie. A înconjurat patul cu frânghia, pentru a crea un fel de baricadă. Îi era teamă că Chong ar fi putut să cadă din pat în timpul nopţii. „Copila n-a mai dormit niciodată într-un pat suprapus, şi-i place să se foiască în somn.“

Chen Chong mânca prune dulci-acrişoare. A grăbit-o pe bunică să plece, după care ni s-a alăturat la ora de arte

marţiale, iar mai apoi la o întrunire de denunţare a doamnei Mao.

Într-o săptămână, conducerea Studioului de Film Shanghai s-a schimbat. O nouă producţie era gata să înceapă. Auzisem că regizorul căuta „o figură proaspătă“ ca să joace în film, una care ar fi trebuit să contrasteze puternic cu gusturile doamnei Mao. Se dorea un chip care să fie imaginea clasică a frumuseţii chineze cu o tentă modernă. Filmarea începuse deja, iar regizorul era ca o gâză beată, umblând disperat de colo colo în căutarea protagonistei.

Regizorul şi echipa lui au venit şi la căminul nostru sărac şi au remarcat-o pe Chong. S-au strâns în jurul ei să-i observe trăsăturile. Directorul de imagine a spus că fata avea un chip care, în funcţie de unghiul de filmare şi de machiaj, se putea potrivi ambelor tipuri de frumuseţe: proletară şi tradiţională. „O fată cu care putem lucra“, au conchis ei.

Micuţa Chen Chong a fost luată pentru fotografii de probă. Când s-a întors la cămin, mi-a arătat un teanc de poze alb-negru. Am întrebat-o ei cum i se păreau. A clătinat din cap: „Arăt ca un copil în ele“.

Fotografiile erau incredibil de frumoase. Lumina, umbra şi perspectiva o făceau să arate ca o tânără zeiţă. În mintea mea, nu era nici o îndoială că avea să ajungă o stea.

— Scuză-mă că te deranjez, mi-a şoptit Chen Chong stând în dreptul plasei mele de ţânţari.

Mi-a zis că se dăduse jos din pat să meargă la spălător şi că acum i-era greu să urce la loc. Îi era frică să nu se încurce în frânghii. Nu voia să le trezească pe toate celelalte fete aprinzând becul fără abajur. Iar fără lumină nu se putea urca în pat.

— Ţi-e frig? am întrebat-o ridicându-mă.

Tremurând, ea a dat din cap. Am deschis plasa de ţânţari.

— Putem să împărţim patul, dacă vrei.

Încântată, a sărit lângă mine.

Patul era îngust. Am lăsat-o să doarmă la perete, ca să nu-i fie teamă că ar putea să cadă. Am tras păturile şi am învelit-o după ce s-a întins. În câteva minute, a adormit buştean.

Mi-am adus aminte de tabăra de muncă şi de Yan. Îmi era dor de ea. În ultimele ei scrisori, nu vorbise deloc despre mizerie, greutăţi sau lipsa de speranţă. A ştiut întotdeauna cum să zâmbească şi în momentele grele. Cu toate astea, ştiam că ajunsese la capătul puterilor. Tabăra de muncă era un bârlog al bestiilor. A ţinut să-mi spună că se simţea mai

bine când suferea de una singură. Îmi era ruşine că nu fusesem în stare s-o salvez. Mă simţeam de parcă aş fi trădat-o.

Corpul fetei se încălzea. În somn, Chen Chong şi-a scos pantalonii groşi de trening şi capul i-a alunecat de pe pernă. S-a foit, căutând confortul unei perne. Am încercat să-i ridic capul, ca să-i aşez perna mea dedesubt, dar mi-a apucat braţul aşa cum ar face cineva pe cale să se înece. Am încercat să scap din strânsoare, dar nu mi-a dat drumul.

Cu ochii închişi, şi-a lipit capul de braţul meu de parcă ar fi fost o pernă. Singurul lucru pe care puteam să-l fac era să-i ascult ritmul respiraţiei. Ce copil, mi-am zis.

Începea să se lumineze de ziuă. Prin fereastră răzbătea zgomotul traficului din oraş. Braţul drept îmi amorţise. Greutatea lui Chong părea să crească. Am încercat să-mi eliberez braţul, dar ea îl ţinea strâns. Am dat s-o împing uşor. Era o stâncă de nemişcat.

Profilul lui Chong se întrezărea în lumină. S-a răsucit din nou, dezvelindu-şi gâtul ca de lebădă. Purta un sutien strâns. M-am întrebat cum de putea să respire. Era ca o pânză folosită odinioară la legarea picioarelor. În câteva luni, fata avea să-şi ia avântul către stele şi să devină ţinta adoraţiei şi a obsesiilor. Chen Chong avea să joace în filme americane. Ea avea să fie distribuită în rolul împărătesei din filmul lui Bernardo Bertolucci *Ultimul împărat*, câştigător a nouă Premii Oscar, inclusiv pentru cel mai bun film.

Fata care stătea pe braţul meu avea gene frumoase, negru-catifelate. Înflorea în somn. M-am întrebat dacă avea să-şi aducă aminte de mine mai târziu. Ne aflam pe drumuri diferite şi ne îndreptam în direcţii opuse. Mi se părea ciudat că împărtăşeam acel moment.

Prima rază de soare a pătruns prin plasa de ţânţari. Chong a întredeschis ochii şi a zâmbit. Genele îi tremurau ca nişte aripi de fluture. I-a luat câteva clipe să-şi aducă aminte unde se afla. Şi-a cerut scuze când şi-a dat seama că îmi folosise braţul drept pernă. M-a urmat în curtea din spate, unde ne-am spălat pe dinţi. Părea că are ceva să-mi spună.

Am scuipat apa şi am întrebat-o:

— Ce s-a întâmplat?

— Vrei să vii la mine acasă? a întrebat cu timiditate.

Am şovăit fiindcă nu ştiam dacă era la curent cu statutul meu.

— O să te servesc cu o roşie, a zis şi a desenat cu un gest al mâinii forma unei roşii. Şi cu orez lipicios, cu zahăr caramelizat!

Am avertizat-o în legătură cu situaţia mea. Mi-a răspuns că ştia despre dizgraţie.

M-am uitat la ea:

— De ce mă mai inviţi, atunci?

Pe chipul ei a apărut un zâmbet obraznic.

Nu mi se părea o idee bună să merg cu ea.

— Putem să ne furişăm împreună, mi-a zis cu glas scăzut. N-o să observe nimeni.

— De ce nu inviţi pe altcineva? Cineva care ar avea o influenţă mai bună asupra ta.

— Îmi place de tine.

— Şi dacă te prind? O să ai necazuri.

— Dacă mă prind o să fac pe nevinovata. O să mă prefac. Nu văd de ce n-aş profita de faptul că toată lumea mă crede prea mică să-mi dau seama ce fac.

Am însoţit-o la ea acasă. Bunica ei m-a primit călduros. Chong mi-a oferit roşii mari, dulci şi orez lipicios, cu zahăr caramelizat. Am descoperit că tinerei mele prietene îi plăcea să râdă şi că râsul ei era contagios. Pentru un timp m-a făcut să uit de propriile probleme. Când mi-a spus că era o cititoare pasionată, am întrebat-o despre cărţile ei preferate. Spre surprinderea mea, acestea nu erau în chineză. Mi-a spus că studiase engleza. Eram profund impresionată. Tocmai terminase de citit un roman american intitulat *Love Story*. I-am spus că citisem traducerea în chineză.

— Am cunoscut nişte oameni care seamănă cu îndrăgostiţii din roman, a spus Chong. Un cuplu care stă cu un etaj mai jos şi cu care împărţim bucătăria. Fata s-a îndrăgostit de un băiat bolnav care era pe moarte. Singura ei dorinţă era să aibă un copil amândoi, şi dorinţa i s-a îndeplinit! Însă copilul s-a născut bolnăvicios şi sașiu. Fata l-a crescut singură după ce iubitul ei a murit. Îl aud pe copil plângând şi pe mama lui ţipând şi blestemând. Nu ştiu ce să cred despre această poveste de dragoste, tu ce zici?

Pedalam în drum spre studio pe o tricicletă încărcată cu două containere mari cu gheaţă. Era în vara lui 1978. Când m-am întors în dormitor, am descoperit că patul de sus fusese eliberat – Chong lăsase Shanghaiul pentru Beijing. În numai câteva luni, devenise un nume cunoscut de toată lumea în China şi primise premiul pentru cea mai bună actriţă de film din China.

Stăteam pe faleza râului Huangpu. Mă uitam ţintă la apă. La sfârşit de săptămână, mergeam cu bicicleta singură la crematoriul Dragon. Priveam fumul care se ridica din coşul uriaş şi mă simţeam înghiţită de o întunecime nemărginită.

Într-o zi, după curăţenia în culise, am găsit în sertarul meu şase prăjituri cu orez lipicios învelite în frunză. Mi s-a spus că Chen Chong trecuse pe acolo să mi le aducă. Venise de la Beijing pentru o filmare în apropierea Shanghaiului. „Chen Chong a ajuns atât de arogantă, că nici măcar nu ne-a salutat pe noi, de la care a învăţat meserie“, se plângeau bătrânele actriţe.

Făceam tot ce-mi stătea în puteri ca să nu fiu trimisă înapoi în tabăra de muncă. Având echipe de filmare care mă angajau temporar, m-am zbătut să-mi demonstrez valoarea ca muncitoare pe platou. Ca asistentă de platou, memoram fiecare cadru din film şi fiecare replică din scenariu. Redactam programul zilnic de filmare pentru asistenţii de producţie şi asistenţii de regie. Pentru echipele de filmare, pregăteam hărţi detaliate cu unghiuri de cameră complicate. Luminiştilor, celor de la costume şi butaforie, inginerilor de sunet şi monteurilor, le dădeam copii de mână cu programul de filmare. În afara filmărilor, lucram până la miezul nopţii, când toată lumea dormea. De multe ori s-a întâmplat să-i salvez pe producători, care altfel ar fi depăşit bugetul. I-am impresionat pe şefi şi pe colegi. Mi s-a dus vestea că lucrez bine. Echipele de filmare începuseră să mă „împrumute“. Nu-mi plăteau mult şi lucram cât pentru cinci oameni la un loc.

Responsabilii echipelor de filmare au intervenit pentru mine în faţa şefului de partid de la studio. I-au spus că eram eficientă şi utilă. În cele din urmă, am fost angajată la studio cu normă întreagă, cu două condiţii. Prima era că studioul avea dreptul să mă expedieze oricând în tabăra de muncă; a doua era că statutul meu de muncitoare pe platou avea să rămână acelaşi pentru tot restul vieţii mele profesionale.

Deşi nu m-am plâns niciodată de faptul că munceam prea mult, ştiam că eram bolnavă. În următorii cinci ani, am avut slujbe pe care nimeni altcineva nu le voia. Când Deng Xiaoping a devenit liderul Chinei şi ţara a început să se transforme, mi-au fost găsite pete pe plămâni şi pe ficat. Am contractat o infecţie intestinală în timpul unei filmări. În loc să-mi dea voie să mă duc la doctor, şeful de echipă m-a ameninţat cu concedierea în cazul în care îndrăzneam să plec.

Rămăsese numai scheletul din mine şi am leşinat pe platou. După ce am ieşit din spital, de la urgenţe, mi s-a ordonat să plec în Tibet pentru un alt proiect. Eram atât de slăbită, încât nu puteam să mă ridic din pat. Liderul de partid a venit la mine acasă. Era o zi din miez de vară şi temperatura depăşise 41 de grade. Tremuram fără să mă pot

stăpâni sub un rând gros de pături. Pentru că-mi era frig, ţineam ferestrele închise.

— Ai un dosar pătat, mi-a reamintit el. Ai fost gunoiul doamnei Mao.

Şeful de partid nu era un om aspru. Cândva spusese lucruri bune despre mine. Făcuse şi demersuri ca să mă scape de statutul de „muncitoare de împrumut“.

— Trebuie să faci rost de o adeverinţă de la medic care să îţi dovedească boala, sau te duci în Tibet. Dacă nu, va trebui să te concediez.

După ce m-a examinat, doctorul de la policlinică m-a întrebat:

— De ce te-ai mai chinuit să vii? Ţi se pare că fac minuni? Ţi-a fost deja prescris ce putea fi prescris.

— Voi face tot ce-mi cereţi, doctore.

— Pregăteşte-te să mori, mi-a zis el fără ocolişuri şi întorcându-mi spatele. Diareea şi deshidratarea cronică nu mai pot fi tratate când sunt într-o fază atât de avansată. Până şi venerabila împărătească Tzu-Hsi a murit din cauza asta.

— Mi s-a ordonat să lucrez în munţi în Tibet, doctore. Vă rog, ajutaţi-mă!

— Fii o martiră!

În drum spre casă, m-am lovit de un indicator stradal şi am căzut de pe bicicletă. Mi-am accidentat din nou şira spinării. A trebuit să mă opresc şi să respir adânc în timp ce urcam scările. Începusem să am momente de amnezie. Ştiam că mă paşte o altă criză. În mod normal, doctorii ezitau când li se cerea să elibereze scutiri pe caz de boală, dar de data asta am primit una repede. Şeful de partid m-a tăiat din lista pentru Tibet.

Partidul Comunist a emis o lege prin care hotăra că toate diplomele de gimnaziu eliberate în timpul Revoluţiei culturale erau „lipsite de valabilitate“. Ca să-şi păstreze slujba, fiecare muncitor trebuia să treacă un examen cu noţiuni elementare de gimnaziu. Ziua lucram în ture de paisprezece ore, iar noaptea mergeam la şcoală. Abia am reuşit să obţin punctajul de trecere. Am luat 66 de puncte din 100 la chineză şi 64 la matematică.

În iarna lui 1984, am primit o scrisoare cu timbre poştale elegante. Era de la prietena mea Chen Chong, care, după ce ajunsese vedetă în China, plecase să studieze la un colegiu în America. În acelaşi plic se mai afla şi un balon în forma lui Mickey Mouse. Îmi spunea că numele ei în engleză era Joan Chen. Mă simţeam recunoscătoare pentru că-şi adusese aminte de mine. Mi-aş fi dorit să am ceva interesant

despre care să-i povestesc. Nu puteam să-i zic că mă gândisem să-mi pun capăt zilelor. Aveam douăzeci şi şase de ani.

Înainte să-i răspund lui Joan Chen, am împrumutat un aparat de fotografiat. Am rugat-o pe sora mea să-mi facă o poză în timp ce umflam balonul cu Mickey Mouse. Voiam să-i arăt lui Joan că mă bucura cadoul ei. În timp ce suflam, ochii închişi la culoare ai lui Mickey Mouse începuseră să se mărească. Pentru că nu puteam să suflu cu putere, urechile lui Mickey arătau ca doi sâni înmuguriţi. Surorile mele au leşinat de râs. În poza pe care i-am trimis-o lui Joan Chen se vedea că mă distrasem foarte tare umflând balonul.

În următoarea ei scrisoare, Joan Chen mi-a povestit că nu trăia ca o prinţesă şi că nici nu era tratată la fel ca în China. Era nevoită să lucreze ca ospătăriţă ca să se întreţină şi să-şi plătească taxa de colegiu. Când am citit că asta era situaţia celor mai mulţi chinezi care studiau în America, am avut o revelaţie.

4

Voiam să-i scriu lui Joan Chen. Am şovăit pentru că mi se părea că-i cer prea mult. Voiam să-i spun că mi se părea dificil să trăiesc în continuare în China şi că eram la capătul puterilor. În cele din urmă, am hotărât să-i trimit o scrisoare. Întrebarea mea era: „Există vreo şansă pentru cineva ca mine să ajungă student în America?“.

I-am spus lui Joan Chen că eram dispusă să lucrez douăzeci şi patru de ore pe zi, zi de zi, ca să-mi plătesc taxele. Am compus multe ciorne înainte de a-i trimite scrisoarea. Ştiam că puteam conta pe un răspuns onest din partea ei. Aveam şanse mici, fiindcă pentru a studia în străinătate trebuia să fi absolvit o universitate din China. Eu abia reuşisem să obţin o diplomă de gimnaziu, şi nu vorbeam engleza.

Joan Chen mi-a răspuns. Mi-a spus că nu ştia deocamdată ce să-mi spună, dar că era dispusă să se intereseze pentru mine. În următoarea scrisoare, mi-a spus că nici o universitate americană n-ar fi admis un student fără un certificat de competenţă lingvistică în limba engleză. Testul standard pentru studenţii străini se numea TOEFL – Test of

English as a Foreign Language. Punctajul minim cerut era 500.

M-am interesat de şcolile din Shanghai care ofereau cursuri de engleză pentru începători. Am mers cu bicicleta la fiecare dintre ele, să văd dacă mă pot înscrie. Dar am fost refuzată peste tot. Am aflat că nu exista un „nivel de începători“ propriu-zis. Cei acceptaţi în aceste grupe ştiau mult mai multe în comparaţie cu mine.

Într-o zi, în timp ce aşteptam un autobuz local, am văzut un anunţ de-o palmă lipit pe un stâlp electric. Era pentru un curs de engleză la nivel de începători cu un profesor particular. NU TREBUIE SĂ ŞTII ABCD CA SĂ TE ÎNSCRII, apărea cu litere mari. Deşi costa cât salariul pe o lună, am hotărât să încerc. Ca să ajung la adresa din anunţ, am mers pe alei întunecate şi am urcat patru etaje pe nişte scări cufundate în beznă. Sala de curs era într-o mansardă. Era o încăpere de vreo cincisprezece metri pătraţi. Cursanţii trebuiau să stea pe patul profesorului.

Nu exista nici un test iniţial. Imediat cum i-am dat banii, mi-a spus să stau jos. Alţi şase oameni cu feţe obosite erau înghesuiţi lângă mine. Stăteam umăr la umăr. Profesorul era un bătrân ştirb. Ne-a spus că fusese crescut de misionari occidentali şi că înainte de eliberare lucrase la o companie petrolieră americană în Shanghai. Bătrânul profesor nu ne-a dat nici un manual şi nici foi de exerciţii. Era lent şi somnoros atunci când preda. După câteva săptămâni de studiu, ştiam să spun doar „Salut“, „Bună dimineaţa“ şi „Sunt din Shanghai, China“.

Auzisem de un loc din Parcul Poporului, numit Colţul Englezesc. Acolo, oameni interesaţi să înveţe engleza îşi exersau aptitudinile conversaţionale. Pe mine mă încânta ideea că era gratuit. Într-o dimineaţă de iarnă, mi-am înfăşurat două fulare în jurul gâtului şi m-am dus cu bicicleta până la Parcul Poporului. Era multă lume acolo, însă doar câţiva participau. Cei mai mulţi observau tăcuţi. Doi bărbaţi încercau să întreţină o conversaţie în engleză. Îi ascultam concentrată, dar nu înţelegeam nimic. Am renunţat după o oră.

Începusem să urmăresc la radio un curs de engleză pentru începători. Am ratat câteva lecţii din cauza serviciului. Am rămas în urmă şi n-am mai putut să ţin pasul. Am cumpărat o carte care se chema *Limba engleză în 900 de fraze*. Eram hotărâtă să învăţ de una singură. M-am blocat după a zecea lecţie. Nu reuşeam să mă descurc cu gramatica, în special cu folosirea timpurilor. Cu cât încercam mai mult să învăţ engleză, cu atât mai puţină încredere aveam în mine.

Când i-am spus tatei despre corespondenţa mea cu Joan Chen, mi-a zis că sunt nebună. „Îţi faci speranţe deşarte! O să te distrugi!“

„Voi continua să lupt până la ultima suflare!“, i-am răspuns. Cu toate astea, începuse să mă cuprindă deznădejdea. Era greu să nu cedez. Deşi eram slăbită şi bolnavă, tot îmi impuneam să mă trezesc în fiecare dimineaţă în zori. Mă aşezam pe o băncuţă pe peluza din cartier şi încercam să memorez cuvinte englezeşti dintr-un dicţionar: „A-p-p-l-e… *apple*; a-d-j-e-c-t-i-v-e… *adjective*; a-b-a-n-d-o-n… *abandon*“.

„Ai vreun talent? Spre exemplu, în artă?“, m-a întrebat Joan Chen într-o scrisoare. „Ai putea să-ţi încerci norocul la o şcoală de artă.“

„Am crescut făcând picturi murale propagandistice pentru Mao“, i-am răspuns. „Caligrafia mea în chineză e de nivel mediu.“

Joan Chen mi-a făcut legătura cu o prietenă a ei care mi-a explicat procesul de admitere la o şcoală americană de artă. Aveam nevoie de un „portofoliu“. Mă întrebam oare ce voiau să vadă. N-aveam nici o pregătire în artă. Nu puteam să copiez celebrele picturi tradiţionale chinezeşti făcute cu pensula şi nici pe cele ale marilor pictori occidentali. Michelangelo era singurul mare artist occidental pe care-l ştiam. Era de neconceput pentru o amatoare ca mine să-l copiez. Auzisem despre o expoziţie în Shanghai numită *Impresionism şi cubism*, cu arta contemporană din vest. Am hotărât să merg s-o văd.

Am fost încântată şi derutată în acelaşi timp vizitând expoziţia din Shanghai. Derutată din cauza faptului că societatea occidentală îl înlocuise pe Michelangelo cu picturi naive, şi încântată pentru că îmi era uşor să copiez aşa-zisa arta modernă. Pentru prima oară auzeam de Picasso, Monet, Van Gogh, Gauguin, Matisse şi Andy Warhol. M-am holbat la tablouri fără să ştiu dacă îmi plac sau nu. Tuşele erau stângace şi subiectele – neclare şi neidentificabile. Singurul gând care mă bucura era că dacă americanii preferau astfel de picturi naive, atunci aveam o şansă să-i păcălesc.

După ce m-am întors acasă, am scos la lumină pânze, pensule şi cerneluri colorate. Am pictat toată noaptea şi m-am simţit bine. N-am avut nici o lucrare a vreunui maestru în faţa mea. M-am lăsat condusă de instinct.

M-am simţit ca un copil căruia i s-a dat o pensulă magică. Am pictat pământ, copaci, tufişuri şi apă în forme abstracte. Am ilustrat frica mea cea mai profundă prin tuşe întunecate şi linii frânte, amestecate cu picături de cerneală

de forma lacrimilor. Am împroşcat pe pânze toate emoţiile mele. Mama mi-a spus că a văzut nebunie şi moarte în acele picturi.

Trei luni mai târziu, am primit un plic gros care conţinea un catalog şi un formular. Era trimis de Institutul de Artă din Chicago. M-a speriat catalogul lucios, ştiind că nu puteam să-mi permit să plătesc şcoala. Cu toate astea, nu m-am lăsat descurajată. Mi-am amintit ce îmi spusese Joan Chen: cei mai mulţi studenţi chinezi îşi găseau de lucru ca să-şi plătească taxa de şcolarizare şi se bazau pe câştigurile viitoare pentru a-şi plăti datoriile.

Am încercat să completez formularul de admitere, dar m-am blocat la primul rând. Trebuia să-mi scriu numele, dar nu aveam un nume englezesc. Să scriu „An-Qi“, ca în sistemul de transliterare oficial? Ar fi putut americanii să-l accepte aşa? Ca să mă lămuresc, am bătut la uşa celui mai înţelept om din cartier. Mi-a sugerat să scriu „Angel“, care era un nume american. Am copiat cu atenţie literele din numele „Angel“, doar că nu mi-am dat seama că am încurcat ordinea şi în formular scrisesem „Angle“.

Pe următorul rând apărea „sex“. M-am uitat după cuvântul *sex* în dicţionarul meu englez-chinez. Nu exista aşa ceva. M-am dus din nou la înţelept, să mă ajute. Mi-a spus să bifez cuvântul „femeie“.

Imediat după „sex“ era „domeniu de interes“. Trebuia să bifez una din următoarele opţiuni: desen, pictură, sculptură, design, arhitectură, muzică sau regie de film. Nu ştiam pe care s-o aleg. M-am uitat la paginile rămase şi mi-am dat seama că nu aveam cum să completez singură formularul.

După muncă, la ora zece seara, am vizitat-o pe o prietenă de-a lui Joan Chen. Aveam nevoie să mă ajute cineva cu formularul. Fata aceea nu era acasă, aşa că am aşteptat-o în faţa uşii. A venit după miezul nopţii. Lucra ca traducătoare şi ghid turistic. Abia ieşise de la serviciu, întorcându-se de la Suzhou. Îmi părea rău că o deranjam. Mi-a luat formularul căscând.

Trei luni mai târziu, am primit o scrisoare de la Institutul de Artă din Chicago, prin care eram anunţată că fusesem admisă. Joan Chen mă prevenise că admiterea la o universitate americană nu-mi dădea şi dreptul să intru în ţară. Ea era doar un prim pas dintr-o serie mai lungă. Aveam nevoie de un paşaport eliberat de Securitatea din Shanghai, iar mai apoi trebuia să aplic pentru viză la consulatul SUA din China. Statele Unite acordau viză doar celor care promiteau o contribuţie în folosul ţării.

Dacă aş fi stat mult să mă gândesc, n-aş fi căpătat niciodată curajul să încerc. Toată lumea mă întreba: „De unde ai atâta îndrăzneală?“. Trebuia să-mi forţez mintea să se concentreze pe modalitatea de a depăşi următorul obstacol şi la nimic altceva. În aceeaşi scrisoare, de la Institut mi se mai cerea un document important: „Pentru a vă elibera un formular I-20, de care veţi avea nevoie ca să obţineţi viza de intrare în SUA, trebuie să ne trimiteţi mai întâi o declaraţie de susţinere financiară“.

Ştiam de la Joan Chen că trebuia să găsesc o persoană dispusă să-mi fie sponsor şi pe care să o conving că îi voi restitui toţi banii pe care i-aş fi primit. M-am gândit la sora mamei mele care trăia în Singapore. Problema era că nu o cunoşteam prea bine. În timpul Revoluţiei culturale, tata făcuse tot posibilul ca noi să-i negăm existenţa, ca să nu fim acuzaţi de guvern că suntem spioni.

Mama a refuzat să-i scrie surorii ei să mă ajute: „I-aş cere prea mult“, a spus ea pe un ton hotărât. I-am scris mătuşii fără ca mama să ştie. A fost cea mai dificilă scrisoare pe am compus-o vreodată. I-am promis că nu voi fi o povară. Din fericire, mătuşa a fost de acord să-mi dea o mână de ajutor. M-am simţit foarte recunoscătoare atunci când am primit de la ea declaraţia de susţinere financiară.

Mă aflam în biroul delegatului de la Partidului Comunist. Cerusem permisiunea să depun cerere pentru paşaport. Delegatul era fost veteran de război şi un fumător înrăit. Vorbea cu accent nordic şi nu mă privea în ochi în timpul conversaţiei. Mi-a cerut să-i explic care e diferenţa între America şi Albania. Întrebarea m-a derutat. Îmi era frică să nu-i dau un răspuns greşit. În loc să-i răspund, am scos scrisoarea de admitere de la Institutul de Artă din Chicago. Am împins hârtiile spre el pe birou şi l-am rugat să le arunce o privire. El le-a împins înapoi spre mine.

— Care-i diferenţa dintre America şi Albania? m-a întrebat.

Nu înţelegeam ce fel de capcană încerca să-mi întindă.

I-am vorbit pe un ton precaut şi umil:

— Lămuriţi-mă, vă rog, nu mă pricep la politici internaţionale.

— Ştim că sunt proletari în Albania, nu-i aşa? m-a întrebat.

— Da.

— Există proletari în America, tovarăşă Min?

Uşurată, i-am răspuns ferm:

— Da, bineînţeles, sigur, fără îndoială. Există mulţi, mulţi proletari în America. Sunt sute, mii, poate chiar milioane de proletari în America.

— Excelent! mi-a zis cu ochi strălucitori. Acum ştim ce trebuie să facem. Tovarăşă Min, eşti membră a Ligii Tineretului Chinez?

— Da.

— Intenţionezi să susţii revoluţia în America?

— Bineînţeles.

— În numele Ligii Tineretului Chinez?

— În numele Ligii Tineretului Chinez!

Şeful era mulţumit.

— O să-ţi ştampilez aplicaţia. Trebuie s-o trimiţi mai departe Departamentului Securităţii, pentru prelucrare. Dar înainte de asta, trebuie să-mi răspunzi la o ultimă întrebare. Vreau să continui versurile pe care am să le recit.

Zâmbind, lăsând impresia de mulţumire de sine, a început:

— „O scânteie…“

— „… va aprinde un mare foc!“

Eram încântată că fusesem atât de bine pregătită să recit poemele şi învăţăturile lui Mao.

Am fugit de la studio ca un infractor care părăseşte locul accidentului. Mă temeam ca delegatul de partid să nu se răzgândească sau să-mi pună o altă întrebare la care n-aş fi putut să-i răspund. Mă surprinsese că n-a pomenit faptul că eram gunoiul doamnei Mao. M-am întrebat dacă într-adevăr mi-a cercetat dosarul. Auzisem de la multă lume că omul acela era imprevizibil. Cândva suferise o rană la cap. Când se afla într-o stare proastă, nu recunoştea pe nimeni. Se prezenta drept un „câine comunist loial“ şi era mândru de asprimea lui. Îi eram recunoscătoare cerului că îl prinsesem în toane bune în acea zi.

5

Era descurajant fie şi numai să priveşti coada lungă care se-ntindea în jurul clădirii Consulatului SUA din Shanghai. Era o vilă în stil vechi, ascunsă pe jumătate sub coroanele unor arbori înalţi din partea de vest a bulevardului Huai Hai. Soldaţi chinezi înarmaţi stăteau pe piedestalurile din faţa porţii şi urmăreau mulţimea. Eu căutam informaţii despre

modalitatea de obţinere a vizei americane. De când noul nostru lider, Deng Xiaoping, deschisese porţile Chinei, viziunea oamenilor asupra Americii se schimbase radical. Urmărind programele de ştiri în care erau prezentaţi săraci din America protestând pe străzi, am fost şocaţi să vedem că mulţi dintre ei erau obezi. Erau mai bine îmbrăcaţi decât bogaţi din China. Timp de jumătate de secol, fusesem îndoctrinaţi cu ideea că americanii erau numai piele şi os şi că se îmbrăcau cu haine jerpelite. Dacă e adevărat că o imagine face cât o mie de cuvinte, atunci se poate spune că programele de ştiri au stârnit o revoluţie mută în minţile chinezilor. Noile filme importate din America, *Snow White* şi *The Sound of Music*, ne-au alimentat îndoielile şi admiraţia. Începusem să înţeleg că americanii nu erau chiar diavolii pe care ni-i imaginaserăm noi.

Din ce în ce mai mulţi absolvenţi de universitate voiau să plece în America, să o vadă cu ochii lor. Oficiul de obţinere a vizei era înţesat de aplicanţi. Cartierul din vecinătatea consulatului devenise o zonă fierbinte pentru tineri şi pentru cei interesaţi. În timpul programului de audienţe, locul arăta ca o tabără de refugiaţi. Vânzători ambulanţi vindeau mâncare, apă şi aspirine. Doamne în vârstă închiriau scăunele, pălării de soare, ochelari de soare, evantaie şi umbrele. Înţelepţi şi prevăzători veneau cu păreri şi predicţii. Mulţimea a devenit şi mai numeroasă spre sfârşitul verii, înaintea începerii anului universitar în America.

Lumea de-acolo se împărţea în general în două. Grupul A era compus din aplicanţi care fuseseră oficial respinşi şi care voiau să încerce din nou. Din grupul B făceau parte oameni ca mine, gata să-şi încerce norocul pentru prima dată. Potrivit ultimelor informaţii, guvernul american ridicase nivelul calificării pentru vize. Aplicanţii cu diplomă de master nu mai puteau spera la viză. Trebuia să fii doctorand în matematică sau în altă ştiinţă ca s-o obţii.

Oamenii îmi spuneau: „Vrei să-ţi iei licenţa în artă? Poate într-o altă viaţă!“.

Începusem să tuşesc din nou cu sânge. Doctorul mi-a spus că nu era tuberculoză, deşi nu-şi dădea seama ce era exact. Vraciul de medicină tradiţională chineză mi-a zis că respiraţia interioară „chi“ era „grav perturbată“. Corpul îşi pierduse capacitatea să se vindece singur. Intestinele mele nu mai funcţionau normal. Suferam de diaree cronică. Am plâns când am văzut spanac nedigerat plutind în vasul de toaletă.

Luam cu mine *Limba engleză în 900 de fraze* pe drum la dus şi la întors de la serviciu cu autobuzul. În comparaţie cu chineza, engleza îmi părea mai logică. Spre exemplu, cuvântul „I“[1] era compus dintr-o singură linie, în timp ce acelaşi cuvânt în chineză, 我, era alcătuit din şapte linii. Cuvântul

arăta ca un om care merge îmbrăcat într-un costum înzorzonat. Engleza părea un instrument mai bun, în vreme ce chineza exista pentru a fi admirată.

Era evident că „I“ era rezultatul capitalismului. Timpul înseamnă bani. Am preferat englezescul „I“. În China nu încetam niciodată să vorbim despre cum e „să fii în slujba poporului trup şi suflet“. Cu toate astea, majoritatea populaţiei nu era educată şi alfabetizată.

În vederea întâlnirii cu ofiţerul american pentru viză, am pregătit o prezentare. Am scris-o întâi în chineză, apoi a fost tradusă în engleză. La intrarea în consulatul SUA, „înţelepţii“ mi-au spus că o prezentare proprie trebuie să cuprindă trei aspecte:

1. Cine eşti?
2. De ce vrei să pleci în America?
3. Cum te vei susţine financiar în Statele Unite?

„Dacă nu reuşeşti să-l impresionezi pe consul, ţi se va aplica pe paşaport o ştampilă de respingere a vizei numită codul B-14. Nu încerca să minţi, consulii au exerciţiu de detectoare de minciuni. Pot să vadă prin tine.“

Când au aflat că nu vorbesc deloc engleza, mi-au spus: „Înseamnă că ai un curaj de leoaică! Cum îndrăzneşti să plănuieşti să-l păcăleşti pe consul?“.

Nu exista nici o modalitate să-l impresionez pe consul, dar ar fi fost sinucigaş să-i spun adevărul: „Bună ziua, aş vrea să plec în America fiindcă vreau să scap de viaţa mizerabilă din China“. Un oficial întreg la minte n-ar fi acordat niciodată viză unei fiinţe disperate ca mine. Ar fi fost oare mai bine să spun: „Vreau să merg în America ca să studiez. M-ar ajuta probabil să-mi schimb soarta nefericită din China“?

Ar fi fost dificil să-i răspund la întrebarea despre cum mi-aş putea câştiga traiul în Statele Unite fără să vorbesc engleza. Nu puteam să-mi permit să fiu onestă şi să-i spun consulului că memorasem prezentarea.

De ce-mi să-mi irosesc singura şansă? Dacă însuşi consulul ar fi fost în locul meu, nu s-ar fi minţit pe sine însuşi? Nu făceam rău nimănui. Trebuia să scap de sentimentul de vinovăţie. Mama nu mă învăţase să mint. Ea ar fi preferat să moară decât să mintă. Ar fi fost dezamăgită şi jenată dacă fiica ei ar fi ales să mintă. M-ar fi ameninţat că mă dezmoşteneşte. Ce s-ar fi întâmplat dacă aş fi cedat? Aş fi sfârşit ducând viaţa pe care a trăit-o şi mama. Mi se părea mai rău decât să fiu prinsă că am minţit.

Şi dacă mă va întrerupe consulul? Dacă mă va întreba ceva? N-aş fi capabilă să-l înţeleg şi n-aş şti cum să-i răspund. M-am hotărât să-mi recit prezentarea atât de repede, încât consulului să-i fie greu să mă întrerupă.

Am început să mă pregătesc după programul de lucru. Toată lumea era nervoasă acasă. Tata îşi pierduse cunoştinţa la muncă din cauza unei hemoragii stomacale. Cu puţin timp în urmă fusese transferat de la tipografie la Centrul Copiilor din Shanghai, unde lucra ca profesor de astronomie. În semn de recunoştinţă faţă de noul lui şef de partid, tata lucrase peste program şi se epuizase. A fost dus la spital, unde a fost diagnosticat cu cancer la stomac. Vestea a stârnit panică în familia noastră.

În urma operaţiei, cinci şesimi din stomacul tatălui meu au fost scoase. Apoi a fost supus chimioterapiei. Aveam grijă de el cu schimbul. Citeam din *Limba engleză în 900 de fraze* la lumina unei lanterne sub patul lui de spital. Mama nu se îngrijise niciodată cum se cuvine de boala ei, dar acum trebuia să înveţe cum să-şi îngrijească soţul. Surorile şi fratele meu împliniseră deja douăzeci de ani şi lucrau ca muncitori în fabrici, unde n-aveau prea multe perspective de viitor. Îmi era teamă că nu va trece mult şi va trebui să plec de acasă. Conform tradiţiei, fetele nu aveau voie să rămână într-o casă cu o singură cameră. Odată ce fratele meu avea să se însoare, eu rămâneam fără un acoperiş deasupra capului.

În timp ce descurajările tatei mă făceau să deznădăjduiesc, mama era de părere că doar prin credinţă mi se va îndeplini dorinţa inimii.

„Cum?“, am ţipat eu. „Nu ţi se pare că sunt prea mare pentru basme?“

Legea guvernului mă obliga să-mi dau demisia înainte de a depune cerere pentru paşaport. Tata a fost dărâmat când a aflat că am rămas fără serviciu. Era convins că făcusem o greşeală majoră şi că îmi ruinasem viaţa. Mi-a venit să plâng când i-am văzut chipul palid şi fantomatic. Chimioterapia îl

secătuise de viaţă. Îi căzuse părul şi ajunsese numai piele şi oase. Se uita la mine cu ochi înfricoşaţi.

Nu mai fusesem niciodată atât de speriată ca în ziua în care am plecat spre consulatul SUA. Tremuram atât de tare, că nici măcar n-am fost în stare să le spun părinţilor: „Uraţi-mi baftă!“. Mama şi tat se sprijineau unul pe altul. Abia trecuseră de cincizeci de ani şi îşi pierduseră aproape toţi dinţii. Nu mai rămăsese nici o urmă din frumuseţea de odinioară a mamei. Amândoi mă priveau neliniştiţi şi nefiind în stare să spună ceva.

— Pot să împrumut hainele tale? am rugat-o pe mama.

— De ce?

Era derutată.

Am vrut să-i zic că eram foarte speriată.

— De ce să împrumuţi haine de la o femeie bătrână? m-a întrebat. Cămaşa mea albă de bumbac a fost spălată de atâtea ori, că acum e maro. Materialul de la guler s-a ros. Fusta e veche de douăzeci şi cinci de ani. E pătată şi găurită de molii. Eşti sigură că le vrei?

M-am îmbrăcat cu hainele mamei, ceea ce de îndată m-a făcut să mă simt mai bine.

În drum spre consulat, m-am tot gândit la ce aş fi putut să fac în cazul în care n-aş fi primit viza. N-aveam cum să-mi recapăt vechiul loc de muncă. Ultimul lucru pe care mi l-aş fi dorit era să fiu o povară pentru familie. Gândul la sinucidere mi-a revenit în minte. Nu mă speria. Viaţa nu merita trăită. Moartea ar fi fost o scăpare.

Înainte să urc în autobuz, am simţit brusc o sfârşeală. Mă cuprinsese îndoiala. Cumva mă arătam prea nesăbuită? Nu eram oare nebună să merg înainte, ştiind că nu-s doctorandă, ştiind că încerc marea cu degetul şi că şansele mele sunt foarte mici?

Nu îmi amintesc cum am coborât din autobuz, cum am străbătut câteva străzi şi cum am ajuns la consulatul SUA. Nu îmi amintesc de mulţime, de doamna care închiria scăunele, de vânzătorul de apă şi mâncare, de înţelepţi şi de prezicători. Şi nu-mi amintesc nici cum am prezentat paşaportul gărzilor. Ce-mi amintesc, de fapt singurul lucru pe care-l ţin minte, e zgomotul puternic al bătăilor inimii mele.

Imaginea consulului stând dincolo de geam era oarecum înceţoşată. Era un bărbat cu pielea palidă şi păr şaten. Nu s-a uitat deloc pe hârtiile pe care i le-am întins prin fanta de sub geam. S-a uitat lung la mine în tăcere.

Nu puteam să respir şi să mai văd ceva în faţa ochilor. Ştiam că venise momentul să-mi spun rolul, dar nu eram în

stare să îl joc. Nu mai eram stăpână pe corpul meu. *Poţi să o faci, Anchee. Sari de pe stâncă. Acum!*

Am început brusc. Debitul de silabe englezeşti mi s-a revărsat din gâtlej ca o cascadă. Pierdusem şirul cuvintelor.

Consulul continua să se uite lung la mine.

Mintea mi se învârtea ca o roată unsă. Gura mi se deschidea şi mi se închidea de una singură. Eram eroina care goneşte prin pădure spre inamici cărând un pachet cu explozibil.

M-am forţat să-l privesc la rândul meu pe consul. Mă închipuiam prinsă într-o luptă corp la corp cu un soldat american. Eram gata să fiu o martiră.

Consulul a clipit. Expresia feţei i s-a îmblânzit şi şi-a recăpătat înfăţişarea umană. Şi-a ridicat un deget de parcă ar fi vrut să mă întrebe ceva.

Nu-l lăsa să te întrerupă! Limba mi se mişca din ce în ce mai rapid. Parcă m-aş fi întors în timp, comportându-mă ca un copil care recită pe scenă învăţăturile lui Mao. Îmi frecam mâinile de fusta mamei. Simţeam că rămân fără aer în plămâni.

Apoi auzit un „OK!“. Nu-mi dădeam dacă aveam sau nu halucinaţii. Acel „OK!“ ieşise din gura consulului sau doar mi-l închipuisem? M-am oprit şi am început să mă panichez. Consulul a vorbit din nou, dar nu înţelegeam nimic din ce-mi spunea.

Cu un creion în mână, a răsfoit documentele pe care i le dădusem. A făcut o însemnare pe o pagină, apoi a dat din cap.

Mă aşteptam la ce era mai rău.

— Îmi pare rău că v-am deranjat, i-am spus în chineză.

Spre surprinderea mea, consulul a tras jaluzeaua în jos sub ochii mei.

— Următorul! l-am auzit strigând.

Fusesem respinsă?

Mi-am auzit numele strigat în chineză de vocea unei femei. Venea de la geamul alăturat. M-am adunat şi m-am îndreptat spre geam. M-am trezit faţă în faţă cu o secretară chineză, care rânjea.

— Crezi că l-ai păcălit pe consul? Eşti doar norocoasă, a zis ea strângându-şi foile din jur.

— Puteţi să-mi spuneţi la ce vă referiţi?

— Cum adică la ce mă refer?

— Am obţinut viza sau nu?

— Nu ţi-am mai devreme că eşti norocoasă?

— Da, dar ce înseamnă asta?

— Înseamnă că americanul te-a plăcut. Le plac oamenii de o ambiţie nebună.

— Dar asta nu mă lămureşte… adică… vă rog… am obţinut viza sau nu?

— Da! a ţipat ea întorcându-şi capul cu dispreţ.

Am fost copleşită de fericire. Niciodată nu mi-am simţit picioarele atât de uşoare urcând scările acasă. Părinţii au deschis uşa arătând de parcă se aşteptau să mă consoleze pentru veştile rele.

Tatăl meu şi-a îndepărtat picioarele unul de altul, ca şi cum ar fi urmat să primească o lovitură. Mama se sprijinea de braţul lui. N-au avut curajul să mă întrebe: „Ai obţinut viza?“.

Au început să-mi curgă lacrimile în timp ce-mi scoteam paşaportul. Le-am arătat părinţilor un document prin care eram înştiinţată că trebuia să ridic viza peste şapte zile.

Mama s-a prăbuşit pe podea şi l-a tras şi pe tata odată cu ea.

— Nu văd, a zis mama. Nu văd!

— Am să plec în America! am strigat.

Mama a ţipat de bucurie. Tata a zâmbit. Câteva clipe mai târziu, a revenit la starea lui obişnuită.

— O să te oprească şi o să te deporteze când o să ajungi în America! Nu vorbeşti engleza şi n-ai ce face în privinţa asta.

— Nu strica momentul ăsta, tată, te implor!

Fredonând o melodie, am fugit la oficiul central de poştă şi telegrame din Shanghai. I-am trimis o telegramă din două cuvinte mătuşii mele din Singapore: PRIMIT VIZA. Dacă acele cuvinte nu m-ar fi costat cât salariul pe o lună, aş mai fi adăugat ceva prin care să-mi exprim recunoştinţa. În fond, mama îmi spusese: „Mătuşa ta nici măcar nu te cunoaşte prea bine“.

Mama m-a pus să promit că-mi voi achita datoria către mătuşa de îndată ce voi fi în stare. Cuvintele „a fi în stare“ sunau abstract în acel moment, dar eram hotărâtă să-i respect dorinţa mamei.

I-am trimis o scrisoare lui Joan Chen în Los Angeles. I-am mulţumit pentru ajutor. I-am spus că voi pleca spre Chicago într-o lună.

Starea sănătăţii mele s-a îmbunătăţit miraculos. Într-o săptămână, am încetat să tuşesc cu sânge. Scăpasem de durerile de stomac. Puteam să mănânc tofu şi ouă fără să am diaree. M-a ajutat şi supa chinezească cu ierburi amare. Când am primit scrisoarea lui Joan în care îmi spunea „Felicitări! Ne vedem în America“, îmi revenisem complet.

Am compus treizeci şi trei de scrisori prin care îmi luam la revedere de la prieteni, colegi şi rude. Nu le-am trimis prin poştă, pentru că exista încă riscul să fiu prinsă şi deportată înapoi în China. Am rugat-o pe sora mea să aibă grijă de ele până când o voi anunţa că am ajuns cu bine în America.

Nici unul dintre colegii mei de platou nu ştia că urma să plec din ţară. Lucrurile s-ar fi putut înrăutăţi pe ultima sută de metri. Exista posibilitatea ca şeful de echipă să se supere pe mine, să mă denunţe şi să strice totul. Aveam destulă experienţă ca să-mi dau seama că eram doar o furnică peste care oricine ar fi putut să calce. Mi-am ţinut gura şi am îndeplinit ordinele. Curând, toate astea vor rămâne în urmă“, mi-am spus triumfătoare.

În ziua în care am plecat spre America, familia m-a însoţit la aeroportul din Shanghai. Pe chipul tatei se putea citi îngrijorarea. Îşi imaginase că voi fi deportată şi era atât de tensionat, că n-a fost în stare să mă îmbrăţişeze sau să îşi ia la revedere de la mine. Mama m-a îmbrăţişat în tăcere, la fel au făcut-o şi surorile şi fratele meu. Aveam bilet doar pentru dus. Am încercat să nu mă gândesc la cât timp avea să treacă până când îi voi revedea. Îmi făceam griji în legătură cu sănătatea mamei şi cu recuperarea tatei după cancer.

Zgomotul avionului decolând avea să-mi rămână întipărit în memorie pentru totdeauna. Era un sunet asurzitor, dar mie îmi suna a muzică. Înainte să intru în terminalul de plecări, am făcut cu mâna familiei pentru ultima oară.

Am aşteptat aproape o oră în cămăruţa maro până când traducătoarea a apărut din nou. S-a apropiat de mine repede, cu o expresie solemnă. Abia atunci mi-am dat seama că nu era chinezoaică. Avea părul închis la culoare, dar nu era negru. Avea ochi adânciţi în orbite şi gura mare. Simţeam cum îmi îngheaţă sângele în vene. Ceea ce transmisese traducătoarea avea să-mi decidă soarta. Ţinea în braţe un teanc cu documente. Printre ele se aflau probabil paşaportul meu şi documentele I-20.

— Vă rog să mă urmaţi, domnişoară Min, mi-a spus în chineză şi a deschis uşa.

M-am străduit să nu leşin. Traducătoarea m-a condus înapoi la ofiţerul care mă trimisese în camera de interogatoriu. Îi priveam în timp ce discutau. Ea a scos o hârtie din teanc şi i-a arătat-o ofiţerului. I-a atras atenţia asupra unui aspect din document. Ofiţerul a citit cu atenţie şi apoi a încuviinţat din cap. Apoi au mai schimbat câteva cuvinte. Ofiţerul s-a aplecat şi a scris ceva cu repeziciune pe

hârtie. S-au despărţit făcându-şi semn cu mâna. Traducătoarea s-a întors către mine:

— *Ni tai jin zhang la!* mi-a zis în chineză.

Înţelesesem. Însemna: „Eşti prea încordată!“. Dar ce voia să zică, de fapt?

A repetat şi am auzit din nou: „Eşti prea încordată“.

Am implorat-o să-mi explice, fiindcă eram prea derutată s-o înţeleg.

— Am hotărât să-ţi dăm drumul, a spus zâmbind.

— Asta înseamnă că pot să merg la Chicago? Asta aţi vrut să spuneţi? V-am înţeles bine? Vreţi să ziceţi că n-o să fiu deportată?

A încuviinţat.

— N-o să te deportăm, domnişoară Min. Felicitări!

Era să mă sufoc de bucurie. Mi-am ţinut braţele cu mâinile ca să nu îngenunchez în faţa ei.

Am întrebat-o ce se întâmplase. Mi-a spus că găsise în documentele mele o clauză prin care şcoala plănuia să mă înscrie la un curs intensiv de engleză la Universitatea Illinois, în cazul în care engleza mea ar fi lăsat de dorit. Mi se puneau la dispoziţie şase luni să-mi îmbunătăţesc engleza şi să trec testul de admitere. Dacă nu reuşeam, şcoala avea datoria să-i informeze pe cei de la imigrări, ceea ce ar fi dus la deportarea mea.

Şase luni! Eu cerusem doar trei!

6

Nu-l mai văzusem pe vărul meu, fiul mătuşii care mă susţinuse. Mătuşa îmi spusese că el avea să vină după mine la aeroportul din Chicago. Am ieşit din terminal ţinând deasupra capului o hârtie pe care era scris numele lui. Ne-am întâlnit, dar n-am putut să comunicăm. Eu vorbeam mandarina, iar el cantoneza. A fost atât de amabil încât m-a lăsat să stau o vreme în locuinţa lui de student. I-am promis mătuşii că voi pleca imediat ce voi putea.

Consilierul pentru studenţii străini de la Institutul de Artă din Chicago se supărase. Minţisem în formular în legătură cu competenţele mele lingvistice. În secţiunea: „Precizează nivelul tău de engleză“, bifasem: „Excelent“. Mi-am recunoscut vina şi i-am spus că eram dispusă să-mi primesc pedeapsa.

Am fost trimisă la un curs intensiv organizat de Universitatea Illinois Circle Campus. Programul costa 500 de dolari. Simţeam deja greutatea datoriilor şi îmi părea rău că trebuia să împrumut iar de la mătuşa mea. Mă amăra să plătesc pentru căminul universitar. Aş fi preferat să trăiesc pe străzi.

Am participat la un tur al şcolii şi al oraşului Chicago. Am încercat să citesc indicatoarele stradale şi să memorez numerele autobuzelor şi rutele. Dar tot ce puteam să aud, în timp ce-mi lăsasem capul pe spate ca să admir Turnul Sears, era coloana sonoră a unei opere chinezeşti.

Când am fost întrebată ce fel de colegă de cameră mi-aş dori, am răspuns: „Oricine vorbeşte engleza şi care nu e deranjat de tăcerea mea“. Aşa am ajuns s-o cunosc pe Takisha, prietena mea americană.

Camera din cămin era mult prea luxoasă pentru mine. Primul lucru la care m-am gândit după ce am intrat înăuntru a fost: Trebuie să caut un alt loc mai ieftin în care să stau.

Iarna în Chicago era aspră, însă camera era încălzită. Fereastra dădea spre un copac. Holul fusese văruit de curând, iar băile comune erau spaţioase. Faptul că aveam apă caldă douăzeci şi patru de ore pe zi era incredibil. Mă simţeam ca o prinţesă, fiindcă pentru prima oară în viaţă dormeam pe o saltea. Fiecare dintre noi avea biroul şi dulapul său. Eram mâhnită din cauza sumei pe care o plăteam pentru toate astea. Mă trezeam că verificam tomberonul de gunoi de fiecare dată când treceam pe lângă el. N-aveam nevoie de saltea. Aş fi putut să dorm şi pe ciment.

Am auzit râsete şi o ciocănitură puternică în uşă, urmate de zgomotul unei chei răsucindu-se în broască. Uşa s-a deschis şi a intrat cineva cu pielea închisă la culoare.

O luptătoare africană pentru libertate, m-am gândit. Takisha arăta exact ca fata pe care o tot văzusem în copilărie pe un afiş de propagandă comunistă care chema proletarii din lume să se unească.

M-a fermecat. Era ca o sculptură vie, cu pielea de culoarea ciocolatei şi cu ochi mari ca nişte smochine. Avea nasul lat, buze roz şi cei mai albi dinţi pe care îi văzusem vreodată. Părul, un ghem de bucle cârlionţate, arăta ca o prăjitură înaltă. Aveam cam aceeaşi înălţime, un metru şaizeci şi cinci.

Mi-am dat seama că Takisha era infirmă. Păşea şchiopătat cu ambele picioare. Mă uluia că nu se purta ca o persoană cu handicap. În China, infirmii erau timizi şi

speriaţi, fiindcă erau ţinta insultelor şi a agresiunilor. Takisha râdea zgomotos şi fără inhibiţii.

Nu mă aşteptam să mă trateze ca pe o veche prietenă, ceea ce mă făcea să mă simt bine şi relaxată.

— Eu sunt Takisha, mi-a spus deschizându-şi braţele. Am optsprezece ani şi sunt din Alabama.

Nu-mi venea nimic în engleză. Singurul lucru pe care am putut să-l fac a fost să zâmbesc.

— Oh, Doamne, se zice A.Q., An-Qu sau An-Qui? a chicotit Takisha. Ah, îmi pare aşa de rău. Iartă-mă dacă nu-ţi pronunţ numele corect.

Încercam să-mi dau seama ce spunea. Mi-am scos dicţionarul şi i-am spus:

— Engleză. Ajutor.

— De unde eşti? m-a întrebat Takisha, gesticulând cu braţele. Est, vest, sud sau nord?

Am deschis *Limba engleză în 900 de fraze*.

— Eu nume este… numele meu este…

— Înţeleg, deci nu vorbeşti engleza, a zâmbit larg Takisha. E OK. Nici o problemă. Fii atentă la mine. *De… unde… eşti*? *De unde*, uită-te la gura mea, *de… un… de*, a spus ea arătând cu mâna spre mine. Nu te uita în carte. Uită-te la mine. Spune-mi unde e casa ta. Casă. Înţelegi? Casă? Tata, mama, lapte, câine. Înţelegi ce spun?

— Nu înţeles…

— Hei, ascultă-mă cu atenţie! a zis Takisha arătând spre ea. Casă Alabama.

Am arătat cu degetul spre ea:

— Casa ta.

— Corect! Casa mea, Alabama. Acum spune-mi unde-i a ta. Casa ta.

— Casă? Adică c-a-s-ă?

Takisha a izbucnit în râs:

— Adică patria ta.

Da, ştiam cuvântul *patrie*. Apăruse într-unul dintre puţinele sloganuri în engleză pe care le învăţasem în timpul vizitei preşedintelui american Nixon în China. Pe lângă „Îmi iubesc patria“, învăţasem: „Trăiască Preşedintele Mao!“, „Trăiască Partidul Comunist Chinez!“ şi „Albania este o importantă ţară socialistă“.

— Patria este China, am spus.

— Ah, vorbeşti!

— China, tata, mama, este China.

— Eşti din China! Extraordinar! Vreau să-mi spui tot despre China.

— Eu engleză slab.

— O să înveţi.

Takisha voia să ştie cum mă simţeam în America. Mi-aş fi dorit să-i pot spune că îmi plăceau camerele cu aer condiţionat. Îmi plăcea cum curge apa caldă din robinet, îmi plăcea să stau pe closet şi îmi plăcea, bineînţeles, încăperea mare mişcătoare – liftul. Mă încântau nopţile în oraşele americane, cu străzi şi clădiri luminate. Cu toate astea, nu reuşeam să-mi imaginez costul electricităţii. Dar cel mai mult mă bucuram de Takisha, de cum mă acceptase fără nici o rezervă.

Takisha voia să ştie ce mă adusese în America şi cum fusese viaţa mea în China. Cu ajutorul dicţionarului, am compus şi am scris un răspuns: „Era ca şi cum eşti spânzurat, osul de la gât se rupe, dar moartea nu vine“.

— Ce? a întrebat colega mea încruntându-se.

Takisha mi-a scris cuvinte pe care să le caut în dicţionar. Aşa am aflat că se pregătea să devină doctoriţă. Am întrebat-o ce o motivase să studieze medicina. Mi-a spus că voia să găsească un tratament pentru mama ei, care suferea de diabet cronic.

— Mama e în stare gravă, a spus Takisha. Ştii ce vrea să zică „stare gravă“? Doctorii vor să-i taie picioarele. Nu se poate aşa ceva. N-o să las pe nimeni să-i taie picioarele. „Nu o să-ţi pierzi picioarele“, i-am spus mamei. „Eu o să te vindec.“

În timp ce căutam cuvinte prin care să-mi exprim admiraţia, am auzit un ţârâit şi am observat că aveam telefon în cameră. Takisha a ridicat receptorul.

— Scuză-mă, e mama!

— Colega mea de cameră IQ este din China, am auzit-o pe Takisha spunând. Hei, IQ, mama îţi transmite salutări. Hei, stai puţin. Ups, n-o cheamă IQ. A.Q.A… An… Qui… Ah, nu contează, îmi pare rău. Cum ziceai că se pronunţă numele tău? Ah-Choo? Ah-Chi? Ann? Ce? Ah, înţeleg, An de la Ann, Chee de la *cheese*[2]. Ann-Cheese. Aşa ar trebui să fie bine. M-am prins. Ann-Chee, fără „z“! Am spus corect de data asta? Ce? A-n. Nu A-n-n. An-chee. Ah, încă o dată. OK, Anchee. E corect Anchee? Gata, m-am prins! Anchee!

M-am întors la cartea mea, *Limba engleză în 900 de fraze*, în timp ce Takisha continua să vorbească la telefon. Îmi era greu să mă concentrez cu zgomot în jur. Am ieşit din cameră şi m-am aşezat în hol pe podea. Am stat cu nasul în carte ore în şir. Ceea ce mă deruta era structura frazelor în engleză, complet diferită de cea în chineză. De exemplu,

atunci când spune „Nu eşti un hoţ“, un poliţist ar putea întreba: „Nu ai furat, nu-i aşa?“.

În engleză, răspunsul ar fi: „Nu, nu am furat“. Dar în chineză trebuie să spui da, adică: „Ai dreptate, nu am furat“. Dar ar fi greşit să spun în engleză: „Da, nu am furat“.

Am avut mari probleme şi cu *on, in, the, am, was, are* şi *were*. Nu ştiam niciodată când şi unde să le folosesc. De asemenea, *have been, has been* şi *had been* mi-au dat bătăi de cap.

— Noapte bună, Ann Chee, a spus Takisha stingând lumina de la veioza dinspre ea.

Mi-am acoperit lampa cu haina şi în cameră s-a făcut dintr-odată linişte şi întuneric. Eram obosită şi mi-aş fi dorit să dorm, dar ştiam că nu aveam timp de pierdut.

În dimineaţa următoare, m-a trezit brusc zgomotul unei uşi trântite. A fost urmat de vocea puternică a Takishei: „Ah, îmi pare atâât de rău!“.

Aceasta avea să fie alarma mea de trezire de acum încolo. Takisha avea obiceiul să trântească uşa şi apoi să spună: „Ah, îmi pare atâât de rău!“.

Era încă întuneric afară când Takisha făcea duş. Stătea în faţa mea şi se ştergea cu un prosop. Părea să n-aibă nici o problemă în a-şi expune trupul gol în faţa unei străine.

Am plecat din cămin odată cu Takisha. Sarcina pe care mi-o fixasem pentru ziua aceea era să merg în zona comercială a Chicagoului. Intenţionam să-mi găsesc un job de chelneriţă sau de spălător de vase. Aveam să bat la uşa restaurantelor chinezeşti.

Clădirile înalte din Chicago mi se păreau fabuloase. Mergeam printre ele şi nu-mi venea să cred că sunt acolo. Îmi reaminteau cât de departe de casă mă aflam şi că picioarele mele călcau într-adevăr pe pământ american. Trecând pe lângă primăria oraşului, unde un grup mic de oameni picheta, mi-am adus aminte de reportajele care îi prezentau pe săracii din America. Era ca şi cum aş pătruns în aceeaşi imagine dată la televizor, doar că nu era alb-negru.

M-a uimit cât de luxos era oficiul poştal. Un steag mare american flutura deasupra intrării. Voiam să-mi fac o poză sub acel steag şi s-o trimit acasă. Părinţii mei se îngrijorau din cauza mea. Scrisoarea pentru ei avea să ajungă după trei săptămâni în China.

Pe Michigan Avenue, am găsit o firmă pe care scria RESTAURANT CHINEZESC şi am intrat.

M-a întâmpinat o doamnă care m-a întrebat:

— Câte persoane?

Am zâmbit frumos şi i-am răspuns politicos în chineză:

— Aveţi nevoie de o chelneriţă sau de cineva care să spele vasele?

Femeia părea dezamăgită. A clătinat din cap şi mi-a făcut semn să plec.

Am încercat la un alt restaurant şi am primit acelaşi răspuns. N-am renunţat. Cel mai greu îmi era să mă milogesc. Mi-am spus că trebuie să mă obişnuiesc cu asta.

Am mers cât m-au ţinut picioarele. La sfârşitul zilei, eram obosită şi înfometată. Vizitasem toate restaurantele chinezeşti din zona centrală a oraşului, dar fără noroc. La singurul restaurant chinezesc care servea mâncare doar pentru acasă şi care avea un anunţ de angajare în geam, proprietarul mi-a spus: „Nu ştii engleză, nu primeşti job“.

Pe trotuar, o femeie grasă care arăta ca o luptătoare m-a împiedicat să trec. Purta o haină murdară de culoare maro, slinoasă şi lungă până la genunchi. S-a apropiat de mine cu o bucată de carton în mână. Părul ei ciufulit şi portocaliu răspândea un miros puternic de parfum ieftin. Mi-a zis ceva, dar n-am înţeles ce.

— Îmi pare rău eu nu engleză, m-am scuzat.

Mi-a băgat cartonul în faţa ochilor şi a întins mâna:

— Ai ceva mărunţiş?

Mi-am scos dicţionarul şi am căutat cuvintele scrise pe bucata de carton: FLĂMÂNDĂ & FĂRĂ CASĂ.

— Da engleză, da job! i-am răspuns.

Studenţii înscrişi la cursul meu de engleză veneau din toată lumea. Pentru că mi-era greu să le pronunţ şi să le ţin minte numele, am încercat să le memorez feţele. Ceea ce nu era uşor, pentru că cei de culoare semănau unii cu alţii, la fel şi albii şi hispanicii. Colegii de clasă mi-au zis că şi ei aveau o problemă similară: din punctul lor de vedere, orientalii arătau toţi la fel.

În dreapta mea stătea un bărbat din Italia, cu păr negru cârlionţat, şi în stânga stătea o fată frumoasă din Grecia, cu nasul pe sus. Încercam să comunicăm prin gesturi din mâini şi prin cuvinte inventate. Din nefericire, nimeni nu înţelegea pe nimeni.

Profesorii noştri erau americani. O femeie corpolentă cu păr blond şi ondulat, iar celălalt era un bărbat suplu, şaten-închis. Ca să-mi fie mai uşor, femeii îi spuneam Cap Blond, iar celuilalt – Cap Negru. În secret, găsisem nume şi colegilor. Italianului îi spuneam Michelangelo, iar fetei din Grecia, zeiţa Elena. Unui coleg care părea din Orientul Mijlociu îi ziceam Ali Baba, şi unui rus, tovarăşul Lenin.

Ceea că mă fascina nu era modul de predare al profesorilor, ci materia în sine. De exemplu, manualul înfăţişa o lume care mi se părea ireală. Descria un orăşel american în care toţi locuitorii aveau drept de vot şi unde chiar oamenii hotărau dacă să-i acorde unui dezvoltator dreptul să construiască un complex comercial aproape de piaţa centrală. Pe lângă primarul oraşului, erau votate şi alte oficialităţi.

În locul din care veneam, fiecare era considerat „un şurub în maşinăria comunistă“. Nimeni nu s-ar fi împotrivit vreodată autorităţilor, asta dacă nu voiai să fii arestat şi să-ţi petreci restul vieţii la închisoare sau într-o tabără de muncă. Am întrebat dacă lumea descrisă în carte reflecta într-adevăr realitatea americană. Cap Negru s-a întors spre mine şi mi-a spus: „Aproximativ“.

Nu voiam să fiu prea dură cu profesorii mei, dar nici nu voiam să arunc banii pe fereastră. Eram nemulţumită de viteza cu care învăţam. Profesorii nu insistau să obţină rezultate şi ne lăsau să lucrăm în ritmul nostru. Ne dădeau puţine teme, pe care doar câţiva elevi şi le făceau. Profesorii acceptau, ca şi cum nu le-ar fi păsat. Păream să fiu singura care se pregătea cu adevărat la gramatică.

Domnişoara Cap Blond a fost răcită câteva zile. Îşi adusese o cutie în care părea să aibă hârtie igienică. Le spunea „şerveţele nazale“. Strănuta continuu. Îmi venea să râd când o vedeam acoperindu-şi nasul cu hârtie igienică.

De fiecare dată când îşi sufla nasul, spunea: „Mă scuzaţi“. Nu înţelegeam de ce. Nu era nimic de scuzat – când îţi vine să strănuţi, nu poţi să te abţii.

În China, ca să îţi ceri scuze, trebuie să fi comis o infracţiune; de exemplu, să te ştergi la fund cu nişte ziar cu portretul lui Mao pe el, aşa cum făcuse mama odată din greşeală. Nu din lipsă de respect. Nu punea la cale vreo acţiune împotriva lui Mao. Pur şi simplu rămăsese fără hârtie igienică şi folosise în loc hârtie de ziar. Era greu să-l eviţi pe Mao, al cărui portret apărea pe toate paginile.

Am descoperit că „mă scuzaţi“ e foarte folositor. Era aproape ca un salut. Puteai să spui aşa nu numai când strănutai, dar şi când intrai într-o clădire, când te aşezai la o coadă, când treceai pe lângă cineva sau când te dădeai jos din tren. Am început să-l exersez şi să zic „mă scuzaţi“.

Apoi n-am putut să mă mai opresc. Îi spuneam „mă scuzaţi“ celui care îmi deschidea uşa şi portarului de la şcoală. Oamenii mă priveau prietenos când auzeau. Îmi plăcea la nebunie să spun „mă scuzaţi“.

Nu m-a deranjat acel „mă scuzaţi“ al domnişoarei Cap Blond, dar mă deranja faptul că îi punea pe studenţi să ţină cursurile. Părea epuizată din cauza strănutatului şi a scuzelor. Stătea la biroul ei, în timp ce învăţăceii ţineau ora. Nu plătisem ca să-i ascult pe ei!

Lui Michelangelo îi plăcea să vorbească la cursuri. Avea un puternic accent italian şi îi lua o veşnicie să termine o frază. Deşi îmi plăcea cum arăta, nu înţelegem mare lucru din ce spunea. Cuvintele lui nu-mi sunau a engleză.

Zeiţa greacă Elena vorbea şi ea cu accent pronunţat. Ne-a zis că tocmai sărbătorise împlinirea vârstei de douăzeci de ani. „La mulţi ani!“ era singura expresie în engleză pe care o înţelegeam din ce spunea. Cu braţele ridicate, a încercat să-l întrerupă pe italian. Au ajuns să se certe şi, în cele din urmă, au renunţat să mai folosească engleza şi au revenit la limbile lor materne.

Colegii au început să tragă chiulul. Tovarăşul Lenin se scuza să-şi ia cafea, în timp ce Ali Baba făcea pauze de ţigară. Un francez îi spunea unei coreence care stătea în faţa lui: „Te iubesc! Te iubesc! Te iubesc!“, ca un papagal. O hispanică înfăşurată într-un şal în culori aprinse a început o conversaţie încinsă cu un bărbat de culoare în haine cu imprimeuri galbene, ca ale unui şef de trib african. I-a spus acestuia că secretul învăţării englezei era s-o cânţi, ea fiind convinsă că el s-ar fi descurcat, de vreme ce era african.

Bărbatul de culoare în haine cu imprimeuri galbene i-a răspuns că nu provenea dintr-un trib african. Se născuse în Germania şi crescuse în Franţa. Femeia l-a ignorat, dându-i înainte cu engleza cântată, până când el a început să ţipe la ea în franceză. Un polonez cu barbă deasă îi zicea unui egiptean cu o barbă şi mai mare: „Engleza este con… pli… plicant!“.

Eu am primit sarcina să discut cu un asiatic scund pe care-l chema Suzuki. Trebuia să aflăm fiecare de unde venea celălalt.

— Japonia? am întrebat, iar el a dat din cap.

— China? m-a întrebat, iar eu am încuviinţat din cap şi asta a fost tot.

Stăteam fără să mai zicem nimic şi ne pierdeam timpul aşteptându-i pe ceilalţi să termine.

În ultima săptămână de cursuri, profesoara a scăpat de sub vraja strănuturilor. Pentru prima dată ne-a zâmbit călduros şi a preluat controlul asupra clasei:

— Vom juca un joc numit *Spune povestea mai departe*, ne-a anunţat ea.

A şoptit ceva în urechea unui elev, care i-a repetat povestea unui alt coleg.

Când mi-a venit rândul, am ascultat cu mare atenţie, dar mi-a fost greu să înţeleg accentul zeiţei greceşti Elena. M-am străduit să ghicesc. Singurul cuvânt pe care l-am înţeles a fost „bou“.

Trebuia să continui lanţul şi să-i spun povestea lui Michelangelo. Cum n-o înţelesesem în întregime, am hotărât s-o completez după cum m-a dus capul. I-am şoptit în ureche lui Michelangelo o poveste despre eroul naţional al Chinei, cunoscut ca Boul Poporului.

— A murit trăgând carul şubrezit spre comunism, i-am şoptit la ureche.

Michelangelo a dat din cap ca şi cum ar fi înţeles şi apoi s-a întors către colegul de lângă el.

Când cercul s-a închis, profesoara ne-a anunţat că povestea ei iniţială se pierduse.

7

Eram entuziasmată că găsisem un anunţ într-un ziar gratuit şi în care scria „Nu e nevoie de calificare“. Cu ajutorul dicţionarului şi al Takishei, am înţeles că jobul făcea parte dintr-un „experiment de testare a medicamentelor“.

Takisha mi-a zis că ea n-ar face asta dacă ar fi în locul meu.

— Vei fi folosită ca un om-porcuşor-de-guineea, un cobai uman, pricepi? Medicamentele o să-ţi afecteze organele vitale.

— Dar plătesc 180 de dolari pe săptămână! am răspuns.

— Ah, banii, Anchee, deci vrei să te vinzi! Asta e o idee total greşită!

Orice m-ar ajuta să-mi plătesc datoriile e o idee bună, m-am gândit.

Am ajuns la adresa din ziar mergând cu metroul spre nord-vestul Chicagoului. N-am sunat înainte pentru că nu voiam să mă dau de gol că nu vorbesc engleza.

M-a întâmpinat o doamnă de vârstă mijlocie. Şedea între teancuri înalte de hârtii, stivuite lângă perete. După ce mi-am scris numele şi adresa pe un formular, ea mi-a citit ceva de pe o hârtie, iar eu am presupus că se referea la medicamente. Doamna avea o voce piţigăiată, de copil. Am dat din cap după ultimele ei fraze.

— OK? m-a întrebat.

— OK, i-am răspuns.

După ce a terminat, a luat o cutie de pe un raft de deasupra capului şi mi-a arătat un pachet plin de sticluţe cu pastile. Mi-a spus când să iau pastilele şi mi-a dat o broşură cu tabele în care trebuia să scriu doza zilnică de medicamente.

— Păstrăm legătura, mi-a spus zâmbind. Vei primi plata prin poştă.

M-am ridicat şi am făcut o plecăciune uşoară:

— Mulţumesc. La revedere.

— Aşteaptă, domnişoară Min, trebuie să semnezi contractul acesta.

— Nu e nevoie, nu e nevoie, i-am zis repede strângându-mi lucrurile.

— Mă tem că trebuie, domnişoară Min.

— Ce sunt astea?

— Termenii şi condiţiile contractului.

— O să semnez.

— Trebuie să-l citeşti mai întâi.

— Nu pot să citesc în engleză. Semnez. Semnez acum.

Doamna şi-a retras hârtia. M-a privit suspicios. Mi-am dat seama de greşeala mea când deja era prea târziu. Nici n-am apucat să ies pe uşă, că femeia a ţâşnit de la biroul ei. M-a apucat de braţ şi şi-a luat înapoi pachetul cu sticluţe.

— Vă rog, am implorat-o. Am nevoie de bani.

Doamna mi-a arătat uşa:

— Pleacă acum.

Kate stătea în camera alăturată la cămin. Frumuseţea ei îmi aducea aminte de Esmeralda. Machiată, arăta ca una dintre fetele de pe copertele revistelor de modă. O ascultam când vorbea cu Takisha pe coridor. Deşi nu înţelegeam mare lucru, îmi făcea plăcere să le aud conversaţia. Căutam prin dicţionar în timp ce ele sporovăiau.

Kate avea cei mai luminoşi ochi şi un zâmbet lipsit de griji. Avea un fel de a fi copilăros şi demn de încredere. Nu părea să fi îndurat vreun necaz în viaţă. Era puţin mai înaltă decât Takisha şi decât mine. Îi plăcea să-mi zică: „Hai să petrecem timpul împreună, Anchee“.

Am găsit în dicţionar înţelesul cuvintelor *hang* şi *out*, dar nu şi *hang out*[3]. Aşa că am rugat-o pe Kate să-mi explice ce înseamnă. La fel ca pe Takisha, pe Kate n-o deranja deloc că eram handicapată lingvistic. Îmi explica şi-mi repeta până pricepeam.

Spre exemplu, mă întreba „Unde… te… duci?“. Când nu înţelegeam, îmi lua dicţionarul, îl deschidea şi-mi arăta cuvântul respectiv. Mi-a făcut cunoştinţă cu alţi tineri din cămin. Acum puteam să spun fluent „Numele meu e Anchee, scris An-Qi, şi sunt din China“.

Am observat că nici Kate, nici colegii ei nu-şi spuneau niciodată „Ce mai faci?“.

În schimb, foloseau expresia: „Care-i treaba, frate?“. I-am spus lui Kate că n-am găsit „Care-i treaba, frate?“ în dicţionarul meu şi nici în *Limba engleză în 900 de fraze*.

A izbucnit în râs: „E o expresie glumeaţă, un mod mai amuzant prin care spui acelaşi lucru“.

Începând de atunci, în loc de „Ce mai faci?“, spuneam „Care-i treaba, frate?“.

Takisha era nemulţumită că o vizitam pe Kate. A încercat să mă convingă că ceva era *în neregulă* cu Kate. „E bogată! mi-a zis Takisha. Presupun că părinţii ei au foarte mulţi bani, altfel nu şi-ar permite să stea singură în cameră.“

Un alt lucru care-i dovedea situaţia materială era, în viziunea Takishei, faptul că avea televizor.

Aş fi vrut să-i explic Takishei că îmi petreceam timpul cu Kate fiindcă aşa puteam să-mi exersez engleza. Ştiam cât de plictisitoare eram pentru Kate. De parcă ar fi încercat să discute cu un bebeluş. Nici mie nu mi-ar fi plăcut să-mi petrec timpul cu cineva care vorbea o chineză de baltă. Mă simţeam vinovată că profitam de Kate. Takisha îmi destăinuia gândurile şi părerile ei, dar nu era deloc interesată de ceea ce ziceam eu. Şi nici engleza mea săracă nu mă ajuta. Într-un fel, Kate ajunsese cea mai bună prietenă a mea din cămin.

— Ce înseamnă „a arde gazul de pomană“? am întrebat-o pe Kate.

A râs şi mi-a răspuns că înseamnă să te simţi bine.

— Şi ce presupune că faci atunci când arzi gazul de pomană? am întrebat-o.

A râs din nou şi mi-a zis:

— Nimic!

Mi-am luat notiţe şi am scris toate expresiile pe care le-am învăţat de la Kate.

— Eşti nostimă, Anchee Min, ştii? mi-a spus Kate.

— Ce înseamnă „nostimă“?

Se făcuse seară. Stăteam în camera lui Kate şi căutam cuvinte în dicţionar, în timp ce ea îşi făcea temele. Am

întrebat-o cum arată o sală de clasă americană adevărată şi am rugat-o să-mi arate şi mie una, dacă avea cum.

— E simplu, a zis Kate. Vino mâine dimineaţă cu mine la cursul de management al afacerilor.

M-am entuziasmat:

— Eşti sigură că nu deranjez? Oare nu se va supăra profesorul tău, de vreme ce nu sunt studentă?

— N-o să te observe nimeni, mi-a răspuns Kate. E o prelegere şi are loc într-o sală cu sute de oameni.

— Prelegere? Şi dacă se prind că nu vorbesc engleza?

— Atunci, trebuie să te prefaci că vorbeşti engleza.

Am mers cu Kate până la bufet, eram curioasă ce mânca. S-a aşezat la masă cu o farfurie în faţă, comandase un fel pe care ea îl numea „salată“. Era prima salată pe care o vedeam şi care nu avea cartofi. Pentru un chinez, salata era o mâncare rusească, făcută în general din cartofi. Kate mi-a spus că americanii nu aveau o regulă strictă cu privire la ce puneau într-o salată.

— Poate să fie un amestec de salată verde cu felii de castraveţi, morcovi, ceapă şi alune şi, desigur, cartofi. În principiu, cam tot ce vrei.

N-am putut să mă abţin să râd când am văzut-o pe Kate mâncând. Mesteca legumele crude ca un iepure.

— Există salate în bucătăria chineză? m-a întrebat Kate.

— Nu. În China e periculos să mănânci legume crude. Poţi să te îmbolnăveşti de malarie.

— Deci trebuie să gătiţi totul?

— Da, aproape.

— Uite, hai să împărţim salata, mi-a zis Kate, dându-mi o furculiţă. Asta va fi prima ta experienţă americană. Insist.

Ca să învăţ engleza mai uşor, am cumpărat un televizor la mâna doua cu ecran de 22 de centimetri. Singurele seriale pe care le puteam urmări erau *Sesame Street* şi *Mister Rogers' Neighborhood*. Nu mai văzusem niciodată ceva asemănător în China. M-am îndrăgostit de amabilul Mr. Rogers. În fiecare zi învăţam expresii noi de la el; de exemplu, el spunea „good to go“ după ce-şi lega şireturile. De asemenea, reclamele TV s-au transformat în lecţii pentru mine. Preferatele mele erau cele la McDonald's şi 1-800-Empire Carpet. Mai târziu aveam să mă satur de ele. Mi-am dat seama că evoluam atât de repede, încât am hotărât să mă retrag de la cursul de engleză ca să fac economii.

O oră petrecută cu Kate se dovedea cea mai eficientă metodă. Mă simţeam de parcă păşeam din întuneric spre

lumină. Începeam să înţeleg crâmpeie din conversaţiile oamenilor. În plus, simţeam că nu-mi mai este atât de frică.

Am observat un tânăr lângă lift. Mi-am adus aminte că-l chema Steve, era prieten cu Kate. Când m-am întors la ea, i-am spus:

— L-am văzut pe Steve în frigider.

I-a luat câteva clipe să-şi dea seama la ce mă refeream.

— Ah, vrei să spui că l-ai văzut pe Steve în lift?

Mă derutaseră terminaţiile cuvintelor, care sunau la fel: *-rator* şi *-vator*[4].

Următoarea dată când Steve a venit din nou în vizită, Kate a glumit:

— Hei, Steve, ce făceai în frigider? Prietena mea Anchee te-a văzut acolo. Da, te-a văzut în frigider. Cum adică, nu erai acolo? Stai aşa, Anchee, nu e ăsta tipul pe care l-ai văzut în frigider?

Nu mi-am dat de seama de încurcătura pe care o făcusem până în clipa în care am auzit o lovitură puternică în uşă. Eram cu Kate la ea în cameră. Kate s-a ridicat şi a deschis. În prag stătea Takisha, foarte supărată. A refuzat să intre când Kate a invitat-o în cameră. Takisha s-a sprijinit de tocul uşii şi mi-a spus:

— Ce faci aici, domnişoară Anchee? Dă-mi voie să-ţi reamintesc că ai şi tu o cameră a ta şi o colegă de cameră.

Am zâmbit şi i-am zis:

— Petrec timpul cu Kate.

— Văd, a spus ea.

— Îmi exersez engleza, am adăugat.

— E timpul să te întorci la tine în cameră, mi-a răspuns ea.

Mi-am luat la revedere de la Kate şi m-am întors cu Takisha la noi în cameră. După ce a închis uşa, Takisha mi-a făcut semn să mă aşez pe patul meu.

— Trebuie să vorbim, a spus.

S-a aşezat pe patul ei cu faţa spre mine.

— Mulţumesc că ai venit înapoi cu mine.

— Cu plăcere.

— Poţi să mă urmăreşti cu atenţie? m-a întrebat Takisha. Atenţie completă, ai înţeles? Vreau să mă asculţi.

— Atenţie, da. Tu vorbeşti, eu ascult.

— Voi împărtăşi cu tine un fragment din istoria Americii, despre care cred că nu ştii nimic, spuse Takisha. Ştii la ce mă refer?

Am dat din cap:

— Ştiu la ce te referi.

Takisha a scris cuvântul „sclav“ şi mi-a spus să-l caut în dicţionar. A aşteptat calmă până când l-am găsit.

— Aş vrea ca tu să înţelegi că noi, negrii din America, am fost cândva sclavi.

— În dicţionarul meu scrie că „sclav“ înseamnă „proletar“, i-am răspuns.

— Corect! Sclavii sunt proletari!

— Proletari din toate ţările, uniţi-vă! am zis. E sloganul lui Mao.

— Care Mao?

— Mao Zedong, fondatorul Partidului Comunist Chinez.

Eram şocată de faptul că Takisha nu auzise de Mao. Am întrebat-o dacă-l ştia pe un african celebru care pretinsese că e liderul tuturor sclavilor negri din lume, şi care venise în China la sfârşitul anilor ’60 ca să se instruiască în războiul de gherilă. Takisha a clătinat din cap.

M-am afundat în dicţionar. Mi-a luat ceva timp până să găsesc cuvintele pe care le căutam. Takisha părea agitată.

— Conducătorul sclavilor negri a vrut să-l întâlnească personal pe Mao, dar a fost refuzat, i-am spus în cele din urmă Takishei. În China, Mao era Dumnezeu. Mao era „cel mai roşu soare din univers“. Noi îl veneram pe Mao. Un sfert din populaţia globului. Înţelegi ce spun? Mai mult de un miliard de oameni! Cum ar fi putut cineva, ca de exemplu acel african negru, să programeze o întâlnire cu Dumnezeu?

— Şi ce s-a întâmplat până la urmă?

— Conducătorul slavilor negri a luat iniţiativa, am continuat. Ca să-şi demonstreze simpatia faţă de Mao, şi-a înfipt o insignă cu Mao în pieptul dezgolit, a făcut o poză cu pieptul sângerând şi a trimis poza autorităţilor chineze.

— Şi a avut efect?

— Evident!

— Dar e groaznic! a ţipat Takisha.

— Eu nu mi-aş fi putut înfige o insignă cu Mao în pieptul dezgolit, am spus, deşi l-am iubit şi eu pe Mao! Oricum, reprezentanţilor Partidului Comunist le-a plăcut povestea atât de mult, încât au ţinut să fie spusă în toate şcolile din ţară. Aşa am auzit de ea. Povestea ne-a dovedit că preşedintele Mao, conducătorul nostru, era cunoscut în întreaga lume.

— Şi până la urmă tipul ăla negru a ajuns să-l cunoască pe Mao?

— Se spune că Mao a fost atât de emoţionat, încât l-a primit pe conducătorul sclavilor negri în casa lui din Oraşul

Interzis.

Takishei i-a fost greu să mă facă să înţeleg că existau diferenţe între negrii din Africa şi negrii din America.

— Voi toţi luptaţi pentru aceeaşi libertate, nu-i aşa? În China, noi îi considerăm pe toţi negrii tovarăşii noştri de arme. Ne era frică de albi şi până de curând îi consideram duşmani. Bineînţeles, au fost şi câteva excepţii. Unul dintre ei a fost jurnalistul american Edgar Snow, iar celălalt era un doctor comunist din Canada, Norman Bethune. Amândoi au venit în China şi şi-au pus viaţa în slujba revoluţiei.

Am rugat-o pe Takisha să-mi spună prietenii şi inamicii Americii.

— Mao era de părere că o asemenea identificare e crucială în câştigarea unei revoluţii.

Am aşteptat ca Takisha să răspundă, dar ea clipea şi mă privea confuză.

— De exemplu, China are relaţii de prietenie cu Coreea de Nord, Albania şi Vietnam, am spus. Rusia a fost prietena Chinei, dar de când ne-au trădat, am renunţat la ei.

Takisha mi-a spus că singurul lider negru faimos pe care-l ştia şi admira ea era Dr. Martin Luther King.

— Îl ştiu pe Martin Luther King! am zis.

Takisha s-a entuziasmat:

— Spune-mi, te rog, cum ai aflat de King al nostru?

— Din manualele şcolare pe care le aveam în China, i-am răspuns.

— Manualele şcolare din China? Glumeşti?

— Mao a scris un articol de susţinere pentru Dr. Martin Luther King după ce acesta a fost omorât. Preşedintele nostru a protestat astfel în numele proletarilor din toată lumea. Mao a spus că moartea lui Dr. King demonstrează că societatea americană este una malefică.

— Aşa e, a reacţionat Takisha.

— Takisha, mă crezi sau nu, am crescut scandând „Jos cu imperialismul american!“, dar habar n-aveam unde e America.

— Bizar, spuse Takisha uitându-se la mine.

— Ce înseamnă „bizar“?

— Păi, „bizar“ înseamnă… bizar, a zis Takisha râzând. Ah, îmi pare rău, te tachinam doar. Bizar e un fel de „neobişnuit“, OK?

— OK. Mulţumesc.

— Cu plăcere, mi-a zâmbit Takisha. Totuşi…

— Ce înseamnă „totuşi“?

— Ah, la naiba, o luăm de la capăt.

Lumina zilei se micşora şi camera s-a cufundat în întuneric. Stăteam cu spatele drept şi o ascultam pe Takisha. Am aşteptat să se oprească. Am vrut s-o întreb dacă Dr. King şi-a îndeplinit visul.

Takisha mi-a povestit că strămoşii ei fuseseră sclavi. Mă zăpăceau timpurile folosite de Takisha în propoziţii.

Re-ul din *they're* voia să zică *are* sau *were*?

Cum s-a oprit să-şi tragă răsuflarea, am întrerupt-o pe Takisha:

— Tu eşti sclavă?

— Nu sunt sclavă, dar…

Am aşteptat.

— Ştii, e cam complicat să-ţi explic.

— Încearcă, Takisha, vrei? Vreau să învăţ.

— Nu pot să vorbesc cu tine, a spus.

Curios, vocea ei părea înlăcrimată.

— Îmi pare rău, adică nu te supăra, Takisha. Vorbeşte cu mine, educă-mă.

— N-ai cum să înţelegi.

— Voi înţelege dacă vorbeşti cu mine. Îmi voi nota cuvintele. Am un dicţionar bun. Pot să înţeleg.

— Ascultă, nu vei putea niciodată să înţelegi ce înseamnă să fii proprietatea cuiva. N-ai fost niciodată în situaţia asta şi nici nu vei fi vreodată.

Ştiam cum e să fii proprietatea cuiva. De fapt, nu ştiam cum e să *nu fii* al cuiva. Nici Mao şi nici Partidul Comunist Chinez n-au declarat-o direct, şi cu toate astea fiecare om din China ştia că nu-şi poate fi niciodată propriul stăpân. Nu îţi era permis să faci ce vrei. Nesupunerea faţă de Mao şi de Partid însemna calvar şi pedeapsă.

Takisha era prea stârnită şi nu mai putea ieşi din lumea ei. Cuvintele îi ţâşneau din gură ca apa dintr-o ţeavă spartă. Am tras concluzia că Takisha n-ar fi putut fi o sclavă, dar membrii familiei sale din Alabama puteau fi. Aşa s-ar fi explicat şi furia Takishei. Nu suporta să-mi petrec timpul cu o albă precum Kate. Dacă prietenia mea cu Kate o rănea pe Takisha, eram dispusă să mă opresc. Ce nu reuşeam să înţeleg era faptul că Takisha studia medicina la această universitate.

Mi-a spus că primise o bursă integrală ca să se pregătească să devină doctoriţă. Am întrebat-o cine i-a oferit bursa.

— Guvernul, mi-a răspuns.

Am întrebat-o cine conducea guvernul, albii sau negrii.

— Oameni de toate culorile, a fost răspunsul ei.

M-am pomenit gândindu-mă: *M-aş bucura să fiu sclavă dacă aşa primesc o bursă integrală ca să studiez să devin doctoriţă*.

Cu ochii în lacrimi, Takisha mi-a descris cum strămoşii ei fuseseră vânduţi, bătuţi, spânzuraţi şi arşi atunci când încercaseră să fugă. M-am întrebat ce legătură avea asta cu Kate.

Am întrerupt-o. I-am spus că atunci când trăiam în China, nu mi se permitea să merg la doctor dacă eram bolnavă. Nu mi s-a permis să părăsesc tabăra de muncă atunci când mi-am accidentat şira spinării. N-am avut parte de weekenduri sau vacanţe. N-am avut dreptul la educaţie. Preţul pe care-l plăteai când te întâlneai cu un băiat în tabăra de muncă consta în umilire, pedeapsă şi tortură.

— Ai auzit de proverbul chinez „Omori o găină ca să sperii maimuţele?“. Tactica asta o adopta guvernul proletar ca să ne poată controla.

I-am povestit Takishei cum era să fii martorul revoluţiei. Săracii şi clasele de jos preluaseră conducerea. Era într-adevăr democraţia poporului. În câteva săptămâni, economia Chinei a căzut complet. Fabricile, şcolile, spitalele şi alte clădiri de servicii publice rămăseseră pustii. Până şi în satele izolate, ţăranii renunţaseră la agricultură ca să se alăture revoltei.

Analfabetismul a devenit o cinste. Devenise palpitant să tăgăduieşti tradiţia Chinei, veche de cinci mii de ani. Ţăranii au luat în primire mesele de operaţie din spitale. Credeau că oricine poate fi doctor. N-aveai nevoie decât să-ţi umpli capul cu citate din Mao.

În scurt timp au apărut şi facţiunile. Mitingurile pentru consolidarea puterii, organizate pe stadioane, se sfârşeau cu lupte sângeroase. În fiecare zi aveau loc înmormântări în Shanghai. Zidurile din oraş se acoperiseră cu fotografii ale „noilor martiri“.

— Părinţii ne-au avertizat să stăm în casă fiindcă oamenii care puseseră mâna pe camioanele mari furau arme din forturile militare. În toiul nopţii auzeai focuri de armă.

I-am povestit Takishei despre ziua în care o grupare a Gărzilor Roşii din Beijing a venit la noi acasă.

— Vecinul de dedesubt le trimisese un denunţ că eram capitalişti şi că aveam bani. Gărzile Roşii au început să devasteze, dar au renunţat după câteva minute.

— De ce? întrebă Takisha.

— Şi-au dat seama că eram atât de săraci, că nu aveau ce să distrugă sau să ia. Vecinul nostru de jos fusese întotdeauna invidios pe noi fiindcă aveam mai mult spaţiu

decât el. În cele din urmă, el a fost cel care ne-a dat afară din casă.

— Există avantaje atunci când săracii ajung să fie la putere? a întrebat Takisha. Viaţa lor s-a îmbunătăţit?

— N-aş spune. Cei mai mulţi oameni erau nevoiţi să se trezească înainte să se lumineze ca să meargă la piaţă, i-am răspuns. Trebuia să stăm la cozi lungi să cumpărăm mâncare. Oamenii deveneau violenţi şi nervoşi după stat ore întregi la coadă, iarna sau pe arşiţă, pentru ca în cele din urmă să fie trimişi acasă fiindcă nu mai rămăsese nimic de cumpărat. M-am bătut cu alţi copii pe verze stricate şi cartofi. Unii oameni ajunseseră pur şi simplu să fure.

I-am povestit Takishei că părinţii ne trimiteau vara la bunicii din partea tatălui. Satul se afla în provincia Jiangsu lângă râul Yangtze. Am crezut că aşa eram scăpaţi de Gărzile Roşii, dar nu, ajunseseră şi acolo. Când am sosit, avea loc o adunare de învinuire a bunicului, care zăcea la pat în urma unui atac cerebral. Gărzile Roşii n-au reuşit să smulgă nici un răspuns de la el. Bunicul ieşise la pensie ca învăţător. Gărzile Roşii erau furioase din cauza bunicii, care nici ea nu voia să coopereze. Era surdă şi mută. Avea picioarele învălătucite şi abia putea să meargă. Nu ştia să spună ce diferenţe sunt între noua şi vechea societate.

8

„Bună dimineaţa, soare!“ Acesta era mesajul de-o palmă pe care Kate mi-l lăsase pe uşă. Era metoda ei prin care mă învăţa engleză. Mă făcea să mă simt binevenită în această ţară. „Să ai o zi bună!“ „Treci pe la mine după cină!“

Îmi plăcea să-mi petrec timpul cu Kate. Cu cât încerca Takisha să mă oprească, cu atât deveneam mai curioasă şi mai rebelă. Ce mi se părea „bizar“ era faptul că atât Takisha, cât şi Kate aveau o pasiune pentru ceea ce ele numeau „muzică pop“. Amândouă erau înnebunite după un cântăreţ pe nume Michael Jackson.

Nu ştiam nimic despre muzica lui Michael Jackson. Şi nu auzisem nici de celălalt star preferat, Mick Jagger. Muzica lor mă agita lăuntric. Nu mai eram în situaţia să privesc Turnul Sears şi să aud gonguri chinezeşti. Ritmurile electrizante ale lui Michael Jackson alungau din mine ariile de operă. Le imitam pe Takisha şi pe Kate şi îmi lăsam

corpul să se zguduie şi să se legene pe muzică. Păşeam de-a lungul bulevardului Lake Michigan în ritmul lui „Beat It“.

Într-o zi Kate m-a chemat în camera sa şi mi-a prezentat noul ei idol. Îl chema Prince.

— Prince? Adică un prinţ din castel? am întrebat.

Kate a zâmbit şi mi-a întins albumul. Pe copertă era un bărbat negru îmbrăcat într-un costum violet plin de bijuterii. Era pentru prima dată când vedeam un prinţ negru.

— Aşa îşi spune cântăreţul, Prinţ, mi-a explicat Kate. În America poţi să-ţi alegi ce nume vrei. Regină, Rege, Prinţesă sau Prinţ.

— Nu contează că nu are sânge nobil?

— Nu.

Nu puteam să-mi imaginez cum ar fi fost să-mi spun Prinţesa sau Regina. Dacă în China cineva şi-ar fi zis Mao Zedong, ar fi fost trimis într-o instituţie de boli mintale.

Prietenii veniţi la Kate în noaptea aceea erau de toate rasele. Cântau şi-şi legănau şoldurile dintr-o parte în alta. Îşi ţineau ochii pe jumătate închişi de parcă ar fi fost în extaz. Ţinând un ondulator de păr drept microfon, Kate îşi aruncase pantofii şi cânta odată cu Prince:

I don't want to stop
Till I reach the top
Woo…[5]

Kate şi prietenele ei se trântiseră pe paturi şi se rostogoleau pe podea râzând. Îmi spuseră că melodia lui Prince era despre sex.

Câţiva tineri atrăgători au urcat de la etajul lor. I-au spus lui Kate că se opriseră „ca să vadă care-i treaba“. N-au mai plecat. Entuziasmul lor le-a încurajat pe fete. Au început să se învârtă, părul lor lung dansa în aer.

Un tânăr cu o sticlă de bere în mână se uita la mine.

— Eu sunt Don.

Mă simţeam flatată, dar nu ştiam ce să spun.

— Cum te cheamă? m-a întrebat el.

I-am spus numele meu, dar el s-a încruntat:

— Ho Chi Minh? Eşti din Vietnam?

— Nu Ho Chi Minh, am răspuns. Anchee Min. Se scrie A-n-q-i. E din Pinyin. Ai auzit de sistemul ortografic Pinyin?

— Mi-a făcut plăcere să te cunosc, Chi Minh, a zis el şi s-a îndepărtat.

Mi-am dat seama că era prea mare pentru grupul ăsta: o fată de douăzeci şi opt de ani printre puşti de optsprezece. În

loc să fiu binedispusă şi să mă distrez, mă simţeam nelalocul meu şi singură.

Nu eram în stare să mă dezlănţui lângă ceilalţi. În timp ce mă uitam la fete cum se distrau şi-i scoteau din minţi pe băieţi, mi-am adus aminte de datoria mea şi de timpul limitat pe care-l aveam să mă salvez.

N-am vrut să o jignesc pe Takisha atunci când am desenat portretul lui Ronald Reagan în caietul meu de desen.

— Reagan e o javră! a ţipat Takisha. Şi îl urăsc.

I-am explicat că motivul pentru care îl alesesem pe Reagan nu era veneraţia, ca în cazul lui Mao. Doar voiam să-mi testez abilităţile la desen: cât timp oamenii recunoşteau ce desenam, era foarte bine.

— N-am învăţat niciodată să desenez, i-am spus Takishei. Mi-e frică să nu fiu dată afară din şcoala de artă care mi-a emis acel document I-20. Căutam ceva să copiez şi am dat peste un număr din revista *Time* care avea o fotografie cu Reagan pe copertă.

Nu i-am spus Takishei cât de şocată am fost s-o aud numindu-şi preşedintele javră. În China, să-i fi spus cineva lui Mao javră, ar fi fost condamnat la moarte. De fapt, în clipa în care am auzit-o pe Takisha, m-am dus la uşă, să văd dacă nu cumva trecuse cineva. Voiam să fiu sigură că nu trăsese nimeni cu urechea.

După ce am închis uşa, am rugat-o pe Takisha să-mi explice de unde venea ura ei faţă de preşedintele Reagan. N-a avut prea multe de zis, în afară de „E republican şi e un alb malefic“.

Mi-ar fi plăcut să-i împărtăşesc sentimentele. Dar mie mi se acordase dreptul să intru în Statele Unite în perioada când Reagan era preşedinte. Aveam să fiu recunoscătoare pentru totdeauna bunăvoinţei arătate de Statele Unite, bunăvoinţă reprezentată de domnul Reagan.

Am mers cu Kate pe aleile acoperite de zăpadă ale campusului şi am intrat într-un amfiteatru unde se aflau sute de studenţi. Îmi plăcea foarte mult atmosfera de acolo. Deşi n-am înţeles nimic din prelegere, mă simţeam bine în mijlocul mulţimii. Era un curs de tehnici de marketing. Pe un ecran mare se proiectase un film. Era o reclamă la un hamburger McDonald’s. M-am trezit fredonând *jingle*-ul McDonald’s în timp ce ieşeam.

Kate mi-a spus că i-ar plăcea să fie prima care să-mi prezinte McDonald’s-ul. Eram entuziasmată. Mi-a zis că vom lua metroul până în centrul Chicagoului. Am întrebat-o dacă

era nevoie să mă aranjez. Kate mi-a spus că o să mă ajute să mă îmbrac ca o fată americană. M-a dus la un magazin de haine, unde totul era prea scump pentru mine. Am plătit 10 dolari pentru un produs cu preţ redus, un top din nailon în dungi ca de zebră. Credeam că o să mă facă să arăt sălbatică. Pentru prima dată, aveam chef să fiu dezlănţuită.

Kate m-a machiat. Mi-a aranjat părul şi mi l-a dat cu fixativ. Mi-a împrumutat colierul ei, cercei cu clipsuri şi o bandană. Toate fetele din cameră au aplaudat când Kate a terminat. Am fost dezamăgită când m-am privit în oglindă. Aveam umbre albăstrui şi urme de dermatograf în jurul ochilor, iar faţă îmi fusese acoperită cu un strat de pudră. Roşul strălucitor al rujului îmi amintea de o prostituată dintr-un film chinez de propagandă.

Când mi-am pus blugii evazaţi, Kate m-a atenţionat că eram în anul 1985. N-am înţeles ce voia să zică. Mi-a explicat că blugii evazaţi ieşiseră din modă. Erau în stilul anilor ’70. I-am spus lui Kate că nu aveam altă pereche de blugi.

Am luat metroul până în centru şi am coborât la staţia Chicago. Am urmat-o pe Kate până la un McDonald’s aproape de Turnul de Apă. Kate a comandat pentru mine un hamburger, cartofi prăjiţi şi o Cola. M-am îndrăgostit de gustul acela. Îmi doream numai să-mi permit aşa ceva.

Kate n-a putut să-mi răspundă de ce cartofii prăjiţi tăiaţi se numeau „cartofi franţuzeşti“, iar sosul de roşii era „ketchup“.

Era miezul nopţii când a sunat telefonul. Takisha a ridicat receptorul şi a început să ţipe. Am întrebat-o ce se întâmplase, dar nu mi-a răspuns. A stat ore în şir la telefon, timp în care nu s-a oprit din plâns. Am aprins lumina şi am văzut-o ghemuită pe patul ei.

Într-un final a închis telefonul. Am întrebat-o din nou ce se întâmplase. Mi-a spus că sora ei mai mică fusese violată.

— De către un proprietar de sclavi alb? am întrebat.

— Nu, a clătinat ea din cap. Sora mea şi mama se simt rău.

În dimineaţa următoare, Takisha a plecat fără să-şi ia rucsacul şi manualele, care rămăseseră împrăştiate pe biroul ei şi pe pat. S-a întors două zile mai târziu şi părea derutată. A spus că nu avea chef să vorbească.

Am rămas tăcută.

Takisha a continuat să meargă la cursuri, dar nu-şi făcea temele. De fapt, n-o văzusem niciodată pregătindu-se prea

mult pentru şcoală. Având în vedere că domeniul ei de studiu era medicina, am presupus că avea nenumărate teme.

O săptămână mai târziu, Takisha a adus în cameră o pisică găsită pe stradă. „O s-o adopt“, m-a anunţat. M-a rugat să nu spun nimănui fiindcă „în cămin nu era permis accesul cu animale“. O hrănea cu lapte de la cantină. Îşi petrecea timpul îngrijind cu răbdare pisica, alintând-o şi vorbindu-i. Înainte de culcare o suna pe mama ei în Alabama şi stăteau mult de vorbă.

Înainte de sfârşitul semestrului, Takisha m-a anunţat că s-a hotărât să-şi schimbe specializarea. Nu mai voia să devină doctoriţă. În schimb, alesese asistenţa medicală. Cu toate astea, n-o vedeam deloc învăţând. Într-o zi mi-a spus că voia să renunţe la pisicuţa ei adoptată. A luat-o cu ea până în centru şi s-a întors cu un tânăr negru. Takisha mi l-a prezentat drept prietenul ei şi mi-a spus că era fotograf. Mai târziu, atunci când le-am împrumutat aparatul meu de fotografiat, mi-am dat seama că nu se pricepea cu adevărat. Colega mea m-a rugat să-i explic băiatului cum se pune filmul în aparat.

Takisha era atât de fericită, că radia. La prânz, cei doi au plecat împreună. De atunci, Takisha nu s-a mai întors să doarmă la cămin.

Într-o dimineaţă, a reapărut. Mi-a spus că venise să-şi ia la revedere şi să-şi strângă lucrurile. Se întorcea în Alabama. M-a surprins că nu părea deloc supărată de faptul că n-avea să-şi ia diploma de asistentă medicală.

I-am mulţumit pentru bunătatea, zâmbetele şi prietenia ei. I-am spus că îi voi duce dorul.

O femeie albă de vârsta a doua s-a apropiat de mine în staţie, în timp ce aşteptam autobuzul. Se înfofolise într-o haină de iarnă şi avea în mână o carte. Era atât de frig, că nu-şi putea mişca buzele să rostească toate consoanele. Aşa că spunea: „…Răciu erici“.

Mi-am dat seama că aveam aceeaşi problemă cu buzele când am încercat să-i răspund „Crăciun Fericit“.

— Vrei o poveste biblică? m-a întrebat.

Nici n-am apucat să-i răspund, că a şi început să turuie. Mi-aş fi dorit să-i spun că religia mea fusese comunismul, iar Mao, dumnezeul meu. Cărticica roşie îmi fusese Biblie. M-am simţit prost că am părăsit-o în mijlocul poveştii. Dar deja trecuseră câteva autobuze. Nu mai aveam timp şi întârziasem la curs.

Cum a venit următorul autobuz, am şi sărit în el. Spre surprinderea mea, femeia a urcat şi ea. Păstrându-şi zâmbetul, s-a aşezat lângă mine. M-a întrebat cât de multe

ştiam despre Dumnezeul creştin. I-am spus că nu puteam să fac diferenţa între Fecioara Maria şi Madona. Mi-a spus că o să mă ajute să învăţ. Mi-am dat seama că nu mai puteam să scap de ea.

— Sunt răcită, i-am spus. Nu vrei să răceşti şi tu, nu-i aşa?

— Trăiesc ca să-l slujesc pe Domnul nostru, mi-a răspuns doamna.

— Şi eu am trăit ca să-l slujesc pe Domnul meu, i-am zis. Ai auzit de Iisus Hristos al chinezilor? Era un soldat-martir pe nume Dong Chunrui. Fusese însărcinat de Domnul nostru să arunce în aer un pod pe care inamicii îşi ţineau muniţia. Când Dong a ajuns în sfârşit la pod, nu a găsit nici un loc în care să pună explozibilul. Şi-a folosit propriul trup ca să-şi îndeplinească misiunea. Aşa l-a slăvit el pe Domnul nostru, Mao.

Doamna m-a întrebat dacă îmi era frică de demoni.

— Nu de demoni, ci de vise, i-am răspuns. În visele mele nu eram niciodată în stare să controlez explozibilul. De sute şi de mii de ori am visat explozii care mă făceau bucăţi.

Nu aveam unde să merg în timpul vacanţelor. Mă aflam în America de aproape patru luni şi nu-mi permiteam să sun acasă. Îmi era dor de vocile părinţilor şi mă gândeam cât de fericită ar fi fost mama dacă m-ar fi auzit. Îmi imaginam situaţia în care doamna de la centrala telefonică din cartierul nostru i-ar fi sunat. Mi-o închipuiam cum ar fi strigat numele mamei sub fereastra ei: „O convorbire la distanţă pentru familia Min! Fiica dumneavoastră sună de peste hotare! Grăbiţi-vă!“.

Mi-o imaginam pe mama lăsându-şi legumele tăiate, fugind pe coridorul îngust, pe scările de lemn şi apoi afară pe alee, până la cabina telefonică. Ce bucuroasă ar fi fost!

Am trimis o scrisoare acasă, umplând complet pe ambele părţi o foaie de hârtie. Am scris cu litere cât mai mici, ca să nu plătesc prea mult la poştă. I-am spus surorii mele să aibă grijă de scrisorile de la revedere, fiindcă nu eram foarte sigură în privinţa statutului meu de emigrantă. Nu reuşisem să mă înscriu la şcoala care mi-a eliberat documentul original I-20, deşi anticipasem acest lucru încă din ziua în care am ajuns.

Am primit înapoi o scrisoare de la familia mea. Mama nu mi-a spus că-i era dor de mine. Credea că o să mă facă mai vulnerabilă dacă şi-ar fi arătat emoţiile. Încă îmi aduceam aminte cum îşi întrerupea ea brusc vizitele la tabăra de muncă. Pur şi simplu nu suporta să vadă condiţiile

groaznice în care trăiam. Îşi lua tălpăşiţa de acolo chiar dacă doar ce ajunsese. Călătoria ei durase opt ore: cinci ore de stat într-un autobuz aglomerat, apoi încă trei ore de mers pe drumuri dificile. Îi era frică să nu clacheze, crezând că asta mi-ar fi scăzut şi mie curajul. Îmi aduc aminte cât de mult îmi doream ca mama să rămână peste noapte. Îmi era dor de ea. Prezenţa ei mă alina şi îmi dădea putere.

Kate mi-a spus că i-ar fi plăcut să mă ia la ea acasă pentru a petrece Crăciunul cu familia ei. Deşi eram timidă în faţa străinilor, m-am convins să merg. Era un prilej bun să-mi exersez capacitatea de înţelegere şi ascultare a englezei. În plus, nu mai fusesem niciodată în casa unei familii americane adevărate. Aveam nevoie şi de o pauză de la veşnicele griji pe care mi le făceam în legătură cu datoria.

Casa părinţilor lui Kate se afla într-o suburbie a Chicagoului. Avea o familie mare, iar fraţii, părinţii şi bunicii erau foarte drăguţi. A fost o experienţă revelatoare să văd cât de călduros se întâmpinau unii pe alţii, cum îşi arătau cadourile unii altora, cum luau micul dejun împreună râzând şi vorbind. Nu avea cum să nu mi se facă dor de casă.

Mi-am pus o mască zâmbitoare şi am lăsat impresia că par interesată. În acelaşi timp, simţeam o singurătate de nedescris. Mă chinuia. Mă simţeam epuizată.

Rudele lui Kate s-a purtat cu mine cu amabilitate şi căldură. M-au întrebat dacă m-am simţit bine şi dacă mi-a plăcut cina. Am răspuns cu acelaşi entuziasm: „Mulţumesc! A fost minunat. Mi-a plăcut totul foarte mult“.

De fapt, îmi făceam griji în legătură cu ai mei din China, care se bazau pe mine să le salvez vieţile.

Când m-am întors la şcoală, Kate avea veşti pentru mine. Voia să mă prezinte unor studenţi chinezi. „Oameni din oraşul tău natal!“, mi-a zis încântată.

Era deja prea târziu când i-am răspuns că nu-mi permiteam să vorbesc cu oameni din oraşul meu natal. Nu-mi permiteam să vorbesc chineza. Aş fi stat cu Joan Chen în Los Angeles dacă aş fi vrut să fiu cu cineva din oraşul meu. O întrebasem pe Joan dacă ar fi vorbit cu mine în engleză. Mi-a spus că ar fi fost ciudat. Eram atât de obişnuite să vorbim una cu alta, nici măcar în dialectul mandarin, ci în cel din Shanghai.

Dar Kate nu se înşela, aveam nevoie să socializez. Stând printre studenţii din China, am putut să-mi dau masca jos şi asta mă făcea să mă simt bine. Studenţii chinezi se confruntau cu aceleaşi greutăţi ca mine. Glumeam între noi spunând că eram ca un acoperiş de cabană din bambus sub greutatea zăpezii.

Studenţii chinezi discutau despre expirarea vizei şi deportare, în loc să vorbească despre Michael Jackson, Michigan Avenue şi Chicago Bears. Împărtăşeam acelaşi dor de casă, deşi nu făceam un subiect din asta. Ca nişte lăcuste la sfârşitul toamnei, ne îngrijoram cu privire la iarna geroasă care avea să vină. Unul dintre studenţi mi-a spus că nu mai fusese acasă în China de ani de zile. Viza de întoarcere nu-i era asigurată: „Un consul american din China poate foarte uşor să-ţi respingă intrarea înapoi în State“, spunea. „Poţi să pierzi totul.“

„Perioada de pregătire practică“ era tema pe care studenţii chinezi o dezbăteau cel mai mult. Asta însemna că studentului îi era acordat un an, ultimul an de studii, ca să-şi găsească un job în America, ceea ce ar fi dus la acordarea documentului cartea verde. Jobul trebuia să fie oferit de o companie americană onorabilă şi cu un salariu decent. Această ofertă de muncă i-ar fi dat studentului chinez dreptul la viză de muncă pentru imigranţi, H-1. Greutatea era că trebuia să fie un job pe care nici un cetăţean american nu ar fi fost în stare să-l facă sau pe care nu l-ar fi vrut. O slujbă plătită cu salariul minim, dar care ar fi solicitat pregătirea unui absolvent de doctorat.

Studenţii chinezi visau să obţină cartea verde şi permisul de şedere permanentă în SUA, de care se însoţea. Erau aproape şapte sute de aplicanţi pentru o singură poziţie. „Trebuie să-ţi depăşeşti rivalii prin pregătire şi abilităţi“, a spus unul dintre doctoranzi. „Chiar dacă câştigi, există şanse să nu primeşti jobul dacă angajatorii nu vor să treacă prin tot procesul de imigrare. În afară de cazul în care compania e disperată, n-o să plătească pentru un avocat de imigrare.“

Am vorbit în mandarină despre „poziţia noastră de decapitare“.

Indiferent dacă îţi riscai sau nu gâtul, capul avea să-ţi fie oricum tăiat. Aş fi pierdut dacă n-aş fi primit cartea verde, cum la fel aş fi pierdut dacă m-aş fi întors acasă cu datorii. „La fel de bine poţi să te şi sinucizi.“

Auzeam pentru prima oară cuvintele „a lucra la negru“ şi „străin fără acte“. Studenţii chinezi spuneau că asta ar fi fost „ultima soluţie“. „Dacă mexicanii au tupeul să riște să fie împuşcaţi trecând graniţa, de ce n-am fi şi noi în stare?“

După ce vizele de studenţi ne expirau, situaţia noastră ar fi fost ilegală. Nici unul n-ar fi vrut să sfârşească lucrând la negru. Ar fi însemnat să trăieşti ca un liliac într-o peşteră.

„Poţi îndura să nu-ţi mai vezi familia niciodată? Poţi suporta gândul să fii mereu *o persoană dispărută* pentru

familia ta?“ „Şi dacă părinţii tăi se îmbolnăvesc şi au nevoie de tine?“

Deşi căldura era pornită în cameră, nimeni nu-şi dăduse jos haina de iarnă. După o vreme, unul dintre studenţi a arătat spre o studentă şi a zis:

— Dacă aş fi în locul tău, m-aş vinde. M-aş mărita cu un moş sau cu unul care e gata să dea colţul ca să obţin cartea verde. M-aş gândi la varianta asta la modul cel mai serios.

— Şi tu poţi să faci asta, i-a răspuns fata. Poţi să te însori şi să obţii acelaşi lucru.

— Voi doi, i-a zis o altă studentă, aţi putea să vă căsătoriţi şi să daţi naştere unui copil pe teritoriu american. *Cee-tăă-ţean!* Copilul ar avea acte şi ar putea creşte mare ca să vă salveze vouă pielea.

Am aflat că fiecare dintre ei beneficia de vreun fel de bursă sau grant, la care se adăugau venituri de asistenţi universitari sau din joburi part-time. Deşi nu le-am cerut studenţilor chinezi să-mi dezvăluie sursele burselor şi ale granturilor, până la sfârşitul zilei am aflat că erau informaţii publice, de găsit în biblioteca universităţii.

Am început vânătoarea de burse şi granturi. Am stat trează toată noaptea ca să traduc textele şi să completez formulare. Mi-am schiţat şi câteva propuneri.

Mama mi-a scris să-mi spună că, deşi mătuşa nu adusese niciodată vorba de banii cheltuiţi cu mine, nu aveam dreptul să profit de pe urma ei. I-am răspuns mamei că înţelegeam şi că făceam tot ce-mi stătea în putinţă. Mă scotea din minţi ritmul meu atât de lent.

Într-o zi, am făcut un progres foarte mare la engleză. Pentru prima dată, am înţeles o frază de la cap la altul. Şi asta datorită programului TV al lui Mr. Roger, care a spus: „Cel mai bun cadou pe care-l poţi oferi este sinele tău onest“.

După ce sensul fiecărui cuvânt mi-a devenit clar, am izbucnit în plâns. Ce încântare e să simţi că însemni ceva! Nu-mi trecuse niciodată prin cap ideea că cinstea mea poate fi un cadou pentru cineva.

Eram copleşită de ceea ce aş fi putut izbuti. Efortul de a traduce n-a mai fost atât de mare. Problema s-a rezolvat de la sine. Am început să gândesc în engleză. Lumea mea s-a deschis ca florile de primăvară ce înfloresc toate odată.

1. Eu (*engl.*) (n. tr.).

2. Brânză (n. tr.).

3. În engl., *hang out* înseamnă „a petrece timpul“ (n. tr.).

4. În engl., cuvântul „lift“ este *elevator*, iar „frigider“ se traduce prin *refrigerator* (n. tr.).

5. Versuri din melodia lui Prince „Baby I’m A Star“ (n. red.).

Partea a doua

9

Punctajul meu TOEFL era sub 500, dar, după ce m-a intervievat la telefon, Dr. Barbara Guenther de la Institutul de Artă din Chicago a hotărât să mă accepte. M-am răsplătit singură cu două ore de somn în plus.

În ziua în care am făcut turul de orientare, m-am simţit ca Alice în Ţara Minunilor. Nu mai văzusem niciodată atâtea stiluri ciudate de îmbrăcăminte, atâtea tipuri de machiaj şi de coafuri. Părea că oamenii de aici se aflau într-o competiţie ca să atragă atenţia, mai ales prin coafură. Un băiat îşi vopsise părul în culorile curcubeului şi şi-l strânsese ca pe un hamburger. O altă fată şi-l vopsise în verde-aprins, dându-i forma Muntelui Everest. Un tip înalt şi-l aranjase ca o creastă de cocoş. Stătea lângă un bărbat bărbos, al cărui păr era un uriaş evantai galben. Am fost şocată să văd atât de mulţi cercei în sprâncenele, urechile, sub nasurile şi în buricele fetelor şi ale băieţilor. Mă întrebam de ce ar fi vrut cineva să arate ca o vacă. În China, vaca era un simbol al ghinionului. După o viaţă întreagă de trudă, vaca era vândută sau omorâtă pentru mâncare. De ce ar fi fost tineretul american fascinat de o asemenea existenţă tristă?

Un grup de studenţi care stăteau în stânga mea erau îmbrăcaţi în negru din cap până-n picioare. Purtau costume, pantaloni şi fuste vopsite şi cizme negre până la genunchi. Părul lor arăta ca cerneala neagră. Curelele, colierele, banderolele şi brăţările lor erau făcute din argint bătut cu ţinte. Erau machiaţi cu rimel mov, ceea ce dădea impresia unor vânătăi sub ochi. Una dintre fete avea haine atât de strânse pe corp, încât i se vedeau sfârcurile. Când m-am uitat mai de aproape, nu mi-a venit să-mi cred ochilor – era dezbrăcată. Îşi vopsise tot corpul cu modele de şerpi. Trebuie să recunosc că făcuse o treabă extraordinară. N-a venit nici un agent de pază ca s-o dea afară.

M-am străduit să înţeleg discursul de bun-venit al rectorului universităţii. A vorbit despre cum 99% dintre absolvenţii acelei şcoli nu aveau să obţină locuri de muncă. A mai vorbit şi despre alegerile şi sacrificiile pe care trebuie să le facă un artist. „Încă aveţi timp să vă răzgândiţi“, le-a spus el celor din mulţime. Dar nimeni nu s-a ridicat să plece.

Eu m-aş fi ridicat să plec dacă oricare alt colegiu american m-ar fi acceptat cu punctajul meu TOEFL.

Am început să mă gândesc la o altă variantă chiar dinainte să încep cursurile. Legea imigrării mă obliga să rămân în şcoala care mi-a eliberat documentul I-20 ca să-mi păstrez viza. Mi-am luat dicţionarul şi m-am dus la biroul universităţii unde erau prezentate ofertele de muncă. M-am oprit în faţa peretelui cu anunţuri de angajare. Din nefericire, cele mai multe cereau cunoaşterea englezei. Am aplicat pentru un job de model la departamentul de design al şcolii. Am fost trimisă la biroul de modeling unde m-a primit o bătrânică scundă. Doar s-a uitat la mine şi mi-a spus că am primit jobul.

Eram încântată. Eram plătită cu 7 dolari pe oră, mai mult decât salariul meu pe o lună în China. Mi-am mutat toate cursurile seara, ca să pot aplica la mai multe joburi. Curând, programul meu era plin. Am devenit supraveghetoare la galeria studenţilor şi asistentă la biroul de admitere. Umpleam, sigilam şi etichetam plicuri, şi număram şi înregistram vizitatorii care umblau prin galerie.

Am căutat o chirie mai ieftină. Mi-a atras atenţia un anunţ pe care scria „chirie negociabilă“. Mi-am pregătit un text pentru o conversaţie telefonică. L-am tot citit până mi-a intrat în cap. Am format numărul. Fata cu care am vorbit mi-a spus că şi ea era studentă. Am stabilit să ne vedem la bufetul şcolii.

O chema Stella şi avea 18 ani. Avea părul auriu, ochi căprui-deschis şi o tunsoare băieţească. Era incredibil de frumoasă, cu o uşoară tentă masculină. Şi-a dat jos jacheta de catifea albastru-ocean şi a rămas în haine făcute de mână pe mărimea ei. Partea de sus era ceva între o bluză şi o rochie şi o purta cu o pereche de blugi împroşcaţi ici-colo cu vopsea colorată. Modelul, de inspiraţie arabă, mă ducea cu gândul la *O mie şi una de nopţi*.

Studentă la sculptură, Stella lucra cu metal şi alte obiecte pe care le găsea. Fierăstraiele mecanice, ciocanele, bormaşinile erau instrumentele ei de lucru. Şi-a descris locuinţa ca fiind „ideală pentru artişti“. N-am întrerupt-o. Chiria era grija mea principală. Aproape că m-am ridicat să plec când mi-a zis că era 1.000 de dolari. I-am spus că nu-mi permiteam să plătesc 500 de dolari.

— Eu sunt din China, i-am spus.

— China? China roşie? China comunistă? Ce tare!

Stella mi-a spus că-mi face o ofertă avantajoasă. Mă lăsa să plătesc cât voiam.

— Nu trebuie să plăteşti nimic dacă chiar nu-ţi permiţi. Mi-ar plăcea să-mi fii colegă de apartament. Tot ce trebuie să faci este să-mi povesteşti şi mie despre copilăria ta în China.

Mi-a spus că era foarte interesată de comunism, socialism şi revoluţii.

— O sută de dolari pe lună e bugetul meu, i-am spus.

— S-a făcut, a zis ea.

Am lăsat un bilet pe uşa lui Kate, prin care îmi luam la revedere de la ea, şi am plecat din campusul Universităţii Illinois. Locuind împreună cu Stella aveam să economisesc două treimi din cheltuielile mele. Eram bucuroasă şi relaxată. M-am mutat la Stella, un atelier aflat deasupra unui magazin în Parcul Wicker. Nu exista nici o fereastră şi nici o cameră separată, cu excepţia unei băi micuţe improvizate. Lângă uşa din spate se aflau o plită şi un frigider vechi. Nu exista bucătărie.

În cameră se simţea un miros greu de animal. Înăuntru era întuneric. Fuseseră îngrămădite acolo bucăţi de fier vechi, componente de maşini, cauciucuri, carcase uzate, buşteni, scule, cutii de vopsea deschise şi pensule ude. Pe perete se afla o instalaţie mare, încă în faza de lucru. O sculptură din metal la care era ataşată o roată atârna de tavan printr-o frânghie.

În timp ce mă holbam la sculptură, de nicăieri două creaturi ca nişte şobolani au sărit pe mine.

— Şobolani! am ţipat.

— Nu sunt şobolani! a râs Stella. Sunt dihori de casă, animalele mele de companie. Nişte nevăstuici drăgălaşe şi prietenoase.

Mi-a arătat cu mândrie adăpostul pe care îl construise pentru dihori. Era ca o reţea de tuneluri aeriene care legau tavanul de podea şi un colţ al camerei de celălalt. M-a dus dincolo de maldărul de obiecte ale ei, să-mi arate o cuşcă masivă pe care o făcuse din sârmă. Se purta cu dihorii de parcă i-ar fi fost copii. „Pune mâna pe ei“, mă îmboldea.

I-am atins cu prudenţă. Semănau prea mult cu şobolanii care mă speriaseră în tabăra de muncă din China. Nu puteam să nu-i asociez cu mizeria şi cu boala. Ca să-mi arate ce mult ţinea la dihori, Stella i-a lăsat să-i mişune prin haine, să intre pe la guler şi să iasă pe la mânecă. „O să-ţi placă de ei“, mi-a zis.

Am întrebat-o unde dormea. Mi-a arătat o saltea goală aflată în mijlocul camerei, pe podea, sub tunelurile dihorilor. Mi-a spus că mai avea una, pe care puteam s-o folosesc.

I-am mulţumit. Am scos salteaua şi am aşezat-o lângă cea a Stellei. Mi-am lăsat lucrurile jos şi m-am dus să văd baia. Abia am putut să intru. După ce m-am strecurat înăuntru, am observat că uşa nu se închidea. Stând pe veceu, am băgat de seamă că în chiuvetă aşteptau multe vase nespălate. Un sul de hârtie igienică atârna de tavan. Stella mi-a spus că aşa împiedica dihorii s-o zdrenţuiască. Mi-a spus să nu las mâncare în locuri în care ar fi putut ajunge dihorii.

În toiul nopţii, dihorii au venit sub pătura mea. Au intrat pe la picioare şi mi s-au urcat pe piept. Eram îngrozită. Am tras pătura de pe mine şi i-am văzut. Au sărit în tunelul de deasupra şi au dispărut.

Stella a râs şi mi-a spus că dihorii domestici nu muşcă. „Nu te mai gândi la ei ca la nişte şobolani“, m-a sfătuit.

După cină, m-am pregătit să-i vorbesc Stellei despre viaţa mea de dinainte, în comunism. Stella nu mi-a spus când să încep. Aşa că am aşteptat. Zilele treceau. Era atât de ocupată, încât abia apucam să ne vedem. Mă simţeam de parcă aş fi profitat de generozitatea ei. Într-o zi, am hotărât să deschid subiectul. I-am spus că eram gata să-i vorbesc oricând ar fi avut ea timp. Stella a zâmbit şi mi-a spus: „E OK“.

Însemna că-i rămâneam datoare, sau nu o mai interesa? Fiindcă am putut să aleg, nu mi-am mai spus povestea niciodată. Ultimul lucru pe care voiam să-l fac era să-mi retrăiesc experienţele. Mă feream de amintiri. Preferam să rămână îngropate. Cu toate astea, doar aici, în America, mă bântuiau amintirile. Mă urmăreau în vise, în timp ce stăteam în sala de curs sau în metrou. Orice putea să le stârnească: spre exemplu, un fulg de nea din spumă, văzut în vitrina de la Mashall Field, îmi amintea de zilele din tabăra de muncă, când pământul îngheţat era prea greu de spart. Un manechin gol dintr-un magazin de îmbrăcăminte îmi amintea de trupurile noastre fragede, private de contact cu alţi oameni. O piesă de lenjerie Victoria’s Secret îmi amintea de o floare brodată de o fostă camaradă din tabăra de muncă, o fată care murise cu multă vreme în urmă şi care îşi sacrificase viaţa în numele dragostei. Atunci când am văzut o reclamă cu o femeie care avea lapte în jurul gurii, mi-am adus aminte de cercul de sare de pe spatele camarazilor mei în timp ce cărau găleţi cu bălegar. Apărea din pricina transpiraţiei după sute de astfel de ture.

Pe Stella n-o interesa trecutul meu. Am întrebat-o dacă vrea să-mi răspundă nişte lucruri, iar ea mi-a spus că acceptă bucuroasă.

— Ce părere ai despre doctrina lui Mao care susţine că „Imperialismul american este un tigru de hârtie“? am început.

— Cui îi pasă! a fost răspunsul ei.

Întâi am rămas consternată, apoi am avut ca o revelaţie. Mă minunam de faptul că nici unul la o sută de milioane de chinezi nu ar fi îndrăznit să rostească ce spusese Stella în acel moment.

— Următoarea întrebare? a zis ea.

— Ei bine, am zis şi mi-am consultat notiţele. Câţi bani le dai părinţilor tăi pe lună?

— Râzi de mine? a izbucnit Stella în hohote.

— Cât?

— Nu le dau nici un ban!

Din nou am rămas stupefiată.

— Şi aşa fac toţi ceilalţi, sau numai tu?

— Aşa fac toţi ceilalţi.

— Tu nu-ţi ajuţi cu bani părinţii? Eu, când câştig bani, e de la sine înţeles că o treime le revine părinţilor, să-i ajut.

— Bine-ai venit în America! Aici părinţii sunt datori faţă de copii, a zis Stella. Nu copiii au cerut să se nască. Plus de asta, părinţii mei n-au nevoie de ajutorul meu. Deţin un aeroport.

— Deţin un aeroport?

Nu-mi venea să-mi cred urechilor.

— Mai ai şi alte întrebări? a spus Stella ca şi cum s-ar fi grăbit undeva.

— Păi, aş vrea să ştiu care e obiectivul tău.

— Ce obiectiv?

— Un obiectiv – de exemplu, al meu este să devin cetăţean american.

— Nu ştiu. Vreau să-mi iau brevet de pilot.

A trebuit să caut în dicţionarul meu cuvântul *pilot*.

— Ca atunci când te pregăteşti să-ţi iei carnet de conducere, numai că nu pentru o maşină, ci pentru un avion?

— Aha!

Stella şi-a întins braţele ca şi când s-ar fi pregătit să-şi ia zborul.

M-am simţit ciudat. Oricât de cumsecade, de caldă şi de generoasă era Stella, noi două nu aveam nimic în comun. În afară de două cursuri. Unul era de poezie, celălalt de artă şi economie. Nu m-aş fi înscris la nici unul dintre ele dacă nu ar fi fost obligatorii pentru obţinerea diplomei. În vreme ce Stella era vedetă la ambele cursuri, eu abia ţineam pasul. Nu mai auzisem cuvântul *economie* până atunci şi nu pricepeam conceptul. Stella mi-a spus că economia era subiectul pe care părinţii ei îl discutau la cină, când ea era copil. Nu auzisem

niciodată cuvintele *demand* şi *supply*[1]. Când i-am cerut Stellei un sfat pentru cum să trec cursul, ea mi-a sugerat să negociez cu profesorul.

— Ai ceva de oferit, ceva ce noi, americanii, nu cunoaştem şi am fi interesaţi să descoperim, mă refer la China, a zis Stella.

Recomandarea ei s-a dovedit excelentă. În loc să predau o lucrare despre economia Americii, am prezentat una despre „Economia comunistă chineză“. Cu ajutorul Stellei, am scris un referat despre cum a funcţionat socialismul în China şi cum a eşuat. Am obţinut notă de trecere.

I-am spus Stellei că am nevoie să fiu cu oameni care, financiar, se situau la acelaşi nivel cu mine. Mi-a spus că înţelege. După un semestru, ne-am despărţit, dar am rămas prietene. Am fost din nou în situaţia să caut cel mai ieftin loc de închiriat. M-am uitat în ziare şi am urmărit informaţiile apărute la avizierele facultăţilor din comunitate.

O lună mai târziu, am dat peste un grup de studenţi chinezi care căutau să împartă un apartament situat în apropiere de Logan Square. Nu era cea mai căutată zonă, fiind departe de centru. Ne-am mutat toţi cinci într-un apartament cu trei camere. Mă bucura că partea mea de chirie era de numai 60 de dolari pe lună.

Slujba mea temporară presupunea să curăţ spaţii de montaj şi de evenimente. Nu aveam voie să lucrez peste program şi nici să-mi ajut colegii. Şeful mi-a spus că studenţii nu puteau munci în toaletele publice şi la bufet, pentru care erau angajaţi agenţi de curăţenie, membri de sindicat. „Greu de explicat unui străin“, a spus.

Ca model la cursuri de design vestimentar lucram doar ocazional. Singura slujbă care mai rămânea disponibilă era să pozez nud pentru cursul de pictură şi desen.

— Bine ai revenit! mi-a spus secretara departamentului. Profesorii de desen ar fi încântaţi să participi. N-au mai avut ca model o tânără asiatică.

Plata mă tenta. Paisprezece dolari pe oră! Era dublu faţă de cât primeam de la departamentul de design. M-am înscris.

Nu e nimic greşit în a poza nud, îmi repetam. Cu toate astea, nu credeam ce spun. A doua zi aveam ochii umflaţi după o noapte de plâns. Nu-mi puteam scoate din cap imaginea mea dezbrăcându-mă în faţa unei clase pline de oameni. Îmi era ruşine şi îmi doream să găsesc alterative. „Sunt bani câştigaţi cinstit!“, încercam să mă conving.

La 8:30 dimineaţa m-am prezentat în biroul secretarei departamentului. Mi-a oferit un radiator.

— O să ai nevoie de el, mi-a spus. Sala e la etajul trei.

Am izbucnit în lacrimi, iar picioarele mele refuzau să se mişte.

— Te simţi bine? m-a întrebat femeia. Ţi-e rău?

Printre lacrimi, am scuturat din cap că nu.

— Probabil eşti la ciclu! Asta e? Dacă-i aşa, nu-ţi face griji. Poţi să te duci acasă. Nu eşti obligată să faci asta, să ştii. Crede-mă, mereu se întâmplă la fel. Fetelor le vine ciclul în ultimul moment. Tocmai de aceea am mereu un model de rezervă. Pot s-o sun pe fata de rezervă. Nu e nici o problemă. Vrei s-o sun?

Mi-am pierdut curajul şi am încuviinţat din cap.

Doamna mi-a luat radiatorul din mână.

— E în regulă, scumpo. Sună-mă când îţi trece ciclul şi te reprogramez.

N-am mai avut curajul să mă întorc.

Dr. Barbara Guenther era o pictură impresionistă în carne şi oase. Preda Essay Writing 101. Purta un costum ultimul răcnet, în culori aprinse. Pe jumătate nemţoaică, pe jumătate englezoaică, era o doamnă albă între două vârste, înaltă, subţire, cu păr castaniu şi ochi verzi-albaştri. Rujul îi era mereu asortat cu hainele. Ne spunea: „Puteţi să-mi ziceţi Dr. Guenther, sau Barbara Guenther, sau Barbara, numai nu Barb“.

Am căutat în dicţionarul meu cuvintele pe care Dr. Guenther le-a scris pe tablă. Când a început să explice „rădăcinile“ elementului *-cid*, a scris *fungicid*, *pesticid* şi *suicid*. Mintea mi-a zburat instantaneu. Mă holbam la tablă şi copiam cuvintele doamnei Guenther, dar nu asimilam nimic. În timp ce scriam *suicid*, am văzut Râul Huagpu din Shanghai, în care mă bătuse gândul să mă arunc. Ochii minţii au mers şi mai departe: am văzut firele electrice din casa mea, pe care plănuisem să le ating; somniferele pe care le adunasem; aragazul pe care a fost cât pe ce să-l deschid, dar m-am oprit fiindcă vecina suferise un atac de astm în noaptea aceea şi m-am temut că gazul s-ar fi putut infiltra prin spaţiul mare de sub uşa ei şi ar fi putut s-o ucidă pe ea înaintea mea.

Suicid a rămas primul cuvânt pe care l-am învăţat de la Dr. Guenther.

Virginia Woolf, George Orwell, E.B. White, Lewis Thomas, James Baldwin, Edward Hoagland, Joan Didion, Alice Walker: nu auzisem niciodată numele acestea, dar am fost fascinată. Dr. Guenther ni i-a prezentat. De Joan Didion

îmi amintesc cel mai clar, pentru că Dr. Guenther mi-a spus că era preferata ei. Cartea din care alegea textele se numea *Eight Modern Essayists*.

Unul dintre colegii studenţi s-a plâns de stricteţea doamnei Guenther. Nu i-am înţeles aşteptările. Cum altfel să se comporte un profesor? Mai târziu, peste ani, am ajuns la concluzia că studenţii se credeau nişte artişti desăvârşiţi care nu mai aveau ce îmbunătăţi la ei, mai ales în privinţa abilităţilor de scriere în engleză.

De la cursurile doamnei Guenther am lipsit doar când se suprapuneau cu orele mele de muncă. Făcusem din achitarea datoriei prioritatea mea. Bunul-simţ şi faptul că eram studenta ei străină preferată nu au contat: m-a picat. Dr. Guenther era de neclintit când era vorba de meseria ei. Studenţii se aşteptau să se comporte la fel ca ceilalţi profesori, „s-o lase mai moale“ la calificative. Dr. Guenther ne spusese foarte clar că trebuie să muncim pentru notele obţinute la cursurile sale. Scria atenţionări, dădea telefoane şi pica studenţi.

Nu-i păsa de evaluări negative din partea studenţilor. O pasiona meseria de profesor, iar studenţii o iubeau. Nu ezita să-şi arate sentimentele faţă de cei pe care îi considera leneşi sau răsfăţaţi. Pe cât era de deschisă şi de liberală, pe-atât refuza să accepte un astfel de comportament. „Treaba mea e să predau, nu să linguşesc!“, spunea.

Nu i-am mărturisit niciodată doamnei Guenther că motivul pentru care îmi doream atât de mult să studiez cu ea se datora faptului că mă picase. I-am respectat simţul responsabilităţii faţă de studenţi. M-am înscris la şi mai multe cursuri pe care le preda. Obţinusem şi o bursă de la o fundaţie asiatică, prin care îmi acopeream taxele de şcolarizare. Deşi încă eram nevoită să-mi câştig banii de cheltuială, o greutate uriaşă mi se ridicase de pe umeri. Puteam să-mi permit să mă concentrez asupra studiilor. Eram hotărâtă să nu o dezamăgesc pe Dr. Guenther, de vreme ce mă acceptase fără să am notă de trecere la examenul TOEFL. Bunul-simţ îmi spunea că-i datoram asta.

În perioada aceea, să citesc era ceva extrem de dificil, dacă nu imposibil. Fiecare pagină din manual avea în jur de douăzeci de rânduri şi aproximativ treisprezece de cuvinte pe rând. Zece din cele treisprezece cuvinte îmi erau necunoscute. Asta însemna că trebuia să deschid dicţionarul de două sute de ori pentru fiecare pagină în parte. Până să ajung la pagina a treia, eram deja epuizată mental.

În zilele rele, plângeam. Îmi pulverizam apă îngheţată pe faţă, mă plesneam peste obraji şi mă ciupeam de coapse ca

să rămân trează. Întâmplător, am descoperit o strategie bună. Obişnuiam să citesc mai întâi sfârşitul poveştii ca să pot intui intriga şi, totodată, cuvintele pe care nu le ştiam. Dicţionarul meu ajunsese atât de jerpelit, încât colţurile i se tociseră, iar paginile începeau să-şi ia zborul.

Fiecare zi în care supravieţuiam cursului mi se părea un triumf. Trăgeam subiectele de compoziţie pe teritoriul meu, pe fundalul culturii şi istoriei chineze, unde puteam să fac analogii şi comentarii inteligente. Una dintre primele reuşite a fost un eseu pe marginea eseului „City Rat“ de Edward Hoagland. Am descris vieţile mai multor soiuri de „şobolani de oraş“, sărmanii din China. Am scris încet, în gângureala mea englezească, dar a funcţionat.

Au urmat şi alte reuşite. Când ni s-a cerut să imităm stilul narativ al Virginiei Woolf şi să redăm conflictele interioare ale femeii, am scris despre bunica mea. Ea, cu picioarele ei învălătucite, supravieţuise invaziei japoneze, războiului civil din China şi eliberării comuniste. Atunci când a trebuit să-l imităm pe Hemingway, în *Bătrânul şi marea*, am povestit despre tovarăşa mea de lagăr, Micuţa Verde. A înnebunit şi a murit din cauză că se îndrăgostise de un băiat, şi amândoi au plătit pentru că dăduseră curs iubirii lor. Ca ecou al lui George Orwell, în „Să împuşti un elefant“, am descris experienţa mea de când am fost forţată să-mi denunţ profesorul preferat, în timpul Revoluţiei culturale. La tema „Portret al unui membru din familie“, am descris-o pe mama şi cum supravieţuise ea sub dictatura lui Mao. Pentru schiţarea unui personaj, subiectul meu a fost tata. Am vorbit despre pasiunea lui pentru astronomie şi am spus povestea denunţării sale pe motiv că preda despre petele solare. Mao era considerat cel mai strălucitor soare din univers, iar tata a fost acuzat că-l criticase, scoţându-i în evidenţă „petele“, interpretate ca imperfecţiuni.

10

Profesorul Stalin era un bărbat înalt, masiv, de origine rusă. Îl poreclisem Stalin pentru că mi-era cu neputinţă să-i pronunţ numele de familie. Avea ochii adânciţi în orbite, frunte proeminentă şi nas mare, mustaţă şi păr şaten cârlionţat, ciufulit, de semăna cu un cuib de pasăre. Profesorul Stalin preda Introducere în film. Nu m-am înscris

la curs pentru că mă interesa subiectul, ci pentru că aveam ceva experienţă de la Studioul de Film din Shanghai. Speram să trec fluierând de cursul profesorului Stalin.

M-am aşezat pe ultimul loc de lângă uşă şi am evitat contactul vizual. După primul curs, mi-am dat seama că o să am probleme. Nu înţelegeam 75% din ce spunea profesorul. Voiam să mă transfer la un alt curs, dar n-am găsit nici unul mai uşor.

Aveam emoţii când profesorul Stalin se uita spre mine. Când mă fixa, avea o privire bănuitoare. Mă ascundeam în spatele unui coleg înalt, prefăcându-mă că iau notiţe. Mi-era teamă că profesorul Stalin o să-mi strige numele.

Nu exista naraţiune în filmele vizionate la clasă. Stilul de cinema predat se numea „cinema experimental“. Profesorul Stalin ne-a atras atenţia asupra tehnicii. Realizatorul legase un cablu de camera de filmat şi îl agita prin aer în timp ce filma. Scopul era să le „spargă“ privitorilor „reflexele de spectator“. Conceptul se numea „expresionism abstract“.

În timp ce profesorul Stalin preda, căutam cuvinte în dicţionar. Creierul meu era preocupat cu traducerea englezei în chineză. Luam notiţe în limba maternă cât de repede puteam. Traduceam „cantitativ“, „calitativ“, „întruchipare“, „încotro“, „rezonanţă“, „tangibil“, „simfonie“, „a elimina“, „a ilumina“, „dualist“, „cosmic“, „manifest“, „transparenţă“, „duplicat“, „triplu“…

M-am blocat la cuvântul *f-stop*[2]. Nu exista vreo traducere în dicţionarul meu. M-am hotărât să revin la el mai târziu. La pauză, m-am dus la toaletă. Când m-am întors, am observat că cineva îmi scrisese ceva pe caiet. După „f-stop“ urma cuvântul „sex“. Era un scris copilăresc.

M-am uitat în jur. Un coleg din spate râjea. A început să râdă când am tăiat „sex“, iar asta i-a atras atenţia profesorului Stalin. S-a întors către mine.

A spus ceva, dar cuvintele lui nu au ajuns până la urechile mele. A repetat, privindu-mă ţintă. În sală se lăsase liniştea. Abia puteam să respir. Profesorul Stalin a repetat. Mi-am lăsat capul în jos şi m-am uitat la picioarele lui. L-am auzit spunând:

— Domnişoară Min, te rog răspunde-mi la întrebare. Care e definiţia unui cerc?

Îmi venea în cap numai chineză. Ştiam definiţia cercului. Am deschis gura, dar engleza fugise.

O fată care stătea lângă mine a încercat să mă ajute. Mi-a şoptit: „Cercul este…“.

Profesorul Stalin a ridicat mâna.

— Vă rog, am întrebat-o pe domnişoara Min.

Am clătinat din cap, ruşinată.

Profesorul Stalin a râs glacial.

— Ce te-au învăţat la şcoală când erai mică?

Oare ar fi înţeles ceva dacă i-aş fi răspuns ce-am învăţat la şcoală când eram mică? Întâi am fost instruită să-mi apăr ţara de americanii care erau deja în Vietnam. Apoi am fost repartizată într-o tabără de muncă unde cultivam orez şi bumbac ca să ajut Vietnamul. Îmi doream să-i pot spune profesorului Stalin că poate nu sunt în stare să spun definiţia cercului în engleză, dar cu siguranţă aş putea să-i arăt o mişcare de luptă care să doboare un american de talia lui.

Cei din sală îl priveau în tăcere pe profesor venind spre mine. Auzeam respiraţia lui Stalin deasupra mea. Controlându-şi furia, a spus:

— Aici nu e şcoală de limbi străine!

Mi-am închis dicţionarul şi m-am grăbit să ies din sală. Nu l-am învinovăţit pe profesorul Stalin. Eu eram de vină pentru că irosisem timpul colegilor, şi avea toate motivele să fie supărat. Se părea că n-am cum să evit să devin o povară. Mă temeam că profesorul Stalin o să îmi facă referat la biroul de admiteri, iar doamna Guenther avea să fie pedepsită că mă acceptase.

O fată m-a urmărit afară din sală. Stătuse lângă mine şi încercase să-mi sufle răspunsul la întrebarea lui Stalin. Avea o faţă micuţă, cu pielea fină, de fildeş, şi părul şaten, până la umeri. Avea ochii plini de înţelegere.

— Şcolii ar trebui să-i fie ruşine de cum s-a purtat cu tine! a spus ea. Te însoţesc dacă vrei să faci plângere. E un insolent. Îmi face greaţă!

Mi-am şters lacrimile şi am întrebat-o ce înseamnă „insolent“.

Mi-a explicat. Mi-am deschis dicţionarul.

— Cum se scrie cuvântul?

— A, nu, a clătinat ea din cap. Nu e nevoie să-l cauţi. Nu e ceva ce vrei să înveţi. Apropo, pe mine mă cheamă Irene.

Aşa am cunoscut-o pe Irene. Ne-am împrietenit repede. Ea m-a învăţat despre relaţia dintre arta modernă şi filmul experimental, care era pasiunea ei. Nu aflasem încă ce regizor extraordinar zace în ea. Acest talent avea să-i aducă cele mai înalte onoruri artistice. Cincisprezece ani mai târziu, Irene Smith urma să-şi prezinte filmele la Lincoln Center în

New York. Aveam să fiu în public când ea îşi prezenta filmele la prestigiosul Egyptian Theater din Los Angeles.

Abia împlinise optsprezece ani când ne-am cunoscut. A încercat din răsputeri să mă facă să înţeleg că nararea unor poveşti nu era singurul mod de a face filme. Pe lângă Leonardo da Vinci şi Michelangelo, Irene mi i-a prezentat pe Sargent, Renoir, Picasso, Dalí şi Matisse. Arta nu mai era privită ca o unealtă care să încânte şi să distreze, disponibilă doar pentru cei bogaţi şi puternici. Arta devenise accesibilă oricărui individ, ca mijloc de exprimare a sinelui.

Irene mi-a arătat proiectul la care lucra. Filmul era un flux de imagini compuse, descompuse şi recompuse din fragmente de colaje, aparent fără legătură între ele. Deşi nu înţelegeam ce văd, i-am simţit pasiunea. Faptul că urmăream ce lucra m-a determinat să-mi revizuiesc modul în care gândisem şi privisem până atunci. Mi s-au deschis noi sensuri.

Nu că n-aş fi nutrit dorinţa să mă exprim. Eram însă împovărată de presiunea supravieţuirii. Visam doar să obţin cetăţenia şi să-mi câştig existenţa. Un ideal ce părea, totuşi, de neatins. Era dureros pentru mine să stau printre studenţi americani la Arte şi să mă prefac interesată de discuţiile lor despre exprimarea sinelui.

Lucram până la 8 seara în fiecare marţi la galeria studenţilor. Erau puţini vizitatori după ora 6. Irene venea şi stătea cu mine. Într-o zi, mi-a făcut cadou o carte care să mă ajute să-mi îmbunătăţesc vocabularul. Se numea *Psihologie anormală*. Mi-a spus s-o păstrez. Mi-a zis că se săturase de ea. Părinţii ei o obligaseră să meargă la psihiatru de la 7 ani şi făcuse terapie ani de zile.

Eram confuză. Dicţionarul meu traducea „psihiatru“ ca „doctor pentru bolnavi mintal“. Prietena mea nu părea bolnavă mintal. Sau doar mi se părea mie?

Am întrebat-o cât costă să mergi la un psihiatru. A vrut să ştie de ce mă interesa. I-am zis că mă simţeam bolnavă mintal.

„Nu eşti singura. Uită-te-n jur. Toţi sunt jalnici!“, a spus Irene.

Eram de acord. Uitându-mă la lucrările pe care le păzeam – o expoziţie a celor din anul I intitulată *Autoportret* –, am fost şocată de modul în care se exprimau colegii mei. Autoportretele exprimau doar agonie, durere şi ură de sine. Unul dintre artişti îşi pictase capul într-un monstru păros, altul reprezentase un vagin cu un cap de penis lângă el.

Alături, într-un alt autoportret apărea un cap ce se îneca, iar în următorul vedeai un vampir cu nişte cuţite în loc de dinţi.

Cu toate astea, m-a impresionat nu numai onestitatea lucrărilor, ci şi libertatea din spatele lor.

M-am dus la biroul de plasare a forţei de muncă pentru un interviu. Doamna de acolo m-a întrebat dacă ştiu să dactilografiez. I-am spus că sunt dispusă să învăţ.

— Vrei să spui că nu te pricepi? m-a întrebat.

— Învăţ… învăţ repede, am zâmbit. Ce-aţi zice să nu mă plătiţi până nu învăţ cum trebuie?

— Nu aşa funcţionează lucrurile în America, mi-a explicat doamna.

M-am dus la tomberonul din spatele magazinului Payless shoes şi am găsit o cutie de încălţări aruncată. Am desenat pe ea o tastatură de maşină de scris, cu cerculeţe. Am luat-o la biroul de admiteri şi am urmărit-o pe secretară cum tastează. În pauza de prânz, am rugat-o să-mi spună cu care degete apasă pe taste. Exersam pe tastatura mea făcută dintr-o cutie de pantofi oricând aveam ocazia: în metrou, în autobuz ori când aşteptam pe trotuar vreun autobuz.

După două săptămâni m-am întors la biroul de plasare a forţei de muncă. I-am spus doamnei de acolo că sunt pregătită. Mi-a cerut să mă aşez la maşina ei de scris şi mi-a întins un ziar, din care să copiez.

Doamna s-a uitat la ceas şi m-a întrebat:

— Eşti gata? Start!

Am ţâşnit la lucru. Degetele parcă nu erau ale mele. Literele din faţa ochilor au început să se înceţoşeze. Înainte să termin prima frază, doamna m-a anunţat că încheiasem testul. Făcusem deja treisprezece greşeli.

Până să găsesc de lucru pictând ţesături, am fost curier pentru centrul de film al şcolii, controlor la cabina cu echipamente, supraveghetoare în galerie şi sortator de corespondenţă la biroul de admiteri.

Într-o dimineaţă am plecat devreme spre partea de nord-est din Chicago pentru jobul de pictat materiale. Trebuia să schimb metroul de două ori, apoi să iau un autobuz şi apoi să mai merg patruzeci de minute pe jos. Am ajuns la ora 10 în faţa unei case mari dintr-un cartier drăguţ. Am fost surprinsă să fiu întâmpinată de o femeie asiatică. Mi-a cerut să-i spun doamna Lueng.

— Sunteţi chinezoaică? am întrebat-o.

Mi-a zis că e din China, dar că vorbeşte doar cantoneza, ceea ce însemna că trebuia să comunicăm în engleză.

Doamna Lueng m-a condus la subsol, unde role de mătase aşteptau îngrămădite una peste alta. În mijloc, trona o masă mare, acoperită cu faţă de masă. Doamna Lueng mi-a zis că lucrează lenjerie de damă, lenjerie de noapte şi rochii. Treaba mea era să pictez flori pe marfa ei. Mi-a dat un coş plin cu tuburi de vopsea.

I-am mulţumit că m-a angajat. N-a schiţat nici un gest şi mi-a zis că nu vrea să-mi lase impresii greşite.

— O să fiu cinstită cu tine. Am avut o experienţă negativă cu o fată din Coreea înaintea ta. O plăteam cu 4 dolari pe oră. Picta prea încet, o floare pe oră. Şi făcea pauze de ţigară. Nu voiam să plătesc pauzele de ţigară. Nu fumezi, nu-i aşa?

— Nu, deloc.

— Bun. O să te plătesc la bucată, nu cu ora. Înţelegi? O să-ţi plătesc 3 dolari pe bucată. Sper să pictezi mai repede decât coreeanca.

— O să încerc.

— Apropo, fără pauze de cafea, de vorbit la telefon sau de prânz. Poţi să mergi la toaletă.

— Sigur.

Am pictat flori într-un stil impresionist. Nu mi-era foarte greu pentru că foloseam tehnica chinezească. Asta îmi permitea să amestec culorile pe pensulă, nu pe pânză. Doamna Lueng era impresionată. În afară de trandafiri, cerea crini, camelii, bujori, glicine şi frunze de bambus în diverse compoziţii. Pictam florile în aşa fel încât să urmeze contururile materialului.

Stând lângă mine, doamna Lueng mi-a zis:

— Fata din Coreea picta în stil occidental, câte o tuşă o dată. De-asta era lentă. Tu amesteci vopselele în pensulă dinainte. Cum reuşeşti?

I-am spus că în mintea mea ştiu efectul pe care o să-l aibă tuşele asupra mătăsii înainte să înmoi pensula în vopsele.

Când mi-am luat la revedere, câştigasem 24 de dolari. Eram încântată. Doamna Lueng m-a întrebat dacă nu vreau să iau de lucru acasă. Plătea 50 de cenţi pentru fiecare obiect de lenjerie. Am acceptat bucuroasă şi am luat cu mine o stivă de material.

Am ajuns acasă la miezul nopţii. Am stat şi am pictat până n-am mai putut să-mi ţin ochii deschişi, pe la 4 dimineaţa.

Odată ce mi-am dat seama ce-i plăcea doamnei Lueng, mi-am aplicat tehnica la maximum. Eram atât de motivată de

bani, încât nu mai beam apă ca să nu pierd timp la toaletă. Pictam şase bucăţi pe oră, ceea ce însemna 18 dolari.

Doamna Lueng m-a rugat să pictez o rochie de mireasă. Avea să scoată profit 300% pe ea. Eram fericită că era mulţumită de mine. Câştigam 90 de dolari pe zi, fără să intre la socoteală timpul petrecut pe drum, trei ore. După ce plăteam metroul şi autobuzul, rămâneam cu 70 de dolari. În medie, făceam 14 dolari pe oră.

Din păcate, fericirea mea n-a durat. O săptămână mai târziu, doamna Lueng a vrut să-mi taie din plată. Mi-a spus că făcuse o greşeală. Nu mai voia să mă plătească la bucată, ci cu ora.

— 4 dolari pe oră. Cât îi dădeam şi coreencei.

— Vă aşteptaţi să fac o floare pe oră?

Eram supărată.

— Nu. Mă aştept la aceeaşi productivitate. Şase bucăţi sau mai multe pe oră.

— Pentru 4 dolari pe oră, în loc de 14?

— Corect.

— Staţi puţin…

— Acceptaţi sau pleci? a spus ea cu răceală.

Era prima oară când simţeam capitalismul pe pielea mea.

— Vă aşteptaţi să produc şase bucăţi pentru 4 dolari, asta înseamnă doar 66 de cenţi pe bucată. Mi-aţi spus că fata din Coreea făcea o bucată pe oră. Era plătită 4 dolari, şi eu aş fi plătită doar 66 de cenţi?

— Tu eşti mai rapidă. Dar tot câştigi 4 dolari pe oră dacă pictezi şase bucăţi.

I-am zis că transportul mă costă timp şi bani. N-ar mai fi meritat efortul, pentru ca la sfârşitul zilei să rămân cu numai 5 dolari.

Doamna Lueng mi-a spus că asta nu e problema ei şi că nu are de gând să-şi bată capul cu probleme care nu-i aparţin.

Am pictat şase bucăţi pe oră la 4 dolari ora în ziua aceea. Am rămas cu 8 dolari şi 50 de cenţi în mână. Am încercat să nu fiu dezamăgită în timpul călătoriei cu metroul, dar n-am reuşit. Eram extenuată şi mi-era foame. Ţineam strâns în mână cele 8 bancnote de 1 dolar şi monedele de 25 de cenţi.

11

Oraşul părea un imens congelator de când zăpada de pe jos se prefăcuse în gheaţă. Sub copacii goi de frunze, cu crengile lor contorsionate în toate direcţiile, un student se etalase gol puşcă, la intrarea în facultate. Stătea într-un leagăn agăţat între două trunchiuri de copac. Vedeam cum, respirând, scotea rotocoale de aburi. Mă întrebam de când stă acolo, în leagăn. Oare să anunţ autorităţile sau să chem pe cineva în ajutor? M-am uitat în jur. M-am mirat să văd cum oamenii treceau pe lângă el şi nu-i acordau nici o atenţie.

M-am dus să vorbesc cu un paznic.

— O să răcească, am spus.

Paznicul m-a înştiinţat că nu era nici un motiv de îngrijorare – bărbatul dezbrăcat era în mijlocul unui *performance*.

— E la ordinea zilei, a spus.

— Ce fel de *performance*?

Mi-am amintit durerea cumplită pe care o trăisem în China atunci când stăteam în apa îngheţată, pe plantaţia de orez.

O altă mulţime se adunase în holul şcolii, în faţa unui portret al primarului din Chicago, Harold Washington. În tabloul respectiv, purta sutien. Îl văzusem pe primarul de culoare la televizor. Nu aveam idee ce făcuse, să merite o asemenea insultă. Mi se părea un portret menit să agite spiritele. Câţiva reporteri îi luau interviu artistului. Bărbatul gol de la intrare e probabil dezamăgit, mă gândeam. Încercase să atragă atenţia, dar nimeni nu părea interesat.

Şeful ligii studenţilor şi-a făcut apariţia. Înfierbântat, a spus că un grup de veterani din războiul din Vietnam mărşăluiau afară. Protestau faţă de gestul unui student care dăduse foc unui steag american.

— Veteranii ameninţă c-o să-l împuşte pe artist şi c-o să dea foc şcolii! Trebuie să ne unim şi să luptăm pentru libertatea de exprimare!

Studenţii au organizat întruniri ca să dezbată „esenţa libertăţii“, în timp ce directorul şcolii apăra „drepturile constituţionale ale artistului“ în faţa presei. Studenţii s-au dezumflat pentru că, până la urmă, nu s-a întâmplat nimic. Bărbatul gol şi-a pus hainele pe el după ce se înfăţişase în toată splendoarea, fără public.

Am primit o invitaţie să mă alătur Clubului comuniştilor. Eram bucuroasă să-i întâlnesc pentru prima dată pe comuniştii americani. Evenimentul a avut loc în foaierul aulei. Membrii erau un pâlc de tineri îmbrăcaţi neîngrijit, cu tatuaje şi plete. Liderul grupului vorbea în sloganuri. Mi-a povestit despre copilăria lui şi cum îl

venerase pe Mao. El şi ceilalţi membri credeau că rezolvarea problemelor cu care se confrunta America era comunismul.

— Sunt nenumărate crime comise de către guvernul american, l-am auzit spunând. Trebuie să stârpim sistemul.

Nu-mi dădeam seama ce se aşteptau ei să spun.

— Vorbeşte-ne despre China Roşie! mă încurajau. Povesteşte-ne experienţa ta nemijlocită!

— Nu a funcţionat, a fost tot ce-am reuşit să spun.

Membrii clubului considerau că nu sunt o adevărată comunistă. Se îndoiau c-aş fi din China lui Mao. Le-am spus că puteam s-o demonstrez. Mi-au zis că era timpul să ne uităm la un film chinezesc despre Revoluţia culturală. Se numea *Despărţirea*.

Am deschis gura şi am cântat odată cu coloana sonoră a filmului:

Peste tot pe deal vezi pini verzi
Şi lanuri bogate ce aşteaptă să fie recoltate.
Ce minunat e să distrugi vechiul sistem şi să-l înlocuieşti cu unul nou,
Ce minunat e că ţăranii ajung în frunte la universitate.

Le-am spus că filmul era unul dintre proiectele doamnei Mao. Povestea despre o tânără ţărancă chineză care ajunsese să conducă universitatea. Ea răsturnase întregul sistem, garantând fiecărui chinez sărman dreptul de a studia la universitate.

— Dar a fost numai propagandă! le-am spus tovarăşilor americani. Aşa ceva nu s-a întâmplat niciodată în realitate.

Însă pe nici unul nu-l interesa ce aveam de zis. Toţi îşi setaseră mintea să vadă în China modelul cu care să înlocuiască „sistemul putred“ american.

Mi-am dat seama că, dacă eu aveam dreptul să spun ce gândesc, alţii aveau dreptul să nu mă asculte. Şcoala exista ca să-i facă pe toţi auziţi şi sprijiniţi. De cele mai multe ori, singura voce pe care o auzeai era a ta. Majoritatea profesorilor făceau critici favorabile. Treaba lor era să încurajeze „libera exprimare“. Fiecare student era respectat ca „un artist matur“. Cât timp îţi plăteai şcolarizarea, puteai să fii slab în ce făceai şi, cu toate astea, ţi se spunea „eşti extraordinar“.

Ca să câştig timp de lucru pentru a mă întreţine în afara şcolii, m-am înscris la şedinţe de studiu individual. Aveam astfel de întruniri de câte douăzeci de minute cu fiecare profesor, o dată pe săptămână. Discutam semiotică: „semnificant“ şi „semnificat“. Îmi dădeam toată silinţa să

afişez intenţii serioase în ceea ce priveşte domeniul artei, dar în sinea mea mă mistuiau frustrarea şi anxietatea.

La galeria de artă am fost pusă să păzesc instalaţia unui student care includea un steag al Americii întins pe jos. La aproximativ un metru deasupra lui, prins în perete, era un jurnal cât un caiet. Vizitatorii erau nevoiţi să calce pe steag ca să poată vedea jurnalul de aproape. Urmele tălpilor lăsate pe steag arătau ca nişte pete de mucegai.

Pe măsură ce tălpile se înmulţeau, mă simţeam de parcă mi-aş fi neglijat datoria. După fiecare vizitator, îmi scoteam sacoul şi-l foloseam drept cârpă ca să îndepărtez urmele lăsate. Obosisem să tot fac asta. Când a apărut următorul vizitator, i-am spus politicos: „Vă rog să nu călcaţi pe steag“.

Imediat am aflat că intenţia artistului era tocmai să obţină acele urme de tălpi. Faptul că le curăţasem îl împiedica să atingă rezultatului dorit. Se pare că pentru el steagul simboliza răul. Am avut aceeaşi reacţie ca la Clubul comunist. Cu toate că îmbrăţişam ideea de libertate, nu reuşeam să asimilez libera expresie a artistului. Îi eram îndatorată Americii. Dacă această ţară nu m-ar fi acceptat, aş fi fost un om mort. Iubeam China, dar trebuia să recunosc că în ţara mea nu eram decât un gunoi.

Mi se inoculase ură faţă de America. Când eram copii, ni se puneau filme în care soldaţi americani ucideau comunişti vietnamezi, omorau fete de vârsta mea. Eram în clasa a patra când mi-am denunţat profesorul mult iubit ca spion american. Adolescentă, mi s-a pus în mână o bâtă din lemn cu care mi s-a cerut să lupt împotriva inamicului – o momâie din paie cu o cască inscripţionată *US*.

Îmi amintesc că visam să fiu pusă pe vas şi trimisă în Vietnam. Eram geloasă pe băieţii recrutaţi. I-am invidiat chiar şi pe cei care nu s-au mai întors. Îmi plăcea mult un film de propagandă în care un erou aprindea explozibil şi se arunca în mijlocul unui grup de soldaţi americani. Atunci când sărea în aer, se auzea pe fundal o melodie solemnă, clasică, iar ecranul era înghiţit de fum. Nu exista copil din sală care să nu plângă şi să nu jure răzbunare. Am depus jurământ să călcăm pe urmele eroului şi să distrugem America. Îmi imaginam cum cenuşa mea era trimisă înapoi din Vietnam, înfăşurată într-un steag comunist din mătase. Piatra mea funerară avea să consemneze câţi soldaţi americani nimicisem, cu o singură propoziţie: „Cea care a sfâşiat drapelul american“.

Nu-l cunoşteam pe Dumnezeu, dar în America am început să simt graţia divină. Şi când am întâmpinat

experienţe neplăcute, am fost tratată cu demnitate. De exemplu, doamna cu materialele de vopsit, doamna Lueng, s-a deranjat să negocieze cu mine. Nu mi-a dat un brânci, nici nu m-a strivit ca pe-un gândac. Femeia bisericoasă din staţia de autobuz mi-a arătat libertatea de care se bucurau toţi locuitorii acestei ţări. I se permitea să se comporte ca o nebună în urmarea propriului crez. Oamenilor fără adăpost, alcoolicilor şi dependenţilor de droguri le era îngăduit să cutreiere pe străzi. Clubul comunist din campus avea voie să existe. Studenţii de la Arte erau liberi să dea foc steagului Americii şi să-l picteze pe primarul oraşului cu sutien.

În perioada aceea am început să le scriu părinţilor mei scrisori pe care le încheiam prin „Cu dragoste“. A fost începutul transformării mele. Copiii chinezi din generaţia mea spuneau „Te iubesc, preşedinte Mao şi Partidule Comunist Chinez“, dar niciodată „Te iubesc, mamă“ sau „Te iubesc, tată“.

Am comparat „capitalismul de tip exploatarea-omului-de-către-om“ cu sloganul „Slujeşte-ţi naţiunea cu inima şi sufletul“. Mao pretindea că nu deţine nici o proprietate personală, că nu are averi în bani, dar făcea să dispară fără urmă milioane după bunul plac. Trenurile din China obişnuiau să încremenească în câte-o haltă ori de câte ori trebuia să treacă trenul personal al lui Mao. Avionul lui personal îl purta oricând avea el chef şi ateriza în orice moment sau loc, într-un minut. Mao controla China şi stăpânea peste locuitorii ei.

Atunci când profesorul meu de artă americană a secolului XX ne-a arătat la curs slide-uri cu seria *Mao* a lui Andy Warhol, am rămas cu gura căscată. Nu reuşeam să înţeleg de ce erau atârnate portretele lui Mao pe pereţii muzeelor din America şi prin amfiteatre, în vreme ce milioane de chinezi se luptau să le dea jos. Reuşiserăm într-un sfârşit să ne scoatem şi noi butonii cu chipul lui Mao de la haine, să dăm jos portretele lui de pe pereţi şi să-i eliminăm sloganurile din conversaţia obişnuită. Mi-am întrebat profesorul: „De ce Mao?“.

A ridicat din umeri şi mi-a răspuns că nu ştie.

Profesorii îşi petreceau tot timpul alocat cursului analizând schiţe, caiete, jurnale ale artiştilor consacraţi. Colegii mei îşi aduceau cu ei propriile schiţe, caiete şi jurnale, ca şi când şi-ar fi anticipat celebritatea. Făceau desene în bufetul facultăţii, pe holuri. Toţi credeau că într-o zi „materialul“ lor avea să fie descoperit, studiat şi admirat. Visau ca numele lor să intre cândva în istoria artei.

Îmi doream să-i pot împărtăşi cuiva ce gândeam: de exemplu, cât de mult îi invidiam pe oamenii străzii pentru că vorbeau engleză şi aveau drept de muncă. Nu puteam recunoaşte faţă de alţii că tânjeam după o masă la McDonald's. Dacă nu m-aş fi simţit obligată să salvez aparenţele „feţei mele galbene", aş fi înfulecat într-o clipită resturile de burgeri şi cartofi prăjiţi lăsate pe mese. Într-o zi, o colegă m-a invitat să luăm prânzul cu părinţii săi. Când tatăl ei i-a sugerat să mâncăm la McDonald's, am fost în culmea fericirii. Din păcate, prietena mea s-a împotrivit: „Urăsc McDonald's-ul! Urăsc *junk food*-ul!".

Eram în America de doi ani. Încă nu ajunsesem unde îmi doream, mă refer la statutul de imigrant. Deja le năruisem surorii şi fratelui meu orice şansă de a-mi călca pe urme. Ambii aplicaseră ca studenţi şi nici unul nu obţinuse viza americană. Cauza? Faptul că eu eram aici, ceea ce trăda „o tendinţă spre imigrare". Pe paşapoartele lor fusese pusă ştampila „B-14". Ce-aş fi putut face să mă revanşez faţă de familia mea?

Am încercat să mă concentrez asupra studiului. Eram la un seminar de film care se ţinea de la şase la nouă seara. M-am înscris la el sperând să împuşc doi iepuri dintr-un foc. Obiectivul numărul unu era să exersez înţelegerea englezei prin ascultare. Oricât de mult o adoram pe Dr. Guenther, nu simţeam că progresez suficient de repede la cursul ei. Nu-mi permiteam să-mi irosesc timpul. Aveam nevoie să obţin diploma cât de repede posibil.

Obiectivul numărul doi era să-mi dezvolt o abilitate care să mă ajute să lucrez într-o afacere. Voiam să învăţ să manevrez o cameră video.

M-am aşezat în primul rând, chiar în faţa instructorului, un bărbat cu puţin trecut de treizeci de ani – un regizor din Los Angeles, pe nume Albert. Avea ten măsliniu şi păr castaniu-închis cârlionţat. Discursul lui n-a fost despre filmarea experimentală, ci despre propriul onorariu.

Aşezat în scaun, Albert îşi revendica dreptul de a încasa bani de la şcoală pentru filmele pe care ni le arăta la curs. Ne-a explicat că el le făcuse. Investise ani de zile. Spunea că voia să joace cinstit. Avea să ceară cu 50% mai puţin decât o făcuse în cazul Muzeului Naţional de Film. „Nu cer decât să fiu plătit cu 2,50 $ pe minut", ne-a spus. „Un chilipir", a punctat el. Mi-a amintit de un vânzător de covoare de la televizor care spunea: „Doar 2,50 $ metrul pătrat!".

Trecuseră două ore, iar profesorul nu se oprise. Studenţii aşteptau în linişte. Domnul Albert le cerea sprijinul.

Mintea mea rătăcea departe. Imaginea unui bătrân adus de spate mi-a apărut în minte. Era domnul Cheng, un profesor din şcoala generală care ne învăţa agricultură. Trecea pe lângă mine în fiecare sâmbătă după-amiază în timp ce lucram la un ziar de propagandă care urma să fie afişat pe peretele clasei. Privindu-mă cum mă străduiam cu desenul, domnul Cheng s-a oferit să-mi dea ore de desen gratis. Voia să mă ajute, mi-a mărturisit, pentru că-mi văzuse semnele de degerături de pe mâini. „Nu te laşi, iar asta-mi place“, mi-a spus.

Domnul Cheng mi-a zis să-i cer permisiunea mamei şi să vin cu câteva materiale. „Două pensule, una medie, care o să te coste şapte cenţi, şi câteva mai mici, la vreo trei cenţi“, mi-a spus. „Zece cenţi, atât trebuie să-ţi dea maică-ta.“

Am fost eleva domnului Cheng timp de doi ani. Stând în sala de clasă din America, mi-am dat seama că-l luasem pe domnul Cheng drept exemplu. Greşeam aşteptându-mă ca domnul Albert să fie la fel de altruist ca domnul Cheng sau Dr. Guenther. Dacă era să devin profesor, aş fi vrut să fiu ca domnul Cheng sau Dr. Guenther. Nu mi-aş fi făcut elevii responsabili pentru problemele pe care le am cu administraţia şcolii.

Domnul Albert m-a determinat să-mi schimb perspectiva în ceea ce priveşte relaţia profesor-student. Brusc, în faţa mea a apărut un monstru numit avere. Mi-am dat seama că relaţia mea cu acest profesor american se baza pe bani. Gândul m-a oripilat. Mă urmărea. Mă obseda. M-am uitat la ceas şi am simţit că domnul Albert îmi irosea timpul.

Cabina de proiecţie era luminată, proiectorul funcţiona, iar filmul era gata să înceapă. Dar, fără onorariul dorit, domnul Albert era hotărât să nu ne arate filmul.

A mai trecut o oră. Domnul Albert stătea în scaunul lui. Camera nu avea ferestre şi aerul se îmbâcsise. Profesorul a sugerat să ne vedem de discuţiile noastre. Studenţii pălăvrăgeau între ei. Nu aveau nici un fel de problemă cu statutul de imigrant. Timpul şi banii nu le dădeau bătăi de cap, în vreme ce pentru mine erau chestiuni de viaţă şi de moarte. Monstrul din mine a urlat.

Numele cursului era 4-D. Când i-a venit rândul lui Jerome să-şi prezinte proiectul, ne-a cerut să părăsim încăperea. Nu ştiu de ce am tras cu ochiul, dar am fost cea care a descoperit ce intenţiona să facă Jerome. Nu mi se păruse nimic suspect la el la început de curs. Jerome absolvise şi era un tip de treabă. Exerciţiul meu preferat se numea Încredere. Trebuia să mă caţăr pe o macara înaltă de

aproximativ două etaje. Jos, colegii mei erau instruiţi să-şi întindă braţele şi să mă prindă când săream. Mi s-a spus să mă arunc liber, pe spate. Eram forţată să am încredere. Te simţeai bine să poţi avea încredere.

Nu mi-a venit să cred când l-am văzut pe Jerome atârnând de o sfoară legată de macara. Cu picioarele în aer, era la aproximativ un metru jumătate de sol. Când faţa lui a început să i se învineţească, mi-am dat seama că asta nu putea fi artă. Nu era nimeni cu el. Nu-mi imaginam cum ar fi putut să dezlege sfoara şi să se elibereze.

Am dat buzna în încăpere. Am urlat din toţi rărunchii:

— Jerome! Şi eu am vrut să mă omor odată! În noaptea când am zăcut pe câmpul de orez. Dar, Jerome, tu nu eşti într-un lagăr comunist. Tu poţi să faci ce vrei cu viaţa ta!

Corpul lui Jerome se mişca spasmodic şi picioarele i se agitau. Funia i s-a strâns în jurul gâtului.

— Ieşi afară! a strigat, sufocându-se.

Ştiam că ar fi trebuit să-i respect dorinţa, dar nu puteam să-l las acolo.

— Afară!

M-am chinuit să-mi găsesc cuvintele. „Te înlocuiesc“ a fost ce mi-a ieşit pe gură. Nu am reuşit să mă decid care era cuvântul corect, *înlocuiesc* sau *schimb*.

— Am să te schimb înlocuiesc! am urlat. Schimb înlocuiesc!

Nu mi-a răspuns. Spasmele au continuat.

Oare pronunţasem greşit? „Schimb înlocuiesc“ nu-i spusese nimic. Oare corect era „înlocuiesc schimb?“

— Am să te schimb înlocuiesc! am ţipat. Lagăr! Spate distrus! Tu, în America. Tu faci fericit! Nu e bine, spânzurat. Te înlocuiesc schimb. Tu zâmbeşti. Eu zâmbesc. Fericiţi amândoi. Înlocuiesc schimb!

Nu-mi amintesc cum am ieşit de acolo. Eram isterică. Şeful de departament a venit şi s-a ocupat de toate. Mulţi ani mai târziu, un fost coleg mi-a spus că Jerome a trăit. N-a mărturisit niciodată nimic despre ce fusese în mintea lui în acea zi. Zvonurile spuneau că o asiatică practicase voodoo chinezesc care implica un fel de schimb de sendvişuri.

Imaginea cu ochii ieşiţi din orbite ai lui Jerome şi cu venele lui albastre m-a urmărit toată viaţa. Am încercat din răsputeri să empatizez cu durerea pe care o simţea. Ştiam că nu se prefăcuse. Dar suferinţa care-l aducea pe un tânăr american în pragul suicidului, cu toată libertatea pe care o avea şi cu drepturile de care se bucura, era de neconceput pentru mine. Nu aveam o frază mai potrivită care să descrie

ce simţeam – tineretul american suferea de o formă diferită de privare, se poate spune că erau privaţi de suferinţa în sine.

12

În vara lui 1986 am trimis acasă o fotografie cu mine. Era o poză pe care familia mea o aştepta – reuşisem în America. Purtam o bluză roşie fără mâneci şi o fustă scurtă asortată. Hainele erau ale lui Joan Chen. O vizitasem de Crăciun în Los Angeles. A fost destul de bună încât să-mi plătească biletul de avion şi să mă găzduiască două săptămâni. De asemenea, mă interesau orice oportunitate de lucru şi orice legături prin care aş fi putut să obţin o slujbă.

Joan Chen devenise o tânără femeie de când plecase din China, în urmă cu mult timp. Acum avea douăzeci şi patru de ani şi încerca să-şi facă un nume în America. Primise multe roluri, însă numai câteva îi treziseră pasiunea. Râvnea la un rol substanţial, nu doar să joace o păpuşă chinezească delicată. Îi era greu să evite să fie identificată cu genul acesta de personaj.

Într-o seară, Joan Chen m-a machiat. A pus în aplicare ce învăţase de la artiştii machiori. Credea că orice femeie poate fi transformată într-o frumuseţe de pe coperta unei reviste. M-a îmbrăcat cu haine ale ei.

Mi-a plăcut să mă admir în oglindă purtând îmbrăcămintea roşie de vară a lui Joan Chen. M-am gândit că de fapt chiar arătam sexy. Mi-a spus că pot să păstrez hainele, iar eu m-am entuziasmat. Aş fi rămas în Los Angeles dacă engleza mea nu s-ar fi deteriorat în scurtul timp cât am stat la Joan. Chiar dacă îmi iubeam prietena şi-mi plăcea vremea californiană, m-am întors în Chicago luând cu mine bluza ei roşie fără mâneci şi fusta asortată.

Stăteam pe malul lacului Michigan din Chicago, îmbrăcată cu hainele lui Joan Chen. L-am rugat pe un străin să-mi facă o fotografie. Am zâmbit către cameră înclinându-mă spre mal. Exact înainte să facă poza, dinspre lac s-a auzit huruitul unui motor. M-am întors şi am văzut apropiindu-se o barcă uriaşă, cu pânze. Pe puntea ei bărbaţi bronzaţi şi chipeşi beau bere. L-am rugat pe străinul cel amabil să încerce să-i prindă şi pe bărbaţi pe fundal. Am zâmbit larg când aparatul a făcut click.

În fotografie am ieşit încrezătoare şi atractivă. Barca din spatele meu şi bărbaţii chipeşi din ea sporeau efectul. Puteam să fiu o invitată la petrecerea lor. Am trimis acasă într-o scrisoare această fotografie, cu falsul eu. Adevăratul eu era deprimat, mă simţeam singură şi-mi era dor de ai mei. Tânjeam după afecţiune şi visam la iubire. Trecuse prea mult timp de când mă aflasem în intimitate cu o altă fiinţă. Nu mă bucura că împlineam treizeci de ani. Mi-aş fi dorit să fi strigat spre barcă: „Hei, sunt aici! Vă aştept!“.

Magazinele alimentare cu reduceri erau singurele locuri de unde făceam cumpărături. Căutam chilipiruri, cum ar fi două duzini de ouă la un dolar şi o franzelă la cincizeci de cenţi. Făceam mâncăruri din legume stricate. Nu ratam niciodată laptele şi carnea la preţ redus, la limita expirării sau dincolo de ea. Câteodată laptele avea un gust ciudat, iar carnea mirosea. Fierbeam laptele şi găteam mâncarea în fel şi chip. Ca să scap de miros, marinam carnea în sos de soia maroniu-închis, apoi o prăjeam cu ghimbir şi usturoi. Eram în stare să trăiesc cu un buget de 35 de dolari pe lună.

Înainte de Crăciun am văzut un anunţ cu o reducere de 80% la Woolworth din centrul Chicagoului. Am intrat şi am cumpărat şapte perechi de şosete portocalii din bumbac cu model cu dovleac, la preţul de un dolar. Ce noroc, m-am gândit. De asemenea, am cumpărat un set de pulovere şi pantaloni cu nişte lilieci desenaţi, în aceeaşi culoare portocalie, la numai 1,50 dolari. Am mai cheltuit un dolar pentru o pălărie şi o pereche de mănuşi de aceeaşi culoare. M-am întrebat de ce totul era portocaliu. M-am întrebat de ce nimeni altcineva nu profita de chilipir.

A doua zi, am sosit la şcoală cu hainele noi. Puloverul portocaliu, pantalonii, pălăria şi mănuşile. Oamenii îmi zâmbeau şi mă întrebau:

— E Halloween din nou?

Am observat că nu doar o persoană îmi zisese asta. Ci aproape toată lumea.

— Ce este Halloween? am întrebat.

Canapelele spate-în-spate din cantină s-au clătinat puternic. Învăţasem că locul era unul dintre preferatele îndrăgostiţilor.

Faptul că asistam la astfel de lucruri mă făcea să mă simt şi mai singură. Ceea ce ratasem în tinereţe nu mă lovise cu adevărat până acum. Mă simţeam tristă şi îmi plângeam de milă. Eu nu mă întâlnisem cu băieţi când eram de vârsta acestor fete.

Eram floarea care-şi ratase perioada de înflorire, iar asta afecta felul în care mă gândeam la mine. Atrăgeam, se pare, doar pepeni deformaţi şi piersici putrezite. Nu că m-aş fi păstrat pentru vreun prinţ. De câteva ori am fost invitată să ies de bărbaţi americani aparent drăguţi, ba chiar de profesori, doar ca să descopăr că erau „căsătoriţi, dar relaţia era groaznică“. Cum drogurile şi alcoolul nu existau în China, n-am avut idee ce înseamnă „alcoolic“ până când nu am fost abordată de unul – un Făt-Frumos la suprafaţă, dar care a doua zi nu mă mai recunoştea.

Cu alte ocazii, după întâlniri, am avut parte de comentarii ciudate, cum ar fi: „Eşti mai americană decât femeile americane“, sau „Nu eşti bucuroasă că ai picioarele întregi, normale?“

Un bărbat mi-a spus: „Vrei să plătim pe din două sau preferi să achiţi întreaga notă?“.

Am clipit şi am crezut că traducătorul din capul meu îmi juca o festă. „Serios, nu mă supăr, a continuat bărbatul. Înţeleg perfect că eşti din China comunistă şi că preferi să duci în spinare… cum îi spuneţi? Ştii citatul ăla din Mao? Ceva despre «jumătate de cer»?“.

M-am întâlnit cu un asiatic timp de şase luni. Era un gentleman căruia îi făcea plăcere să aibă grijă de doamna lui. Aşteptam să-mi spună încotro o să ne îndreptăm. În cele din urmă a decis că America nu i se potriveşte. Avea să se întoarcă în Taiwan fiindcă nu putuse să găsească o slujbă după ce absolvise masteratul în arhitectură. Viza îi expirase. Bărbatul nu ştia ce să-mi spună. Amândoi ştiam că era ultima dată când ne mai vedeam. În loc de rămas-bun, i-am spus: „Mulţumesc că mi-ai umplut frigiderul cu medalioane din carne şi cu îngheţată de ciocolată“.

Cu toate că înţelegeam că viaţa nu este artă, tânjeam după pasiune. Am fost şocată când un student arătos, înalt şi blond, pe nume George m-a sărutat din senin.

„La mulţi ani de Sfântul Valentin!“, a cântat. „Ce este Sfântul Valentin?“, l-am împins la o parte.

Mi-a răspuns că era încântat să fie primul care mă înveţe despre sărbătoarea aceea.

De asemenea, îl adoram pe Justin, care venea să-mi ţină de urât în timp ce mă îngrijeam de galerie. Era un băiat timid care abia ce împlinise optsprezece ani. După a patra vizită, m-am hotărât să-i spun ce vârstă am.

Nu am să-i uit niciodată faţa şocată când i-am spus că aveam cu zece ani mai mult decât el. „Uau! a exclamat sărind ca ars de pe scaun. Asta chiar… e ceva!“

Justin nu m-a mai vizitat de-atunci. Deşi îmi păstram calmul, încrederea în mine se surpa.

În drum spre staţia de metrou se găsea un magazin cu închirieri video deţinut de un cuplu de coreeni bătrâni. Aveau şi o curăţătorie chimică, aflată lângă. Am închiriat filme de la soţ încă de când am cumpărat un videoplayer uzat ca să mă ajute să învăţ engleza. Descoperisem că vizionarea filmelor era cea mai eficientă metodă de a face faţă singurătăţii mele şi deopotrivă să-mi îmbunătăţesc engleza. L-am întrebat pe proprietarul coreean dacă din întâmplare avea filme făcute în China.

Bărbatul a negat din cap.

— Nu, noi nu aduce filme din China comunistă. Dar stai, noi aduce altceva care poate interesează la tine. Stai să verifică.

A făcut o pauză, a privit în jur, apoi m-a tras într-o parte.

— Tu studentă?

Am încuviinţat din cap.

— Tu trăieşte singură? Tu dor de casă? a întrebat. Noi putem ajutăm.

I-am spus că da, eram singură. Complet singură.

— Noi avem ceva bun la tine. Te văd, tu treci prin faţă în fiecare zi. Vino aici.

M-a condus printre rafturile cu casete video expuse către un spaţiu închis, cu o draperie la intrare şi un semn pe care scria PENTRU ADULŢI.

Nu eram sigură dacă l-am înţeles bine. Zisese: „Liberă, liberă“. M-am întrebat dacă voia să spună că închirierea era gratuită. M-a grăbit înăuntru, apoi a tras draperia în urmă.

Obrajii îmi ardeau. Eram şocată de expunerea acelor imagini sălbatice ale copulatului în toate poziţiile posibile. Mă simţeam groaznic şi bucuroasă în acelaşi timp. Am plecat din magazin şi m-am întors în camera mea. Mi-am dat seama că nu mă puteam gândi la nimic altceva. Mi-am numărat banii, sperând că-mi pot permite să închiriez o casetă video pentru adulţi.

Bătrânul coreean m-a întâmpinat cu un zâmbet cunoscător. Şi-a îndreptat bărbia către secţiunea cu filme pentru adulţi şi-a spus: „Simte-te liberă“. Eram jenată. Nepotul bărbatului îşi făcea temele lângă ghişeu. Bătrânul şi-a chemat soţia din spălătoria chimică. Aceasta a venit şi l-a luat pe copil cu ea. Bărbatul m-a condus către zona separată şi a tras draperia.

Ca mine atunci, aşa cred că se simte pesemne un şoarece după ce a căzut într-un borcan cu orez. Am ales filmul care

părea cel mai romantic. Am ieşit repede. Bătrânul îşi ţinea capul plecat în timp ce încasa 3 dolari. A pus caseta video într-o pungă de plastic şi a spus:

— Aduci înapoi mâine înainte de ora şase.

Pentru prima dată, am descoperit masturbarea. Eram încântată că puteam să mă alin. Mi-am închis ochii şi m-am imaginat mângâiată de un bărbat. Mă simţeam bine că nu trebuia să implor pe nimeni pentru afecţiune. Anxietatea mea s-a domolit. Tânjirea a devenit suportabilă.

Vizitam magazinul cu casete video în nopţile mele singuratice, de Ziua Recunoştinţei şi de Crăciun. Voiam cu disperare să sun în China doar ca să aud vocea celor din familie. Bărbatul coreean era mulţumit de afacere. Devenisem devotată unei casete intitulate *Educaţie sexuală*, un film realizat mai artistic decât altele. Prima dată l-am ales fiindcă era mai puţin explicit şi mai lung. Seducătoarele din film păstrau pe ele eşarfele de mătase în timp ce-şi dădeau jos restul hainelor. Scenele de sex erau mai puţin mecanice. Alte casete video mă duceau cu gândul la instalatori care încercau să treacă de un obstacol.

Coreeanul a vrut să-mi vândă caseta *Educaţie sexuală* la un preţ redus.

— Tu bun client, a spus. Noi facem ţie afacere. Douzeci şi ciungi de dolari.

— Nu-mi permit 25 de dolari, am zis.

— Tu scoţi banii termen lung, a spus bărbatul. Uite, tu numai caseta asta închiriat. Place la tine, nu? De ce să cheltui alţi bani pentru închiriat, când poate să fie caseta ta? Dacă iei de încă şapte ori, scoţi banii. Nu trebuie venit magazin. Ştiu ce ruşine păţeşti de fiecare dată. Cum am zis, tu bun client. Eu nu înşelat la tine.

L-am întrebat de ce îşi dorea să scape de casetă. Mi-a zâmbit şi mi-a spus că *Educaţie sexuală* era caseta video cea mai puţin apreciată din magazin.

— Doar tu închiriază. Eu cinstit la tine. Alţi clienţi cred că prea încet. Nu acţiune. Prea plictiseală. Ei vor treabă picantă! Multă acţiune. OK, ce zici de douzeci de dolari? Ultima ofertă. Eu pierd bani. O iei sau o laşi.

În timp ce plăteam 20 de dolari, m-am gândit că pot să folosesc caseta pentru tot restul vieţii.

13

Mulţi studenţi din China lucrau şi în restaurante chinezeşti locale, pe lângă joburile lor din campus. Aşa reuşeau să-şi plătească taxele de şcolarizare. Am rugat-o pe colega mea de cameră, Wen Li, care era chelneriţă într-un restaurant chinezesc din suburbia oraşului Chicago, să fie atentă dacă apărea vreun loc de muncă. Am rugat-o să-mi aducă un meniu de la restaurantul ei. Am memorat cele treizeci şi cinci de feluri de mâncare din meniul în engleză. Fusesem respinsă de toate restaurantele chinezeşti din centrul Chicagoului şi ştiam că trebuie să impresionez.

În noaptea în care o chelneriţă a renunţat, imediat Wen Li m-a sunat. Mi-a spus că şefa ei căuta de urgenţă o înlocuitoare fiindcă restaurantul era în toiul pregătirilor pentru o mare petrecere corporatistă. Am lăsat deoparte ce făceam şi am luat un tren către restaurant. M-am întâlnit cu proprietara pentru un interviu pe loc. Doamna Soong era o chinezoaică de origine taiwaneză pe la patruzeci de ani. Avea părul scurt şi o faţă rotundă. Stătea lângă intrarea în restaurant şi îşi întâmpina clienţii în timp ce mă intervieva. O tot auzeam spunând: „Happy Sex-giving!“ sau „Sex for coming!“[3].

I-am spus doamnei Soong că, deşi nu mai lucrasem într-un restaurant, îi memorasem meniul. I-am recitat cele treizeci şi cinci de feluri de mâncare la fel cum am recitat odată citatele lui Mao. Doamna Soong a fost atât de impresionată, că a uitat să spună „Happy Sex-giving!“.

Mi-a dat trei zile de probă. O urmăream pe Wen Li ca ucenică şi după a treia zi am fost angajată, deşi doamna Soong nu mi-a oferit nici un salariu. Câştigam numai din bacşişuri. Acum eram studentă cu normă întreagă şi jonglam cu cinci joburi în acelaşi timp. În afară că serveam la mese, continuam să vopsesc ţesături, deşi pentru un alt şef. Continuam să lucrez ca îngrijitoare la depozitul de echipament de film al şcolii, la biroul de admitere şi la galeria studenţilor.

Era o adevărată luptă să ajung la restaurant exact la 5:15 P.M. Cursul meu se termina la 4 P.M. Cu zece minute înainte, mă îndreptam uşurel spre uşă. Când profesorul se întorcea cu spatele, mă strecuram afară şi fugeam prin centrul Chicagoului spre gara Union Station. Trebuia să prind trenul de 4:05 către Libertyville. Trenul ajungea în Libertyville la 5 P.M., iar eu alergam la restaurant. Cum ajungeam, mă grăbeam la toaleta femeilor ca să mă machiez şi să-mi pun şorţul.

Wen Li mi-a spus că doamna Soong fusese directoarea unei şcoli elementare din Taiwan. Îi stătea în caracter să dea ordine şi să critice. Mergea prin restaurantul ei cu mâinile la spate, ca un general care îşi inspectează trupele. Simţea imediat dacă vreuna dintre noi nu-şi făcea treaba ca lumea. Înainte să ajungă proprietară, doamna Soong fusese ea însăşi chelneriţă şi barmaniţă.

„Scopul este să-i facem pe clienţi să se întoarcă!“, ne reamintea zilnic. Doamna Soong mi-a arătat ceasul şi mi-a spus că am întârziat cinci minute. „Ţi-am zis să vii la cinci şi un sfert fix? Nu te mai deranja să faci drumul dacă intenţionezi să întârzii din nou.“

Am rezolvat problema machiindu-mă şi schimbându-mă în tren.

„Să nu te aud gâfâind când intri în restaurantul meu! a spus doamna Soong în clipa când am deschis uşa. Îmi sperii clienţii! Şi nici să nu-ţi mişti buzele! Şi în nici un caz să mesteci! Nu e problema mea dacă n-ai mâncat toată ziua!“

În restaurant lucrau în acelaşi timp patru chelneriţe. Deşi munceam acelaşi număr de ore, bacşişurile câştigate erau drastic diferite. În timp ce eu făceam 25 de dolari pe noapte, Sing-Sing, o chelneriţă din Taiwan, putea câştiga 150 de dolari; JoAnn, americanca dotată cu sâni mari, câştiga în jur de 100 de dolari, iar Wen Li între 50 şi 75 de dolari. JoAnn credea că problema era sutienul meu.

„Ai nevoie de un sutien cu super push up ca să-ţi expui înaintaşii! Clienţilor aşa le place, mi-a zis JoAnn etalându-şi decolteul. Aşa îi faci să se întoarcă.“

Am observat că sumele mici pe care le câştigam n-aveau nimic de-a face cu „dotările“. Doamna Soong trăgea sforile. Aducea clienţi care lăsau bacşişuri generoase la mesele unde serveau Sing-Sing şi JoAnn, în timp ce aceia care lăsau bacşişuri mici îmi reveneau mie şi lui Wen Li. Un grup de clienţi filipinezi, obişnuiţi ai localului, nu lăsau niciodată mai mult de 2 dolari bacşiş, nici măcar când ocupau o masă de cincisprezece persoane. Doamna Soong întotdeauna îi conducea în sectorul meu.

Proprietara era directă în legătură cu ce făcea.

„Voi aţi fost prost educate de comunişti! ne-a spus lui Wen Li şi mie. Trebuie să fiţi învăţate cum să trataţi ca lumea un client. În stil american. Sărmane creaturi, capitalismul este ceva foarte nou pentru voi, nu-i aşa? Comunismul v-a transformat în nişte găini de lemn care habar nu au cum să se comporte cu clienţii occidentali!“

Doamna Soong ne-a explicat că motivul pentru care îi permitea lui Sing-Sing să câştige mai mult era că fata venea

din oraşul ei natal. Doamna Soong lăuda felul în care Sing-Sing îşi vrăjea clienţii. „Vorbeşte engleza fluent şi ştie să spună glume!“

Wen Li şi cu mine am încercat din răsputeri s-o impresionăm pe doamna Soong, însă era de neclintit. Cât Sing-Sing făcea pauze, nouă ni se ordona să curăţăm sticlele de sos de soia, să scoatem mazărea din teci şi să-l ajutăm pe debarasator să cureţe podeaua şi să aranjeze mesele şi scaunele.

N-o consideram nedreaptă pe doamna Soong. Credeam că trebuia să-i câştig respectul prin performanţa mea. Problema era că nu merita să-mi irosesc timpul şi energia pentru câştiguri atât de mici. Ţinând cont că transportul dus-întors cu trenul costa 10 dolari, din cei 25 din bacşişuri îmi rămâneau numai 15 dolari pe noapte.

Am rezistat. Am învăţat să le zâmbesc clienţilor şi am devenit expertă la învelit clătite mu-shu. Am început să câştig bacşişuri mai bune cu clienţi noi pe care doamna Soong nu-i sortase încă în generoşi şi zgârciţi. Când am lucrat în tura de prânz în timpul verii, doamna Soong m-a studiat. Mă numea găină de lemn când era de părere că le vorbeam „prea puţin“ clienţilor. Însă când am început să conversez cu ei, m-a acuzat că eram gură-spartă. Dacă mă mişcam repede, doamna Soong îmi „şoptea“ cu voce tare pe la spate: „A luat foc casa?“. Dacă încetineam, şuiera printre dinţi: „Nu te-am angajat să fii leneşă!“.

Nu mă deranjau atitudinea şi bruscheţea doamnei Soong. Nu am ştiut niciodată motivul exact pentru care şefii mei din China mă pedepseau. În ce o priveşte pe doamna Soong, depindea de mine să mă acomodez şi să evoluez. Eram mulţumită de relaţia mea cu patroana restaurantului, deşi ştiam că sunt exploatată. După standardele americane, ar fi trebuit să primesc salariul minim. Cu toate acestea, cine eram eu să cer astfel de drepturi? Doamna Soong era mâna care mă hrănea.

Într-o zi, doi clienţi au plecat fără să plătească nota. Până când am alergat după ei în parcare, aceştia plecaseră. Drept pedeapsă, doamna Soong m-a obligat pe mine să o achit, ceea ce a însemnat fiecare penny pe care l-am câştigat în ziua aceea. O săptămână mai târziu, în timp ce eram ocupată să împachetez clătitele, Wen Li m-a anunţat că clienţii pe care tocmai îi servisem au plecat fără să lase bacşiş. Erau un cuplu de bătrâni drăguţi. Nu am ştiut ce să fac. Ştiam însă că nu trebuia să alerg după clienţi pentru bacşiş.

Spre surprinderea mea, doamna Soong a decis să intervină. Îmbrăcată în rochia ei chinezească vişinie cu roz şi cu guler înalt, a ieşit afară după cei doi. Zâmbind ca o floare care se deschide, i-a întrebat:

— Aţi petrecut bine cinând la restaurantul meu?

— Absolut, a răspuns cuplul. De fapt, a fost cea mai gustoasă masă pe care am luat-o vreodată!

— Atunci aţi vrea să fiţi atât de amabili şi să-mi spuneţi motivul pentru care nu aţi lăsat bacşiş, să-i pot spune chelneriţei mele să-şi îmbunătăţească serviciul?

— Oh, nu, ne pare groaznic de rău!

Cei doi uitaseră de bacşiş. Şi-au cerut scuze şi l-au oferit.

În timpul unui prânz, doamna Soong s-a ocupat de o notă de plată achitată cu cardul de credit. Când a observat că un client mi-a lăsat bacşiş 5 dolari pentru o porţie de mâncare de 6 dolari, s-a supărat. „Clientul ar fi putut comanda altă mâncare! a spus ea. Sper că n-ai încercat să te dai la el, sau ai încercat?“

De Ziua Recunoştinţei, nu a venit mai nimeni la restaurant. La sfârşitul zilei, eram pe minus cu 10 dolari din cauza drumului cu trenul. Mi-a părut rău pentru doamna Soong. A stat la geam şi s-a uitat lung la zăpadă. A fost tăcută toată ziua. Îşi ţinea buzele strânse. Probabil se gândea la banii pierduţi pregătind carnea, legumele, orezul şi supa, în afară de chirie şi de salariile bucătarului şi ale ajutoarelor acestuia.

Moţăiam în timpul cursului de istoria artei, ţinut în amfiteatru. Eram atât de obosită, încât atunci când au început slide-urile şi profesorul – monologul, am aţipit. M-am uns cu alifie chinezească pe pleoape, sperând că disconfortul mă va ajuta să stau trează. Cursul era despre regiunea Mesopotamiei din urmă cu trei mii de ani. Cu engleza mea de-abia pricepeam în mare ce se spunea.

Am picat examenul parţial de istoria artei. M-am dus la asistentul profesorului şi i-am cerut ajutorul. Am ajuns la o înţelegere. Cât timp puteam să pronunţ numele artistului şi-mi aduceam aminte data când compoziţia a fost creată şi titlul ei, urma să-mi dea notă de trecere. Iar dacă scriam un paragraf despre semnificaţia compoziţiei, urma să obţin chiar o notă mai mare. Ca să-mi fie mai uşor, asistentul m-a scutit de prenumele artistului. Mă lăsa să trec cu „Picasso“, în loc de „Pablo Picasso“.

În trenul către Libertyville, recitam numele, data, titlul şi semnificaţia fiecărui diapozitiv. Nu eram conştientă că mă

îmbolnăveam. Îmi ignoram extenuarea. Îmi spuneam că nu am timp să fiu bolnavă. Totuşi, corpul meu s-a revoltat. Mă simţeam slăbită şi de-abia respiram. De câteva ori am leşinat în lift şi odată aproape că am vomitat în clasă. „Eşti însărcinată?“, m-a întrebat profesorul.

Încercam să ţin pasul cu lucrul pentru şcoală şi cu diferitele joburi. Când mă simţeam cu adevărat îngrozitor, îmi odihneam capul pe braţe. *Nu renunţa*, continuam să-mi spun.

Într-o zi am tuşit sânge. Imediat m-am gândit: *Aş putea să îmbolnăvesc clienţii dacă am tuberculoză!* Am sunat-o pe doamna Soong să-i explic de ce eram nevoită să renunţ.

M-am programat la doctor la un centru de sănătate a familiei din Chicago. Chiar dacă aveam asigurare medicală de student, coplata era de 20%, ceea ce însemna o sumă uriaşă pentru mine.

Doctorul Dutch a fost cel care m-a primit. Era un bărbat alb cu înfăţişare blândă. Mi-a spus că starea mea era atât de gravă, încât aveam nevoie să fiu internată imediat. Mi-a spus că deja contactase spitalul Saint Joseph şi că cei de acolo mă aşteptau. M-a întrebat dacă eram cu cineva care mă putea duce cu maşina la spital. I-am spus că n-aveam pe nimeni.

— O să iau metroul.

— Nu, a insistat doctorul Dutch. Ai putea să-ţi pierzi cunoştinţa.

S-a uitat la ceas şi mi-a cerut să-l aştept. Era 5 P.M. Mi-a zis că termina lucrul în jumătate de oră şi că avea să mă ducă el cu maşina la spital.

În clipa în care doctorul Dutch m-a lăsat la intrarea spitalului, s-au ivit doi asistenţi puternici. Am fost condusă într-o rezervă păzită de o doamnă de culoare lată în spate. Din câte am înţeles, urma să fiu testată pentru identificarea posibililor viruşi.

Noaptea în spital a fost lungă. Am aflat că avea să mă coste 33 de dolari pe zi să mă uit la televizor în cameră. N-am putut să mă abţin să mă gândesc că eu câştigam numai 25 de dolari pe zi. În dimineaţa următoare m-au băgat într-un tub alb. Mă simţeam ca într-un film science fiction.

Mi s-a făcut o injecţie intravenoasă. După câteva ore, m-a luat greaţa. Temându-mă de cât ar fi putut să mă coste tratamentul, am îndurat disconfortul. Speram să mi se explice ce se întâmpla.

Greaţa s-a accentuat în dimineaţa următoare. Abia mai gândeam, însă am încercat din răsputeri să nu-i deranjez pe doctori. Am început să halucinez. Auzeam un telefon sunând şi pe mătuşa la celălalt capăt al firului. Ştiam că era

imposibil, dar chiar îi auzeam vocea: „Ştii cât costă tratamentele medicale în America?“.

M-am luptat să-mi înving greaţa, însă pe măsură ce orele treceau mă simţeam tot mai rău. Nu-mi aduc aminte să fi leşinat, dar când am deschis ochii, mai mulţi doctori se adunaseră în jurul meu. Vorbeau între ei. Nu puteam să înţeleg nimic. De fapt, de-abia îi auzeam. Sunau ca nişte ţânţari în depărtare. Când unul dintre ei mi-a zis ceva, i-am răspuns: „Nu vă aud“.

Nu mi-a trecut prin cap că probabil din cauza medicamentelor aveam vedenii.

Eram hotărâtă să nu fac nici o problemă. În China fusesem învăţată să îndur durerea. În dimineaţa următoare, când m-am trezit în jurul meu erau alţi doctori. Mi-am dat seama că nu le puteam auzi vocile deloc – nici măcar bâzâitul ţânţăresc.

Am îndurat cât de mult am putut şi n-am spus cum mă simţeam de fapt. În cele din urmă, am leşinat. Când m-am trezit, zăceam pe podea, între pat şi baie. Nu mai aveam branula, ieşise. Mă simţeam mult mai bine. Acum ştiam cu siguranţă că era din cauza medicamentului. M-am ridicat şi m-am îndreptat spre uşă. Doamna de culoare de afară mi-a spus: „Te rog, întoarce-te în cameră acum!“.

După zece zile de spitalizare, mi s-a spus că doctorii nu găseau nimic în neregulă cu mine. Sângele pe care îl tuşisem nu era de la plămâni. Era de la o venă aflată între gât şi umărul drept. I-am cerut doctorului să-mi scrie pe o hârtie care era problema, însă dicţionarul englez-chinez nu conţinea termeni medicali. L-am întrebat ce nu era în regulă cu mine. Mi-a răspuns că putea fi genetic şi că se putea întâmpla din nou când sistemul meu imunitar era la pământ.

Doctorii au conchis că sufeream şi de „depresie“. Am căutat cuvântul în dicţionar, dar nu avea sens. Cum să sufăr de depresie când nu mă simţeam deprimată?

Mi s-a spus să merg la doctoriţa Kelly, o psihiatră care avea birou la subsolul şcolii. Nu aveam nici dorinţa, nici timpul s-o vizitez. Aveam destule pe cap. Colegele de cameră mă bănuiau de o boală contagioasă şi mă dăduseră afară. Căutam o nouă locuinţă.

M-am mai gândit, şi am hotărât să merg la doctoriţa Kelly. Cel puţin mă putea ajuta să-mi exersez engleza. Dacă engleza mea ar fi fost destul de bună ca să le spun doctorilor despre reacţia mea la medicamente, n-aş fi suferit atât de mult timp ori atât de rău cât fusesem la spital.

Doctoriţa Kelly nu s-a dovedit a fi ce mă aşteptam. Era o femeie albă care vorbea cu un glas moale şi îngrijorat.

Problema era că ea voia ca eu să vorbesc. Îmi dădea cele mai scurte răspunsuri la ce o întrebam.

De ce mi-aş fi dorit să pierd timp ascultându-mi engleza stricată? Am încercat să abat conversaţia înapoi la ea. Însă doctoriţa Kelly refuza să vorbească. Punea întrebări şi se aştepta să-i dau răspunsuri lungi. Eram nefericită. Însemna o pierdere de timp pentru amândouă. Doctoriţa Kelly îmi tot repeta că trebuie să „mă eliberez“ vorbind. Credea că aveam să scap de depresie dacă doar „mă descărcam“ de nelinişti.

— Nu văd cum să se întâmple asta, am spus.

Ea a insistat că este necesar să vorbesc.

— Despre ce?

— Despre orice, a spus. Este treaba mea să ascult. Poţi să discuţi orice cu mine. Spre exemplu, despre frica ta cea mai mare. Este confidenţial.

— Ce înseamnă „confidenţial“?

— Înseamnă că secretul tău rămâne în siguranţă cu mine.

De ce să vrea să-mi cunoască fricile şi secretele? Nu ar putea şi nu ar fi în stare să mă ajute chiar dacă şi-ar dori-o. Mi-a zis că asta e treaba ei. Se referea oare la faptul că serviciul ei era parte din taxa mea de şcolarizare?

I-am spus că nu voiam s-o deranjez cu fricile şi secretele mele.

— Pentru asta sunt aici, a spus ea.

— Vorbiţi serios?

— Bineînţeles.

— Bine, atunci, iată: mi-e frică de faptul că se apropie data când îmi expiră viza şi mi-e frică şi că n-am să fiu în stare să-mi plătesc datoria.

Asculta, lua notiţe şi mă privea concentrată.

Am aşteptat să răspundă, dar a rămas tăcută.

Dezamăgită, n-am mai zis nimic.

Mi-a sugerat să continui să vorbesc.

— M-am eliberat, am spus. M-am „descărcat“. Nu mă simt mai puţin îngrijorată. Vorbitul nu mă ajută.

Doctoriţa Kelly a insistat să continuăm. Am făcut o altă programare. Ne întâlneam în fiecare marţi, de la amiază la 12:45 P.M. Era chibzuit să-mi folosesc pauza de prânz. Ţinând cont că doctoriţa Kelly factura ca un doctor, îmi imaginam că nota de plată avea să fie mare. Şi asta mă deranja foarte mult.

Doctoriţa Kelly mi-a telefonat. A spus că nu era politicos să nu mă mai prezint fără să sun să anulez mai întâi. Voiam doar s-o evit. Îmi doream s-o revăd? Bineînţeles că nu. De ce? Pentru că uram sunetul vocii mele în biroul ei

mic. Puteam să pictez o duzină de trandafiri pe lenjerie de damă şi să fac 3 dolari.

Doctoriţa Kelly mi-a reamintit că întâlnirile făceau parte din tratamentul medical.

— Sănătatea ta e prioritatea mea, a insistat.

I-am promis că o să vin să o văd din nou. Voia să se concentreze pe sursa depresiei mele. Voia să discute despre singurătatea mea. Oare trebuia să-i spun că mă folosisem de caseta mea video *Educaţia sexuală*? Că mă visasem făcând dragoste cu un bărbat adevărat? Că plângeam când mă satisfăceam singură? Să-i spun oare că *Educaţia sexuală* era un psihiatru mai bun?

Am venit cu un plan ca să împac şi capra, şi barza. I-am spus doctoriţei Kelly că dacă o să continui să o văd, trebuia să-mi corecteze engleza. Urma să fiu tratată şi în acelaşi timp să-mi îmbunătăţesc limba. Doctoriţa Kelly a zâmbit şi am luat asta ca pe-o promisiune. Când m-am prezentat la cabinet, i-am răspuns la toate întrebările. Însă nu mi-a corectat limba. Nu mi-a corectat nici măcar o singură greşeală gramaticală. Întreaga şedinţă a trebuit să-mi ascult propria voce până când mi-am observat singură o greşeală.

— Nu m-aţi corectat, m-am plâns. Aşa că nu mai pot să vin din nou.

O tot visam pe mama în haine negre. Trecuseră trei ani de când părăsisem China. Dorul de casă mă apăsa. Economisisem destui bani pentru o călătorie cu avionul, dar frica să cer o nouă viză m-a oprit. Îmi era teamă că n-o să pot intra din nou în America.

Din scrisori am aflat că mama supravieţuise unui atac cerebral. Tata încă se recupera în urma cancerului la stomac. M-am gândit de atâtea ori să-mi încerc norocul să mă întorc acasă. Auzisem poveşti despre studenţi care şi-au asumat acest risc şi cărora nu li se mai acordase o viză de intrare înapoi în America.

În amintirea mea, mama purta întotdeauna o bluză de bumbac pe care o colorase chiar ea în albastru. În somn, îi simţeam mâna atingându-mă pe frunte. Eram din nou o fetiţă care are coşmaruri despre moartea ei. În mod ciudat, în vise, mama era veselă. După cum spunea doctoriţa Kelly, era „deghizarea prin care îşi ascundea ea cele mai mari frici“.

Mi-am amintit că mama mă învăţase cum să spăl cearşafurile de mână. Când rămâneam fără nici un pic de săpun şi nu-şi permitea să mai cumpere, folosea praf de curăţat alcalin. Curăţam tot cu aşa ceva şi îl foloseam şi să ne

spălăm părul. Odată mi-am îmbibat capul în praf pentru prea mult timp şi mi-am rănit scalpul.

În ziua în care am auzit acordurile din *Silent Night* în afara magazinului Marshall Field din Chicago, în perioada Crăciunului, am plâns. Era cântecul mamei. Mi-am amintit-o fredonându-l când simţea că tuberculoza ei o apropie de moarte. Nu-mi zisese niciodată că era un cântec occidental, un cântec de Crăciun, şi nici că era creştină.

Copilă, m-am îndrăgostit de *Silent Night* pentru că era diferit de cântecele cu versuri din citatele lui Mao. Îl îngânam alături de mama chiar dacă nu aveam idee despre ce era vorba. Gândind retrospectiv, mama a fost înţeleaptă că nu şi-a dezvăluit identitatea creştină. Aş fi raportat-o dacă mi-ar fi împărtăşit de ce credinţă e. Fusesem învăţată să pun loialitatea faţă de Mao înainte de orice şi de oricine.

Silent Night o ajuta pe mama să treacă prin perioadele grele. Fredonam cântecul împreună în timpul foamei, în verile fierbinţi când zăceam înmuiate în propria sudoare şi nu eram în stare să dormim, precum şi în iernile geroase când tremuram sub pături subţiri.

Mă aflam în America, în Chicago, la Union Station, în timp ce aşteptam următorul tren să merg la lucru, când am auzit *Silent Night* umplând văzduhul. De data aceasta, pentru prima dată, am înţeles versurile! Şi aveau mult sens pentru mine. Ochii mi s-au umplut de lacrimi fiindcă nu aveam cum să-mi împărtăşesc bucuria cu mama. M-am întrebat ce făcea. Mi-am dorit să-mi pot permite să o sun. Voiam să-i spun că am progresat la engleză atât de mult, încât îi înţelegeam cântecul.

14

Primul lucru care mi-a atras atenţia a fost chiria. „80 de dolari pe lună cu căldura inclusă“, scria în anunţ. Eu plătisem 150 de dolari. Colegii de şcoală plăteau de trei ori mai mult. După ce am terminat de tradus anunţul, am înţeles de ce era chiria atât de mică. Amplasarea nu era una de dorit; apartamentul se afla într-o zonă rău famată din sudul Chicagoului, lângă 26th Avenue şi Wallace Street.

Am sunat la numărul din anunţ. Mi-a răspuns un bărbat. Mi-a spus că îl cheamă Peng Xu. I-am simţit accentul şi l-am întrebat dacă era din China. Mi-a răspuns că da, din Beijing.

M-am bucurat. Peng Xu mi-a spus că absolvise filosofia în China şi că dorea să facă un doctorat în ştiinţe politice. Eram impresionată. I-am spus că era păcat că nu putem fi colegi de cameră, ţinând cont că el era bărbat şi eu, femeie.

Peng Xu mi-a zis că n-aveam de ce să ne purtăm de parcă ne aflam încă în China, o societate modernă, cu toate astea feudală. „În America se întâmplă des ca un bărbat şi o femeie la colegiu să împartă un apartament cu camere separate. Aici sunt două dormitoare. Am împărţi numai camera de zi, bucătăria şi baia."

Am ezitat. Îmi convenea preţul, dar nu eram sigură că se cuvenea să locuiesc cu un străin de sex masculin. Pe de altă parte, la telefon părea drăguţ şi era cu câţiva ani mai în vârstă decât mine. Trecutul lui nu diferea atât de mult de al meu. Faptul că era doctorand însemna că era un bărbat cu educaţie aleasă.

„După standardele chinezeşti, locul e un conac", a continuat Peng Xu la telefon. „Apartamentul ăsta ar fi putut găzdui trei familii în China. Ai intimitate totală în dormitorul tău."

Am stabilit să ne vedem la apartament. Peng Xu m-a întâmpinat. Avea în jur de treizeci de ani. Apartamentul era situat la demisol. Nu mă deranja, fiindcă locul era curat, iar împrejurimile păreau sigure. Camera mea era mai spaţioasă decât m-am aşteptat. Îmi plăcea că avea fereastră.

Peng Xu mi-a spus că era mezinul familiei sale şi că doar el făcuse facultate. Era mândru că-şi onorase familia. Tatăl lui fusese un oficial de rang înalt în Partidul Comunist, torturat până la moarte în timpul Revoluţiei culturale. Peng Xu era apropiat de mama lui, care avea cancer în stadiu terminal.

Am dat un avans şi m-am bucurat că-mi rămâneau bani pe care să-i economisesc. A doua zi m-am mutat. În clipa în care mi-am pus lucrurile în cameră, am descoperit că nu avea uşă. Uşa dormitorului fusese scoasă din balamale. Peng Xu mi-a explicat că proprietarul italian care locuia la etaj scosese uşile de la toate dormitoarele. Voia să se asigure că cine închiria de la el nu juca rolul de „al doilea proprietar".

— Proprietarul intenţiona să închirieze numai unui cuplu, a spus Peng Xu. Sper că nu te superi că i-am zis că suntem un cuplu.

— Dar nu suntem!

— E doar o formalitate, nu-i mare lucru, m-a asigurat Peng Xu.

Nu mă simţeam confortabil fără uşă.

Pen Xu a sugerat să agăţ o pătură ca draperie.

După ce am atârnat pătura, tot nu mă simţeam în regulă.

— Nu pot s-o fac. Nu pot pretinde că suntem un cuplu.

— Am spus-o numai ca să-l păcălesc pe proprietar, mi-a explicat Peng Xu. Am supravieţuit amândoi Revoluţiei culturale. Peste ce altceva n-am putea trece? Şi, în afară de asta, deja i-am spus proprietarului că eşti soţia mea.

Instinctele îmi spuneau să mă retrag, dar mintea m-a convins că nu aveam nici o alternativă – era o necesitate să trăiesc sub posibilităţile mele.

Am agăţat încă o pătură de partea de sus a cadrului uşii. M-am gândit că pe moment voi rămâne acolo şi că mă voi muta de îndată ce aveam să-mi găsesc un loc mai bun.

Peng Xu o suna direct pe mama lui în Beijing în fiecare vineri noapte. Când operatorul internaţional făcea legătura şi o întreba pe mama lui: „Sunteţi doamna Xu?“, ea răspundea aşa cum o instruise fiul ei: „Nu, doamna Xu nu este aici“.

Peng Xu spunea că în felul acesta evita să achite costurile ridicate ale apelurilor telefonice la distanţă şi, în plus, ştia că mama lui trăia. Era fericit când o auzea repetând: „Nu, doamna Xu nu este aici“. Mama lui spunea continuu asta până când operatorul întrerupea legătura.

Evitam să stau aproape de Peng Xu, fiindcă nu-şi spăla hainele şi făcea baie rareori. Ca să-şi plătească facturile, lucra în weekend, cantonier la o cale ferată. Încercând să economisească bani, nu prea vizita spălătoria cu fise. Părul lui mult prea lung îi stătea lipit de cap. Noroc că nu trebuia să se radă. Nu-i creştea barba deloc, pielea îi era netedă. Avea ochi migdalaţi, nasul turtit şi gura strâmbă, care se îndrepta spre dreapta când vorbea. O ţinea una şi bună că să bea bere nu-i pierdere de timp, pe când să-ţi speli rufele, da.

Peng Xu mânca în timp ce lucra la cercetarea lui. Nu-i păsa că face firimituri pe podea, atrăgând furnici şi gândaci. Folosea un stilou cu cerneală, de modă veche, şi scria în engleză într-un stil caligrafic chinezesc. Lucra la hârtiile lui până când îl lua somnul. Şosetele îi erau murdare de cerneală.

În apartament nu exista mobilier. Peng Xu a adus câteva scaune de unde se depozita gunoiul, de pe aleea din spate. „America, tărâmul comorilor“, cânta el în timp ce aduna saltele, pături, haine, lămpi şi ustensile de bucătărie de la containerul de gunoi.

În ajunul Anului Nou, Peng Xu era supărat. Începea 1987. Mama lui nu răspunsese operatorului.

„Nu părea în regulă ultima dată când am vorbit cu ea, mi-a zis Peng Xu. Probabil că boala i s-a agravat! Ar putea

chiar să fie moartă!“ A zgâlţâit de telefon şi a dat de perete cu receptorul. „Aş fi putut s-o alin. Ar fi trebuit să-i spun operatorului să ne facă legătura! La naiba cu facturile de telefon!“

Peng Xu a sunat în China la prieteni şi la rude şi a întrebat despre mama lui.

„Aşteaptă veşti de la mine, pe patul de moarte! a ţipat el în dialect. Trebuie să-i îndeplinesc ultima dorinţă chiar dacă înseamnă că trebuie să jefuiesc!“

Nu m-ar fi deranjat să-l ajut cu factura la telefon dacă aş fi câştigat destul. Eu însămi îmi doream cu disperare să sun acasă. În afară de problema ei cu plămânii, mama avea diabet, suferea cu inima şi avusese un atac cerebral, iar tata se alesese cu o boală de piele după chimioterapie.

Peng Xu i-a tras una televizorului. A spus că doar aşa putea să-l facă să mai funcţioneze. Imaginile erau neclare, iar figurile – distorsionate. Găsise televizorul la acelaşi container de gunoi din spate. Ţinea volumul dat tare de parcă voia să acopere orice alt sunet. Câteodată, el adormea şi televizorul rămânea deschis toată noaptea.

Zgomotul mă ţinea trează. Stăteam întinsă pe pat aşteptând ca Peng Xu să închidă televizorul, astfel încât să pot dormi. Pe la 3 dimineaţa, hotăram că îndurasem destul. Intram în camera de zi şi-l găseam pe Peng Xu aţipit cu televizorul deschis.

A venit factura telefonică: 450 de dolari. Colegul de apartament a insistat să plătesc jumătate.

— Tu ai sunat în China, nu eu, am protestat.

Deşi cererea lui m-a înfuriat, am plătit. Între timp, l-am anunţat că o să mă mut. I-am reamintit că nu-mi înapoiase cei 20 de dolari pe care îi împrumutase pentru partea lui de chirie.

Şi-a aprins o ţigară şi a tras cu sete din ea.

— După cum ţi-am zis, i-am spus proprietarului că eşti soţia mea când am semnat contractul de închiriere. Cum să-i explic plecarea ta?

— Nu e treaba mea că l-ai minţit pe proprietar.

— Mama a murit, a spus Peng Xu uitându-se în gol la ecranul televizorului. N-o să mai sun niciodată în China.

— A murit? Când?

— Noaptea trecută.

Deşi mă aşteptam să se întâmple, tot rămăsesem fără cuvinte. Mi-am imaginat tristeţea prin care trecea el.

— Îmi pare rău, Peng Xu. E îngrozitoare pierderea ta…

— N-aş face ce îmi faci tu mie dacă aş şti că mama ta a murit, m-a întrerupt el.

Dacă aş avea banii, m-am gândit.

— N-o să te muţi, a zis Peng Xu stingând chiştocul într-o crăpătură a dalei din podea. Nu-mi permit să stau aici singur.

Dormeam adânc; m-am trezit smucită. Peng Xu era deasupra mea.

— Ce faci? l-am întrebat apucând strâns pătura.

— Am visat-o pe mama, a zis el plângând. Mă chema! Mă chema fără contenire!

În cameră era frig ca într-o celulă. Peretele era negru. Cu cât încercam mai mult să-l împing, cu atât mai strâns mă apuca. Plângea cu suspine ca un copil neajutorat. L-am lăsat să mă ia în braţe.

Mi-am spus că urma să mă mut într-o săptămână, aşa că n-o să mai fie nevoie să-l suport. Aveam să fiu drăguţă cu el pentru ultima dată. N-o să mai existe certuri. Gata cu discuţiile despre factura telefonică sau despre faptul că lăsa televizorul deschis toată noaptea. În curând aveam să pot dormi. El îşi pierduse mama. Nici nu apucase să-şi ia rămas-bun de la ea. „Nu sunt doamna Xu“ fuseseră ultimele ei cuvinte pentru el.

A început să mă pipăie. A încercat să mă sărute.

— Nu, te rog, Peng Xu.

A refuzat să se oprească şi a insistat. Mi-a apucat sânii şi a zis:

— Şşşt! Nimeni n-o să ştie!

L-am împins.

— Te rog, opreşte-te!

Şi-a cerut scuze, dar a continuat ce făcea.

Am încercat să ajung să aprind lumina, dar mi-a ţintuit braţele. Greutatea lui mă zdrobea.

— Am nevoie de tine, a zis şi şi-a îngropat faţa în pieptul meu. Te implor.

— Te rog, dă-te de pe mine!

— Mama mi-a trimis haine de copil pe care le-a făcut chiar ea, a zis Peng Xu cu o voce stranie. Ştia să tricoteze foarte bine. Îmi cita din Confucius: „Dintre toate manifestările lipsei de evlavie, a nu da naştere e cea mai gravă“… Mi-ar fi plăcut să-i ofer un nepot, dar tu şi cele de felul tău nici măcar nu v-aţi uita la un bărbat ca mine. Nici o femeie nu-şi doreşte un bărbat sărac – nu într-o societate capitalistă – şi nu contează cât de bogat sunt intelectual.

Am început să ţip.

Mi-a acoperit gura cu mâna.

M-am zbătut.

Şi-a apăsat mâna mai tare pe faţa mea.

— Nu mă face să te rănesc. Mi-a prins urechea între dinţi. Fii fată drăguţă.

Când mi-am dat seama că nu sunt în stare să mă lupt cu el, au început să-mi curgă lacrimile.

— Ai putea să mă laşi însărcinată! Nu mă protejez, l-am implorat.

Nu m-a luat în seamă.

— Nu trezi proprietarul. Te rog, pretinde că suntem iubiţi. Pretinde, numai de data asta.

Cu ochii minţii vedeam apa lucind sub strălucirea soarelui. Era râul Huangpu din Shanghai, unde îmi plănuisem odată să mă înec.

A ţipat deasupra mea. Şi-a scos-o şi apoi a ieşit din cameră. L-am auzit deschizând televizorul.

Nu mi-a venit ciclul. Am apelat linia telefonică Planned Parenthood şi am întrebat cât costă un avort.

— Cinci sute de dolari, a fost răspunsul.

Eu nu aveam decât trei sute.

M-am întâlnit cu Stella în holul şcolii. M-a întrebat ce mai făceam.

Am încercat să par în ordine, însă ea a simţit ceva.

— Eşti sigură că eşti OK?

— Trebuie să fug la serviciu, am spus.

Îmi era frică de faptul că aş putea să cedez şi să încep să plâng.

— Să-mi spui dacă ai nevoie de ajutor, mi-a zis Stella. Am cumpărat o maşină. E un jaf, dar merge minunat.

Mergeam pe State Street spre staţia de autobuz Wallace. Panoul publicitar de la McDonald’s mă tenta să iau un burger de nouăzeci şi nouă de cenţi din colţ de Jackson Street, însă am trecut mai departe. Mă rugam să nu fiu însărcinată. M-am rugat din răsputeri.

Autobuzul întârzia. Simţeam şfichiuirea vântului ca pe nişte ace în piele, iar degetele de la picioare începeau să-mi amorţească. Mi-am acoperit capul cu un fular. În curând, aburul respiraţiei mi-a umezit pleoapele, gata să se lipească din pricina frigului.

Am decis să economisesc banii pentru călătoria cu autobuzul şi să mă întorc pe jos la apartament. Mergeam cât de repede puteam. Îmi era cu neputinţă să scap de gândul că aş putea fi însărcinată. Străzile acoperite de zăpadă au devenit liniştite de îndată ce am lăsat în urmă centrul

oraşului. Până când am ajuns în Chinatown, s-au aprins şi luminile de pe stradă.

Am văzut o bătrână mergând în faţa mea. Încetinise şi părea să se descurce cu greu prin zăpadă. Şi-a scăpat portofelul în faţa mea.

Am ridicat portofelul şi am strigat-o:

— Doamnă, v-a căzut portofelul!

Era o bătrână negresă cu înfăţişare blândă. Mi-a mulţumit.

— Nu ştii ce mi se poate întâmpla dacă-l pierd, a zis ea, deschizând portofelul.

Mi-a arătat câteva sute de dolari şi actele de identitate. A scos dinăuntru o hârtie cu pete roz imprimate. Mi-a spus că era biletul ei la loto şi că tocmai ce câştigase 50.000 de dolari.

Bătrâna mi-a spus că i-ar plăcea să împartă o parte din profit cu mine, în semn de recunoştinţă.

— Nu cred că merit banii dumneavoastră, i-am zis.

— Este un dar! a insistat ea. Nu ar fi vorba de mult, numai două mii de dolari.

— Nu pot, însă vă mulţumesc.

— Insist, m-a prins doamna de mână, zâmbindu-mi călduros. Îmi dau seama că ţi-ar prinde bine banii.

Normal. M-am gândit la costul avortului. Două mii de dolari nu numai că ar fi acoperit suma asta, dar m-ar fi ajutat şi să scap de Peng Xu.

— Draga mea, vreau să-i ai, a spus bătrâna doamnă, de parcă mi-ar fi citit gândurile. Dumnezeu să te binecuvânteze. Îi meriţi.

Doamna mi-a explicat că pentru a încasa banii pe biletul de loterie trebuia respectată o procedură standard. A spus că-şi aştepta cele două nepoate să o ia şi s-o conducă la agenţia loto.

— Ştii agenţia de pe South Halsted şi 31st Street, vizavi de biblioteca publică?

Am răspuns că nu sunt sigură.

— Urmează-mă, drăguţo, mi-a spus.

O maşină vişinie a oprit lângă noi. Bătrâna doamnă m-a prezentat nepoatelor ei, Clara şi Mimi, două doamne de culoare bine îmbrăcate, pe la treizeci de ani. Clara conducea şi m-a invitat să stau pe locul din dreapta. Mi-au mulţumit pentru fapta bună şi mi-au spus că trebuie să accept recompensa din partea mătuşii lor.

— Să mergem la agenţia loto, a spus Clara.

Am parcat vizavi de agenţia loto. Mimi a luat biletul loto de la mătuşa ei.

— Mă întorc imediat.

Mi-a făcut cu mâna şi mi-a zâmbit.

Am privit-o intrând în agenţia loto. Mă simţeam stânjenită că mă aflam în maşina unui străin. M-am întors spre bătrâna doamnă şi Clara, care discutau afectuos. Clara şi-a întrebat mătuşa dacă respecta sfaturile medicului cu privire la medicamentele pentru artrită.

— N-o să te bucuri de bani dacă nu poţi să mergi.

Am văzut-o pe Mimi traversând înapoi strada. A intrat în maşină.

— Cei de la agenţie au nevoie de numere de serie ca să accepte biletul loto. S-a întors spre mine: Putem să împrumutăm nişte bani de la tine ca să obţinem numerele de serie? Nu te teme, aşa funcţionează sistemul loteriei. Ai încredere în mine. Unde e banca ta? E doar o chestiune tehnică de care trebuie să ne ocupăm înainte să-ţi dăm cei două mii de dolari. Trebuie să mergi la banca ta şi să scoţi bani. Banii pe care îi iei de la bancă vor avea un număr de serie imprimat pe ei. Nu se vede cu ochiul liber, însă el este acolo. Ca să luăm 100 de dolari, mai întâi trebuie să scoţi 100 de dolari.

Eram confuză. Nu aveam două mii de dolari în bancă.

— Mulţumesc, însă e prea mult deranj, am spus. La revedere.

— Nu-i nici un deranj, drăguţo, au spus toate trei.

— Cum se numeşte banca? a întrebat Clara.

— Citibank.

— O, e chiar după colţ, a zis Mimi.

— Să mergem.

Clara a pornit maşina.

— Nu vă bateţi capul, sincer, am spus.

— Nu pleci fără darul meu, şi-a pus mâna pe umărul meu bătrâna doamnă. Nu va dura decât un minut.

Clara şi Mimi m-au urmat în sediul Citibank. Ne-am dus la ghişeul principal. Am cerut să retrag toţi banii din cont.

— Totalul este de 360 de dolari şi 61 de cenţi, a spus un tânăr funcţionar cu ochi luminoşi. Aţi dori să păstraţi cei şaizeci şi unu de cenţi, astfel încât contul să rămână deschis?

— Desigur.

— 300 de dolari, asta e tot ce ai? a părut Clara dezamăgită. Nu ai alt cont?

— Nu, i-am răspuns.

— Trebuie să fie ban la ban, mi-a reamintit Mimi. Cu 300 de dolari poţi să obţii numai şase sute. Pentru două mii de dolari, ai nevoie de cel puţin o mie.

I-am dat Clarei cei 300 de dolari ai mei şi i-am spus că numai atât aveam.

Ieşind din Citibank, ne-am îndreptat din nou către agenţia loto. De data aceasta, Mimi s-a întors spunând că banii sunt gata. Oricum, pentru a-i obţine trebuia să mergem la o agenţie aflată în cealaltă parte a oraşului.

— Traficul e groaznic la ora asta, a spus Clara. Ce zici să te lăsăm aici şi să ne întâlnim în două ore la biblioteca publică, să-ţi dăm banii?

Înainte să răspund, toate trei au închis portiera.

— Pa! ne vedem la cinci.

Mi-au făcut cu mâna şi maşina s-a îndepărtat.

Am simţit dintr-odată un gol în stomac. „300 de dolari, asta e tot ce ai?“ Vocea dezamăgită a Clarei nu-mi mai ieşea din minte. Cât de proastă puteam să fiu?

Am ajuns la biblioteca publică la 5 P.M., însă doamnele nu au apărut.

Am aşteptat pe gheaţă timp de trei ore. Mi-am amintit cuvintele mamei: „Muştele trag numai la ouă stricate“.

15

Mă dezgusta să-l văd pe Peng Xu. Testul de sarcină arătase că sunt gravidă. Îmi era ruşine de mine.

Am intrat în apartament şi mi-am scos ghetele pline de gheaţă. Peng Xu era în bucătărie pregătindu-şi cina. Am intrat în camera mea şi am început să împachetez. Două valize erau tot ce aveam. Nu ştiam când şi nici unde o să mă mut. Pur şi simplu trebuia să fac ceva ca să nu izbucnesc în lacrimi. Împachetatul mă făcea să mă simt de parcă îmi pregăteam evadarea.

Am plănuit să mă trezesc dimineaţa devreme. Urma să vizitez campusul şi să verific informaţiile despre cazare. Trebuia să găsesc un loc potrivit bugetului meu.

— Trebuie să vorbim, l-am auzit pe Peng Xu din bucătărie.

A închis televizorul.

Mi-am închis valiza şi am spus:

— Nu avem despre ce vorbi. Ţi-am spus deja că mă mut.

— Ai semnat un contract de închiriere pe un an de zile.

— Ba nu. Doar semnătura ta apare în contractul de închiriere al proprietarului.

— Însă ai fost de acord verbal să locuieşti cu mine.

— Nu şi după ce mi-ai făcut.

— Am probleme, înţelege. Am nevoie de ajutorul tău.

— Caută alt coleg de cameră sau mută-te.

— Nu mi-ai dat timp.

— Ţi-am spus cu douăzeci şi cinci de zile înainte.

— Nu e de ajuns.

Ştiam că era inutil să mă cert. Mă gândeam să-mi petrec noaptea pe podeaua atelierului de editat filme de la şcoală. Sacii cu gunoi mi-ar fi ţinut cald.

— N-ai să mă laşi baltă!

Peng Xu a izbit wok-ul de aragaz. Apoi a intrat în camera mea. Stăteam faţă în faţă.

— Suntem în America, am spus privindu-l ţintă în ochi.

— Ştii ce le făceau comuniştii celor care trădau partidul? Îi împuşcau.

Mi-am luat rucsacul de şcoală şi m-am îndreptat spre uşă.

— Plec, am spus.

— Dar nu am terminat de vorbit!

S-a băgat între uşă şi mine.

— Lasă-mă să trec, te rog.

— Proprietarul ascultă deasupra.

M-a împins într-o parte, apoi a închis uşa izbind-o.

— Nu-ţi pasă de reputaţia noastră de chinezi. Mie, da. Să mergem în baie să vorbim. Te rog, cel puţin fă un efort să ne înţelegem.

— De ce în baie? am întrebat.

— Ca să nu ne audă proprietarul.

L-am informat că nu mai eram interesată să vorbesc cu el.

— Mi-a ajuns.

— Nu va dura mult, promit.

Nu m-am clintit.

— Haide. Te las să pleci după ce vorbim.

Mi-am dat jos rucsacul de şcoală, gândindu-mă: *Asta va fi ultima dată când îl mai las să mă supere*.

A arătat spre baie ca un ofiţer de poliţie.

Am intrat în încăpere şi am aprins lumina. M-a urmat şi imediat a stins lumina şi a închis uşa în urma lui.

— Ce faci?

Simţeam pericolul.

În beznă, m-a împins la perete.

Nu vedeam nimic, dar îi auzeam respiraţia greoaie.

— Te rog, aprinde lumina…

Înainte să mai pot rosti vreun cuvânt, i-am simţit mâinile pe gât.

— Nu! am ţipat.

Mâinile lui erau ca două gheare de oţel. Peng Xu apăsa şi strângea.

Simţeam cum îmi frânge gâtul.

Ne-am luptat, dar nu-i făceam faţă. Forţele îmi slăbeau pe măsură ce-mi pierdeam respiraţia.

Am realizat că aş putea să mor în noaptea aceea, acolo, în baia aceea, într-o ţară străină. M-am gândit la mama.

Probabil şi-a închipuit că murisem când m-a azvârlit la o parte.

Nu ştiu cât timp am rămas inconştientă. Când m-am trezit, am auzit televizorul. Zăceam pe podeaua de beton din baie. Ucigaşul se afla în camera de zi.

Fugi a fost primul gând care mi-a trecut prin minte. M-am gândit la uşa din spate, pe care o foloseam rar. Am luat-o de-a buşilea pe podea. Am simţit în gât o durere fulgerătoare, care m-a oprit. M-am uitat la broasca uşii şi m-am imaginat răsucind mânerul. Dincolo de uşa aceea, la capătul unui hol scurt, era o uşă exterioară. Trebuia să trec de amândouă.

Eram atentă la Peng Xu în timp ce continuam să mă târăsc. Am ajuns la uşă. M-am ridicat, am apucat de mâner şi, când eram pe cale să deschid, Peng Xu a auzit zgomotul. S-a îndreptat spre mine cu o Cola în mână. Părea surprins.

Era în spatele meu când am deschis uşa exterioară din capătul holului scurt.

— Renunţă, curvă! a ţipat el.

Mi-am adunat toate puterile şi l-am împins la o parte. Am fugit în şosete pe strada înzăpezită.

— Ajutor! am strigat.

Însă nu era nimeni, nici o maşină şi nici un autobuz. Zăpada era înaltă de treizeci de centimetri. Nu se vedeau lumini aprinse în nici o casă.

Am continuat să mă învârt pe alei şi străzi întunecate. Am încercat să scap de el, însă se apropia tot mai mult. Am luat-o spre staţia de autobuz Wallace, unde ştiam o cabină telefonică, aproape de o cafenea chinezească ce servea la pachet.

După o ultimă cotitură, am intrat în cabina telefonică, de unde l-am privit trecând mai departe.

Pe cine să sun să mă ajute? M-am gândit repede. „Stella!“ Numărul ei de telefon era singurul pe care mi-l puteam aminti.

— Nu pari în ordine, mi-a zis Stella când a răspuns la telefon.

I-am spus că era o urgenţă. Am întrebat-o dacă poate veni să mă ia de la intersecţia dintre Wallace şi 26th Street, de lângă staţia de autobuz.

— Vin imediat, a spus Stella.

Am aşteptat lângă cabina telefonică, tremurând şi îngheţând. Fulgii de zăpadă cădeau ca nişte pene albe. Nu-mi mai simţeam degetele în şosetele mele îngheţate.

O oră mai târziu, a apărut Stella. A oprit maşina. A deschis uşa din dreapta ca să urc.

— Ce se întâmplă?

Am izbucnit în lacrimi.

Mi-a descoperit vânătăile de pe gât.

— Doamne Dumnezeule! Ai fost strangulată! Cine naiba… colegul de apartament?

Am încuviinţat din cap.

— Ai sunat la 911? m-a întrebat Stella. Nu? De ce nu? Vrei să sun eu la 911 în locul tău?

Am scuturat din cap.

— Nu te teme. Suntem în America! Nu are nici un drept să-ţi facă aşa ceva!

I-am spus Stellei că nu vreau probleme.

— Anchee Min, în numele lui Dumnezeu, ticălosul ăla tocmai ce te-a strâns de gât!

— Ştiu.

— Ar fi putut să te omoare! Ce ai de te comporţi aşa, de parcă ar fi vina ta? Te duc la secţia de poliţie!

Luminile de pe stradă luceau slab şi abia vedeai pe unde mergi din cauza zăpezii. Stella conducea pe mijlocul străzii. Nu ştia unde se găsea cea mai apropiată secţie de poliţie. Voia să oprească şi să dea un telefon.

Mi-era foarte greu să-mi închipui ce aveam să-i spun unui ofiţer de poliţie american, sau mai multor ofiţeri de poliţie, în legătură cu ce mi s-a întâmplat. Oare mă vor crede? Vor considera că am meritat-o? Nu puteam să zic că n-am căutat-o cu lumânarea. Nimeni nu mă obligase să mă mut cu Peng Xu. Poliţia putea spune că eram o femeie matură şi că trebuia să răspund pentru ce fac. Ştiam că dormitorul meu nu avea uşă, totuşi am ales să rămân. Mă pusesem într-o situaţie vulnerabilă pentru o chirie mai mică.

Stella mi-a zis că dacă îl raportam la poliţie, Peng Xu avea să fie arestat şi deportat în China. Gândul mă împovăra. Viitorul lui ar fi fost distrus, iar întreaga familie, devastată. Şi-ar fi dezonorat mama moartă. Sufletul ei nu s-ar fi odihnit în linişte niciodată. Dacă eram vinovată 1%, era şi vina mea.

— Nu vreau să merg la poliţie, i-am spus Stellei.

— De ce nu? s-a întors ea spre mine privindu-mă ţintă. Omul ăla a comis o infracţiune!

— Am supravieţuit, am spus. Mă laşi să-mi petrec noaptea la tine?

Am întrebat-o pe doctoriţa Kelly dacă ştia o clinică de avort cu costuri mici. Mi-a dat numărul de la Rape Hotline.

— De ce sumă dispuneţi? m-a întrebat o femeie de la celălalt capăt al firului.

— O sută cincizeci de dolari sunt toţi banii mei, am răspuns.

Mi-a spus să nu închid. A revenit câteva minute mai târziu şi mi-a zis că mi-a făcut o rezervare la o clinică nonprofit.

La clinică mi s-a cerut mai întâi să confirm că fusese un viol. Am fost întrebată care e numele violatorului. Îmi era frică să dau informaţia, de teamă că Peng Xu va zice altceva. Ar fi putut să mintă că l-am sedus. I-am spus doctorului că vreau să plec.

— Nu trebuie să ne spui numele dacă nu vrei, mi-a zis femeia de la recepţia clinicii.

Mi-a mai spus şi că trebuie să aştept două luni înainte de intervenţie.

— De ce? am întrebat frustrată.

— Nu poate fi făcută când fetusul este prea mic.

În următoarele două luni, am încercat să-mi blochez gândurile în timp ce mă confruntam cu simptomele sarcinii. Când mă lua greaţa, era greu să nu simt viaţa pe care o purtam în mine. Nu puteam să adorm noaptea. Recitam alfabetul, iar lacrimile îmi şiroiau pe faţă. Am căutat un nou loc unde să stau, am mers la cursuri şi am încercat cât am putut de bine să mă port de parcă totul era în regulă. Nu i-am spus Stellei că sunt însărcinată.

Era luni – o zi senină – când m-am dus să fac avortul. Pe Michigan Avenue, oameni îmbrăcaţi frumos ieşiseră în pauza de prânz sub soarele strălucitor. Aş fi vrut să mă bucur, era ziua în avea să i se pună capăt agoniei mele. Două luni de tortură. Voiam cu disperare să cred că avortul mă va ajuta să continui, însă nu ştiam sigur dacă voi fi în stare. Am încercat să nu plâng.

Familia îmi trimisese scrisori din China, întrebându-mă cum mă descurc. Le răspunsesem: „Sunt bine. Şcoala e minunată. America e superbă“.

În clinică era linişte. Asistenta mi-a luat o probă de urină şi mi-a făcut un test de sânge care să confirme sarcina. Mi-a

fost citit regulamentul clinicii şi am fost întrebată:

— Există cineva pe care să contactăm în caz de urgenţă?

— Nu, am răspuns.

— Aţi venit cu cineva?

— Nu.

— Soţul? Iubitul? Un membru al familiei? Un prieten?

— Nu.

— Domnişoară Min, înţeleg că vă doriţi intimitate, dar trebuie să vă ducă cineva acasă cu maşina după operaţie. Veţi pierde sânge. Unele femei sângerează chiar mult. Există un risc. Înţelegeţi?

Am încuviinţat din cap, dar nu am spus nimic.

În camera de schimb, m-am îmbrăcat cu un halat de unică folosinţă. Am fost condusă într-o încăpere mică, mi s-a spus să mă întind şi am fost lăsată singură, uitându-mă la fotografiile de pe perete cu uterul unei femei, în care creştea un copil. M-am întors şi am izbucnit în lacrimi.

Au intrat doctorul şi asistentul lui.

— Eşti pregătită? m-a întrebat doctorul, punându-şi mănuşile chirurgicale.

— Da, am răspuns.

Mi-a văzut lacrimile şi s-a oprit.

— Eşti în regulă?

— Sunt bine, am spus.

Doctorul şi asistentul au schimbat câteva cuvinte în şoaptă. Asistentul a ieşit din încăpere şi s-a întors cu o femeie între două vârste, care s-a prezentat drept consilieră.

— Sunt aici ca să te susţin.

S-a aşezat lângă mine.

Mi-au acoperit cu o pătură albastră de unică folosinţă partea de jos a corpului şi operaţia a început.

Am strâns din dinţi simţind durerea.

Consiliera mi-a vorbit cu blândeţe şi mi-a spus să mă relaxez.

Nu puteam să mă relaxez cu ea ţinându-mă de mână. Trebuia să mă descurc de una singură. Nu voiam să fiu nepoliticoasă şi să-i spun să plece.

Doctorul şi asistentul lui mă operau şi am simţit cum trăgeau ceva afară. Durerea mă copleşise.

Consiliera nu-mi dădea drumul la mână. Mormăia ceva despre împărtăşirea durerii.

Când să se termine intervenţia, simţeam că o să leşin. Aveam dureri atât de mari, încât am uitat să-i mulţumesc doctorului.

Am fost dusă în cărucior în camera de recuperare, unde m-a luat în primire o asistentă zdravănă. Vorbea cu accent

hispanic. M-a întrebat dacă vreau o „sută de găină“.

I-am spus că nu vreau nici o sută de găină.

— Toată lumea primeşte sută de găină după operaţie. Te va face să te simţi mai bine. Mai gândeşte-te, te rog, nu te grăbi.

Să nu mă grăbesc? Trebuia să fiu la muncă la galeria studenţilor înainte de ora patru. Dacă lipseam, şefa mea ar fi avut un motiv să mă concedieze. Îmi făceam griji că nu o să am destul timp să ajung la galerie.

— Mi-ar plăcea o sută de găină, te rog, am spus.

„Sută de găină“ s-a dovedit a fi „supă de găină“.

Pentru prima dată gustam aşa ceva. După cum zisese şi asistenta, m-a făcut să mă simt imediat mai bine. De-atunci încolo, am asociat supa de găină cu avortul.

Pe la jumătatea drumului prin centrul Chicagoului, am început să sângerez puternic. Până când ajunsesem la State Street şi Adam Street, sângele mi se scurgea pe picioare, în ciuda scutecului primit la spital. M-am sprijinit de un chioşc cu ziare şi apoi m-am aşezat pe bordura trotuarului.

Mă simţeam ameţită şi îmi era teamă că voi leşina. Şcoala se afla foarte aproape. Puteam să văd cei doi lei de piatră din faţa muzeului.

Am reuşit să ajung la şcoală şi m-am schimbat înainte să merg la galerie. Scutecul era îndreptăţit să poarte numele de Super Pamper – cântărea probabil un kilogram, îmbibat de sânge, şi totuşi nu a cedat.

Şefa galeriei era bucuroasă că am venit la timp.

— Am o serie de lucruri pe care să le discut cu tine înainte de deschiderea de diseară, a spus ea. Apropo, ai putea să stai puţin mai mult, să ajuţi la curăţenia de după?

Capul mi se învârtea. Şefa avea acum două capete şi patru mâini.

— Desigur, am reuşit să spun.

1. În domeniul economiei, cele două cuvinte înseamnă „cerere“ şi „ofertă“ (n. tr.).

2. Măsură a diametrului aperturii camerei (n. red.).

3. Pronunţie simplificată şi defectuoasă a cuvântului „thanks“, ca „sex“ (n. tr.).

Partea a treia

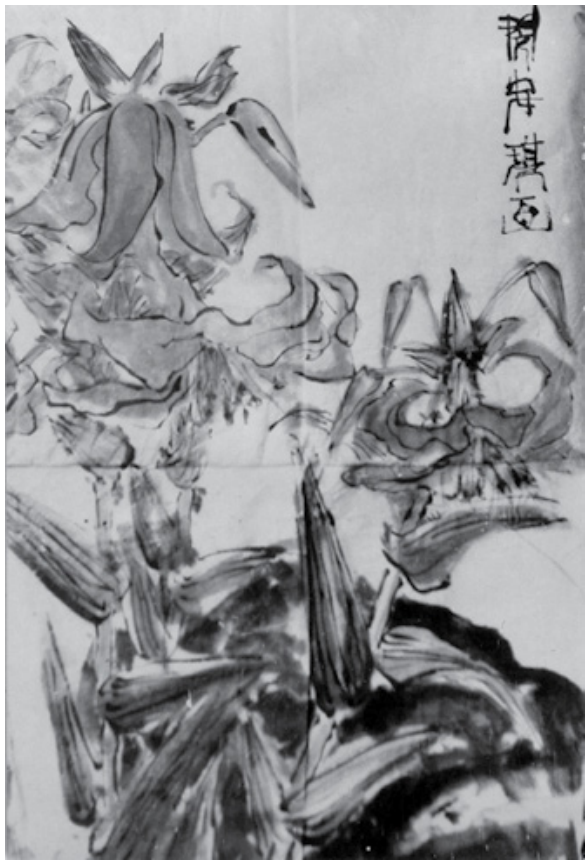

16

În vara lui 1987, m-am întors în China pentru prima dată după trei ani. Îmi dorisem atât de mult timp călătoria, încât nu puteam să cred că în sfârşit se întâmpla. Speram să existe o modalitate să-mi fie garantată viza de întoarcere înainte de plecare, dar n-aveam cum. Mai întâi trebuia să ies din America şi apoi să solicit viză de reintrare. Exista posibilitatea să fie respinsă. Am presupus că ofiţerul care se ocupa de vize va înţelege că, după trei ani, aveam nevoie să-mi văd familia. Să îmi refuze viza de reintrare însemna să-mi nege ocazia de a-mi completa studiile. De ce v-aţi mai deranjat să-mi eliberaţi viza prima dată? aş fi argumentat.

Ceea ce-mi dădea curaj era faptul că acum vorbeam engleza. M-aş fi luptat ca un cetăţean american. I-aş fi spus consulului că îmi cunosc drepturile.

Răul de călătorie nu m-a deranjat în timpul zborului lung. Când avionul a aterizat, emoţiile m-au copleşit şi m-au podidit lacrimile. În clipa când mi-am văzut părinţii stând în mulţimea de la aeroportul din Shanghai, am fugit spre ei. Vârsta îşi spusese cuvântul în cazul amândurora, în special în ceea ce o privea pe mama. Îşi pierduse dinţii şi arăta fragilă. Tata mi-a spus că începea să dea semne de demenţă. Încă nu ştiam cât de rapid avea să progreseze boala. Mă durea s-o văd în acea stare. Avea nevoie de ajutorul lui tata şi ca să stea dreaptă.

Mi-am îmbrăţişat părinţii în stil american. Efuziunea mea a luat-o pe mama prin surprindere şi proteza i-a căzut din gură.

Eram tristă să văd că tata ajunsese chel, din cauza chimioterapiei. Cândva fusese atât de chipeş, că oamenii deseori îl luau drept fratele meu.

Acasă mi-am regăsit fraţii. Familia noastră locuia încă pe aceeaşi alee aglomerată, în acelaşi loc – într-o cameră cu verandă închisă. Clădirea se deteriorase atât de mult, că parterul începuse să se scufunde. Scările din lemn se înclinaseră spre dreapta. Holul întunecos era înţesat de coşuri din bambus prăfuite şi cu rame vechi de ferestre, învelite în folii de plastic. I-am spus tatei că-l voi ajuta la făcut curăţenie, să avem loc pe unde să trecem. Tata a scuturat din

cap şi a şoptit că vecinii ar putea emite pretenţii asupra spaţiului eliberat, pentru lucruri personale de depozitat.

La cină, conversaţia în familie a fost caldă. Nici unul dintre noi nu-şi închipuise că va deveni neplăcută. A început cu mine povestind despre America. Despre cât de avansată şi de minunată era ţara şi cum era să fii tratat cu demnitate, respect şi bunătate. Am descris cât de mult îmi plăcea viaţa mea ca student străin şi ce ar trebui să înveţe China de la America.

Gândind retrospectiv, mi-am regretat cuvintele. Nu eram conştientă cât de americanizată devenisem. Mă lăudam cu burta mea plină în faţa unor oameni înfometaţi. Nu eram nici sensibilă, nici grijulie în legătură cu ce spuneam. N-am dat atenţie rănilor lor deschise, faptului că doi dintre fraţii mei nu primiseră viza pentru Statele Unite, iar acum surorii mele mai mici îi era frică şi să o ceară.

Crezusem că cel mai frumos cadou pe care îl puteam oferi celor din familia mea era să le împărtăşesc şi lor gândurile mele sincere. Le-am spus că cel mai important lucru pe care l-am descoperit în America a fost cine eram. Şederea mea nu fusese una liniştită, în special pe frontul vânătorii de slujbe, însă rezultatul era că nu-mi mai era frică. Nu aveam să-mi las viaţa condiţionată de nimic, nici măcar de cartea verde. Aveam încredere că puteam să reuşesc oriunde în caz că eşuam în America. Aş fi mers unde eram apreciată, inclusiv în China. O parte din scopul întoarcerii acasă era să-mi explorez opţiunile.

Cei din familie tăceau şi ascultau. Pe feţele lor vedeam confuzie, stânjeneală şi dezaprobare. Am continuat, sigură că vor înţelege şi mă vor sprijini. Le-am spus că mă inspirase o tăietură din ziar pe care mi-o trimisese tata. Era o poveste din China rurală, a unui sat şi a singurului profesor de-acolo, care murea de cancer. Acesta şi-a somat fiica să-i preia poziţia de profesor. Fiica în vârstă de paisprezece ani şi-a sacrificat educaţia la şcoala generală ca să-şi ajute tatăl.

— Mi-ar plăcea să promovez educaţia publică în China, am spus.

Le-am zis alor mei că mă vedeam profesoară. Mi-ar fi fost de folos cunoştinţele în arte vizuale. De asemenea, aş fi introdus muzica pop americană: ar fi fost frumos să aud chinezi spunând „te iubesc“. Dragostea ar fi o nouă mare temă de explorat. Oamenii ar fi putut să înveţe multe despre democraţie şi individualism prin intermediul muzicii pop şi al artei.

Am aşteptat răspunsul alor mei, însă toată lumea amuţise.

În cele din urmă, tata a rupt tăcerea.

— Anchee, a zis el fără să-şi poată ascunde dezamăgirea din glas, ai uitat că odată ţi-ai denunţat profesorul ca fiind spion american? Ce te face să crezi că n-o să fii denunţată drept spion american şi n-o să ai aceeaşi soartă?

— Tată, oamenii ca tine, care trăiesc cu frică, au menţinut China înapoiată! am ripostat.

— Vorbeşti de parcă tu n-ai crescut aici, a intervenit sora mea.

— S-a întâmplat ceva? m-a privit tata suspicios. Eşti bine? De ce vorbeşti despre promovarea educaţiei publice în China, în loc de America? Ţi-e teamă că n-o să reuşeşti acolo? Nu-ţi permiţi luxul să vorbeşti astfel, fiica mea, dă-mi voie să-ţi reamintesc. Familia noastră are de parcurs un drum lung ca să-şi plătească datoria şi ca să-şi acopere nevoile principale.

Se presupunea că eu o să-mi salvez familia. Cum de uitasem? Până acum nu făcusem decât rău – ruinând şansele tuturor celorlalţi de a obţine vize pentru America.

Mama a spus că îi era greu să înţeleagă despre ce discutam.

Fraţii mei s-au străduit din răsputeri să nu-şi exprime dezaprobarea.

În timp ce continuam să mă justific, sora mai mare şi fratele mai mic s-au ridicat de la masă şi au început să spele vasele.

Am ridicat vocea în timp ce-l citam pe Mr. Rogers:

— Cel mai bun cadou pe care-l poţi oferi cuiva este sinele tău onest.

Şi în acel moment sora mai mică a izbucnit în lacrimi.

— Pe cine încerci să păcăleşti? m-a întrebat. De când ai pierdut contactul cu realitatea? Să ajuţi la promovarea educaţiei publice în China? Cum poţi să uiţi că noi toţi aşteptam să ne ajuţi să scăpăm de mizerie? Consulatul Statelor Unite ne-a respins, unul după altul. Tu ai fost singura care-a reuşit. Singura care a sărit peste poarta dragonului! Tu ai evadat! Ai profitat de şansă! Şi nu te-ai deranjat să te uiţi înapoi sau să vezi cât de jos am căzut, ce tare ne-am lovit şi dacă sângerăm pe dinăuntru sau murim. Ai fost binecuvântată cu noroc, putere şi inteligenţă. Îi eşti datoare familiei. Ce-ai făcut pentru noi? Alţii care s-au dus în America şi-au salvat membrii familiei. Fratele Wong, de pe aleea vecină, care a ajuns în America, şi-a ajutat sora să ajungă şi ea acolo. Fiul cel mare al familiei Wei de pe strada alăturată şi-a ajutat toată familia să emigreze în America. Tu eşti singura mea speranţă. A trebuit să merg în tabăra de muncă pentru că tu ai fost

aleasă de doamna Mao. A trebuit să-ţi iau locul. Lucrez ca muncitoare la fabrica de comutatoare electrice pentru câţiva dolari pe zi. Am douăzeci şi opt de ani. Am tot aşteptat să mă salvezi. Am avut încredere că vei face ceea ce trebuia să faci ca soră mai mare. Însă mi-ai zis că nu poţi să m-ajuţi decât dacă scot 500 de puncte la testul TOEFL. Eu nu vorbesc engleză şi nu mi se dă liber de la muncă pentru lecţii. Tu nu ţi-ai bătut capul să m-ajuţi. Te uiţi la mine cum mă înec şi refuzi să-mi întinzi mâna. Ce ai făcut în ultimii trei ani? Ai studiat artă! *Ţi-a plăcut să fii tratată cu respect şi bunătate*. Nu-ţi pasă că noi în China suferim. Nu-ţi pasă că eu n-am o viaţă aici şi că mi-au ieşit peri albi de cât am aşteptat chemarea ta. Eşti doar o ipocrită! Te urăsc! Te urăsc!

Deşi mă simţeam vinovată, nu credeam că meritam acuzele. Nu puteam accepta ca sora mai mică să mă facă egoistă, crudă şi o profitoare fără inimă.

— M-am străduit cât de mult am putut în America! am ripostat. Nu ştii prin ce-am trecut!

M-am întors către tata şi am propus să renunţ la viză, astfel încât sora mea să aibă o şansă să meargă în America, să-şi încerce norocul.

Tata mi-a respins propunerea.

— Aş lua-o în considerare dacă rămânerea ta aici i-ar garanta o viză pentru America surorii sau fratelui tău. Dar nu e sigur. Ai putea să-ţi sacrifici propria şansă în zadar. Familia noastră poate sfârşi pierzând şi găina, şi oul.

Voiam să fug departe de familie. Mi-am căutat cea mai bună prietenă din tabăra de muncă, Yan, fosta comandantă. M-am dus la vechea ei casă doar ca să descopăr că întregul cartier se transformase într-un şantier. Am întrebat de ea la o cunoştinţă comună. Câteva zile mai târziu, am primit scrisoarea lui Yan. Îmi transmitea să încetez să o mai caut.

„Nu vreau să mă mai vadă nimeni la faţă, mi-a scris. Nu vreau să întâlnesc pe nimeni. Îţi apreciez gândurile. Ştiu că o să-ţi aminteşti de mine şi e de ajuns ca să mă consoleze.“ Cât despre viaţa ei, spunea că are dureri de cap cronice, care îi vătămaseră puterea să studieze pentru facultate. După Revoluţia culturală, a ajuns profesoară la şcoala elementară a taberei de muncă. În 1986, tabăra a fost închisă. „Un om de afaceri din Taiwan a cumpărat pământul. A transformat totul într-o fermă de păsări – un furnizor pentru Kentucky Fried Chicken din Shanghai.“

Mi-a spus că acum îşi câştiga traiul ca vânzătoare de fructe. De asemenea, vindea mâncare pentru bebeluşi făcută în casă. Din când în când, vindea haine brodate în ţări străine.

Îşi încheia scrisoarea astfel: „Mi-ar plăcea să-ţi aminteşti de mine cum eram, nu cum sunt acum“.

I-am răspuns şi am implorat-o să-mi dea o şansă să o văd din nou. I-am trimis scrisoarea într-un plic cu un cec de 400 de dolari alături. Yan mi-a returnat cecul neîncasat şi fără să-mi mai scrie vreun cuvânt.

M-am dus la Consulatul Statelor Unite din Shanghai ca să solicit viza de întoarcere. Văzând mulţimea, mi-am reamintit cât de norocoasă fusesem. Înăuntru, ofiţerul m-a întrebat ce aveam să fac după absolvire. I-am spus că nu ştiam, dar că mă aflam în Shanghai ca să-mi caut un viitor loc de muncă. Mi-a dat viza fără să mai pună alte întrebări.

Două săptămâni mai târziu, mi-am luat rămas-bun de la familia mea.

La întoarcerea în Chicago, am răspuns la un anunţ pentru o cămăruţă de depozitare de pe 4311 South Halstead Street, aproape de o parcare. Singura ei fereastră era un ochi de geam pătrat pe care nu-l puteai deschide. Nu era destul spaţiu pentru un pat dublu, aşa că am dormit pe o canapea îngustă de şaizeci de centimetri, care ocupa jumătate din cameră. Nu exista nici un bufet de bucătărie sau vreun aragaz, dar proprietarul instalase un duş provizoriu, o minichiuvetă şi o toaletă. Chiria era de 150 dolari pe lună, inclusiv căldura şi utilităţile. Era cel mai ieftin loc pe care-l puteam găsi în Chicago.

Eram încântată de intimitate. Pentru prima dată în viaţa mea, puteam să am un colţişor pe care nu trebuia să-l împart, un loc al meu. A trebuit să-l implor pe proprietar să mi-l închirieze mie, fiindcă îşi făcea griji pentru siguranţa mea. El intenţiona să închirieze spaţiul unui bărbat singur care l-ar fi folosit numai pentru dormit. L-am convins că nu eram o fiinţă plăpândă. I-am spus că eram obişnuită să călătoresc cu metroul de ani de zile. I-am arătat „mâna-foarfecă“ – felul în care aş fi lovit dacă eram atacată, ţinând fiecare cheie de pe inelul cu chei între degetele strânse.

Proprietarul m-a avertizat să nu-mi fie teamă de bărbatul de la uşa alăturată care purta haine portocalii. Era vorba de un retardat pe nume Nick, de care se îngrijea proprietarul. „Nick este inofensiv“, m-a asigurat el.

A durat un timp să mă obişnuiesc cu obiceiurile ciudate ale lui Nick. În afară de pălăria şi de hainele portocalii, vorbea tare noaptea, probabil cu el însuşi. Dar nu eram pregătită nici să fac faţă mirosului său. Până când nu m-am mutat, n-am observat că peretele despărţitor dintre camera lui

Nick şi a mea nu era întreg. Între baia lui Nick şi camera mea lipseau şaizeci de centimetri de perete de la tavan în jos. Presupusesem că era astupat cu geam.

Când m-am plâns de acest lucru, proprietarul mi-a spus: „De-asta chiria este mică. E un spaţiu de depozitare".

Stând trează în noapte, m-am întrebat: „Cine eşti tu, Anchee Min?". Dacă vreodată aveam şansa să aflu ce înseamnă „să gândeşti pozitiv", acum era ocazia. Încă nu eram conştientă de americanca în care mă transformam, dar ştiam că nu mai sunt aceeaşi An-Qi din China. Deşi înfrântă, refuzam să accept înfrângerea. Eram lefteră, şi totuşi stăteam hotărâtă şi dreaptă. Puteam să fiu zdrobită, dar nu aveam să fiu biruită. O astfel de fiinţă eram eu cu adevărat, am conchis. Cea care aveam să fiu.

17

Nu ştiam practic nimic despre ea, dar de la început am căutat cu disperare să-i fiu prietenă. În ciuda diferenţelor, simţeam că avem ceva în comun. O chema Margaret. Mi-a atras atenţia fiindcă nu stătea împreună cu ceilalţi. Terminase facultatea, lucra ca designer de interior şi avea propria afacere. Era timidă şi roşea când vorbea. Când am întrebat-o de ce urmează acest curs, mi-a spus că „voia să exploreze şi să redescopere".

Spre deosebire de mine, nu părea conştientă că e mai în vârstă. Cei mai mulţi studenţi aveau jumătate din vârsta ei; pe mine ideea că sunt mai bătrână mă împovăra. Nu mă simţeam la locul meu şi eram stânjenită printre toţi acei studenţi tineri. Ştiam prea multe şi nimic.

Având aproape patruzeci de ani, Margaret era o femeie frumoasă cu ochi ca ai lui Elizabeth Taylor, o figură atrăgătoare şi o voce blândă. Era bună la suflet şi relaxată. Râdea ca un copil şi îi făcea pe cei din jurul ei să se simtă confortabil şi bine primiţi.

Privind înapoi, mă uimeşte că am abordat-o cu atâta îndrăzneală. Cursul la care ne-am întâlnit şi unde am devenit prietene se numea „Designul american după 1945". De obicei venea direct de la muncă şi ajungea târziu. Îmbrăcată cu hainele ei de lucru elegante, îşi cerea scuze pentru deranj şi se aşeza pe locul pe care i-l păstram. Era o modalitate simplă şi plăcută de a-mi arăta entuziasmul. Până să traverseze ea

centrul Chicagoului, să-şi parcheze Volvoul, să intre în clădire şi să ajungă în sala de curs, prezentările deja începeau şi toate locurile bune erau luate.

Nu voiam s-o deranjez, dar vocabularul profesorului mă depăşea. Îmi petreceam mare parte din timp căutând cuvinte în dicţionar. Am rugat-o pe Margaret să mă ajute când n-am înţeles comentariul profesorului legat de o imagine.

— Margaret, ce înseamnă *eerie foreboading*[1]?

Margaret s-a întors şi mi-a şoptit la ureche.

Dar tot nu puteam pronunţa. Mi-am deschis dicţionarul, însă nu reuşeam să găsesc *eerie*. Efortul mă extenua.

Am picat examenul parţial, în timp ce Margaret a primit un A. Îi părea rău pentru mine. M-a întrebat de ce urmam un curs care mă depăşea.

— Nu te afli aici la fel ca ceilalţi colegi, ca să te exprimi pe tine însăţi?

I-am spus că mi-aş fi dorit să fiu acolo ca să mă exprim pe mine însămi. Mă simţeam groaznic fiindcă zilele mele în America erau numărate.

— Mă lupt să supravieţuiesc.

M-a privit lung câteva clipe, apoi s-a întors către profesor. Începând de atunci, fără să mă întrebe, îmi scria ea cuvintele care i se păreau prea complicate pentru mine. Aşa puteam să mă concentrez asupra cuvintelor din dicţionar şi să urmăresc şi cursul. Din când în când, Margaret se mai apleca peste umărul meu şi-mi explica sensul unei fraze dificile pe care profesorul tocmai o rostise.

Am făcut progrese în scurt timp. Ca să obţin notă de trecere, am stabilit cu profesorul să fac o lucrare cu ilustraţii numită „Designul comunist chinezesc după 1949“, pentru care am primit un A minus. Margaret s-a bucurat pentru mine.

Într-o zi, după ore am plecat de la şcoală împreună. Afară era întuneric şi am însoţit-o pe Margaret până unde-şi lăsase maşina, într-o parcare subterană. A fost recunoscătoare şi m-a întrebat dacă mi-ar plăcea să mă ducă acasă cu maşina. S-a speriat când a auzit unde locuiesc.

— Chiar stai în sud la numărul ăla? Ştii cât de periculoasă este zona?

— Chiria e foarte mică, am zâmbit.

Margaret clătina din cap în timp ce pornea maşina. I-am sugerat să mă lase la staţia de autobuz Halstead.

— La şapte străzi mai în faţă.

— De ce la şapte străzi mai în faţă? a întrebat ea. De ce nu la cea mai apropiată staţie din centru?

I-am spus că dacă luam autobuzul din staţia aflată la şapte străzi distanţă, economiseam un sfert din preţul călătoriei.

— Bugetul meu este de 1 dolar şi 25 de cenţi, i-am zis. Pot să economisesc 5 dolari pe lună.

Când dorea companie, Margaret mă ducea la locul ei de muncă, la casa vreunui client din partea de nord a Chicagoului. Pe drum, punea o casetă cu Aretha Franklin şi începea să fredoneze. De-a lungul anilor noştri de prietenie, ea avea să-mi fie ghid nu numai în ceea ce priveşte cea mai bună muzică pop americană, dar şi în artă, arhitectură, design şi modă. În ochii mei, Margaret era tot ce voiam eu să fiu. Alături de ea, mă simţeam recunoscătoare şi privilegiată.

Margaret nu m-a făcut niciodată să mă simt nelalocul meu sau neînsemnată. Dacă greşeam în vreun fel, mă lăsa să descopăr singură. Mi-a câştigat respectul şi încrederea prin ceea ce nu voia să facă. Mi-a înţeles sensibilitatea şi ciudăţenia de proaspăt emigrant. Cei mai mulţi americani pe care i-am întâlnit m-au tratat cu bunăvoinţă şi respect, dar în general nu erau interesaţi de persoana mea. Orez prăjit şi prăjiturele cu răvaş erau lucrurile pe care le ştia un american obişnuit, sau îşi dorea să le ştie, despre China. N-am mai cunoscut pe nimeni ca Margaret. Ea era sincer interesată de China. Iubea cultura acestei ţări, arta, filosofia şi arhitectura ei. Cartea preferată era *Ogorul*, de Pearl S. Buck. Încă din copilărie îşi imaginase că într-o viaţă anterioară fusese ţăran chinez.

Prietenia noastră a înflorit. Într-o zi, am invitat-o pe Margaret la mine după ce m-a adus cu maşina. Eram bucuroasă că în ziua aceea Nick nu răspândea mirosul obişnuit. În costumul ei Armani, Margaret a intrat în cămăruţa mea de depozitare. Am auzit-o ţinându-şi respiraţia. „Oh, mă faci să mă simt atât de vinovată!“

Admiram faptul că Margaret nu ezita să spună ce gândeşte. Evreică americană, credea că greşeam judecându-l pe Jerome, tânărul care încercase să se spânzure în clasă.

„Tu n-ai nici un defect? m-a întrebat Margaret. Numeşti actul lui Jerome egoist şi prostesc, dar ce ştii despre el ca om şi despre viaţa lui? Ai idee cum a trăit? Ce fel de copilărie ar fi putut să aibă? Au fost părinţii lui abuzivi? Avea probleme psihice pe care încerca să le controleze? N-ar trebui oare să încerci să te pui în pielea lui şi să vezi din perspectiva lui înainte de a-l critica?“

Asemenea întrebări mă făceau să o iubesc pe Margaret. Datorită ei, mi-am dat seama de propria îngustime şi micime.

Mi-a zis odată un lucru care mi-a rămas în minte: „Crezi despre tine că ai fost nedreptăţită fiindcă ai suferit sub dictatura comunistă, însă i-ai avut alături pe părinţii tăi şi ai primit dragostea lor. Adevărata lipsă este să fii trădat de propriii părinţi. Asta distruge esenţa unui copil, să fie abandonat şi abuzat de oamenii în care el are cea mai mare încredere. Îţi poţi închipui cum e să fii violată de iubitul mamei tale la o vârstă fragedă, să fii învinovăţită pentru asta şi să fii bătută de mama ta? Îţi poţi închipui devastarea, durerea şi confuzia?“

Margaret mă făcea să mă smeresc. Plantase nişte seminţe în capul meu, iar ele încolţeau. Margaret mă ilumina. Voiam să ştiu mai multe despre ea şi să învăţ de la ea. Am ajuns la concluzia că până s-o întâlnesc, irosisem timp şi bani pe şcoală.

De fel din Cleveland, Ohio, fusese adoptată din faşă de către o familie americană din clasa de mijloc. Nu-şi cunoştea mama adevărată – care, după cum a aflat mai târziu, era surdă şi oarbă. Margaret nu dorea să aibă copii de teamă să nu le transmită genele bolnave. Când ne-am întâlnit, fusese deja căsătorită, divorţată, logodită şi rupsese trei logodne. Era o femeie extrem de atrăgătoare. Se descria ca făcând parte din generaţia „baby boomer“.

Când Margaret mi-a vorbit despre Woodstock, am întrebat-o ce înseamnă. Voiam să învăţ despre respectiva perioadă, în special despre „sex, droguri şi revoluţie“. Ani mai târziu, Margaret a numit faza aceea a mea „vârsta inocenţei“. Mă adora pentru cum eram pe atunci. „Cu ochi luminoşi şi încă necoruptă.“

Prin Margaret, am întrezărit o intimitate pe care nu o simţisem de multă vreme. Am devenit mult mai atentă la ea şi am făcut tot ce mi-a stat în putinţă ca să petrecem timpul împreună. Singurătatea mea îşi găsise, în sfârşit, un balsam. O urmăream pe Margaret de parcă mi-ar fi fost iubită. Mă fascina felul în care atrăgea bărbaţii şi voiam să învăţ de la ea despre asta şi despre toate celelalte.

Am vizitat-o la birou, o mică firmă de design interior. A fost surprinsă să mă vadă. A fost şi mai surprinsă când am întrebat-o dacă o puteam ajuta.

— Lucrez pe gratis. Doar pentru experienţă.

În sinea mea mă gândeam: Poate fi o oportunitate – trebuie să încep de undeva.

— Dacă vrei tu, a răspuns Margaret.

În prima săptămână, am ajutat la curăţenie în birou. Am învăţat să folosesc aparatul de cafea. Făceam comisioane în centru. În a doua săptămână, eram epuizată fiindcă trebuia să continui şi cu celelalte joburi, şi cu şcoala. În a treia săptămână, lui Margaret a început să-i pară rău şi a încercat să mă convingă să plec. Sperând să învăţ pe parcurs, ca s-o impresionez pe Margaret şi, de ce nu, să fiu angajată, m-am înscris la un curs de arhitectură de interior. Profesorul m-a respins pentru că nu eram în stare să ţin pasul.

— Am nevoie de un desenator tehnic cu experienţă, mi-a zis Margaret până la urmă. Anchee, îţi pierzi timpul aici.

Am implorat-o să mă lase să rămân.

— Fac progrese repede.

A clătinat din cap şi a oftat:

— Ştiu că vrei să obţii viza H-1. Te-aş ajuta dacă aş putea. Adevărul este că firma mea de-abia supravieţuieşte. Am consultat un avocat. Mi-a spus că pentru a obţine viza H-1 este necesar să ai salariu, iar eu nu am buget!

Mi-am luat la revedere de la Margaret şi am promis că n-o s-o mai deranjez. Margaret m-a rugat să nu mă supăr.

— Îmi este greu să atrag clienţi, mi-a zis.

Mă simţeam îndatorată faţă de ea. Aş fi procedat la fel, în locul ei. În primul rând, nu-mi promisese nimic.

Am pierdut slujba de chelneriţă de la restaurantul chinezesc, ceea ce mi-a adâncit nefericirea. Proprietarul hotărâse să se supună legii imigraţiei, care interzicea angajarea muncitorilor care nu erau cetăţeni americani.

Mi-am implorat şeful de la noua galerie studenţească a şcolii să-mi dea ore suplimentare. Galeria se afla în mijlocul unei zone industriale abandonate de pe Huron Street. „Expresionismul neo-abstract“ fusese tema celor mai multe expoziţii. Erau puţini vizitatori. Am observat că artiştii începuseră să includă picturi în instalaţii. Lucrările constau într-un cauciuc spart ţintuit cu un pantof ponosit, sau un cearşaf însângerat acoperind un morman de gunoi. Artiştii se dedicau proiectelor lor cu pasiune absolută. Îi vedeam lucrând neobosiţi la instalat, dezinstalat şi reinstalat.

Creatorii trăiau pentru seara vernisajelor. Vizitatorii veneau pentru distracţie, mâncare şi băutură. În restul timpului, cât dura expoziţia, eu eram singura persoană din acel spaţiu gol, bine luminat. De câteva ori am închis luminile, să economisesc curent.

Se apropia absolvirea, iar eu nu aveam încă nici o perspectivă de angajare. Încercasem diverse variante şi eşuasem în mod repetat. La cele câteva interviuri la care am

fost chemată – de exemplu, pentru un post de profesor de artă în cartierul numit Micul Saigon –, angajatorul n-a fost dispus să plătească onorariul unui avocat specializat în imigrări pentru a-mi schimba statutul vizei H-1. Am descoperit că pe piaţa muncii licenţa mea în arte plastice conta prea puţin. Ca să-mi menţin statutul legal şi să câştig timp, m-am înscris la un masterat în arte plastice. Deşi legea imigrării mă proteja încă, trăiam ca o furnică ce se târa într-un wok înfierbântat. Nu trecea zi în care să nu mă gândesc la umilinţa supremă: aceea de a mă întoarce în China cu mâna goală.

18

Într-o dimineaţă frumoasă din primăvara lui 1988, cu zece minute înainte să-mi termin tura, a apărut o figură nouă la galerie. Vizitatorul era un bărbat chinez până în patruzeci de ani. Era suplu, de înălţime potrivită şi cu înfăţişarea arătoasă clasică a unui chinez din sud. Avea ochi de asiatic strălucitori, iar pielea îi era atât de fină şi de catifelată, încât îi dădea un aer feminin. Părul lui negru mătăsos era pieptănat peste cap. Zâmbind ca un trandafir, s-a prezentat:

— Sunt Qigu Jiang. Îmi pare bine să te cunosc. Am sosit din Shanghai cu două zile în urmă. O să preiau tura următoare.

Nu arăta ca un proaspăt imigrant obişnuit şi nici nu părea dezorientat în noile împrejurări. Mă întrebam de unde îi veneau încrederea şi liniştea. Faţa îi radia în timp ce cuprindea cu privirea expoziţia. Purta un costum negru occidental şi o haină cenuşie lungă. La îi gât atârna un fular roşu-aprins din lână. Mai târziu aveam să aflu că-şi alesese garderoba de la o consignaţie de cartier.

L-am întrebat ce înţeles are numele lui în chineza scrisă. A fost bucuros să-mi explice.

— *Qigu* înseamnă „vale neasemuită“.

— Nu e un nume din clasa muncitoare, am spus, intuind deja mediul din care provenea.

— Eşti foarte perspicace, a zâmbit el. Nu, nu e un nume din clasa muncitoare.

Mi-a spus că familia Jiang fusese cea mai înstărită din provincia Zhejiang, până la revoluţia din 1949, când comuniştii au pus stăpânire peste China. Ai săi au fost evacuaţi din casa construită de străbunicul lui în timpul

ultimei dinastii Qing. Însuşi Mao confiscase vechiul conac Jiang. Guvernul a confiscat, de asemenea, pământul familiei Jiang, templele şi colecţiile de artă, în care intrau pergamente străvechi valoroase, cu caligrafie chinezească.

— Nu-i decât o altă poveste plicticoasă, a conchis el. Dar tu? Cum este viaţa în America? Ţi-e dor de China?

I-am spus că-mi lipsea tot ce era chinezesc, în special să citesc.

— Ciudat, a răspuns. Majoritatea oamenilor ar spune că le este dor de mâncarea chinezească.

— Am evitat să vorbesc limba maternă ani de zile.

— De ce? m-a privit atent. Cum să faci aşa ceva?

— Numai aşa poţi învăţa engleza. Supravieţuirea depinde de abilitatea de a comunica.

A zâmbit şi mi-a spus că engleza mea suna excelent.

— Nici tu nu vorbeşti rău deloc, l-am complimentat. Unde ai învăţat engleză?

Mi-a spus că studiase limba la Colegiul Profesorilor din Shanghai, unde îşi luase şi licenţa. Trecuse testul TOEFL cu 540 de puncte. L-am întrebat de ce a venit în America.

— Pentru că în China nu există libertate de exprimare, a fost răspunsul lui.

— Şi crezi că aici poţi găsi aşa ceva?

— Da.

M-am gândit că nou-venitul avea să descopere în curând altceva. Nu voiam să fiu nepoliticoasă sau grosolană, dar nu m-am putut abţine:

— În America nu există libertate fără cartea verde.

— Eu am auzit altceva.

— Mai puţin pentru cine dispune de bani. Dispui?

— Două mii de dolari sunt toţi banii mei, a zis. Însă nu-mi fac griji.

— Unde locuieşti? am întrebat.

Mi-a spus că, temporar, stătea cu un vechi prieten din facultate.

— Câteva străzi la sud de Chinatown.

Avea o bursă de studiu şi de lucru.

— O să vezi că oamenilor le va fi greu să îţi pronunţe numele, am spus zâmbind.

— Cum adică?

— Păi, atunci când americanii văd „Qi“, ei pronunţă *ki* în loc de *ci*.

Mi-a spus că întâmpinase deja dificultăţi în aproape orice, începând cu găsirea staţiei de autobuz. Nu se descurca nici cu anunţurile din supermarket. M-a făcut să râd fiindcă pronunţa de zor „şiu-per-market“ în loc de supermarket. Mi-a

spus că obosise deja să-i corecteze pe cei care-i stâlceau numele.

— Când le zic că eu sunt Qigu, rostit ca Chico, mi se spune că am un nume mexican. Îmi imaginez c-ar trebui să-mi iau un nume american.

În zilele care au urmat, i-am auzit pe oameni numindu-l David Jiang, John Jiang, Sy Jiang şi Cy Jiang, în plus faţă de Chico Jiang. Mi-a spus că alesese diverse nume doar „ca să le încerce“. Până acum, nici unul nu suna bine. A decis să trăiască cu toate acele nume ca să vadă dacă va rezista vreunul în timp.

Am început să râd împreună cu el. Împăcarea lui mă însufleţea. Mă impresiona că era în stare să înfrunte cu umor o situaţie dificilă.

Când Qigu mi-a spus că pictatul cu cerneală chinezească era pasiunea lui, l-am prevenit că nu putea să mă păcălească.

— Am exersat pictatul cu cerneală chinezească timp de zece ani, i-am zis. Şi n-am ajuns nicăieri.

Mi-a cerut să-i dau o şansă să-şi demonstreze talentul:

— Mereu am reuşit să-i farmec pe oameni cu talentele mele. Trebuie doar să fiu descoperit şi recunoscut.

I-am spus că nu întâlnisem niciodată pe cineva care să debiteze atâta. A trebuit să-i explic ce înseamnă a debita. Nu s-a supărat şi a insistat că fusese binecuvântat cu un dar. I-am pus la dispoziţie o pensulă, cerneală şi apă. Lucrările expoziţiei din galerie fuseseră date jos – era destul spaţiu pe pereţi.

— Demonstrează-mi, i-am spus.

A luat pensula şi a înmuiat-o în cerneală. Cu ochii închişi, dintr-o singură mişcare şi fără să ridice pensula, a creat o imagine în stil Michelangelo din linii subţiri ca firul de păr.

Rezultatul mi-a tăiat respiraţia.

Data următoarea, Qigu a venit cu întregul portofoliu. A sosit puţin mai devreme de schimbarea turelor. A făcut impresie cu etuiul lui negru elegant, lucrat în China. Eram uimită de poezia din lucrările sale. În afară de figuri omeneşti, pictase temele mele favorite – bambuşi, izvoare, flori, frunze, gâşte, dealuri şi nori.

Am început să conversăm în dialectul din Shanghai. Ţinând cont că eu mă simţeam de parcă trăiam într-o oală cu presiune, l-am întrebat cum de pare atât de senin.

Atunci mi-a dezvăluit că practica taoismul şi zenul.

— Ştiu despre taoism şi zen şi despre toate celelalte chestii chinezeşti, i-am zis. Dar tu nu-ţi faci griji legate de

supravieţuirea în America? Despre bani, siguranţă şi cartea verde? E prima grijă a fiecărui nou-venit.

— Bineînţeles că da, mi-a răspuns. Doar că nu le las să mă înghită. Mintea este cea care ucide existenţa.

— E mai uşor de spus decât de făcut, am răspuns. Mai demult, dar şi acum, îi invidiam pe americanii care trăiesc pe stradă. Îi consider bogaţi fiindcă au binecuvântarea cetăţeniei. Au dreptul să lucreze şi deja vorbesc engleza.

I-am mai spus lui Qigu că îi admiram pe studenţii chinezi care studiau matematică şi inginerie.

— Duc o viaţă sigură şi liniştită, am spus. Ei ştiu că vor obţine o slujbă după ce vor absolvi. Nu ei vânează cartea verde, ci cartea verde îi vânează pe ei.

— Ei bine, ei sunt aparent oameni cu ţintă, însă fără ţel, a zis Qigu. Atât de mulţi oameni cu slujbe bine plătite duc o viaţă mizerabilă. Caută banii atât de mult, încât ajung conduşi de bani. Asta e sclavie autoimpusă, din punctul meu de vedere.

Qigu era convins că dacă nu reuşeam să mă eliberez din închisoarea minţii, ocaziile o să treacă pe lângă mine.

— Există opţiuni şi soluţii când te confrunţi cu chestiuni legate de viză, a spus. De exemplu, poţi să treci de la un colegiu la altul şi să plăteşti acea taxă mică în schimbul vizei de student. Poţi să fii „student străin“ toată viaţa, fără să încalci legile de imigrare ale Statelor Unite.

Mă relaxa să stau de vorbă cu Qigu. Ca să-i mulţumesc, l-am invitat la o supă *wonton* cu creveţi, de 5 dolari, în Chinatown. Am insistat să plătesc fiindcă simţeam că stând în America de trei ani eram într-o situaţie financiară mai bună. 5 dolari însemna salariul lunar al lui Qigu în China. Nu mi-am dat seama că astfel îi transmiteam un mesaj pe care aveam să-l regret.

Ani mai târziu, Qigu avea să-mi spună că s-a gândit că îi făceam avansuri. Nu numai că propusesem întâlnirea, dar plătisem şi cina.

În timpul mesei, i-am spus lui Qigu că îmi era greu să mă imaginez, femeie bătrână, pozând în rolul studentei străine.

— Ce viaţă groaznică ar fi!

Qigu a râs.

— Pentru mine, viaţa înseamnă să-ţi faci timp să te bucuri de strălucirea soarelui, să miroşi florile, să ai prieteni şi să mănânci mâncare gustoasă – cum ar zice americanii, „nişte momente pe cinste“!

Nu mi-a luat mult timp să descopăr că existau oameni care ar fi plătit să-l asculte pe Qigu. Margaret era unul dintre

ei. A devenit pe dată discipola lui. A început să ia de la el lecţii de pictat chinezeşte, cu pensula. Conform filosofiei zen şi taoismului pe care Qigu le propovăduia, oamenii fără bani o duceau mai bine decât cei înstăriţi.

— Au o viaţă spirituală mai bogată, insista Qigu.

Credea cu tărie că oamenii trebuie să se elibereze de grijile financiare; abia apoi reuşeau să atingă nobleţea şi să-şi găsească scopul vieţii.

— Astfel, oamenii încep să obţină mai mult de la viaţă, a conchis Qigu. Pot să simtă cu adevărat, să absoarbă şi să culeagă ceea ce viaţa oferă.

Qigu a făcut-o pe Margaret să simtă că falimentarea ar putea fi o experienţă purificatoare.

— Singura modalitate prin care poţi câştiga totul e să renunţi la tot.

Mă întâlneam deseori cu Qigu la staţia de autobuz South Halstead. Dimineaţa urmam acelaşi traseu prin Chinatown şi prin centrul de afaceri din Chicago. După-amiezile sau serile, când ne întorceam de la şcoală sau de la lucru, luam acelaşi autobuz. El cobora pe 35th Street, iar eu pe 43rd Street. În afară de saluturi, ne împărtăşeam viziunile, descoperirile şi opiniile despre America, cursuri, artă, profesori şi colegi.

Mi se părea ciudat că Qigu nu avea nici o intenţie să caute o slujbă într-un restaurant chinezesc. În schimb, îşi petrecea timpul învăţând despre artiştii şi arta americană. Într-o zi m-a invitat să-i vizitez prietenii, care erau foşti artişti ce renunţaseră la pasiunea lor în schimbul unor slujbe bine plătite în corporaţii americane.

Am fost surprinsă să văd că acei oameni erau profund nefericiţi. Spuneau despre viza H-1 că „n-are nici un sens“. Cu Qigu discutau despre dezgustul lor, despre dorul de casă şi neputinţa lor de a se simţi cu adevărat acasă în America.

Cu ocazia sărbătorilor americane, se întâlneau cu Qigu, ca un fel de compensare a lipsurilor lor. Ascultau muzică clasică la sisteme audio noi, de bună calitate, şi găteau mâncare chinezească. Am făcut *wonton* în stil Shanghai cu carne şi spanac. Mă simţeam mai puţin singură atunci când eram cu Qigu şi cu prietenii lui, deşi nu încetam să simt ameninţarea expirării vizei.

În ajunul Anului Nou Chinezesc, am luat cu Qigu autobuzul de Halstead, în drum spre casă. Am glumit pe seama faptului că fiecare dintre noi era nevoit să petreacă seara aceea singur. Mi-a vorbit despre noii artişti comici chinezi.

— Din păcate, nu am televizor, a spus. Se zice că noul sistem de transmisie al televiziunii centrale chineze acoperă orice colţ de lume, inclusiv America!

— Am eu un televizor cu ecran de 22 de centimetri, m-am oferit cu entuziasm.

Mi-am dat seama prea târziu că părusem prea nerăbdătoare. Ne-am oprit din vorbit. Autobuzul îşi urma traseul.

— 23rd, Halstead, a anunţat taxatorul.

— 26th, Halstead.

— 29th, Halstead.

Ne cufundaserăm într-o tăcere ciudată. Totul era prea evident. Un bărbat singur şi o femeie singură – o pereche facilă. Mă simţeam prea bătrână şi prea conştientă de mine. Nu era nimic spontan sau neaşteptat. Nu se spunea că dragostea implică pasiune, şi nu doar nevoi primare? Simţeam că stric relaţia înainte să aibă şansa să înceapă.

Autobuzul se apropia de 35th Street. Qigu s-a ridicat, cu mişcări lente, parcă şovăind şi aşteptând. M-am gândit dacă să-l invit sau nu. Am ajuns la concluzia că nu eu eram cea care ar fi trebuit să întrebe. L-am văzut aşezându-se la loc şi ridicându-se din nou. A tras cordonul care semnaliza oprirea, iar autobuzul a încetinit şi s-a îndreptat spre bordură. La staţia de pe 35th Street, Qigu s-a îndreptat spre uşă, salutându-mă din cap şi zâmbindu-mi.

M-am simţit în chip ciudat încurajată. Poate că doar în închipuirea mea se mişca atât de încet. Am simţit o legătură bizară. Un moment de împlinire.

— Dacă vrei, eşti binevenit să vii la mine să ne uităm la televizor, m-am trezit vorbind.

M-am convins că nu era decât un gest prietenesc. Însă deja ştiam. Mă păcăleam pe mine însămi. Ştiam exact ce făceam. Privind retrospectiv, nu pot să spun că nu mi-am căutat-o.

Potrivit proverbului chinezesc, un început bun face jumătate din reuşită, ceea ce înseamnă că un început prost face jumătate din eşec. Adevărul este că nu aveam nici un pic de încredere. Fundaţia fiinţei mele putrezise, deşi clădirea părea că stă în picioare. Îmi era teamă că va trebui să mă obişnuiesc pentru tot restul vieţii cu parcarea acoperită de zăpadă şi cu mirosul lui Nick. Diferenţa dintre acel prezent şi vremea când fusesem muncitoare în China era că vârsta aproape mi se dublase. Cu toate că visam că prinţul meu îşi va face apariţia într-o bună zi, realitatea biruise. Posibilitatea să apară vreodată un prinţ dispăruse.

Privind înapoi, îmi dau seama că renunţasem deja de pe la treizeci de ani. Deja îmi recunoşteam şi-mi acceptam înfrângerea. Îmi jucam rolul de ratată.

Eram distrusă de propria frică, aceea că voi rata „ultimul tren“. Dacă mi-aş fi ţinut gura în ziua aceea, în autobuz, şi l-aş fi lăsat pe Qigu să coboare pe 35th Street, aş fi evitat o poveste tristă. Dacă Qigu ar fi avut resurse să mă iubească, ar fi trebuit să am răbdare şi să-i dau timp să se deschidă în faţa mea. Dar nu mai aveam răbdare şi voiam să pun capăt singurătăţii mele triste.

„Am un televizor cu ecran de 22 de centimetri“ au fost cuvintele care au injectat otrava.

Ne-am uitat trei ore la o emisiune transmisă din China şi am vorbit în timpul pauzelor publicitare. Stând amândoi pe canapeaua îngustă, unul lângă celălalt, ne-am povestit fiecare amintirile despre cum am crescut în Shanghai în timpul Revoluţiei culturale. Mai târziu, Qigu avea să-mi spună care a fost prima lui impresie despre locuinţa mea. Şi-a aţintit privirea la crăpăturile urâte din podeaua de ceramică. „Eram convins că ai curăţat podeaua, a spus, însă arăta murdară. Cumva, m-a făcut să-mi pun întrebări despre standardele tale. Glumesc.“

Nu prea m-a amuzat observaţia lui. I-am explicat că spălam pe jos în fiecare zi, fiindcă în cameră stăteam în şosete. Podeaua se curăţa uşor: spaţiul era îngust, mai mic de un metru douăzeci pe un metru cincizeci. M-a întristat că îi lăsasem impresia asta. La urma urmei, era prima noastră întâlnire.

După prima întâlnire, ne-am despărţit prieteneşte. Amândoi ne simţeam ciudat, prea conştienţi de ceea ce făceam. Nu mai eram simpli amici, dar nici nu eram pregătiţi să ne sărutăm de rămas-bun ca doi îndrăgostiţi.

Ne-am îmbrăţişat, o imitaţie a unei îmbrăţişări americane – ca de urs, cu pieptul la distanţă. Qigu m-a sărutat uşor pe obraz, la un centimetru de buze. A ţâşnit într-o parte, roşu la faţă.

O săptămână mai târziu, m-a invitat la restaurantul Moon Palace din Chinatown. A venit cu cadouri, o eşarfă trandafirie din mătase şi un album de artă cu operele lui Paul Klee. Eram flatată, deşi îmi părea rău de banii pe care îi cheltuise, în special pe cină. El era relaxat şi se simţea bine.

De-atunci înainte, m-a vizitat regulat. Urmăream împreună ştirile din China. Într-o zi, Qigu a rămas peste noapte. Am făcut sex. S-a întâmplat pur şi simplu. Am fost mânaţi de nevoile trupeşti. Nici unul dintre noi n-a mai vorbit

apoi despre „prima noastră noapte împreună“. Era de parcă ne simţeam vinovaţi, de parcă ne foloseam unul de celălalt. Am continuat aşa fiindcă ne simţeam bine, cel puţin fizic, dacă nu şi psihic.

Faptul că nu aveam un aragaz a ajuns să fie o problemă. Am acceptat cu uşurinţă invitaţia de a merge la el, unde puteam găti împreună. Qigu se mutase deja de la prietenul lui. Locuia singur la ultimul etaj al unei case de pe Parnell Street, lângă 32nd Street, în vecinătatea zonei Bridgeport. Am fost surprinsă că, doar cu câteva sute de dolari în cont, lui Qigu nu-i era teamă să închirieze un apartament cu două dormitoare, un atelier pentru desen, un living şi o bucătărie. L-am întrebat cum de-şi putea permite un astfel de loc. Mi-a spus că plănuia să închirieze unul dintre dormitoare.

— Şi dacă nu-l ia nimeni? am întrebat.

— Lucrurile se vor aranja de la sine, a zâmbit.

Încă o dată mi-a atras atenţia că devenisem o sclavă a anxietăţii mele constante.

Am gătit împreună tăieţei amestecaţi cu legume verzi proaspete. Trecuse mult timp de când nu mai mâncasem la masă cu o altă persoană şi mă simţeam minunat. După cină, Qigu a pictat. Când invita la el prieteni, discuţia se îndrepta spre literatură, artă şi poezie. Ascultam muzică clasică şi, câteodată, dansam cu toţii. Margaret continua să vină să ia lecţii de pictură. Qigu fascina oamenii. Taoismul şi zenul deveniseră flori vii care se ramificau şi înfloreau în timp ce el le interpreta.

— De ce nu iei tu al doilea dormitor? m-a întrebat Qigu într-o zi. Contractul tău de închiriere se încheie, iar eu am nevoie de un coleg de apartament. Este o ofertă bună.

Nu se-nşela. Pentru aceeaşi sumă, 150 de dolari, aş fi avut parte de un dormitor mai mare, plus living, bucătărie şi baie. Însă invitaţia m-a deranjat. Am simţit că Qigu profita de relaţia noastră. Nu voia să mă viziteze şi pleca de la mine în mijlocul nopţii ca să se întoarcă pe jos la el acasă prin frigul pătrunzător. Oferta părea făcută ca să-i convină lui.

I-am spus că propunerea lui mă umilea.

— Te rog, nu mă înţelege greşit! a zis el. N-am vrut să te jignesc.

S-a apărat spunând că se comporta ca un chinez.

— E nedrept să te aştepţi să mă comport în stil american.

L-am întrebat ce voia să spună prin „stilul american“.

— Stilul american înseamnă să spui „te iubesc“, când ai o rată a divorţurilor de 50%.

Mi-a explicat că dincolo de propunerea lui se afla dorinţa să-i fiu iubită.

I-am răspuns că am nevoie de timp să mă gândesc. Nu ştiam ce s-ar fi putut întâmpla dacă mă mutam cu el. Din păcate, singurul factor determinant în privinţa felului cum trăiam pe atunci erau banii. Niciodată n-am îndrăznit să-mi uit datoria faţă de familie. Tata mi-a scris că după o altă tentativă eşuată de a obţine viza americană, fratele meu plecase în Japonia, unde lucra ca spălător de vase ca să-şi plătească studiile universitare. Ştiam că tata are resentimente faţă de Japonia. Niciodată n-avea să uite crima la care asistase în propria curte, în spatele casei. El visa că într-o zi aveam să netezesc calea pentru fratele meu ca să ajungă în America. Mi-a transmis că sora mai mică încercase să plece din China în Australia, căci îşi pierduse speranţa c-o voi mai ajuta vreodată să ajungă în America. Noutăţile m-au făcut să mă simt îngrozitor.

Mutatul cu Qigu avea să mă ajute să economisesc timp şi bani, odată ce casa lui era mai aproape de şcoală. Nu puteam nega faptul că, în plus, căutam confort. În scurtul timp de când ne cunoscuserăm, ajunsesem dependentă de el fiindcă se pricepea să mă facă să mă simt în largul meu.

Ce m-a hotărât până la urmă să mă mut cu Qigu a fost un târg cu obiecte de artă la care am participat, în mallul Bloomingdale din centrul oraşului. Nu credeam că aveam vreo şansă să vindem ceva. I-am spus lui Qigu că n-avea rost să irosim 65 de dolari, taxa pentru stand. Însă el era încrezător. A insistat să-mi aduc picturile.

Un maestru chinez mi-ar fi considerat lucrările de artă oribile. Însă Qigu credea că eram destul de bună ca să-i păcălesc pe americani. Glumind, mă numea un „nou Matisse“.

Mă uitam cum Qigu îşi trăgea pe sfoară clienţii. Mai întâi, îşi expunea picturile şi le fixa preţul la 150 de dolari fiecare. Apoi punea picturile mele alături de ale sale şi le fixa preţul între 5 şi 10 dolari fiecare. Eram atât de stânjenită, încât mă ascundeam în spatele standului şi priveam cumpărătorii care treceau mai departe. Qigu a fost nevoit să mă tragă înapoi în stand pentru „o demonstraţie în direct a picturii chineze tradiţionale“.

În timp ce pictam, Qigu striga către vizitatori: „Artă chineză! Artă chineză tradiţională!“.

O doamnă în vârstă şi mărunţică stătea în faţa mea şi mă privea pictând. L-a întrebat pe Qigu de ce preţurile diferă atât de mult.

— Nu văd aşa o mare diferenţă între picturile de 5 dolari şi cele de 150, cu excepţia preţului, a zis ea.

Qigu i-a răspuns că el le pictase pe cele de 150 de dolari.

— Şi de ce au preţul ăsta? a întrebat ea.

— Pentru că eu sunt un maestru. Am exersat timp de douăzeci de ani pictura tradiţională chineză. Vedeţi dumneavoastră, cele de 5 şi de 10 dolari au fost pictate de o amatoare, a spus Qigu arătând spre mine. De către această frumoasă domnişoară, care este studentă la arte. Chiar aici, doamnă, uitaţi-vă. Promiţătoare, nu? Credeţi că e în stare să picteze, nu-i aşa? Însă ea chiar e o amatoare şi nu poate pretinde decât 5 dolari pe o lucrare.

Femeii nu i-au plăcut vorbele lui Qigu.

— Ca să fiu sinceră, a observat ea, de fapt îmi plac mai mult picturile amatoarei decât cele ale aşa-zisului maestru. Lucrările îmi reamintesc de Henry Matisse, marele maestru şi preferatul meu! Femeia şi-a întins mâna la poşetă. De fapt, voi cumpăra toate picturile ei la preţul de 10 dolari bucata! Tocmai ce mi-am redecorat baia, iar aceste imagini cu plante în culori vii se vor potrivi perfect!

Qigu radia de bucurie.

— Ce privire ageră aveţi, doamnă! Ce investiţie înţeleaptă! Sunt întru totul de acord cu dumneavoastră! Apropo, pe această studentă o cheamă Anchee Min şi este într-adevăr un diamant neşlefuit.

— Ştiu bine ce fac! a spus femeia.

Făcându-mi cu ochiul, Qigu a continuat:

— Doamnă, nu am nici o îndoială că, într-o bună zi, această artistă amatoare va ajunge faimoasă. Amintiţi-vă de numele ei, Anchee Min. Se scrie A-n-c-h-e-e M-i-n. Ceea ce aţi cumpărat aici, la standul meu, la preţul de 10 dolari, într-o zi o să valoreze sute şi poate mii de dolari! Pereţii băii dumneavoastră vor arăta, într-adevăr, încântător!

M-a cuprins un sentiment cald urmărindu-l pe Qigu cum o întreţinea pe micuţa doamnă. Îi mulţumea în timp ce-i împacheta fiecare pictură în foaie de ziar. Până la sfârşitul zilei, am vândut majoritatea picturilor, cu excepţia celor de 150 de dolari. Am rămas cu aproape 300 de dolari după ce am plătit taxa de stand. Cu o exaltare şi o încântare de copil, Qigu m-a întrebat dacă aş mai repeta experienţa împreună cu el. Am încuviinţat din cap. Am sărbătorit succesul în Chinatown cu supă *wonton* de creveţi.

19

La ceremonia de absolvire nu am avut robă şi nici tocă. Şcoala decisese să respecte dorinţa studenţilor de a o termina cu tradiţia. Pentru mine, ceremonia a semănat mai mult cu protestul pe care-l văzusem în faţa primăriei din Chicago. O parte dintre absolvenţi purtau blugii şi tenişii de zi cu zi. Alţii au fost mai creativi. N-am avut curaj să trimit acasă, în China, fotografiile făcute. Ai mei ar fi crezut că era o glumă.

Mi-ar fi plăcut să port robă şi tocă. Aş fi vrut să-mi fac familia mândră. Însă nu am avut de ales.

„Nu este adevărat, domnişoară Min, mi-a spus consilierul şcolar. Aveţi de ales. Aveţi dreptul să vă îmbrăcaţi cum doriţi. Puteţi închiria o tocă şi o robă de oriunde.“

Aş fi fost singura persoană îmbrăcată tradiţional. Aş fi arătat stupid şi nefiresc. Aş fi dat impresia că mă opun curentului şi mi-aş fi jignit prietenii studenţi. În plus, fotografia n-ar fi părut veridică. Ai mei ar fi zis: „Asta-i o ceremonie de absolvire falsă! Uite, cei din spate nu poartă tocă şi nici robă!“.

Am purtat ceva făcut de mine însămi. Era o robă din satin alb decorată cu semne caligrafice chinezeşti, pictate cu cerneală neagră. Mânecile, în formă de aripi, erau potrivite pentru dans şi lăsau să se vadă caligrafia. Costumaţia nu era comodă la mers şi nici când stăteam pe loc. Arătam stupid, însă nu eram deplasată.

Diploma obţinută nu mă făcea să mă simt împlinită. Şi nu mă consola nici faptul că fusesem acceptată pentru studii postuniversitare, care îmi prelungeau viza cu încă doi ani. Mi-am amintit discursul rectorului, ţinut la începutul anului universitar, cu patru ani în urmă. Făceam acum parte din acea categorie de 99% dintre absolvenţi care nu-şi puteau găsi o slujbă în domeniu. Dacă aş fi vorbit engleză mai bine şi aş fi fost capabilă să mă transfer la un alt colegiu, nu aş mai fi rămas.

Când a început noul semestru, i-am căutat pe acei profesori „flexibili“ care mi-ar fi acordat creditele, dar m-ar fi lăsat în pace. Şcoala nu folosea prea mult în găsirea unei slujbe. Colegii mei erau nişte visători. Iar profesorii se asigurau că-i menţin în starea de reverie. Toţi erau încurajaţi să trăiască boem, să arate spre un cal şi să spună că e un dragon. În viziunea lui Qigu, şcoala era „un mediu de educaţie fertil şi necesar“, fiindcă „bunul-simţ ucide arta“.

Odată, după ce mi-am prezentat lucrarea, un film documentar despre prietena mea Joan Chen, am fost criticată

ca „ridicolă“ şi „comercială“. Până n-am deprins „aceeaşi limbă“, n-am fost acceptată şi respectată ca o „artistă serioasă“.

Am învăţat să mă prefac. M-am alăturat celorlalţi şi l-am aclamat pe compozitorul John Cage atunci când ne-a vizitat şcoala. Era celebru pentru faimoasele sale reprezentaţii scenice – stând nemişcat în faţa pianului timp de douăzeci de minute. Era foarte apreciat pentru faptul că executase o capodoperă fără să cânte nici o notă.

La cursul de istorie a cinematografiei, profesorul ne-a pus un film de trei ore bazat cu o singură scenă – o femeie curăţând cartofi într-o bucătărie. Era „un statement conceptual“, însă m-a adormit. Am visat că am rămas fără locuinţă. M-am trezit gândindu-mă: colegii mei ar putea obţine masă şi adăpost de la guvernul american, dar eu voi fi deportată înapoi în China.

Încă de la început, Qigu a ştiut să nu ia şcoala în serios. În schimb, a contactat galerii de artă. Şi-a înscris lucrările la competiţii naţionale şi internaţionale. Era întotdeauna optimist, calm şi bine dispus, chiar şi după refuzuri repetate. Profesorii şi colegii îl adorau. Cu o nuanţă de înţelepciune orientală, Qigu vorbea atent şi elegant. Prin comparaţie cu el, eu sunam ca o imbecilă. *Simbol, semnificat* şi *semnificant* erau termeni pe care îi foloseam în timpul criticilor. Ca să-mi compensez neajunsurile de limbaj critic, am încercat să deghizez această parte. Mi-am găurit blugii şi îi purtam cu genunchii la vedere. Mi-am pătat cu cerneală jumătate dintre haine, pretinzând că sunt inspirate de Jackson Pollock.

Eram la curent cu lucrările extravagante ale „artiştilor performeri“. Nimic nu mă mai surprindea. Mă strecuram afară de la cursuri când laudele unui profesor depăşeau orice măsură. Erau unele lucrări geniale, trebuie să recunosc, însă majoritatea erau o mizerie, inclusiv ale mele. „Merge orice“ însemna că puteai să scuipi şi să urinezi pe pânză şi să numeşti asta artă.

Am căutat alături de Qigu obiecte utile aruncate prin tomberoane şi pubele. Bântuiam străzile dosnice şi aleile din Bridgeport. Adunam saltele murdare şi mobilier fărâmat. Ajungând acasă, curăţam ce găsisem. Qigu se pricepea să repare mobilierul cu prenadez şi cuie. Până la venirea iernii, ne-am umplut cuibul cu lucruri găsite. În afară de saltele, aveam cadre de pat, cearşafuri, oale, ustensile de bucătărie, găleţi, taburete, scaune, mese, lămpi şi rafturi pentru cărţi.

Într-o zi, un prieten artist de-al lui Qigu a sosit din California, iar noi l-am luat de la aeroport. Stăteam pe locul din dreapta, cu Qigu în spate, în timp ce prietenul lui

conducea. Era o maşină puţin spaţioasă, aşa că mi-am tras scaunul în faţă ca să-i fac loc lui Qigu. Ca să încap la rândul meu, mi-am ridicat genunchii şi i-am sprijinit de bord. Când am ajuns în centru, Qigu conversa cu prietenul lui.

La intersecţia dintre Columbus Drive şi Jackson Avenue, prietenul lui Qigu s-a grăbit să mai prindă semaforul pe galben. Însă în ultima clipă s-a răzgândit şi a pus frână, căci se făcea roşu. Maşina din spatele nostru a intrat în noi. În urma impactului, Qigu şi-a pierdut cunoştinţa instantaneu. Nici unul dintre noi nu ştiam că trebuia să purtăm centura de siguranţă. Eu am fost norocoasă graţie poziţiei în care stăteam – sprijinită cu genunchii de bord, cu ceafa lipită de spătarul scaunului. Am ieşit din maşină, am alergat către o cabină telefonică şi am sunat la 911.

Qigu a supravieţuit, deşi doctorii nu erau siguri de măsura vătămării. Prieteni, profesori şi colegi l-au înconjurat în salonul de spital. Purta un guler cervical când l-am vizitat. Nu mă aşteptam să fiu tratată de parcă eram soţia lui, dar aşa s-a întâmplat. Asistentele şi doctorii m-au luat deoparte şi m-au informat în legătură cu starea lui. Un fizioterapeut m-a numit chiar doamna Jiang. M-am gândit să joc rolul până când el îşi revenea.

Qigu a ajuns dependent de mine după ce a ieşit din spital. Compensaţiile din partea companiei de asigurări de-abia acopereau costurile medicale. Şoferul care intrase în noi trăia el însuşi dintr-o pensie guvernamentală de handicap. Nu avea bunuri şi nici vreun venit şi deja fusese dat în judecată de pasagerii care fuseseră în maşină cu el. Cum Qigu nu avea nici un os rupt, durerea de gât de care se plângea a fost ignorată, iar pretenţiile lui, nebăgate în seamă.

Am mers înainte. La Festivalul anual al Bluesului din Chicago, am făcut portrete împreună cu Qigu. El desena, iar eu eram atentă să nu fim prinşi de poliţişti. Gâtul îi înţepenise atât de mult şi îl durea atât de tare, că nici nu mai putea să-şi mişte capul. Când mi-a dat grămezile de bancnote de un dolar ca să le număr, am izbucnit în lacrimi. Mă simţeam că soţia unui ţăran chinez care a făcut o avere la piaţă vânzându-şi cartofii. În ziua în care am făcut cei mai mulţi bani, ne-a prins poliţia. Fiecare dolar pe care l-am câştigat ne-a fost confiscat. În plus, am fost amendaţi pentru că lucraserăm fără permis.

Ca să economisim la facturile pentru încălzire, am izolat cu Qigu ferestrele apartamentului cu folii de plastic. Apoi, am folosit mai mult plastic ca să creăm un spaţiu interior de forma unui cocon, în colţul camerei de zi, chiar lângă radiator. Lăsam radiatorul în funcţiune zece minute pe zi.

Cinci minute dimineaţa, când ne trezeam, şi cinci minute noaptea, înainte să ne băgăm în pat. Am început să mă îngrijorez mai puţin în legătură cu deportarea şi cartea verde. Qigu m-a convins că nu exista nici un motiv să fiu speriată.

Începeam să-l ador pe Qigu, deşi din când în când eram confuză şi-mi puneam întrebări legate de felul în care judecam.

El nu voia să vorbească despre natura relaţiei noastre. Spunea că-i plăcea s-o păstreze „poetică“. Dezaproba cultura superficială a Americii. „Noi suntem din China şi avem valori şi principii diferite“, zicea Qigu.

I-am interpretat cuvintele ca pe un angajament personal. Mă făcuse să cred că el era opusul superficialităţii americane.

Câteodată, mă trezeam în toiul nopţii chinuită de îndoială. Mă întrebam dacă îmi sap propriul mormânt. Nu eram deloc femeia cu gândire liberală cum mă credea Qigu. Aveam ideile cele mai banale ale unei chinezoaice obişnuite. Îmi doream o familie, de exemplu. Ardeam să ştiu dacă însemn ceva pentru Qigu – dacă mă iubea destul cât să mă ceară în căsătorie în viitor. Problema mea cea mai mare era că nu consideram „poetică“ relaţia noastră.

Nesiguranţa mea în privinţa banilor îl deranja pe Qigu. Mi-a cerut să nu-l mai sâcâi, fiindcă niciodată n-avea să-l intereseze să ajungă chelner. „Bacşişurile n-o să te îmbogăţească“, zicea. Căuta alte modalităţi ca să aibă succes.

Qigu a discutat cu un broker de imobiliare din Chinatown, pe nume Kim Lau, un tip prietenos, de fel din Hong Kong. După ce s-a întors, nu s-a mai putut opri din vorbit despre „acont“. Ziceai că înnebunise.

Economisisem 9.000 de dolari de la numeroasele slujbe pe care le-am avut în decursul anilor. Qigu avea cam 2.000 de dolari.

„Kim Lau a spus că am putea pune banii laolaltă şi să înainteze un acont pentru o proprietate de reparat şi recondiţionat!“, a exclamat Qigu încântat. Şi-a suflecat mânecile şi şi-a încordat muşchii anemici. „Am stabilit o întâlnire cu domnul Kim Lau, să auzi şi tu ce are de zis.“

Pancarta de agent imobiliar a lui Kim Lau era cea mai mare din Chinatown. Noul lui birou era la intersecţia dintre Halstead şi 31st Street. Doamna Lau era recepţioneră şi secretară. Domnul Lau avea un zâmbet minunat care te dezarma. Cu părul frezat îngrijit, purta un costum gri cu cravată. În timp ce vorbea, ochii lui mici se mişcau cu neastâmpăr în toate direcţiile dincolo de ochelari. După ce

Qigu i-a descris situaţia noastră şi l-a întrebat ce părere are, Lau a exclamat:

— Mă bucur că aţi hotărât să veniţi la mine!

S-a jucat cu degetul prin aer, făcându-i semn soţiei să-i dea un calculator.

Qigu şi cu mine îl urmăream fascinaţi. *Domnul Lau nu arată ca un pungaş, însă ar putea fi unul*, m-am gândit.

Mi-am amintit de cum fusesem înşelată şi cum pierdusem 300 de dolari. Eram hotărâtă să nu mă încred orbeşte din nou.

Domnul Lau a spus că putea să înainteze acontul cu banii pe care îi aveam. Oricum, dificultatea era să obţinem un împrumut.

— Orice bancă vă va considera „de mare risc“ fiindcă nu aveţi slujbe obişnuite, a spus domnul Lau. Probabil n-o să vă calificaţi nici pentru un împrumut cu o dobândă mare, de 10%. Banca pur şi simplu vă va respinge cererea.

— Vreţi să spuneţi că nu puteţi face nimic? l-a întrebat Qigu.

Domnul Lau a zâmbit dând calculatorul la o parte.

— Întotdeauna se găsesc modalităţi.

Ne-a spus că se gândea la un cămătar privat, o femeie din Taiwan pe care o chema doamna Mei.

— Ceea ce băncile americane nu ştiu este faptul că în majoritatea cazurilor chinezii îşi onorează datoriile. Doamna Mei vă va încasa o dobândă mai mare decât o bancă americană, de 13%, însă veţi obţine împrumutul!

Zâmbind, domnul Lau s-a interesat în legătură cu datele fiecăruia. Voia să ştie în ce fel de relaţie suntem.

— Prieten-prietenă, într-o relaţie, logodnici?

Qigu i-a spus că trăiam împreună.

— Asta sună a relaţie stabilă, a zis domnul Lau. Altfel, doamna Mei nu v-ar fi împrumutat banii. Trebuie să fiţi un cuplu. Aţi vrea s-o conving pe doamna Mei în legătură cu împrumutul?

Nu ne venea să credem, mie şi lui Qigu, că noi chiar „vânam case“ în America. Domnul Lau ne-a arătat cotele lui. Era incitant şi înspăimântător în acelaşi timp.

Câteva zile mai târziu, ne-a arătat un apartament pe jumătate gol, aflat pe South Union Street. Avea cinci camere, trei în faţă şi două în spate.

— Preţul reflectă starea în care e, a zis domnul Lau. Are nevoie de reparaţii, aşa că se vinde la un preţ mic de 56.000 de dolari, ceea ce este rezonabil. Proprietarul e nerăbdător.

Am ieşit amândoi din biroul domnului Kim Lau cu capetele bâzâind. Ne-am imaginat că dacă am fi reparat

clădirea şi am fi închiriat toate camerele, am fi fost capabili nu numai să plătim datoria către doamna Mei, dar am fi putut să trăim în una dintre camere gratis.

— Ar fi ca şi cum am fi din nou pe câmp la muncă, am zis. Cu diferenţa că am munci pentru noi.

— Ar fi un vis american îndeplinit! a fost de acord Qigu.

A doua zi, domnul Lau a sosit cu veşti bune. Doamna Mei acceptase să ne acorde un împrumut cu dobândă mare. Ne-am dus în biroul domnului Lau ca să încheiem procesul tranzacţiei imobiliare. Părea ceva fantastic. Ne-am întâlnit cu doamna Mei, o doamnă bine îmbrăcată, elegantă, cu păr permanent, iar apoi ne-am dus din nou împreună la micuţa firmă. Domnul Lau ne-a îndrumat pas cu pas. Am semnat document după document. Am renunţat la inspecţii şi asigurări fiindcă nu mai aveam finanţe. Ne-am închipuit că, din moment ce ştiam că imobilul are nevoie de reparaţii, ar fi înţelept să economisim, ca să putem plăti materialele şi instrumentele necesare.

Mi-am dat seama că nu era o problemă neînsemnată. Mă deranja că relaţia mea cu Qigu nu avea un nume. El spunea că era o investiţie de sudare. Intrasem în afaceri împreună. Mi-a promis că dacă aveam să ne despărţim, indiferent de motiv, nu ar lua înapoi decât cei 2.000 de dolari iniţiali ai lui.

— Am împărţi profitul jumate-jumate, în caz că vom avea. Nu îţi mai face griji, Anchee, a spus Qigu bătându-mă pe umăr. Suntem chinezi, stilul american nu ni se potriveşte. Lucrurile materiale nu ar trebui să fie niciodată un element hotărâtor în relaţia noastră.

Simţeam că nu am nici un motiv să nu mă încred în Qigu. La urma urmei, era bărbatul cu care mă culcam. Voiam să cred că ne construiam un cămin împreună. M-am convins că era de neclintit în felul de a fi chinezesc şi prea timid să spună „Te iubesc“. Am preferat să mă gândesc că îşi manifesta iubirea prin acţiuni. Împreună, aveam o datorie de 50.000 de dolari! Nu putea să existe o legătură mai puternică.

Totuşi, nesiguranţa mă bântuia ca o fantomă. După toate cele întâmplate, încrederea în mine se zdruncina. Am început să-mi pun întrebări. De ce nu-l puteam privi pe Qigu în ochi şi să-l întreb: „Mă iubeşti?“. Am încercat o dată, cu patos, iar el mi-a zis că sunt ridicolă.

— Mai bine să nu pronunţi, mi-a spus.

Cuvântul *iubesc* suna ironic, superficial şi batjocoritor la adresa Chinei, eram de acord.

— Ştii ce sentimente am pentru tine, mi-a zis Qigu, şi ştiu ce sentimente ai tu pentru mine. Nu e destul?

Cu toate acestea, îmi doream să am curajul să-i cer să explice la ce se referea. Nu am făcut-o, pentru că îmi era frică să nu ucid „poezia“. Şi eu, şi Qigu veneam dintr-un loc unde ne îngropaserăm amintirile. Iubeam cântecul „The Way We Were“. Când amintirile devin prea dureroase să ţi le aminteşti, cea mai bună cale să le faci faţă e să uiţi pur şi simplu c-au existat vreodată.

Într-o zi, după cină, i-am cerut lui Qigu să-mi povestească despre prima lui iubire. Nu-mi mai vorbise despre asta. S-au cunoscut la colegiu, în China. Ea avea nouăsprezece ani, iar el, douăzeci şi doi. Ea era din provincia Sichuan, dintr-o familie de ţărani. Au fost nevoiţi să se despartă fiindcă el voia să plece din ţară în America. I-a spus că nu voia s-o rănească. Totuşi, relaţia a continuat. Dragostea a rezistat până când el a obţinut viza pentru America. Ea a primit rău veştile. A încercat să-l felicite, însă, în loc de asta, a izbucnit în lacrimi.

Qigu vorbea şoptit la lumina lămpii. Parcă spunea povestea cuiva. Pauzele dintre silabe îi trădau emoţia. În vocea lui controlată se simţea durerea. A insistat că n-a suferit, fiindcă se pregătise de mult şi ştia că urmează să plătească un preţ pentru plecarea în America.

În iubirea lor blestemată s-a petrecut un moment definitoriu. Cu două săptămâni după ce se despărţiseră, fata şi-a făcut apariţia în apartamentul lui. I-a spus că se logodise, că urma să se căsătorească şi că avea să se întoarcă în provincie. I-a cerut să mai stea împreună pentru o ultimă dată, pentru a-şi lua rămas-bun. În acea noapte, i-a oferit darul ei – s-au culcat pentru prima oară. Ea credea că acest fapt le va permite să găsească apropierea.

— Apoi a spus ceva ce n-am să uit niciodată, şi-a amintit Qigu. A zis: „Îmi doresc să nu te fi iubit niciodată“.

— Dar tu? am întrebat. Ţi-a părut rău că ai iubit-o?

— În zen şi taoism găseşti învăţături despre asta, a spus Qigu. Există o cale prin care să înduri povara. Lasă viaţa să ţi se întâmple. Las-o. Nu încerca să-i rezişti. Vei învinge nefăcând nimic ca individ. Doar atunci când nu faci nimic faci totul. Să nu faci nimic e ceva înţelept. E cea mai bună cale să faci faţă tragediei. Doar nefăcând nimic poţi supravieţui.

— Aşadar ai lăsat lucrurile să se întâmple? l-am întrebat.

— Da. Ea a insistat.

— Dar ce vrei să spui prin „să nu faci nimic“? Întrebarea mea e: ai iubit-o?

— Nu ştiu, sincer să fiu. Mi-a fost frică să iubesc. A trebuit să-mi antrenez mintea.

Qigu se întinse după lampă şi întoarse lumina dinspre el.

— Nu sunt singurul care s-a sacrificat, a continuat cu o voce calmă. Cunosc atât de mulţi care fie au renunţat la relaţiile lor, fie au rămas singuri timp de patru ani în colegiu. Totul ca să-şi urmeze visul de a veni în America.

M-am întrebat dacă aş fi făcut la fel în locul fetei aceleia.

— E mai puţin dificil când un astfel de sacrificiu este aşteptat şi împărtăşit, a conchis Qigu. La fel ca în război, vor fi daune. Nu poţi s-o iei personal.

— Dar *este* personal.

— Asta e ironia vieţii.

— La fel era şi în taberele de muncă, am oftat. Ca să poţi să te întorci în oraş, mulţi îşi sacrificau relaţiile. Oamenilor le era frică să se îndrăgostească, fiindcă despărţirea era de nesuportat.

— Exact, tragedie, a plutit vocea lui Qigu în întuneric. Totuşi, viaţa continuă. Întotdeauna continuă.

Reuşise el să treacă peste întâmplare? O uitase pe fată? N-aveam nevoie să aud răspunsul. Îmi dădeam seama că era încă prins în amintiri. La fel şi eu. Îmi doream să mă pot păcăli. Eram ca tricourile vopsite de două ori. Un nou înălbitor nu ajută să speli vechiul model. Imaginile adânc imprimate continuă să iasă la suprafaţă.

Qigu a spus că în propria lui evaluare, dragostea însemna speranţă, iar visele erau însuşi norocul.

L-am rugat să dezvolte.

— O rată a divorţului de 50% în America înseamnă că jumătate din populaţie este dezamăgită de viaţa amoroasă. Oamenii continuă să fie nepăsători, mâncând, bând, dormind, pârţâindu-se etc. Hai să lăsăm viaţa să fie! De-asta artiştii sunt adunătura cea mai fericită. Ei aleg să nu aibă de-a face cu ABC-ul vieţii. Artiştii refuză să se comporte în conformitate cu regulile XYZ ale societăţii. Un artist trăieşte în sfera imaginaţiei lui. Arta este cea mai bună religie. Este ca opiumul, însă fără efecte secundare.

Am simţit cum o iau de la capăt cu dezacordul faţă de Qigu. Voiam ca viaţa mea să fie o poveste de dragoste. Voiam să fiu în stare să-i spun lui Qigu „te iubesc“ şi voiam ca el să-mi răspundă cu aceleaşi cuvinte.

Îndoiala era acolo. Nu putea fi alungată. Continua să mă deranjeze. Mă făcea să mă simt necinstită. N-ar fi trebuit să

mă simt de parcă alunecam pe coji de pepene. Avea să fie mai bine dacă reuşeam să mă opresc. Trebuia să-mi înfrunt laşitatea. Cel mai bun lucru pe care-l puteam face era să preţuiesc adevărul, indiferent de cât de urât şi de chinuitor era. Adevărul avea să ducă la adevărata frumuseţe. Ar fi fost cel mai bun cadou atât pentru mine, cât şi pentru Qigu.

— Arta vorbeşte despre ambiguitate, a spus Qigu.

Însă eu nu vedeam nici un fel de frumuseţe în ambiguitatea relaţiei noastre.

Cu toate acestea, mi-am continuat călătoria pe coajă de pepene, fără ruşine şi iresponsabil. Realitatea era că n-aveam curaj să înfrunt adevărul. Nu aveam încredere că sunt capabilă să supravieţuiesc în America pe cont propriu. Am lăsat frica să mă pătrundă.

Trecuseră cinci ani, iar cartea verde rămăsese un vis. Nu mai vedeam lumina de la capătul tunelului. Îmi doream să mă târâi în patru labe. Făcusem ceea ce părinţii mei mi-au spus să nu fac niciodată. Acum trăiam cu un bărbat care nu-mi era soţ şi eram înglodată în datorii, cu mult mai mari decât şi-ar fi putut închipui ai mei.

Qigu fusese decent în comparaţie cu alţi pretendenţi. Păream că atrag bărbaţi cu probleme: inadaptaţi social, alcoolici, oameni însuraţi. *Câţiva metri de pământ şi o fermă de vaci, soţul şi copiii fac o femeie fericită* erau versurile unui cântec folk chinezesc pe care îl iubeam. Mă rugam să-i par lui Qigu de ispravă. În afară că mă culcam cu el, încercam să-i dovedesc că pot şi să întreţin o familie din ce câştig, şi să fiu gospodină.

Nici măcar când ieşeam goală de la duş nu-l excitam pe Qigu. Îmi doream să ştiu unde anume greşeam. Mama mă învăţase că „dacă eşti drăguţă cu bărbatul tău, şi el va fi drăguţ cu tine“. Nu mă puteam abţine să mă gândesc câteodată că el nu trecuse încă peste despărţire. O iubise pe fata la care renunţase; cu timpul aveam să aflu că era vorba de mai mult decât o fată. Trăiam ca un cuplu în vârstă. Qigu discuta cu mine orice îi trecea prin minte în timp ce stătea pe budă, iar eu îmi făceam curat în poşetă şi număram monedele de pe podea.

Atunci când l-am întrebat dacă lua în calcul să aibă copii, a răspuns:

— Eu vreau să dau naştere artei.

Cum de am ales nu doar să nu-l aud, dar şi s-o iau ca pe glumă?

— O să fii un tată bun, îmi amintesc că i-am spus. O să te răzgândeşti cu timpul.

Când domnul Lau ne-a felicitat în legătură cu încheierea tranzacţiei, am început să mă panichez. Nu mă puteam gândi decât că n-o să fim capabili să plătim ipoteca. Ar fi fost de-ajuns ca un singur chiriaş să nu-şi plătească partea. Noi nu aveam bani de rezervă. Ca să facem economii, trăiam cu cutii de tăieţei, la preţ de un dolar şapte pachete. Qigu credea că lucrurile bune se vor întâmpla numai dacă mă relaxam. Mi-a reamintit că tocmai ce ne cumpăraserăm un Chevrolet uzat la 65 de dolari, un chilipir. De fapt, nu fusese o achiziţie adevărată. Un prieten creştin de-al lui Qigu, cunoscut la o biserică, ne-a donat maşina ca să ne ajute în numele Dumnezeului său. Însă eu nu-mi puteam lua gândul de la plata ipotecii, a taxelor proprietăţii şi a cheltuielilor de întreţinere.

A doua zi după ce am cumpărat proprietatea, am descoperit că în camerele libere locuiau doi vagabonzi graşi. În curte lăsaseră căruţuri de cumpărături furate de la magazine alimentare. I-am găsit beţi într-o cameră plină cu resturi de pizza, sticle de tărie goale, doze de suc şi mucuri de ţigări împrăştiate pe podea. Vagabonzii s-au plâns că nu aveau apă la dispoziţie. Toaleta era înfundată cu resturi. Întrucât clădirea nu fusese încălzită cum trebuie pe timpul iernii, ţevile de apă crăpaseră.

Le-am dat vagabonzilor trei zile să părăsească proprietatea noastră. Le-am explicat că trebuia să reparam casa.

— Sigur, sigur, au zis ei.

Starea celor trei camere din faţă era mai rea decât păruse iniţial. În încăperea de la subsol stătea un cuplu de pensionari, Bruno şi Helen, care erau tot timpul beţi. Helen i-a spus lui Qigu că ea şi Bruno aveau alcool în sânge moştenit de la strămoşii lor irlandezi.

— Bruno trebuie să bea-ntr-o zi o duzină de beri amestecate cu tărie, altfel nu poate funcţiona.

Bruno a replicat că se-ntâmpla aşa din cauză că avea de-a face cu o scorpie ca Helen.

— Ea e alcoolică de când a ieşit din mă-sa.

Camera puţea. Bruno şi Helen nu-şi plimbau niciodată câinele, pe nume Washa. Era rău, sălbatic şi agresiv. Ar fi atacat pe oricine şi dădea ture pe maidanul de lângă clădirea noastră. La prima noastră întâlnire, Washa m-a muşcat prin pantaloni şi mi-a lăsat urme de colţi pe coapsă.

Duhnind a alcool, Helen ne-a zis că ea şi Bruno trăiau acolo din ziua în care se luaseră. Aveau o fiică necăsătorită, de douăzeci şi cinci de ani şi însărcinată, care locuia cu ei.

Tatăl copilului era un mexican şofer de camion pe care ei nu-l acceptau ca ginere. Nu ştiam că astfel eram avertizaţi că noi o să plătim pentru înlocuirea geamurilor. Ginerele le spărsese trăgând cu gloanţe.

O italiancă în vârstă, pe nume Maria, şi fratele ei, John, amândoi de aproape şaptezeci de ani, ocupau camera de deasupra lui Bruno şi Helen. Stăteam în bucătăria lor curată, dar nu înţelegeam o iotă din ce spuneau. Abia când Maria s-a culcat pe podea şi a început să imite o insectă târându-se ne-am dat seama că se plângeau de gândaci.

Qigu şi cu mine ne-am oferit să cumpărăm otravă de gândaci, nu ştiam ce altceva să facem. Maria a clătinat din cap cu violenţă. Cu ajutorul fratelui ei, s-a suit pe un scaun şi s-a întins spre bufet. A scos afară o pungă de plastic plină cu otravă de gândaci. John ne-a arătat prin semne că voia să deschidă ferestrele, dar nu putea, fiindcă ramele putreziseră. Qigu a promis că le vom rezolva problema cât de curând.

La etajul al treilea locuiau doi mexicani, Alfonso şi José, care ştiau doar câteva cuvinte în engleză. Ne-au spus că o mărire a chiriei nu era corectă fiindcă familiile lor nu locuiau cu ei şi că foloseau camera numai ca să doarmă după serviciu.

Qigu şi cu mine le-am spus că n-aveau decât să se mute dacă li se părea nerezonabilă chiria noastră. Am scos în evidenţă că, şi mărită, chiria noastră era cea mai mică de pe stradă. Alfonso ne-a spus că ştia deja şi că de aceea nu se mutau. Ne-a mai spus că sistemul electric al clădiri era mort.

— Scoate nişte pocnete, a spus.

După ce vagabonzii au plecat, am început să debarasăm afară, în spatele clădirii, gunoiul pe care îl lăsaseră. În timp ce eliberam dulapurile şi rafturile, am descoperit o grămadă de albume cu fotografii ale unei familii de albi, pe parcursul mai multor generaţii. Era întreaga poveste a vieţii cuiva: peste douăzeci de albume atent aşezate, marcate şi datate. Nu înţelegeam de ce le-ar fi lăsat cineva în urmă când s-a mutat.

Le-am strâns amândoi şi le-am pus în cutii, lângă cele de gunoi. Speram că vecinii le vor vedea şi vor lua legătura cu persoana care locuise aici. Zilele au trecut şi nimeni n-a sosit să ceară albumele. Maşina de gunoi a oraşului a venit şi a plecat, lăsând cutiile neatinse. M-am simţit groaznic când a început să plouă. Mă durea să ştiu că fotografiile vor fi distruse. Le-am pus înapoi în cutii cu Qigu şi le-am cărat înăuntru. După ce s-a oprit ploaia, am scos din nou albumele afară. Ne-a luat o vreme să realizăm că nu era nimeni interesat să le ia. Mă răscolea că nouă ne revenea decizia să aruncăm acele amintiri preţioase.

Ne-am aşezat pe podea şi le-am răsfoit, unul după altul, de parcă erau ale noastre. L-am auzit pe Qigu oftând în timp ce întorcea paginile.

— Se pare că familia era din Polonia. Uite-i aici pe străbunicul şi străbunica. Probabil că ei au fost prima generaţie de imigranţi, exact ca noi.

— Pe măsură ce familia a crescut, au început să se îmbrace mai bine, am băgat de seamă. Aproape că pot să-mi imaginez cum şi-au construit vieţile în America.

— Păcat că nici un muzeu n-ar lua albumele, a zis Qigu. Este istorie americană adevărată.

Ne-am anunţat proprietarul din Parnell Street că luna următoare ne vom muta. Ne-a întrebat dacă nu cumva cunoaştem alţi studenţi chinezi interesaţi să închirieze apartamentul. Spunea că am fost nişte chiriaşi excelenţi şi că ne va simţi lipsa.

După cină, m-am întors cu Qigu la proprietatea noastră. Discutaserăm cât ne-ar costa să angajăm un electrician autorizat. Am hotărât că singura variantă era o investiţie.

— Focul ar fi un pericol serios dacă încercăm să reparăm singuri problemele electrice, i-am spus lui Qigu.

Nu mi-a venit să-mi cred ochilor: în timp ce pronunţam *focul*, proprietatea noastră era în flăcări. La fel ca într-un film despre dezastre, acoperişul ardea. Fumul ieşea din partea din spate a clădirii, de acolo unde locuiseră cândva cei doi vagabonzi.

Bruno a ieşit în fugă din camera lui în pijamale. Helen îşi flutura braţele şi-şi striga soţul. Am auzit alarma pompierilor în depărtare. *Nu poate fi proprietatea noastră!* am strigat către Qigu. *Abia ce am cumpărat-o şi nu avem nici asigurare!*

Ne-am uitat încă o dată la numărul casei şi am rămas şocaţi realizând că într-adevăr era a noastră.

Le-am spus poliţiştilor că noi eram noii proprietari şi că acolo locuiau doi vagabonzi, fără permisiunea noastră. Ofiţerul de poliţie ne-a informat că nu găsiseră pe nimeni înăuntru. Nu exista nici un martor care să dovedească cine a provocat incendiul.

— Cum rămâne cu cărucioarele de cumpărături lăsate în curte de vagabonzi? am întrebat.

— Îmi pare rău, doamnă, cărucioarele nu pot fi considerate o probă validă.

Ofiţerul de poliţie ne-a zis că regretă că nu poate face nimic să ne ajute.

Câteva săptămâni mai târziu, unul dintre vagabonzi s-a întors să-l viziteze pe Bruno. Au băut amândoi în curte. Au râs împreună şi au azvârlit dozele goale de bere în căruţul de cumpărături. Mai târziu, după o ceartă cu soţul ei, Helen mi-a zis că vagabondul recunoscuse faţă de Bruno că el pornise incendiul.

20

Ne-a luat un an întreg să reparăm apartamentul distrus de foc. Am dormit în pod. Nu aveam bani să cumpărăm unelte electrice şi nu ne permiteam să angajăm ajutoare. Am fost nevoiţi să învăţăm să facem totul noi înşine. Ca să ne păstrăm statutul legal, ne-am continuat cursurile. Luam lecţii individuale ca să câştigăm timp.

Depozitele de cherestea locale şi magazinele de unelte au devenit sălile noastre de clasă din viaţa reală. Am învăţat totul despre repararea unei case vechi. Am îndepărtat partea de acoperiş răzbită de foc. Era mult mai simplu să dărâmi pereţii şi să scoţi afară molozul decât să tragi placajele de opt pe patru, groase de opt centimetri. Ironia era că munca pe câmp în China mă pregătise. Eu am cărat obiectele mai grele fiindcă lui Qigu nu i se vindecase încă gâtul în urma accidentului de maşină. Gulerul cervical ajunsese gri de la praf.

Când a venit rândul să punem placajele peste rama acoperişului, mi-a fost frică să nu cad. M-am încurajat spunându-mi că Qigu nu se descurca singur. Era o zi cu vânt. Genunchii îmi tremurau continuu. Vedeam aleea îngustă aflată cu trei etaje mai jos. M-am imaginat căzând, trupul meu lovind betonul. Acoperişul era foarte înclinat. Qigu avea nevoie de mine să ţin, să glisez şi să împing plăcile la locul lor, iar apoi să bat cuiele.

Qigu a venit cu ideea să-mi leg un cordon în jurul mijlocului, pentru protecţie. Am făcut-o, însă problema era greutatea. Nu aveam destulă forţă să ridic plăcile acelea mari. Am încercat în mai multe feluri şi tot n-am reuşit. În cele din urmă, Qigu a telefonat unui prieten de la universitate care era tâmplar. Acesta a sosit să ne uşureze munca. Cu doi bărbaţi lucrând împreună pe acoperiş şi cu mine ca ajutor, am reuşit să punem acoperişul înainte de prima ninsoare.

Până în decembrie, am terminat de curăţat interiorul ars – pereţii, ferestrele, băile şi bucătăria. Eu purtam mască, o cască de duş şi mănuşi. Hainele ajunseseră mizerabile. Glumeam că aveam amândoi nările înnegrite ca două hornuri, chiar dacă purtam măşti. Părul lui Qigu se umpluse de praf.

Într-o zi mi-a intrat ceva în ochi. Durea ca naiba şi timp de câteva zile am lăcrimat continuu. Ochiul drept mi s-a înroşit şi se umflase, iar frecatul înrăutăţea situaţia. Am continuat pe jumătate oarbă.

Am cumpărat unelte la mâna a doua din târgul de vechituri de pe Maxwell Street din Chicago. Am reuşit să găsim un fierăstrău electric şi un burghiu electric. După aceea, ne-am dus la depozitul de cherestea şi ne-am încărcat maşina cu materiale de construit. Acolo, la o tejghea mică, am mâncat de prânz hotdog polonez. Lui Qigu îi plăcea ceapa la grătar. Îi plăcea să-i spună vânzătorului: „Cu multă ceapă, te rog“. Niciodată nu mai mâncaserăm ceva atât de delicios.

Uitându-mă la Qigu cum muşcă zdravăn din hotdogul lui polonez, m-am trezit cuprinsă şi eu de bucuria de pe figura lui.

Îmi plăcea sentimentul că lucram ca o echipă. Când a venit timpul să ne ocupăm de instalaţia sanitară, am devenit parteneri în delicata muncă a sudării. În timp ce Qigu pregătea interiorul unei garnituri cu o perie de sârmă rotundă, eu curăţam cu buretele metalic exteriorul ţevii. „Ai grijă la marginile ascuţite“, spunea Qigu.

Aşteptam ca el să măsoare şi să taie ţeava, apoi îmbinam garniturile. După ce Qigu aplica pasta de lipit, aprindeam torţa cu propan şi i-o dădeam lui.

Între timp, băgam rapid câţiva centimetri de pastă în gaură. Qigu ţinea flacăra îndreptată către partea din mijloc a garniturii. Aştepta până ce pasta de lipit începea să sfârâie.

Priveam cum, topită, pasta se scurgea în gaură. În clipa în care Qigu striga „Acum!“, ştergeam surplusul cu o cârpă.

În momentele când Qigu încălzea garniturile cu torţa cu propan, când aşteptam ca pasta să sfârâie, ca lichidul de lipit să unească îmbinările din cupru, simţeam în inima mea că sunt acasă.

Adoram felul în care Qigu privea absorbit flama. Îi găseam concentrarea atractivă, ba chiar seducătoare. Înfofoliţi în haine de iarnă, ne mişcam ca doi urşi polari printr-o pădure de ţevi de cupru. Frigul din cameră îi înroşise nasul lui Qigu. Îmi aduc aminte că mă gândeam: *Pot să-l sărut chiar acum*. Poate că n-o să fie niciodată bogat, însă

avea să aibă parte de dragoste din plin. Am început să-l văd pe Qigu ca pe un fermier ideal care-şi ara neobosit pământul, iar eu voiam să-i fiu nevastă.

*

Chevroletul de 65 de dolari ne-a fost de folos, deşi luminile din faţă şi din spate nu mai funcţionau. De fiecare dată când conduceam, trebuia să instalez becuri din casă şi, de fiecare dată când mă întorceam acasă, le scoteam. Într-o zi am uitat să sting luminile după ce am parcat, iar bateria a murit. Am luat o amendă de la poliţie. Înainte să economisim destui bani ca s-o achit, am mai primit una. Un vecin ne-a raportat la administraţia oraşului că umpleam lăzile de gunoi cu moloz. Nu ştiam că era ilegal. Eram deprimată din cauza pierderii banilor. Qigu a încercat să mă înveselească cu povestea călăreţului chinez – calul bărbatului fugise, iar acesta era mâhnit din cauza pierderii; însă, în timp ce vântul îi purta suspinul, calul s-a întors cu o boccea nouă frumos împachetată.

Chiar după ce camionul cu cherestea a descărcat o mulţime de panouri de opt pe patru în faţa curţii, s-a anunţat o perioadă de ploi. Timp de trei zile, am cărat cu Qigu panourile la etajul al doilea. Eram extenuaţi şi frustraţi de lipsa noastră de eficienţă. Coloana mea, vătămată de pe vremea când munceam în tabără, a început să doară. Qigu trebuia să îndure durerea de la gâtul rănit. La sfârşitul zilei, de-abia ne mai puteam mişca. Totuşi, nu ne permiteam să renunţăm, fiindcă ploaia se îndrepta spre noi.

Ne-am simţit recunoscători când doi străini, doi bărbaţi albi aflaţi în trecere, s-au oferit să ne ajute. Au promis că pentru 90 de dolari aveau să care restul panourilor pe scări. Ca să ne arătăm recunoştinţa, i-am oferit fiecăruia câte 20 de dolari bacşiş de îndată ce au terminat munca. În dimineaţa următoare, am rămas şocaţi să descoperim că fereastra de la subsol fusese spartă şi toate materialele de-acolo dispăruseră.

Peretele lateral exterior aveam să-l instalăm în toiul iernii. Stratul de zăpadă ajunsese de aproape un metru. Auzeam muzică de Crăciun din casa vecinilor. M-am apucat să lucrez cu Qigu şi ne urcaserăm amândoi pe câte o scară de aluminiu. Vântul bătea cu putere. Fiindcă spaţiul dintre clădiri era extrem de îngust, scările fuseseră rezemate de perete la aproape 90 de grade. În timp ce ridicam cu Qigu peretele lateral, scara mea a început să alunece într-o parte. A

trebuit să ne corectăm amândoi poziţia, ca nişte acrobaţi, ca să ne menţinem echilibrul.

Mi-am încleştat dinţii continuând. Qigu m-a pus să ţin placa în timp ce bătea cuiele din partea lui, apoi urma să le bat eu în partea mea. Lucram fără oprire. Pe măsură ce se întuneca, vântul a început să bată mai tare. Îmi era greu să iau un cui de şase din buzunar, să-l ţin între buze, apoi să mă caţăr în timp ce mă luptam să asigur stabilitatea scării. După ce mi-am găsit poziţia, am ţinut de placă cu o mână şi m-am întins în spate după ciocan.

Am simţit cum scara începe să alunece sub mine. Totul s-a petrecut rapid. Înainte să scot un sunet, m-am prăbuşit odată cu scara. Era ca într-un film în care imaginile se derulau cu încetinitorul. Cădeam de la etajul trei în timp ce încercam să dau drumul plăcii, de frică să nu-l trag şi pe Qigu.

Am ajuns jos. Din fericire, zăpada groasă mi-a amortizat căderea. Pe moment n-am putut să mă mişc.

— Ai păţit ceva? l-am auzit pe Qigu strigând. Anchee, răspunde-mi! Te rog, spune-mi dacă trăieşti!

Ştiam că nu murisem, fiindcă încă auzeam muzica de Crăciun de la vecini, însă nu puteam vorbi. Qigu a coborât de pe scară şi m-a luat în braţe.

În mod ciudat, m-am simţit fericită.

— Cum îndrăzneşti să zâmbeşti! a ţipat Qigu în chineză, schimonosit la faţă. M-ai speriat de m-a luat naiba!

M-am întors în China să-mi vizitez familia în vara lui 1989. Studenţii începuseră să se adune cu miile în Piaţa Tiananmen. Cereau instaurarea democraţiei, iar atmosfera era încărcată. M-am întâlnit cu un fost coleg din şcoala generală, acum unul dintre liderii studenţilor. A încercat să mă convingă să mă alătur grevei foamei pe care o organiza în Beijing. Stând în faţa lui, mă gândeam că individul fusese întotdeauna un oportunist. Mă simţeam jignită de viclenia lui. Îmi repugna interesul lui să atragă atenţia presei internaţionale, orice sacrificiu ar cere. „Democraţia are un preţ! îmi tot spunea. Ca masele să se trezească, trebuie să curgă sânge. Nu vom renunţa până nu vom obţine ce ne dorim.“

Ceea ce-şi dorea el era să aibă putere. Ştiam sigur fiindcă pe vremuri, în şcoala generală, fusese liderul Gărzilor Roşii. Când vorbea despre sânge şi moarte, nu se referea la ale lui.

Istoria şi-a urmat cursul, iar mişcarea de protest a fost zdrobită. S-a lăsat într-adevăr cu sânge şi moarte. M-am

amărât nu din pricina faptului că guvernul împuşca oamenii pe care îi reprezenta, ci a liderilor studenţilor care au zburat în vest cu vize americane şi europene emise dinainte: îşi abandonaseră tovarăşii să fie măcelăriţi.

Mama m-a văzut, însă nu-şi credea ochilor. Stătuse rezemată la aceeaşi fereastră ani de zile visând la întoarcerea mea acasă. Am strigat-o din toţi rărunchii: „Mamă!“.

Încremenită de neîncredere, mama nu a răspuns. Altcineva a apărut în spatele ei. Tata. Bătrânul s-a luminat la faţă şi mi-a făcut semn cu mâna. L-am auzit strigându-i mamei: „Nu visezi! Anchee este aici!“. Imediat, mama a dispărut din faţa ochilor mei. De fericire, se prăbuşise la podea.

N-a fost uşor să le explic părinţilor de ce mă întorsesem în China. După ce eşuasem să obţin de lucru în America, am realizat că singurul mod prin care îmi puteam găsi o slujbă era să inventez eu una.

Ideea mi-a venit urmărind popularul serial american *Dynasty*. Dacă aş putea să scriu un serial TV cu studenţi chinezi care trăiesc în America, ştiam că ar avea audienţă în China. Aş fi putut să scriu scenariul şi s-o conving pe prietena mea Joan Chen să joace rolul principal. Poate că aş fi găsit o companie americană interesată de publicitate în China care să sponsorizeze serialul. Mi-aş fi putut contacta unul dintre foştii şefi de la film din China să participe la scenariu şi să transmită serialul în China – în felul acesta, aveam să-mi inventez o slujbă.

Am întâlnit un tânăr de culoare la şcoală, pe nume Eric, care lucra pentru o micuţă companie de producţie de film din Chicago. I-a plăcut ideea atât de mult, încât mi-a aranjat o întâlnire cu şeful lui, ca să-i prezint ideea.

Domnul R., şeful casei de producţie, a fost încântat de propunerea mea. Mi-a spus că unul dintre clienţii lui era o corporaţie importantă. Avea să le prezinte ideea sponsorizării, iar eu trebuia să concep o descriere detaliată a serialului. Câteva întâlniri mai târziu, corporaţia şi-a trimis reprezentanta, pe domnişoara K., să discutăm. Am venit cu sugestia ca domnul R. şi domnişoara K. să mă însoţească în China ca să studieze posibilitatea turnării filmului, iar ei au fost încântaţi.

L-am contactat pe domnul Chong, pentru care lucrasem cândva. Acum era şef la Întreprinderea Cinematografică din Beijing. Am aranjat mai multe convorbiri telefonice între domnul Chong, domnul R. şi domnişoara K. Traduceam ce spunea domnul Chong.

— Părţii chineze i-ar conveni să fie plătită în dolari americani pentru echipamentul şi munca puse la dispoziţie.

Domnişoara K. a vrut să afle dacă serialul va fi televizat în China.

— Domnul Chong nu crede că va fi o problemă, cât timp filmul nu va fi îndreptat împotriva Partidului Comunist.

S-a stabilit o călătorie în China pentru o întâlnire personală cu domnul Chong. În ziua de dinaintea plecării noastre, Eric a venit la mine arătând distrus.

— Mi-au anulat biletul. Au spus că nu-i nevoie să vin şi eu. M-au păcălit amândoi. Am nevoie de ajutorul tău.

Pentru prima dată eram martora unei trădări în spaţiu american. M-am dus la domnul R. şi i-am spus că nu l-aş fi cunoscut dacă nu m-ar fi introdus Eric.

— N-o să vă însoţesc în China dacă Eric nu va fi la bordul avionului. Şi nici n-o să aibă loc vreo întâlnire cu domnul Chong.

Domnul R. nu a avut de ales şi i-a permis lui Eric să vină în China.

Pentru a-şi întâmpina oaspeţii americani, domnul Chong a organizat un banchet luxos. Asemenea unui rege local, a inaugurat petrecerea printr-un tur al proprietăţii lui. Întreprinderea Cinematografică din Beijing era mai mare decât Universal Studios de la Hollywood, deşi tot ce deţinea era teren arid. N-am ştiut ce să răspund când domnul Chong m-a întrebat cât de mare era compania de film a domnului R. Ar fi fost ca şi cum aş fi comparat un cal cu un ţânţar. I-am spus doar că companiile de filme americane funcţionau altfel. Succesul unui film nu depindea de mărimea biroului.

Când domnul R. şi domnişoara K. au insistat să semneze un contract cu domnul Chong prin intermediul unui birou de avocatură american cu sediul în Beijing, m-am gândit că e o risipă de bani. I-am prevenit că legea americană n-ar fi fost un impediment pentru guvernul chinez – era parte din riscul afacerilor în China.

Refuzând să mă asculte, domnul R. a plătit o sumă prostească biroului de avocatură, după care s-a simţit fericit şi în siguranţă în legătură cu afacerea.

La o lună după ce ne-am întors în Statele Unite, domnul Chong a fost înlăturat din poziţia lui de către conducerea Partidului Comunist fiindcă trecuse de partea studenţilor din Piaţa Tiananmen. Domnul Chong ordonase personal unei echipe de documentare să filmeze evenimentul când au intrat tancurile. Ar fi putut fi un erou în istorie dacă nu ar fi calculat greşit.

Ultimul lucru pe care l-a făcut domnul Chong a fost să-mi spună că contractul era încă valabil. Mi-a cerut să le comunic domnului R. şi domnişoarei K. să trimită primele fonduri de producţie stabilite în contract. Acestea fiind zise, domnul Chong s-a împuşcat în picior. Mi-am dat seama ce caracter infect avea. Ştia că nu va putea garanta producţia ori transmiterea serialului, şi totuşi el îşi voia dolarii. Nu-i păsa ce li se putea întâmpla investitorilor americani sau mie.

Nu eram chiar atât de proastă cum mă credea domnul Chong. Le-am spus domnului R. şi domnişoarei K. că înţelegerea picase din cauza situaţiei politice din China şi a faptului că domnul Chong îşi pierduse postul. Dar ei aflaseră deja. Imaginea unui bărbat chinez stând în faţa tancurilor militare rula la televizor în toată lumea.

„Dar avem contractul, a replicat domnul R. A fost semnat la notar de biroul nostru de avocatură din Beijing!“

Câţiva ani mai târziu am scris în colaborare un nou serial TV de douăzeci şi cinci de episoade, pentru China, bazat pe aceeaşi idee. De data aceasta am fost trădată de cei din propria echipă. Căutam parteneri să producem serialul, fiindcă eram prinsă până peste cap cu scrierea unei cărţi şi cu completarea scenariilor celor douăzeci şi cinci de episoade. Doi foşti studenţi din China, domnul S. şi domnul Z., m-au contactat. Conduceau un mic post de televiziune în limba chineză din Chicago. M-au implorat să le dau o şansă să lucreze cu mine. M-a impresionat entuziasmul lor. Am convins-o pe Joan Chen să accepte să intre în proiect şi i-am trimis o scrisoare ministrului cultelor şi artelor din China, în care i-am introdus pe domnul S. şi pe domnul Z. Când Joan Chen m-a întrebat dacă am încredere în tinerii aceia, i-am răspuns că da.

Niciodată nu mi-a trecut prin cap că voi fi trasă pe sfoară la fel cum păţise Eric. Atunci când Întreprinderea de Televiziune Centrală din China a selectat serialul şi a devenit singurul său sponsor, ceea ce garanta peste un miliard de spectatori, m-am trezit exclusă din proiect. Partenerii mei, cei doi studenţi pe care îi numisem producători executivi, „mă concediaseră“.

Majoritatea artiştilor din echipă au ales să fie de partea banilor, ceea ce era de înţeles, cu excepţia prietenei mele loiale, Joan Chen. Ea a făcut exact ce făcusem eu pentru Eric – mi-a luat partea şi şi-a retras numele din serial. Fusese martoră la cum mă înşelaseră şi şi-a pierdut încrederea. Nu se mai simţea în siguranţă să lucreze cu ei. „Erau prietenii tăi“, mi-a spus.

21

Nu exista zi în care să nu mă gândesc la sora mai mică şi la chipul ei scăldat în lacrimi, la mama prefăcându-se că nu asistă la cearta noastră, la tata care afirmase cu tărie: „Anchee, vreau să te întorci în America. Poate că n-ai s-o duci bine acolo, dar măcar vei fi la adăpost. În America nu va fi nici o Revoluţie culturală. N-ai să ai de ce să-ţi faci griji că într-o bună dimineaţă, când te trezeşti, descoperi că cineva te-a denunţat“.

Nu reuşeam să-l fac pe tata să înţeleagă că, fără carte verde, America nu-mi garanta siguranţă. Uşa mi se trântea în nas de fiecare dată când încercam să-mi găsesc o slujbă, chiar dacă aveam o diplomă de master. Vedeam cum mulţi studenţi chinezi care nu reuşiseră să-şi găsească de lucru luau în calcul varianta obţinerii unei diplome de doctor. De ce n-aş încerca şi eu aceeaşi cale? Cu diploma de master puteam să-i fac pe alţii să creadă că aveam o calificare. Am aplicat la Universitatea din Chicago, la secţia de istorie chineză şi studii feministe.

Qigu mi-a spus: „E nebunie curată să-ţi iroseşti viaţa alergând să-ţi reglezi statutul de imigrant. Viaţa trece pe lângă tine. Te privezi de tot ce e mai frumos – de soare, de primăvară, flori şi păsări. Uiţi care e adevăratul sens pentru care existăm pe pământ“. Şi pentru a nu ştiu câta oară se apuca să-mi enumere oameni care aveau carte verde, cetăţeni americani care duceau vieţi neîmplinite şi triste.

„Dacă rămâi sclavul propriei persoane, atunci ce sens mai are să vii în America?“, a continuat Qigu. „E o spirală descendentă, o gaură neagră. Şi nu se termină nici după ce obţii cetăţenia. Nemulţumirea asta e tot un fel de lăcomie. Vei dori să-ţi reamenajezi locuinţa în ton cu noul statut. Apoi vei ajunge la concluzia că trebuie să conduci o maşină pe potrivă. După asta, va trebui să-ţi actualizezi garderoba, să se asorteze cu maşina; odată cu asta, îţi vei lua la examinat părul, accesoriile, pantofii, şosetele şi culoarea pielii. În cele din urmă, te vei convinge că ce nu se mai potriveşte cu nimic e partenerul tău…“

Qigu a câştigat competiţia pentru Trienala de Artă Internaţionala de la Tokyo. Ca urmare, a fost invitat să-şi expună lucrările în cadrul unei expoziţii de grup, într-o galerie din Chicago. El susţinea că doar atunci când eşti liber în trup şi spirit, mintea îţi este deschisă faţă de energia

pozitivă şi de oportunităţi. „Exact asta mi se întâmplă mie acum.“

Qigu era fericit să facă ce-i place. Îi admiram tăria de caracter şi siguranţa imperturbabilă. De fapt, asta preţuiam cel mai mult la el. Felul lui de a vedea lucrurile era un sedativ care-mi crease dependenţă. Aveam nevoie să-mi spună că voi fi bine.

Deşi iubeam pictura, nu mi-am imaginat niciodată că aş putea fi o artistă. La insistenţele lui Qigu, proprietarul unei galerii chinezo-americane mi-a acordat o şansă. S-a oferit să-mi expună tablourile, însă nici unul nu s-a vândut.

Nu simţeam nici un fel de nerăbdare să împlinesc treizeci şi patru de ani. Mă simţeam împotmolită şi plafonată, fără prea multe aşteptări. Numai Qigu nu credea că aş fi o ratată. Iar eu nu eram sigură că el e un câştigător.

Tânjeam după o familie şi după copii. Qigu nu ştia cât de disperată eram să mă aşez la casa mea. I-am ascuns că mă dusesem la bibliotecă să mă informez despre vârsta la care era prea târziu pentru o femeie să mai aibă copii. Ce-am aflat m-a îngrozit. La treizeci şi cinci de ani, există 2% risc ca fetusul să dezvolte cu retard sau să nu supravieţuiască sarcinii. Procentul unui asemenea risc creştea odată cu înaintarea în vârstă. Dacă voiam să am un copil sănătos, presupunând că eram încă aptă, mai aveam la dispoziţie mai puţin de un an.

Devenise evident faptul că Qigu n-avea nici o intenţie să mă ceară de soţie. Laşă cum eram, îl întrebam despre iubire, iar el obişnuia să-mi răspundă mereu că „suntem chinezi“. O luasem ca pe un semn al unei iubiri profunde, specific chinezească. L-am întrebat cu prudenţă despre cum i se părea ideea unei familii. El m-a întrebat dacă înţeleg sensul cuvântului *fatalism*.

Când i-am răspuns că nu, mi-a explicat că el nu avea să câştige niciodată suficienţi bani cât să întreţină o familie. „Cum aş putea să-mi hrănesc copiii, când eu abia mă pot hrăni pe mine? a spus. Aş fi iresponsabil – faţă de tine, faţă de societate şi faţă de copil.“

Qigu m-a luat cu el la o cină în casa profesorului său preferat, Don. Bătrânul mi-a simţit anxietatea în timp ce stăteam de vorbă. A spus: „Ai încredere în mine, de aproape treizeci de ani predau artă. Trăirile lui Qigu nasc opere de artă remarcabile. Tablourile lui sunt replici ale confruntărilor sale poetice cu destinul: micile lui miracole, detaşările de clipele nefericite, un sentiment de împlinire pe care vrea să ni-l împărtăşească. Harul lui Qigu stă în abilitatea lui de a simţi în profunzime“.

Dar profunzimea lui n-o să ne aducă nici o carte verde, îmi spuneam în gând.

„Te rog să nu-l presezi pe Qigu, a continuat profesorul. E un suflet atât de sensibil, şi te iubeşte.“ Vinul i se urcase în obraji, care acum erau de un roz-aprins. „Ţine-l departe de datoriile comune ale vieţii. Scuteşte-l de atâta tortură. El s-a născut ca să picteze. E un geniu. Prin arta sa îi face cinste lui Dumnezeu. Suntem norocoşi că împărtăşeşte cu noi harul lui. Mă rog lui Dumnezeu să-i dea tărie să îndure cruzimea vieţii.“

Continuam să locuim împreună în mansardă, lucrând în tot acest timp la restaurarea celorlalte camere. Mi-a luat o vreme să mă obişnuiesc cu intrarea în mansardă, care n-avea nici un metru şi jumătate. Mereu mă alegeam cu câte un cucui în frunte. Pe Qigu îl făceam să creadă că mă simt liberă şi în siguranţă, însă în realitate trăirile erau altele. Îmi venea greu să joc rolul iubitei lui, deşi ca prieteni şi colegi de şcoală ne înţelegeam bine. Uneori, când lumea mă asocia cu el, mă simţeam stânjenită.

Pentru mine era o umilire şi o supărare faptul că Qigu nu reparase fereastra chiriaşilor noştri, Maria şi fratele ei. Meritau o fereastră decentă; erau singurii care nu întârziau niciodată cu plata chiriei. Aş fi reparat-o eu însămi dacă aş fi putut. Dacă mi-aş fi permis să angajez pe cineva, aş fi făcut-o. În schimb, l-am pistonat pe Qigu. Ne-am certat şi el m-a dus cu vorba. N-am putut să-i spun cât de mult mă durea şi ce ruşine simţeam, pentru că lipsa oricărei iniţiative din partea lui mă punea şi pe mine într-o lumină proastă. Dacă nu ar fi fost ipoteca, aş fi sfătuit-o pe Maria să păstreze banii de chirie până când îi reparam fereastra.

Şi mă mai deranja un lucru care avea legătură cu chiriaşii de la parter, doi studenţi din India. Qigu se lungea la vorbă cu ei despre ţara lor, însă ca proprietar le oferea servicii mediocre. Într-o dimineaţă, studenţii au urcat până în mansardă plângându-se că tuşeau şi că răciseră din cauza încălzirii precare. Susţineau că cineva le-a întrerupt căldura pe timpul nopţii.

L-am întrebat pe Qigu, care a recunoscut că el fusese făptaşul. Încerca să reducă din costuri. Intenţionase ca de dimineaţă să pornească din nou căldura, dar se trezise târziu şi uitase. Încercând să-i potolească pe studenţi, a spus:

— Eu am supravieţuit în China şi la fel şi voi în India, unde nu există nici încălzire, nici aer condiţionat.

— Dar aici nu e China sau India, au protestat studenţii. Suntem în America!

Studenţii nu s-au lăsat, invocând faptul că în contractul de închiriere exista o clauză care specifica limpede că suma stabilită pentru chirie acoperea şi costurile pentru încălzire.

— Suntem nevoiţi să stăm noaptea până târziu ca să ne scriem lucrările şi să ne pregătim examenele. Am fi dispuşi să plătim câte 20 de dolari în plus ca să vă ajutăm şi să rămână căldura pornită.

Ruşinea care m-a copleşit nu poate fi descrisă în cuvinte. Am văzut cum studenţii indieni îşi pierduseră respectul faţă de noi, în calitate de ambasadori ai Chinei. Ce simţeam nu era doar dezamăgire, ci şi durere.

— Vorbeşti ca un comunist-model! mi-a zis Qigu după ce studenţii au coborât înapoi în camera lor. Înainte să le ceri celorlalţi perfecţiunea, uită-te la tine. Tu eşti perfectă? Nu există om perfect, aşa că hai mai bine să ne relaxăm. Virtuţile tale umane nu sunt cu nimic diferite de ale celorlalţi. De ce trebuie să fii întotdeauna aşa de moralistă? Poate că ţi se trage de la pregătirea anterioară. Poate că aşa eşti prin natura ta, dramatică.

Nu mai puteam să ignor tristul adevăr că Qigu şi cu mine nu ne iubeam. Dormeam aşa cum ne aşternuserăm – contractul de ipotecă era pe numele amândurora. Simţeam că nu prea aveam de ales, mă legasem de el. În cel mai bun caz, datorită bunei purtări avea să mă răsplătească cu o cerere în căsătorie. În acelaşi timp, îmi era greu să îl suport. El se credea un guru, în timp ce eu îl vedeam ca pe un om sărman.

Remarca mea nu l-a atins în nici un fel pe Qigu. „Şi Confucius a fost sărman înainte să ajungă un savant – la fel şi Buddha“, a fost răspunsul lui.

Ne aflam la o cină cu prietenii când am cedat nervos. Qigu o propusese. Pentru că ştiam că nu ne-o permiteam, n-am vrut să merg. Dar el a insistat.

— Hai să ne simţim bine. Mă ocup eu de tot.

Când meniurile au fost împărţite, m-am agitat la vederea preţurilor umflate. Qigu nu contenea cu încurajările:

— Alegeţi tot ce vă face cu ochiul! Ce părere aveţi de stridii coapte cu ghimbir? Sunt absolut delicioase!

L-am lovit pe Qigu cu piciorul pe sub masă, dar m-a ignorat. M-am aplecat peste umărul lui şi am pus degetul în dreptul stridiilor: 14.99 $.

— Nici o grijă! a continuat Qigu.

Abţiguiţi de la vinul de orez, oaspeţii se simţeau stimulaţi de comentariile strălucite ale lui Qigu despre taoism şi filosofia zen. Felurile de mâncare au continuat să apară până când n-a mai fost loc pe masă. În afară de mine, toată

lumea se bucura şi se simţea bine. Discuţia s-a axat pe tendinţele actuale în materie de artă internaţională.

Se făcea târziu. Conversaţia încetase. Îndreptându-şi beţigaşele spre multele farfurii, Qigu făcea critici elocvente la adresa felurilor de mâncare. Eu, în schimb, nu-mi puteam lua gândul de la nota de plată.

A sosit. 140 de dolari. Bugetul nostru pentru mâncare pe două luni.

M-am uitat la Qigu.

Mi-a zâmbit şi s-a prefăcut că n-a văzut nota.

Discuţia a ajuns la filosofii antici. Laozi şi Zhuangzi şi fluturele lui.

Qigu nu s-a atins de notă. O lăsat-o să zacă pe tăviţă.

Prietenii noştri au continuat. Făceau glume, râdeau.

Restaurantul s-a golit, dar Qigu continua să vorbească. Era cât se poate de însufleţit.

Ce fel de joc este acesta? mă întrebam. *El e cel care trebuia să plătească.*

Chelnerul a stins din lumini, dându-ne de înţeles că era cazul să ne pregătim de plecare.

Qigu îşi savura vinul în continuare şi râdea la propriile glume.

Se prefăcea că nu observă nerăbdarea chelnerului.

Acesta a venit la masă. A înţepenit lângă Qigu, afişând o mină serioasă.

— Vă mai pot ajuta cu ceva? a întrebat chelnerul, vădit iritat.

Qigu nu a schiţat nici un gest.

— Mai lasă-ne câteva minute, în regulă? i-a spus chelnerului, zâmbind.

În cele din urmă, unul dintre invitaţi a scos cardul de credit.

— Nu, te rog! a exclamat Qigu, fluturându-şi mâinile în aer. Am spus sau nu că e plăcerea mea? Te rog, lasă-mă să plătesc.

Era prea târziu. Chelnerul luase deja cardul de credit al prietenului nostru.

Qigu a scuturat din cap şi s-a schimonosit la faţă în semn de dezamăgire.

— Nu trebuia! i-a spus prietenului.

Când am ajuns înapoi în apartamentul nostru, i-am spus că mi-a fost ruşine că eram iubita lui.

— Eşti patetic, avar şi lipsit de caracter!

— Ce e cu furia asta?

Qigu şi-a aruncat pantofii din picioare şi s-a dus să deschidă televizorul.

— Poate că pentru tine nu înseamnă mare lucru, dar pentru mine, da. Eşti bărbatul meu.

— Iar începi cu dramatismele, spuse Qigu. Tu n-ai văzut cât de bine mi-am distrat prietenii? Greşeşti dacă te gândeşti că n-am contribuit cu nimic. I-am făcut să râdă, e cel mai bun medicament. Le-am ridicat tuturor speranţa de viaţă. Sunt cel mai preţios dar pe care banii nu-l pot cumpăra.

Stăteam în faţa comisiei de admitere pentru programul de doctorat, la Universitatea din Chicago. Primisem şansa să-i conving pe cei din comisie. Era un interviu şi o evaluare. Profesorii erau de părere că nu înţeleg în ce mă bag.

— Trebuie să ştim ce intenţionaţi să faceţi cu diploma de doctor. Obiectivul dvs., domnişoară Min.

Nu puteam să le spun adevărul. Nu puteam să le mărturisesc că obiectivul meu era să obţin cetăţenia americană. Le-am zis că am în minte o teză grozavă. Titlul avea să fie „Impactul psihologic al propagandei de manipulare iniţiate de doamna Mao asupra unei populaţii de un miliard şi jumătate de chinezi“.

— Într-adevăr, ar putea fi un subiect excelent, mi-a răspuns şeful comisiei. China se pregăteşte să devină un jucător important în economia mondială şi un competitor al Americii. Ne preocupă subiectul China. În orice caz, domnişoară Min, nu chestiunile acestea ne interesează în cazul de faţă.

— Pot să vă cânt operele doamnei Mao cap-coadă, fiecare în parte, le-am spus înflăcărată. Pot să vă recit versurile şi melodiile! Puneţi-mă la încercare dacă doriţi.

— Nu ne aflăm aici la o audiţie pentru un show pe Broadway, domnişoară Min, mi-a zâmbit femeia. Vrem să ştim cum intenţionaţi să rezistaţi programului academic. Înainte să vă apucaţi de teză, trebuie să respectaţi cerinţele academice de bază. Trebuie să vorbiţi fluent o limbă străină, greaca, de exemplu…

Eu abia dacă vorbeam fluent în engleză.

Femeia mi-a citit gândul.

— Despre asta e vorba. Spuneţi că înainte aţi lucrat într-un studio de artă. Care ar fi scopul pentru care urmăriţi obţinerea unui doctorat? Vă vedeţi lucrând ca profesor, cercetător, sau artist?

Qigu n-a arătat deloc empatie pentru faptul că fusesem respinsă.

— Te-ai prezentat ca o muscă fără minte, a fost comentariul lui. Poate că e un lucru bun că te-au refuzat.

Doctoratul nu e de tine. Tu eşti o originală. Talentul tău este nativ. Din păcate, refuzi să vezi lucrurile aşa cum le văd eu.

M-am uitat la el şi am clipit.

— Şi la care talent te gândeşti? La reparat toalete? La pus parchet? La amestecat balast, sau la lipit tapet?

Qigu vorbea de parcă m-ar fi cunoscut mai bine decât mine. Nu credeam în el şi totodată contam pe încurajarea lui. Mă ţineam cu dinţii de ideea că am potenţial, că aş fi bună la ceva, că aş fi putut avea succes în viaţă.

— Nu degeaba îmi spun prietenii Ochi-de-Şoim, a zis Qigu în timp ce deschidea uşa şi o lua spre demisol.

Improvizase acolo o masă şi pusese pe jos o mochetă găsită la ghenă. Spaţiul fusese transformat în atelierul lui de pictură. În timp ce trăgea nişte schiţe dintr-un teanc, încerca să mă convingă că vorbea serios în legătură cu talentul meu.

— Am tot încercat să-ţi imit energia sălbatică, dar fără succes. Aş vrea să uit tot ce am învăţat. Pentru mine totul e prestabilit. De exemplu, vezi asta…, a arătat cu degetul un tablou amplu. Nu mai pot să gândesc în afara convenţiilor. Când pictez un portret, capul şi gâtul trebuie să fie alăturate, umerii trebuie conectaţi la o pereche de braţe, şoldurile şi picioarele, unite… Vreau să zic că pregătirea m-a schilodit. Mi-a ucis imaginaţia.

Qigu şi-a îndreptat degetul spre alt teanc de schiţe.

— Pe acelea le-am făcut cu ochii închişi. Am vrut să înfrâng obiceiurile vechi. Cu toate astea, priveşte, portretele au aceeaşi precizie realistă! Uită-te la tine – tu aduci poezie. Tu auzi muzica, iar ochii tăi văd frumuseţea. Nu eşti în luptă cu tine, nu e nici un conflict…

Ciudat, dar m-am cutremurat când Qigu mi-a mărturisit că-l frustra că eu lăsam cartea verde să-mi dicteze viaţa.

— Îţi faci singură o nedreptate, a spus. Îţi îngropi talentul.

Acest om, mă gândeam, crede cu toată fiinţa lui că m-am născut să fiu extraordinară, dar nu mi-a spus niciodată că mă iubeşte. Nu era niciodată timid când făcea reuşite aluzii sexuale cu prietenii lui, dar trebuia să închidă lumina de fiecare dată când ne băgam în pat. Glasul lui nu suna prefăcut. Voia să aflu adevărul despre mine.

M-am uitat la Qigu. La chipul şi la tunsoarea lui comică – opera mea, ca să economisim bani. Bretonul îi acoperea jumătate din frunte. Avea o pată de vopsea sub bărbie.

— Mi-ar părea rău să te văd că renunţi, a şoptit.

— Am terminat de citit cartea profesorului meu de engleză, i-am spus.

— Care dintre ei? m-a întrebat.

— Cel care mi-a spus că sunt o scriitoare mediocră, dar că materialul meu e excelent.

— Cel care a publicat trei romane?

— Da.

— Ce părere ai despre el?

— E un scriitor bun, dar cu subiecte anoste. N-am înţeles ce a vrut să spună prin „scriitoare mediocră cu un material excelent“ până i-am citit cartea.

Qigu radia.

— Uau! Ăsta e cel mai bun lucru pe care te-am auzit spunându-l vreodată despre tine. Crezi că ai putea fi o scriitoare mai bună, având în vedere subiectele tale?

— Aş putea să încerc. Nu doare. De fapt, m-am tot gândit de unde să încep.

— Povestea despre experienţa ta în lagăr e ceva, a zis Qigu.

— Vrei să spui lucrarea mea pentru English 101?

— Operă de artă, după părerea mea.

Am stat pe malul lacului Michigan şi am tras o gură de aer rece în piept. Apa m-a dus cu gândul la râul Yangtze. Îmi era dor de China. O visam în continuare pe mama care se îmbolnăvea. Mi-aş fi dorit s-o pot vizita. În schimb, Qigu şi cu mine frecventam depozite de cherestea şi magazine cu instalaţii de apă. Lucrările de restaurare deveniseră un coşmar. Nu făceam o echipă grozavă cu Qigu. Mie îmi plăcea să rezolv lucrurile cât mai repede posibil, în timp ce lui îi plăcea să-şi ia timp. M-a scos din sărite atunci când am instalat o cadă fără să folosim cumpănă. Qigu nu a vrut să mai cheltuim bani pe cumpănă. A vrut să aşteptăm până găseam una la mâna a doua, în piaţa de vechituri. Eu îmi făceam griji că n-o să reuşim s-o montăm cum trebuie.

„Eu pot să măsor cu precizie din ochi. Ăsta-i avantajul unui artist“, a zis Qigu.

Am asamblat dispozitivele de fixare de jur-împrejurul căzii, am închis cu rigips, am lipit cu bandă, am chituit, am şlefuit şi am văruit.

După mutarea chiriaşilor, cada a început să curgă. Când am început să primim telefoane şi ni s-a raportat situaţia, am descoperit că problema venea de la cadă, care nu fusese drept aşezată. Qigu a încercat să folosească materiale de etanşare şi câlţi ca să rezolve treaba, dar cada continua să curgă. A trebuit să spargem peretele, să aşezăm cada la nivel şi să refacem instalaţia.

Am început să mă îngrijorez în privinţa ipotecii şi a impozitului pe proprietate când chiriaşii au întârziat cu plata.

Era ciudat să ni se spună „proprietari“, când în realitate nu eram decât slugi şi muncitori. Noi duhneam a canalizare, în timp ce chiriaşii noştri miroseau a curăţenie şi prospeţime.

Duceam o viaţă mai grea decât a chiriaşilor noştri. Locuiam în mansardă, dormeam pe jos şi ne făceam nevoile într-o găleată. Nu ne permiteam să cumpărăm cadouri de Crăciun. Ne uitam la Bruno şi Helen, cum stăteau tolăniţi pe canapeaua lor şi se uitau la televizor, sau afară, la soare, cum savurau o bere şi fumau. Se distrau în compania prietenilor şi păreau să nu-şi facă vreodată griji. Când se îmbăta, Helen ne zicea „chinezoi“ şi să „plecăm acasă“.

O dată pe săptămână, Qigu îşi lua liber. Insista că i-era necesar ca să-şi „menţină sănătatea mentală“. În timpul lui liber, mergea la Biblioteca Publică din Chicago. Aducea de acolo cărţi de artă scrise de artişti de succes. Le studia. Ultimii lui preferaţi erau un pictor italian modern pe nume Francesco Clemente şi artistul american Jean-Michel Basquiat.

Mi-a spus că mi-ar prinde bine să arunc o privire pe lucrările lui Clemente şi Basquiat, pentru că el credea că împărtăşim un limbaj comun.

Privind în urmă, Qigu mi-a făcut un mare bine. M-a condus spre un important proces de autocunoaştere. M-am îndrăgostit de Clemente şi de Basquiat. Qigu a avut dreptate să creadă că le înţelegeam limbajul. M-am simţit inspirată. Amintirile au devenit atât de vii, încât m-am simţit cotropită de trecut. Voci şi sentimente pe care le credeam pierdute îmi reveneau în minte chiar şi atunci când reparam o toaletă sau când astupam o conductă spartă. Mi-am dat seama că puteam fi eu însămi „cartea“. Voiam să scriu.

Am început să mă simt asemenea unui atlet zelos angajat într-o cursă, la finele căreia cartea verde atârna ca medalie de aur. N-am îndrăznit să visez că voi ajunge vreodată celebră ca scriitoare. Dar dacă reuşeam să public ceva, aş fi avut mai multe şanse să primesc viza drept răsplată, pentru că exista o lege a imigranţilor care recruta „talente internaţionale“.

După ce munceam până la epuizare, mă refugiam în mansardă şi o studiam pe *Jane Eyre* a lui Charlotte Brontë, în original. Am citit-o pe trei ori. Întâi am căutat în dicţionarul meu fiecare termen pe care nu-l ştiam. Am scris traducerea în dreptul acestor cuvinte. A doua oară am citit-o cu ochi de cititor, iar apoi cu ochi de scriitor. Mi s-a întâmplat de multe ori să înţeleg sensul fiecărui cuvânt şi totuşi să nu prind ideea frazei. Mă frământam încercând să dezleg sensul. Încercam abordări diferite şi căutam echivalente în chineză. De multe

ori m-am văzut nevoită să abandonez fraza pentru moment; după câteva paragrafe sau pagini, reveneam asupra ei. În zilele bune, elucidam misterul. Mi-am dat seama că un somn bun putea fi cheia în lupta cu o frază dificilă. Trăiam pentru astfel de momente şi mă stimulau mai mult decât orice altceva. Mă făceau să mă gândesc că era chiar posibil să fiu deşteaptă.

Am încercat să compun, dar m-am împotmolit. Ce aşterneam pe hârtie nu se ridica la nivelul a ceea ce-mi imaginam. Ce scriam nu suna îngrozitor, dar nici sclipitor. Elementele la care mă aşteptasem nu se regăseau în scrisul meu: farmecul, emoţia, poezia, nu mai vorbesc de stil. Ca să-mi depăşesc dezamăgirea şi să-mi păstrez optimismul, mi-am spus că trebuie să consider o binecuvântare faptul că eram capabilă să-mi recunosc neajunsurile. Îţi trebuie talent ca să observi lipsa de talent. Mă aflam pe tărâm american, aşa că nu aveam nici o scuză să nu mă străduiesc mai mult. Chiar dacă nu ieşea nimic din asta, măcar îmi îmbunătăţeam engleza. Avea să mă ajute să-mi găsesc o slujbă ca recepţioneră. Aveam să pot răspunde la telefoane şi să notez mesaje în engleză.

22

Toată viaţa fusesem un soldat a cărui misiune era să ucidă durerea. Mă mândream cu puterea mea. Devenise o a doua natură să întrerup fluxul imediat ce simţeam un curent adânc răscolindu-mi sufletul. Mi-am încuiat amintirile şi nu-mi îngăduiam loc în inimă pentru sentimente, deoarece consideram că nu-mi permit să fiu vulnerabilă. Îmi spuneam că n-am nici un motiv întemeiat să mă plâng de ceva. Supravieţuisem Chinei şi acum trăiam în America, un loc în care oamenii îşi riscau vieţile să se realizeze.

Şi, în timp ce mă chinuiam să scriu, am descoperit că sufletul meu avea un creier al lui. Rătăcea prin împrejurimi în timp ce eu mă aflam pe urmele unei amintiri pe care voiam s-o prind. Apoi, când durerea pe care mi-o reprimasem răbufnea, eram dezarmată. Mă simţeam de parcă m-ar fi străpuns un glonţ, şi atunci îi ordonam sinelui soldat să preia controlul. În întuneric, rănită, mă uitam la mine cum zăceam întinsă pe jos, în chinurile sângerării pe dinăuntru.

Scrisul mă făcea să mă simt vulnerabilă. Soldatul din mine se preda. Nu ştiam ce să fac.

Am continuat să scriu ca să-mi îmbunătăţesc engleza şi ca să văd dacă amintirile mele puteau contura o poveste. Procesul era dificil şi neplăcut. Prima dată am compus totul în chineză, apoi am tradus în engleză. Asta mă ajuta să-mi adun amintirile şi totodată să-mi exersez traducerea. Engleza mea părea că se îmbunătăţeşte, ceea ce era important pentru mine, având în vedere faptul că ţinteam să ajung secretară. Să găsesc povestea mi-era mai greu. Împrumutam din lucrările scrise pentru doamna Guenther mai demult, aveam în minte poveşti noi şi o mulţime de alte lucruri care nu se puteau numi poveşti. În cele din urmă, am programat o şedinţă nouă cu doamna Guenther, la care am adus învălmăşeala de pagini, cerându-i ajutorul. Întrevederea a trecut foarte repede şi doamna Guenther s-a văzut nevoită să mă dea afară. Am implorat-o să-mi mai acorde puţin timp, iar ea, plină de înţelegere, mi-a aranjat o întâlnire cu una dintre colegele sale, doamna Watson. Amândouă mi-au pus o mulţime de întrebări despre personajele mele. Voiau să ştie ce avea să se petreacă, iar asta m-a încurajat.

Înainte să-mi dau seama ce se întâmpla, nu reuşeam să scap de amintiri. Mi se întâmpla să-mi ascult unul dintre profesori vorbind despre arta americană contemporană, şi în tot timpul ăsta să mă văd cu ochii minţii cărând cincizeci de kilograme de bălegar spre plantaţia de orez. Eram în trenul de mare viteză din Chicago şi în capul meu bubuiau tobe chinezeşti, iar odată cu ele sloganuri scandate la Revoluţia culturală. Amintirile mă invadau şi îmi umpleau orele de veghe, dar şi visele. Am început să scriu ca un om nebun. Nu mai exista zi sau noapte. Qigu s-a mutat la parter. Dormea în holul pe care-l închisesem, ca să câştigăm o cameră în plus. Era extrem de frig, dar cel puţin nu-l deranja nimeni.

Nu gustasem niciodată până atunci din amărăciunea vinei, a regretului şi a remuşcărilor. Mă bântuiau cei pe care-i lăsasem în urmă, care fuseseră parte din viaţa mea, care muriseră sau erau ca şi morţi. Am crezut că-i îngropasem demult, dar scrisul îi readucea la viaţă. Erau cu mine toată ziua. Am început să vorbesc cu ei. Printre aceştia erau şi tovarăşele mele de lagăr. Micuţa Verde şi Yan. Micuţa Verde a murit la optsprezece ani. Eu fusesem cea care-i descoperise trupul înecat. Nimeni n-a fost tras la răspundere pentru moartea ei. Nu s-a vorbit şi nu s-a scris nimic despre ea.

Yan trăia şi locuia în China, dar era ca şi moartă. În ultima mea călătorie în China acceptase în sfârşit să ne

întâlnim. Am băut un ceai într-un parc, una în faţa celeilalte. Nu voia să răscolească trecutul, dar acesta o mistuia. Părea o fantomă, iar cel mai real lucru la ea erau mănuşile pe care le purta ca să-şi ascundă cicatricele rămase pe mâini de la munca în tabără. Fusese şefă comunistă în lagărul ei. Fusese eroina mea, modelul meu, prietena mea cea mai bună şi iubirea mea. Nu suportam faptul că nu reuşisem s-o salvez. Simţeam c-o trădasem şi c-o dezamăgisem. Fugisem în America să duc o viaţă bună, în timp ce ea se ofilea şi era uitată.

În timp ce Yan şi cu mine ne beam ceaiul, o trupă care venise în parc cânta nişte versuri celebre dintr-un poem vechi:

Tineri, nu cunoşteam gustul tristeţii,
Ne-am urcat pe zidul oraşului să ne găsim inspiraţia.
De dragul de-a compune un nou poem
Am zugrăvit tristeţea de parcă am fi priceput astfel de sentimente.

Acum, că suntem bătrâni şi cenuşii,
Am gustat fiece amărăciune şi tristeţe,
Şi iarăşi ne-am urcat pe zidul oraşului şi, în vârf ajunşi,
În loc să compunem poeme, zâmbim şi spunem: „Ce zi de
toamnă minunată!“.

Inima mea ardea de dorinţă să scrie poveştile Micuţei Verde şi ale lui Yan. Am început să pun pe hârtie tot ce-mi aminteam despre ele. Scriam în autobuz, în metrou, în pauzele dintre cursuri, în pauzele de muncă, în toiul nopţii. Buzunarele îmi erau pline de notiţe. Palmele şi braţele îmi erau acoperite de caractere chinezeşti scrise cu cerneală. „Frumos tatuaj“, comentau colegii.

Scrisul mă făcea să mă simt nobilă, iar existenţa mea se justifica. Mă acceptam pe mine graţie acestui angajament luat. Mă simţeam norocoasă pentru că trăiam să fac asta. Mi-am uitat obiectivul. Nu-mi mai păsa dacă aveam să ajung vreodată secretară într-un birou. Mental, trebuia să scriu ca să supravieţuiesc. Prin scris îmi doream să le ajut pe Micuţa Verde şi pe Yan să devină nemuritoare. Prin scris doream să mă purific de toate stafiile mele şi să mă asigur că n-aveam să mă transform şi eu într-una.

M-am pierdut gonind pe cărările amintirilor. Când cerneala atingea hârtia, mă simţeam vie. Am început să

observ schimbări în gândurile mele, în trăiri şi perspectivă. Scriam ce niciodată n-aş fi îndrăznit să scriu dacă aş fi locuit încă în China. Am scris despre cum ne-am riscat vieţile ca să iubim.

Când mi-am terminat manuscrisul, m-am aşezat pe duşumeaua mansardei şi m-am uitat pe fereastră. Frumuseţea albă a nopţii m-a cutremurat. Crescând în Shanghai, nu trăisem niciodată o ninsoare bogată. Am lăsat liniştea pură a zăpezii să-mi picure în suflet. Când mi-am întors privirea spre maldărul de hârtii de pe birou, m-a fulgerat un gând: nici o editură şi nici un agent literar n-o să accepte un manuscris de mână. N-am îndrăznit să mă gândesc la achiziţionarea unei maşini de scris. Qigu şi cu mine abia ne permiteam să mâncăm după ce ne plăteam ipoteca şi taxa pe proprietate.

Într-o duminică dimineaţă, la târgul de vechituri de pe Maxwell Street ne-am nimerit în faţa unei maşini de scris desuete care se vindea cu 6 dolari. Ne-am tocmit cu proprietarul să ne-o lase la 5. Emoţionată, am purtat maşina de scris în braţe până acasă, de parcă ar fi fost copilul meu abia născut.

M-am aşezat şi am început să scriu. Nu apărea nimic pe hârtie. Banda era uscată. Nu exista nici un magazin care să vândă role cu tuş pentru maşini vechi. Am căutat cu Qigu peste tot în Chicago, în toate consignaţiile cu antichităţi. În cele din urmă, am găsit o pereche de role.

Cu noile benzi, am încercat iarăşi să scriu. De data asta m-am împotmolit din cauza altei probleme. De fiecare dată când apăsam *N*, mi se imprima şi un *P* în acelaşi timp. Aşa că am fost nevoită să cumpăr o sticlă de lichid corector ca să scap de *P*-uri.

Am expediat manuscrisul către doisprezece destinatari, edituri şi agenţi, dar n-am primit nici un răspuns. Nu mai aveam bani pentru multiplicat şi expediat. După ce am cheltuit ultimul dolar, m-am întors la munca mea de instalator.

Într-o după-amiază, am primit o ilustrată din partea unui agent literar care-mi scrisese de mână două rânduri pe care n-am reuşit să le desluşesc. Cu ajutorul bibliotecarului, am descifrat textul de pe ilustrată. Primul rând mă înştiinţa că agenţia nu accepta autori care nu mai fuseseră publicaţi înainte. Al doilea îmi sugera să încep prin a publica o variantă scurtată a lucrării mele într-o revistă.

Am fost recunoscătoare pentru acea carte poştală. Am intrat cu Qigu într-o librărie locală, în căutare de anunţuri pentru concursuri de literatură. Am găsit câteva pe ultima

pagină a unor reviste precum *Writer's Digest.* Problema era taxa de participare. Îmi depăşea puterile. 25 de dolari pentru înscrierea la un concurs de povestiri scurte era mai mult decât îmi puteam permite.

Am continuat să caut şi am descoperit un concurs care pretindea o taxă mai mică. Revista se numea *Mississippi Valley Review*. Se anunţa „Concursul Naţional de Scriere organizat cu ocazia împlinirii a douăzeci de ani de existenţă a revistei". M-ar fi costat numai 5 dolari. Mai târziu am dat peste o revistă şi mai bună; nu cerea nici un fel de taxă. Se numea *Granta.*

Am trimis povestirea „Crizanteme sălbatice" redacţiei *Mississippi Valley Review* şi „Ferma roşie de foc" la *Granta.* Peste trei luni, cei de la *Mississippi Valley Review* m-au anunţat că am ieşit câştigătoare şi că îmi publicau textul. După şase luni, *Granta* mă înştiinţa că urma să-mi publice „Ferma roşie de foc".

Având aceste experienţe de publicare, i-am contactat din nou pe cei de la edituri şi pe agenţi. Nimeni nu mi-a răspuns. După un an şi jumătate, mă gândeam că n-a fost să fie. Aveam o virtute care nu mă părăsise niciodată, aceea de a respecta realitatea. Eram dezamăgită, dar suficient de americanizată cât să n-o iau ca pe-un stigmat personal.

Domnul Lin Po era un prieten vechi de-ai lui Qigu. Era un bărbat sofisticat şi apreciat drept un remarcabil critic de artă şi literatură printre chinezi. Când a auzit de la Qigu despre încercările mele ca scriitoare, mi-a spus: „Cine te crezi, fiica lui Mao Zedong? De unde convingerea că meriţi să ne spui povestea vieţii tale, când ea nu e cu nimic diferită de cea a milioane de alţi chinezi? De ce crezi c-ai putea să ai succes când nici un alt scriitor din China n-a reuşit să pătrundă pe piaţa americană *mainstream*? Pentru Dumnezeu, vorbim despre veterani atât de publicaţi în China".

Nu m-am obosit să-l contrazic pe domnul Lin Po. Avea dreptate. Ştiam că nu-mi permiteam luxul să stau şi să scriu. Eram în urmă cu plata ipotecii. Qigu spunea că se apropie Târgul de Artă din Chicago. Cu puţin noroc, putea fi o ocazie să câştigăm câţiva dolari.

Am montat un stand cu picturi chinezeşti în cerneală, din nou, în centrul Bloomingdale's-ului. Deşi nu era trafic, puţini dădeau atenţie picturilor. Qigu mi-a zis că nu eram deloc o vânzătoare pricepută, fiindcă nu mă puteam abţine să scot în evidenţă neajunsurile picturilor mele potenţialilor clienţi. Până la sfârşitul târgului, abia dacă ne-am recuperat taxa pentru închirierea standului.

O săptămână mai târziu, a sunat telefonul. Eram în mijlocul unei reparaţii la un veceu care scăpa apă. La capătul celălalt al firului am auzit vocea unei femei care întreba de o anume „Ahjeih“. Nu eram sigură dacă se referea la mine.

— Cine sunteţi? am întrebat.

Era prea târziu să mă corectez. Voisem să spun „Cu cine am plăcerea?“.

Doamna nu s-a supărat şi s-a prezentat ca fiind Sandra Dijkstra.

Între momentele de neatenţie din cauza regretului că răspunsesem nepoliticos şi a jongleriei cu instrumentele de reparat, mintea mea a ratat traducerea. Nu înţelegeam ce-mi spunea femeia.

— Cine este, vă rog? repetam.

Ştiam că pronunţia mea bună îi făcea pe oameni să creadă că vorbeam engleza fluent. Începeau să turuie, la fel ca doamna de acum, iar eu trebuia să ghicesc ce încercau să-mi comunice.

— Sandy Dijkstra, Sandy, de la Agenţia Literară Sandra Dijkstra…

— Ier… iertaţi-mă? Numele dumneavoastră?

— Sandy.

— Sandy şi mai cum?

— Sandy, de la Agenţia Literară Sandra Dijkstra.

Agenţie? Ce fel de agenţie? Eram bucuroasă că prinsesem cuvântul-cheie. Avea vocea cuiva cu autoritate. Oare să fie de la o agenţie guvernamentală? Era o funcţionară de la oficiul de imigrări care mă suna să se intereseze în legătură cu viza? Un detectiv? Oare fusesem urmărită? Asta însemna că zilele mele în America erau numărate? Gândurile au luat-o la galop: urma să fiu deportată?

Ceva huruia în capul meu atât de tare, că mă împiedica să mai aud ce spunea doamna.

— O clipă.

Am pus receptorul jos şi am plecat după Qigu.

Cu inima bătându-mi nebună, am fugit în sus şi-n jos pe scări. Dar n-am reuşit să dau de el. Ştiam că era pe undeva în clădire şi că repara un întrerupător electric. Sigur era jos în demisol. Aveam nevoie să mă salveze, să-mi spună ce să-i comunic doamnei de la telefon. N-aveam voie să dau un răspuns greşit. Îmi era teamă să nu intru în belele cu cei de la imigrări; doamna de la telefon ar fi putut încerca să mă prindă în capcană. Mă păcăleau şi apoi mă arestau. Trebuia să mă gândesc repede la un motiv pentru care nu-mi reînnoisem viza.

— B… bună, sunt Anchee Min, am spus.

Iar am ratat ce mi-a spus doamna.

Frica mă paraliza.

A urmat o clipă de tăcere. *Oare doamna aşteaptă să-i răspund la întrebare*?

Mi-am adunat cunoştinţele de engleză.

— De unde aţi ştiut numărul meu de telefon?

— Ei bine, vă amintiţi că acum un an şi jumătate aţi depus…

— Nu vorbesc bine engleza.

— Iertaţi-mă?

— Aţi putea să vorbiţi mai rar? Nu vorbesc bine engleza.

Doamna a încetinit.

— Acum un an şi jumătate, aţi depus un manuscris intitulat *Azaleea Roşie* la agenţia noastră…

Desigur că-mi aminteam.

— Vă amintiţi de agenţia literară Sandra Dijkstra, agenţia mea?

— Am depus manuscrisul în douăsprezece locuri.

— În orice caz… Eu sunt Sandy, agent literar. Sunt interesată să vă cunosc.

Cu ceva efort, m-a ajutat să înţeleg că era în drum spre New York şi că se oprea o noapte în Chicago. Avea să fie disponibilă pentru o întâlnire la micul dejun, la ora 8 dimineaţa, în hotelul ei.

— Voi veni, am spus.

— Minunat!

— Îmi mai spuneţi o dată numele dumneavoastră?

Voiam să mă asigur.

— Sandra Dijkstra.

— Pe litere? Pe silabe, vă rog.

Mi l-a silabisit.

Începusem să cred că halucinez. Nu credeam că e adevărat. De unde să ştiu că persoana de la celălalt capăt era cine pretindea că este?

— Atunci, la revedere şi ne vedem mâine, da, Ahjeih? Sau e Annjeih?

— Anchee.

— Excelent, Anchee.

— Aţi spus c-aţi citit manuscrisul meu? am întrebat înainte să închid.

— Ei bine, eu tocmai l-am început, însă lectorul meu l-a citit.

— Lectorul dumneavoastră?

— Angajez lectori care să lucreze pentru mine la agenţie…

Vorbea din nou repede şi o pierdusem.

Am încercat să n-o întrerup. Am început să ghicesc. Spunea ceva despre persoana pe care o angajase. Ceva despre cel pe care îl desemnase să-mi citească manuscrisul şi care îl citise integral şi făcuse şi o recenzie. Dar nu era o recenzie grozavă. Ceva despre lectorul care „nu s-a îndrăgostit“ de manuscrisul meu. În sfârşit, ceva despre o evaluare care apăruse pe biroul ei acum câteva luni.

— M-a intrigat, am auzit-o spunând. Aşa că i-am dat manuscrisului o şansă…

— Qigu! Qigu! am ţipat după ce am închis.

Am alergat prin toată clădirea, dar nu l-am găsit nicăieri.

I-am dat telefon prietenei mele Joan Chen din California.

— Tu o ştii pe Sandra Dijkstra?

— Desigur, mi-a răspuns calm Joan Chen. Este agenta lui Amy Tan. Mi-ai cerut odată adresa agenţiei ei, îţi aminteşti? Cea din Del Mar, California?

În clipa aceea mi-am amintit că trimisesem manuscrisul agentei lui Amy Tan. Îmi aminteam de „Del Mar“ pentru că manuscrisul mi-a fost mai întâi returnat cu mesajul „Nu poate fi livrat“, fiindcă greşisem adresa. Scrisesem o singură dată „Del Mar“, în loc de două. Adresa corectă era „Camino del Mar, Del Mar, California“.

— În orice caz, Sandy Dijkstra m-a sunat şi am stabilit să ne întâlnim mâine dimineaţă! i-am spus lui Joan Chen. Joan, te rog, dă-mi un sfat. Cu ce să mă îmbrac? Să-mi prind părul la spate sau să mi-l las liber? Dacă Sandy Dijkstra o să-şi dea seama că sunt o speriată de la ţară? Gândeşte-te: manuscrisul meu a trecut prin repetate revizuiri. Dar când o să mă vadă în persoană o să afle că engleza mea e un dezastru. Mi-e teamă că va fi dezamăgită…

— Fii tu însăţi, atât, m-a sfătuit Joan. Nu cred c-o să-i pese că engleza ta nu e perfectă.

— Şi ce-i spun?

— Las-o pe ea să vorbească.

Joan Chen m-a convins că nu aveam de ce să fiu agitată.

— Calitatea manuscrisului tău e sigurul lucru care o s-o intereseze pe Sandy. Nu şi-ar irosi timpul întâlnindu-se cu tine dacă nu ar crede că meriţi. Ai încredere în mine, ştie ce are de făcut. Asta-i treaba ei.

Qigu s-a întors. Mi-a împărtăşit entuziasmul. Singurul lucru care mă îngrijora era maşina noastră. Pe Chevrolet nu prea ne mai puteam baza în ultima vreme. N-aveam cum să

ştim dacă avea să pornească a doua zi. Temperaturile scăzuseră sub zero grade din nou.

Am făcut un duş fierbinte şi mi-am spălat părul. Încercam să mă asigur că mirosul urât de canalizare n-o să mă urmărească până la hotelul lui Sandy Dijkstra. Mi-am scos mantoul din bumbac chinezesc şi l-am călcat. Mi-am curăţat şi cizmele jerpelite cât de bine am putut.

Am fost în picioare la prima ora a dimineţii. Qigu era încă în lumea viselor. M-am liniştit să văd că ninsoarea încetase. Din fericire, după multe sforţări, motorul a pornit. L-am lăsat pornit şi am curăţat zăpada din jurul maşinii. Am înlocuit bucata de carton pusă în locul geamului spart cu una nouă.

La 6 dimineaţa, am ieşit de pe aleea din faţa casei şi am pornit-o spre centrul oraşului.

Sandra Dijkstra a păşit în restaurantul hotelului ca o briză de primăvară. Era o femeie frumoasă pe la vreo patruzeci de ani, cu un aer tineresc, ochi strălucitori şi zâmbet afectuos. Părul ei scurt şi jilav mi-a lăsat impresia că abia ieşise de sub duş, sau poate că venea de la înot. S-a luminat la faţă şi m-a întâmpinat cu „Bună dimineaţa, Anh-chje!“.

Nu ştiam că-mi pronunţa numele cu accent franţuzesc. M-a privit cu ochi frumoşi şi limpezi. Chelnerul ne-a condus la o masă dintr-un colţ al restaurantului.

— Ce bine că te întâlnesc în sfârşit, a zis Sandy. Corectează-mă, te rog, este bine *Anh-chje*?

I-am spus că-mi plăcea accentul ei, deşi nu aveam idee de ce origine era.

Mi-a zis că era doctorandă în literatură franceză.

— M-am trezit devreme în dimineaţa asta şi ţi-am recitit manuscrisul. Excelentă lucrare, dă-mi voie să-ţi spun. Mi-ar plăcea să-ţi încerci norocul în New York. Ce părere ai?

I-am mărturisit că nu ştiam ce altceva să-i spun decât că-i mulţumesc.

A scos o foaie de hârtie şi mi-a spus că era un contract între autor şi agent.

Nu-mi amintesc cum am condus înapoi spre casă. La întoarcere, plină de entuziasm, i-am descris lui Qigu întâlnirea cu Sandy.

— Nu mă aştept să iasă nimic din asta, totuşi, am conchis.

— Trebuie să ne întoarcem la reparatul instalaţiei, a fost de părere Qigu. Chiriaşii ameninţă că se mută.

Mi-a luat ceva timp să mă liniştesc, să încetez să mai visez că Sandy avea să mă sune. Era bine că nu crezusem nici o clipă că avea să se întâmple ceva.

Viaţa şi-a reluat cursul normal foarte rapid. Vremea s-a încălzit şi am fost nevoiţi să înfruntăm o nouă provocare – termitele. S-a descoperit că aveam în clădire şi am primit o amendă. A trebuit să angajăm o firmă profesionistă de dezinsecţie, asta însemnând o altă cheltuială. În perioada aceea, ajunseserăm să ne facem singuri mortarul. Îmi petreceam ziua întreagă cărând găleţi cu ciment pe scări. Îi treceam găleata lui Qigu, care stătea cocoţat pe o scară, la o înălţime de trei etaje.

Qigu era nefericit pentru că nu-l lăsam să se ocupe de arta lui până nu restauram proprietatea.

— Am intrat împreună în povestea asta, îi spuneam. Iar eu sunt o femeie care face muncă de bărbat.

— N-am venit în America să fiu sclav, protesta Qigu.

Sandra Dijkstra m-a sunat din nou. De data aceasta i-am recunoscut vocea.

— Ce mai faci, Anchee Min? Cu ce te mai ocupi?

Nu eram sigură dacă să-i spun lui Sandy că pentru a doua oară Qigu şi cu mine eram nevoiţi să reparăm instalaţia. Racordurile scăpau apă fiindcă aliajul pe care-l folosiserăm era prea vechi. Eram furioşi unul pe celălalt pentru că nu ne înduraserăm să cheltuim 1 dolar şi 29 de cenţi ca să cumpărăm pastă nouă. Ne mânase dorinţa să economisim până la ultimul bănuţ şi acum eram pe punctul să dezasamblăm întregul sistem de instalaţie şi să-l refacem de la zero.

— Stai jos, Anchee? a continuat Sandy.

— Ai dori să mă aşez?

M-am întrebat ce rost avea cererea ei. Ce conta dacă stăteam jos sau în picioare? Doar vorbeam la telefon. Oare s-o anunţ că Qigu mă aştepta? Cu torţa de propan în mână? Că doar ce trăsesem un inch de sârmă de sudură din bobină şi că mă pregăteam s-o folosesc la susţinerea îmbinărilor dintre ţevi?

— Pot să mă aşez dacă vrei, deşi ar trebui să mă aşez pe jos, nu avem nici un scaun aici.

— Nu mai contează, a spus Sandy. Ascultă, sunt în mijlocul unei licitaţii pentru *Azaleea Roşie*. Cinci edituri s-au înscris. Am rămas cu două – ambele sunt edituri minunate. Întrebarea mea pentru tine este ce ai dori să aleg, Random House sau Knopf?

De unde aş fi putut să ştiu eu?

— Ai putea… Sandy, ai putea să hotărăşti tu pentru mine, te rog?

— Desigur. Şi autorul primeşte un avans, a spus Sandy.

— Ce înseamnă *avans*?

A început să-mi explice.

L-am rugat pe Qigu să-mi aducă un pix şi o foaie de hârtie. Degetele îmi erau ţepene din cauza frigului. Abia dacă puteam ţine pixul în mână. Nu eram sigură că înţelesesem exact suma pe care o menţionase Sandy. Mă întrebam dacă spusese 5.000 de dolari sau 7.000. Aveam senzaţia că nu traduceam numărul bine. N-avea cum să fie atâţia bani.

— E cu un zero sau cu doi după 75? am întrebat.

— Cu trei zerouri, scumpo.

23

În mintea mea se derula continuu o anumită scenă din copilărie. Mama zăcea pe duşumea. Doamna Bao, vecina noastră de jos, era deasupra ei. Avea în mână o foarfecă pe care-o înfigea în mama. Stăteam lângă ele, îngheţată, îngrozită. Aveam cinci ani. Îmi amintesc că mă chinuiam să respir.

Picioarele mele erau la capul mamei, dar nu puteam să mă mişc. Îmi simţeam corpul ca o buturugă. Sora mai mică era la picioarele mamei. O trăgea pe doamna Bao de picioare, încercând s-o ajute pe mama. Deşi îmi doream cu disperare s-o ocrotesc şi eu, nu eram în stare să fac nimic.

Pe mama o lăsau puterile. Încerca s-o îndepărteze pe doamna Bao, dar aceasta era prea puternică. Apoi am auzit-o pe mama ţipând.

Foarfeca doamnei Bao i-a crestat mamei faţa. Sângele i se prelingea printre ochi, pe nas în jos.

Afară se auzeau oameni. Cineva a bătut în uşă.

Vecina s-a ridicat şi a coborât scările în fugă.

Cu sângele şiroindu-i pe faţă, mama s-a ridicat.

Văzând că trăieşte, am reuşit să respir.

Am auzit-o pe doamna Bao deschizând uşa de jos. A strigat spre mulţimea adunată.

Am coborât şi am ascultat-o pe vecină spunându-şi versiunea. Îşi flutura amândoi pumnii deasupra capului. Spre surprinderea mea, am văzut sânge ţâşnindu-i din încheieturi.

„Tocmai a avut loc un incident îndreptat împotriva lui Mao! zbiera doamna Bao din toţi rărunchii. Un burghez intelectual i-a refuzat unui muncitor proletar dreptul să folosească toaleta!“

A spus mulţimii că mama o tăiase la încheieturi.

„Dreptate! urla mulţimea. Unde a curs sânge trebuie să se plătească tot cu sânge!“

Mama a coborât în grabă. Deşi îşi ştersese faţa, sângele încă i se prelingea din rană. Nu reuşea să convingă mulţimea că doamna Bao minţise.

Trei generaţii ale familiei Bao locuiau la parter fără să aibă toaletă. N-aveau decât un veceu din lemn. În fiecare zi doamna Bao aştepta camionul de salubrizare să vină şi să golească veceul. A izbucnit revoluţia şi camionul n-a mai apărut. Familia Bao a început să arunce murdăria la capătul aleii, sub un copac. Vecinii se plângeau de miros. Mamei îi era milă de copacul care murea.

Deşi tata s-a opus, mama i-a invitat pe cei din familia Bao să ne folosească toaleta. Nu aveam idee în ce ne băgam.

Toaleta noastră a început să refuleze, fiindcă nu fusese concepută să înghită excrementele a unsprezece persoane.

Tata trebuia să scoată mizeria. A folosit o pompă ca să împingă şi să creeze culoar rahatului. Situaţia s-a înrăutăţit. Ţeava de canalizare se înfundase. De fiecare dată când trăgeam apa, toaleta refula. Fecalele curgeau peste toaletă şi umpleau duşumeaua.

Familia Bao s-a înstăpânit pe toaleta noastră. Gustaseră puţin confort şi acum erau tentaţi să creadă că aveau drept la ea. „Voi aveţi două toalete şi noi nici una, şi revoluţia presupune egalitate.“ I-au spus mamei că timpurile se schimbaseră. Proletariatul ajunsese la putere.

Mama i-a refuzat. Familia Bao a hotărât să-i dea mamei o lecţie. Au venit cu găleata lor de excremente şi ni le-au vărsat peste paturi, peste aşternuturi.

Nu exista poliţie, nici justiţie. Controlat de „dictatura proletară“, Shanghaiul era un haos. Gărzile Roşii de adolescenţi ale lui Mao începuseră să vandalizeze oraşul. Pe mama n-o putea ajuta nimeni. Ea şi tata au trebuit să-şi spele singuri păturile mânjite şi să îndepărteze fecalele vecinilor în fiecare seară când se întorceau de la serviciu. Curând am fost nevoiţi să dormim cu hainele pe noi pentru că nu mai aveam aşternuturi, pături, feţe de pernă uscate. În cele din urmă, am fost evacuaţi şi relocaţi, într-o locuinţă fără toaletă proprie.

Viaţa mi se schimba sub proprii ochi. Aproape că nu-mi venea să cred că eram pe cale să închei un contract de editare

cu una dintre editurile de top din America. Zilele triste trecuseră. Nu aveam să uit niciodată vremurile în care familia mea împărţea acelaşi prosop şi nici umilinţa pe care ne-o provocaseră vecinii din cauza toaletei.

I-am scris mamei că primul lucru pe care doream să-l fac cu banii câştigaţi era să-i iau un closet. Visase că într-o bună zi o să aibă o toaletă a ei. Eram fericită că îi puteam îndeplini visul. În plus, odată cu avansul, puteam să-mi plătesc toate datoriile şi, cel mai important, am contactat un avocat specializat în imigrări, care mi-a spus că, având dovada unui contract de editare, aveam toate şansele să mă calific pentru cartea verde.

Qigu s-a întors acasă cu o veste neaşteptată – guvernul american tocmai hotărâse să garanteze azil politic tuturor studenţilor chinezi din America, participanţi la mişcarea pentru democraţie din Beijing sau din străinătate din 1989. Ni se acordau vize tuturor, iar în cinci ani obţineam cetăţenia americană.

Stând în scaunul lui balansoar, cumpărat cu 4 dolari dintr-un târg de vechituri din Chicago, Qigu a rostit un vechi poem chinezesc:

Neliniştea pare fără capăt
Când e să-ţi urmezi calea inimii,
Încălţămintea din oţel să ţi-o toceşti.
Şi totuşi fără cea mai mică osteneală
Soarta te prinde fără veste
Şi şansa îţi sare în poală.

Peste noapte deveniserăm imigranţi în legalitate. Păşiserăm dincolo de beznă ca să respirăm în lumina soarelui. Cu toate că nu eram credincioasă, m-am rugat lui Dumnezeu să binecuvânteze America. Era o virtute chinezească să răsplăteşti cu o fântână un strop de apă pe timp de secetă. Voiam atât de mult să simt că merit binele ce ni se făcea.

Nu mă simţeam în largul meu cu întâmplarea asta fericită. Noi nu făcuserăm nimic ca să-i ajutăm efectiv pe studenţii din China. Eu luasem parte la protest şi scandasem slogane prodemocraţie, dar nu-mi riscasem viaţa aşa cum făcuseră cei din Piaţa Tiananmen.

Tata mi-a mărturisit că i se ridicase o greutate uriaşă de pe suflet. Era atât de fericit, încât a început să fredoneze la telefon melodia „Yankee Doodle Dandy“ cea proaspăt

învăţată. I-am spus mamei că banii pentru toaleta proprie o aşteptau în cutia poştală.

Un an mai târziu, tata mi-a trimis o fotografie cu mama şezând pe noua ei toaletă. „Maică-ta vrea să-ţi împărtăşească momentul ei de fericire“, mi-a scris.

Îmbrăcase hainele ei cele mai bune pentru fotografie. Se coafase. Radia de fericire ca un copil care stă la poză în faţa parcului Disneyland.

Qigu şi-a susţinut încă o dată teoria ai-încredere-în-destin. „Dacă un lucru e menit să fie al tău, va fi al tău fără să trebuiască să lupţi pentru asta. Aceasta este esenţa în zen şi în taoism.“

Privindu-l cum alunecă în dispoziţia lui savantă, mă străduiam să-mi ascund iritarea. Eu eram adepta teoriei cine-se-trezeşte-devreme-departe-ajunge. Nu eram creştină, dar îmi plăcea vorba: „Dumnezeu îi ajută pe cei ce se ajută singuri“. Soarta şi norocul joacă un rol important în viaţa omului, de acord, dar să aştepţi să-ţi cadă orez din cer era nebunie curată. Şi cum rămânea cu obligaţia noastră faţă de cei mai puţin norocoşi?

Când banii de avans au ajuns în cutia poştală, m-am dus şi-am achitat ipoteca. Rămăseseră de finalizat multe reparaţii prin casă, dar oficial în momentul acela eram proprietari. Fără presiunea ratelor lunare, situaţia părea sub control. Le puteam oferi chiriaşilor reparaţii şi îmbunătăţiri majore. Qigu avea să fie responsabil de finalizarea lucrărilor din apartament, în timp ce eu revizuiam manuscrisul *Azaleea Roşie*.

Poate că odată cu eliberarea de stres, poate datorită faptului că acum ne permiteam să mâncăm hotdog polonez care ne plăcea atât de mult, şi încă de trei ori pe săptămână, sau poate că ticăitul ceasului meu biologic devenea din ce în ce mai zgomotos – oricare ar fi fost motivul, pentru prima dată în viaţă m-am întrebat: „Ce-ţi doreşti tu, de fapt, Anchee?“.

Un copil! Gândul a fost atât de clar, de copleşitor şi de puternic! A doua zi eram deja în bibliotecă şi citeam cărţi despre sarcină. Îmi doream să ştiu cum să-i spun lui Qigu că nu mai puteam să aştept. Mă apropiam de treizeci şi cinci de ani. Voiam un copil al meu. Dar nu ştiam cum să tratez subiectul cu Qigu. Eram împreună de trei ani. Momentul potrivit să-i spun că-mi doream un copil ar fi fost după ce mă cerea de soţie. Ceea ce nu se întâmplase. Nici nu se pomenise despre aşa ceva. Ce-mi rămânea de făcut decât să aştept?

Dădusem tot ce era mai bun din mine. Qigu era un tip de treabă. Mama era convinsă că un bărbat cumsecade ca el ar cere în căsătorie o femeie cu situaţia mea. Mă întrebam ce lipsea.

Până la urmă m-am hotărât să-l întreb pe Qigu, pentru ultima dată, dacă el credea că am putea întemeia o familie.

A oftat şi mi-a pus placa deja cunoscută: „Cum să pot întreţine o familie, când abia mă pot hrăni pe mine?“.

M-am convins singură că sinceritatea lui era semnul unui caracter nobil. Nu încerca decât să fie responsabil. Îi plăcea să-l citeze pe Confucius – „Bărbaţii se nasc slabi“ – şi eu credeam că asumarea acestui lucru demonstra că era un bărbat puternic.

Chestiunea era: cât trebuia să mai aştept?

Îngrijorarea părea să-mi aparţină mie şi doar mie. Mi-am dat seamă că, după toţi anii în care fusesem ceea ce Qigu aprecia drept o femeie „cu gândire liberală“, eram în dezavantaj.

La sfârşit de 1990, de Ajunul Anului Nou, l-am abordat pe Qigu folosindu-mă de o carte intitulată *Ştiinţa corpului feminin*. Părându-i rău pentru mine, Qigu a încercat să mă calmeze cu vechile lui strategii. Numai că de data aceasta n-au mai funcţionat. Qigu se tot scuza că el că este un „bărbat slab“.

„Ai reuşit să sari zidul dragonului şi să ajungi până-n America!“, l-am provocat. „În China nu-ţi permiţi să fii puternic, dar în America putem. Avem viza americană. Ne permitem să ne considerăm puternici şi să fim cine vrem noi să fim! Ăsta e privilegiul de a fi american!“

Qigu a clătinat din cap. Mi-am dat seama că n-avea să mă ceară în căsătorie, nici atunci şi probabil niciodată.

La suprafaţă eram eu cea obişnuită, agreabilă, dar în adâncul meu eram o furtună dezlănţuită. Criza ajungea într-un punct critic. Eram conştientă că aveam să regret tot restul vieţii dacă mă privam de şansa să devin mamă. M-am decis că puteam să îndur lipsa unei cereri în căsătorie, dar că nu eram în stare să merg mai departe fără să încerc să am un copil.

*

Qigu a fost profund devastat când i-am dat vestea că sunt însărcinată. Susţinea că e victima conspiraţiei mele. Ceea ce păruse o seară romantică fusese o capcană. S-a oferit să mă însoţească să fac avort.

Am refuzat.

— Nu vreau să merg să fac avort.

El s-a supărat şi m-a făcut iresponsabilă şi vicleană.

— Cum poţi să aduci pe lume o viaţă fără să ţi-o planifici?

Eu mi-o planificasem de mult. Mă simţeam răspunzătoare să nasc înainte de treizeci şi cinci de ani.

— Am vrut să evit riscurile unei sarcini cu probleme, care se înmulţesc după ce mama depăşeşte treizeci şi cinci de ani. Asta e limita!

Qigu m-a anunţat că el nu-şi dorea să fie constrâns să fie tată. Se simţea manipulat.

— Este o greşeală!

Mă simţeam prost pentru că-l implicasem, dar nu avusesem de ales – nu voia nicicum să-şi mişte fundul, iar eu nu puteam să mă văd cu alţi bărbaţi. Fuseserăm un cuplu în realitate. Cu toate că el nu mi-a spus niciodată că mă iubeşte, nu mi-a spus nici că nu mă iubeşte. Pretindea că practicam iubirea în felul chinezesc, deşi în adâncul meu aveam îndoieli.

Eram egoistă dorindu-mi acest copil. Dar mai credeam şi că trei ani petrecuţi alături de un bărbat erau o temelie solidă pentru o familie. De obicei, mă simţeam sigură pe iubirea dintre noi. Ce putea fi mai romantic decât să lupţi ca să trăieşti visul american? Qigu era un bărbat cu un potenţial uriaş. Era o lucrare în desfăşurare şi o operă de artă.

Privind retrospectiv, îmi dădeam seama că noi nu împărtăşeam aceleaşi valori, printre care cea mai recent dobândită era interesul de a clădi o familie. Aveam nevoie unul de celălalt pentru că nici unul nu avea timp să cunoască pe altcineva şi să iasă în oraş, să se despartă, să se împace, să selecteze şi să-şi aleagă un partener de viaţă cu adevărat compatibil.

Mi se întâmpla rar să mai vorbesc cu prietenele mele. Tot ce ştiau ele despre mine era că trăiam cu Qigu. Mândria nu mă lăsa să îmi asum dezordinea din viaţa mea, nici măcar nefericirea că nu eram cerută de soţie. Mă comportam ca un struţ şi-mi îngropam capul în pământ, rugându-mă în tot timpul acesta ca lucrurile să se îndrepte.

Îmi era teamă că Qigu avea să mă părăsească dacă l-aş fi presat prea mult cu măritişul. Eram convinsă că nici un bărbat nu m-ar vrea de soţie. Frumuseţea mea pălise şi nu ştiam ce altceva aş fi putut să fac. Simţeam că singura-mi opţiune era să-mi îmboldesc visul şi să mă descurc cu ce aveam.

Să rămân însărcinată a fost primul lucru pe care l-am făcut pentru mine. Era gestul meu de rebeliune contra lumii şi mi se părea reconfortant. Mă îndrăgosteam profund de bebeluşul care creştea înăuntrul meu, deşi nu pot să spun că nu eram îngrijorată sau speriată. Eram, însă niciodată nu mă simţisem atât de puternică, atât de încărcată cu energie şi forţă. Dacă nu avusesem parte de o poveste de dragoste cu Qigu, aveam acum cu bebeluşul meu. Fiecare zi devenea un cântec, fiecare zi era o binecuvântare.

Deşi scăpaserăm de grija ipotecii, aveam locuri neocupate. Vecinii au protestat când am închiriat una dintre camere unor studenţi de culoare de la Institutul Tehnologic din Illinois. Am ignorat ameninţările. Nu vedeam de ce să nu le închiriem o cameră acelor studenţi de culoare.

În consecinţă, geamurile maşinii ne-au fost făcute ţăndări. Uşa ni s-a umplut de şi mai multe bileţele de ameninţare.

N-am raportat incidentele la poliţie fiindcă simţeam că tot cartierul ne stătea împotrivă. Ne temeam, oricum, că poliţia nu ne-ar fi venit în ajutor în caz că se întâmpla ceva.

Le-am comunicat amândoi chiriaşilor de culoare situaţia ostilă în care ne aflam. Le-am spus că nici noi, chinezi rezidenţi în zonă, nu ne simţeam în largul nostru. Odată, Qigu fusese bombardat cu pietre pe stradă, nu doar de albi, ci şi de nişte negri. Altădată, am fost atacaţi de o bandă de adolescenţi care munceau pe şantierul din celălalt capăt al străzii noastre. Le-am spus celor doi studenţi că ne temeam pentru ei. Erau bineveniţi să rămână, dar nu le puteam garanta siguranţa.

În cele din urmă, studenţii de culoare s-au hotărât să anuleze contractul de închiriere şi s-au mutat.

Ne simţeam îngrozitor, dar ce puteam face?

După ce am trimis manuscrisul editurii din New York, m-am alăturat lui Qigu în muncă. Eram conştientă de riscul unui avort spontan. Eu mă gândeam aşa: ţărăncile chineze continuau să muncească pe câmpurile de orez, să care bălegar şi să hrănească animale în timp ce erau însărcinate. Acelaşi lucru îl făceam şi eu. Urcam scările cu grijă. Purtam mască atunci când aplicam gletul pentru lipit rigips. Am văruit pereţi şi am curăţat moloz în continuare. Eram atentă să nu umplu la maximum găleţile cu ciment atunci când le urcam până la etajul trei.

Greţurile de dimineaţă erau îngrozitoare. Nu-mi păsa. Le luam drept semn că fetusul e viu. Mâncam şi vomitam. Începusem să mă obişnuiesc cu mine aplecată peste vasul de

toaletă. Săptămâni întregi n-am reuşit să-mi conving stomacul să tolereze mâncarea. Energia mi-a scăzut şi tot ce voiam era să mă odihnesc, însă am continuat să muncesc. Era important să-l ajut pe Qigu cât de mult puteam înainte ca burta să-mi crească prea mult.

În tot acest timp, am păstrat un secret. Mă rugasem să am un băiat. Nu era o discriminare a femeilor. Ca femeie chineză, pur şi simplu înţelesesem că aparţineam unei clase discriminate. Întreaga mea viaţă dovedise lucrul acesta. Mă lovisem de piedici pe care bărbaţii nu le-ar fi întâmpinat. Unele fizice, altele – mentale. Cultura chineză era plină de prejudecăţi împotriva femeilor, chiar şi sub regimul comunist, când femeile au fost nevoite să sprijine jumătate de cer. Voiam pentru copilul meu să se nască fără nici un dezavantaj, dacă puteam să-l evit. Să fii bărbat însemna respect şi şansă. Deşi într-o măsură mai mică, vedeam acest adevăr şi în America.

Am vizitat magazine prăfuite cu ierburi chinezeşti şi am cumpărat ingrediente care să-mi stimuleze proprietăţile chimice ale corpului. Substanţele aromatizate din sticluţe promiteau să creeze un „ambient“ care să „primească“ un mascul. Am urmat sfaturile specialistului în ierburi şi mi-am spălat posteriorul cu o formulă aparte din infuzie de plante, în fiecare seară. Dacă ar fi existat templu budist în zonă, m-aş fi dus să meditez.

Când Qigu şi-a strigat indignarea şi a reînceput refrenul sunt-un-artist-muritor-de-foame, i-am spus că aveam să-mi cresc copilul de una singură. „Oricum nu suntem căsătoriţi, i-am zis. Am să-mi declar copilul ca născut de o mamă singură.“

24

— Hai să ne căsătorim, a zis Qigu. Nu vreau ca acest copil să-ţi urmeze exemplul negativ.

Am încercat să supravieţuiesc momentului. Strângeam instrumentele după o zi de muncă. Dându-şi seama că mă rănise, Qigu mi-a explicat că făcuse o glumă.

Simţeam însă că nu găsise nici un motiv să-şi ascundă adevăratele sentimente. Era, fără îndoială, o cerere în căsătorie. Una oficială. Cea pe care o aşteptasem trei ani. Am încercat să nu cedez nervos în faţa lui. Nu-mi imaginasem

niciodată că aşa avea să fie cererea în căsătorie pe care aveam s-o primesc. Îmi doream să nu mă fi cerut. Îmi doream să fi făcut un efort şi să fi disimulat o propunere.

Pentru prima dată n-am suportat să-l privesc – tatăl copilului meu, tatăl care se simţea trădat şi prins în capcană. Qigu avea dreptul să trăiască viaţa pe care ţi-o dorea, care nu includea un copil. Mi-era prea frică să plec. Mi-era silă de mine pentru că ne băgasem pe amândoi în asta.

Nu vreau ca acest copil să-ţi urmeze exemplul negativ. Cuvintele încă îmi sfredeleau măruntaiele.

Am pus molozul în saci de gunoi şi m-am luptat să-mi reţin lacrimile. Visul meu – acela de a mă simţi prinţesă măcar o dată – se năruise. Ceva preţios din adâncul meu a murit. De când citisem *Jane Eyre* şi aflasem sensul iubirii, mi-o doream. Visam la ea aşa cum poate o făceau ţărăncile chineze. Îmi imaginasem că sunt o nevastă de ţăran care plantează orez cu un bebeluş legat strâns de spate. Îmi închipuisem cum străbat câmpurile ca să-i duc de mâncare soţului meu. Cu găleţi de apă atârnate de capetele unui băţ de bambus pe umeri, care se legănau şi se revărsau în timp ce eu înaintam spre el. Soţul meu mă întâmpina cu un zâmbet cald. Se oprea din arat. Eu îi întindeam un prosop cu care să-şi şteargă broboanele de pe frunte. Mă aşezam pe marginea pământului nostru şi îi dădeam să sugă pruncului.

— Serios, a fost o glumă, a repetat Qigu. Exagerezi ca de obicei.

Nu aveam nimic de spus.

Qigu a ridicat din umeri.

— Mă rog, dacă tu vrei să mă înţelegi greşit, eu nu te pot opri. Anunţă-mă şi pe mine când eşti gata. Să mergem la primărie şi să ne înregistrăm.

Aş fi vrut să-l refuz. Îi simţeam vorbele ca pe o insultă. Totuşi, sarcina mi-a schimbat perspectiva. Îmi păsa mai mult de copilul care creştea în mine. Îi eram datoare cu o pereche de părinţi.

— Sunt gata, i-am spus lui Qigu.

Ne-am programat să ne căsătorim în faţa unei instanţe judecătoreşti pe data de 6 februarie 1991.

Nu ne permiteam să facem nuntă, dar eu tot tânjeam după celebrare. Până la urmă, nu era cel mai important moment al vieţii mele? Oare nu era firesc să răspândesc vestea sau să sun şi să anunţ: „Bună, mă mărit mâine!“. Îmi doream o binecuvântare. M-am gândit să-mi sun familia, în China, pe Joan Chen şi pe Margaret.

Am renunţat la idee pentru că adevărul m-a plesnit peste faţă – le-aş împărtăşi o fericire falsă. Qigu nu se căsătorea cu mine pentru că era îndrăgostit, deşi încerca să mă convingă şi să se convingă de contrariu. Cuvintele lui, „exemplu negativ“, îmi rămăseseră impregnate în minte: conţineau toată repulsia, toate resentimentele şi regretul lui. Eram tristă. Qigu nu aştepta cu nerăbdare să ne căsătorim. Pur şi simplu îmi făcea o favoare. Era înfrânt.

În loc de pregătit petrecerea sau de retuşat rochia de mireasă, am muncit amândoi la restaurarea apartamentelor. Am mers la magazinul cu scule şi am completat rezervele pentru instalaţii. Am mâncat hotdogi polonezi. După ce ne-am întors acasă, Qigu a coborât la subsol să lucreze la tablourile lui. Mi-a spus noapte bună.

Am reîncălzit resturile de mâncare şi am cinat singură. Am spălat vasele. Apoi am rămas în bucătărie. Eram copleşită de tristeţe.

Qigu nu le spusese nimic părinţilor lui în legătură cu sarcina, deşi ei ştiau că locuim împreună. Mi-a spus că ai lui erau nişte oameni „înguşti la minte“, foşti comunişti. „Tot ce-au făcut în viaţă a fost să urmeze Partidul“, zicea el. „Mama n-a devenit niciodată membru de partid, iar asta a distrus-o sufleteşte. Tata era vechi membru de partid, dar a trăit o viaţă mizerabilă. A fost suspectat, pedepsit şi trimis într-un lagăr de concentrare. Nu a putut scăpa de stigmatul trecutului familiei sale burgheze.“ Împreună cu fratele lui mai mic, Qigu a crescut pe străzile Shanghaiului, părinţii lor fiind denunţaţi. Mama lui a fost chinuită de colegii de serviciu invidioşi şi a suferit o cădere nervoasă în urma căreia nu şi-a mai revenit complet.

Ultima dată când Qigu îşi auzise mama fusese pe o casetă, pe care i-o trimisese peste ocean, ceea ce probabil o costase jumătate de salariu. Caseta avea nouăzeci de minute şi conţinea sfaturi pentru Qigu în legătură cu ce trebuia şi ce nu trebuia să facă, accentul fiind pus pe siguranţă şi otrăvirea mâncării.

Qigu m-a rugat să dau pe repede-înainte. Mi-a părut rău pentru mama lui. Mi-aş fi dorit să-i scriu s-o anunţ că fiul ei era în siguranţă.

Mi-am închipuit că viitoarele mele rude aveau să fie încântate să afle că vor avea un nepot. Cu doi ani în urmă, când fusesem în China, tatăl lui Qigu m-a aşezat pe un scaun şi mi-a împărtăşit istoria familiei lor. După moartea lui Mao şi după ce Revoluţia culturală s-a sfârşit, „stigmatul“ i se transformase miraculos într-o dovadă de prestigiu. „Străbunii mei Jiang au fost primii crescători de viermi de mătase şi

apoi negustori de mătase din provincia Zhejiang, din sudul Chinei. La începutul secolului, ei au pus bazele industriei textile chinezeşti şi industriei bancare.“ Bătrânul îşi invoca tinereţea întocmai ca un idealist romantic ce se alăturase Partidului Comunist ca să schimbe lumea pentru cei săraci. Cu toate că era dedicat muncii sale, niciodată n-a fost promovat prea sus în ierarhie. „Qigu nu s-a născut în puf. A trăit într-o cămăruţă din Shanghai, districtul Xuhui. Locul era prea înghesuit pentru cinci persoane din trei generaţii diferite.“

În timp ce noi vorbeam, mama lui Qigu gătea orez lângă scări. Imaginea mi-a umplut sufletul cu căldură pentru că m-am identificat cu sărăcia lor. Eram împăcată cu gândul că Qigu provenea dintr-o familie umilă. Mi-am imaginat că înţelegea ce înseamnă suferinţa – o calitate pe care o căutam la viitorul soţ.

Qigu nu avea amintiri dragi din copilărie. Frica îl însoţise mereu. Fusese bătut de găştile de pe stradă cât părinţii lui erau departe, muncind în mai multe lagăre de concentrare. Îl irita faptul că familia lui îşi „donase“ averea guvernului, ca să-şi dovedească loialitatea faţă de Partidul Comunist. „Aş fi putut fi un om bogat acum“, i-a reproşat el tatălui său odată.

„Am fost constrânşi să donăm banii, i-a argumentat tatăl. N-ai fi scăpat de pedeapsă şi n-ai mai fi putut să trăieşti viaţa de care te bucuri acum dacă n-aş fi îndeplinit ordinele! Categoric n-ai fi primit paşaport pentru America!“

Am ajuns cu Qigu la primăria din Chicago. Era ticsită cu oameni. Ne-a întâmpinat o doamnă care ne-a dat să completăm nişte formulare. Apoi ne-a direcţionat spre un ghişeu deasupra căruia scria ÎNREGISTRARE, unde am predat foile.

Qigu a rânjit la semnele de deasupra.

— La ghişeul ăsta depui cerere pentru căsătorie, iar la celălalt una pentru divorţ, a spus.

— Te rog, nu-mi strica momentul, i-am zis.

— Îmi pare rău, mi-a răspuns Qigu. Doar că mie mi se pare că oamenii sunt nişte creaturi ridicole.

Am fost îndrumaţi spre o sală de aşteptare pustie şi ni s-a spus că vom fi chemaţi de către un judecător. După un timp foarte lung, am început să ne întrebăm dacă n-ar trebui să batem la uşa pe care scria SALĂ DE JUDECATĂ. Când ne pregăteam să ciocănim, uşa s-a deschis. În cadrul ei s-a ivit un bărbat masiv, cu ten măsliniu. Părea că tocmai ce-şi îmbrăca ţinuta.

— Nu intraţi, vă rog! a spus răspicat. Încă nu sunt gata.

Şi ne-a trântit uşa în nas.

Ne-am întors şi ne-am aşezat pe o bancă, într-un colţ al sălii. Încet-încet, camera s-a umplut de cupluri. Treceau pragul ţinându-se de mână sau zâmbindu-şi. Bărbaţii erau îmbrăcaţi în costume călcate la dungă, iar femeile în rochii drăguţe şi festive.

Brusc, m-am simţit penibil. Îmi doream să mă fi îmbrăcat la fel ca celelalte mirese din încăpere. Noi ne îmbrăcaserăm cu haine luate de la consignaţii. El avea o cămaşă bleumarin de zi, iar eu o bluză multicoloră asortată cu nişte pantaloni indieni şi pantofi coloraţi.

Qigu mi-a observat disconfortul şi s-a aplecat spre mine.

— Oricum e un circ, mi-a şoptit la ureche. 50% din căsătoriile astea o să sfârşească prin divorţ.

M-am uitat la el.

— Şi noi o să fim în cei 50% care divorţează sau în cei 50% care rămân căsătoriţi?

Qigu mi-a zâmbit înţelept.

— Bineînţeles că a doua variantă.

Într-un final, uşa s-a deschis. Spre mirarea noastră, un cuplu fericit a ieşit pe uşă, urmat de un judecător zâmbăreţ, îmbrăcat în roba lui neagră. Mireasa purta rochie albă şi avea gardenii albe în păr.

Cei doi fericiţi s-au sărutat pasional. Se ţineau de mijloc unul pe celălalt când au ieşit pe uşă. Afecţiunea lor m-a emoţionat şi m-am simţit şi mai stingherită.

— De ce nu am fost chemaţi? a spus Qigu. Regula spune: primul venit, primul servit.

M-am uitat în jur.

— Poate ar trebui să vorbim din nou cu funcţionarul.

O femeie a intrat în sală şi a strigat:

— Q Young şi Amin!

Nimeni n-a răspuns.

— Q Young şi Amin! a repetat funcţionara.

Toţi cei din sală se uitau unii la alţii.

— Ultima strigare, domnul Q Young şi domnişoara Amin!

— Ăştia trebuie să fim noi! i-am strigat lui Qigu. Americanii nu pot să pronunţe Qigu. Ei nu spun *ci* când văd *Qi*. Îl pronunţă *Q*, iar pe *Jiang* îl citesc *young*.

Dar fusese prima dată când cineva transformase *Anchee Min* în *Amin*.

Stăteam amândoi în faţa judecătorului. Bărbatul îşi aţintise spre noi ochii lui mari, sfredelitori. Am devenit

agitată, pentru că nu scotea nici un cuvânt, ca şi cum ne examina în voie. Am observat că se uita la hainele noastre. Am regretat că urmasem gusturile lui Qigu în materie de modă. Credeam că el ştie să se îmbrace *cool.*

În cele din urmă, judecătorul a vorbit.

— Aveţi inel?

Vocea lui suna ca un clopot de biserică.

Nu eram sigură că-l auzisem bine. M-am simţit uşurată când s-a întors spre Qigu. Îl privea fix şi aştepta.

— Cum aţi spus? s-a aplecat în faţă Qigu.

— Un inel! a repetat judecătorul.

Qigu s-a înroşit la faţă. Şi-a dres glasul şi apoi a răspuns:

— Nu, domnule. Nu avem inel.

— Un suvenir oricare? a întrebat judecătorul.

— Nu, domnule. Noi… ăăă… N-avem nici un suvenir, a spus Qigu.

— Nici măcar o floare pentru mireasă?

De data aceasta vocea judecătorului era aspră. Tonul lui trăda dezaprobare.

— Eu… ăăă… noi… ăăă… îmi pare rău.

Qigu a încercat să schiţeze un zâmbet înţelept, dar n-a reuşit.

Judecătorul şi-a întors privirea spre mine. N-a spus nimic, dar şi-a transmis mesajul clar şi răspicat.

Mă luptam să-mi înfrâng lacrimile.

Expresia de pe faţa judecătorului s-a înmuiat. Interogatoriul a încetat.

Simţeam privirea judecătorului pironită asupra mea. În momentul acela am realizat că, până la urmă, eram o femeie obişnuită. În adâncul sufletului îmi doream verighetă. Mă rugasem pentru un inel. Sau măcar un suvenir, o floare. Qigu nu pregătise nimic din toate acestea. Cam cât de fraieră eram? Qigu nu dăduse nici o importanţă evenimentului. Ceremonia nu avea nici o însemnătate pentru el.

Mi-am şters lacrimile şi m-am întors spre Qigu.

Arăta ca un ostatic care aştepta să fie eliberat.

Judecătorul a început să spună cuvinte de binecuvântare. Creierul meu însă întâmpina dificultăţi în a le traduce. A zis ceva despre căsătorie, care nu este un joc de copii. Că ar trebui să fie sacră, un legământ între doi oameni. Un jurământ în faţa lui Dumnezeu. A mai spus ceva despre fidelitate, cel fidel şi cel infidel.

Qigu era ruşinat, şi eu la fel.

Brusc, judecătorul a părăsit încăperea. N-aveam să uit niciodată privirea lui încruntată.

Am luat-o înaintea lui Qigu când am ieşit din clădire. Nu-mi puteam stăpâni lacrimile. Afară, soarele strălucea. Era ora prânzului, iar oamenii intrau şi ieşeau din cafenele şi din McDonalds-ul de la colţul străzii. Am trecut de Loop pe sub şinele metroului aerian. Un tren a zăngănit pe deasupra capetelor noastre.

Nu ştiam de ce mergeam atât de repede, de parcă aş fi încercat să fug. În staţia de autobuz, Qigu m-a ajuns din urmă. M-a tras înspre el şi m-am prăbuşit în braţele lui. I-am spus că mă simţeam îngrozitor şi că-mi era dor de familia mea.

Qigu mi-a spus că aveam toate motivele să fiu supărată.

— Suntem în America, o ţară şi o cultură care pun accentul pe aparenţe. Dacă te compari cu oamenii ăştia, cel mai probabil o să ajungi să-ţi fie milă de tine. Întrebarea mea e: Câţi dintre oamenii ăştia au reuşit să aibă căsnicii armonioase de lungă durată? Câţi îşi vor păstra feţele fericite şi peste treizeci de ani? Salvează de la eşec inelele, suvenirurile şi florile jumătate din căsniciile din ţara asta? Nu!

Nu-l mai văzusem niciodată pe Qigu atât de demn.

— Poate că sunt sărac în sens material, dar sunt bogat în spiritualitate, a continuat. Ce-ţi ofer eu nu se poate cumpăra cu bani.

Qigu a încercat să mă convingă că voia să „nu le cânte în strună americanilor“. „Asta nu înseamnă că tratez căsătoria noastră cu superficialitate. Ba dimpotrivă!“ Mi-a zis că avea să ne demonstreze, mie şi judecătorului, că mariajul nostru nu doar o să dureze, ci şi o să înflorească şi o să prospere, iar asta fără inel, fără suveniruri şi fără flori.

M-am măritat. Sunt o femeie măritată, m-am trezit gândindu-mă. Asta trebuia să fie luna mea de miere! Am privit în jur. Stăteam pe aceeaşi saltea găsită la ghenă. Noptiera noastră era o cutie de lemn, iar pe jos aveam un covor pătat. Qigu dormea încă, pe partea cealaltă de pat. De la primărie, veniserăm direct acasă cu o zi înainte. Am mâncat ca de obicei ce rămăsese de la cină şi ne-am culcat imediat. Nimeni de pe pământ nu ştia că eram proaspăt căsătoriţi.

„Nu te căsătoreşti decât o dată!“, îmi spunea inima.

Voiam să cinstesc momentul. Voiam să mă felicit. Aveam nevoie de o fotografie pe care s-o trimit familiei mele din China. O fotografie cu ziua nunţii.

Mi-am luat aparatul foto şi am coborât în grădină. L-am aşezat pe un tripod şi am testat timer-ul auto. Era în jur de opt dimineaţa. Deşi soarele răsărea, aerul era rece ca gheaţa şi pământul, bocnă. Îmi era teamă să-l trezesc pe Qigu, dar aveam nevoie de el în poză, să zâmbească în faţa camerei.

Am ales garajul vecinilor ca imagine de fundal, şi făceam ture între el şi tripod – ca să-l ajustez la înălţimea optimă. Am mai verificat o dată timer-ul auto şi focalizarea. Când totul era pregătit, am urcat. L-am trezit pe Qigu. I-am spus că voiam să stea lângă mine într-o fotografie de nuntă.

Qigu nu voia să se ridice din patul cald. I-am promis că n-o să dureze decât un minut.

— Fă-o pentru mine, te rog, l-am implorat. O singură fotografie şi te las să te întorci în pat. Te rog, e important pentru mine.

L-am ajutat să tragă pe el un pulover şi o pereche de pantaloni. A luat pe deasupra o haină groasă de iarnă.

În faţa aparatului, Qigu arăta chinuit. Şi-a pus gluga pe cap şi s-a încheiat la haină. Era în papuci de casă. I-am spus că trebuia să reajustez unghiul, să nu intre şi papucii în fotografie.

— Mi-e frig! se văita Qigu. Intru înapoi în casă!

— Aproape am terminat! Pe locuri? Gata? Acum! Zâmbiţi!

Am fixat timer-ul auto şi am alergat lângă el.

Am afişat un zâmbet larg şi fericit. Am stat aşa până am auzit clicul declanşării.

Qigu s-a repezit spre uşă.

— Stai! am ţipat. Încă una, să fim siguri!

Fotografia nu a ieşit aşa cum îmi doream, Qigu arăta nefericit.

Intenţionasem s-o trimit familiei mele din China, dar expresia lui Qigu m-a făcut să renunţ la idee. Era prea multă nenorocire pe chipul lui. Oamenii şi-ar fi pus întrebări. Ştiam că părinţii mei ar fi făcut-o. S-ar fi gândit din ce motiv arăta aşa.

Până la urmă le-am scris o scrisoare. Le-am povestit cât de fericită eram. Nu le-am menţionat că n-am avut verighete, suveniruri şi nici flori. N-am pomenit nimic despre judecător. Am simulat un sfârşit fericit, dându-le vestea că eram însărcinată. „Fotografia de nuntă n-a ieşit“, le-am scris. „N-a fost bun negativul.“

Am primit binecuvântarea părinţilor mei. Erau încântaţi de sarcină. „Maică-ta a început să împletească un pulover pentru cel mic“, mi-a scris tata.

Un prieten care lucra la o clinică din Chicago s-a oferit să-mi facă cadou o ecografie, când eram în luna a patra. Întrebată dacă vreau să ştiu sexul bebeluşului, am răspuns „Desigur“. Eram sigură c-o să-mi spună că aşteptam un băiat. Când am fost anunţată că fetusul părea fată, le-am zis: „Mai uitaţi-vă o dată!“.

Întoarsă acasă, am devorat cărţi despre sarcină. M-am oprit asupra unui autor care, într-o notă de subsol, spunea că există cazuri când examinarea cu ultrasunete dă greş în a identifica precis sexul bebeluşului.

La sfârşitul verii 1991, mi-am terminat de revizuit manuscrisul şi l-am trimis editurii. Eram în luna a şaptea de sarcină. Lucram în continuare alături de Qigu la terminarea construcţiei, fiindcă inspectorul local ne tot emitea procese-verbale de contravenţie. Se apropia termenul pentru o nouă inspectare a scărilor din faţa blocului şi mai erau multe de făcut. Eu intenţionasem să terminăm treaba cu mult înainte, dar Qigu îşi tot găsise scuze. Ce mă îngrijora era faptul că deja îndepărtaserăm scândurile putrezite, astfel că rămăseseră goluri, pe unde nu era simplu să treci. Un moment de neatenţie din partea chiriaşilor, şi puteau să se prăbuşească de la etajul al doilea.

I-am spus lui Qigu că trebuia să terminăm lucrările cât mai repede cu putinţă pentru că în scurt timp aveam să nu mai fiu în stare să-l ajut.

Qigu a început să doarmă până târziu după ce ne-am căsătorit, trezindu-se de obicei aproape de prânz. Îi tot aminteam de apropiata inspecţie şi el continua să mă ignore.

Am hotărât să termin treaba de una singură. M-am apucat de lucru după ce camionul cu cherestea a descărcat scândurile pentru scară, lungi de doi metri şi jumătate, în faţa clădirii noastre. Am tras bucăţile masive de pe trotuar până la scară, una câte una. Cu burta mea imensă, curând am rămas fără suflu. I-am cerut iertare bebeluşului: „Mama trebuie să facă asta“.

Două ore mi-a luat să stivuiesc scândurile lângă scară. Transpirasem teribil. Mi-am tras gluga peste cap ca să nu răcesc.

Să măsor şi să tai scândurile mi-a fost mai uşor. Apoi am început să le bat în cuie. Zgomotul ciocanului l-a făcut pe Bruno să iasă din apartamentul său. Se uita la mine cu o bere în mână.

— Doar nu vrei să pierzi copilul! mi-a spus.

— Mulţumesc, Bruno!

— Unde e soţul tău? m-a întrebat.

Nu i-am răspuns. Ce puteam să-i spun: „Doarme“?

Am continuat să bat cuiele mari de 8 centimetri. Palmele şi mâna au început să mă doară şi să mi se umfle.

Helen a ieşit ţipând.

— Doamne Dumnezeule, o să pierzi copilul ăla!

Am simţit cum ceva mi se învârte în burtă. M-am rugat ca bebeluşul să nu fi păţit nimic.

În timp ce băteam cuie l-am auzit pe Qigu. Ieşise afară în pijamale şi papuci. Îşi flutura braţele deasupra capului. Bruno şi Helen stăteau în spatele lui.

— De ce-mi faci asta? a răcnit Qigu. Te dai în spectacol! Vrei ca toată lumea să creadă că sunt un soţ bun de nimic!

Deja nu mă mai sinchiseam să mă cert cu Qigu. Tot timpul avea motivele lui atunci când făcea sau nu făcea diverse lucruri. Dacă ieşeam prost la inspecţia locală, primeam şi alte penalizări. N-aveam să scăpăm de necazuri. Citaţiile aveau să curgă, iar cheltuielile – să se dubleze.

Siguranţa chiriaşilor era o răspundere covârşitoare. Un risc pe care nu ne permiteam să ni-l asumăm. Cum nu aveam asigurare, puteam să pierdem totul. Noua scară trebuia să fie gata înainte să se nască bebeluşul.

O jumătate de oră mai târziu, Qigu lua un ciocan şi începea să lucreze cot la cot cu mine, înjurând tot timpul.

25

Lauryann s-a născut pe 8 octombrie 1991.

Îmi amintesc c-am auzit: „Felicitări, aveţi o fetiţă!“. Am fost copleşită de fericire şi în acelaşi timp de tristeţe. Mă alina faptul că bebeluşul meu nu avea să aparţină Partidului Comunist Chinez, ci numai sieşi, ce bucurie! Şi eram tristă – acum îmi pare rău s-o spun – pentru că nu era băiat. Să fii femeie însemna o viaţă mai grea.

Îmi amintesc că-mi era frig. Apoi că n-am mai putut să respir. Mi s-a pus o mască de oxigen. Oamenii se grăbeau în jurul meu şi ţipau. Apoi mi-am pierdut cunoştinţa. Qigu mi-a spus mai târziu că s-a îngrozit de cât sânge pierdeam. Nimeni nu ştia că aveam ruptură de col uterin. Doctorul meu încă nu ajunsese la spital.

„Te ştergeau încontinuu cu o faşă“, mi-a povestit Qigu mai târziu. „Era îmbibată cu sânge. Ti-au întors patul invers ca să stai cu capul în jos, să se oprească sângerarea. Mi s-a

spus să-mi iau la revedere de la tine înainte să te bage în sala de urgenţe. Am simţit că-mi iau la revedere de la tine pentru totdeauna.“

Trei zile mai târziu, m-am trezit la terapie intensivă. Spre şocul şi confuzia mea, am văzut un preot şezând pe marginea patului. Mă simţeam ca într-o scenă dintr-un film. Preotul avea robă neagră cu guler alb. Îmi vorbea cu blândeţe, ţinând în mână o Biblie. L-am auzit spunând „mâna Domnului“, „călăuzire“ şi „lumina veşnică“. Credeam că halucinez.

— Pacea Domnului care este mai presus de orice înţelegere să-ţi călăuzească inima şi mintea în numele lui Iisus Hristos, continua vocea preotului.

Îmi devenea limpede că probabil eram pe moarte.

— Lasă-ţi tulburarea, se ruga vocea. Călătoria ta e-aproape gata încheiată şi te îndrepţi spre lăcaşul cel din urmă al măririi…

— Nu! am ţipat. Nu moarte! Nu Dumnezeu! Vă rog! Nu mor… Plecaţi! Eu nu… nu… Nu sunt pregătită… Eu nu moarte! Ajutor! Eu nu văzut copilul meu! Copilul meu! Lăsaţi-mă să-mi văd copilul!

Probabil am leşinat, fiindcă nu-mi amintesc preotul ieşind din încăpere.

Cineva tot încerca să mă trezească. Îmi spunea că era timpul să-mi facă o hemogramă. Eram deranjată din oră în oră. Am implorat vocea să mă lase în pace ca să mă pot odihni.

— Îmi pare rău, a zis asistenta. Trebuie să vă verificăm. Trebuie să vă facem analize de sânge. Sunteţi încă în stare critică, doamnă Min.

— Ce vreţi să spuneţi prin „stare critică“?

— Puteţi să muriţi.

O asistentă mi-a zis că Qigu sunase, dar că nu avea voie să mă viziteze. Eram într-o rezervă şi puteam foarte uşor să fac pneumonie.

Trecuseră patru zile de la naştere. Eram conectată la tuburi de plastic, din cap până în picioare. Mâinile şi picioarele îmi erau vinete şi inflamate de la atâtea ace. Încă mi se făceau transfuzii. La început lucrurile fuseseră perfecte. Mai întâi, rudele mele prin alianţă, părinţii lui Qigu, au sosit din China. S-au mutat în camera noastră din spate cea proaspăt renovată, în timp ce noi doi am continuat să locuim în mansardă. Mă bucuram că erau acolo să ne ajute. Când mi-a venit sorocul, soacra mi-a urmărit ritmul contracţiilor. Dansam ţinându-mă de pântec. Era un moment minunat şi am întâmpinat fericită durerea.

Când am intrat în sala de naşteri, cei de la spital mi-au spus că arătam atât de puternică, încât păream în stare s-aduc pe lume zece copii. Doctorul meu nu apăruse încă. El prevăzuse că o să nasc mult mai târziu. „Mai ai de aşteptat încă trei săptămâni“, îmi spusese, dar bebeluşul a sosit la timp, conform calculelor dintr-o diagramă a sarcinii.

Îmi amintesc de un asistent care era într-o mare grabă. I-am simţit brutalitatea când mi-a rupt apa. Îmi tot repeta să împing. „Împinge, altfel bebeluşul o să se sufoce înăuntru. Pricepi? Împinge mai tare! *Împinge!*“

Qigu stătea agitat lângă asistent şi se uita pe monitor. A observat că nivelul contracţiilor era scăzut. Când a văzut cum descreşte şi a insistat pe lucrul acesta, asistentul l-a repezit: „Care dintre noi ştie mai multe despre naşteri, tu sau eu?“.

Doctorul meu a apărut după ce am fost dusă în sala de urgenţă.

— Cervixul e ca o bandă de cauciuc, mi-a explicat el mai apoi. Devine fragil odată cu timpul.

— Dar am împins cum mi s-a spus, i-am zis.

Însă m-a făcut să înţeleg că vârsta îşi spusese cuvântul.

M-am trezit din cauza unui sunet ca un zbierat de animal. Venea din camera vecină. Am întrebat o asistentă ce se întâmpla.

— Un bătrân este pe moarte. Are dureri groaznice.

Mi-a explicat că tocmai îi administrase morfină şi că în curând avea să se liniştească.

A doua zi dimineaţa domnea liniştea. Am întrebat-o pe asistentă ce se petrecuse cu bătrânul. Mi-a spus că murise. Am întrebat când îmi dădeau drumul acasă.

— Nu încă, mi-a zis asistenta. Doctorul spune că starea dumneavoastră nu e încă stabilă.

Valorile sângelui erau prea mici. Am întrebat-o pe asistentă dacă aveam voie să mă ridic. Mi-a zâmbit şi a scuturat din cap. Fusesem hrănită prin tuburi de zile întregi.

Asistenta mi-a promis că îmi arată o poză cu bebeluşul meu dacă eram de acord să rămân în pat şi să nu mă mişc. După câteva minute, s-a întors cu o fotografie Polaroid. Îmi vedeam fiica pentru prima dată. Pe marginea fotografiei asistenta scrisese BEBE MIN.

Inima mi s-a umplut de un sentiment de recunoştinţă. I-am mulţumit lui Dumnezeu că supravieţuisem să mă pot bucura de acest moment.

Şi pe Qigu, şi pe mine ne încânta ideea să-i punem un nume chinezesc fetiţei noastre. Ne-am oprit la numele unei

chinezoaice frumoase şi celebre, Luoyan. Se spunea că o singură dată s-o fi privit-o pe Luoyan, şi Zeiţa Luna ar fi simţit cum frumuseţea îi păleşte, florile, cum se închid, peştii cum se îneacă şi păsările cum cad din cer. *Luoyan* mai însemna şi „gâscă sălbatică“. Îmi plăcea, pentru că gâştele sălbatice zburau spre sud în fiecare iarnă. Voiam de la copilul meu născut peste ocean să păstreze valorile chinezeşti. Ca să ne asigurăm că numele nu suna prea ciudat pentru americani, ne-am consultat cu un prieten muzician, care a convertit *Luoyan* în *Lauryann*.

M-am întors acasă cu Lauryann. Era un bebeluş sănătos, de trei kilograme, cu un chip angelic. Am aşezat-o într-un coş de paie căptuşit cu scutece de bumbac roz. Bunicii au întâmpinat-o cu nespusă încântare şi cu afecţiune. Le-am scris părinţilor mei, în China, când am ajuns acasă. „Qigu, Lauryann şi cu mine suntem o familie fericită.“

*

Qigu s-a retras în atelierul lui din subsol, în timp ce restul familiei gravita în jurul copilului. În convalescenţă după operaţia de refacere a colului, săptămâni întregi a trebuit să mă mişc prin casă de-a buşilea. Programul haotic de somn al bebeluşului i-a crescut tensiunea socrului meu şi i-a agravat soacrei mele afecţiunea cardiacă. Îngrijorată de starea celor doi bătrâni, am încercat să mă ocup de bebeluş. Spre marea-mi dezamăgire, nu am avut lapte. Corpul meu suferise un şoc atât de puternic în urma traumei, că laptele mi s-a oprit după numai câteva picături. Astfel mi s-a spulberat visul s-o alăptez pe Lauryann.

Lauryann era hrănită cu lapte praf. De cum se trezea, bunicii începeau să se chinuie să-i dea de mâncare. Treaba asta îi epuiza. Nu-şi luau pauză decât când Lauryann dormea. Curând, obiectivul lor era doar s-o facă pe Lauryann să adoarmă la loc. După ce dormea toată ziua, fetiţa nu închidea un ochi toată noaptea.

M-am dus la Qigu în subsol, în atelierul lui-ascunzătoare. Refuza să se confrunte cu oraşul şi să remedieze neregulile din clădire. M-am plâns părinţilor lui, care s-au simţit ofensaţi.

„Nu-i ca şi cum Qigu ar fi leneş, mi-a spus soacra mea. Noi ne-am ocupat de copilul tău. Ar trebui să se pună la socoteală drept contribuţia lui Qigu.“

Nu voiam să mă cert cu ea, dar eu credeam altceva. Comportamentul şi obiceiurile lui Qigu erau tolerate de

părinţii lui. Ei se simţiseră întotdeauna vinovaţi pentru copilăria lui, din cauza absenţei lor şi pentru cât de greu îi fusese lui să se descurce de unul singur. I-au spus lui Qigu că veniseră la noi să se revanşeze pentru tot ce pierduse el, având grijă de copilul lui.

Arta a devenit sanctuarul lui Qigu. Acolo se pierdea fericit, detaşându-se de realitate. Dar în mintea mea, ca să folosesc o expresie învăţată în America, treaba avea să se împută. Chiriaşii aveau să se mute dacă îi lăsam cu ferestrele nereparate pentru încă o iarnă. Dacă mai ignoram mult termitele, ajungeau să devoreze întreaga casă. Siguranţele săreau de fiecare dată când chiriaşii foloseau un uscător de păr şi un filtru de cafea în acelaşi timp. Dacă mai amânam mult să angajăm un electrician care să schimbe cablurile, puteam să luăm foc. Canalizarea deja refulase de câteva ori, iar chiriaşii începuseră să-şi ceară banii înapoi.

Între mine şi Qigu începea să se simtă o tensiune. Eram mereu supărată pe el când dormea până la prânz. Pe lângă faptul că mă ocupam de Lauryann, începusem a doua rundă de revizuire a manuscrisului. Făcusem ulcer. Încă mă recuperam după operaţie. Qigu încetase să mai muncească pentru că nu mai aveam de plătit ipotecă.

„De ce nu-ţi iei şi tu o slujbă, Frumoasa-din-Pădurea-Adormită? i-am spus lui Qigu. De ce nu poţi şi tu să pleci dimineaţa de acasă, ca soţul vecinei, sau să faci ce trebuie să facă un bărbat?“

Qigu a început să mă evite. Susţinea că devenisem „neîngăduitoare, iraţională şi irascibilă“. Am sărit ca o pocnitoare chinezească căreia i-ai dat foc. Nu ştiam cum să fac faţă situaţiei cu un bebeluş în viaţa noastră. Mă simţeam neajutorată şi dezarmată văzând cum căsnicia mea începe să se destrame sub propriii ochi.

Uram să mă cert, dar mă trezeam mereu în conflict cu Qigu.

„Te perpeleşti într-o oală sub presiune, mi-a zis el. E o tragedie autoimpusă. O telenovelă pe cheltuiala şi nervii familiei noastre. Eşti nebună!“

I-am spus lui Qigu că „modul lui de a îmbrăţişa un stil de viaţă liniştit“ avea efecte nedorite. Lipsa lui de motivaţie pentru muncă şi pentru susţinerea familiei mă deranja.

„Nu mai eşti fata pe care am cunoscut-o acum câţiva ani, mi-a răspuns Qigu. Pe-atunci erai în stare să fii fericită cu lucruri simple. Te-a năpădit virusul material. E trist că banii au ajuns prioritatea ta.“

Când Lauryann avea un an şi jumătate, am dus-o în parcul Bridgeport din cartier, s-o dau în leagăn pentru prima dată. Era o zi superbă de primăvară. Soarele strălucea şi copacii înmuguriseră. Parcul era aproape pustiu. Un grup de adolescenţi stăteau pe o balustradă şi vorbeau între ei. Lauryann râdea în leagăn. De când o născusem rareori ieşisem cu ea afară. Era dolofană şi nu prea îi plăcea să se mişte. Cel mai mult îi plăcea să stea cu tatăl ei pe canapea şi să se uite la televizor. Nu voia să se joace afară.

Bunica ei îmi spunea că Lauryann nu e destul de grasă. „E semn că nu e sănătoasă“, mă avertiza. După ce socrii mei au început s-o îndoape ca pe o gâscă, Lauryann a luat în greutate. Avea burtica atât de mare, încât i se spunea Buddha. Era imposibil s-o închei la haine. Toţi nasturii săreau. Pe mine mă îngrijora tusea ei. Avea o răceală de care părea că nu mai scapă. În toate fotografiile pe care i le-am făcut se vedea cum îi curge nasul.

Când râdea, Lauryann îmi făcea inima să cânte. Dând-o în leagăn, mă gândeam că curând avea să înveţe să spună „Te iubesc, mama“ şi „Te iubesc, tata“, în loc de „Te iubesc, tovarăşe preşedinte Mao“. Eram mândră de mine că pot s-o cresc într-un loc sigur.

Iubeam acea parte din cultura americană care îi adora şi celebra pe copii. Lauryann era norocoasă. N-aveam s-o las să uite de unde venea mama ei şi ce viaţă ar fi putut avea. Zâmbeam imaginându-mi cum fiica mea se va sătura să mă tot audă „Când eram în China…“ Aveam să insist ca ea să slujească Americii când creştea. Primise atât de mult, dar şi aşteptările erau pe măsură.

— Eşti chinezoaică? am auzit o voce blândă şoptind în spatele meu.

Era un băieţel alb de vreo zece ani.

— Eşti chinezoaică? a repetat.

— Da, sunt, i-am răspuns cu un zâmbet.

— Ei – băiatul a arătat cu degetul înspre trei adolescenţi albi care stăteau pe balustradă – m-au pus să te întreb dacă pot să te fută.

Eram uluită. M-am uitat la băiat şi i-am spus:

— Ai spus cuvântul care începe cu f sau n-am auzit eu?

— Ba da, ai auzit bine. Să te fută, fută!

Am stat aşa, mută.

Băiatul a alergat spre adolescenţi. Grupul l-a primit cu o uşoară bătaie pe umăr.

As fi vrut să pot şterge acea amintire. Trebuie să fi existat un motiv pentru care copiii aceia au făcut ce-au făcut. Probabil că li se inocula şi erau învăţaţi să urască. Îi urau pe

chinezi pentru că nu ştiau nimic despre ei. Mi-am amintit cum fusesem învăţată să-i urăsc pe americani, de mic copil. Pe vremea aceea, mintea mea era încuiată într-o veşnică iarnă întunecată. Credeam că americanii sunt izvorul răului. Asta din cauză că nu-i cunoşteam.

Brusc, a început să-mi fie frică de mediul în care avea să crească Lauryann. Nu puteam să mi-o cos la buzunar ca s-o protejez.

Am luat-o din leagăn şi m-am îndreptat spre casă. Pe drumul de întoarcere mi-am realizat „chemarea“. Am ştiu imediat ce aveam să fac pentru restul vieţii. Voiam să le prezint americanilor China şi poporul ei. Cărţile mele pe cale să fie publicate puteau să cimenteze legătura aceasta. Voiam să ajut să se topească gheaţa din inimile americanilor.

26

Cu Qigu eram intimă din ce în ce mai rar. Când se întâmpla, era foarte greu. Trupul meu era mort pentru el şi al lui era mort pentru mine. Ne simţeam frustraţi, învinşi şi nervoşi. Ştiam în adâncul inimilor noastre că ajunseserăm într-un impas al căsniciei, cu toate astea refuzam să recunoaştem că nu mai mergem în aceeaşi direcţie. Încercam să ne purtăm de parcă totul ar fi fost normal. Ne minţeam unul pe celălalt, făcându-ne să credem că puteam să reuşim în viaţă dacă menţineam imaginea asta falsă.

Mai întâi am dormit în camere separate. Nu spuneam că nu exista nici o dorinţă de a fi lângă celălalt. Spuneam că e din cauza copilului. Bebeluşul ne acaparase. Restul putea fi ignorat. Trăiam conform zicalei „Când pantofii nu se potrivesc, numai cine îi poartă ştie cât îl rod.“

Cu toate astea, nu-i mai puteam păcăli pe părinţii lui Qigu. Respiraseră aerul toxic de sub acoperişul nostru. Mi se întâmpla tot mai des să rostesc cuvântul *divorţ* atunci când ne certam. Qigu spunea că sunt nebună că mă gândesc să mă mut după episodul din Bridgeport Park. Lauryann s-a născut aici, spunea el; asta avea să fie viaţa ei şi lupta ei, nu trebuia să trăiesc eu în locul ei.

Era greu să nu ridicăm tonul. Soacra mea mi-a mărturisit că inima îi bătea neregulat şi că odată se oprise îngrijorător de mult. Socrului meu i-a crescut glicemia. Amândoi se îngrijorau pentru copil, care părea prea tăcut.

Când au văzut că n-au nici o putere să ne aplaneze certurile, socrii mei au decis că era timpul să se întoarcă în China.

La plecare, soacra mea mi-a zis:

— Nu încerca să-l schimbi pe Qigu. Crede-mă, şi eu am încercat. Înţeleg prin ce treci. Ca femeie şi mamă, sunt de partea ta. Dar sunt şi mama lui. N-am de ales, trebuie să-i ţin partea. Tot ce pot să-ţi spun este că nu e în natura lui Qigu să se schimbe. El este cum este. Şi oare n-are dreptul să fie sincer cu sine însuşi?

Socrul meu îşi pusese singur un nume american, Old Frank. Cuvintele lui de despărţire au fost:

— Pe tine şi pe Qigu vă leagă un angajament. Trăiţi într-o ţară străină şi depindeţi unul de celălalt pentru a supravieţui. De dragul lui Lauryann, vă rog, gândiţi-vă de două ori înainte să rostiţi din nou cuvântul *divorţ*. Fiul meu n-a făcut nimic rău. Îşi urmează pasiunea şi munceşte din greu ca artist. Când te-ai căsătorit cu el ştiai cu ce se ocupă, nu-i aşa? Nu te-a înşelat şi nu te-a minţit niciodată. A fost sincer de la început. Aţi trecut prin vremuri grele împreună, în trecut. De ce nu puteţi să vă bucuraţi de vremuri bune, acum că aveţi vize şi un acoperiş deasupra capului?

Am recunoscut că banii erau cei care ne dezbinau. Simţeam că trebuia să începem să punem bani deoparte ca s-o trimitem pe Lauryann la o şcoală bună, o şcoală unde nimeni n-o să-i spună „Eşti chinezoaică? Du-te dracului“.

— Banii pervertesc sufletul, a continuat Old Frank. Banii atrag lăcomie. Tu erai o fată căreia nu i-a păsat că Qigu n-avea un ban în buzunar când l-ai cunoscut. Erai bună, pură şi virtuoasă. Ce te-a schimbat?

— Faptul că sunt mamă m-a schimbat! am răspuns.

Îndurasem să locuiesc în cartierul acela cu Qigu, dar nu şi cu Lauryann în calcul. Îmi era destul cât urmasem visul lui Qigu. Nu mă deranja că, iarna, în timp ce eu conduceam, el răzuia gheaţa de pe parbrizul interior; nu mă deranja să căptuşesc geamurile laterale ale maşinii cu carton; îi suportam pe vecinii care ne făcuseră maşina bucăţi pentru că era o rablă care nu dădea bine în cartier. Aveam amintiri plăcute legate de locul acesta? Da. Voiam ca fiica mea să crească aici? Nu!

Incidentul din parc mă afectase. N-am mai scos-o pe Lauryann în parc, să se dea în leagăn. Nu mă mai simţeam în siguranţă. Qigu nu voia să audă nimic în legătură cu motivele mele. Nu voia să plecăm de-acolo. Mă gândeam să mă mut în California. Aş fi fost mai aproape de China. Şi, mai important, vremea frumoasă ar fi încurajat-o pe Lauryann să renunţe la stat pe canapea şi să se joace afară, la soare.

I-am spus lui Qigu că verificasem calitatea şcolilor publice din zona Bridgeport. Partea de sud a oraşului Chicago nu stătea deloc bine, începând cu şcoala primară şi terminând cu liceul. Scorurile academice din districtul nostru erau şocant de mici. Nici nu mă gândeam s-o înscriu acolo pe Lauryann.

— Lauryann e abia un bebeluş! mi-a zis Qigu. Barca se va îndrepta singură când se loveşte de pod.

Mi-am dat seama că n-o să reuşesc să-l conving să ne mutăm. Când a subliniat că nu aveam bani pentru aşa ceva, am ştiut ce sens aveau, de fapt, vorbele lui.

— Am venit in America să-mi urmez visul de a deveni artist, insista. Nu vreau să fiu ce vrei tu să fiu. Timpul meu şi-aşa mi-a fost răpit încontinuu. Cum să reuşesc să ajung un artist desăvârşit când nu mi se dă timp să lucrez la tablourile mele?

— Tablourile tale nu se vând, i-am răspuns. Iar nouă ne trebuie bani ca să supravieţuim.

— Nu-i adevărat! a urlat Qigu. Avem destui bani ca să supravieţuim. Nu cerşim pe stradă. Aveam casa noastră. Ne descurcăm să facem cumpărături la magazinul cu chilipiruri. Tu îţi doreşti mai mult! Tu vrei să locuieşti într-o zonă mai bună, cu un parc mai bun, o maşină mai bună, o şcoală mai bună pentru Lauryann. Dar uită-te în jur, chiriaşii noştri sunt americani. Le e bine să trăiască aşa; nouă de ce nu ne-ar fi? Sincer, ai fost pervertită, sufletul tău e avid de lăcomie capitalistă!

Esenţa unei vieţi decente, în opinia lui Qigu, era să nu te împotriveşti curentului.

— Cheia constă în faptul că trebuie să laşi lucrurile să se întâmple la timpul lor, în ritmul lor, pe calea lor. Trebuie numai să fii receptiv. Nimeni nu trebuie să scape ocazia de a experimenta magia vieţii.

Poate că nu eram conştientă de filosofia chineză antică, dar un lucru îl ştiam – n-aş fi aterizat pe pământ american dacă aş fi îmbrăţişat principiul „stai şi aşteaptă“. Magia vieţii nu avea să se întâmple dacă puştanii din parc rămâneau needucaţi. Nu voiam să ratez şansa s-o ajut pe Lauryann să devină omul care merita să fie.

— La naiba cu nu face nimic şi nimicnicia ta, i-am zis lui Qigu.

Pe măsură ce relaţia noastră se deteriora, nimic nu-mi mai convenea. De exemplu, nu mai sufeream obiceiul lui de a amâna să pornească maşina de spălat vase pe a doua zi.

— Nu-i vorba că refuz să le spăl, încerca să se justifice Qigu. Doar că nu vreau s-o fac chiar după cină. Nu vreau să-

mi stric plăcerea, gustul unei mese bune, momentul de relaxare. O să le spăl dimineaţă.

— Inviţi gândacii şi şobolanii! am urlat. E dezgustător!

Cu timpul, Qigu şi-a pierdut complet farmecul în ochii mei. Mă deranja părul lui dezordonat, papucii lui ieftini fabricaţi în China, postura lui încovoiată, pijamalele peste care purta o vestă matlasată. Nu mai era bărbatul frumos pe care-l cunoscusem. Arăta jalnic în pantalonii împletiţi de mama lui, fără fermoar, lăsând să se vadă o deschizătură la prohab.

Trebuie să o iau din loc înainte ca Lauryann să ajungă o legumă în borcanul tatălui ei, mă gândeam. Mă cuprindea o nelinişte puternică atunci când Lauryann îşi sugea degetul mare uitându-se la televizor. Stătea lângă tatăl ei, care nu se schimbase şi nu făcuse duş de dimineaţă. Ce mă durea era faptul că fetiţa se simţea bine. Aproape că vedeam cum avea să-şi „relaxeze“ viitorul pe fereastră.

— Micuţa trebuie să se elibereze de stresul cauzat de nebuna de maică-sa, spunea Qigu.

Mă supăra că tatălui ei nu-i păsa ce fel de şcoală avea să urmeze Lauryann.

— Care-i problema? mă întreba. Nu e o şcoală americană? Milioane de oameni de pe planeta asta visează să meargă la o şcoală americană!

Lauryann se solidarizase cu tatăl ei încă dinainte să înceapă să vorbească. Se agăţa de braţul lui Qigu ca un păianjen când încercam s-o scot afară să se joace. Rămânea cu ochii lipiţi de televizor, şi urla şi dădea din picioare când voiam s-o iau de acolo. Descoperise că tatăl ei avea să vină s-o salveze, aşa c-o apucau pandaliile la modul cel mai dramatic. Până la urmă, mereu făcea cum voia ea atunci când Qigu era prezent.

— Nu mai suport s-o văd pe Lauryann cum stă degeaba toată ziua, am protestat.

— Ce-i rău în a sta degeaba? m-a întrebat Qigu. Să-ţi petreci timpul meditând şi reflectând asupra propriei persoane este un mod de viaţă sănătos, fie că stai în faţa unui televizor, sau în genunchi, într-un templu. Ăsta e spiritul taoismului. Fiica noastră e binecuvântată de bogăţia culturii chineze. Va moşteni de la mine o avere nepreţuită – asta, bineînţeles, dacă o să încetezi s-o converteşti la cultura americană a stresului.

După ce am adormit-o pe Lauryann, m-am dus să mă uit pe geamul mansardei. Afară, copacii prinseseră o nuanţă de

galben strălucitor, iar vântul sufla frunzele de pe crengi. Mă gândeam cum timp de mii de ani toamna fusese subiectul preferat al artiştilor chinezi. Pentru ei, toamna însemna inevitabil şi sărăcie. Întrupa îmbătrânire, pierderea frumuseţii, absenţa naşterii. În mod simbolic, toamna îi învăţa pe oameni că nu poţi opri frunzele să cadă. Prevestea brutalitatea iminentă şi moartea pe care le aducea iarna.

Durerea era una dintre virtuţile artiştilor chinezi. Tablouri, poeme şi romane chineze celebre tratau fie tema escapismului, fie cea a acceptării sorţii. Indiferenţa în gânduri era graţie, iar sacrificiul, virtute.

Am învăţat să apreciez adevărata cultură chineză ca adult, în perioada de deschidere de după Revoluţia culturală. Cărţi care fuseseră interzise mult timp erau dintr-odată disponibile, şi eu le-am devorat. Printre preferatele mele erau poemul din dinastia Tang „Cântecul regretului etern“, culegeri de versuri din dinastia Song aparţinând poetei Li Qingzhao, romanul clasic din dinastia Qing *Visul camerei roşii* şi cea mai cunoscută operă chineză, *Fluturii îndrăgostiţi*.

Îmi amintesc că am plâns când am citit „Cântecul regretului etern“. Inima mea a rămas cu Frumoasa Yang. Artista compusese poezia ca pe-un elogiu din perspectiva Împăratului Tang, care ordonase ca iubita lui să fie spânzurată. Împăratului i se dăduse să aleagă între moartea Frumoasei Yang şi generalii lui care ameninţau cu o răscoală. A ales s-o sacrifice pe Frumoasa Yang. În poemul său încântător şi melancolic, el dă glas tristeţii apăsătoare şi regretului.

Am vărsat şi mai multe lacrimi pentru poeta-soţie Li Qingzhao, care compusese poemele în izolare autoimpusă. Am admirat romanul *Visul camerei roşii* şi pe protagonista lui, Lin Daiyu, care se pricepea numai la scris poezii. I-am împărtăşit visul de a se căsători cu iubirea vieţii ei, Jia Baoyu. Bunica lor mi se părea un monstru care le distrusese iubirea. Opera Yue *Fluturii îndrăgostiţi* m-a învăţat că nu exista o cale mai bună în viaţă decât să mori din dragoste adevărată. Chinezii fuseseră educaţi să aprecieze tragedia. Eram impregnată de tragedie. Mă identificam cu personaje tragice.

Abia după ce am intrat în contact cu cultura şi societatea americană am realizat că nu era aşa o mare ispravă să venerezi tragedia. Pentru prima dată mi-am dat seama că a te complace în gândire tragică era un stil de viaţă chinezesc, însă nu unul sănătos.

Qigu avea dreptate când zicea că fusesem „pervertită“ de cultura populară americană, deşi eu am înlocuit cuvântul *pervertită* cu *inspirată*. Niciodată nu-mi pierdusem gustul pentru clasicii chinezi. Erau hainele mele vechi, pe care eu le schimbasem, dar Qigu – nu. El era încă îndrăgostit de vechea cultură. Îl liniştea, îl alina şi i se potrivea. Ajunseserăm să ne contrazicem pe faptul că poporul chinez trăise în cuşti mentale şi fizice, ca rasă, cultură şi civilizaţie.

Nu mă gândisem niciodată până atunci că gândirea chineză insufla şi promova ideea că viaţa nu poate fi schimbată. Privind în urmă, era cu neputinţă pentru orice individ să-şi schimbe viaţa în China înainte de 1980. Nu exista doar o expresie de sine colectivă, ci şi o nevoie, o necesitate emoţională să te afunzi în literatura tristeţii, a exilului, a încarcerării şi a disperării.

„Viaţa ta e aşa cum ţi-o aşterni“, asta am învăţat în America. „Statornicia e temporară, în timp ce schimbarea e permanentă“ devenise noua mea mantră. Această perspectivă nu se cristalizase până în acel moment. Mi-a revenit în minte găsirea colecţiei abandonate cu albume foto ale unei familii de posibili imigranţi polonezi. Nu-mi trecuse niciodată prin cap că poate intenţionaseră s-o arunce la gunoi. Să plece cu albumele ar fi putut fi o decizie conştientă luată de posesorul fotografiilor. Să renunţe la lucrurile în legătură cu trecutul putea însemna că familia îşi dorea să meargă mai departe. Să fii imigrant însemna să laşi în urmă o parte din tine şi să iei mai departe doar esenţialul.

Scarlett O’Hara, protagonista din romanul lui Margaret Mitchell *Pe aripile vântului*, devenise noua mea eroină. Am citit cartea ca să învăţ engleză. M-am trezit captivată nu doar de povestea de dragoste dintre Scarlett, Ashley şi Rhett Butler, dar şi de felul în care a supravieţuit Scarlett, ca femeie. Am citit de mai multe ori pasaje în care Scarlett trebuia să se lupte singură. A sacrificat. A făcut ce-a trebuit ca să menţină moara în funcţiune. A fost cap de familie şi o femeie de un curaj incredibil. N-a stat degeaba şi nu s-a plâns de circumstanţe şi nenorociri, aşa cum ar fi făcut-o un personaj chinezesc în locul ei. Scarlett n-a compus poezii şi nu s-a aruncat într-o fântână ca să-şi curme nefericirea. În schimb, a luptat. S-a căsătorit cu bărbaţi pe care nu-i iubea cu adevărat şi care-i erau inferiori ca inteligenţă şi înfăţişare. Şi când a fost nevoie a luat arma în mână şi l-a ucis pe yankeul care dăduse buzna în casa ei şi o ameninţase cu moartea. S-a urcat pe cal şi a mers din oraş în oraş ca să-şi vândă produsele. Nici în cel mai greu moment Scarlett nu s-a rugat

să nu mai fie. A luptat în continuare spunându-şi „Mâine e o nouă zi!“.

Scarlett mi-a arătat cum să lupt pentru viaţa mea. Îi datoram lui Lauryann asta şi încă mult mai mult de-atât.

Qigu mi-a spus că era de acord cu divorţul doar dacă i-o dădeam pe Lauryann. Ştia că mai degrabă aş fi murit decât să mă despart de ea. Ştiam că Qigu nu vorbea serios când spunea că ar fi avut grijă de Lauryann de unul singur. L-am întrebat cum o să crească un copil fără slujbă sau fără ajutor.

— O s-o trimit părinţilor mei, mi-a răspuns. O să crească în China, acolo totul e mai ieftin.

Nu puteam concepe că Lauryann ar fi putut creşte în China, deşi nu puneam la îndoială faptul că bunicii o iubeau. Socrii mei nu se oferiseră să facă asta. N-aveau de ce să preia responsabilitatea ce-i revenea lui Qigu. Îmi şi imaginam cum bunicii ar răsfăţa-o pe Lauryann. Disciplina era deja ceva străin de ea. Dacă pleca în China, avea să primească aceeaşi educaţie pe care o primise şi Qigu. Avea să fie spălată pe creier de cultura a-nu-face-nimic-este-totul. Avea să înveţe care este „locul ei în viaţă ca femeie“. În loc să devină o luptătoare, avea să accepte nedreptatea ca destin.

— Lauryann trebuie să crească în America, am zis ferm.

Mi-am apropiat cu grijă obrazul de fruntea lui Lauryann. Dormea dusă. Inima mi se umpluse de tandreţe. Dacă renunţam la căsnicie, Lauryann ar fi avut cel mai mult de suferit. Cerul ei avea să se umple de umbre. Dar nici nu-mi permiteam să mai rămân. Nu era în interesul fetiţei să locuiesc cu Qigu şi în Bridgeport. Să-mi cresc copilul singură şi fără resurse financiare erau gânduri care mă apăsau, dar n-aveam să le las să pună stăpânire pe mine.

Am convenit amândoi ca, de dragul lui Lauryann, să mai dăm o ultimă şansă căsniciei noastre. Am negociat. I-am cerut să aducă acasă un venit anual nu mai mic de 15.000 de dolari. M-am gândit că ar fi trebuit să fie capabil să câştige banii ăştia lucrând slujbe plătite cu salariul minim. Putea fi chelner, taximetrist, putea să livreze pizza, sau om priceput la toate. Nu exista ruşine sau dizgraţie când îţi câştigai traiul cinstit.

— Trebuie să-mi văd bărbatul că face un efort ca să-şi susţină familia, i-am zis.

Qigu mi-a promis că avea să încerce, dar nu a făcut nimic. Mă evita. Într-o zi am dat buzna peste el, în subsol. Părea agitat, de parcă ar fi avut ceva de ascuns. Am

descoperit că doar încerca să ascundă un instrument vechi la care cântase.

— O să lucrez la tablourile mele, mi-a spus pe un ton vinovat.

Brusc m-a cuprins dezgustul faţă de mine însămi, urmat de o tristeţe profundă. M-am văzut cum îl împiedicam pe Qigu să-şi urmeze visul. Îl făcusem să se simtă vinovat pentru că se ocupa de ce-i plăcea. Acum era nevoit să facă lucrurile pe furiş, să se ascundă de mine. Eram un monstru. Eram răspunzătoare de moartea artistului din el.

Ştiam ce-şi dorea de la viaţă. Voia să trăiască viaţa unui înţelept. Voia o chilie în creierii munţilor, cu o cascadă care să curgă în vale. Voia să picteze pini, stânci şi nori. Îşi dorea o viaţă în care să nu trebuiască decât să compună poezii, să picteze şi să se bucure de compania prietenilor.

Odată îl tachinasem. „Şi cum o să faci rost de apă şi de mâncare sus pe munte? Cum o să te descurci cu duşul, cu instalaţiile? Ce-o să te faci în caz de o urgenţă sau dacă o să ai nevoie de îngrijire? Cum rămâne cu educaţia fiicei tale?“

Am ieşit din subsol şi am urcat scările.

Qigu a venit în urma mea.

M-am oprit şi m-am întors spre el. Eram faţă în faţă.

— Vreau să divorţez, i-am spus.

— Doar închipuiri de-ale tale, mi-a spus Qigu. Eşti nebună.

— Tu n-o să contribui la căsnicia asta.

— Există moduri diferite de a contribui, a argumentat Qigu. De ce n-ar putea o femeie să fie cea care câştigă pâinea? Ai fost o comunistă, un produs al emancipării feminine. De ce nu vrei să schimbăm rolurile? Nu m-ar deranja să fiu un tată casnic.

— Pe mine, da! am ţipat.

Eram o femeie care se înhăma la greu şi făcea compromisuri şi sacrificii, dar nu puteam să nu simt că pur şi simplu se profită de pe urma mea. Am încetat să mă cert pentru că ştiam că la sfârşitul zilei Qigu avea să iasă învingător. Mă săturasem de certuri care n-aveau să schimbe nimic.

— Dar eu muncesc, a spus Qigu. Nu-i vina mea că tablourile mele nu se vând ca gogoşile.

— Trebuie să aduci acasă 15.000 de dolari pe an, i-am spus.

— Te transformi într-o persoană care venerează banul! a ţipat el. Karl Marx avea atât de multă dreptate când spunea despre capitalism că e un monstru care se hrăneşte cu sânge! Vorbeşti despre contribuit – te-am susţinut când ţi-ai scris

cartea, nu? Am crezut în tine când nimeni altcineva nu credea, aşa-i? Am tot dreptul să beneficiez şi de avansul tău!

Tot ce puteam să zic era că dormeam aşa cum îmi aşternusem. Qigu nu-mi promisese niciodată c-o să se schimbe. Eu alesesem să-mi imaginez bărbatul care putea să devină. El pur şi simplu nu era acel bărbat.

— Nu e sfârşitul lumii, mi-a spus Margaret.

Înţelegea. Şi ea divorţase. Am întrebat-o dacă puteam să rămân la ea vreo două săptămâni până îmi găseam o locuinţă.

— Pot să dorm cu Lauryann la tine pe jos?

Margaret ne-a primit în apartamentul ei. Mi-a spus că înaintase actele ca să adopte un orfan din China, o fetiţă de-o vârstă cu Lauryann.

— O să am ocazia să învăţ cum e să fii mamă mai întâi cu Lauryann, a spus.

Am întrebat-o pe Margaret ce nume intenţiona să-i pună fetiţei.

— Fooh-Fann e numele ei chinezesc, mi-a răspuns.

— „Floare-cu-noroc“?

— Da. Lauryann şi Fooh-Fann o să fie ca surorile, s-a entuziasmat Margaret. Mi-ar plăcea s-o înveţi pe Fooh-Fann chineză.

I-am spus lui Margaret că eram încântată. Dar în acel moment voiam să închei cu procedura de divorţ înainte ca Lauryann să devină conştientă de ce se întâmplă. Qigu refuza să semneze actele. La telefon spunea că le semnează, dar odată ce mă vedeam cu el, refuza. Lauryann era confuză.

— E obişnuită cu apucăturile lui Qigu, i-am spus lui Margaret. Nu pot să zic că Qigu nu se gândeşte la ce-i mai bun pentru Lauryann – doar că are o viziune diferită. O s-o convingă să fie mândră că n-are casă. Mi-l şi imaginez spunându-i: „Uite, nici Buddha n-avea casă – şi la fel Iisus Hristos“.

Margaret cunoştea o avocată pricepută pe nume Linda, al cărei birou era în centrul oraşului Chicago, pe LaSalle Street.

Am scuturat din cap.

— Bugetul meu nu-mi permite un avocat scump.

Margaret m-a convins să mă întâlnesc cu Linda la o primă şedinţă de consiliere, era gratuită.

Linda s-a dovedit a fi un dar din cer. Era o avocată onestă şi capabilă care pretindea onorarii rezonabile. Mi-a spus că întreţinerea copilului avea să fie o chestiune dificilă în cazul meu.

— Este singurul lucru care îl interesează pe judecător. Dacă Qigu refuză să ajungă la o înţelegere cu tine în privinţa asta, divorţul poate să se prelungească la nesfârşit.

Mă îndoiam că Qigu ar fi fost de acord să plătească pensie copilului. Nu ar fi vrut să supună casa la partaj, deşi investiţia lui de început era mai mică de 5%. Tot ce-mi doream era să fiu cu Lauryann, asta i-am spus Lindei. Puteam să renunţ la tot restul.

Linda a fost eficientă. A înaintat actele pentru mine şi a stabilit o dată pentru întrevederea la tribunal. M-am întâlnit cu Qigu la aceeaşi primărie unde ne căsătoriserăm. Mi-am amintit foarte clar ziua aceea şi de judecătorul de-atunci.

Aşa cum prevăzuse Linda, judecătorul s-a concentrat pe problema întreţinerii copilului. Când Qigu a spus „Am să fac tot ce-o să pot“, judecătorul s-a arătat nemulţumit.

— Domnule, vorbim despre o plată lunară, i-a zis lui Qigu.

— Sunt artist, nu am salariu, i-a răspuns Qigu. Îmi este imposibil să mă angajez să plătesc ceva lunar.

Judecătorul nu ne-a acordat divorţul.

A doua oară m-am prezentat doar eu în faţa judecătorului. Qigu a refuzat să mai vină. Linda a vorbit în numele meu. I-a spus judecătorului că eram dispusă să renunţ la pensia alimentară.

Judecătorul şi-a dat jos ochelarii de pe nas şi m-a fixat cu privirea.

— Vreau să înţelegeţi că vă încadraţi la custodie partajată, ceea ce înseamnă că vă revine dreptul de a întreţine copilul, mi-a spus.

Linda mi-a tradus cuvintele judecătorului. I-am răspuns că îmi cunoşteam drepturile. Cu toate astea, voiam să renunţ la pensia alimentară. Doar aşa puteam să scap de Qigu. Voiam să închei divorţul cât mai repede posibil. Qigu avea să găsească o modalitate să se sustragă de la plata pensiei alimentare, indiferent dacă era obligat sau nu prin lege.

Judecătorul a sosit. Am primit custodia fizică a lui Lauryann. Eram extrem de uşurată pentru că obţinusem controlul asupra vieţii ei. Avea nevoie de organizare şi de ordine. În ultimele săptămâni fusesem sunată în nenumărate rânduri de educatoarea de la grădiniţa unde o înscrisesem. M-a înştiinţat că fiica mea întârziase în fiecare zi în care fusese adusă de Qigu. În loc să ajungă la 8.30, Qigu venea cu ea la prânz. Prin urmare, Lauryann rata activităţile de dimineaţă.

Qigu considera că educatoarea exagerează. Mie mi se părea că el pur şi simplu o împiedica pe Lauryann să

înţeleagă noţiunea timpului.

— De ce iei lucrurile aşa de în serios? a protestat Qigu. E doar la grădiniţă.

— Are legătură cu punerea unei temelii, i-am zis. Obiceiurile sănătoase ajută la formarea unui caracter frumos. Lauryann are nevoie de disciplină.

Qigu nu se culca decât după miezul nopţii. Lauryann stătea trează cu el. Devenise pasăre de noapte prin puterea exemplului dat de tatăl ei. Era activă şi animată noaptea şi nu se putea ridica din pat când răsărea soarele. Educatoarea m-a informat că pe timpul zilei era somnoroasă. „Lauryann are probleme de concentrare“, mi-a spus. Toată munca de disciplinare pe care i-o insuflam lui Lauryann era subminată când se întorcea la tatăl ei.

Câtă vreme Qigu rămânea o prezenţă în viaţa lui Lauryann, era clar că îmi iroseam timpul încercând s-o învăţ ceva. Deja era avidă de distracţie şi nu se sfia să-mi arate că prefera să stea cu tatăl ei. M-a înfruntat când am încercat s-o învăţ ceva simplu. În loc să repete număratul până la zece, Lauryann îşi sugea degetul şi mă ignora. Pe Qigu comportamentul ei îl înviora. I se părea amuzant şi distractiv.

Începusem să visez să mă mut cu Lauryann în California. Problema era că legea nu era de partea mea. Ea prevedea că, dacă nu primeam un acord scris din partea lui Qigu, trebuia să rămânem la cel mult 80 de kilometri distanţă unul de celălalt. Legea apăra dreptul copilului de a-i avea aproape pe ambii părinţi.

Ştiam că Qigu nu mi-ar fi dat voie niciodată s-o iau pe Lauryann şi să ne mutăm în California. Îmi era teamă ca drepturile mele asupra ei să nu fie revocate dacă îndrăzneam să încalc legea. În orice caz, eram disperată s-o scap pe Lauryann de influenţa tatălui ei şi să începem să mergem mai departe.

Nu mi-am dat seama că, în America, acţiunea mea ar fi fost interpretată drept „răpire“.

Dacă niciodată nu încercasem să mă folosesc de cineva, conştient, am făcut-o acum. Ţinta mea a fost fosta soacră, bunica lui Lauryann. Simţeam că nu sunt corectă, dar n-aveam remuşcări.

Am sunat în China. I-am dat receptorul lui Lauryann. Nu vorbea încă în propoziţii întregi, dar recunoştea glasul.

— Nai Nai! – bunica – Nai Nai! a izbucnit plină de voioşie.

Am luat telefonul.

— V-ar plăcea s-o aduc pe Lauryann să vă vadă vara aceasta?

— Abia aştept! a răspuns bunica, încântată.

— Ascultaţi, United Airlines au o ofertă promoţională de la Chicago în Los Angeles şi apoi la Shanghai, i-am spus. Mă gândesc să profit de ocazie.

Adevărul era că n-aveam de ce să zbor prin Los Angeles; United Airlines avea zboruri directe din Chicago în Shanghai. Eu însă intenţionam să cumpăr un bilet dus-întors Chicago – Los Angeles – Shanghai, ca să rămân în California după ce ne întorceam din China.

— Ar fi o problemă, totuşi, i-am spus bunicii. Şi am nevoie de un sfat.

— Ce problemă? Ştim deja că aţi divorţat.

— N-am voie să călătoresc cu Lauryann fără permisiunea lui Qigu.

— Şi ce legătură are asta cu faptul că o aduci pe Lauryann să mă vadă?

— Păi, legile americane cer să rămân la o distanţă de cel puţin 80 de kilometri de locuinţa lui Qigu. N-am voie s-o scot pe Lauryann din Chicago.

— Prostii! a zis bătrâna. Spune-i că vreau să-mi văd nepoata! O să aibă necazuri cu mine dacă nu-ţi dă voie!

M-am dus la Qigu cu rugămintea din partea mamei lui. I-am arătat biletul cumpărat, dus-întors din Chicago în Los Angeles şi Shanghai. I-am prezentat bileţelul deja compus pentru a-şi da consimţământul, pe care scria „Subsemnatul, Qigu Jiang, prin prezenta acord permisiunea soţiei mele, Anchee Min, s-o ia pe fiica noastră Lauryann Jiang în California şi China“.

Mi-am ţinut degetele încrucişate şi m-am rugat ca Qigu să fie în starea lui obişnuită de savant, ceea ce însemna că n-o să observe că data întoarcerii lipsea.

A semnat.

27

În timp ce mă pregăteam să plec spre California, Margaret m-a anunţat că s-a tot gândit să se mute. „Los Angeles poate fi noua mea adresă“, mi-a zis.

Eram de-a dreptul încântată de ideea ei. Amândouă mame singure, puteam să ne fim de mare ajutor. Puteam să

împărţim chiria şi fiecare să aibă grijă de amândoi copiii. Am fi putut să avem slujbe cu normă întreagă. „Suntem prietene bune încă din facultate, i-am spus. Ar fi ideal!“

Cât Margaret încheia procesul de adopţie şi se pregătea să-şi aducă fiica din China, eu îmi făceam bagajele. Am evitat să mă întorc în Bridgeport, mă durea să privesc în urmă. Văzând ce crize de stomac aveam, Margaret mi-a sugerat să caut un consilier specializat în divorţuri. I-am spus că pe chinezi nu-i ajută să meargă la psiholog. Un terapeut reuşea să mă facă şi mai conştientă de nenorocul meu. Venisem în America cu o valiză plină cu hârtie igienică. Zece ani mai târziu, aveam trei valize – două pline cu lucrurile lui Lauryann. Îmi schimbasem însă modul de gândire. Fusesem binecuvântată cu atitudinea mâine-e-o-nouă-zi.

Mi-a plăcut la nebunie soarele din sudul Californiei. Minunatele bougainvillea de un roşu arzător şi roz îmi creşteau buna dispoziţie şi mă umpleau de speranţă. Faptul că puteam să ne jucăm afară a îmbunătăţit starea de sănătate a lui Lauryann, iar tusea i-a dispărut în sfârşit.

Ne-am stabilit în oraşul Torrance împreună cu Margaret şi cu fiica ei adoptivă, Fooh-Faan, într-o casă modestă, cu trei dormitoare. Fetele împărţeau o cameră, iar eu şi Margaret aveam fiecare dormitorul ei. Pe-al meu l-am făcut şi birou. Eram încântată de spaţiul intim şi liniştit după care tânjisem atât.

După succesul înregistrat de *Azaleea Roşie*, am prins încredere să scriu un roman şi a ieşit *Katherine*, povestea unei fete chinezoaice şi a profesorului ei american. A urmat *Ghimbir sălbatic*, apoi am făcut primii paşi spre primul meu mare roman istoric, *Cum am devenit doamna Mao*. Toate acele povestiri aveau ca fundal Revoluţia culturală, iar să le scriu m-a obligat să mă întorc în perioada pe care încă o trăiam undeva în subconştient. Scriam ore în şir. Odată ce povestea prindea contur, nimic nu mă mai putea opri. Personajele nu-mi dădeau pace până când nu căpătau glas pe hârtie. Trăiam pentru a prinde spiritele.

Afară, curtea micuţă şi peluza înverzită erau ceva de vis. Am plantat trandafiri pe margini, pe lângă gard. Mâinile mele duseseră dorul atingerii pământului. Mă bătea gândul să sap o groapă de gunoi şi să-mi fac singură compostul. Voiam s-o apropii pe Lauryann de natură, de plăcerea de a lucra cu pământul. Am cumpărat seminţe de mac şi de floarea-soarelui şi le-am plantat amândouă. Am simţit o fericire imensă când, de sub un copac, mă uitam la Lauryann care trăgea după ea un furtun cu care încerca să ude peluza. Fetiţa

mea stătea sub cerul albastru şi senin într-un maiouaş roz-deschis şi fustă – un tablou al frumuseţii şi o binecuvântare.

N-am scăpat-o din ochi pe Lauryann, să văd cum se adaptează la noua viaţă. În adâncul meu, eram sigură că-i era dor de tatăl ei şi mă simţeam oribil pentru că o îndepărtasem de el. Mintea ei crudă trebuie să fi păstrat amintiri cu familia noastră distrusă şi cu certurile îngrozitoare şi interminabile dintre mine şi Qigu. Tot ce ştia Lauryann despre o familie se reducea la dizarmonie şi lacrimi. Ce impact avea să aibă asupra ei? Avea să crească plină de amărăciune? Neîncrezătoare? Fiindu-i frică de apropiere, de relaţii? Cum să-i explic lui Lauryann că îi era mai bine fără Qigu? Că preţul durerii trebuia plătit, pentru un viitor mai bun? Că viaţa ei îi aparţinea în sfârşit şi că putea să ceară şi să creeze nestigherită? Că divorţul mă făcuse o femeie mai înţeleaptă şi o mamă mai bună? Că eram încântată s-o pot învăţa valorile mele esenţiale, despre răsplata providenţială pe care avea s-o primească dacă muncea din greu, fără să fie umilită şi ridiculizată pentru că „refuză să înveţe să se bucure de viaţă“? Că ea era centrul propriului univers şi al meu şi că, în acelaşi timp, viaţa nu se învârtea în jurul ei? Că trebuia să înveţe să ofere ceva înapoi Americii şi umanităţii?

În următorii trei ani, noi patru am fost o familie. Margaret era o mamă devotată pentru Fooh-Fann, o fetiţă cu ten arămiu, cu ochi mari şi obrăjori îmbujoraţi. Avea o concentrare a ei, calitate căreia lui Lauryann, născută în America, îi lipsea, şi o calitate pe care o asociam cu chinezii care trăiseră în sărăcie.

Fetele au devenit cele mai bune prietene. Am ales aceeaşi variantă pentru care optase Margaret şi am înscris-o pe Lauryann în aceeaşi instituţie privată ca Fooh-Fann, o grădiniţă Montessori. După şase luni m-am răzgândit, pentru că taxa de şcolarizare era prea mare. Am retras-o pe Lauryann de acolo şi am înscris-o la o grădiniţă publică din apropiere. Când Lauryann s-a plâns, i-am spus că nu aveam de ales: trebuia să trăim pe măsura posibilităţilor.

La început m-am înţeles bine cu Margaret, dar cu timpul am început să ne înnebunim una pe cealaltă. Diferenţele culturale dintre noi şi personalităţile ni s-au ciocnit. Odată, am refuzat să contribui cu bani la angajarea unei menajere. „Pot să îmi spăl toaleta şi să dau cu mopul şi singură! am spus. Nu vreau s-o privez pe Lauryann de ocazia să înveţe să-şi facă patul şi să-şi organizeze singură hainele în dulap.“

Până la urmă, Margaret a plătit o menajeră care să vină jumătate de lună, cealaltă jumătate revenindu-mi mie să fac curăţenie. De asemenea, i-am spus lui Margaret că nu mai

voiam să împărţim costul întreţinerii dacă ea continua să folosească maşina de spălat cu numai şase perechi de şosete şi una de chiloţi. Şi am avut probleme cu ea când mi-a spus să amân depunerea părţii sale de ipotecă.

„Dacă nu te descurci cu banii, de ce nu merge şi Fooh-Fann la aceeaşi grădiniţă publică la care se duce Lauryann? Poţi să economiseşti banii de taxă şi să te descurci cu cât câştigi! De ce nu vrei? Ce nu e în regulă cu grădiniţa publică? Educatorii sunt minunaţi, iar Lauryann e respectată în toate sensurile. Se distrează!“

Nu înţelegeam când Margaret mă avertiza că îi periclitam viitorul lui Lauryann lăsând-o să meargă la o instituţie de stat. Mă simţeam din ce în ce mai constrânsă de problemele zilnice de acasă. Comparându-se cu prietena ei, Lauryann se plângea că nu avea la fel de multe ca Fooh-Fann. O invidia pentru că mergea la fotbal, cânta la vioară, lua lecţii de înot, jazz şi de echitaţie. Margaret mărturisea că îşi golea fondurile de pensie ca să poată plăti acele activităţi.

Nu-mi permiteam să-i ofer lui Lauryann acest lux. Am cumpărat o casetă video la mâna a doua cu Michael Jackson şi ne-am apucat amândouă să învăţam tehnica de dans *moonwalk*. Până la urmă Lauryann s-a dovedit bună la învăţat lucruri după casete video. Mulţi ani mai târziu, avea să înveţe să cânte la pian de pe YouTube. Cât a fost copil, a fost o luptă pentru amândouă să se descurcăm cât mai bine cu ce aveam.

Lauryann a cedat şi a început să plângă cu sughiţuri când am refuzat să-i organizez aceeaşi petrecere de ziua ei ca a lui Fooh-Fann. Se aştepta să primească o rochie drăguţă, daruri, jocuri, şi să le ofere prietenilor ei pungi cu dulciuri, dar n-a existat nimic din toate astea. Mă deranja să-mi văd fiica purtându-se de parcă ar fi fost un copil defavorizat. Nu reuşeam s-o scot din starea ei de tristeţe. Valorile mele erau atacate, dar nu se contura nici un inamic la orizont, pe care să-l pot vedea şi cu care să mă lupt. Mă simţeam dezarmată şi că nu eram o mamă bună. Fooh-Fann mi-a spus într-o zi că Lauryann îi mărturisise în secret că se considera un fel de Cenuşăreasă şi că eu eram mama ei vitregă cea rea. A doua zi, Lauryann m-a întrebat dacă eram mama ei adevărată. Când i-am răspuns că da, m-a întrebat dacă puteam s-o dau să fie adoptată.

Am decupat o fotografie din *New York Times* şi i-am arătat-o lui Lauryann. În imagine era o micuţă orfană din China legată de un scaun şi având sub ea o oliţă. Fotografia a determinat-o pe Lauryann s-o întrebe pe Fooh-Fann dacă aşa trăise şi ea în China.

Pentru un american, fotografia era dovada unui abuz. Dar în ochii unui chinez, era doar un exemplu de cum se făceau lucrurile în China. Când un îngrijitor avea în responsabilitate peste patruzeci de copii în provinciile lovite de sărăcie, numai aşa puteai menţine podeaua curată; iar copii erau instruiţi să strige: „Am făcut la oală!“ când erau gata. Atunci îngrijitorul venea şi copilul era eliberat.

Pentru Margaret, faptul că-i arătasem acea imagine lui Fooh-Fann însemna o crimă. Cu lacrimi şiroindu-i pe faţă, şi-a spus supărarea: „N-ai avut inimă să-i arăţi asemenea fotografie! Nu crezi că fata mea a suferit destul în China? De ce îi tot aminteşti lucruri pe care eu încerc din răsputeri s-o ajut să le uite?“.

Eram mişcată de dragostea pe care Margaret i-o purta lui Fooh-Fann, deşi am refuzat să recunosc că greşisem în vreun fel.

De asemenea, Margaret se simţea exclusă în momentele când vorbeam cu Fooh-Fann în chineză. Am protestat: „Margaret, tu m-ai rugat s-o învăţ chineză pe Fooh-Fann!“.

Fooh-Fann era o fetiţă cu o voinţă de fier căruia îi plăceau provocările. Era hotărâtă să mă impresioneze. Nu o deranja faptul că eram dură. Se bucura să-mi câştige aprecierea. Simţea că sub masca mea de fier o adoram, şi aşa era.

Lui Fooh-Fann îi plăcea să spună: „Ia uită-te la mine, Anchee Min!“. Margaret simţea că depăşisem limita ca prietenă. A început să mă acuze că-i furam afecţiunea lui Fooh-Fann. Nu-şi putea ascunde amărăciunea atunci când Fooh-Fann mi se adresa în chineză. Realizând nedreptatea pe care i-o făcusem lui Margaret, am încetat să mai vorbesc în chineză cu Fooh-Fann. O săptămână mai târziu, Margaret a înscris-o pe Fooh-Fann la o instituţie cu predare în limba chineză, pe care însă Fooh-Fann n-a învăţat-o niciodată.

Era greu s-o iau pe Lauryann la mine în cameră şi să închid uşa atunci când Fooh-Fann avea lecţii de vioară în sufragerie. De fiecare dată când Fooh-Fann invita prietene la ea, Lauryann suspina de invidie.

„Eu nu am prieteni, mami“, plângea Lauryann. „Pe mine nu mă place nimeni.“

M-am uitat fix la feţişoara scăldată în lacrimi a fiicei mele; era chinuită. Se temea că Fooh-Fann o s-o respingă.

Mediul devenise toxic. Mi-am dat seama că numai eu eram de vină. O pedepseam pe Lauryann pentru că-şi uda pantofii când mă plimbam cu ea pe malul mării.

Am hotărât să o învăţ pe Lauryann să-şi susţină punctul de vedere.

— Trebuie să înveţi să le câştigi respectul celorlalţi, i-am spus.

— Dar cum, mami? Ce trebuie să fac?

— Arată ce ai mai bun în tine.

I-am spus lui Lauryann că pe vremuri le câştigam respectul celorlalţi participând la competiţii în care recitam poezii şi citate din Mao.

— Trebuie să fii pregătită şi să nu scapi ocazia atunci când ţi se arată.

Doamna Natasha, profesoara de vioară a lui Fooh-Fann, era rusoaică. Se arătase nemulţumită faţă de Margaret: „Am fost plătită să predau unui singur copil!“, referindu-se la faptul că Lauryann trăsese cu ochiul la orele de vioară pe care le lua Fooh-Fann.

I-am cerut lui Lauryann să se închidă în dormitor următoarea dată când venea doamna Natasha. Am obligat-o să-mi promită că n-o să deschidă uşa şi n-o să privească pe furiş.

Lecţiile de vioară au continuat. Deşi Lauryann nu deschidea uşa şi nu trăgea cu ochiul, asculta de dincolo de uşă. Se obişnuise să nu aibă ce avea Fooh-Fann, cum ar fi ore de sport şi muzică.

Cât Fooh-Fann a făcut o pauză de mers la toaletă, Lauryann a ieşit din dormitor în vârful degetelor. Scoţându-şi capul de după colţul peretelui din hol, i-a spus doamnei Natasha:

— Bună ziua, eu sunt Lauryann. Sunt prietena lui Fooh-Fann şi locuiesc aici.

Doamna Natasha nu a luat-o în seamă.

Lauryann era hotărâtă să-i arate ce are mai bun.

— Sunteţi din Rusia, domnişoară Natasha?

Doamna Natasha a răspuns cu un mormăit.

— Ştiţi un cântec rusesc care se numeşte „Seară la Moscova“?

— Îhâm.

Lauryann a deschis gura şi a început să cânte în ruseşte:

Zăpada face noaptea albă,
Oraşul cel întins doarme în pace.
Lasă-mă să te ţin de mână, iubirea mea,
Să ne plimbăm, în seara asta minunată, prin Moscova.

Spre surprinderea lui Lauryann, cântecul i-a umplut doamnei Natasha ochii de lacrimi. S-a întors şi a prins-o de umeri.

— O, Doamne, ce frumos! De unde îl ştii? Cine te-a învăţat să cânţi cântecul în ruseşte?

— Nu… nu vă place?

Lauryann nu se aşteptase la acel moment de afecţiune.

— Iubesc cântecul ăsta! a izbucnit doamna Natasha. Am crescut cu el. Toată lumea îl ştie în Rusia. Mă face să-mi fie dor de casă. Atât de mult, o, iartă-mă că plâng. Trebuie să-mi suflu nasul. Dar mă întreb, cum de o fetiţă ca tine, din China, să ştie melodia mea?

— Bunicul din China m-a învăţat. Mi-a spus că pe vremuri China şi Rusia erau bune prietene.

— Aşa e! Aşa e! a spus Natasha. Sunt foarte impresionată. Cum te cheamă?

— Lauryann.

— Aşa, Lauryann. Mi-ar plăcea să te învăţ să cânţi la vioară.

— Dar mama nu are bani.

— Înţeleg. Ce-ai spune dacă te-aş invita să cânţi în deschiderea concertului meu?

— Vă referiţi la concertul lui Fooh-Fann?

— Da, draga mea.

— Mi-ar plăcea mult, dar mai întâi trebuie să vorbiţi cu mama.

Doamna Natasha mi-a cerut permisiunea s-o las pe Lauryann să cânte „Seară la Moscova“ în deschiderea concertului ei. A promis că n-o să coste nimic. Eram fericită pentru oportunitate. Lauryann a făcut senzaţie. A ridicat sala în picioare. Doamna Natasha a fost încântată.

Târziu în noapte, când îi spuneam noapte bună fetiţei mele, mi-a şoptit la ureche că s-a simţit minunat pentru că participase la concert. Am vrut s-o felicit, dar gândul mi-a zburat la Fooh-Fann. Mi-am dat seama că succesul lui Lauryann se împlinise pe socoteala lui Fooh-Fann. Mă simţeam oribil. Margaret îşi investise toată energia şi banii în educarea lui Fooh-Fann, ca ea să aibă un moment de strălucire, iar eu îl stricasem, deşi fără intenţie.

Cu toate că o iubesc pe Margaret şi acum, am înţeles că amândouă eram nişte mame protectoare. Când venea vorba de copiii noştri, nu eram capabile de nici un compromis. Fiecare din noi simţea că e timpul să meargă pe drumul său.

Zilele dinaintea despărţirii au fost grele pentru Lauryann şi Fooh-Fann. Deveniseră ca două surori şi erau cele mai

bune prietene. Parcă presimţeau că se apropie ziua separării. N-au fost lacrimi – şi-au luat pur şi simplu la revedere una de la alta.

În mai puţin de douăzeci de minute mi-am încărcat toate lucrurile în camionul care venise să ne mute. I-am spus lui Margaret că fusese o prietenă şi o îndrumătoare minunată. Avea să rămână persoana care m-a influenţat cel mai mult. Ea însăşi evreică americană, Margaret ne-a învăţat pe mine şi pe Lauryann despre istoria şi tradiţiile evreilor, despre valorile familiilor lor, pe care altfel n-am fi avut ocazia să le cunoaştem. Iubeam cinele ei de Ziua Recunoştinţei şi petrecerile de Hanuka.

Am fost şocate când am aflat că Fooh-Fann a murit într-un accident, în 2010. Trecuseră abia câteva zile de când împlinise optsprezece ani şi tocmai absolvise un liceu din Chicago. A fost lovită de o furgonetă condusă de un bătrân de 86 de ani, undeva în sudul Illinoisului. Fooh-Fann plecase într-o excursie cu cei mai buni prieteni ai ei, cu bicicleta. Înzestrată la matematică, era o fată blândă, plină de compasiune şi iubită de colegi, de profesori şi de prieteni. Lauryann a fost devastată.

Poetul englez Alfred Tennyson spune: „E mai bine să iubeşti şi să pierzi, decât să nu fi iubit niciodată“. Nu ştiu dacă mai pot să cred în asta după ce am văzut cât a suferit Margaret.

N-am să uit niciodată ziua în care Margaret a întâlnit-o pe Fooh-Fann pentru prima dată. Eu eram translatora ei. Ne cazaserăm într-un hotel în oraşul Nanchang, în provincia chineză Jiangxi. Margaret îşi tot făcuse griji cu gândul la sosirea lui Fooh-Fann. Abia dacă dormise. Cei de la orfelinat întârziaseră în ziua aceea, iar copiii nu au apărut la ora stabilită. Margaret se neliniştea crezând că se întâmplase ceva. Voia să iasă şi să se aventureze în oraş, să afle cum stăteau lucrurile. I-am amintit că se afla pe teritoriul Chinei comuniste şi că mai bine rămânea pe loc. I-am sugerat să se dea cu spray împotriva ţânţarilor şi să se pregătească pentru o noapte lungă.

Fooh-Fann a fost pentru Margaret bucuria vieţii. Au fost apropiate şi s-au iubit mult, ca mamă şi fiică. De fiecare dată când Fooh-Fann răspundea la telefon când sunam, îi aminteam că era datoria unei fiice chinezoaice să aibă grijă de mama ei la bătrâneţe.

— Să nu te molipseşti prea tare de America şi să uiţi de pietatea chineză.

— Ştiu. Ştiu. Ştiu, Anchee Min.

Poate că păstrarea legăturii cu noi a fost un lucru prea greu de îndurat pentru Margaret. Eu şi Lauryann n-am mai ştiut nimic de Margaret după înmormântarea lui Fooh-Fann. Îmi lipsea Fooh-Fann. De multe ori mă întrebam oare cum se simţea Margaret.

Din când în când, Lauryann vizita pagina de Facebook a lui Fooh-Fann şi lăsa mesaje spiritului prietenei sale. A descoperit că nu era singura – ceilalţi prieteni ai lui Fooh-Fann îi scriau şi ei. M-a liniştit să aflu că Margaret a fost până la urmă capabilă să meargă mai departe – un prieten comun m-a anunţat că Margaret se căsătorise de puţin timp şi că se mutase din Chicago. Îi doresc pace şi iubire.

La şase luni după ce ne-am mutat în California, Qigu a venit în vizită. Spre surprinderea mea, m-a anunţat că e pe cale să se însoare.

— M-am gândit că e de datoria mea să-ţi dau vestea, a spus.

Am încercat să nu par uluită. După o clipă l-am întrebat:

— Şi ea cine e?

— Femeia visurilor mele. Prima iubire. Eram puştan când am întâlnit-o. Mi-a suflat-o cel mai bun prieten, care a luat-o de nevastă. De curând, am aflat că au divorţat. Pur şi simplu n-am putut să ratez şansa, pentru că n-am uitat-o niciodată. Am cerut-o de soţie cât de repede am putut şi a acceptat.

Să mai spun că era ciudat, dar mă simţeam rănită? Faptul că Qigu era capabil să simtă pasiune mi-a confirmat că niciodată nu fusese îndrăgostit de mine. I-au trebuit trei ani şi o sarcină ca să mă ceară în căsătorie. Nu uitasem cât de reţinut fusese. Mi-am amintit dimineaţa în care am tras de el să se ridice din pat, să pot face o fotografie cu „ziua nunţii“ noastre.

— De data asta o să ai verighetă? l-am întrebat.

A zâmbit.

— Deja am rezervat o excursie la Marele Canion pentru luna de miere.

— Ce progres! am încercat să fiu sarcastică.

Am luat-o pe Lauryann în braţe şi am scos-o afară ca să-şi ia rămas-bun de la tatăl ei. L-am privit pe Qigu în timp ce urca în maşina închiriată şi se îndepărta. Lauryann mi-a zărit lacrimile şi m-a rugat s-o las jos. A fugit în casă şi s-a întors cu o cutie de şerveţele.

1. Presimţire ciudată (engl.) (n. red.).

Partea a patra

28

Când editurile mi-au respins la început *Cum am devenit doamna Mao*, veniturile mele au scăzut la zero. Am înţeles că în America scriitorii se susţineau financiar având şi alte slujbe. De vreme ce nu puteam să-mi iau un alt job, m-am hotărât să fac ce făcusem şi înainte. Am cumpărat un apartament de patru camere în stare foarte proastă şi mi-am propus să-l renovez. Am luat un împrumut şi am cheltuit fiecare dolar pe care-l economisisem pentru acont.

Lauryann m-a ajutat, deşi avea numai şase ani. La început, s-a dovedit a fi o provocare, pentru că fusese crescută ca o „prinţesă americană".

„Nu-mi place când îmi amesteci roşiile cu cartofii", spunea. Îi era frică de insecte de parcă ar fi fost nişte asasini. „Mă ustură ochii de la soare!", se plângea când conduceam. Ura legumele şi bea numai apă cu bule.

„Când eram mică o ajutam pe mama mea, i-am spus. La 5 ani, îi aduceam acasă pe cei trei fraţi de pe la creşe şi grădiniţe. La 6 ani, eu eram responsabilă să cumpăr mâncarea pentru întreaga familie. La 8, căram un sac de orez de 18 kilograme. La 9 ani m-am dus cu fratele meu la spital. Îmi amintesc că doctorul l-a întrebat de ce nu a venit un părinte. Am făcut un pas în faţă şi i-am zis: «Eu sunt părintele»."

Dădeam ture cu maşina prin cartier, seara, cu Lauryann în dreapta mea. Încercam să localizez cel mai apropiat parc care să aibă toaletă publică, în cazul în care trebuia să locuim în maşină. „Întotdeauna e înţelept să fii pregătit pentru ce e mai rău", i-am spus.

Lauryann trebuia să se adapteze mereu la altă şcoală, de fiecare dată când ne mutam. N-o întrebam dacă e în regulă. Ştiam că nu e. Mă durea s-o văd cum se desparte de prieteni sau de profesori pe care îi îndrăgea. Dar trebuia să ne descurcăm după posibilităţi şi să ne mutăm unde găseam o chirie mai mică. Lauryann a fost constrânsă să se adapteze. A învăţat să se acomodeze rapid cu noii profesori şi colegi. Încerca să păstreze prieteniile cum ştia mai bine. Anii treceau şi ea obişnuia să-şi viziteze prietenii vechi, mai ales profesorii. O duceam cu maşina înainte să-şi ia permisul de conducere. Lauryann le împărtăşea profesorilor aspecte din viaţa ei pe care credea că eu nu le-aş înţelege. Nu conta pe

faptul că sfaturile mele chiar ar putea să funcţioneze şi în cazul ei.

O perioadă, Lauryann a dormit într-o debara. Ani mai târziu, mi-a spus că-i era frică de întuneric şi se imagina prietenă cu Harry Potter. Mi-a mai zis şi că motivul pentru care încetase să se mai plângă a fost că se plictisise să-mi tot audă „povestea cu lagărul".

„Nu îţi lipseşte nimic, obişnuiam să-i spun. Cum adică nu iei lecţii de dans? Poţi să înveţi să dansezi uitându-te la casete. Cum adică nu te duc niciodată la film? Nu ţi-am pus *Mica Sirenă*, pe care am înregistrat-o de pe postul pentru copii? Şi ce dacă are reclame? Îţi este ţie prea lene să apeşi pe buton şi să treci peste reclame."

Am prins amândouă, în cele din urmă, paşii lui Michael Jackson de pe caseta video. Cu toate că nu se poate spune că ne reuşea figura *moonwalk*, eu comentam mereu: „Şi uite cum am mai economisit încă 14 dolari pentru că am învăţat singure asta!".

Aerul era încărcat de gaze de eşapament. Proprietatea pe care încercasem s-o restaurez se afla într-un cartier muncitoresc. Pe străzi şi prin spatele clădirilor vedeai cărucioare de cumpărături furate, stând aruncate. Chiriaşii beau bere în maşinile lor, mai ales vara şi iarna, lăsând motorul pornit şi aerul condiţionat sau căldura în funcţiune. Îşi aruncau chiştoacele peste tot. Printre responsabilităţile lui Lauryann era şi adunatul chiştoacelor de pe jos, a cutiilor de bere şi a sticlelor de alcool. Chiriaşii smulseseră şi detectoarele de fum şi stingătoarele de incendiu pe care le instalaserăm noi. Peretele garajului fusese dărâmat – opera unui şofer beat.

Chiriaşii aveau venituri modeste, dar obiceiuri costisitoare. Dădeau petreceri generoase când îşi serbau zilele de naştere şi, deşi erau restanţieri la plata chiriei, plecau cu familia în vacanţă la Disneyland. Camerele copiilor lor erau ticsite cu jucării de pluş. Cadourile de ziua lor includeau televizoare şi jocuri video, care o făceau pe Lauryann invidioasă.

De ziua ei, am dus-o la Home Depot. Cadoul meu a fost o lecţie gratuită despre cum să utilizezi un fierăstrău electric şi cum să pui faianţă. I-am cumpărat şi două cărţi, *ABC-ul lucrărilor de instalaţie* şi *Învaţă să repari singur, manual complet.*

Lauryann n-a vrut să poarte şorţuleţul portocaliu Home Depot, pe care unul dintre angajaţi scrisese: BUNĂ, EU SUNT LAURYANN.

Mi-a spus că îşi dorea ce primeau şi ceilalţi copii de ziua lor. Prefera să se îmbrace în prinţesă şi să primească „daruri normale“.

Răspunsul meu a fost: „Eu n-am să mă plesnesc peste faţă până când se umflă şi arăt ca cineva bine hrănit!“.

Lauryann mă ajuta să curăţ ţevile înfundate, să dau cu spray şi să frec mucegaiul, să ridic bucăţi de rigips şi să car saci de ciment. Timpului petrecut cu mine îi spunea „la închisoare“.

Din oră în oră cerea: „Mama, fac pipi!“. Ştia că n-aveam de ales şi trebuia să-i dau voie să plece. Stătea mult în baie. Când scotea capul afară de acolo şi-mi vedea privirea dezaprobatoare, spunea nepăsătoare: „Scuze, am făcut caca“.

„Faţă de milioane de copii din China, tu trăieşti o viaţă de poveste! îi ziceam lui Lauryann. Poţi face duş cu apă caldă şi faci pipi aşezându-te pe o toaletă. Mergi la şcoală. Cu un dolar, poţi să-ţi iei un pachet de tăieţei – nu ştii ce înseamnă foamea!“ Ciudat, m-am trezit că vorbeam ca un om care dă lecţii de comunism. „E o plăcere să îi ajuţi pe ceilalţi! E o onoare şi o satisfacţie! Cum de nu simţi?“

Lauryann îşi întorcea capul şi maimuţărea un căscat.

La început, am sperat că avea să fie o experienţă benefică pentru ea să vadă cu propriii ochi cum tăiau americanii din clasa de mijloc. Am sperat că asta avea să îndrepte tot ce-i lipsea lui Lauryann – să înţeleagă cât de dură poate fi viaţa – şi s-o ajute să fie recunoscătoare. Mă gândeam că după ce vede lipsurile copiilor săraci, o să aprecieze ce are.

Planul meu a dat greş atunci când Lauryann a văzut contrariul.

Am rugat-o să amestece cimentul în timp ce eu puneam gresie într-una din camere. Pe timpul verii, lucram de dimineaţă până la miezul nopţii. Lauryann era îmbrăcată cu vechile mele haine murdare de vopsea. Era cu mine pe şantier şapte zile din şapte.

Lauryann a început bătălia împotriva mea spunându-mi mai întâi că nu semăn deloc cu o „mamă obişnuită din America“.

— Oamenii au dreptate să te întrebe dacă eşti decorator de parcuri sau dacă lucrezi la Home Depot.

Apoi Lauryann s-a plâns de faptul c-am pus-o să meargă prin ploaie.

— Mamele din America nu-şi lasă niciodată copiii să meargă prin ploaie, mi-a spus. Îi duc cu maşina până unde trebuie să ajungă. Nu am pelerină de ploaie, nici umbrelă, şi

tu vrei să merg prin ploaie. Nu-ţi pasă că mă ud şi pot să mă îmbolnăvesc.

Am tras un sac de gunoi şi i-am făcut o gaură mai mare şi două mai mici pe lateral şi a transformat-o într-o pelerină de ploaie improvizată. Mi-am făcut şi mie una.

— Poftim, pelerina ta de ploaie. E foarte bună!

— Mamă, o să râdă lumea de mine!

— Ce te interesează ce cred ceilalţi? De ce te afectează prostia oamenilor şi comentariile lor răutăcioase? Mergi pe calea ta, fata mea. Fruntea sus. E o zi frumoasă.

— Dar la televizor, la meteo au spus că e o zi urâtă.

— Eu chiar am o problemă cu cei care prezintă ştirile meteo în ţara asta! am izbucnit. Zilele ploioase sunt cele mai frumoase zile. Un prezentator chinez i-ar fi felicitat pe fermieri. Ar fi spus că ploaia este bună pentru agricultură. Recoltele au nevoie să tragă apă din pământ. Este un dar din ceruri. Eu iubesc zilele ploioase. În lagăr nu aveam pauze decât atunci când ploua. Şi nu vorbesc despre ploi obişnuite, alea nu se puneau la socoteală. Trebuia să plouă torenţial, până când lăstarii de orez pe care tocmai îi plantaserăm ieşeau din pământ şi pluteau la suprafaţă… Mă rugam să nu se mai oprească ploaia…

Lauryann îşi dădea ochii peste cap.

Lucram amândouă ca o echipă. În timp ce eu descărcam materialele de construcţie din maşină, Lauryann căra ustensilele în încăpere. Ca să nu-i deranjăm pe chiriaşi, lucram în timpul cât erau plecaţi la serviciu, ceea ce de multe ori însemna că trebuia să sărim peste masa de prânz şi cină. Asta şi din cauză că nu ne permiteam să lăsăm cimentul să se întărească sau ţevile de apă expuse.

În drum spre casă, Lauryann adormea imediat ce urca în maşină. Mă simţeam prost că o munceam în felul ăsta. Cât mi-ar fi plăcut s-o văd jucându-se cu ceilalţi copii, cu bicicletele sau trotinetele. A trebuit să opresc acest şir de gânduri.

Chiriaşii obişnuiau să-i spună lui Lauryann: „O, sărăcuţa de tine. Mama ta trebuie să te ducă la Disneyland. Ascultă aici, treaba unui copil e să se distreze“.

Aş fi încurajat-o pe Lauryann să se distreze dacă n-ar fi trebuit să lupte pentru note decente. Se dovedise înceată la anumite materii, cum ar fi matematica. În clasa a patra, abia dacă ştia matematică de clasa a doua. De exemplu, n-a ştiut răspunsul atunci când a trebuit să înmulţească 0,39 cu 10.000. Era 4 iulie şi cinam în casa unui prieten. Acesta tocmai ce obţinuse licenţa de agent imobiliar. Trebuia să

trimită zece mii de scrisori a câte treizeci şi nouă de cenţi ca să se prezinte comunităţii. Nimeni n-a intenţionat s-o facă pe Lauryann să se simtă prost. Bărbatul îi adresase întrebarea pentru că era una uşoară şi voia să-i ofere ocazia să participe la conversaţie. Toată lumea a rămas surprinsă văzând ce mult timp se gândeşte şi cum numără pe degete. În cele din urmă, a clătinat din cap şi a început să plângă.

I-am spus lui Lauryann că nu era vina ei pentru faptul că nu avea gene inteligente. „Eu nu ţi le-am transmis. E vina lui mami."

I-am zis că eram mândră de efortul pe care-l făcea. „Îţi mulţumesc pentru că eşti curajoasă."

Cele mai mari eforturi pentru mine erau de-ajuns. Lauryann s-a relaxat şi a avut încredere că vorbeam serios.

După incidentul cu matematica, am primit sfaturi bine intenţionate de la prieteni. Cu toţii observaseră că era „înceată" şi se îngrijorau. M-au încurajat s-o înscriu la o şcoală de artă, de vreme ce era bună la dans.

N-am vrut s-o dau pe Lauryann la o şcoală alternativă fără să-i fac observaţie mai întâi. „Nu înţeleg de ce nu poţi să-mi calci pe urme, i-am spus. Eu am învăţat engleza de una singură."

I-am iubit pe profesorii din şcolile publice americane. Fiecare dintre ei s-a oferit să-i dea o şansă fiicei mele. Lauryann progresa cu paşi de furnică. I-am setat lui Lauryann mottoul „Cum să fac să fie bine?". Era obişnuită să cadă la fundul prăpastiei chiar când ieşea din „groapa cu note". „Dacă eşti în stare să repari toalete stricate, să îmbini ţevi, să devii expert în pardoseli şi lăcătuşerie, poţi să faci orice", am încurajat-o.

— Ce-ai vrea să fii când te faci mare? a întrebat-o pe Lauryann o chiriaşă pe nume Ruth.

— Instalator, i-a răspuns Lauryann. Mama crede că e o idee bună. Nu-i aşa, mamă?

Am schiţat o expresie de aprobare.

— Cred că glumiţi! a scuturat din cap Ruth. Să creşti ca să devii instalator? Ăsta-i visul dumitale american? Haide, doamnă Min, nu ştiu ce să spun! Adică, nu pot să cred! Cum să-i faci una ca asta fiicei dumitale? E atât de frumuşică! Poate să fie model, actriţă, sau următoarea Miss America.

— Păi, nu există limite pentru ce poate visa ea să fie, i-am spus. Doar că nu vreau să se conducă spre declin.

— Care ţi se pare cea mai bună opţiune pentru ea?

— Să se alăture armatei poate fi o opţiune bună dacă nu reuşesc să strâng suficienţi bani pentru o facultate până când

împlineşte optsprezece ani, am răspuns.

Ruth şi-a schimonosit faţa într-o expresie exagerată de mirare.

— Ai putea la fel de bine s-o ucizi! Ce dracu' ai în cap?

— Păi, armata asigură scutirea de taxe pentru facultate. Am auzit despre avantajele de a lucra într-un spital militar. Un job asigurat. Bineînţeles, Lauryann trebuie să facă o şcoală de asistente mai întâi. Nimeni nu poate să-ţi fure ce ai în cap. Plata în armată este decentă şi ai asigurare medicală tot restul vieţii.

— Dar poţi să-ţi primeşti fiica înapoi într-un sac de plastic!

— Mă rog, eu văd altfel lucrurile: accidentele de maşină omoară în medie 50.000 de oameni pe an în ţara asta, în timp ce numărul total al soldaţilor americani ucişi în războiul recent este de numai câteva mii.

— Mie mi se pare că eşti nebună, doamnă Min, mi-a spus Ruth.

— Ei bine, fiica mea ar putea să ajungă şi cea care descoperă leacul împotriva SIDA.

Lauryann a întrebat-o pe Candy, fiica lui Ruth, care era visul ei.

— Vreau să fiu manechin, a spus Candy mestecând gumă şi admirându-se în oglindă. Sau actriţă de film. Sau poate veterinar, pentru că îmi plac animalele.

— Sunt aşa de mândră de Candy, a zis Ruth.

În drum spre casă i-am spus lui Lauryann:

— Ai observat că nu există nici o carte în toate cele patru camere? Nu i-am văzut pe nici unul dintre copii să-şi facă temele, şi ea mai spune că vrea să devină veterinar.

— Mami, n-ar trebui să vorbeşti oamenii pe la spate, m-a atenţionat Lauryann. Fiecare poate să facă ce vrea el în America. Nu-i treaba ta!

— Părinţi ca aceştia nu-şi iubesc copiii, am continuat. Vreau să spun, nu suficient.

— De unde ştii?

— Nu-şi pregătesc copiii.

— Păi, poate că n-au timp să şi-i pregătească.

— Crezi că eu am? Îmi fac timp! Nu mai scapi de mine dacă îmi vii acasă cu note proaste fără un motiv întemeiat! Te pun să-ţi faci temele în maşină, în magazine, pe şantier, aşa obţii note maxime. Poate că americanilor le trebuie un sistem comunist, ca mamele să aibă experienţa unui lagăr…

— Ai grijă ce spui, mamă!

M-am chinuit să găsesc timp să lucrez la manuscrisul meu. Am scris noaptea până când am căzut răpusă de gripă. Mi-era greu să mă ridic din pat, capul îmi bubuia de durere. Ştiam că nu-mi permit să fiu bolnavă. Compania de credit ipotecar, fiscul şi taxa pe proprietate trebuiau plătite, indiferent dacă eram sau nu în stare să-mi fac chiriaşii să plătească.

M-am încuiat în baia chiriaşilor ca să vomit. Obiectul de lucru pe care-l foloseam a devenit greu. Simţeam că sunt pe cale să leşin. Îmi era frică de accidente pentru că nu aveam asigurare medicală.

Când Lauryann m-a văzut albindu-mă la faţă şi cu bluza leoarcă de transpiraţie, mi-a adus apă. La sfârşitul zilei, mi-a fost imposibil să conduc până acasă. A trebuit să stau în maşină să-mi trag răsuflarea.

Cu toate astea, mă simţeam binecuvântată pentru că aveam dreptul să muncesc. În acelaşi timp, nu puteam să nu mă gândesc că dacă Lauryann nu m-ar fi avut pe mine ca mamă, s-ar fi distrat într-o tabără de vară. Ar fi putut călători prin lume sau să fi luat lecţii de dans sau de pian. Prietenii ei ar fi putut să rămână la ea peste noapte şi s-ar fi uitat la filme. În schimb, problemele mele o ţineau pe loc.

De multe ori mi s-a întâmplat să primesc telefoane la ora 2 dimineaţa de la chiriaşi care se plângeau din cauza ţevilor. M-a sunat şi poliţia, în legătură cu un incident de violenţă domestică într-una din camerele mele. Trebuia să plec de-acasă imediat să rezolv problema. În zori, când mă întorceam, intram pe vârfuri în camera lui Lauryann. Avea încă pete de vopsea în păr şi zgârieturi pe bărbie, dar dormea dusă. Dragostea pentru fiica mea îmi reîncărca bateriile.

M-am simţit copleşită de vină. Oare îi refuzam fetiţei mele copilăria americană la care avea dreptul? Refuzasem să-i dau apă şi mâncare cu o zi înainte pentru că eram în mijlocul unei operaţiuni de ştemuire a ţevilor într-una din băi. Ce opţiuni avusesem? Tăiasem ţevile de etanşare, iar câlţii trebuiau folosiţi imediat, altfel se stricau.

De Ziua Recunoştinţei sau de Crăciun, seara, îi puneam lui Lauryann filme pe care le cumpărasem din China, dublate în chineză. Consideram că este o formă de educaţie. Fiindcă nu-mi permiteam s-o înscriu la o şcoală cu predare în limba chineză, avea să înveţe uitându-se la filme. Totodată, primea învăţături morale prin intermediul filmelor.

Fata cu părul alb, turnat în China anilor ’60, era unul dintre preferatele mele. *Fata care vinde flori* era un alt favorit, un film nord-coreean produs în anii ’70.

Lui Lauryann îi plăceau filmele, dar nu-i prea venea să creadă poveştile. „De ce toţi moşierii care apar sunt nişte oameni insensibili, cruzi şi malefici?“, întreba. În *Fata cu părul alb*, moşierul o violase pe fiica ţăranului, din cauză că tatăl întârziase cu arenda. Fata fugea în munţi şi trăia ca un animal. Din pricina malnutriţiei, părul îi devenea alb ca zăpada. Mai târziu, era salvată de comunişti şi se întorcea să se răzbune. Moşierul era executat în finalul filmului.

Vânzătoarea de flori nord-coreeană cânta cele mai frumoase şi deopotrivă cele mai triste cântece. Provenea dintr-o familie care nu reuşea să-şi plătească chiria, aflată la mila proprietarului lor. Părinţii erau nevoiţi să-şi vândă copiii ca să-şi poată plăti datoria.

— Asta-i propagandă comunistă, mamă! protesta Lauryann. Uită-te la tine, proprietară din viaţa reală! Chiriaşii tăi fac ce vor din tine!

Lauryann şi cu mine ne urcaserăm pe scări. Reparam un tavan deteriorat din cauza unei scurgeri de la etajul doi. Scoseserăm rigipsul vechi, îmbibat de apă, şi încercam să-l înlocuim cu altul. Ne era greu să ridicăm placa de rigips la locul ei. Greutatea ne cocoşa, iar eu simţeam cum mă lasă puterile. Am rugat-o pe Lauryann să ţină placa folosindu-şi capul ca punct de sprijin. Stând pe scară, încerca să împingă placa spre tavan.

Am înşfăcat bormaşina şi m-am urcat înapoi pe scară. Prindeam holşuruburile şi încercam să fixez rigipsul pe grinzile tavanului. Braţele îmi tremurau. Pe Lauryann o lăsau puterile.

— Încă un pic! am strigat. Împinge placa în sus, Lauryann! Mai tare! Împinge până la capăt!

Până am prins ultimul holşurub, izbucnise în plâns.

După ce am terminat, m-am uitat la ea cu atenţie. Ochelarii de protecţie pentru adulţi îi alunecaseră pe faţa ei mică. Nu se găseau ochelari de protecţie pentru copii nici în Home Depot, nici în Ace, nici în Orchard Hardware.

— Pot să-mi scot ochelarii acum? m-a întrebat Lauryann.

— Nu încă, i-am răspuns. Mai avem multe de făcut şi o să-ţi intre praf în ochi.

După ce am terminat de fixat rigipsul pe grinzi şi de acoperit cu glet, aveam amândouă picioarele şi braţele atât de umflate, că ne dureau la orice mişcare. I-am dat fiicei mele casca de duş jos de pe cap, m-am aplecat şi am sărutat-o pe faţa ei mică şi plină de praf.

Cât trebuia să aşteptăm să se usuce gletul înainte să dăm tavanul cu var, am luat-o pe Lauryann cu mine să mergem să cumpărăm materiale de instalaţii. Ajunseserăm să-i cunoaştem pe vânzătorii de la magazinele cu echipament. Erau cei mai buni profesori. De la ei am învăţat din secretele meseriei. De exemplu, unii instalatori foloseau un artificiu ca să evite să fie chemaţi şi a doua oară. Puneau atât bandă izolieră, cât şi lipici pe valve, şi asta ascundea o lucrare proastă – pentru o vreme. În timp, scurgerea revenea, dar până atunci garanţia expira.

Niciodată nu ştiam cu ce fel de probleme aveam să ne confruntăm. De la o toaletă instalată picura apă mereu. La câteva ore găseam sub rezervor cam o lingură de apă. Am schimbat amândouă toaleta cu alta nouă şi am instalat-o din nou. De data asta am avut altă problemă. Se scurgea apă şi era umezeală la baza veceului. Eram dezamăgită şi ştiam că nu-mi pot permite să ignor problema. Infiltraţia lentă avea să ducă la mucegai şi, în timp, avea să atragă termite. Am scos toaleta a treia oară. M-am gândit că rezervorul era pesemne defect. Ne-am întors la Home Depot pentru un vas nou.

Lauryann a rămas în maşină să-şi facă temele cât eu am aşteptat la coadă ca să discut cu cei de la vânzări. Orele au trecut şi eram deja obosită când am luat un nou vas de toaletă. Ne-am întors. Lauryann a trebuit să-şi lase deoparte temele şi să mă ajute să ridic veceul şi să-l montez la locul lui. A stat lângă mine, pe jos, terminându-şi temele, în timp ce eu ştemuiam şi izolam toaleta.

Cu o cheie franceză mare în mâna dreaptă şi cu una mijlocie în stânga, Lauryann mă ajuta să înlocuiesc valva de la un duş. Coroziunea puternică făcea ca armătura să fie greu de răsucit. Mă durea braţul drept încercând să mişc din loc carcasa ruginită. Ne-am chinuit ore bune, însă piesele ruginite nici gând să se clintească. Trebuia să fiu atentă, să nu forţez prea tare. Ţeava dinăuntru putea să se îndoaie, să plesnească şi să curgă. Operaţiunea era incomodă din unghiul în care mă aflam. Stăteam în cadă, cu cotul sprijinit de perete şi nu puteam să folosesc o cheie mai mare. Hainele îmi erau leoarcă de transpiraţie. Lauryann mi-a spus că-şi făcea griji din cauza testului pe care urma să-l aibă a doua zi, la matematică.

— Ţi se pare că eu mă distrez? i-am spus frustrată.

Ochii lui Lauryann s-au umplut de lacrimi.

— Nu-i un moment bun să te joci de-a prinţesa acum, i-am spus. Du-te la maşină şi adu-mi sprayul WD-40.

După ce a plecat, am simţit cum mi se rupe inima. Regretam că-mi vărsasem nemulţumirea asupra ei. Când s-a întors, mi-am cerut scuze.

— Eram supărată pe valva asta ruginită, nu pe tine.

Lauryann îmi dădea la mână instrumentele ca o asistentă unui chirurg. Eram sub chiuvetă şi înlocuiam un robinet stricat. Ea scotea din priză ştecărele, curăţa spaţiul de lucru şi îndepărta urmele de adeziv de pe lama pe care o foloseam la tăiatul plăcilor. Când am pus plăcile, Lauryann a amestecat cimentul într-o găleată. I-am dat o ustensilă de gătit ca să-i fie mai uşor. Lucram în armonie deplină. Eu aşezam plăcile şi ea îmi dădea cele necesare.

— Mamă, uite, bucata pentru colţ.

— Mamă, ai grijă! E un cui în spatele piciorului tău stâng!

— Mamă, să mai deschid un sac de ciment, sau crezi că ne ajunge ăsta?

Jameeka, o femeie solidă care era însărcinată şi locuia peste stradă, ne privea cum lucrăm. Îşi supraveghea cei trei copii care se jucau pe stradă.

— Bună treabă! a comentat ea. Camera asta e de închiriat?

— Eşti interesată? am întrebat-o. Îşi garantez cel mai mic preţ din bloc.

Sorbind dintr-o doză de Cola, Jameeka mi-a spus că banii nu fuseseră niciodată o problemă pentru ea.

— Cum adică? am întrebat. Credeam că preţul e preocuparea principală pentru toată lumea.

— Am bani să plătesc ce apartament vreau.

— Ai o slujbă bună şi eşti plătită gras?

— Glumeşti? Nu pot să muncesc cu ăştia trei copii.

— Atunci, de unde ai bani? De la tatăl copiilor?

— Neah. Prietenul meu nu-mi plăteşte nici o pensie.

— Şi eu îmi cresc copilul singură, i-am spus. Nici fostul meu soţ nu-mi plăteşte pensie.

— Guvernul e responsabil pentru bunăstarea copiilor. Eu pot să sufăr de foame, dar copiii mei nu, corect?

Am aflat că Jameeka primea câte 800 de dolari de la stat pentru fiecare dintre copiii ei. Venitul ei total pe lună era de 3.200 de dolari. S-a oferit să-mi prezinte apartamentul în care stăteau.

— Îmi place casa mea, mi-a spus radiind. Să vezi ce gresie am în baie. O să-ţi vând nişte ponturi bune ca să-ţi alegi unele mai interesante.

— Ar fi drăguţ! i-am spus.

Vizita s-a dovedit a fi un moment critic pentru Lauryann. Oricât de mult mi-aş fi pregătit fiica, nimic n-a fost mai puternic decât o demonstraţie pe viu. Pentru ea, şocul a fost doborâtor.

Am urmat-o pe Jameeka, pe cealaltă partea a străzii, într-un apartament de trei camere ca desprins dintr-un showroom. Am fost surprinsă să văd că avea covor alb, şemineu şi mobilă de designer. Barul din bucătărie era din marmură.

— Pot să te întreb cât plăteşti pentru locul ăsta de vis?

— 2.500, mi-a răspuns Jameeka. Frumuseţea are preţul ei, ştiu.

— Mă rog… bănuiesc că e o meserie bănoasă să ai mulţi copii în America.

— Nu înţelege greşit, mi-a spus. Copiii pot să-ţi dea mari bătăi de cap.

— Ce fel de bătăi de cap?

— Păi… ştii şi tu… să încerci să-ţi ţii fiica departe de droguri.

— Vrei să spui fiica ta?

— Da.

— Dar are numai… câţi ani are?

— Paişpe. Mă tot tapează de bani. Zice că-i trebuie ca să-şi plătească datoriile. Datorii, pe naiba!

— Are datorii?

— A primit ameninţări de la gaşcă. Ar putea s-o mierlească dacă nu scuipă banii. Trebuie s-o ajut. De-asta sunt falită. Ceva îmi spune că dă banii ăştia pe droguri.

M-am uitat atentă la Lauryann. Expresia feţei i se schimba pe măsură ce călcam pe urmele Jameekăi. În capul ei, Lauryann făcea comparaţii. Copiii femeii aceleia aveau tot ce-şi dorea ea. Avea fiecare camera lui, cu pat modern şi aşternuturi asortate. Şifonierele gemeau de rochiţe superbe şi pantofi de ultima modă. Fiecare avea televizor, jocuri video, maşinuţe, bicicletă şi skateboard.

La întoarcere, în maşină, am încercat să discut ideea „stoarcerii de bani de la stat“ cu Lauryann.

— Mami, nu începe, mi-a zis Lauryann, cu un glas categoric. N-am chef de discuţii. Nu acum.

De când era mică, îi tot ţinusem predici cum că singurul mod de a-ţi îndeplini visul american era să munceşti din greu. Din nefericire, Lauryann văzuse cu propriii ochi exact opusul.

— Trebuie să ştiu la ce te gândeşti, i-am spus.

— N-o să-ţi placă, mami.

— Trebuie să ştiu.

— Nu e sfârşitul lumii să fii sărac – în regulă?

— Se presupune că e sfârşitul. Şi este. Impresia cu care ai rămas de-aici e… e… greşită. E un caz ciudat şi aparte. Nu toţi oamenii săraci trăiesc aşa. Vreau să spun, nu într-o situaţie normală… Se vede de la o poştă.

— Mami, nu încerca să mai repari… să mă repari pe mine şi pe nimeni altcineva! Vorbesc serios!

— Mi-e teamă că-ţi faci o impresie greşită.

— Nu prea cred.

— Nu vezi tot adevărul, Lauryann.

— Ştii ce văd eu, mami? Văd libertatea pe care o au copiii Jameekăi. Libertatea pentru care ai venit tu în America. Libertatea pe care eu n-o am. Văd cum copiii ei duc o viaţă normală. Nu trebuie să care saci de ciment de 13 kilograme zi de zi. Nu trebuie să cureţe veceurile altora şi nici să le repare scurgerile, iar la sfârşitul zilei părul nu le duhneşte atât de îngrozitor, încât nici dacă îşi toarnă o sticlă de şampon în cap nu scapă de miros. Copiii ei poartă haine curate, ştiu ce înseamnă weekendurile, au prieteni şi sunt fericiţi, a izbucnit Lauryann. Nu cred că eu cer prea mult. Chiar nu cred!

O frază ciudată mi-a intrat în cap, încetişor. Era dintr-un roman de Marguerite Duras, *Amantul*. „Plângi, să spargi gheaţa în care s-a prefăcut, în mod fatal, întreg tabloul. Mama şi-a întors capul…“

Mintea mea lucra. Devenea conştientă, ştiind în chip bizar care-i erau opţiunile, dar şi propria confuzie şi lipsa de strategii. Gândurile nu-mi fuseseră niciodată mai clare. Se întâmpla ceva deloc familiar, ceva perfect american. M-am întrebat: *Lauryann a devenit o parte din tine pe care n-o poţi asculta? I-ai ignorat sentimentele? Cum au afectat-o mesajele culturale amestecate? E oare bântuită de trecutul meu? O transform într-o servitoare pentru că eu însămi nu am fost lăsată să cred că sunt o prinţesă? Până la urmă, aşa cum se şi zicea, „Eşti ceea ce crezi că eşti“. Stima mea de sine deteriorată îi afectează lui Lauryann stima de sine? Îi transmit virtutea mea sau boala? Muncă asiduă pentru a îndeplini visul american – cu ce preţ?*

În zilele următoare, când am redevenit eu şi la fel şi Lauryann, am avut o discuţie. I-am descris familiile care trăiau pe stradă pe care le vedeam, copil, în China. Copiii cerşetorilor aveau răni pe care se aşezau muşte şi din care mâncau viermi. I-am spus: „Chiar dacă săracii din America au telefoane mobile, iar unii dintre ei trăiesc precum Jameeka, sărăcia lor constă în faptul că nu-şi cunosc opţiunile. Nu ştii ce nu ştii. Exact cum mi s-a întâmplat mie

înainte să vin în America. M-am gândit că nu am nici o şansă, dar am avut. Am luat decizii greşite şi mi-am creat singură probleme. Oameni precum Jameeka nu sunt în altfel de situaţii. Există o diferenţă între a fi sărac şi a fi ignorant. Atunci când copiilor nu li se cultivă un anumit simţ al onoarei, ei cresc fără ruşine. Şi asta e adevărata sărăcie“.

Lauryann s-a străduit să priceapă. Abia după câţiva ani, când am dus-o să vadă filmul *Precious*, produs de Oprah Winfrey şi Tyler Perry, a înţeles că a fi privat de înţelegere este cel mai mare nenoroc, lucrul pe care i-l explicasem multă vreme. Lauryann a realizat cât de norocoasă era că învăţase să facă diferenţa.

Lecţiile de balet costau 8 dolari ora. Nu erau private, ci de grup.

În ziua primei lecţii, Lauryann şi-a terminat temele cât de repede a putut. În aşteptarea momentului, radiind, s-a încălţat. Şi-a pieptănat părul şi l-a strâns în coc. Nu-şi desprindea privirea de la mine, uimită de faptul că se pregătea să meargă la o lecţie de balet, şi nu la lucru.

— Mulţumesc, mami, mi-a spus. Te iubesc.

— Să te distrezi.

Am zâmbit.

— Aşa am să fac!

Şi-a întins braţele, făcând mişcări de dans în timp ce îngâna tema din *Lacul lebedelor*.

Lauryann preţuia fiecare clipă în afara hainelor ei pătate de vopsea şi a învăţat paşii de dans după numai câteva lecţii. A fost prima căreia i s-a cerut să demonstreze câteva mişcări în faţa celorlalţi copii şi apoi a fost aleasă ca una dintre dansatoarele de frunte din grup. Când a avut loc preselecţia pentru spectacolul anual *Lacul lebedelor*, Lauryann a primit un rol principal şi a interpretat Lebăda Neagră. Selecţionată de către profesorul ei, a participat la Competiţia anuală de dans american Disneyland şi la Campionatul american de dans. A câştigat medalii de aur la dans individual la ambele categorii, competitiv şi tradiţional.

Am fost încântată să-mi văd fiica pe scenă şi premiată. M-a ajutat să uit de probleme. Am zâmbit amintindu-mi-o pe Lauryann repetând figurile de dans în parcarea unei biserici, încălţată cu tenişi. „N-ai de ce să-ţi faci griji, ai tot spaţiul din lume, i-am zis atunci. Şi vecinii de jos n-au să se plângă din cauza zgomotului pe care-l faci.“

29

Stăteam în maşină şi plângeam din cauză că de câteva luni de zile nu reuşeam să adun banii din chirii. Unul câte unul, chiriaşii mei încetaseră să-mi plătească. Ştiau deja că n-au ce să păţească. Îmi ignorau scrisorile de atenţionare. Refuzau să se mute. I-am implorat şi le-am zis că îi aştept cu banii cu care întârziaseră.

„N-am de gând să fiu singura care plăteşte chiria!“, mi-a zis Ruth.

Era ca şi cum chiriaşii mi-ar fi descoperit o fisură în sistemul de apărare şi m-ar fi încolţit.

Una dintre ei mi-a spus: „Pot să reclam spelunca asta la instituţiile sanitare, să ştii. Şi au să vină şi au să-ţi pună sigilii pe casă“.

Ştiam că voia să n-o mai presez cu plata chiriei.

„Merit să mi se facă o reducere pentru problemele nerezolvate, mi-a cerut un alt locatar. Soluţia pentru gândaci pe care ne-ai cumpărat-o n-a funcţionat. A trebuit să facem dezinsecţie noi singuri, din nou. Prin urmare, fiul meu a lipsit de la meciul lui de fotbal.“

Angajatul de la compania de dezinsecţie mi-a spus că dăduse cu soluţie de două ori.

„Dar chiriaşii mi-au spus că tot mai sunt gândaci“, i-am spus.

„E cocină aici!“ Omul a arătat cu degetul spre mâncarea pentru căţei, pisici, hamsteri şi peşti, împrăştiată peste tot prin încăpere. „E paradisul gândacilor aici!“

Eram furioasă din cauză că le asigurasem chiriaşilor cel mai bun serviciu – lucru pe care nu mi-l permiteam – numai ca să aflu după câteva luni că toate reparaţiile şi reamenajările fuseseră distruse. Locul devenise de nerecunoscut, cu toalete smulse, chiuvete fisurate, ţevi înfundate, furtunul de la o maşină de spălat vase perforat, găuri în uşile şifonierelor, graffiti pe pereţii din baie, balamale căzute şi inundaţie în subsol.

Când îi întrebam să-mi explice ce se întâmplase, toţi dădeau acelaşi răspuns: „Nu ştiu cine e de vină. Nu eu“.

Chiriaşii mei erau experţi când venea vorba despre ordine de evacuare. În jocul ăsta nu aveam cu cine să mă pun.

Nu mai reuşeam să dorm fiindcă întârziasem cu plata ipotecii. Banca îmi adresase o „ultimă notificare“ şi mă amenințase că-mi pune sechestru pe proprietate. Stomacul

mă ardea aşa de tare, că nici un calmant nu-şi mai făcea efectul.

Nu mi-am imaginat niciodată că în clipa în care alung lupul pe uşa din faţă, un tigru avea să intre pe cea din spate. După ce i-am plătit 6.000 de dolari unui avocat specializat în evacuări şi în sfârşit am scăpat de cei mai răi chiriaşi şi am curăţat şi pregătit locuinţa, un cuplu bine îmbrăcat, Brandi şi Marc, mi-au răspuns anunţului cu oferta de închiriere. Au venit să viziteze spaţiul şi mi-au spus că erau „încântaţi“. Voiau să închirieze cât mai curând posibil. Brandi mi-a spus că urmase colegiul şi că lucra ca leasing manager pentru un complex de apartamente. Logodnicul ei, Marc, era manager de departament într-un depozit. Aveau un copil mic. Brandi a menţionat că-şi luase licenţa în comunicare în afaceri.

— Aş fi urmat o carieră în avocatură dacă nu l-aş fi avut pe fiul meu, mi-a zis.

Am discutat despre cum America era locul cel mai bun din lume în a oferi oportunităţi minorităţilor.

— A fost nevoie de sacrificiul a trei generaţii ca să ajung cine sunt, a spus Brandi radioasă.

Singurul lucru care mi s-a părut neobişnuit a fost răspunsul ei când i-am cerut o recomandare.

— Pot să-ţi fac rost de cea mai bună recomandare, pentru că eu cu asta mă ocup la birou.

Am observat că fiul lor era hiperactiv. Mai întâi s-a jucat cu butoanele de la plită, apoi s-a dus să apese pe cele de la maşina de spălat vase. Părinţii lui n-au încercat să-l oprească. Ba chiar tatăl a aruncat spre băiat o minge de baschet, în capătul celălalt al bucătăriei. Apoi au început să se joace bătând mingea pe dedesubtul lustrei ce atârna din tavan.

Am devenit agitată când fiul lor a tras de storurile din vinil lungi până la pământ ce acopereau uşa glisantă din sticlă. Câteva dintre stinghii au pocnit, cedând, şi aproape că l-au lovit în cap pe băiat. Cunoşteam bine legile din America privind obligaţiile proprietarului. După ce cuplul a plecat, i-am scris un e-mail lui Brandi şi lui Marc în care îmi exprimam îngrijorarea. Le-am spus că îmi plăcea de ei şi voiam să le închiriez spaţiul, dar că trebuia să ajungem la un compromis în ceea ce priveşte „siguranţa copilului“. Le-am spus că eram dispusă să înlocuiesc jaluzelele verticale cu perdele din bumbac.

Brandi mi-a răspuns astfel: „Dacă nu doreşti să ne închiriezi, ai putea, te rog, să ne trimiţi un e-mail în care să ne anunţi în scris că am fost respinşi?“.

I-am arătat solicitarea lui Brandi fiicei mele, care pe atunci avea unsprezece ani.

— Nu înţeleg eu bine engleza aici?

Lauryann mi-a spus că ceva i se părea „putred“.

— Mamă, nu le trimite acel e-mail!

— Decenţă, Lauryann! i-am răspuns. Tu, dacă ai cere acel răspuns, n-ai aprecia că îl primeşti? În plus, nu văd de ce să am probleme din cauză că-mi fac griji pentru binele copilului.

— Bine, fă cum crezi.

— Lauryann, fii drăguţă şi bună cu oamenii, întotdeauna. Mă asculţi?

— Da, mamă.

I-am trimis un e-mail lui Brandi. „În calitate de proprietar, mă preocupă răspunderea. Sunt dispusă să semnez contractul de închiriere în momentul în care chestiunile legate de siguranţa copilului vor fi soluţionate.“ Am înştiinţat-o pe Brandi că înţelegeam şi că nu mă deranja dacă nu mai putea să aştepte şi dorea să caute în continuare.

Ce a urmat m-a şocat: în locul unui e-mail din partea lui Brandi, am primit o scrisoare de la Departamentul pentru siguranţa locuinţei. Era o „notificare privind o reclamaţie pe motiv de discriminare“.

„Familiei mele i s-a negat dreptul de a închiria un apartament cu două camere“, scrisese Brandi în formularul de reclamaţie. *„Complexul are aproximativ douăzeci de unităţi. Credem că motivul pentru care am fost refuzaţi este statutul nostru familial (copil minor). Cazul reprezintă o violare a Codului guvernamental, Secţiunea 12955, Subdiviziunile (a) şi (c). Argumentul nostru se bazează pe următoarele: proprietara a indicat într-un e-mail faptul că, deşi este încântată de cererea noastră, se îngrijorează cu privire la răspunderea în ceea ce priveşte faptul că ar avea un copil mic în unitate şi a închiriat apartamentul altcuiva.“*

Nu deţineam un complex de douăzeci de apartamente! Apartamentul nu fusese închiriat! Dacă aş fi ştiut că Brandi era expertă în „violarea codurilor guvernamentale“, aş fi gestionat chestiunea cu precauţie. Aş fi tratat-o la fel cum făcusem cu fostul meu şef de partid. Aş fi rămas pe partea sigură a drumului şi nu i-aş fi răspuns la e-mailuri.

*

Numele ofiţerului era Sonya. Îi fusese încredinţat cazul meu de către cei de la Departamentul pentru siguranţa

locuinţei. Sonya mi-a pretins să-i plătesc lui Brandi 2.000 de dolari drept „înţelegere amiabilă“. N-a fost interesată să audă şi versiunea mea. „Vă rog să-i trimiteţi cecul lui Brandi prin biroul meu“, m-a instruit ea.

Mi s-a părut o greşeală, aşa că nu am trimis cecul.

Am început să primesc telefoane din partea doamnei Sonya. M-a făcut să mă simt ca o delincventă când mi-a spus: „Doriţi să cooperaţi, doamnă Min?“.

Am întrebat-o pe Lauryann dacă ea învăţase la şcoală ceva despre acţiunile guvernului american care ar fi putut să mă ghideze. Lauryann nu m-a putut ajuta.

Telefoanele continue din partea Sonyei mă îngrozeau. „Vă cer să cooperaţi, doamnă Min. Nu contează dacă sunteţi sau nu vinovată. Am să bifez că refuzaţi să cooperaţi, doamnă Min. Am să vă trec la o altă categorie şi are să vă coste mai mult de 2.000 de dolari!“

Deveneam agitată de fiecare dată când suna telefonul. Când intram în legătură cu Sonya, „translatorul“ din capul meu îngheţa. I-am spus Sonyei că nu mă descurcam cu discuţiile telefonice. Aveam nevoie să caut cuvinte în dicţionar ca să fiu sigură că nu spun prostii. I-am solicitat să comunicăm în scris.

Dar ea a continuat să mă sune. Părea că efectul pe care îl avea asupra mea o făcea să se simtă bine.

Sonya: Mai sunteţi la telefon?

Min: …

Sonya: Doamnă Min, sunteţi la telefon?

Min: Da.

Sonya: După cum spuneam, o să vă coste mai mult dacă refuzaţi să cooperaţi!

Min: Dar n-am făcut nimic greşit.

Sonya: Aţi scris sau nu acel e-mail?

Min: Păi, acele jaluzele verticale erau periculoase pentru un copil mic…

Sonya: Răspundeţi-mi la întrebare. Aţi scris acel e-mail?

Min: Nu l-am scris pentru a discrimina. E-mailul se justifică…

Sonya: VĂ ROG! Doar răspundeţi-mi la întrebare: AŢI SCRIS ACEL E-MAIL?

Min: Da, l-am scris.

Sonya: Deci aţi discriminat!

Min: Dar nu-i adevărat!

Sonya: O, ba da, e adevărat! Am citit e-mailul dumneavoastră. Mie mi-a sunat discriminator!

Min: Dar eu… nu pot să fac asta la telefon!

Sonya: De ce?

Min: Mi-e frică…

Sonya: De ce vă este frică?

Min: Că… vă înţeleg greşit. Îmi pare rău. Engleza nu e limba mea maternă.

Sonya: Eu nu văd nici o problemă cu engleza dumneavoastră!

Min: Prefer să scriu.

Sonya: Care este limba dumneavoastră?

Min: Chineza.

Doamna Sonya mi-a spus că îmi putea da la telefon pe cineva care vorbea chineză. Gândindu-mă mai bine, am refuzat. Mi-am dat seama că, indiferent pe cine îmi trimitea, avea să fie de la aceeaşi agenţie şi cu aceeaşi atitudine. Am insistat ca Sonya să-şi adune cuvintele într-o scrisoare şi să mi-o trimită prin poştă. A fost de acord, însă cu o condiţie.

Sonya: Odată ce veţi primi scrisoarea mea, veţi coopera şi veţi plăti cei 2.000 de dolari, corect?

Min: Va trebui să studiez scrisoarea dumneavoastră mai întâi.

Sonya: Mă rog, trebuie să ştiu când veţi lua legătura cu mine şi când veţi coopera.

Min: Ar fi posibil în zece zile?

Sonya: Nu.

Min: O săptămână?

Sonya: Nu, vă dau două zile. Voi trimite scrisoarea astăzi, adică luni. O s-o primiţi până miercuri. Aştept să mă sunaţi vineri să ne punem de acord, dacă nu, vă voi trimite alte documente. Veţi intra într-o altă categorie. Sunteţi responsabilă de consecinţe! Aşa cum v-am mai zis, o să vă coste MULT MAI MULT.

Am completat un cec pentru Brandi în valoare de 2.000 de dolari şi i l-am trimis doamnei Sonya. Am crezut că asta o să pună capăt tiraniei şi coşmarului, dar am greşit. Sonya a hotărât că aveam nevoie de mai multă tortură.

Câteva zile mai târziu, am primit o nouă notificare din partea ei. Îmi cerea să particip la o „şcoală pentru proprietari“. „Trebuie să înveţi să fii un proprietar în regulă“, mi-a spus. Din nou, Sonya m-a ameninţat cu trecerea într-o „categorie diferită“ dacă refuzam să-i îndeplinesc ordinul.

Săptămâna următoare m-am trezit devreme şi am condus două ore până la şcoala pentru proprietari, care se afla într-un alt district. Acolo am învăţat pentru prima dată ce înseamnă „clasă protejată“. Cei care participau la cursuri erau mici proprietari, la fel ca mine. Grupul meu era alcătuit dintr-un gunoier ieşit la pensie, un fost proprietar de băcănie, un meşter, un profesor pensionat şi un fost pompier.

Cursul mi-a amintit de „capitolele reformei de remodelare a gândirii“ la care asistasem în China, în timpul

Revoluţiei culturale. Instructorul nostru era o femeie de culoare, între două vârste. Ne sfătuia să „cooperăm“ cu Departamentul pentru siguranţa locuinţei. Când i-am explicat cazul meu şi am întrebat-o ce trebuie să fac, femeia mi-a spus o întâmplare.

— Vreau să vă povestesc despre un proprietar aflat într-o situaţie similară, a spus ea. Era îngrijorat pentru siguranţa unui copil fiindcă în spatele casei avea o piscină. Potenţialul chiriaş era o mamă singură cu doi copii mici. Proprietarul a refuzat să-i închirieze femeii locuinţa, fiindu-i teamă de răspundere. A primit o amendă de 2.000 de dolari la început, pe motiv de discriminare, dar a decis să nu coopereze. S-a adresat în continuare unei curţi judecătoreşti mai înalte. Ghiciţi ce s-a întâmplat până la urmă? A primit o amendă de 50.000 de dolari.

— Şi a plătit-o? au întrebat toţi cei prezenţi la curs.

— Bineînţeles! a zâmbit femeia. Chiriaşii au dreptul să pună sechestru pe proprietate în cazul în care proprietarul nu plăteşte.

— Vreţi să spuneţi că proprietarii nu pot câştiga?

— Doar dacă te cheamă Donald Trump, a râs instructoarea.

Unul dintre cursanţi a fost de părere că acest caz cu cei 50.000 de dolari trebuie să fie un incident izolat.

— Legea este dreaptă, a spus el. Justiţia e oarbă.

Instructoarea i-a aruncat o privire prin care-i sugera că n-auzise partea cea mai tare.

— Uitaţi, vă rog să citiţi toţi acest material. Cu atenţie. Este o poveste care a apărut pe prima pagină a *Ziarului Asociaţiei de Proprietari*, cu titlul „Un proprietar plăteşte peste un milion de dolari în urma unei plângeri de discriminare“. A fost cea mai mare sumă obţinută vreodată de către Departamentul de justiţie într-un caz de discriminare individuală la închirierea unui apartament. Chiriaşul a solicitat ca în unitatea în care locuia să se construiască un lift pentru cei în cărucior cu rotile după ce suferise un accident de maşină. Proprietarul a refuzat. Când chiriaşul a protestat, proprietarul i-a spus să se mute. Amenda de un milion de dolari impusă proprietarului a demonstrat că legea noastră *este* dreaptă, iar justiţia noastră *este* oarbă.

Inspectoarea municipală a venit de cinci ori într-un an. De fiecare dată, a trebuit să plătesc o taxă de 150 de dolari pentru descindere. De fiecare dată, mi se înmâna o listă nouă cu nereguli. Aveam treizeci şi nouă de chestiuni de îndreptat. Inspectoarea îşi lua slujba în serios. Nimic nu scăpa ochilor

ei antrenaţi. Dacă varul de pe perete era scorojit sau arăta altfel decât curat ca lacrima, îl trecea ca o neregularitate. Mi-a cerut să cheltuiesc peste 1.000 de dolari pentru revăruirea unităţii. S-a uitat după mucegai în baie. Dacă vedea un punct negru, consemna asta ca pe o altă neregularitate. Nu avea nici un rost să-i explic că mirosul de igrasie era pricinuit de aerisirea precară – chiriaşilor le era prea lene să deschidă geamurile după ce făceau duş. Am fost amendată din cauza „lipsei unui iluminat corespunzător“ în dormitorul întunecat ca o scenă al lui Ruth, cu straturile lui de draperii din pânză prinse cu păianjeni artificiali şi pictată cu un strat gros de spray imitând o pânză de păianjen monstruoasă.

M-am supus ordinelor şi am pierdut şi ultimul dolar câştigat din chirii. Cu timpul, inspectoarea a devenit înţelegătoare cu mine. Asta după ce a văzut cu propriii ochi cum stingătoarele de incendiu şi detectoarele de fum, pe care îmi solicitase să le înlocuiesc, au fost furate a doua zi. Ştia de hota pe care o înlocuisem şi care a fost distrusă la numai câteva zile după instalare. Deşi mă preţuia ca fiind un „proprietar model“ şi îşi dorea să mă ajute mai mult, mi-a emis o amendă pentru saltelele pe care chiriaşii le aruncaseră în stradă. În plus, mi-a cerut să pavez din nou aleea din faţă şi să refac acoperişul magaziei.

Am angajat un constructor autorizat. După ce a încasat avansul, a dispărut. Când am anulat contractul, mi-a pus sechestru pe proprietate acuzându-mă de încălcare a condiţiilor contractuale. Mi-a cerut 150.000 de dolari ca să ridice sechestrul.

Mama era grav bolnavă în China, dar a trebuit să-mi amân plecarea pentru a rezolva situaţia. Doctorul mi-a spus că eram la un pas de a face cancer la stomac. Parcă maturizată peste noapte, Lauryann mi-a venit în ajutor. Nu mai suporta felul în care eram umilită. Asistase şi ea la nopţile mele de nesomn, la lacrimi şi la nevoia mea de-a o avea lângă mine. A conştientizat că stătea în puterea ei să mă protejeze aşa cum o făcusem şi eu cu mama, în China. Lauryann m-a ajutat să scriu o scrisoare către Departamentul pentru siguranţa locuinţei, Departamentul de Inspecţie municipală şi Comisia contractorilor autorizaţi din California. Plângeam când o priveam cum îmi scria scrisorile.

O zicală chinezească spune: „Florile pe care te-ai chinuit o viaţă întreagă să le creşti n-au înflorit, în timp ce salcia care n-ai vrut să se-nalţe îţi dăruieşte umbră“.

Nu m-am aşteptat nici o clipă ca volumele mele să prindă aripi şi să ajungă bestselleruri internaţionale. Prin urmare, editura mi-a propus un contract generos pentru cele două cărţi.

Banii mi-au adus libertate. Am angajat o companie de management imobiliar care să se ocupe de problemele mele cu apartamentul. Această uşurare mi-a îmbunătăţit starea de sănătate. Nu pot să neg faptul că experienţa cu închirierile mi-a zdruncinat încrederea în oameni. Mi-am pierdut inocenţa, iar transformarea aceasta nu mi-a plăcut. Nu mi-a adus nici o bucurie să învăţ cum să le fac portrete psihologice potenţialilor chiriaşi fără să fiu prinsă.

Cu ajutorul lui Lauryann, am contestat sechestrul. Am contactat Comisia contractorilor autorizaţi. La început, n-am prea avut încredere în investigator din cauza experienţei trecute cu Sonya. Am mers mai departe cu verificările. După un an, comisia a ajuns la o concluzie. Contractorului i s-a solicitat să ridice sechestrul. Am câştigat, dar nu mi-am recuperat mare parte din banii pe care îi plătisem deja contractorului. După această experienţă mi-am recăpătat încrederea în sistemul juridic american. I-am fost recunoscătoare Comisiei contractorilor autorizaţi din California.

Lauryann nu a ieşit la fel de plină de amărăciune ca mine din experienţa asta. M-am temut atât de mult că avea să-şi piardă generozitatea şi încrederea în oameni! Nu ştiu cum de nu a fost mai afectată. Nimic nu accelerează procesul de maturizare a unui copil decât să asiste la eşecurile şi luptele propriei mame în momente de răscruce. Lauryann a fost obligată să trăiască realitatea mea. N-am intenţionat s-o implic şi pe ea – o fetiţă de vârsta ei –, deşi în adâncul sufletului n-aveam regrete. Simţeam că era cel mai bun lucru care i se putea întâmpla. A învăţat să respecte realitatea. Copiii din America sunt cei mai cocoloşiţi copii din lume. Mulţi dintre ei sunt ocrotiţi de tot ce e rău şi crud. Viitorul celor mai mulţi dintre ei e colorat în roz. I-am spus lui Lauryann că nu voiam să crească la fel asemenea unei plante de apartament. Mai degrabă să intre în situaţii dificile de acum, astfel încât să aibă timp să-şi dezvolte abilităţi de a face faţă situaţiilor.

Am simţit o mare împlinire când am auzit-o spunând: „Mamă, mereu vor exista mere stricate. Trebuie doar să ştii să le recunoşti“.

Limba străină studiată la şcoală nu a fost chiar opţiunea lui Lauryann. Putea să aleagă între franceză, japoneză şi

spaniolă. Am convins-o să aleagă spaniola pentru că voiam să mă ajute să comunic cu chiriaşii. Voiam să fie pregătită să răspundă majorităţii populaţiei imigrante, în viitor. Dar asta era parte dintr-o discuţie mai amplă. I-am spus că nu am nimic împotriva propriilor ei interese cât timp ele nu deveneau ţelul său în viaţă. Spaniola era utilă.

„Qigu şi cu mine am căzut de acord să aibă fiecare părerea lui în ceea ce priveşte acest aspect“, i-am spus. M-am simţit puţin vinovată pentru că-i impuneam asta, dar dintotdeauna fusesem decisă în ceea ce priveşte valorile şi opiniile mele. Lauryann trăia cu mine nu doar ca să-i ofer iubire şi apreciere, ci şi ca s-o influenţez şi modelez. Pentru chinezi, „Prin sculptură transformi o bucată de lemn butucănoasă într-o operă de artă desăvârşită“.

Lauryann n-a crescut ca o plantă de apartament. În anii ce au urmat, viaţa avea s-o transforme într-o rândunică de furtună, pasărea marină cu cioc rotund căreia îi place să-şi ia zborul spre înaltul cerului şi să se scufunde în cele mai dezlănţuite valuri ale oceanului. M-am simţit norocoasă să-mi văd fiica cum creşte şi devine o tânără sigură pe ea, nevătămată la trup şi la minte şi care priveşte în faţă fără teamă.

Partea a cincea

30

Am fost întrebată cum l-am întâlnit pe Lloyd Lofthouse şi cum am ajuns să ne căsătorim. Am răspuns: „Prin intermediul Paginilor Aurii“. Dar nimeni nu m-a crezut. Mi s-a zis: „Ce simţ al umorului dezvoltat ai, Anchee Min!“. Nu voiam să fiu amuzantă. Era adevărul.

În 1999 m-am mutat într-un cartier în care Lauryann putea merge la o şcoală publică mai bună. La vremea aceea, era în clasa întâi, curând avea să treacă într-a doua, iar eu împlinisem patruzeci şi doi de ani. Ajunsesem să accept realitatea şi că nici un bărbat nu mă găsea suficient de atrăgătoare ca să mă abordeze. În cei cinci ani de la divorţ, mă gândisem mult la eşecul căsniciei mele şi credeam că mi-am înţeles contribuţia. Îmi pusesem întrebări şi citisem multe cărţi de dezvoltare personală. Credeam că acum puteam să fac alegeri mai bune şi să fiu o parteneră mai bună, dar se părea că n-o să mai am ocazia să demonstrez asta.

Îmi spuneam că nu e o ruşine să fii într-o situaţie ca a mea. Ar fi fost o ruşine numai dacă nu făceam nici un efort să ies din ea. Aşa că am tot încercat, fără succes însă. Mă îngrozeau sărbători precum Ziua Recunoştinţei şi Crăciunul, pentru că-mi doream să nu mai gătesc doar pentru Lauryann şi pentru mine.

Asta nu însemna că nu întâlneam deloc bărbaţi. Am cunoscut personaje pitoreşti: autori, jurnalişti, editori şi profesori, dar toţi mă vedeau ca pe scriitoarea Anchee Min, nu ca pe o femeie singură şi lipsită de afecţiune. Mă prezentam singură ca „interesantă“ şi „fascinantă“. Oamenii se însufleţeau când vorbeau cu *Anchee Min*.

Nu mă simţeam în siguranţă să-mi arăt adevăratul eu. De multe ori, când am făcut-o, n-a ieşit bine fiindcă limba era încă o barieră. De exemplu, o femeie care mă însoţea într-un turneu de carte scrisese o lucrare de doctorat pe tema sexualităţii umane. Pe drum, mi-a relatat subiectul cu deosebită pasiune. Apoi mi-a cerut părerea despre eliberarea sexuală a femeilor.

I-am spus că nu ştiu ce să răspund, pentru că de şapte ani experienţa mea legată de sex fusese intermediată de o casetă video, în loc de un bărbat. „Nu că nu-mi doresc să fac sex, i-am spus direct, dar n-a apărut nici o ocazie.“

Doctoranda s-a arătat vizibil deranjată, ca şi când i-aş fi invadat spaţiul intim. Tot restul călătoriei, a rămas tăcută. Nu am înţeles ce anume din ce spusesem o jignise. Ar fi trebuit să-mi dau seama mai bine. Oamenii mă plăteau ca să îi inspir, să stau pe un piedestal. Nu era cazul să-i dezamăgesc, arătându-le că nu eram decât o fiinţă umană slabă şi imperfectă.

Mai târziu, mi-am dat seama că nu intenţionase să mă întrebe despre viaţa mea sexuală.

Ceea ce am învăţat din căsnicia ratată alături de Qigu era că nu voiam să trăiesc ca o broască la fundul unui puţ. Ştiam că cerul nu este doar cât se vede prin gura puţului. Tânjeam după lumina soarelui, după primăvară şi ploaie.

Dacă cineva mi-ar fi spus acum douăzeci de ani că o să ajung scriitoare de succes în America şi în lume, n-aş fi crezut nici o clipă. Tot ce ştiam pe atunci era că abia dacă puteam să înţeleg propriile facturi de întreţinere. De ce să-mi neg şansa de a-mi găsi dragostea? De ce să mă îngrop la patruzeci şi doi de ani? Dar cum să găsesc un bărbat potrivit, care să mă iubească şi căruia să-i răspund cu aceeaşi iubire? Cum să dau lumii de ştire că existam şi că eram interesată şi disponibilă?

Atunci m-am gândit la Pagini Aurii, cartea de telefoane. Dacă reuşise să mă ajute să găsesc un electrician, un instalator, un frigider, o plită şi un tomberon, de ce nu şi-un bărbat, prin serviciul de matrimoniale? Sigur mai existau pe lume oameni singuri şi dornici de însoţire. Oare era pe acolo vreun suflet care împărtăşea aceeaşi frustrare şi speranţă? O fiinţă umană care avea multe de oferit, la fel ca mine?

Gândul de a-mi face reclamă m-a deprimat. În ciuda tuturor schimbărilor prin care trecusem, în adâncul meu era încă o chinezoaică. M-am aşezat în faţa unei oglinzi şi m-am analizat. Ce am văzut s-a potrivit cu o observaţie a unui medic naturist chinez. El îmi scrisese: „Culoarea pielii pacientei are aspect de legumă conservată; pulsul este slab. Are pierderi de Chi (respiraţie internă)“.

Mi-a luat trei săptămâni să-mi fac curaj să sun la serviciul de matrimoniale pe care l-am găsit în Pagini Aurii. Mi-am compus un text care începea aşa: „Bună, numele meu este Angie şi vă sun pentru nişte informaţii pentru o prietenă“. Când am fost întrebată cum o cheamă pe prietena mea, limba mi s-a blocat. Nu eram pregătită să răspund nici care e numărul de telefon al prietenei.

Persoana de la celălalt capăt al firului era blândă şi răbdătoare. Mi-a spus că înţelegea că nu era un lucru uşor.

— Mă cheamă Robin şi sunt aici pentru tine oricând te simţi pregătită, mi-a zis.

În cele din urmă, m-a făcut să mă simt destul de în largul meu, încât să recunosc că nu exista nici o prietenă.

— Eu sunt cea interesată. Şi, da, mi-ar plăcea să fixăm o întâlnire.

Robin era o încântătoare doamnă de vârstă mijlocie, cu zâmbet larg şi multă energie. M-a întâmpinat la biroul de matrimoniale. Era cinci şi jumătate după-amiaza, iar personalul se pregătea să încheie activitatea pentru ziua aceea.

Robin a deschis uşa şi m-a îmbrăţişat.

— Ai reuşit să ajungi! Sunt aşa de bucuroasă!

— De ce?

Entuziasmul ei îmi trezise suspiciunea.

— Pentru că eşti o femeie superatrăgătoare! Vreau cazul tău. Sunt sigură că vei găsi ce cauţi cu noi. Avem nevoie de femei ca tine.

— Ei, mulţumesc, dar eu ştiu adevărul despre mine.

— Nu, nu-l ştii, a spus Robin. Ai fi surprinsă să afli câte lucruri nu ştii despre tine şi cât de mult poţi să realizezi cu ce ai.

— Caut un bărbat obişnuit.

— Şi bărbaţi obişnuiţi ai să găseşti la noi! Robin a coborât jaluzelele ca să împiedice razele soarelui la apus. Clienţii noştri sunt cât se poate de obişnuiţi.

— Ce fel de oameni sunt?

— Păi, profesori, mecanici, ingineri, funcţionari la guvern, contabili. Sunt destul de obişnuiţi pentru tine? Mulţi dintre ei sunt oameni cumsecade cu slujbe care le permit un timp limitat pentru socializare. Avem bărbaţi divorţaţi şi alţii care răzbat în viaţă ca părinţi singuri. Ştii ce înseamnă asta.

— Da, ştiu.

Robin mi-a zâmbit.

— N-ai auzit că „a doua oară dragostea e mai frumoasă“? Ei bine, Frank Sinatra spunea aşa într-un cântec, iar el a fost un geniu.

*

Ca să-mi demonstreze buna credinţă, Robin mi-a făcut o reducere. După ce am semnat, mi-a dezvăluit „lista interesantă“ cu clienţii ei. Dar am fost dezamăgită. Nu era atât de promiţătoare precum mi-o prezentase. Bărbaţii care păreau interesanţi şi arătoşi erau fie „luaţi“, fie „într-o

perioadă de probă“ cu un alt membru. Cei rămaşi nu erau atrăgători, ca să nu spun mai mult.

— Ţi-ai ales pe cineva? m-a întrebat Robin când am terminat de răsfoit dosarele.

Când mi-a văzut expresia, a spus:

— O, îmi pare rău. Nu te simţi prost. E abia prima zi. Vor fi şi alte ocazii.

I-am propus lui Robin să îmi aduc fotografii cu mine. Cele pe care mi le făcuse agenţia erau mai rele şi decât cea din permisul de conducere. Am primit un refuz ferm din partea ei.

— Politica agenţiei noastre nu permite clienţilor să-şi aducă propriile fotografii. Oamenii ar face orice ca să arate mai bine. Mai demult, au fost unii care şi-au adus instantanee încântătoare, retuşate. Nu aveau nici o legătură cu persoana reală. Şi asta a avut un efect nedorit.

— Dar arăt total neatrăgătoare în fotografia voastră, i-am spus. N-aş vrea să ies cu mine dacă aş fi bărbat.

— Afacerea noastră se bazează pe reputaţie şi pe viu grai, a insistat Robin. Trebuie să ne prezentăm oamenii aşa cum sunt.

Câteva zile mai târziu, am primit un telefon de la agenţie; mi s-a transmis că doi bărbaţi îmi lăsaseră „invitaţii“. Entuziasmată, am intrat în joc. Am luat la analizat profilurile celor doi. Spre marea mea dezamăgire, fiecare avea în jur de şaptezeci de ani, iar unul dintre ei avea cu siguranţă dinţii din faţă falşi. I-am comunicat lui Robin că voiam să renunţ la calitatea de membru.

Am început să cred că probabil nu am o valoare atât de mare pe piaţă cum îmi imaginasem. Dacă avusesem înainte probleme cu stima de sine, iată că acum reînviau. Scrisesem în profil că preferam bărbaţi „cu vârste cuprinse între patruzeci şi cincizeci de ani“, şi iată că bunicuţii tot nu se stăpâniseră. Şocul mă năucise.

Robin mi-a spus că mă va lăsa să renunţ dacă îi promiteam să mai încerc o săptămână. Am fost de acord. A doua zi m-a sunat să-mi spună că are pentru mine o „supercombinaţie“. I-am zis că era o risipă de timp dacă supercombinaţia era un septagenar.

— Nu are şaptezeci de ani, mi-a zis Robin. Asta e sigur. Dar vârsta lui nu se potriveşte perfect descrierii din profilul tău. Eşti dispusă să fii puţin flexibilă? Presupun că da?

— Câţi ani are?

— Cincizeci şi doi.

— Cum îl cheamă? Cu ce se ocupă?

— De ce nu vii aici, să putem discuta?

Înainte să-i răspund, mi-a închis.

Nu m-am sinchisit decât după o săptămână, când Lauryann a plecat într-o excursie de două zile cu şcoala şi am rămas singură. M-am gândit că ochii mei suprasolicitaţi oricum aveau nevoie de o pauză de scris. Nu mă costa nimic să verific „supercombinaţia“.

Robin ieşise într-o pauză de cafea cu recepţionera, în faţa clădirii de birouri, când am ajuns în parcare. Mi-a făcut cu mâna şi a strigat cu bucurie:

— Anchee Min, astăzi e ziua ta norocoasă!

Numele lui era Lloyd Lofthouse, fost soldat în Marina americană, veteran al războiului din Vietnam şi profesor de engleză.

— Lloyd ne-a sunat să se asigure că ţi-am transmis invitaţia lui, mi-a spus Robin cu respiraţia tăiată. I-am zis că te-am anunţat, dar el ne-a spus că n-a primit nici o veste de la tine. A sunat şi am verificat împreună de trei ori astăzi. Voia să ştie dacă i-ai lăsat vreun mesaj. Din nefericire, a trebuit să-i spun că n-ai răspuns. I-am spus că depinde de tine şi că noi nu mai putem interveni cu nimic. În orice caz, Lloyd are un metru nouăzeci. Un tip arătos. Predă engleza de douăzeci şi cinci de ani. Prin „supercombinaţie“ am vrut să spun că e extrem de interesat de tine! Stai – am uitat să-ţi spun, şi el e scriitor. Vă şi văd discutând amândoi despre arta de a scrie!

— Nici un scriitor, nici un artist, te rog. Am spus că vreau un om obişnuit.

— Mă rog, Lloyd este un om obişnuit care întâmplător iubeşte să scrie. Admiră şi apreciază ce faci.

M-am gândit la toate profilurile pe care le-am verificat. Nici unul nu mă atrăsese. Probabil că-l eliminasem pe Lloyd.

— Şi acest Lloyd Lofthouse este un membru nou? am întrebat.

— Nu, este înscris la noi de doi ani. N-a avut norocul să găsească pe nimeni pe placul lui. Abonamentul lui expiră şi ne-a anunţat deja că nu are de gând să-l înnoiască. Să-ţi spun drept, a trecut astăzi pe aici să semneze încheierea contractului. Fie binecuvântat – te-a descoperit pe tine!

— Cred că deja am trecut de el.

— Fă-mi o favoare, Anchee, du-te şi mai aruncă o privire pe profilul lui Lloyd Lofthouse. Poate că ai trecut peste el. Se întâmplă. Nu ştii niciodată, melodia de dragoste pe care ai ascultat-o la radio în drum spre noi poate că ţi-a dat o stare mai bună. Poate ţi-a influenţat chimia la nivel mental. Poate că ai dormit un somn bun azi-noapte. Se vede că astăzi eşti mai veselă.

Am scuturat din cap.

— Mulţumesc că eşti atât de drăguţă, Robin, dar…

— Ai încredere în mine, oamenii sunt creaturi ciudate, a continuat Robin. Lloyd merită o şansă. Este un membru serios, iar mie personal îmi place de el. A plătit timp de doi ani, peste 6.000 de dolari. O grămadă de bani pentru un om ca el. E o partidă bună. Îşi doreşte să-şi găsească dragostea. Ne-a sunat şi ne-a tot sunat în legătură cu tine. Omul face toate eforturile. De ce nu i-ai acorda încredere pentru asta – pentru că încearcă atât de mult?

— O să mă gândesc, i-am spus. Acum însă trebuie să plec. O s-o iau uşurel. Aşa cum ai spus şi tu, e doar prima mea ocazie.

— Dar pentru el asta e *ultima* ocazie! Lloyd pleacă. Aş vrea să pot face mai multe pentru el. Şi dacă tot eşti aici, nu te costă nimic să arunci o ultimă privire.

L-am găsit pe Lloyd Lofthouse în albumul agenţiei. Avusesem dreptate – trecusem peste el. Era un bărbat cu înfăţişare banală, cu ochelari groşi ca fundul unui borcan şi cu un rânjet pe faţă. Se vedea limpede că se simţea stângaci pozând. Expresia lui mi-a amintit de un dovleac de Halloween. Mai târziu, după ce ne-am căsătorit, am aflat că Lloyd era fotofob. Se tensiona în faţa aparatului de fotografiat. Era singurul lucru care niciodată nu-i reuşea. Dacă nu se întâmpla să nu fie conştient de aparatul de fotografiat, în orice poză de familie rânjetul de dovleac de Halloween era acolo. Cu cât încercam eu şi Lauryann să-l facem să se relaxeze, cu-atât era mai încordat. I se părea ceva atât de zadarnic, încât se făcea nevăzut când vedea un aparat foto îndreptat spre el.

Probabil că Lloyd îşi considera părul un atu. Plin cu gel, părul lui arăta ca o pastă care-i acoperea craniul şi părea atât de rar, de parcă ar fi chelit. Purta un costum din trei piese albastru-închis şi o cravată în culorile curcubeului. Îmi evoca un vânzător de maşini.

Am dat pagina şi am citit informaţiile personale. Spre surprinderea mea, divorţase de două ori! Trebuie să fie un „fluşturatic“, termen pe care-l întâlnisem într-o carte cu sfaturi în relaţiile de cuplu. La întrebarea: „Este în regulă dacă partenerul este fumător?“, scrisese „NU!!!“ cu majuscule. Un bărbat cu voinţă de fier şi opinii viguroase trebuie că era acest Lloyd. Am simţit de asemenea că putea fi foarte ferm în viziunile sale.

Prezentarea pe care şi-o făcuse era directă şi clară. Cu siguranţă scria bine. Se descria ca fiind atât introvertit, cât şi extrovertit. La „introvertit“, preciza „pasiunea pentru cărţi“ şi

„timpul petrecut singur, în linişte“. Ca „extrovertit“, menţiona că se bucura de compania prietenilor. Dacă acestora li s-ar fi cerut să-l descrie într-un singur cuvânt, acela ar fi fost *loial*. La „pasiune“, scrisese: „respectarea unui stil de viaţă sănătos“. La „hobby“, completase „drumeţii“ şi „filme“.

Ce căuta să găsească la o femeie suna neobişnuit. În timp ce unii bărbaţi scriseseră „destul de atrăgătoare, o doamnă care se bucură de companie, de seri romantice şi cine la lumina lumânărilor“, Lloyd precizase: „O femeie conştientă de importanţa sănătăţii şi care ar adopta (sau cel puţin ar accepta) un regim vegetarian şi care este sau care a fost dintotdeauna preocupată să se menţină în formă“.

Întrebat în legătură cu preferinţa pentru un anumit tip de personalitate, în vreme ce ceilalţi bărbaţi scriau „bună şi iubitoare“ sau „relaxată şi pusă pe distracţie“, Lloyd scrisese: „Un simţ puternic al familiei şi al responsabilităţii personale“. Ce anume i se întâmplase de ajunsese să sublinieze acea frază?

Deşi nu mă simţeam atrasă de fizicul lui Lloyd, prezentarea lui mă intriga. Am fost impresionată de caracterul lui categoric. Lloyd Lofthouse era, evident, un bărbat care ştie exact ce-şi doreşte şi care nu se sfieşte s-o spună şi altora.

M-am gândit: *Ce păcat că are rânjetul acela de dovleac de Halloween*. Când mă pregăteam să plec, Robin m-am întrebat dacă vizionasem materialul video al lui Lloyd.

Cu toate că eram convinsă c-o să-mi irosesc timpul, trebuia să-i las de înţeles lui Robin că făcusem tot ce îmi stătea în puteri şi că nu a fost să fie.

Aş putea folosi expresia „am căzut de pe scaun“ ca să descriu momentul când l-am văzut pe Lloyd în interviul filmat de către cei de la agenţia de matrimoniale. În materialul filmat era un bărbat complet diferit de personajul din fotografii. Nu avea nici un rânjet de dovleac. Avea un păr frumos, cărunt, des, cârlionţat şi răvăşit. Probabil nu mai reuşise să ajungă la coafor şi nu avea gel în păr, sau se hotărâse să nu se mai deranjeze cu ferchezuitul pentru materialul video. Dacă ar fi fost un animal, acea înregistrare îl prezenta în starea lui naturală. În locul costumului bleumarin, avea un tricou alburiu şi blugi albaştri. Avea un nas lung, îngust – pe care mai târziu avea să mi-l descrie critic drept „englezesc“ – şi o gură care zâmbea afectuos.

Spre deosebire de bărbatul din fotografii, cel din înregistrare se simţea în largul lui şi sigur pe sine. Vorbea

limpede şi cu blândeţe. În mai puţin de cinci minute a realizat o prezentare bine gândită şi minuţioasă. Se născuse în Pasadena, California, şi luptase în Vietnam în Marina americană. Odată cu GI Bill, legea prin care soldaţilor demobilizaţi li se finanţau studiile universitare, a obţinut o diplomă în jurnalism, iar de atunci preda engleză. Spunea că iubeşte să predea, apoi, după o pauză, a adăugat: „În cea mai mare parte, deşi din când în când poate să-ţi dea mari bătăi de cap. Este o meserie care te consumă, altfel n-aş mai fi aici în faţa camerei…“ Şi-a aplecat bărbia şi a zâmbit.

Mai târziu aveam să aflu că strămoşii lui Lloyd din partea tatălui veneau din Anglia şi Irlanda, şi din Scandinavia, cei din partea mamei. Ce m-a impresionat la bărbatul din înregistrarea video a fost faptul că se simţea bine în pielea lui. Nu căuta aprobarea nimănui. În adolescenţă, fusese vânzător ambulant pentru compania Fuller Brush. Lucrase într-o băcănie şi spălase vase. După ce s-a întors din război, pe când mergea la facultate a lucrat cu jumătate de normă ca responsabil pe depozit la JCPenney, ca portar pentru Sears, a făcut curăţenie la McDonalds în tura de noapte, a făcut şanţuri în parcuri şi a fost responsabil cu întreţinerea la o firmă de camioane. „Mă străduiesc cât de bine pot, deşi nu cred despre mine c-aş fi special în vreun fel.“ A zâmbit în înregistrare. În anii care au urmat, am ajuns să-l văd pe Lloyd Lofthouse ca pe un copac frumos tuns care se bucura de soare, de ploaie şi de toate anotimpurile, şi care-şi împărtăşea umbra. Apreciam faptul că trăia o viaţă asemănătoare cu a mea. Îmi plăceau şi umerii lui puternici şi laţi, capul frumos, aşezat pe un gât puternic.

Lloyd Lofthouse m-a sunat şi-a spus:

— Tocmai m-am întors dintr-o excursie pe munte şi sunt încântat că m-ai căutat. Pot să te invit în oraş, la cină? Când ar fi un moment bun pentru tine? Ai timp în seara asta?

— Nu pot în seara asta, i-am răspuns. Îmi trebuie timp să găsesc un babysitter pentru Lauryann, fiica mea.

— De ce nu o iei şi pe ea? a spus Lloyd.

— Sigur nu te deranjează? Are şapte ani.

— Nu, nu mă deranjează deloc.

— Dar…, am ezitat.

Nu voiam ca Lauryann să vină cu mine la prima întâlnire. Eram în dezavantaj ca mamă singură şi nu intenţionam să scot în evidenţă lucrul ăsta. Mi-o şi imaginam pe Lauryann plictisită şi întrerupându-ne conversaţia. Nu voiam să fiu văzută cum o pun la punct.

— Aş prefera să angajez un babysitter, am spus.

— Te rog, chiar mi-ar plăcea s-o aduci pe Lauryann, a insistat Lloyd. Aş vrea s-o cunosc şi te asigur că nu va fi nici o problemă. Am predat copiilor de vârsta ei, mai demult. Ştiu cum sunt.

Mai târziu, Lloyd mi-a mărturisit că nu încerca numai să fie cumsecade. Era strategia lui pentru întâlnire. Voia să obţină cât mai multe informaţii despre femeia cu care se vedea de la prima întrevedere: „E mai uşor să treci peste o relaţie când n-ai apucat să te implici“. Lloyd învăţase că cea mai bună cale de a afla adevăratul caracter al unei femei era prin intermediul copiilor ei.

„Copiii sunt o reflexie a mamei“, mi-a spus Lloyd. Odată i se întâmplase să se îndrăgostească de o femeie aparent perfectă, care însă avea „copii dezmăţaţi“. „Nu aveau maniere, din cauză că mama lor nu le cerea asta. Îi lăsase să crească de capul lor. Săreau pe mine ca nişte maimuţe în sălbăticie.“

Nu eram pregătită ca Lauryann să aibă cel mai prost comportament în seara aceea. O învăţasem bunele maniere. Dar s-a dovedit a fi cea mai proastă noapte a ei.

La ora cinci şi jumătate după-amiază a sunat soneria. Lauryann era entuziasmată. S-a grăbit să deschidă uşa şi să-l întâmpine pe Lloyd.

— Bună, eu sunt Lauryann! a spus întinzându-i mâna.

De sub cornişă, silueta impozantă mi-a pronunţat numele pe un ton ezitant:

— Anchee, eu sunt Lloyd.

— Încântată de cunoştinţă! i-am strâns mâna şi am fost puţin dezamăgită.

Lloyd se întorsese la imaginea din fotografie, cu părul geluit şi lipit de cap. Purta acelaşi costum albastru din fotografii.

Ne-am urcat în maşina lui. Deşi Lauryann stătea în spate, a început să acapareze conversaţia. Avea obiceiul să-mi facă asta de faţă cu străinii. Credea că am nevoie de ajutorul ei. De multe ori, Lauryann îmi corecta engleza de faţă cu ceilalţi. De exemplu, obişnuia să spună: „Mamă, este *accent* chinezesc, nu accident! Nu spune că osul tău e fraged, mamă, este fragil! Mamă, vecinul nostru e profesor de yoga, nu de iaurt! Bunicul Ness le predă copiilor astronomie, nu astrologie!“.

Pe măsură ce a crescut, Lauryann a devenit mai sigură pe ea. „Mă scuzaţi“, i-a spus unui reporter care venise la uşa noastră pentru un interviu, „mama nu vorbeşte bine engleza. De ce nu mă întrebaţi pe mine, pentru că eu ştiu ce vrea să zică“.

Stângăcia mea în a cere ajutor o irita pe Lauryann. Odată, mă pierdusem pe o autostradă spre sudul Californiei. Abia după ce am văzut un indicator pe care scria „Las Vegas“ am ştiu că mersesem prea departe. Din momentul acela, de fiecare dată când Lauryann avea senzaţia că maşina se deplasa în cerc, lăsa în jos geamul din partea ei şi întreba pe câte un şofer, la semafor: „Scuzaţi-mă, domnule, mama s-a pierdut. Ne puteţi ajuta?“. Apoi se întorcea spre mine: „Mamă, haide, vorbeşte cu domnul!“.

Lauryann i-a povestit lui Lloyd despre materiile ei favorite la şcoală şi despre muzica ei preferată. Lloyd i-a povestit lui Lauryann pe unde a locuit, despre maşina lui şi despre lucrurile pe care îi plăcea să le facă, precum cititul şi sculptatul în lemn. Am fost uimită să văd cât de repede s-a format legătura între ei.

Lloyd ne-a dus la un restaurant mexican pe care-l alesese fiindcă avea un spectacol cu un artist care-l imita pe Elvis Presley. Reţinuse din profilul meu de la agenţia de matrimoniale că eram interesată de cultura americană. Am observat că Lauryann se îmbuiba cu cartofi prăjiţi. I-am şoptit: „Mai păstrează nişte loc în burtică“. Dar o luase valul prea tare cu mâncatul. A profitat de faptul că eu stăteam de vorbă cu Lloyd.

Când chelnerul a venit să ne ia comanda, Lloyd a cerut un fel vegan. Lauryann a comandat un burrito, iar eu, peşte cu legume. Până când a venit comanda, Lauryann s-a îndopat cu cartofi prăjiţi. Şi a decretat că era prea plină ca să mai poată mânca ceva.

— Ai cerut burrito, nu poţi să-l iroseşti! am spus.

Lauryann a scuturat din cap împingând farfuria din dreptul ei. I-am aruncat o privire care spunea „Să nu îndrăzneşti să-mi strici seara“, iar ochii ei s-au umplut de lacrimi. Am mâncat şi ne-am uitat la spectacol. Cu toate că n-am fost impresionată de falsul Elvis, am aplaudat ca să-i arăt lui Lloyd că-i apreciam intenţia. Mi-a spus că el crescuse cu acele cântece. În timp ce fredona odată cu muzica, mi-am dat seama că era afon.

În mijlocul unui cântec, Lauryann a început să se plângă că o doare stomacul. După expresia feţei ei, ştiam că nu se preface. Lauryann m-a implorat să mergem acasă. Când am rugat-o să aştepte, au apucat-o pandaliile. A fost imposibil s-o calmez.

— Fiica mea nu face niciodată aşa, i-am spus lui Lloyd, ruşinată.

— Ei, pare că nu se simte bine deloc, mi-a răspuns el. Să mergem.

Lauryann a adormit pe bancheta din spate până să ajungem acasă. Mi-am cerut scuze încă o dată pentru comportamentul ei neadecvat.

— Dacă ăsta e comportamentul ei cel mai deplasat, e un înger, a spus Lloyd în timp ce parca în dreptul străzii.

— E cazul să-ţi spun noapte bună, am adăugat.

— Mai las-o puţin să doarmă, a zis el. Mi-ar plăcea la nebunie să stăm pur şi simplu şi să vorbim, a adăugat apoi.

Mă simţeam ciudat să stau în faţa casei mele, într-o maşină, cu acel bărbat. Un sentiment de pace m-a cuprins. Mă simţeam recunoscătoare pentru faptul că Lloyd nu părea deloc supărat în legătură cu cina întreruptă. Am stat în umbra felinarelor privindu-ne şi am zâmbit amândoi.

— E mai bine aici decât la restaurant.

Lloyd exprimase ceea ce era şi în mintea mea.

31

Pe când eu eram una dintre micile Gărzi Roşii ale lui Mao, în China, el era soldat din Marina americană care lupta în Vietnam. Visul meu fusese să-i „eliberez pe proletarii lumii“ ca să-i pot hrăni pe copiii săraci din America; misiunea lui era să împiedice Vietnamul să cadă în mâinile comuniştilor şi în felul acesta să aducă pacea în Asia şi să pună capăt foametei din regiune.

În maşină, în umbra unui felinar stradal, cu Lauryann dormind dusă pe bancheta din spate, am discutat în noapte cu Lloyd Lofthouse. Eram deopotrivă fascinată şi îngrozită când îmi descria cum soldaţii din Marină erau instruiţi să ucidă, în loc să lupte. La rândul meu, i-am împărtăşit sensul „gloriosului masacru comunist“: *să ajungi să ai o moarte însemnată în lupta pentru comunism era onoarea supremă*. I-am povestit cum generaţia mea se temea de americanii care transformaseră Vietnamul într-un câmp de masacru. Credeam că avea să urmeze China şi ne pregătiserăm pentru invazia americană. Conducătorul nostru, preşedintele Mao, prezentase relaţia noastră cu Vietnam ca fiind la fel de apropiată ca „dinţii şi buzele“. Întrebarea lui celebră fusese: „Pot să supravieţuiască dinţii fără buze?“. Mao ne-a învăţat şi că „un om înzestrat cu umanitate va refuza să-şi salveze viaţa pentru binele umanităţii“.

Lloyd şi-a amintit de ziua în care Viet Cong a lansat rachete în tabăra lui şi camarazii săi au fost ucişi. Mi-a spus că se gândea la moarte în fiecare zi.

Întotdeauna mă întrebasem cum trebuie să fi fost de „partea cealaltă“. La unsprezece ani, fusesem instruită cum să arunc grenade de mână. Exersam cu grenade artificiale, din lemn şi fier. Am obţinut un punctaj impresionant: dintre toate fetiţele de la şcoala mea, eu am aruncat cel mai departe. La ore profesorii ne arătau filme documentare cu tovarăşii noştri din Viet Cong şi cu copiii lor luptând şi murind răpuşi de duşman.

— Ai un nas lung, i-am spus lui Lloyd. Un nas de inamic, pentru un copil chinez.

— Am un nas urât.

I-am zis lui Lloyd că marea mea dorinţă ca adolescentă era să fiu trimisă în Vietnam.

— Ghinionul meu a fost că eram fată. Îi invidiam aşa de tare pe băieţii din clasă de la mine, care au putut să plece. Au venit să-şi ia rămas-bun îmbrăcaţi în uniformele lor militare verzi cu două steguleţe roşii pe guler. Mi-am aşteptat rândul să-mi slujesc ţara, dar apelul n-a venit niciodată.

I-am povestit lui Lloyd că mă îndrăgostisem de un film de propagandă intitulat *Eroii*, în care un soldat pe nume Wang Cheng se supunea unui martiriu demonstrativ. „Foc în direcţia mea, acum!“, urla prin staţia lui către centrul de comandă, chiar înainte să tragă fitilul explozivului. Sărea de pe o stâncă înaltă peste un grup de soldaţi americani, aruncându-se în aer şi luând duşmanul cu sine.

— În realitate, eroul tău n-ar fi avut niciodată şansa să-i reuşească poza actorului din film, mi-a spus Lloyd încet. Focul celor din apărarea noastră l-ar fi ciuruit ca vărsatul pe un bolnav, înainte să apuce să se caţăre pe stâncă.

Lloyd şi-a amintit cum într-o noapte întunecată a auzit un zgomot pe câmpul de orez de partea cealaltă a gardului de sârmă ghimpată.

— N-am vrut să riscăm, aşa că am tras sute de focuri în beznă. Apoi, de dimineaţă, am descoperit că zgomotul venise de la un bivol indian.

A făcut o pauză înainte să continue.

— Nu ştiam niciodată cine avea să încerce să ne lovească. Nu eram în stare să deosebim un simplu ţăran de un lunetist Viet Cong. Acum vedeai oameni aplecaţi pe plantaţia de orez, iar în secunda următoare cineva trăgea şi-l dobora pe unul dintre oamenii noştri. Nu se zărea nimeni la orizont în afară de ţăranii care lucrau pe plantaţiile de orez, şi nici unul dintre ei nu părea să aibă vreo armă.

— Soldaţii deghizaţi în ţărani era singurul chip de a lupta împotriva americanilor, am spus. Ho Chi Minh a învăţat tactici de gherilă de la Mao.

— Eram legaţi la mâini, a continuat Lloyd. Ne temeam că, din greşeală, puteam să rănim civili. Când identificam inamicul, era deja prea târziu.

— Dar nu exista nici un civil în Vietnam, şi nici în China, dacă ai fi avut curaj să pui piciorul pe pământul nostru, i-am răspuns. Nu exista copil care să nu vrea să facă parte din forţa ce lupta pentru apărarea pământului natal. Mao a spus odată că poate Chinei i-au lipsit rezervele de alimente, nu însă şi rezervele de vieţi omeneşti.

— America n-ar fi putut să câştige niciodată, a spus Lloyd.

— Ai un metru optzeci? l-am întrebat.

— Un metru nouăzeci.

Mi-am amintit de un instructor militar care a urlat la mine: „Aici nu eşti la o lecţie de balet, tovarăşă Min!“. Mă învăţa să înfig o baionetă de lemn într-o păpuşă din paie care avea pe cap o cască de soldat american. „Inamicul are să fie înalt de un metru optzeci şi puternic ca un leu! Dacă nu-l dobori la pământ într-o fracţiune de secundă, o să te omoare!“, ameninţa instructorul militar.

— Nu cred c-aş fi capabilă să te pun la pământ aşa cum m-au învăţat, i-am spus lui Lloyd

Mi-a zâmbit.

— Am fi putut să ne întâlnim în luptă. Am fi putut să ne ucidem unul pe celălalt.

I-am mărturisit lui Lloyd că-mi plăcea mult musicalul de pe Broadway *Miss Saigon* şi l-am întrebat cum i se pare.

— Chiar aşa era? Ultimele zile în Saigon?

— Adevărul e mai urât de-atât, a spus Lloyd. Nu ne permiteam să ne pese decât de propria scăpare şi supravieţuire. A trebuit să împingem oameni jos din elicopter, să ne abandonăm prieteni, pe localnicii care îşi riscaseră vieţile ca să ne ajute. I-am lăsat în urma noastră, i-am lăsat să fie torturaţi şi omorâţi. Era război. N-aveam de ales. Înţeleg. Dar să te întorci acasă şi să ţi se spună ucigaş de copii, asta a durut. N-am să pot uita niciodată cum carnea îmi mirosea a ars în Vietnam după ce un glonţ mi-a atins urechea.

L-am privit pe Lloyd. A făcut o pauză şi şi-a aţintit ochii undeva în bezna de afară.

— Eram un puşti de optsprezece ani, inocent şi naiv când m-am înrolat, a zis în şoaptă. Patru ani mai târziu, m-am întors alt om. Beam peste măsură şi aveam un temperament vulcanic. Dormeam cu puştile şi cuţitele la cap. Războiul m-a

învăţat să nu am încredere în nimeni. Cu toate că nu eram violent, purtam un cuţit la mine când mă duceam la serviciu. Altfel nu mă simţeam în siguranţă. Trebuia să fiu pregătit să mă apăr în orice clipă.

În timp ce mă uitam în ochii lui Lloyd care scăpărau în întuneric, m-am imaginat pe mine aruncând o grenadă în buncărul lui.

— Eşti norocos c-ai scăpat cu viaţă din Vietnam, i-am spus.

— M-am rugat lui Dumnezeu să mă întorc acasă întreg, a spus Lloyd. I-am promis Domnului că voi face ceva bun cu viaţa mea. M-am ţinut de cuvânt, am absolvit universitatea şi m-am apucat de predat.

Stăteam acolo şi ne-am lăsat învăluiţi de tăcere.

Lloyd m-a prins de mână.

Nu m-am împotrivit.

Voiam să ştiu de ce Lloyd divorţase de două ori. I-am spus că citisem despre ce înseamnă „fluşturatic“.

— Mă rog, eram un soldat din Marină aţâţat, abia întors din Vietnam, mi-a zis Lloyd. Libidoul pusese stăpânire pe mine. Când eram virgin şi m-am trezit în război, mă gândeam mereu: Asta poate fi ultima mea zi! Puteam să mor a doua zi. Ce trist ar fi fost să n-am habar cum e să faci dragoste cu o femeie. Probabil că citisem prea multe cărţi, spre deosebire de camarazii mei. Voiam romantism, dar în Vietnam găseai numai prostituate. Părinţii mei nu m-au învăţat nimic despre femei şi sex. Tata a fost membru de sindicat şi a lucrat în construcţii. Era alcoolic şi ateu. Mama, pe de altă parte, era o creştină pioasă care îşi schimbase religia de trei ori. Părinţi americani tipici, bănuiesc că şi-au dat toată silinţa să mă susţină material, însă n-au fost deloc atenţi la educaţia mea. M-au hrănit şi m-au îmbrăcat până când am împlinit optsprezece ani, apoi m-au aruncat la câini.

— Te-au aruncat la câini?

— Mi-au spus că ori plătesc chirie, ori mă mut.

— Asta-i greu de crezut pentru un chinez.

Lloyd a încuviinţat din cap.

— Ei bine, exact aşa s-a întâmplat în cazul meu. Fiindcă nu aveam nici o sursă de venit şi nu-mi dezvoltasem nici un fel de îndemânare pentru o slujbă mai bine plătită, m-am gândit că cea mai bună alegere era să mă înrolez.

— Dar de ce în marină? De ce ai ales calea cea mai dură?

— Întotdeauna mi-am dorit să demonstrez ce pot. Când eram adolescent, am fost bolnăvicios şi şoarece de bibliotecă,

ştii. Nici o fată nu s-ar fi uitat la mine.

Lloyd mi-a mărturisit că şi-a pierdut virginitatea cu o prostituată din Okinawa.

— S-a întâmplat într-un bar. Eram beat, iar ea era drăguţă. Am urmat-o până la ea acasă. M-am simţit atras de ea până în momentul în care şi-a scos peruca. Nu-mi venea să cred că părul ei lung şi frumos era o făcătură! Dar bineînţeles că toată situaţia era un fals. Probabil era prostesc că am vrut să ajung s-o cunosc. M-a grăbit şi m-am simţit îngrozitor. Voia să termine treaba cât mai repede şi să treacă la clientul următor. Mă tot întreba: „Ai terminat?“… A fost oribil. Chiar n-a meritat deloc. La tine cum a fost?

— Când aveam şaptesprezece ani am fost trimisă în lagăr, i-am povestit. În China, nimeni nu-şi aparţinea sieşi. Aparţineam preşedintelui Mao şi Partidului Comunist. Nu era permis să iasă fete cu băieţi decât atunci când ajungeai la vârsta căsătoriei, după douăzeci de ani. Cuplurile care erau prinse făcând dragoste în lanurile de grâu primeau condamnări ca nişte criminali. Prietena mea cea mai bună şi cu mine ne consolam una pe cealaltă jucându-ne, pe rând, de-a iubitul imaginar al celeilalte. Ne ţineam secretă relaţia. Visam la iubire în timp ce munceam ca sclavii. Când l-am întâlnit pe Qigu aveam treizeci de ani, iar China îmbrăţişase capitalismul şi dragostea liberă. M-am simţit înşelată – tinereţea îmi fusese furată.

Lloyd mi-a spus că se însurase la douăzeci şi trei de ani, după ce se întorsese din Vietnam.

— Privind în urmă, nu înţeleg prea bine cum de-am ajuns împreună. Abia mă întorsesem şi eram încă zguduit de experienţa mea. Am rămas împreună ani de zile şi căsnicia devenise aşa de rea, încât ajunsesem să mă gândesc serios la sinucidere, pentru că fusesem crescut în credinţa catolică, iar divorţul nu reprezenta o opţiune. Voiam cu disperare să scap. De fapt, mă şi aşezasem pe canapea, cu o puşcă încărcată alături. Apoi, brusc, m-am gândit: dacă am supravieţuit Vietnamului, de ce m-aş sinucide acum pentru o femeie care nu merită? Am picioare. De ce să nu plec pur şi simplu? Aşa că am făcut-o.

Lloyd vorbea cu glas egal, dar emoţionat.

— Fiul meu a fost de partea mamei şi nici în ziua de azi nu vrea să ştie nimic de mine.

Nu-şi imaginase că avea să divorţeze şi a doua oară.

— A doua mea soţie iubea animalele. Când ne-am cunoscut, avea două pisici. Când ne-am despărţit, avea treizeci de pisici, doi câini, trei cai, un măgar şi câteva

ţestoase. Datoriile noastre creşteau tot mai mult. Eu sunt de părere că trebuie să te întinzi cât ţi-e plapuma. Nu-mi permiteam să întreţin pasiunea soţiei. Meseria de profesor nu te face un om bogat.

L-am întrebat de unde-i venise curajul să se implice într-o nouă relaţie.

— Sunt american, a spus râzând. Ni se inoculează ideea că este dreptul nostru să ne căutăm fericirea. Nimeni nu mă poate amăgi decât dacă îi permit eu s-o facă.

Întunericul îi ascundea jumătate de chip. Profilul lui mă ducea cu gândul la o sculptură cu Alexandru cel Mare, cu acelaşi păr cârlionţat, ochi adânciţi în orbite, nas frumos conturat şi buze ferme. M-am gândit la rânjetul lui din fotografie şi am chicotit.

Lloyd şi-a întors privirea spre mine.

— Ce-ţi trece prin minte?

— Fotografiile n-au fost în avantajul tău.

— Mă bucur să aflu că nu m-ai judecat după fotografie.

— Am făcut-o, de fapt. Materialul video te-a salvat. Nu te-ai mai dat cu gel la înregistrare. De ce-ai făcut-o pentru fotografii?

— În primul rând, niciodată nu m-am dat cu gel. Doar l-am rugat pe frizer să facă ceva să-mi astâmpere cârlionţii. Nu-mi place când ţâşnesc în toate direcţiile. Mă fac să arăt ca un nebun.

— Dar în ziua cu filmarea nu ţi-ai aranjat părul.

— Păi, plănuisem să mă duc să mă tund după-amiaza. M-am grăbit să ajung acasă după şcoală, dar pe autostradă am prins un accident. Am ratat programarea la frizer, însă am ajuns la timp pentru înregistrare. Cameramanul mă aştepta. Următorul lui client deja ajunsese. N-am avut de ales şi m-am trezit direct în faţa camerei.

— Ai vizionat materialul după?

— Nu. Am avut prilejul, dar am fost sigur că arătam ca un monstru cu părul ăla. Aşa cum am zis, nu mai puteam face nimic.

Aerul era răcoros când l-am urmat pe Lloyd în timp ce o purta pe braţe pe Lauryann cea adormită de la maşină în casă. Îmi simţeam inima îngânând un cântec vesel. Privind picioarele lui Lauryann cum atârnau în braţele lui Lloyd, am încercat să-mi potolesc imaginaţia care o luase la goană şi mă făcea să mă gândesc la noi trei ca la o familie.

Cu timpul, Lloyd m-a prezentat prietenilor şi colegilor lui – unii erau foşti soldaţi în Marină şi veterani din Vietnam. Mă bucura să descopăr că era un om respectat şi iubit. N-am

detectat temperament violent şi nici semne ale vreunei tulburări de stres posttraumatică. Mai târziu, Lloyd mi-a mărturisit să se străduia mult să se controleze. Studiase psihologie şi frecventase cursuri de dezvoltare personală.

Am fost copleşită în momentul în care am primit scrisori de dragoste de la Lloyd. Soseau zilnic. Păcat că nu-i înţelegeam scrisul de mână şi mi-era prea ruşine să-i spun.

Am apelat la ajutorul lui Lauryann, iar ea a fost fericită să-mi facă acest serviciu. Interpreta scrisorile pentru mine, dar după o vreme a ajuns la concluzia că erau „plictisitoare“ şi a început să sară rânduri.

Lauryann iubea musicalul *Mizerabilii* de pe Broadway, adaptare după romanul lui Victor Hugo. Se imagina ca micuţa Cosette, abandonată de tatăl ei şi care ajunge în cele din urmă într-un orfelinat după ce mama ei moare răpusă de boală. Lauryann îi spunea lui Lloyd „Jean Valjean“, după numele protagonistului, un fost prizonier, un om bun, constrâns de o situaţie materială precară. Mie mi-a atribuit rolul lui Fantine, mama lui Cosette, pe care primul iubit o abandonase. Partea din musical pe care Lauryann o îndrăgea cel mai mult era când Fantine zăcea pe patul de moarte şi i-o încredinţa pe Cosette lui Jean Valjean. Lauryann simţea că are o relaţie specială cu Lloyd, aşa cum avea Cosette cu Jean Valjean. A început să-i spună Lloydee.

Făceam haz amândouă de lacrimile lui Lloyd din sălile de cinema. L-am poreclit „cutie cu şerveţele“ după ce am descoperit că Lloyd lăcrima la orice poveste despre loialitate şi iubire. Putea fi o poveste pentru copii – *Albă-ca-Zăpada*, de exemplu. El plângea când îl vedea pe vânător, pe care regina cea rea îl angajase s-o omoare pe Albă-ca-Zăpada, cum o lasă pe fată în viaţă în ultima clipă. „Câtă loialitate!“, spunea în timp ce-şi sufla nasul.

La una dintre întâlniri, în timp ce se afla pe bancheta din spate a maşinii, Lauryann a spus:

— Lloydee, ţi-am citit toate scrisorile de dragoste pentru mami, ştiu tot!

Era prea târziu să-i astup gura.

— O iubeşti pe mama, Lloydee? a întrebat Lauryann, aplecându-se în faţă.

Lloyd s-a înroşit la faţă.

— O iubeşti? l-a pistonat Lauryann.

A ezitat o secundă, apoi a răspuns.

— Da.

— Dar tu, mama? s-a întors cu faţa spre mine. Tu îl iubeşti pe Lloydee?

— Lauryann, diseară vreau să-mi ştii la perfecţie tabla înmulţirii.

— Haide, mami. Îl iubeşti pe Lloydee? Vreau să ştiu. Dau sau nu?

— Păi…

— Aştept, mami.

— Cred că da.

— Atunci, Lloydee, e timpul s-o ceri! Nu uita, vreau şi inel.

O vorbă chinezească spune: „Odată muşcat de şarpe, zece ani o să te temi de funii“. Durerea cauzată de divorţ şi frica de a face o altă greşeală mă trăgeau înapoi. N-am simţit că pot să am încredere în Lloyd până într-o zi când a venit la mine direct de la şcoala unde preda. Strălucea de emoţie şi tot spunea: „Ce mare bucurie mi-a făcut! Chiar mi-a făcut o bucurie!“.

— Cine? am întrebat. Cine ţi-a făcut o bucurie?

— Un elev dintr-o clasă.

— Ce s-a întâmplat?

— A trecut.

— Unde a trecut?

— A trecut de la F la C. Puştiul s-a trezit!

— Te referi la notele lui?[1]

— Da!

— De la F la C?

— Da, de la F la C!

— Nu la A? Şi ce mare lucru?

— O, aş vrea să poţi să înţelegi! E mare lucru pentru mine! Nu ai idee de cât timp lucrez cu puştiul ăsta. A fost şeful unei găşti de pe stradă şi un rebel la ora mea încă din prima zi. Era coşmarul oricărui profesor. Toată lumea a renunţat la el, inclusiv familia lui. Era atât de dezechilibrat, încât şi eu aproape că-mi pierdusem orice speranţă cu el. Era un împieliţat. Nu îndrăzneam să mă întorc cu spatele la el, nici măcar cât să scriu la tablă, când se afla în încăpere. Îmi aţinteam privirea asupra lui şi continuam cu ale mele. I-am spus că aş fi putut să duc aceeaşi viaţă ca cea a fratelui meu, care a fugit de la şcoală şi s-a încurcat cu legea. În loc să fiu profesor, aş fi putut să fiu la închisoare. Eu am făcut o alegere, şi fratele meu pe-a lui. Băiatul nu era prost, ştii. A fost suficient de inteligent încât să vrea să ştie care-i erau opţiunile. Până la urmă l-am dezarmat. Nu ştia cu cine se pune, a izbucnit Lloyd în râs.

— Cum ai reuşit? l-am întrebat.

— N-a fost uşor. Practic l-am implorat să-şi facă temele. Nu se credea în stare. Dar l-am convins că poate. L-am convins că e capabil să-şi mărească notele, pas cu pas şi punct cu punct. N-a fost uşor, însă avea să-l aştepte o răsplată la sfârşit.

Un zâmbet viclean a apărut pe chipul lui Lloyd.

— Şi a obţinut un C?

— Da, şi e cea mai bună notă luată în cei şaisprezece ani de viaţă! Iartă-mă, îmi vine să cânt de fericire. Merită să sărbătorim. Tu şi Lauryann aţi vrea să ieşim să cinăm în oraş în seara asta? Mergem la restaurantul tău chinezesc preferat. Poţi să comanzi tăieţeii tăi cu zece ingrediente. Eu o să-mi iau tofu cu susan, iar Lauryann poate să-şi comande vinete cu busuioc. După cină o să urmeze desert, bineînţeles… O, sunt aşa de mulţumit! Un copil din sute şi mii. Un copil!

În clipa aceea m-am hotărât să mă căsătoresc cu Lloyd Lofthouse. Nu mai aveam întrebări sau dubii în legătură cu personalitatea acestui bărbat. Tocmai îmi demonstrase că era capabil de o deosebită bunătate şi iubire. Îl admiram şi mă simţeam norocoasă că-l cunoscusem.

Peste ani, eu şi Lauryann am ajuns să ne plictisim de poveştile preferate ale lui Lloyd, despre copii care nu promiteau şi care în cele din urmă îşi veneau în simţiri. „Puştiul ăsta latino, începea Lloyd, voia să obţină calificativul A pentru o recenzie de carte la un curs de-al meu de engleză, nivel de începători, dar nu-i plăcea deloc să citească. A fost crâncen. Doi ani mai târziu, am dat peste el în holul şcolii. Era junior, băiat mare. M-a oprit şi, cu amândouă mâinile ascunse la spate, a ţipat suficient de tare încât să audă toată lumea: «Domnule Lofthouse, vă urăsc!». N-am ştiut ce punea la cale. Mi-am schimbat poziţia într-una mai bună de apărare. M-am gândit că e mai bine să fiu pregătit pentru orice ar fi. Apoi a scos o carte şi a fluturat-o în mână. Era un volum mare, gros, un roman science-fiction. Cu un zâmbet larg, a strigat: «Domnule Lofthouse, vă urăsc pentru că m-aţi făcut dependent de citit!».“

Lloyd râdea de fiecare dată la poanta asta.

Pe măsură ce Lloyd şi cu mine am ajuns să petrecem mai mult timp împreună, i-am învăţat obişnuinţele. Mare parte din timpul de după cursuri şi-l petrecea corectând lucrări. Începea imediat ce ajungea acasă de la şcoală, în jur de patru şi jumătate. Lua o pauză pentru cină, apoi îşi relua munca până când capul i se apropia tot mai mult de hârtii şi în cele din urmă aţipea. După zece minute, se trezea cu gâtul amorţit şi îşi continua munca. Lucra până târziu. Mai mult de

cinci ore nu-şi îngăduia să doarmă. Ceasul lui suna la ora patru şi jumătate dimineaţa. Se trezea, se bărbierea, lua micul dejun, se îmbrăca şi pleca iarăşi la serviciu.

Lloyd rezista tentaţiei de a descărca sau copia filmele preferate de pe internet. Nu voia să apese pe butonul de *download*. Prefera să plătească pentru astfel de programe. Asta m-a făcut să mă gândesc la noaptea în care eu şi colegii mei studenţi am sunat în China de pe „o cartelă netaxabilă". Fusese furată şi ne-o dăduse un muncitor de la o companie de telefoane, aflat în grevă. Ne-am strâns în jurul unei cabine telefonice, pe marginea unui drum şi, cu rândul, am sunat toţi acasă. *Lloyd ar fi refuzat să profite de o asemenea ocazie*, m-am trezit gândindu-mă.

„O noapte la fântâna purităţii" era, în opinia mea, cea mai bună proză scurtă scrisă de Lloyd. Se baza pe experienţa lui în Vietnam. Nu mai citisem nimic asemănător, atât de sumbru şi de complex şi, cu toate astea, atât de uman. Era povestea unui soldat pe care îl obseda ideea de a-şi ucide sergentul. Personajul principal din povestire voia să-şi împiedice sergentul să mai cumpere sex de la o fetiţă vietnameză în vârstă de nouă ani care fusese abandonată de tatăl ei, soldat american, şi de către mama ei vietnameză.

— Să văd cu ochii mei cum un bărbat în toată firea o face cu o fetiţă de nouă ani a fost ceva înnebunitor, mi-a zis Lloyd. Pentru că era prea mică, făcea numai sex oral. Cerea cincizeci de cenţi pentru sexul oral. Numai că sergentul voia mai mult, voia s-o fută. Ea era îngrozită. Am văzut cum s-a năpustit asupra ei, cum i-a sfâşiat hainele. A dus-o în tufişurile din afara buncărului şi a violat-o. Ea a ţipat şi a ţipat…

Lloyd trăgea adânc aer în piept ca şi când plămânii lui nu l-ar mai fi ascultat.

— Degetul meu voia să apese pe trăgaci… Eram gata să-l omor. A trebuit să mă lupt cu mine. Era inutil să încerc să mă conving că micuţa nu merita şi că eram în război în Vietnamul…

Stăteam unul în faţa celuilalt, pe canapea. Camera strălucea în lumina lunii.

— După… după ce-a terminat cu ea, a alungat-o. Nu a plătit-o. Ea a urcat dealul de lângă buncărul nostru şi am auzit-o plângând şi ţipând ore întregi în acea noapte. Sergentul a încercat s-o facă să tacă. Şi-a luat puşca şi a tras un foc de armă spre ea, dar a ratat-o. Era prea întuneric ca să vadă exact unde se-afla.

— Ce s-a întâmplat cu ea? am întrebat.

— A dispărut, apoi de dimineaţă am văzut-o din nou. Alerga spre buncărul nostru şi pe urmele sale venea tot satul. Ţăranii o loveau cu beţe şi cu unelte – ţipau şi o înjurau. Părea că-şi puseseră în cap s-o ucidă. Am aflat mai târziu că micuţa nu avusese bani să-şi cumpere mâncare, aşa că furase de la ţărani şi fusese prinsă… Cel mai ciudat era că se întorsese la violatorul ei s-o apere. Sergentul a adăpostit-o. A tras câteva focuri de armă în direcţia sătenilor, în semn de avertizare, şi a salvat-o din mâinile lor în ziua aceea.

— Şi până la urmă ce s-a întâmplat?

— Povestea n-are un sfârşit. Viaţa reală nu-ţi aduce nici o satisfacţie, a oftat Lloyd. Agentul meu mi-a spus că naraţiunea e bună, dar că nu-mi poate găsi o piaţă pentru ea. Cititorii plătesc ca să se simtă bine. Personajele mele erau „prea sumbre şi vulnerabile“, cum s-ar spune.

Lloyd s-a închis în el când l-am adus în discuţie pe fiul lui. Îl durea încă faptul că nu-i putea fi alături? mă întrebam. Îi lipsea? Cum decurseseră vizitele de sfârşit de săptămână în trecut? Când şi din ce cauză începuse relaţia să se înrăutăţească? Nu eram interesată să aflu ce se întâmplase în realitate, pe mine mă interesa ce simţea Lloyd faţă de acele evenimente. Voiam să mă asigur că avea să fie un tată vitreg echilibrat pentru Lauryann.

Într-o zi, din întâmplare, am găsit un poem scris de el, cu titlul „Fiul meu“. Făcea parte dintr-o culegere de poezii pe care le bătuse la maşină.

FIUL MEU

A făcut pipi pe mine
Copilul, bucuria, iubirea vieţii mele
Jos scutecul
Pipi năvăleşte
O adevărată ţâşnitoare
Ajunge şi pe perete.

La doi
„Stop!“
Copilul ciclon
S-a activat
A dat peste masă
Şi-a spart o buză.

Când piscina
S-a golit

Pentru reparaţii
El a plonjat în mâzga verde
Arătând ca o
Creatură din
Vremea dinozaurilor
„Tati! Tati!“

La trei, divorţ
Vizite la sfârşit de săptămână
Pensie în fiecare lună.

Iubire grea neîndurătoare
Era calea mea
Eu eram bruta
Tiranul
Cu vâsla.

După ce-a împlinit optsprezece
Văzându-şi de drumul lui
I-am trimis cărţi poştale
Şi daruri de aniversare
An după an
Lăsate fără vreun răspuns
Penelul mi-a secat

După aproape douăzeci de ani
De legătură firavă ori fără nici o legătură
A devenit un joc al aşteptării
Un vid pentru un om care îmbătrâneşte
Să iasă la iveală dacă mai are un fiu.

Lloyd a tot încercat să-şi ascundă suferinţa. An după an, îl vedeam cum face eforturi zadarnice ca să ia legătura cu fiul său. Îi trimitea cărţi poştale de ziua lui, urări de Crăciun şi carduri cadou, dar nu primea nimic înapoi. „Ştie unde locuiesc, mi-a spus. Îmi ştie numărul de telefon şi adresa.“ În cele din urmă, Lloyd a încetat să-i mai trimită cărţi poştale.

Nu-i puteam aduce nici o consolare, tot ce puteam să fac era să-i împărtăşesc suferinţa. Nimic nu e mai trist şi mai crud decât să fii respins de propriul copil.

Am descoperit în biblioteca lui Lloyd zeci de cărţi de dezvoltare personală şi de psihologie. Lloyd credea despre sine că are dificultăţi serioase când e vorba de comunicare. Voia să înveţe de pe urma eşecurilor sale în căsnicie şi a relaţiei defectuoase cu fiul. Era hotărât să se autoeduce. „Nu

mă descurc la făcut compromisuri în relaţiile cu oamenii, a conchis. Fostele soţii nu mă credeau în stare să mă îndrept. De fiecare dată când trebuia să impresionez o femeie la agenţia de matrimoniale, mă loveam şi de lipsa umorului. Nu înţeleg de ce femeile din ziua de azi plasează «simţul umorului» pe un loc fruntaş în topul calităţilor atunci când îşi caută un soţ. *O, îl iubesc pentru că mă face să râd!* Chiar îl votează ca preşedinte pe candidatul care le face să râdă. Femeilor nu le plac bărbaţii rigizi şi plictisitori, aşa ca mine. Eu nu sunt amuzant. Asta-i sigur.“

Nu credeam că autoportretul pe care şi-l picta Lloyd era realist. Nu mi se părea rigid şi plictisitor. Era o companie plăcută, un om atent şi amuzant. Dar, mai mult de atât, îi apreciam sinceritatea şi seriozitatea. Le recunoşteam şi la mine. Puteam să fiu şi amuzantă – sigur, câteodată fără să vreau, sau pentru că stâlceam limba, dar asta era o parte din mine la care majoritatea oamenilor nu aveau acces pentru că ei o vedeau pe Anchee Min cea serioasă, pasionată şi concentrată. „Ia-ţi timp să miroşi florile“, nu se mai sătura Qigu să mă certe.

Era ciudat să-mi împart viaţa cu un bărbat care din exterior nu putea fi mai diferit de mine, dar care, într-un fel, părea să respire acelaşi aer cu mine. De fapt, similitudinile noastre erau mai mari decât diferenţele. Amândoi făcuserăm alegeri greşite în trecut, iar nesiguranţele şi încăpăţânarea nu făceau decât să ne înrăutăţească situaţia. Pentru prima dată în viaţa mea n-am mai simţit că era nevoie să mă traduc sau să mă explic peste un hău fără fund. M-am simţit mult mai relaxată, şi de multe ori râdeam împreună. Am descoperit că, prin natura lui, Lloyd era un om foarte amuzant.

Speram că Lloyd este la fel de interesat de mine pe cât eram eu de el. Nu eram sigură că voia să mă ia de nevastă. În orice caz, nu intenţionam să devin amantă, o femeie disponibilă la orice oră, şi nu aveam de gând să-i fiu parteneră într-o „relaţie pe termen lung“. Aşa procedasem cu Qigu. Acum mă respectam suficient cât să nu mă pun într-o situaţie care nu-mi făcea cinste.

Pentru că nu aveam nici o altă şansă să descopăr ce intenţii avea Lloyd în legătură cu căsătoria, am plănuit să mă prefac că sunt prinţesa chineză Turandot din opera lui Puccini şi să-l supun unei probe. Nu aveam să-i spun că era o încercare. Era un test pe care speram să-l treacă, altfel relaţia noastră avea să ia sfârşit.

M-am întâlnit cu Lloyd ca să discutăm încotro ne îndreptăm. I-am spus exact contrariul a ceea ce gândeam. I-

am propus o relaţie pe termen lung fără să ne căsătorim. L-am întrebat dacă-mi acceptă propunerea. După ce am dat drumul cuvintelor, l-am privit atent.

Lloyd a devenit grav. Îmi dădeam seama că-şi compunea în minte un răspuns. Îmi era teamă de ce avea să spună. Dacă îmi accepta propunerea, totul era sortit eşecului.

Lloyd a tras adânc aer în piept. Şi-a luat privirea de la mine şi şi-a aţintit-o în podea. După o tăcere îndelungată, a rostit cu glas apăsat:

— Anchee, o să fiu sincer cu tine. Răspunsul meu la propunerea ta este nu. Nu voi accepta să merg mai departe cu relaţia noastră fără căsătorie. Dacă mă angajez în relaţia asta 100%, aştept acelaşi lucru şi de la tine. Aşa mi se pare corect. Sunt dispus să rezolv orice problemă pe care o ai cu mine. Sunt dispus să mă acomodez şi să fac compromisuri dacă trebuie. Pot să mă schimb dacă tu consideri că anumite trăsături sunt prea puternice. Ideea de la care am pornit este că fie ne căsătorim, fie ne spunem la revedere. Te iubesc, dar trebuie să fiu sincer cu mine.

Am simţit cum sufletul mi se umple de fericire şi de muzica lui Puccini, „Nessun dorma“, cel mai frumos cântec de dragoste. Am cedat şi am izbucnit în lacrimi pentru că mi-am amintit de cererea lui Qigu: „Hai să ne căsătorim, nu vreau ca acest copil să-ţi urmeze exemplul negativ“. Mi-am amintit de judecătorul care îl întrebase: „Aveţi un inel pentru mireasa dumneavoastră?“. Mi-am amintit de dimineaţa rece când l-am implorat să stea la poză ca să pot face o fotografie de nuntă pe care s-o trimit familiei mele în China. Mi-am amintit cât de nedemnă mă simţisem atunci. Momentul oferit de Lloyd era tot ce visasem şi mai mult de atât.

A fost uluit de reacţia mea. A interpretat-o greşit şi mi-a spus cel mai ciudat lucru pe care l-am auzit vreodată:

— Nu-ţi face griji, sexul nu e important.

Ce-a vrut să spună cu „sexul nu e important“?

Am devenit suspicioasă. Era vreo problemă cu… instrumentul solar? Îmi doream pasiunea lui. Unul dintre principalele motive pentru care nu regretam că-l părăsisem pe Qigu era faptul că nu fusese niciodată pasional. Nu mă dorise niciodată, iar eu eram flămândă de afecţiune. Uram să joc rolul cerşetoarei într-o relaţie care mă lasă fără demnitate şi integritate.

Bineînţeles că sexul e important, m-am gândit. *Este extrem de important.* De ce nu era important pentru Lloyd? Imaginaţia mea a mers mai departe: *Era eunuc? Suferea de vreo disfuncţie sexuală? Fusese vătămat în război? Probleme cu prostata? Ejaculare precoce? Impotenţă psihologică?*

Experienţe nefaste cu prostituatele din Vietnam? Cicatrici mentale lăsate de fostele soţii abuzive?

Am hotărât să-mi abandonez planul iniţial, în care amânam sexul până după logodnă. Nu aveam să mă liniştesc până nu aflam dacă Lloyd era complet funcţional. Nu voiam să mă mărit cu un eunuc. Cu cât el dezvolta şi mai mult tema „sexul nu este important“, cu atât deveneam mai suspicioasă. Înainte să trecem la nivelul următor în relaţia noastră, eram hotărâtă să ajung la miezul problemei. I-am spus lui Lloyd că eram pregătită.

— Pregătită pentru ce? a întrebat.

— Să facem sex.

A rămas surprins.

— Dar… ieri ai spus că ai vrea să aşteptăm.

— M-am răzgândit.

— Eşti sigură? Nu vreau să te presez…

— Nu, nu mă presezi. Este decizia mea. Aş vrea s-o fac.

— Adică, eşti gata-gata?

— Da, sunt gata-gata.

— Uau!

— În seara asta ar fi în regulă? am întrebat, încercând să nu par ruşinată.

— Sigur. Categoric. Nici o problemă. Uau, adică, în regulă. Bineînţeles. Uau, uau, sigur că în seara asta este în regulă. Absolut în regulă!

— O să fiu la tine pe la zece, i-am spus.

Lumina lunii contura coamele dealurilor din depărtare. De la fereastra casei lui Lloyd din oraş, se vedea o autostradă aglomerată cu patru benzi. Farurile roşii şi galbene alcătuiau un dragon încolăcit. M-am gândit la dragon pentru că plăcerea pe care am simţit-o era cerească. Lloyd a fost mai preocupat să-mi ofere mie plăcere decât să obţină el satisfacţie. Am izbucnit în râs când m-am gândit cum mă îngrijorasem că putea fi eunuc.

— De ce ai spus că sexul nu este important?

Lloyd a început să râdă. A spus că din cauza faptului că nu cunoştea bine femeile. După căsătorie, prima lui soţie îl acuzase: „Nu vrei de la mine decât sex!“. Asta l-a făcut să-i fie ruşine.

Iubeam felul în care Lloyd îşi înlănţuia braţele în jurul meu. I-am spus că toată viaţa visasem la clipa aceea.

— Ştii ce înseamnă în chineză când spui că fruntea atinge tavanul? l-am întrebat, apoi i-am destăinuit: Înseamnă că s-a petrecut un miracol. Vreau să mulţumesc Paginilor Aurii, lui Robin, agenţiei de matrimoniale, cerului, soarelui şi

lunii, dealurilor, autostrăzii şi dragonilor încolăciţi din trafic, şi mai ales Americii şi tuturor lucrurilor pe care Dumnezeu mi le-a scos în cale.

Lloyd a spus că se simţea umil în faţa norocului său.

L-am sărutat şi l-am rugat să-mi mai spună o dată că „sexul nu este important“.

32

Am pus la cale toţi trei o zi specială. Am împodobit un scaun şi l-am pus în mijlocul grădinii, înconjurat de trandafiri îmbobociţi. Lauryann şi cu mine am luat loc, pe rând, pe scaun, în timp ce Lloyd s-a aşezat în genunchi şi m-a cerut, cu inelul în mână. Nu m-am aşteptat vreodată să am parte de o asemenea fericire pură. Toată viaţa trăisem în defensivă, consumându-mă cum să găsesc căi prin care să sufăr mai puţin, să mă sustrag durerii. Ceea ce se petrecea în curtea din spate a casei mele era o scenă ruptă dintr-un roman de dragoste.

Lauryann abia aştepta să mă ridic de pe scaun. După ce am acceptat inelul de logodnă din partea lui Lloyd, ea mi-a luat locul. Aştepta cu nerăbdare să primească „inelul ei de prietenie“, deşi l-a pierdut imediat după – din greşeală. L-a scos să se spele pe mâini, iar inelul s-a rostogolit direct în gaura de scurgere a chiuvetei. A fost prea devastată ca să ne anunţe ce se întâmplase.

Eram copleşită de norocul meu. Dar, în acelaşi timp, aveam dubiile mele. Câteva luni în care să te întâlneşti cu un bărbat nu ajung ca să-l cunoşti cu adevărat. Imaginea pe care şi-o zugrăvise despre sine chiar coincidea cu realitatea? Şi cum rămânea cu cele două divorţuri? Până la urmă, ştiam o singură versiune a poveştii şi n-aveam cum să verific dacă era adevărată. Undeva în adâncul meu, eram prudentă.

Lloyd coordona ziarul liceului. Îşi ducea elevii jurnalişti la competiţii naţionale, de unde se întorceau cu premii. Îşi iubea munca, dar o şi detesta. Într-o zi proastă obişnuia să spună: „Mai bine m-ar trimite în Iraq să-mi iau un glonţ decât să continui să le predau morţilor ăstora ambulanţi. M-am săturat să-şi bată joc de mine cretinii din administraţia sectorului“.

L-am întrebat pe Lloyd dacă avea sprijinul părinţilor, iar el mi-a răspuns: „Le dau telefoane şi le trimit mesaje. Zeci de

mesaje. Dar majoritatea părinţilor nu sună niciodată. Unul dintre ei m-a sunat şi mi-a zis: «Fiul meu nu s-a descurcat bine la ora dumneavoastră pentru că sunteţi plictisitor!». Am vrut să-i spun că munca mea nu presupune să-i distrez copilul. Munca mea este să-l pregătesc să supravieţuiască. Fiul ei nu voia să-şi facă temele sau să citească lecţia pentru că nu era distractiv! Du-te şi întreabă un instalator, un gunoier, un portar sau un mecanic auto dacă munca lui e distractivă!“.

Lloyd a trebuit să meargă la un chiropractician fiindcă nu-l mai lăsa durerea de gât, din pricina poziţiei aplecate asupra lucrărilor pe care le avea de corectat. De multe ori pur şi simplu trebuia să o îndure. Se întâmpla des să-l aud înjurând în timp ce corecta lucrări: „Idiotul naibii! Iar nu s-a semnat, şi ăsta e primul lucru pe care îl cer la fiecare lucrare – scrieţi-vă numele, data şi clasa“. Câteodată, era atât de supărat, că sărea în picioare de la birou. Apuca orice-i cădea la mână şi dădea cu el de pereţi. L-am văzut făcând ţăndări un suport de creioane şi un capac de wok. Smulgea file din agenda lui, îşi rupea stiloul sau sfărâma o riglă din plastic. Trebuia să-şi verse furia. A ajuns în pragul nebuniei când procentul de promovabilitate la examenul parţial pe care îl dădea cu cărţile deschise a ajuns la 50%.

M-am aşezat în ultimul rând de bănci din clasa lui Lloyd, sprijinită de perete. Primul gând care mi-a trecut prin cap a fost că elevii aceia nu erau nişte copii. Erau băieţi şi fete de proporţiile unui adult. Unii chiar îl depăşeau pe Lloyd în înălţime şi robusteţe. Am observat că mulţi dintre ei intrau în sala de clasă fără ghiozdan sau cărţi.

După ce a făcut prezenţa, Lloyd a ridicat un coş de gunoi. A trecut pe la fiecare şi le-a spus elevilor:

— Scuipaţi tot… Scuipaţi tot.

Ce tactică pedagogică mai era şi asta? Am rămas uluită. Ce să scuipe? Apoi am văzut cum elevii îşi scuipau gumele de mestecat în coş. Unul dintre băieţi a refuzat să coopereze.

— Nu mestec gumă.

— Scuip-o, te rog. Lloyd nu se mişca din loc. Te-am văzut molfăind. Haide.

Băiatul şi-a scos limba.

— N-am nimic în gură.

Lloyd i-a aruncat privirea nu-ne-jucăm.

— Îţi fac referat şi te trimit la director.

Băiatul şi-a scuipat guma de mestecat în coş.

Ora ţinută de Lloyd a fost ca un spectacol de pe Broadway fără antract. Am asistat la cinci lecţii în ziua aceea.

L-am văzut pe Lloyd interpretând cel puţin patru personaje. A fost un fel de Mary Poppins, un comediant, un sergent în Marina militară şi un profesor, toate laolaltă. Preda despre *Romeo şi Julieta* de Shakespeare. Le-a cerut elevilor să fie atenţi la partea pe care el o numea „trecerea“.

— Shakespeare ne spune despre Romeo că se îndrăgostise nebuneşte de o fată, dar numele ei nu este Julieta. O chema Rozalina. De fapt, Romeo dă buzna la un bal mascat ca s-o vadă pe Rozalina, însă acolo o descoperă pe Julieta. Dacă aţi fost atenţi, aţi observat cum dragostea lui trece de la o fată la alta într-o clipă. Shakespeare ne arată cum un tânăr se îndrăgosteşte cu ochii. Ne arată cât de nestatornică este iubirea pământească. Romeo ştia numele Julietei? Nu. Ştia de unde este? Nu. I-a luat o secundă să decidă că este îndrăgostit nebuneşte de Julieta? Da. Ce s-a întâmplat cu dragostea lui pentru Rozalina? A uitat-o pur şi simplu? Ce spune această trecere despre Romeo? De ce a strecurat Shakespeare acest detaliu? De ce s-a sinchisit să ne arate că Romeo a fost îndrăgostit de Rozalina înainte de a fi îndrăgostit de Julieta? Lui Shakespeare nu i-ar fi fost deloc greu să facă în aşa fel încât Romeo s-o cunoască pe Julieta fără să mai pomenească de Rozalina, care oricum nu mai apare în piesă. Întâlnirea şi povestea de iubire ar fi fost perfecte fără Rozalina. De ce să mai adaugi detaliul ăsta perturbator? De ce să mai introduci în piesă o altă fată pentru care Romeo are o pasiune? De ce să murdăreşti povestea de iubire? De ce şi-a pus autorul personajele principale în misiune sinucigaşă la numai trei zile după ce s-au cunoscut? Care e adevăratul mesaj pe care vrea să ni-l transmită Shakespeare?

Lloyd a tras pe tablă o axă a timpului şi apoi a continuat:

— Atât Romeo, cât şi Julieta proveneau din familii incredibil de bogate. În clipa când Julieta află de la doica ei cine este Romeo, pe care abia ce-l cunoscuse, căci n-avusese idee cine este sau cum îl cheamă, Julieta spune: „Vai, singura-mi iubire / A izbucnit din singura mea ură! / Făr’ să-l cunosc, văzut prea timpuriu, / Şi cunoscut acuma prea târziu. / Trist zorile iubirii-mi începură. / Căci, vai!, sunt osândită să iubesc / Pe omul ce-s datoare să-l urăsc“[2]. Reţineţi că asta se întâmpla la aproximativ o oră de când cei doi s-au întâlnit. Ea, pe de altă parte, în cele din urmă ameninţă că îşi va lua viaţa dacă nu poate fi cu Romeo, iar el exprimă o ameninţare similară, aşa cum veţi descoperi mai târziu.

Cu toate că cei mai mulţi dintre elevii lui nu manifestau nici urmă de interes, am fost fascinată de cum Lloyd încuraja gândirea independentă. Îmi părea rău pentru el când vedeam că este ignorat. Elevii căscau, dormeau, erau pasivi, flirtau între ei, jucau jocuri pe sub bancă, iar câţiva priveau în gol cu ochi inexpresivi.

Un băiat a refuzat să răspundă atunci când Lloyd l-a numit.

— N-am nevoie să învăţ căcatul ăsta, a zis. O să ajung baschetbalist ca Michael Jordan şi am să fac o groază de bani!

Fără să clipească, Lloyd i-a răspuns:

— Sunt profesor de douăzeci de ani, am lucrat cu câteva mii de elevi. În fiecare an aud acelaşi lucru pe care mi l-ai spus şi tu. Nu am văzut nici un elev de-al meu care să ajungă la nivelul lui Michael Jordan. Ai nevoie să înveţi „căcatul ăsta“ ca să ai un plan de rezervă, în cazul în care viaţa nu se dovedeşte aşa cum o vrei tu.

O fată a sărit în apărarea colegului ei.

— Îl urăsc pe Shakespeare. E plictisitor. N-am nevoie de el. Eu o să ajung model. O să pot să fac ce vreau eu.

— Aşa am crezut şi eu la început, când am absolvit arhitectura, a spus Lloyd. Dar profesorul meu de la Cal Poly Pomona mi-a zis: „Omul care vine cu banii o să aibă ultimul cuvânt, nu arhitectul“.

— Nu e arhitectul cel care construieşte?

Fata devenise interesată.

— Cei mai mulţi arhitecţi n-au ocazia să construiască ce visează ei. Fac ce li se spune să facă – nu ceea ce vor să facă.

— Din cauza asta nu v-aţi făcut arhitect? a întrebat băiatul.

— Mi-am schimbat profilul şi-am trecut la urbanism, i-a răspuns Lloyd. Dar alt profesor ne-a spus întregii clase acelaşi lucru: cei care învârt banii sunt cei care conduc.

— Deci aţi renunţat? a întrebat fata.

— Am recurs la planul de rezervă, le-a spus Lloyd.

— Şi care a fost?

— Am obţinut un atestat de profesor, care m-a adus aici. Am predat *Romeo şi Julieta* de mai mult de cincizeci de ori. Le-am predat unora dintre mamele, taţii, unchii şi mătuşile voastre. Ce vreau să zic e că nu vă puteţi baza pe visurile voastre. O mare parte din viaţă înseamnă să fii capabil să-ţi plăteşti facturile şi să pui mâncare pe masă.

Era ziua nunţii mele. Împreună cu Lauryann am ajuns cu maşina acasă la Lloyd în zori. El stătea în faţa oglinzii din

baie, îşi aranja cravata. Eu făceam pe fotograful. Lloyd mi-a spus că nu dormise bine cu o noapte înainte. Avusese coşmaruri cu cele două căsnicii eşuate. I-am spus că-i împărtăşeam frica. Nici unul dintre noi nu-şi dorea ca nunta aceasta să fie o altă greşeală.

Pentru noroc, am purtat o jachetă chinezească de un roşu-aprins. Pe Lauryann am îmbrăcat-o în aceeaşi culoare. Ea avea să fie martorul nostru şi să semneze pe certificatul de căsătorie. Abia aştepta ceremonia.

Lloyd nu reuşea să-şi aranjeze cravata drept. O înnoda ba prea lungă, ba prea scurtă, prea largă sau prea strânsă. Stătea în faţa oglinzii luptându-se cu cravata şi sufocându-se singur.

Am încercat să-mi stăpânesc râsul. Era cinci şi jumătate dimineaţa. Hotărâserăm să plecăm la prima oră ca să evităm aglomeraţia. Voiam să fim siguri că nu întârziem la cununia noastră. Mergeam la Oficiul Stării Civile să ne înregistrăm şi să devenim soţ şi soţie. Lloyd îmi pregătise un inel.

În cele din urmă, a fost gata şi el. Purta un costum de un albastru ca adâncul oceanului şi o cravată roşie. M-am uitat la el şi m-am gândit: *Ce femeie norocoasă sunt!*

— Lloydee, de ce nu arăţi ca un om fericit? l-a întrebat Lauryann. Eşti mirele. E ziua nunţii tale. Ar trebui să zâmbeşti.

— Nimic nu e real până când nu se întâmplă, a răspuns Lloyd. Lucrurile pot ieşi prost.

În ultimul moment, m-am răzgândit în privinţa coafurii mele. Nu voiam să arăt ca un sfinx egiptean. Folosisem o sticlă întreagă de spumă ca să-mi îmblânzesc părul. L-am auzit pe Lloyd spunându-i lui Lauryann:

— Mama ta e fotogenică. Iese bine indiferent de cum îşi aranjează părul. E cea mai sexy femeie!

Când am urcat în maşina lui, am pornit radioul. Vocea lui Pavarotti mi-a pus sângele în mişcare. Cânta „Nessun dorma“ din opera *Turandot*. Nici că se putea un semn mai bun, m-am gândit.

În fotografie arătam toţi trei ca o nouă familie. Lloyd şi cu mine eram oficial căsătoriţi. Îmi plăcea sintagma consacrată din engleză, *man and his wife*, „bărbat şi soţia lui“, mai mult decât „bărbat şi femeie“ sau „soţ şi soţie“. Îmi evoca ocrotire „bărbatul şi soţia lui“ şi îmi plăcea sentimentul acela. Lloyd părea relaxat şi liniştit. Îmi plăcea la nebunie părul lui ondulat, gri-argintiu. Mi s-au umplut ochii de lacrimi când a spus „Da“. Amândoi am plâns. Era greu să ne abţinem. Era prea frumos ca să fie adevărat. Lloyd mi-a

şoptit că ar muri fericit dacă ar petrece „douăzeci, douăzeci şi cinci de ani buni“ lângă mine.

Lauryann arăta ca o păpuşă chinezească în fotografie. Stătea între noi, radiind. Abia îi ajungea lui Lloyd până la cot. Tocmai ce-şi depusese semnătura pe certificatul nostru de căsătorie. Săptămâni întregi exersase scrisul cu litere cursive.

Lauryann o ţinea una şi bună că ratase momentul sărutului. Ne-a cerut să-l repetăm în faţa ei.

— Am semnat la *martor*, aşa că trebuie să asist la fapt.

Lloyd s-a întors spre mine. Citeai pe faţa lui un: „Nu cred că e potrivit“.

— Lauryann face ce vrea ea de când are doi ani, i-am spus. Odată s-a enervat pe cineva care-mi lua un interviu şi mi-a aruncat telefonul în veceu. E un copil american răsfăţat.

— Sunt expert în copii americani răsfăţaţi, a spus Lloyd. Vrei să fii martoră? Ia de aici!

Adoptând o poziţie *à la* Rhett Butler, m-a tras lângă el, m-a sărutat apăsat şi nu voia să-mi mai dea drumul.

— Ce *scârbos*! am auzit-o pe Lauryann exclamând.

— Te-a luat greaţa! a râs Lloyd. Ţi-ai cerut-o! Ai insistat! Da, da! Să nu mai spui că e dezgustător. Eu aşa sărut!

Ca să-l pedepsească, Lauryann s-a oferit să-l înveţe câteva cuvinte „utile“ în chineză, cum ar fi „bună dimineaţa“, „măr“ şi „te rog“. Le-a ales pe acestea conştientă că Lloyd era afon. Lloyd a reuşit până la urmă să spună „*Zao!*“ (bună dimineaţa) în al patrulea ton, în loc de al treilea, ceea ce făcea ca înţelesul să fie „Lua-te-ar naiba!“. „*Ping-guo*“ (măr), aşa cum îl rostea el, devenea „cur“, iar „*Qing, Qing!*“ (te rog), „Hai să ne pupăm!“. Închipuiţi-vi-l pe Lloyd la ambasadă, discutând cu un ofiţer chinez:

Ofiţerul: Doriţi viza chineză?

Lloyd: Hai să ne pupăm.

A treia fotografie am făcut-o în China, câteva zile mai târziu. În ea apăreau patru oameni: tata, mama, Lloyd şi cu mine. Luaserăm avionul până în China ca să-mi vizitez părinţii, familia, rudele. Am organizat o petrecere la vechiul hotel Jinjiang, unde a stat Nixon în 1972. Locul avea o însemnătate aparte pentru mine. Adolescentă, mă aflasem la vreo nouăzeci de metri de hotel, printre mii de oameni, când l-am întâmpinat pe preşedintele american. Dacă mi-ar fi spus cineva că într-o zi aveam să mă mărit cu un american, nu aş fi crezut nici o clipă.

Mama era atât de slăbită, încât abia putea să meargă, dar arăta fericită în fotografie. Stătea lângă ginerele ei american şi era mândră. Cu mâna dreaptă se sprijinea de braţul lui Lloyd. Se necăjise mult din cauza divorţului de Qigu. Ştia care era soarta unei femei divorţate în China. Îi era teamă că îmi distrusesem viaţa, mie şi lui Lauryann. A fost copleşită de fericire când m-a văzut venind acasă însoţită de Lloyd.

Tatăl meu era bucuros că divorţasem de Qigu. Nu-i convenise niciodată că primul meu soţ n-avea o slujbă adevărată. A trebuit să-i spun că meseria lui era aceea de artist. L-am prevenit pe Qigu în legătură cu nemulţumirea tatei şi l-am rugat să se poarte bine. Dar Qigu nu se putea abţine să fie el.

Ca să mai netezească asperităţile, Qigu se oferise să-l tundă pe tata, în prima lui vizită în America. Bătrânul se pregătea să viziteze Planetariumul Adler din Chicago. Tatăl meu privea această ocazie ca pe o deosebită onoare, apogeul carierei lui în calitate de expert în domeniul predării astronomiei în China.

Tata i-a spus lui Qigu exact ce-şi dorea. „Doar uşor ajustat.“ Voia să-şi păstreze şuviţa lungă care-i acoperea chelia.

În timp ce fredona un cântecel vesel, Qigu a pus mâna pe foarfecă. În timp ce foarfeca dansa, bătrânul aştepta nerăbdător.

Era prea târziu când am încercat să-l opresc pe Qigu să se joace cu şuviţa cea lungă. Qigu a ridicat-o şi a murmurat ca pentru sine: „A fi sau a nu fi? A tunde sau a nu tunde?“.

Înainte să pot spune ceva, foarfeca a retezat.

Mi-am ţinut respiraţia în timp ce şuviţa cea lungă aluneca pe jos.

Când Qigu a terminat şi eu i-am adus tatei o oglindă, am văzut cum faţa i-a încremenit. A încercat cu greu să-şi ţină firea. Ochii i s-au închis într-un gest care părea că vrea să şteargă ceea se întâmplase.

După ce a ieşit de la duş, tata era furibund.

— Mi-ai stricat imaginea! a ţipat isteric la Qigu. Ai făcut o promisiune şi nu te-ai ţinut de ea! Arăt ca un prostănac, urât şi chel! Cum o să ies aşa să mă vadă lumea? Ştii că mâine e ziua mea cea mare! Îmi vreau părul înapoi!

Nu s-a putut să-l liniştim în vreun fel.

— Ai făcut-o înadins! a răcnit la Qigu.

— Ce mare scofală? a ridicat Qigu din umeri. Este o tunsoare grozavă. Mulţi oameni se rad în cap. E la modă să fii chel. Şi dacă nu vă place, iar e bine. Părul creşte la loc. N-aveţi motiv să vă purtaţi de parcă ar fi sfârşitul lumii.

— Pentru tata e sfârşitul lumii, i-am spus lui Qigu mai târziu. I se iveşte şi lui o dată ocazia să-i întâlnească pe colegii lui americani de la Planetarium. Chiar n-ar fi trebuit să-i faci una ca asta. Ţi-a spus ce voia. Ai făcut-o anume. De ce?

— Viaţa înseamnă să fii spontan, a zis Qigu. M-am lăsat inspirat de moment. M-am simţit creativ. A fost un experiment. Şuviţa aia cretină îl făcea să arate stupid. Cu cât încerca mai mult să-şi acopere chelia, cu atât o scotea şi mai tare în evidenţă. Şuviţa de păr nu păcălea pe nimeni în afară de el.

— Sunt de acord cu tine. În orice caz, este important pentru el să se simtă bine în ceea ce priveşte propria înfăţişare. Ar fi trebuit să i-o laşi. Era părul lui.

— Foarte rău, a spus Qigu. Nu mai pot face nimic dacă bătrânul tău şi-a pus în cap să mă transforme în duşmanul lui.

Tata l-a iubit pe Lloyd din clipa în care a aflat că fusese în Marina americană.

— Filmul meu preferat este *Midway*, a fost primul lucru pe care i l-a spus tata lui Lloyd.

— A fost punctul de cotitură în cel de-al Doilea Război Mondial…, i-a răspuns Lloyd.

— Americanii i-au bătut pe japonezi! l-a întrerupt tata şi şi-a ridicat degetul mare în sus. Marina americană bună… japonezii au ucis chinezi, pe familia mea… în 1937… eram copil. Soldat japonez l-a decapitat pe verişorul meu. L-au legat de un stâlp. Am văzut cu ochii mei. I-au tăiat capul, uite aşa, jos… De-asta m-am uitat la *Midway*.

Familia mea l-a primit pe Lloyd cu braţele deschise, deşi existau inconveniente. De exemplu, nimeni nu putea să-i pronunţe numele. Mi s-a cerut să-i traduc numele şi să-l fac pronunţabil în chineză.

— Lloyd, Llo-y-d, ca *Lao-yet*, care în chineză sună ca *Lao-ye* şi înseamnă „Vechi Stăpân“.

— Sub nici o formă n-o să-i spunem Vechi Stăpân, au protestat unchii mei. Trebuie să ne respectăm statutul.

— Atunci, cum o să-i spuneţi? am întrebat.

— Oricum, numai nu Vechi Stăpân, a zis tata.

Familia mea voia să ştie cum stă cu nervii Lloyd. O străbătuşă îşi făcea griji că ar putea „aplica forţa“ şi să ne omoare, din senin, pe mine şi pe Lauryann.

— Probabil că a ucis oameni în Vietnam, mi-a spus străunchiul. N-ar fi avut cum să evite asta, nu-i aşa? E posibil să fi ucis şi chinezi.

— Ar putea să-şi piardă controlul. Doamne fereşte! a spus unchiul meu. Nu înţelege chineza, nu-i aşa?

— Nu, deloc.

— Să fii foarte atentă, Anchee. Omul acesta are mâinile pătate de sânge! A fost antrenat să ucidă. Nu vrem să fim martorii vreunei tragedii. Gândeşte-te de două ori, Anchee.

— Prea târziu, le-am spus. Deja m-am măritat cu el. Ştiţi de ce nu mi-e frică? Pentru că şi eu am fost instruită să ucid soldaţi americani. Cu toţii am fost. Conform logicii tale, şi lui ar trebui să-i fie frică de mine.

— Prostii! Instructajul nostru de tip gherilă nu se pune la socoteală. În comparaţie cu Marina americană, noi suntem maimuţe care trăiesc în peşteri. În orice caz, vrem să fii atentă la obiceiurile lui ieşite din comun.

— Cum ar fi?

— De exemplu, dacă preferă carnea foarte puţin prăjită. Este semn că e însetat de sânge.

— Nu-ţi face griji, e vegan.

— Ce înseamnă vegan?

— Nu mănâncă deloc carne.

Străunchiul meu şi-a căscat ochii, apoi a dat din cap.

— Are sens.

— Ce sens?

— Nu mai consumă carne pentru că vrea izbăvire. Prea mult sânge i-a pătat mâinile.

— Sper să nu mă invadeze imagini din trecut, a spus Lloyd în noaptea nunţii.

M-am uitat la el şi i-am răspuns:

— *Eu* sper să nu mă invadeze imagini din trecut.

A doua noapte, m-am trezit auzindu-l pe Lloyd parcă sufocându-se. Dădea din picior, cu ochii strâns închişi. Capul lui se agita dintr-o parte în alta ca şi cum s-ar fi ferit de lovituri. Pentru că lumina lunii era puternică, nu m-am mai dus să aprind becul.

— Lloyd! Lloyd, ai un coşmar?

Expresia de pe chipul lui m-a îngrozit. Lloyd a deschis ochii şi m-a privit fix de parcă n-ar fi ştiut cine sunt. L-am văzut străduindu-se să mă recunoască, dar în zadar. În ochii lui se citeau frică şi oroare.

— Sunt Anchee, soţia ta!

Gândul că Lloyd putea să vadă în mine o imagine din trecut m-a speriat. Până la urmă, arătam ca un Viet Cong.

— Sunt Anchee. Sunt soţia ta, am repetat. Suntem acasă. Trezeşte-te, Lloyd!

În loc să iasă din transă, s-a răsucit ca să ajungă la cuţitul pe care-l avea ascuns sub saltea, pe marginea lui de pat.

Am avut mai puţin de o secundă să reacţionez. M-am grăbit să aprind lumina. Strălucirea puternică l-a scos pe Lloyd din reverie. M-a recunoscut. Respira cu greutate şi transpirase.

— Te luptai cu Viet Congul în vis? l-am întrebat.

Lloyd nu mi-a răspuns. S-a ridicat din pat şi s-a dus la baie. A stat sub duş o bună bucată de timp. A doua zi a mutat pistolul pe care-l avea într-un sertar pe unul din rafturile de sus din şifonier. Mai târziu în ziua aceea, şi-a cerut scuze pentru că mi-a tulburat somnul.

Nu i-am spus că erau momente în care nasul lui lung mă speria.

În cei zece ani de căsnicie, când şi când lui Lloyd i se întorceau amintiri din trecut. De exemplu, obişnuia să-mi spună că la noi în curte era cineva care încerca să ne facă rău.

— E două noaptea! i-am spus. Ce te face să crezi că e cineva în grădina noastră?

— Greierii!

— Greierii? Ce e cu greierii?

— S-au oprit din cântat.

Lloyd s-a ridicat din pat şi şi-a luat pistolul lui Smith&Wesson cu calibru de treizeci şi opt de milimetri.

— Ar putea fi cineva ascuns în tufişuri. Trebuie să verific.

Aşa a început obiceiul soţului meu de a patrula în jurul casei la ora două noaptea. Nu am reuşit cu nici un chip să-l conving că totul se petrecea doar în imaginaţia lui.

Ne-am mutat de mai multe ori pentru că Lloyd mai avea puţin ca profesor şi ieşea la pensie. Am încercat să găsim o casă care să-i îndeplinească cerinţele de siguranţă. Prefera să fie într-un capăt de stradă, un impas, proprietatea să se afle mai sus de nivelul străzii şi să arate ca o fortăreaţă. Lloyd voia să pună bazele unei apărări de unul singur. Într-un final am găsit o proprietate în nordul Californiei, lângă Mount Diablo, cu toate dotările pe care le căuta el.

— Acum chiar este cineva la noi în curte în fiecare noapte.

I-am atras atenţia lui Lloyd asupra unei familii de căprioare condusă de un cerb de vreo două sute şi ceva de kilograme, cu nişte coarne ca nişte copăcei. Ne mâncau tot ce plantam eu şi cam tot ce vedeau verde. N-aveam nevoie de gimnastică pentru că trebuia să alerg dintr-o parte în alta ca să alung animalele. Mi-au scos din rădăcină răsadurile de

roşii şi au dezvelit gazonul. Stăteau la soare chiar sub fereastra bucătăriei. Eram uluită de frumuseţea lor, dar nu-mi plăcea când îmi omorau copacii, mestecându-le scoarţa. Singurii pe care nu-i puteau ucide erau stejarii bătrâni de trei sute de ani, în care se cuibărea un cârd de curcani sălbatici. Treizeci-patruzeci dintre ei îşi luau zborul pe înserat, ca nişte elicoptere negre silenţioase. Se adăposteau în coroana stejarilor şi înnoptau acolo. În fiecare dimineaţă, curcanii alunecau fără zgomot din iatacul lor înalt şi se pierdeau în pădurea din apropiere, un peisaj incredibil. Ei erau deşteptătorul meu natural. Exact când se crăpa de ziuă, atât masculii, cât şi femelele îşi începeau cântecele de împerechere. Era o orchestră splendidă, deşi nepoftită dacă te culcai târziu.

Câteodată, în toiul nopţii ne trezeam în zgomot de bătălie, ca şi când cineva s-ar fi luptat în tufişuri. Cerbii se înfruntau în curte. Răfuiala era intensă şi agresivă. Pocnetul puternic ca de bici venea de la cerbii care se atacau prin pădure: coarnele lor ciocnindu-se cu o violenţă extraordinară. Era ceva obişnuit ca a doua zi să vedem un cerb tânăr trecând pe lângă casă cu un corn lipsă.

Am angajat o firmă de construcţii care să înalţe un gard de doi metri în jurul proprietăţii, ca să ne putem odihni. Cerbii au rămas de atunci în afara gardului, însă curcanii sălbatici le-au luat locul aproape imediat. S-au mutat în curte şi au luat povârnişul la pieptănat, în căutare de viermi. Veveriţele săpau şi ele după alune, în timp ce căprioarele se uitau cu invidie de dincolo de gard.

Lloyd şi-a construit un birou ca un fel de buncăr, cu vedere spre aleea din faţa casei şi spre stradă şi de unde putea să vadă pe oricine venea pe proprietatea noastră, printr-o ferestruică ce se deschidea într-o singură direcţie. A construit de asemenea ascunzători pentru arme. Lacătele erau preferatele lui, şi a instalat aşa ceva peste tot. Fiecare uşă din casă avea trei tipuri diferite de sisteme de închidere. Cu timpul, Lloyd le-a îmbunătăţit. Scăpa de uşile şi ferestrele cu încuietori slăbite, prea demodate, sau cu un design precar. Le înlocuia cu altele cu o închidere mai performantă. Se interesa de noi tehnologii şi de ultimele apariţii în materie de securitate. Costurile nu erau o problemă. Se convingea singur că era ceva absolut necesar pentru siguranţa noastră. Mă săturasem să tot rămân pe afară. Cum ieşeam în curte sau să ridic corespondenţa ori pur şi simplu să iau o gură de aer, Lloyd încuia uşa după mine. Nu-l deranja s-alerge pe scări ca să-mi redeschidă cu un rânjet vinovat pe faţă. În cele din

urmă, am început să port o cheie la mine atunci când ieşeam din casă din orice motiv.

33

„E o lume a bărbaţilor“, i-am tot repetat lui Lauryann încă de când era în leagăn. „Să fii fată e un dezavantaj, dar nu înseamnă c-ai fi sortită unei vieţi triste. Să fii fată în America înseamnă că ţi se dă dreptul să-ţi schimbi soarta nefericită.“

Când mergeam amândouă în China, nu puteam s-o feresc să audă remarci negative la adresa „înfăţişării ei greşite“. Rudele, mai ales bunica dinspre tată, Nai Nai, nu apreciau pielea ei închisă la culoare, sărutată de soare. „De ce vrea Nai Nai să am pielea albă ca laptele?“, m-a întrebat Lauryann. Mi-a mai spus şi că vecinii se strângeau în jurul ei şi îi cântau „Copil amărât din cuib dezbinat“, şi asta o supăra. A trebuit să-i spun că în China oamenii credeau că un copil dintr-o familie dezbinată era considerat „porţelan ciobit“.

Mă simţeam norocoasă că Lauryann nu crescuse în China. Un divorţ nu era o problemă în societatea americană. Fetiţa mea era mândră de pielea ei măslinie naturală. În America era ceva atrăgător – unele colege de şcoală ale ei plăteau să meargă la solar, să se bronzeze.

Când Lauryann a fost în Shanghai într-o vară, Nai Nai a dus-o la „prezicătorul înălţimii“. Maşinăria i-a prorocit lui Lauryann că o să fie cât un pitic de mare. Nai Nai a fost devastată. Înălţimea lui Lauryann a fost mereu un subiect care o preocupa, pentru că Nai Nai n-avea decât un metru douăzeci. Îi era teamă că-i transmisese „gena pitică“ lui Lauryann. M-a implorat „s-o îndop“ ca s-o ajut pe fetiţă să crească şi „blestemul“ să se stingă.

Convinsă că America era pe primul loc în lume în ceea ce priveşte orice aspect al vieţii, am hotărât să-i schimb dieta lui Lauryann într-una bogată în proteine:

Luni – McDonald’s
Marţi – Burger King
Miercuri – Kentucky Fried Chicken
Joi – Domino’s Pizza
Vineri – Jack in the Box
Sâmbătă – Wendy’s sau Fatburger
Duminică – brioşe, brânză şi îngheţată

Lauryann făcuse fălcuţe şi bărbie dublă. Nai Nai era fericită. Dar am observat că Lauryann era mereu obosită şi simţea nevoia să se întindă. Răcelile nu-i mai treceau. De fiecare dată când făcea febră trebuia să-i dau antibiotice, altfel temperatura nu scădea. Intervalele dintre răceli au început să se scurteze tot mai mult. Odată la două luni se îmbolnăvea atât de grav, că avea nevoie de antibiotice. Mă speria că Lauryann părea să cadă la pat imediat ce se înzdrăvenea.

Devenise un sac cu antibiotice, iar pastilele începeau să nu-şi mai facă efectul. Doctorul m-a avertizat că data următoare când Lauryann avea să se îmbolnăvească, nu va mai exista nici un tratament care să aibă efect asupra ei.

Dacă n-ar fi fost Lloyd n-aş fi făcut niciodată legătura între „superdieta“ lui Lauryann şi sănătatea ei precară. Lloyd mi-a cerut să n-o mai îmbuib pe Lauryann cu junk-food american. Mi-a explicat: „Ai încredere în mine, nu e nimic nutritiv în superdieta asta!“.

Înţelegeam punctul lui de vedere. Crescusem şi mă jucasem printre copii de ţărani chinezi prea săraci ca să-şi permită să mănânce carne, şi cu toate astea nu erau niciodată bolnavi. Se hrăneau cu cartofi, boabe de soia şi legume, şi erau cât se poate de sănătoşi şi plini de energie.

M-am întors la gătit mâncare chinezească. Lloyd a devenit poliţistul alimentelor la noi în casă. „Hai mai bine să-i umplem burtica lui Lauryann înainte să ajungă la automatul cu suc de la şcoală!“ În fiecare dimineaţă, Lloyd făcea sucuri naturale cu fructe şi nuci, pe care le numea „soare pentru minte“.

Înainte ca Lloyd să intre în viaţa mea, am fost încântată de felul în care americanii îşi creşteau odraslele. Nu m-am îndoit că emisiunile de la televizor cu filme pentru cei mici promovau binele. Abia când am văzut *Beavis and Butt-Head* am realizat că americanii nu-şi protejau întotdeauna copiii. Guvernul închidea ochii la reclamele televizate orientate către tineri. Sponsorii şi producătorii păreau să aibă în cap numai ratinguri. Asemenea mâncării cu aditivi, filmele erau menite să facă victime printre cei vulnerabili. Beavis şi Butt-Head deveniseră noi exemple de urmat pentru cei mici. Copiilor le plăcea la nebunie să se uite cum personajele provocau autoritatea. Îl insultau pe preşedinte, punându-l într-o postură proastă.

Am văzut ce efect puternic aveau asupra lui Lauryann. Animaţia o purta într-o ţară a minunilor în care copiii puteau

să-i sfideze pe adulţi. Lauryann a început să dea semne de lipsă de respect. A împrumutat limbajul personajelor din desenele animate şi a început să folosească replici precum: „Viaţa mea e viaţa mea, nu te bagi tu în ea“.

La fel ca industria fast-food, cultura americană populară sufoca simţul estetic al copiilor când era abia îmbobocit, înainte ca micuţul să-şi dezvolte gustul pentru mâncarea adevărată. Era pur şi simplu „atât de distractiv“, ca să folosesc cuvintele lui Lauryann. Dacă aveam s-o las că crească cu aceste showuri, mi-am dat seama că o s-o pierd în cel mai scurt timp.

Am pus-o pe Lauryann să se uite la ceea ce eu numeam emisiuni de calitate: *People's Court, Judge Judy, 60 Minutes*, *20/20* şi *The Magic School Bus*. Numai de ziua ei îi permiteam să aleagă ce program voia ea să urmărească.

Chiar când credeam că o învăţasem pe Lauryann să deosebească binele de rău, într-o zi am primit un telefon de la grădiniţă şi-am fost informată că fiica mea în vârstă de şase ani avea o criză de stomac. Am lăsat scrisul pe ziua aceea şi am plecat după ea.

„Durerea“ lui Lauryann a dispărut miraculos imediat ce am ieşit pe poarta grădiniţei. Tot restul zilei, Lauryann s-a jucat pe lângă casă şi a făcut ce-a vrut ea. A doua zi dimineaţă, nu la mult timp după ce am lăsat-o la grădiniţă, am primit iar telefon de la aceeaşi asistentă care-mi spunea că fiica mea avea din nou o durere de stomac.

— Pot veni după-amiază? am întrebat-o.

— Nu. Nu ne luăm răspunderea să ţinem aici un copil bolnav. Trebuie să veniţi s-o luaţi.

Am avut un presentiment că Lauryann minţea. Mă văzuse pe mine de multe ori când aveam crize de stomac. Am hotărât s-o testez.

— Lauryann, iubito, ce s-a întâmplat? Te doare stomacul din nou? O, sărăcuţa de tine! Haide să mergem acasă să te odihneşti.

Ţinând-o de mână, ne-am îndreptat spre casă.

N-a durat mult până când Lauryann s-a dat de gol. A uitat că pe ea ar fi trebuit s-o doară stomacul şi a început să cânte „Zip-a-Dee-Doo-Dah“. Am cântat şi eu cu ea până când am traversat strada.

Mi-am lăsat masca fericită să cadă şi mi-am pus amândouă mâinile pe umerii lui Lauryann. M-am uitat ţintă în ochii ei:

— Nu te doare stomacul, nu-i aşa?

Lauryann a îngheţat ca o căprioară prinsă în lumina farurilor. Apoi şi-a recunoscut vina.

După ce am ajuns acasă, i-am spus că trebuie să-mi fac datoria de mamă.

— Nu e prima dată când ai minţit.

Prima dată fusese când nu i-a plăcut ce i-am pregătit pentru prânz. Arunca sendvişul cu unt de arahide în coşul de gunoi şi stătea la coadă pentru a primi prânzul de la grădiniţă. I-a spus educatoarei că mama ei nu îi punea nimic de mâncare la pachet.

Zece zile mai târziu, am primit un telefon de la educatoare. „Aveţi probleme financiare? Ar trebui să completaţi nişte hârtii pentru programul de prânz gratuit, pentru ca fiica dumneavoastră să beneficieze de mâncare.“ „Îi pun un sendviş la pachet în fiecare zi lui Lauryann“, am răspuns.

Când s-a întors de la grădiniţă, am luat-o la întrebări. Mi-a promis atunci că nu avea să mai mintă niciodată.

— O bătăiţă te va ajuta să ţii minte, i-am zis. Mama mă bătea de fiecare dată când minţeam. Am furat trei bănuţi de la ea ca să-mi cumpăr o clătită pentru că nu mai puteam de foame. Spre deosebire de tine care ai un sendviş, eu nu aveam nimic de mâncare. Mă trezeam la patru dimineaţa în fiecare zi, pe ploaie sau soare, ca să merg la piaţă. Până să ajung acasă cu coşul cu mâncare, eram lihnită. Mama mi-a spus: „Foamea n-ar trebui să fie un motiv să furi. Onoarea e ceea ce îi deosebeşte pe oameni de animale“. Mama a trebuit să mă bată cu un furtun pe care l-a scos de la baie.

I-am povestit lui Lauryann că am leşinat în timp ce-mi primeam disciplinarea de la mama. Mi-am amintit că m-a uimit să văd când m-am trezit un pahar cu lapte aşezat lângă perna mea. Când mama mi-a spus să beau laptele, am plâns. Ştiam că laptele costa peste puterile noastre.

Lauryann m-a anunţat că era pregătită pentru bătaie. Am tras draperiile în timp ce ea se aşeza pe pat la mine în cameră, pe burtă. În momentul în care am lovit-o, pe fund i-a rămas urma mâinii mele. Am izbucnit în lacrimi.

Lui Lauryann îi părea rău pentru mine.

— Mami, de ce nu iei un prosop şi-l pui pe mine ca să nu rămână urme? mi-a zis.

I-am aşezat un prosop peste funduleţ. Simţeam o durere în suflet.

Lauryann nu s-a mişcat, mă aştepta liniştită să continui.

M-am chinuit să continui. La fiecare lovitură, Lauryann ţipa înăbuşit. Mi-am spus că trebuie să duc şi asta la bun sfârşit şi să-mi îndeplinesc misiunea.

După ce-am terminat cu bătaia, am îmbrăţişat-o. Am plâns amândouă. În acel moment am înţeles cum trebuie să se

fi simţit mama şi câte a trebuit să biruie să mă disciplineze.

Lauryann a crescut, dar n-a uitat bătaia aceea. Obişnuia să-mi spună ce-i spusesem şi eu mamei, că era recunoscătoare pentru că-mi făcusem datoria. „Pentru tine era mai greu decât pentru mine, mi-a zis. Ştiam că mă iubeşti aşa de mult, încât nu puteai să nu faci ce trebuia să faci.“

Lauryann nu insista să discutăm despre divorţul de Qigu, dar voia să ştie ce anume îmi aminteam cel mai mult din perioada în care trăisem cu el.

— Îmi amintesc vizita la dentist în Chicago Bridgeport, am început. Pentru prima oară ne rămăseseră nişte bani după ce plătiserăm facturile, 60 de dolari. Ne-am hotărât să ne facem un control stomatologic şi ne-am dus la dentist pentru prima dată în viaţă. Nu voiam să ajungem ca părinţii noştri, care-şi pierduseră toţi dinţii, iar 30 de dolari de căciulă aveau să ajungă pentru o curăţare.

— Cine a intrat primul? a întrebat Lauryann.

— Qigu. După zece minute, l-am văzut ieşind din cabinet ca unul care fuge de incendiu. Ştergându-se la gură de sânge, mi-a spus că s-a scurs de pe scaunul dentistului centimetru cu centimetru în timp ce acesta fora. În cele din urmă, a ajuns pe jos. Mi-a zis că durerea era absolut de nesuportat. Se întreba cum pot americanii să treacă prin aşa ceva o dată la şase luni. N-am vrut să trec şi eu prin aceeaşi durere. Dar să plecăm însemna că pierdeam banii. Poate că dinţii mei sunt mai buni decât ai lui Qigu, m-am gândit. Poate că dentistul are să fie mai blând cu mine, având în vedere că sunt femeie.

— Şi ai avut dreptate? a întrebat Lauryann.

— Deloc. Am îndurat durerea, dar numai până la un punct. Am fugit din cabinet după Qigu. El era în sala de aşteptare ţinându-şi mâna la falcă. „Acum ai şi tu gura numai sânge!“, a spus. „Ţi-am zis să nu intri!“ „Dar erau 30 de dolari!“, am bâiguit. „Nu mai venim aici niciodată!“, a jurat Qigu. „Ce ţi-a spus dentistul despre dinţi, până la urmă?“ „Mi-a spus că am o depunere veche de treizeci şi patru de ani, care a ajuns o fortăreaţă de-a lungul gingiei. Mi-a spus că o să-mi cadă toţi dinţii la bătrâneţe!“

Deşi diferenţele culturale şi barierele lingvistice ne mai provocau neînţelegeri, Lloyd şi cu mine încercam să trăim în armonie.

O conversaţie tipică suna cam aşa: Lloyd se îndrepta spre Home Depot, iar eu îl rugam: „Poţi să-mi cumperi un *swap killers*?“.

„A, desigur, *wasp killer*.“ Nu se mai sinchisea să mă corecteze pentru că înţelegea exact ce doream.

Am pierdut două sarcini după ce ne-am căsătorit. Corpul meu nu-şi revenise după naşterea lui Lauryann. Având în vedere starea mea de sănătate, Lloyd mi-a sugerat să renunţăm. Mă simţeam tristă pentru că nu-i puteam dărui un copil.

„O am pe Lauryann“, a spus.

Lloyd avea o filosofie de parenting diferită de a lui Qigu. Se descria ca nefiind „un părinte tipic american“, la fel cum Qigu se considera ca nefiind „un părinte tipic chinez“.

Qigu, care acum predă la Institutul de Arte din Chicago, îi spunea lui Lauryann că sensul vieţii era „descoperirea, explorarea şi înţelegerea eului“. Lloyd, pe de altă parte, credea că americanii deveniseră prea obsedaţi de ego. „În America, viaţa nu înseamnă altceva decât să-ţi satisfaci eul!“, spunea el

— Lauryann are dreptul să se exprime! insista Qigu într-o conversaţie telefonică. Trebuie să i se dea libertatea şi şansa asta!

Lloyd refuza să ţipe.

— Paraziţilor n-ar trebui să li se dea dreptul să se exprime sau să trăiască după bunul plac pe socoteala celor care-şi plătesc impozitele!

Pesemne aerul uscat din California îmi făcea pielea să se crape pe picioare, de-a lungul vechilor cicatrici din lagăr. Când mă uitam seara la picioarele mele şi vedeam unghiile deformate şi pielea descuamată, îmi aminteam de zilele petrecute în lagăr, când picioarele mi se cufundau în bălegar, noroi saturat de fungicide şi pesticide, luni de zile, cât dura sezonul plantării orezului.

Lloyd credea că mă bântuia viaţa de demult. I-am spus că nu mă simt chinuită. La momentul acela îmi făcea plăcere să-mi invoc trecutul. Cu ochii minţii vedeam ploaia şi ceaţa care-mi intrau în oase. Îmi aminteam cum, alături de celelalte fete, ne scoteam hainele de lucru, pline de praf şi noroi întărit, la sfârşitul fiecărei zile. Le atârnam la uscat pe nişte funii, de-a curmezişul încăperii. După o vreme nu ne-a mai păsat. Hainele nu se uscau, iar noi nu mai aveam nici un fel de energie să le mai spălăm. Nici n-avea rost, pentru că în câteva ore trebuia să le purtăm din nou. Aşa că stăteam cu hainele ude toată perioada de cultivare a orezului. Mă simţeam atât de norocoasă că lăsasem în urmă o asemenea viaţă!

Lloyd mi-a cumpărat vitamine şi loţiune pentru piele şi a insistat să-mi ung picioarele cu ea în fiecare seară. „În Marină, am fost instruiţi să avem grijă de picioare, mi-a spus. Înainte de orice, trebuie să fii capabil să mergi şi să fugi.“

Coseam la blugii lui Lloyd în timp ce el dormea dus lângă mine. La lumina lămpii, puneam petice în genunchi. Mă gândeam la un lucru: *Cât de proastă am fost în lagăr că nu mi-a trecut prin cap să-mi bazonez cu material gros dosul hainelor de lucru, ca să-mi protejez umerii*? Băşicile pe care mi le lăsa prăjina de bambus pe umeri nu apucau să mi se vindece niciodată şi uneori rănile se infectau. Dacă aş fi avut pe-atunci mintea de acum, mi-am zis.

„Îmi pare rău, a mormăit Lloyd în somn. N-am înţeles traducerea.“

Lloyd a fost martor la luptele mele în ceea ce priveşte scrisul. Ştiam ce vreau, dar mi-era greu să-mi găsesc cuvintele care să transmită ce vedeam cu ochii minţii şi ce simţea inima mea. „Scris mort“, aşa îmi numisem ceea ce dădeam la iveală când îi lipseau poezia, magia, viaţa. Trebuia să produc o mulţime de astfel de pasaje ca să ajung la ceva ce simţeam că pot păstra. Câteodată treceau săptămâni, luni chiar, până să-mi găsesc cuvintele potrivite. Lloyd credea că un mediu de scris mai bun m-ar ajuta. „De ce nu-ţi faci un refugiu pentru scris din magazia cu scule de pe deal?“, mi-a sugerat. „În felul ăsta te-ai putea bucura de intimitate.“ Lloyd şi-a petrecut întreaga vară construind o scară şerpuită şi pavând cărarea spre refugiul meu. Îmi amintea de scara în spirală de pe dealurile din spatele Oraşului Interzis. Acum, în America, aveam o privelişte spre munţii din nordul Californiei. Eram înconjurată de stejari, camelii şi magnolii, şi cerbi, păsări, curcani şi veverițe. Dimineaţa şi seara, gâştele treceau în zbor, dinspre lacul din apropiere. Scrisul meu a înflorit.

M-am trezit că ascult mai multă muzică şi operă chinezească. Am început să-mi îngădui să-mi fie dor de China, deşi n-aş fi putut să pun degetul pe ce-mi lipsea cel mai tare. Era un dor lăuntric. Nu-mi era dor de mine cea de demult. Mi-am zis că distanţa era de vină. Timpul vindecă toate rănile. Plus felul în care memoria captează, reinventează şi reproduce amintirile. Cu anii, China a devenit un fel de Shakespeare al meu. China mea era frumoasă, tragică şi dramatică.

Anecdotele lui Lloyd mă trăgeau înapoi în viaţa reală. Prin el am experimentat America aşa cum n-aş fi făcut-o altfel. Eram în curte şi reparam ustensilele mele de grădinărit

stricate, o greblă şi o furcă. Lloyd a deschis un tub de adeziv JB Weld şi m-a privit în timp ce aplicam pasta.

— Faptul că obiectele noastre de grădinărit se strică mereu demonstrează cum lucrează capitalismul, mi-a spus. În America se pot construi nave spaţiale cu care să facă înconjurul Pământului, al Lunii şi-al lui Marte. Producătorii pot să remedieze defectele de fabricaţie ale acestor unelte simple. Doar că nu vor. Ei vor să cheltuim bani şi să ne cumpărăm unelte noi de fiecare dată când ni se strică una. Mă bucur că avem JB Weld. Sudează la rece aproape orice!

I-am spus lui Lloyd că situaţia în care eram noi îmi amintea de un celebru tablou american.

— Care tablou? Cum se numeşte? m-a întrebat. Ţi-l caut eu.

Se pricepea la verificat informaţii şi la căutat materiale pentru mine, oricât de greu de găsit ar fi fost. O dată am avut nevoie să aflu cum se chema o peşteră în care dusese înmormântat împăratul chinez Qianlong (care a domnit între 1735 şi 1796), din dinastia Qing. Lloyd mi-a găsit numele.

— Nu-i ştiu sigur, am zis, *Grădinăreasa şi soţul ei*? În orice caz, e un tablou foarte cunoscut.

Tabloul pe care Lloyd l-a descoperit pentru mine era *American Gothic* de Grant Wood, pictat în 1930.

— Da, noi doi suntem, i-am spus. Doar că ne-am schimbat expresia. Ar trebui să ne facem o poză în care să stăm exact aşa, după ce reparăm furca. Vreau un zâmbet larg cu dinţii la vedere. Ce-ar zice dacă ne-am îmbrăca exact ca cei doi din tablou anul viitor, de Halloween?

Sindromul de stres posttraumatic al lui Lloyd s-a agravat. Am început să ne certăm. El o ţinea una şi bună că merge cineva pe scări în toiul nopţii. Nu mai reuşea să doarmă liniştit. Când insistam şi-i spuneam că halucina, îşi pierdea cumpătul. Înjura şi spunea că avea să-l găsească pe cel care se furişa noaptea pe scara exterioară şi că o să-l împuşte. Am început să mă tem pentru el. Am plecat de acasă şi n-am vorbit cu el două zile. A treia zi, Lloyd s-a dus la cea mai apropiată clinică să consulte un terapeut. După câteva şedinţe şi evaluări de la trei terapeuţi diferiţi, verdictul a fost că Lloyd avea o incapacitate de 30% cauzată de sindromul de stres posttraumatic. S-a întors acasă cu sfatul să-şi încuie armele şi să urmeze tratament.

— Eu nu cred că eşti aşa de bolnav, i-am spus luându-i medicamentele. Efectele secundare pe care le au pastilele astea o să te îmbolnăvească. Orice chinez care a supravieţuit

Revoluţiei culturale suferă de sindrom posttraumatic. Dacă tu ai o dizabilitate de 30%, eu am de 60%.

— Dar erai furioasă pe mine, a spus Lloyd. Nu vreau să mai fii furioasă pe mine.

— Poţi să mă înveseleşti şi să-mi cumperi o pungă de îngrăşământ.

— Îngrăşământ? De ce nu flori? Mi-ar plăcea să-ţi cumpăr flori.

— Am nevoie de îngrăşământ pentru grădină.

— Mai bine flori.

— Mai bine un sac de îngrăşământ. O să mă gândesc la el ca la nişte flori primite de la tine.

De-atunci, după fiecare ceartă, Lloyd pleca şi se întorcea cu un sac cu îngrăşământ. Îl ridica şi-l lăsa pe platformă, sprijinit de balustrada din faţa bucătăriei, unde era sigur că-l voi vedea.

Lloyd începea de multe ori cu recomandările în toiul exerciţiilor fizice, când era fie jos pe covoraş, fie pe bicicleta staţionară, citind o revistă sau uitându-se la reclame.

— Fii exigentă de la început, îi zicea lui Lauryann, dându-i un pont pentru când va fi mamă. Fii cât de dură poţi, chiar dacă nu-ţi place să fii rea. Oferă-le copiilor iubire severă, aşa cum fac eu. Să nu-i laşi pe ei să aleagă ce vor să mănânce, ce să poarte, nu le da bani şi nu le face cadouri. Introdu sarcini şi muncă în grădină în programul lor zilnic. Fii corectă, dar exigentă. Întotdeauna du până la capăt programul cu ei. Întotdeauna. Nu-ţi pedepsi copilul şi-apoi să renunţi la pedeapsă când el ripostează. Dacă se-ntâmplă asta, îţi vei pierde toată autoritatea – hei, ia uită-te ce ieftin e! Numai 40 de dolari! Trebuie să văd ce se anunţă la vreme!

După o clipă, Lloyd continua:

— Un părinte a sunat azi-noapte să întrebe când se termina petrecerea. Am auzit-o pe fundal pe fiică-sa răspunzând: „Curând!“. Maică-sa a insistat: „Când?“. Fata: „Curând!“. Dacă ar fi fost a mea, aş fi explodat! Animale petrecăreţe!… Ia uite, reduceri de 40% la Target!… Vreau să zic, poţi să creşti un copil, să-l iubeşti, dar nu-l lăsa s-o ia razna. Părinţii cresc monştri! Pentru odraslele alea răsfăţate e nevoie de un instructor din Marina militară… Ia stai, tot nu m-am uitat la vreme. O, Doamne, un tip locuieşte singur într-o fermă, e divorţat, şi are şaizeci şi patru de câini!

Eu şi Lauryann botezaserăm astfel de momente „Monoloagele lui Lloyd“. Eram fanele lui înrăite. Lloyd mă fascina nu doar datorită minţii lui americane aparte, dar şi

pentru impactul pe care îl avea asupra fiicei mele. O influenţa. Lauryann avea să aibă parte de o decadă de instructaj cu Lloyd şi exploziile lui. Eram o soţie recunoscătoare care cânta în armonie cu soţul ei. Mă bucuram de fiecare sunet.

„Mă bucur atât de mult că pot să port ochelari de soare, a spus Lloyd după operaţia lui de corectare a miopiei. Întotdeauna mi-am dorit să port ochelari ca ai generalului Douglas MacArthur – şmecherul ăla. Poate o să-mi pun şi nişte stele pe şapca de baseball. O să mă întrebe oamenii dacă sunt ofiţer. O să le spun că da, oricum aproape toată lumea minte în ziua de azi, deşi o să le spun că nu dacă îmi zic că vor să ştie adevărul.“

Lloyd mă amuza de fiecare dată când făcea observaţii pe care un bărbat chinez nu le-ar fi emis niciodată. De exemplu: „Ia uită-te afară, bambusului tău i s-a sculat!“ sau: „Nu-mi place să port boxeri, pentru că nu-mi place să mi se bălăngăne ouăle pe afară. Am încercat odată o pereche, auzisem că e mai sănătos, dar îmi atârna ştremeleagul şi mi se legăna şi ouăle îmi ajungeau până la genunchi“.

Vedeam în Lloyd ceea ce le-aş fi descris unor chinezi drept „stil american pur“. Împăcat cu sine. „Creierul meu chiar e o legumă. Nu mai am nici un dubiu!“, a spus Lloyd când şi-a dat seama că uitase unde a pus telecomanda de la televizor pentru a cincea oară în acea zi.

Când Lauryann dorea să facă ceva, iar eu nu eram de acord, obişnuia să-mi spună: „Mamă, tu nu înţelegi. Aşa e în America“. De exemplu, într-o zi Lauryann s-a întors de la gimnaziu entuziasmată pentru că urma să-şi facă un tratament facial. Primise cadou un voucher de la prietena ei cea mai bună, a cărei mamă avea un salon specializat în tratamente faciale. După ce am aflat că tratamentul includea îndepărtarea părului de pe corp, am fost îngrozită. Văzusem la televizor reclame cu aparate de ras electronice, iar femeile care apăreau în acele spoturi făceau epilatul să pară o treabă sexi. Nimeni nu-i avertiza pe copii asupra faptului că, odată ce începi să te razi, nu poţi să te mai opreşti din asta, pentru că părul va creşte apoi mai des şi mai negru.

— De ce ai tu nevoie de tratament facial? am întrebat-o. Ai doar unsprezece ani!

— Aşa e în America! mi-a răspuns Lauryann.

Am fost aşa de fericită pentru că puteam să apelez la Lloyd. El era american şi îi putea citi gândurile cu exactitate. A rezolvat problema înainte să apuce ea să deschidă gura. A combătut argumentul „Aşa e în America“, terminând prin a

spune: „Nu-ţi face griji că o să înnebunesc, sunt deja nebun!“.

Nu eram pregătită să aflu că Lauryann a obţinut punctaj sub medie la examenul naţional din gimnaziu. Când am primit raportul în cutia poştală, am rămas cu ochii pironiţi asupra lui, nevenindu-mi a crede. Încercând să pun totul cap la cap, mi-a trecut prin minte că era posibil ca fiica mea să-şi folosească preponderent emisfera dreaptă a creierului. Excela în mai multe direcţii; ştiam că nu e proastă. Învăţase mişcările de balet fără cel mai mic efort şi era capabilă să memoreze *Lacul lebedelor*, integral, după o singură reprezentaţie. Fredona cântece pop după ce le asculta numai de câteva ori la radio. Vorbea chineza fluent fără să fi participat la nici o oră de chineză. Prietenii mei chinezi erau uimiţi de felul în care cânta cântece populare chinezeşti şi opere tradiţionale. Nu ştia să citească partituri, dar învăţase să cânte la pian singură, urmărind videoclipuri pe YouTube. Putea să imite fabulos accente – accentul englezesc al reginei, accentul unui cowboy, accentul indian. Era bună la desen, pictură şi chiar la brodat.

Aş fi încurajat-o să urmeze o carieră în artă dacă nu ar fi avut platfus, sau dacă ar fi avut o capacitate vocală mai mare, să cuprindă cel puţin trei octave. Am cumpărat casete cu Whitney Houston, Mariah Carey şi alte soliste consacrate, pentru ca împreună cu Lauryann să comparăm vocea ei cu ale lor. Lauryann a ajuns la concluzia că era bună, dar că n-avea să fie niciodată suficient de bună încât să cucerească lumea muzicii.

Lloyd, pe de altă parte, era impresionat de improvizaţiile sclipitoare ale lui Lauryann din living. Credea despre ea că e o artistă înnăscută de primă clasă.

— Nu eşti cu nimic diferit de personajul mamă din povestirile tale, i-a spus Lauryann lui Lloyd.

— Care mamă? a întrebat el.

— Cea care cumpără toate cărţile publicate de fiica ei.

Mi-am exprimat părerile şi am făcut observaţii cu grijă, asigurându-mă că Lauryann nu simţea că o descalific. Am înţeles că era o chestiune delicată şi că procedam înţelept păstrând un echilibru. Să-i cultiv lui Lauryann încrederea în ea fusese prioritatea mea dintotdeauna, dar am refuzat să-i acord sau să-i transmit una falsă. Consideram că e de datoria mea să-i consolidez abilitatea să se aprecieze la adevărata valoare şi să-şi accepte limitele. Trebuia să înveţe să se reorienteze şi să revină la butonul de start atunci când se confrunta cu o situaţie fără ieşire.

Prietenii mei au fost sensibili şi protectori faţă de Lauryann când era micuţă. Mulţi dintre ei le spuneau copiilor lor să fie drăguţi cu ea când jucau jocuri video. Să nu o provoace. La suprafaţă, Lauryann îşi accepta statutul şi părea că se simte bine. Făcea în continuare pe prostuţa, dar în adâncul ei era hotărâtă să se depăşească. Am asigurat-o că nu era singură în luptă.

Când Lauryann avea în jur de cinci ani, am luat-o cu mine la o sesiune de autografe, într-o librărie din sudul Los Angelesului. Am stat între mormanele de cărţi şi am aşteptat trei ore. Nici un client nu s-a apropiat. În cele din urmă, a apărut o doamnă. Mi-a cerut un autograf.

Nu am observat când Lauryann s-a luat după acea femeie. Când s-a întors, mi-a şoptit la ureche:

— Mami, doamna nu e un client. E casiera librăriei.

M-am întors şi m-am uitat în spatele ghişeului. Într-adevăr, acolo se afla doamna pentru care semnasem autograful.

I-am spus lui Lauryann:

— Dacă aş fi la fel de bună ca autorul care a scris… cartea ta preferată?

— Dr. Seuss.

— Bine, ca Dr. Seuss, crezi că oamenii ar veni şi mi-ar cumpăra volumele?

Lauryann a încuviinţat din cap, în timp ce ochii i se umpleau de lacrimi.

La câteva luni de la căsătorie, Lloyd a avut din senin o criză de apendicită. Totul a început cu nişte crampe stomacale după cină. Lloyd le-a pus pe seama stresului provocat de meseria de profesor. A luat un calmant şi a mers la culcare devreme. Pe la miezul nopţii, s-a trezit cu nişte dureri puternice. N-a vrut să mă deranjeze, aşa că a îndurat. Durerea nu trecea. În cele din urmă, s-a târât jos din pat şi s-a făcut ghem pe duşumea. S-a forţat să stea nemişcat şi să nu scoată nici un sunet.

Pe la trei noaptea, m-a trezit: „Sună la 911“, mi-a zis.

Pe jumătate adormită, am format numărul.

Când a ajuns ambulanţa, unul dintre paramedici a întrebat:

— Domnule, pe o scară de la unu la zece, unu fiind cel mai puţin, zece cel mai tare, spuneţi-mi cât de rău vă doare.

— Unsprezece! a strigat Lloyd.

La spital am discutat cu doctorul lui. Am aflat că apendicele se rupsese, şi asta dusese la o infecţie. Mă simţeam îngrozitor fiindcă nu-l dusesem mai devreme la

spital. Îndurase atâta durere doar ca să nu-mi deranjeze somnul.

Doctorul mi-a spus c-a trebuit să-l opereze pe Lloyd ca să-l „curăţe“. A doua zi, după intervenţie, am dus-o pe Lauryann să-l vadă. Erau tot felul de tuburi pe el, unul ducând spre o perfuzie aşezată pe un stativ. Câteva ore mai înainte, i se făcuse o clismă cu bariu, ca pregătire pentru o radiografie a intestinului gros. Avea să urmeze golirea intestinului.

Când a sosit momentul, Lloyd s-a ridicat din pat trăgând după el tuburile şi perfuzia cu stativul înspre toaletă. Cablurile electrice şi tuburile i s-au pus în cale.

— La dracu’, n-am să reuşesc! a spus. Am să mă scap peste tot pe-aici!

M-am uitat repede în jur şi am văzut o ploscă lângă fereastră. M-am repezit s-o iau. Ca şi când ar fi fost un copil, l-am tras şi l-am împins pe Lloyd înapoi spre pat. I-am ridicat un picior peste umărul meu, l-am rostogolit pe o parte şi am trecut plosca pe sub el şi i-am aşezat-o sub fund la timp pentru a aduna şuvoiul provocat de clisma cu bariu.

M-am dus la baie şi am golit conţinutul în toaletă, apoi am curăţat plosca şi am umplut-o cu apă. Am chemat-o pe Lauryann în ajutor.

— Hai să-l spălăm.

— Nu! a tras Lloyd cearşaful peste el ca să-şi ascundă goliciunea.

L-am ignorat şi m-am întors spre Lauryann.

— Haide să ne-apucăm de treabă!

Lauryann a scuturat din cap ca o tobă chinezească cu mâner.

— Ţine-mi şi mie cearşafurile, i-am zis. Haide.

— Nu pot, a răspuns Lauryann.

— De ce nu poţi? m-am supărat. Care-i problema?

— N-am văzut niciodată un penis până acum, mi-a răspuns Lauryann.

— Nici o problemă. M-am întors spre Lloyd: Scuză-mă, trebuie să-ţi împrumut instrumentul o secundă.

Înainte ca Lloyd să apuce să protesteze în continuare, am tras-o pe Lauryann aproape şi l-am dezvelit pe Lloyd.

— Acum ai văzut unul, i-am spus. Nu ai de ce să te temi, da? Eşti într-un spital şi tot ce trebuie să gândeşti este cum să fii de ajutor.

Lauryann a ascultat cu ochii încremeniţi asupra penisului.

Am început să mă gândesc că poate gestul meu ar putea s-o şocheze şi s-o afecteze într-un mod nebănuit. Ca să mă

asigur că totul avea să fie bine, am întrebat-o:

— Spune-mi, ce vezi?

Lauryann a făcut o pauză, apoi a răspuns:

— O pasăre într-o pungă.

— O pasăre într-o pungă? m-am forţat să nu râd. Ei, eşti pe aproape!

Săracul Lloyd. M-am întors spre soţul meu şi i-am spus:

— Îmi cer scuze că te-am violat. Am vrut să te ajut.

În timp ce Lauryann mi-a ţinut plosca, l-am şters pe Lloyd la fund şi l-am spălat.

Privind înapoi, acel episod a fost prima lecţie de viaţă adevărată a lui Lauryann despre fiziologia umană în decorul asigurat de spital. Pentru Lloyd a fost prima dată când a gustat din încăpăţânarea şi nebunia unei chinezoaice. A trebuit să recunoască: eram eficientă şi operativă.

— Dacă nu făceam asta, ai fi dormit în propria murdărie, i-am spus, sau ai fi căzut prin baie. Ţi s-ar fi deschis operaţia înainte să ajungi la toaletă.

Visul a început cu o imagine. M-am văzut pe mine din nou prizonieră. Eram iarăşi în China, la fabrica de cărămidă, unde făceam cărămizi din pământ cu apă. Mai întâi modelam formele din noroi, apoi le uscam la soare, înainte să le trimitem să fie arse în cuptor. Căruciorul meu din tablă îşi pierduse direcţia şi nu-l puteam îndrepta înapoi pe drumul cel bun. Era încărcat cu bulgări de noroi. Cântărea peste cincizeci de kilograme. Stăteam pe vine cu spatele lipit de rama metalică. Mă împingeam cu toată forţa, dar căruciorul nu voia să se urnească. Începuse să plouă. Aveam să dau de necaz dacă nu reuşeam să salvez încărcătura. Urma să fiu trasă la răspundere că fabrica nu-şi îndeplinise planul din cauza mea.

A fost un vis ciudat pentru că nu dormeam. Eram conştientă că stau întinsă pe pat şi ştiam că nu sunt în China. Vedeam lumina lunii cum se reflecta pe perete şi draperie. Eram în casa mea din America. Cu toate astea, nu mă puteam trezi din acest „vis“. Memoria mea era prizonieră în trecut, în timp ce mintea o privea cum se luptă. Cu ochii deschişi, scoteam strigăte mute şi plângeam cu lacrimi invizibile. Priveam îngrozită şi neajutorată cum ploaia începea să-mi dizolve bulgării de noroi.

Urlând ca o leoaică, am împins căruciorul. S-a mişcat, a alunecat, dar nu a aterizat pe şine. Şina fusese acoperită de un şuvoi curgător de noroi.

Atunci am auzit soneria unui telefon. Am sărit afară din vis, m-am ridicat şi m-am îndreptat spre aparat.

Era tata. Faptul că mă suna din China cu noaptea în cap mi-a dat fiori pe şira spinării.

— Anchee, a zis el cu un glas grav.

Imediat mi-am dat seama că avusese loc ceva îngrozitor.

Ca şi când ar fi recitat un poem antic, tata mi-a spus:

— Mama ta a căzut într-un somn necurmat. Ne-a părăsit noaptea trecută, pe la zece.

— Unde e?

Vocea mea era rece şi străină.

— Doarme, a izbucnit tata într-un plâns înăbuşit. Doarme pentru veşnicie.

Voiam să urlu la el şi să-i spun să înceteze să mai folosească acele cuvinte, „doarme pentru veşnicie"! De ce nu putea să zică pur şi simplu că murise?

— Unde e corpul ei? am întrebat, şi mi-a fost greu să rostesc cuvântul *corp*.

Voiam să ajung la ea, s-o strâng în braţe, să mă întind lângă ea. Dar ştiam că era prea târziu. Nu apucasem să-mi iau rămas-bun. Pierdusem şansa asta.

— Vecinii m-au ajutat. Au venit cei de la crematoriu şi am semnat hârtiile. Mama ta e pregătită să plece de pe pământ. Nu ştiu ce să fac. Vii? Fratele şi sora ta sunt pe drum.

— Cum a murit? am întrebat. Era conştientă? A apucat să spună ceva? Şaptezeci de ani sunt prea puţini. O durea ceva? A dat vreun semn? S-a chinuit?

Mama îmi spusese că cea mai mare frică a sa era să moară în chinuri. Văzuse cum ambii ei părinţi muriseră în chinuri groaznice. Mă rugase să recurg la sinucidere asistată în cazul în care boala i se înrăutăţea. Am promis s-o ajut când o să vină vremea. Aveam să mă asigur că nu suferă aşa cum se întâmplase cu părinţii ei. Strânsesem informaţii şi urmăream ştirile despre Dr. Jack Kevorkian. Totodată, trecusem în agendă călătorii în Danemarca şi Oregon, locuri pe care doream să le vizitez şi investighez.

— Nu cred că a murit suferind, mi-a răspuns tata. De fapt, aşteptam s-o ducem la spital luni, adică astăzi. Fusese slăbită, dar n-a dat nici un semn clar cum că ar fi pe ducă.

M-am trezit panicată la gândul de a merge la înmormântarea mamei. Nu eram pregătită să-i accept moartea şi nu voiam să fiu pusă în faţa faptului împlinit. O voiam vie, aşteptându-mă, aşa cum făcuse întotdeauna. O considerasem pe mama ceva sigur. Mereu contasem pe data următoare. Toţi anii când mă luptam să supravieţuiesc în America, nu reuşisem s-o vizitez. Căutând să trăiesc o viaţă mai bună, uitasem ce era cu adevărat important. Revelaţia

asta bruscă m-a izbit imediat ce tata a rostit cuvintele „somn necurmat“.

Petrecusem prea multe Crăciunuri şi Zile ale Recunoştinţei singură, în America, muncind. Acesta fusese preţul pe care îl plătisem. Nu puteam risca să pierd şansa de a obţine viza la întoarcere. Nu-mi permiteam biletul de avion. Puteam doar să visez la reunirea noastră. O scenă minunată şi fericită mi se desfăşura în minte iar şi iar. Întotdeauna derulam şi retrăiam de voie partea mea preferată, scena în care mama se apleca peste pervaz, în aşteptarea mea. Apoi, într-o zi, am apărut ca prin magie. I-am făcut semn cu mâna. Ea nu mi-a răspuns, nu era sigură că n-are vedenii. Nu se aşteptase niciodată să trăiască ceva atât de frumos.

Mă văd alergând spre ea în blugii mei americani, cu pulover şi adidaşi. Alerg pe aleea îngustă, pe lângă curtea comună, urc scara abruptă, trec prin holul în beznă şi ajung în braţele mamei. Iar şi iar.

Aceasta a fost Ziua Recunoştinţei pentru mine. Acesta a fost Crăciunul meu. Darul pe care mi-l făceam singură, promisiunea că într-o zi o să ajung s-o văd pe mama oricând voiam. Aveam să petrec cu ea cât timp doream. Lauryann avea să facă un spectacol pentru ea. Avea să cânte şi să danseze pentru ea melodii americane. Ştiam că mamei i-ar fi făcut o plăcere teribilă. Cântecele şi dansurile mele erau odinioară darul său pentru musafiri şi prieteni. Obişnuia să spună: „Poţi fi sărac şi totuşi să oferi daruri minunate“.

Acum totul se mistuise într-un „somn necurmat“.

Nu voiam să văd chipul mamei, moartă. Îmi era teamă de propriul regret şi de propria remuşcare. Era copleşitor. Plănuisem să vizitez China şi s-o văd pe mama până în vară, dar am tot suferit pierderi de memorie. M-am neliniştit pentru că nu ştiam care era cauza. A trebuit să nu mai conduc pentru că puteam să-mi pierd cunoştinţa în orice moment. Ştiam că nu dorm suficient. Ca să exclud posibilitatea unei tumori, doctorul a insistat să-mi fac un RMN. Eram în aşteptarea rezultatelor.

Am fost sunată. RMN-ul pe care mi-l făcusem cu o săptămână înainte era încă supus analizei. „Rezultatele pot sosi în orice clipă, mi-a spus doctorul. Este important să rămâi unde eşti ca să ne putem ocupa de caz cu promptitudine, fie că e vorba de un blocaj, fie de o tumoare.“

Nu m-am dus la înmormântarea mamei. Am văzut fotografiile pe care mi le-a trimis tata. Persoana moartă din fotografii nu arăta ca mama. Nu aşa cum mi-o aminteam eu. Am încercat să nu ţin socoteala zilelor pe care le petrecusem cu ea de când am ajuns în America. Mă amăra.

Să fii imigrant înseamnă să-i laşi pe cei dragi în urmă – o parte din tine, într-un *somn veşnic*.

34

Îmi plăcea la nebunie să-i privesc pe Lauryann şi pe Lloyd când jucau şah. Mă amuzau micile strategii pe care Lauryann le învăţase chiar de la Lloyd. Ca să-l distragă, îl provoca la discuţii pe subiecte despre care ştia că aveau să-l facă să-şi piardă firea.

— Nu mai pot după dulciuri, spunea Lauryann. Toată lumea adoră dulciurile.

Lloyd muşca momeala şi scotea fum pe nări.

— Dulciurile îţi distrug simţul gustului şi savoarea naturală a mâncării. Provoacă diabet şi cancer…

Înainte să-şi încheie diatriba, Lauryann îi şi înhăţa caii şi nebunii.

— Lloydee, cum a fost cu deşteptul ăla cu skateboardul? întreba Lauryann. Poţi să mai spui o dată povestea? Mami n-a auzit-o.

Lloyd se păcălea din nou.

— Păi, eram în intersecţie şi aşteptam la semafor, când l-am văzut pe puştanul ăsta care trecea pe roşu. Adolescentul şmecher tipic, ştii, genul ăla foarte plin de el. Ras în cap, cu ochelari de soare, cercei şi brizbizuri pe el. M-a scos din sărite pentru că m-am gândit la cum mi-am riscat viaţa în Vietnam ca să apăr nişte idioţi ca el.

— Hei, e rândul tău, Lloydee. Apropo, ce s-a întâmplat cu tricoul de la Walmart care a intrat la apă?

— Nu-mi mai aduce aminte. În primul rând, materialul era foarte subţire. După ce l-am spălat pe singurul luat vreodată de la Walmart, s-a făcut cât un şerveţel.

— Şah mat! anunţa Lauryann.

I-am arătat lui Lloyd un poem chinezesc. Se numea „Ploaia“. Autorul era Du Fu (712-770), din dinastia Tang.

Ploaia bună ştie ce înseamnă potrivire în timp
Vine numai invitată de primăvară
Purtată pe aripi de vânt, ea noaptea îmbibă
Poartă de grijă pământului într-o tăcere profundă

— Ploaia reprezintă iubirea părintească, am interpretat. „Invitaţia primăverii“ înseamnă entuziasmul copilului, iar „tăcere profundă“ simbolizează un lucru dus la bun sfârşit cu măiestrie. Cu alte cuvinte, să fii strategic.

Deşi i-am spus fiicei mele că nu-i cer decât să înveţe cât poate ea de bine, Lauryann ştia că asta nu înseamnă că scăpa cu un B sau un C. Nu m-aş fi iertat niciodată dacă nu reuşeam să scot adevăratul potenţial din copilul meu. Văzusem rezultatul nefericit avut de iubirea severă a lui Lloyd asupra unicului său fiu.

Nu voiam să trec prin aceeaşi experienţă. De când am născut-o, mi-am dorit să fiu ploaia blândă care hrănea şi purta de grijă pământului. Am vrut să fiu însăşi primăvara. „Controlează-ţi impulsurile“ erau cuvintele pe care le lipisem pe oglinda din baie. Cu toate astea, deseori mi se întâmpla să reacţionez la primul imbold. De exemplu, când Lauryann avea în jur de trei ani, a muşcat-o o insectă. O porţiune a buzei i se umflase. Nu avea nici un sens să-i pun plasture, dar ea a insistat. Voia să-i acopăr toată gura cu plasturi. În mod cert, nu avea vârsta la care să mă asculte.

Am hotărât să-i îndeplinesc dorinţa. I-am bandajat toată gura. După o oră, necăjită că nu putea vorbi, mi-a cerut să-i dau jos bandajul. Atunci i-am spus să se înveţe minte.

Un alt exemplu s-a petrecut în Arizona. Am fost invitată să vorbesc la un festival de literatură. Am luat-o pe Lauryann cu mine. Avea în jur de şapte ani. Hotelul în care ne cazaserăm avea o piscină exterioară. În timp ce Lauryann se schimba în costum de baie, am mers să verific temperatura apei. Era rece ca gheaţa. M-am întors la ea să-i spun că nu e o idee bună să înoate în piscină. În loc să mă asculte, Lauryann a fugit spre apă. Am urmat-o, strigând:

— Te rog să nu intri în apă! E rece!

Aş fi putut cu uşurinţă s-o prind şi s-o opresc, dar intenţionat am lăsat-o să-mi scape. Urmând-o în fuga ei veselă, m-am prefăcut că nu reuşesc s-o prind.

Lauryann a căpătat ce-a vrut şi a sărit. Apa rece i-a provocat un şoc. Când a ieşit la suprafaţă, a ţipat:

— Mami! Mami!

Am lăsat câteva clipe să treacă înainte s-o ajut să iasă din apă. Am înfăşurat-o într-un prosop şi am luat-o în braţe. Când s-a oprit din tremurat, am întrebat-o:

— Ce-ai învăţat din asta?

— S-o… s-o ascult pe mami.

Altădată, Lauryann a mers la plimbare într-o zonă infestată de ţânţari, pe când vizitam unul dintre satele din

China. Nu numai că purta pantaloni scurţi, dar a refuzat să se dea cu spray împotriva ţânţarilor. A trebuit să mă forţez să nu intervin ca să-i ofer prilejul să înveţe din asta. Şi aşa a şi fost. N-a mai vrut să iasă din hotel fără ca mai întâi să-şi dea cu loţiune. Trebuie să recunosc că m-a chinuit gândul că Lauryann se expusese la malarie.

A trebuit să-mi reamintesc tot timpul să nu-i retez aripile lui Lauryann. Când în parcarea din faţa bisericii mi-a spus că se săturase de balet, i-am dat voie să renunţe. Prin urmare, paşii ei au fost stângaci la competiţia de dans şi a pierdut medalia de aur la numai câteva puncte. Profesoara de balet, care se instruise în China, a refuzat să creadă că Lauryann dăduse din ea ce-avea mai bun.

„Dacă ai fi exersat suficient, i-a spus profesoara, nu ai fi încurcat paşii. Mişcarea ar fi devenit a doua ta natură şi ai fi câştigat."

Lauryann a izbucnit în lacrimi şi a recunoscut că profesoara avea dreptate.

Când am împlinit patruzeci şi şase de ani, am rugat-o pe Lauryann să-mi dăruiască ceva. Voiam să înveţe să schimbe un cauciuc de maşină. Avea unsprezece ani. Ideea mi-a venit de la o ştire despre o mamă bolnavă de cancer care făcuse înregistrări video în care îşi pregătea copiii. I-am spus lui Lauryann: „În cazul în care mâine mor într-un accident, vreau să ştiu că am făcut tot ce-am putut să te pregătesc".

Am stat lângă ea şi împreună am scos un cauciuc de la maşina mea. Lauryann nu era prea fericită, dar a făcut-o ca să mă mulţumească. I-am spus că era cel mai frumos cadou pe care l-am primit în anul acela.

Am învăţat de la fetiţa mea americană încă de când era la grădiniţă. La o şedinţă cu părinţii, educatoarea a spus: „Lauryann nu are nici măcar un grăunte de răutate în ea". Fiica mea era apreciată pentru că se împrietenise cu un băiat cu handicap, pe nume Wilson, care avea o malformaţie craniană destul de severă.

— Ceilalţi copii nu s-au apropiat, dar Lauryann s-a împrietenit cu el, ne-a informat educatoarea. A fost alături de el şi sunt nedespărţiţi.

— E foarte frumos din partea ta că te-ai împrietenit cu Wilson, i-am spus. Sunt mândră de tine.

— Mama, Wilson a fost aşa, mi-a răspuns Lauryann.

— Cum adică Wilson a fost aşa?

— El a fost bun, nu eu.

Am fost surprinsă să aflu că nici un copil nu voia să se joace cu Lauryann. Wilson fusese cel care îi oferise prietenia.

Era o după-amiază obişnuită, iar Lauryann se întorcea de la şcoală. Ne-a anunţat că s-a îndrăgostit de biologie. Era în clasa a patra.

Îmi venea să mă înclin în faţa profesorului ei. Voiam să-i mulţumesc pentru că-mi ajutase fiica să se încreadă în forţele sale. Neajunsurile lui Lauryann la matematică şi ştiinţele naturii mă îngrijoraseră ani de zile. Nu exista muzică mai dulce pentru urechile mele decât s-o aud pe Lauryann spunând: „Iubesc biologia!“.

Înţelegeam că pot să îndrum pe cineva spre râu, dar că nu-l puteam forţa să bea apă. Dacă exista ceva ce mă pasiona şi pentru care depuneam toate eforturile, asta era s-o impulsionez pe Lauryann cât îmi stătea în puteri, fără să-i frâng spiritul.

„Încearcă numai să vezi dacă poţi să montezi un sifon. Mi-e teamă că asta-i o treabă de expert în instalaţii!“, i-am servit lui Lauryann replica pe care o compusesem şi o repetasem de mai multe ori înainte.

Un alt exemplu: „Ce progres în escaladarea Everestului matematicii! Scorul meu la exerciţiul ăsta ar fi fost un ou de gâscă uriaş: zero“.

Când Lauryann a încercat să se hotărască asupra profilului care o interesa, i-am oferit „sfaturi“ pe un ton însufleţit. „Ţi s-ar potrivi mai bine să te faci vânzătoare. Biologie? Vrei să fii doctor? E prea greu!“.

Am fost încântată când fiica mea mi-a aruncat o privire din seria taci-din-gură-şi-dispari-mamă. Era exact reacţia pe care speram s-o primesc şi am fost în al nouălea cer când, sfidându-mă, s-a înscris la toate cursurile pe care i-am „sugerat“ să le evite, cum ar fi matematică, informatică şi inginerie mecanică. Deşi nu s-a descurcat de minune, experienţa şi faptul că le-a urmat erau de nepreţuit.

I-am citit lui Lauryann povestirea chinezească „Căsătoria Regelui Râu“ în perioada în care studia despre Dr. Frankenstein. Era povestea unui judecător din China antică; acesta lupta împotriva superstiţiei. A pus capăt obiceiului de a îneca copii aduşi drept ofrandă zeului-râu. În timp ce citeam, mi-o imaginam pe Lauryann medic în misiune. Mi-o închipuiam păşind prin beznă şi traversând deşertul într-o noapte fără lună pentru a ajunge într-un colţ îndepărtat de pământ ca să salveze vieţi omeneşti. Nu m-am putut abţine să-mi hrănesc gândul.

Lloyd, pe de altă parte, şi-a pus în gând să joace rolul poliţistului dur. Când Lauryann l-a rugat să vină s-o ia cu maşina de la o întrecere sportivă şi a întârziat câteva minute, Lloyd a pornit maşina şi a plecat chiar în momentul în care Lauryann a apărut, sărind în sus şi fluturându-şi braţele în oglinda lui retrovizoare. Lloyd a refuzat s-o menajeze. „În viaţa reală, trenul nu te aşteaptă, i-a spus. Aveai telefon mobil şi ai fi putut să mă anunţi din timp că o să întârzii.“

Metoda lui Lloyd a devenit ineficace atunci când Lauryann a devenit adolescentă. Instalase o yală pe dinăuntrul uşii principale pentru ca Lauryann să nu mai poată intra în casă chiar dacă avea cheie. Lloyd se aştepta ca ea să se întoarcă acasă la timp, aşa cum promisese. Nu avea voie să rămână în oraş mai târziu de ora zece şi jumătate în weekenduri. De câteva ori, Lauryann a depăşit această limită şi nu a sunat. A bătut la uşă, dar Lloyd a refuzat s-o deschidă. N-am avut de ales şi am făcut front comun cu el, deşi inima mea era de partea lui Lauryann.

În loc să se milogească, Lauryann şi-a sunat nişte prietene. Până la urmă şi-a petrecut noaptea acasă la una dintre ele. Acolo, a fost compătimită şi a primit un bol cu popcorn de la părinţii ei „normali“.

Când avea doi ani, am dus-o pe Lauryann în China, sperând că aşa avea să-şi preţuiască viaţa din America. Lauryann s-a distrat atât de bine, încât s-a îndrăgostit de China. A revenit în fiecare an din următorii şaisprezece.

Pământul meu natal se transformase în cei zece ani de când plecasem. În Shanghai, un zgârie-nori somptuos, buticuri la modă şi restaurante fiţoase înlocuiseră vechea zonă rezidenţială în care copilărisem. Metroul modern, cu sistem high-tech, era mai eficient decât cele din Europa. Toate rudele şi toţi prietenii pe care-i vizitam erau oameni prosperi. Deşi se plângeau din cauza stresului de la serviciu, a majorării preţurilor la alimente şi la utilităţi, din cauza birocraţiei şi că nu aveau suficienţi bani puşi deoparte la bancă, fiecare dintre ei avea acoperiş deasupra capului, burta plină, camera lui şi toaletă a familiei.

Comparând numărul de oameni ai străzii din Shanghai cu cel din Bombay, New York şi San Francisco, aceştia aproape că nici nu existau. M-a păcălit un cerşetor orb dintr-o gară. Am vrut să-i dau lui Lauryann o lecţie despre compasiune şi am rugat-o să-i pună în mână omului cinci yuani, dar ea şi-a dat seama că orbul era un escroc. Nu numai că vedea – mai târziu l-am văzut numărându-şi banii –, dar

era şi un hoţ, căci l-am zărit a doua zi la un colţ de stradă, ocupat să cotrobăie prin poşete.

Partea cea mai bună din experienţele lui Lauryann în China a fost că i-au oferit o perspectivă mult mai echilibrată decât ce învăţa la şcoală, în America. Ştirile de la televizor şi manualele şcolare portretizau China de demult, o ţară înapoiată. Colegii de clasă chiar o întrebau pe Lauryann: „A venit vremea pentru căsătoria ta aranjată?“.

Degeaba le explica ea: „în China, oamenii nu mai poartă costumele lui Mao, nu mai muncesc în lagăre şi nu mai sunt privaţi de libertate!“. Întreaga clasă, inclusiv profesoara, refuza s-o creadă.

Lauryann a hotărât să facă ceva în legătură cu asta. În fiecare zi se îmbrăca de parcă ar fi prezent modă, cu haine cumpărate din China. Toate colegele ei de liceu obsedate de modă au început s-o invidieze. Ţinutele ei sexi erau tot ce visaseră ele să poarte. Lauryann se distra de minune, aşa că a continuat. Jubila când le spunea fetelor că-şi achiziţionase toate hainele şi accesoriile din „China cea comunistă şi lovită de sărăcie“, plătind a zecea parte din cât ar fi costat în America. Într-un final, profesoara a tachinat-o: „Doamne, Lauryann, când o să înceteze parada asta a modei?“.

Lloyd considera că Lauryann trebuia să-şi „corecteze“ şi să-şi „cizeleze“ lentilele prin care privea fericirea.

— Ia uită-te la televizoarele alea, îi spunea Lloyd. Obiectele sunt create să fie incredibil de fermecătoare, atractive şi să creeze dependenţă copiilor. Generaţia ta a crescut cu mesajul că dacă iubeşti cu adevărat pe cineva, trebuie să-i cumperi lucruri! Reclama spune: îţi iubeşti bebeluşul, cumpără-i lapte care conţine calciu. Îţi iubeşti băiatul adolescent? Cumpără-i o maşină. Îşi iubeşti prietena sau soţia? Cumpără-i un diamant. Te iubeşti? Cumpără-ţi un lifting facial sau o liposucţie. Îţi iubeşti nepoţii? Cumpără o asigurare de viaţă. Îţi iubeşti familia? Cumpără un pachet de vacanţă! Apoi copiii ajung să se simtă *pedepsiţi* dacă nu primesc *lucruri* de la părinţi!

Mă fascina să-l urmăresc pe Lloyd cum o pregătea pe Lauryann să se confrunte cu realitatea.

— Trebuie să ai noroc să ajungi să faci ceva ce nu deteşti să faci, i-a spus. Numai la televizor majoritatea oamenilor par că iubesc ceea ce fac. Uite, curierul, portarul, vânzătorul de legume, paznicul în tura de noapte, toţi zâmbesc. Da, ultimul e aşa de fericit că nu apucă să ia cina împreuna cu familia… Nu-ţi imagina că mama ta e vreo proastă care nu ştie să se răsplătească pentru munca ei şi pe

ce să cheltuie banii. Anchee, spune-i fetei tale care-ţi sunt visurile, în afară de a-ţi transforma curtea din spate într-o grădină de flori chinezească.

— Păi, mi-ar plăcea nişte lecţii de pian, am început. Mi-ar plăcea să-mi fac o colecţie de albume de artă, să am un atelier de pictură cu un şevalet mare pe role şi un suport de vopsele pe măsură, să mă îmbrac în haine de designer, să învăţ să dansez, să mă duc la o sală de gimnastică şi să mă întreţin…

— Ştiu. Şi, în loc de toate astea, mama strânge bani pentru facultatea mea, a spus Lauryann.

— Îşi abandonează visurile, de bună voie, pentru tine, a spus Lloyd.

— Eu sunt visul ei! a exclamat Lauryann.

— Corect. Dar ideea mea e să nu-ţi imaginezi vreodată că tot ce-a ştiut sau a vrut mama ta a fost să fie un şurub!

Îi eram recunoscătoare lui Lloyd pentru că exprima cu voce tare ce gândeam. Pe lângă poveştile lui interminabile despre Alexandru cel Mare, Socrate, Platon şi Aristotel, mă ajuta să-i inoculez lui Lauryann ambiţia de a deveni.

— Viaţa e aşa cum ţi-o faci, i-a zis. Maică-mii i s-a spus că n-o să pot să citesc sau să scriu vreodată din cauză că sunt dislexic. Dar ea mi-a zis că-l pierduse pe fratele meu care era analfabet şi că n-avea de gând să renunţe în ce mă privea. Mă bătea cu un umeraş de haine şi mă obliga să învăţ să citesc, şi a reuşit.

— Doar n-o să mă baţi şi pe mine cu un umeraş, sper, Lloydee? îl tachina Lauryann. Hei, ce zici de o coexistenţă paşnică?

— Niciodată!

În 2003, Lloyd s-a ales cu o serie de infecţii severe ale sinusurilor care au persistat şi anii următori. A continuat să predea în timp ce făcea tratament cu antibiotice. Virusul i-a ajuns la plămâni şi a fost diagnosticat cu bronşită. Aerul din sala de clasă îl deranja în aşa măsură, încât abia respira. Doctorul i-a dat un inhalator cu steroizi. Acasă, nu putea să adoarmă. Hârâia toată noaptea. N-aveam idee de gravitatea stării lui de sănătate. L-am încurajat să lucreze în continuare pentru că mai avea doar doi ani până la pensie. Apoi, într-o zi, l-am sunat după ultima lui oră şi abia dacă l-am putut auzi.

„De ce vorbeşti în şoaptă?“

Lloyd se lupta să vorbească, dar vocea nu-l asculta. Mi-am dat seama că mediul de lucru îl distrugea. În fiecare zi preda cinci cursuri, unul după altul, cu pauze de cinci minute

între ele. Lloyd era atât de epuizat, încât corpul lui n-avea resurse să se vindece. Infecţia respiratorie se agrava, însă Lloyd nu renunţa la sala de clasă. Mi-a spus că n-avea de ales – elevii făceau ce voiau ei cu profesorii suplinitori. „Ştiu că un suplinitor e acolo pentru scurt timp."

Extrem de îngrijorată, m-am dus să-l văd pe la şase seara, după ce elevii plecaseră acasă. Complexul liceului era pustiu şi liniştit. Am bătut la uşă şi am descoperit că era descuiată. Am împins-o şi, spre marea mea oroare, am văzut un om cu cap de monstru stând la catedră.

Era soţul meu şi purta o mască de gaze.

Scoţându-şi masca, Lloyd mi-a zis că-l ajuta să filtreze acel ceva din aerul din sălii de clasă care-i făcea rău. Cu masca pe faţă, putea să respire fără să hârâie. Nu voia să-şi sperie elevii, aşa că o purta numai când era singur în încăpere. Corecta lucrări şi lucra la planul pentru lecţiile de a doua zi.

M-am rugat de el să renunţe. Am insistat să iasă la pensie imediat. Doi dintre cei mai buni prieteni şi colegi de cancelarie cu Lloyd muriseră de cancer curând după ce-şi încheiaseră activitatea. Preferam să piardă o parte din pensie decât să moară la datorie. După ce a terminat cu şcoala, în 2005, infecţiile respiratorii s-au vindecat.

— Prăjină? Poftim? Săritură? Ce înseamnă săritură cu prăjina? am întrebat-o pe Lauryann. E un sport legal? Şi eu de ce n-am auzit de el?

Singurul lucru care-mi trecea prin cap când auzeam cuvântul „prăjină" era băţul pe care-l foloseam la cărat găleţile cu bălegar în lagăr.

— Mamă, asta am ales din cauza ta şi a lui Lloyd, care aţi insistat să mă înscriu la ore de sport ca să demonstrez că sunt *bine-făcută* în aplicaţiile pentru colegiu.

Lauryann avea să ne dezvăluie mai târziu că unicul motiv pentru care alesese săritura cu prăjina era că eu n-aveam nici o idee despre ce presupunea şi n-aveam cum s-o critic.

Am fost uimită să descopăr că antrenorul ei, Randy, credea cu tărie că Lauryann merita toată atenţia. Se ocupa de ea de parcă ar fi avut potenţial olimpic.

„Aşa ceva nu s-ar întâmpla niciodată în China, i-am spus lui Lloyd. Copiii fără constituţie atletică, anduranţă şi determinare nu ar ajunge niciodată în atenţia vreunui antrenor."

Pregătită de Randy, Lauryann, căreia îi fusese frică şi de o muscă, acum zâmbea printre lacrimi şi vânătăi. În mai

puţin de trei ani, a devenit o atletă care participa în competiţii de nivel naţional. A câştigat premiul întâi de mai multe ori şi a bătut recordul în campionat, secţiunea Coasta de Nord. A sărit mai sus de doisprezece picioare, cu un inch. Am aflat vestea de la un vecin care mi-a arătat în ziar o fotografie cu Lauryann sărind peste bară.

Am vizionat materialul încărcat pe YouTube pe care mi l-a trimis Randy. Era momentul când Lauryann a doborât recordul. Reluarea cu încetinitorul arăta în detaliu momentul petrecut în aer. Săritura şi răsucirea ei înaltă erau ca un dans. Lacrimi au început să-mi curgă în timp ce urmăream imaginile. Încă o dată mi se amintea ce era minunat în America – faptul că orice individ obişnuit avea şansa să lupte şi să câştige.

M-a îngrijorat să descopăr că, la şaisprezece ani, Lauryann avea o viziune diferită asupra lucrurilor. Se descria drept dulce, veselă şi ascultătoare la suprafaţă şi nefericită pe dinăuntru. Unele trăsături le punea pe seama faptului că nu trecuse niciodată peste divorţul meu. Despărţirea de tatăl biologic îi lăsase un sentiment stăruitor de abandon. Îmi spusesem părerea de nenumărate ori: căsnicia mea cu tatăl ei fusese sortită eşecului, nu ne potriveam unul cu celălalt, şi tot ce ieşise mai bun din asta fusese fiica noastră, ea. Dar nu de asemenea vorbe părea să aibă nevoie Lauryann şi suferea în continuare.

Ca să-i compensez pierderea şi ca s-o ajut să clădească o punte, am luat-o în China, să o apropii de părinţii lui Qigu. Timp de cincisprezece ani, am respectat cu sfinţenie această călătorie peste Pacific. Însă Lauryann nu s-a vindecat. Oricât de apropiată am fost de fiica mea, mi-au scăpat semnalele ce arătau copleşitoarea ei durere lăuntrică. Pentru că nu voia să mă rănească, întotdeauna faţă de mine îşi arăta latura veselă.

Explozia s-a petrecut după ce Lauryann s-a întors dintr-o tabără de leadership. Mi-a spus că le împărtăşise colegilor ei cele mai puternice sentimente ale sale, că-şi pierduse controlul şi-şi vărsase durerea pentru prima oară.

Am fost surprinsă.

— Care durere?

— Durerea de a fi abandonată, mi-a răspuns.

Abia atunci am realizat că toate discuţiile pe care le-am purtat cu ea în toţi acei ani nu avuseseră nici un efect. Am văzut în destăinuirea ei o acuzaţie la adresa egoismului meu şi cruzimii de a alege divorţul. N-am putut să nu simt că Qigu era problema. Încetase să plătească pensie alimentară, însă nu şi s-o influenţeze pe Lauryann. Cu rarele ocazii când chiar

făcea un efort să-şi vadă fiica, încerca s-o convingă că *eu* eram părintele iresponsabil. O stârnea să creadă că „iarba e mai verde de partea cealaltă a dealului“. Când o lăsam să-l viziteze în China, pe perioada verii, Qigu îi arăta afecţiune şi o copleşea cu cadouri. I-a cumpărat un iPod când aşa ceva era „cool“. A cazat-o într-un hotel de cinci stele din Beijing, care fusese plătit de una dintre admiratoarele lui. O invita la bancheturi exotice şi la petreceri unde se întâlnea cu studenţii lui, colegi artişti, colecţionari şi critici de artă.

Lauryann şi-a dat seama că pierduse multe momente minunate în compania lui Qigu. Deşi îl contrazicea, îi critica lenea şi obiceiurile proaste, se simţea în largul ei cu el. Mai târziu a recunoscut că se închipuise trăind o viaţă diferită alături de Qigu.

Faptul că Lauryann nu se simţea la locul potrivit mă tulbura. Am fost supărată când mi-a zis că „versiunea lui Qigu avea sens“. Muncisem enorm să micşorez răul pe care-l provocase divorţul, şi numai câteva zile în compania lui Qigu o aruncaseră pe Lauryann într-o prăpastie a milei de sine şi a dezgustului faţă de propria persoană.

— În loc să-ţi plângi de milă, ar trebui să te simţi recunoscătoare c-ai scăpat din haosul căsniciei noastre, i-am spus ridicând tonul. De ce nu poţi să vezi adevărul aşa cum îl văd eu? De ce nu poţi să iei viaţa aşa cum e şi să-i faci faţă aşa cum îi fac şi eu? Când am ajuns în America…

— Nu începe, mamă, te rog! Deja ştiu ce urmează. Nu vorbeai engleza, nu aveai bani şi nu ştiai pe nimeni… Îmi dau seama prin ce-ai trecut, dar, mamă, ce trăiesc eu e diferit – e un alt fel de durere, de altă natură. Nu cred că înţelegi. Nu cred că vrei să înţelegi. N-ar trebui să sufăr, ştiu. Îmi tot amintesc că am totul, că sunt sănătoasă, că nu am leucemie sau HIV, că nu sunt deformată, nu am nici o disfuncţie fizică. Îmi tot spun să ies din starea asta tristă, sau ce-o fi treaba asta care-mi provoacă durerea asta psihică dubioasă. Îmi tot spun că nu m-a rănit nimeni. Cu toate astea, mă simt rănită pe dinăuntru!

O priveam pe Lauryann şi mă simţeam îngrozită.

— Mamă, aş vrea să înţeleg de ce cer atât de mult, de ce sunt atât de nesigură şi de dependentă de părerea celorlalţi. Îmi tot repet că eu nu sunt aşa. Mă las aspirată de gaura asta neagră, şi simt că-mi pierd minţile. M-am săturat să mă prefac că sunt perfectă. Îmi bag picioarele! M-am tot izbit de un zid de oţel, gândindu-mă că se va transforma într-unul de flori. Nu ştiu dacă o să mă accepţi vreodată aşa cum sunt de fapt. M-am uitat la videoclipul ăla de pe YouTube, cu puştiul

care s-a sinucis, şi m-am gândit: *Păi, cel puţin el şi-a curmat suferinţa*.

Dacă ar trebui să numesc momentul când am simţit că trebuia să fac faţă provocării de a fi mamă, aş spune că acela a fost. Simţeam cum făceam saltul uriaş, mă transformam dintr-o mamă chineză cu instrumente limitate într-una americană, binecuvântată şi înzestrată cu iubire şi înţelegerea artei de a iubi. Informaţiile şi înţelepciunea existau, le căpătasem odată cu experienţele mele şi ale celorlalţi, transformarea însă nu avusese loc până în acea clipă. Aproape că am auzit sunetul unui declic imaginar. N-aveam puterea să schimb trecutul sau să-l transform pe Qigu într-un tată mai atent. Dar puteam să-mi înfrânez impulsul de a-l învinovăţi şi, în loc de asta, să-mi urmez propriile instincte materne în viaţa fiicei mele. Aveam şansa pe care mama mea n-o avusese niciodată, şansa să mă conectez cu adevărat la viaţa copilului meu. Nu exista şovăială sau teamă. Nu era loc de *şi dacă*, *posibil* sau *poate mai târziu*, ci doar un sentiment de certitudine.

— Dragostea unei mame poate contamina, otrăvi, răni sau distruge, la fel de bine cum poate da aripi sau ocroti, am început.

Uşor surprinsă, Lauryann a dat puţin la o parte păturile care-i acopereau umerii goi. Stătea pe canapea şi s-a aplecat puţin în faţă mai aproape de mine.

I-am mărturisit lui Lauryann că nu fusesem capabilă de cruzime niciodată în viaţă, dar că săvârşisem o cruzime faţă de mama după ce am ajuns în America.

— Gândindu-mă la trecut, încă mă întreb dacă nu cumva preţul a fost prea mare, i-am spus.

A fost un act eliberator, o necesitate a mea. Ca şi când aş fi smuls fâşiile de material care învălătucesc încă picioarele atâtor femei chineze, a trebuit să tai şi eu propriile-mi legături.

— Educaţia pe care am primit-o în America mi-a schimbat caracterul. M-am simţit destul de puternică să vorbesc în numele meu, cu vocea adevăratului meu sine, pentru prima dată în faţa mamei, persoana pe care am iubit-o cel mai mult pe lume şi care m-a cunoscut cel mai puţin.

Începusem să-i scriu scrisori mamei ca să-i distrug imaginea perfectă pe care o avea despre mine. Mă dezgusta propria lipsă de sinceritate. Eram sătulă de felul în care mama se prefăcea că nu-mi vede defectele. I-am scris să-i spun că niciodată nu fusesem perfectă. Copilul ei model, barca ei de salvare, era o himeră. Furasem de la ea. Vândusem cărţile tatei ca să-mi cumpăr bomboane. Ca adult,

o minţisem. I-am spus că totul era bine, deşi mă confruntam cu probleme şi aveam o aventură. Eram deprimată din cauză că nu reuşeam să scap de încurcături. Nu mi-a trecut prin cap că distorsionasem propria realitate.

— Mama n-a vrut să audă că am divorţat de Qigu, am continuat. Dar îi tot spuneam ce voiam eu să audă. Eram hotărâtă să ajung la ea, s-o înfrâng, s-o forţez să mă accepte aşa cum eram. I-am povestit că mă descurcam greu în America şi că lucram ca menajeră şi ca ajutor pe şantier, că nu-mi puteam găsi un serviciu normal care să mă ajute să obţin viza americană. Voiam s-o fac să mă placă pe mine cea care încerca din răsputeri să-şi activeze potenţialul maxim. Aveam nevoie de sprijinul şi de aprobarea ei. Dar nu voia să mi le dea. Refuza să mă accepte pe mine cea imperfectă. Era dezgustată de mine cea adevărată. Îşi închidea ochii şi îşi ferea privirea. Tata îmi spunea că obişnuia să-mi aştepte scrisorile. Nu mai putea de nerăbdare să audă clinchetul clopoţelului ce anunţa poştaşul, de când se trezea. Dar că ajunsese să fie speriată. Refuza să mai deschidă scrisorile. Nu voia ca tata să-i citească scrisorile de la mine. Când am fost în China, i-am dat cele mai îngrozitoare veşti. I-am arătat cicatricea, i-am spus de viol şi i-am povestit despre tentativa mea ratată de suicid din trecut.

Imaginea cu mama ducându-şi palmele la urechi mă bântuie. Îşi ţinea ochii strâns închişi. Carnea tremura pe ea în timp ce se ruga de mine: „Gata. Te rog, gata“.

Îmi amintesc că nu m-am oprit, am continuat să scuip cuvintele care răneau, plângând cu sughiţuri în acelaşi timp. „Îţi omori mama, mi-a spus tata. Nu merită asta.“

La fereastră soarele începea să apună. Se lăsa înserarea care făcea copacii să pară nişte forme de hârtie neagră decupate.

— Până să te am pe tine n-am înţeles-o pe mama, i-am spus lui Lauryann. Ea a trăit ca să mă ocrotească pe mine chiar şi atunci când îmi spunea cuvintele usturătoare „Să-ţi fie ruşine“. Filosofia ei care spunea că iubirea nu poate să rănească i s-a întors împotrivă. Am făcut tot ce-am putut să-i anihilez scopul. *Nu e de vină orezul că e fiert pe jumătate, ci lemnul de foc care e prea puţin*, spune o vorbă chinezească. Mama n-a avut suficient lemn. A murit fără să ştie cine sunt cu adevărat. Dacă regret ceva, asta e. Am iubit-o atât de mult. Am vrut să ştie cine sunt, dar nu mi-a permis niciodată să-i spun. Apreciez şansa pe care mi-o dai tu acum. Vreau să ajung să te cunosc, pe tine cea adevărată. Înseamnă enorm pentru mine.

Din ochii lui Lauryann au izvorât lacrimi. S-a întins spre mine şi m-a prins de mâini.

Am continuat.

— În clipa când am făcut ţăndări oglinda în care mama mă vedea pe mine perfectă, ceva s-a rupt înăuntrul ei. Am fost sigură. Dar s-a păstrat fermă pe poziţie şi inexpresivă. Asta era arma ei. Şi-a menţinut convingerea în taină, zile în şir, luni în şir, ani. Probabil că simţea că merită să fie pedepsită, că nu mă crescuse cum trebuie. Odată mi-a spus că îşi considera viaţa un eşec pentru că nu ajunsese profesoara care-şi dorise să fie. Era o profesoară căreia nu i s-a dat prilejul să preia o clasă. Eu fusesem singura ei şansă de a demonstra lumii că nu era „Profesoara Idioată“. Eram mândria ei, creaţia ei, unica ei operă de artă. Eram integritatea şi demnitatea ei. Succesul meu ar fi fost dovada că nu-şi irosise viaţa. Eram întruchiparea meritului ei. Cu toate astea, nu am putut s-o las să simtă asta. Acum că e moartă şi că am ajuns să-i înţeleg iubirea, mă urăsc pentru că am făcut-o să sufere. Trăiesc cu nefericirea că am dezamăgit-o pe mama. Vreau să nu simţi niciodată o astfel de remuşcare cumplită. Vreau să ştii că nu-mi doresc un copil perfect. Pentru că n-ai mai fi tu. Ar fi imposibil. Ar fi fals. Poţi să te duci la magazinul cu trofee şi să-ţi cumperi un perete întreg de cupe şi diplome. Ai păcăli pe toată lumea, mai puţin pe tine. Eu te iubesc pe tine cea adevărată, cea care se izbeşte continuu de zidul de oţel şi speră că are să se transforme într-unul de flori. Eu cred că tu *eşti* perfectă. Ambiţia şi curajul de a fi tu te face copilul perfect. Sunt mulţumită de tine şi ai acceptul şi aprobarea mea.

— Cu toate defectele, dubiile şi confuzia mea? a spus Lauryann, ştergându-şi mai întâi lacrimile ei şi apoi pe-ale mele.

— Cu toate defectele, dubiile şi confuzia.

I-am zâmbit, trăgând-o spre mine şi luând-o în braţe, aşa cum făceam când era mică.

1. În sistemul american, A = 10, C = 8 iar F = 4 (n. red.).

2. William Shakespeare, *Romeo şi Julieta*, Traducere de Şt.O. Iosif, Cuvânt însoţitor de Gabriel Liiceanu, Humanitas, Bucureşti, 2012, pp. 86-87 (n. red.).

Partea a şasea

35

Rezultatele lui Lauryann la testul SAT preliminar au fost considerate mai slabe decât ale altor copii din familii de asiatici din America. Cu câţiva ani înainte, cercetasem testele cu acelaşi zel cu care aplicasem pentru viza americană în urmă cu douăzeci şi cinci de ani. Am descoperit că secretariatele colegiilor, mai ales în cele de elită, ar fi comparat rezultatele lui Lauryann cu cele ale altor aplicanţi asiatico-americani. Deşi Lauryann era una dintre cele mai bune eleve din liceul ei de stat, rezultatele obţinute ar fi putut s-o ţină pe loc.

Sub masca ei de vitejie, teama şi emotivitatea îi paralizau capacitatea de a da cel mai bun randament la teste.

Lloyd o încuraja:

— Teama este cea mai grozavă motivaţie, spunea. Am încetat să-mi mai rod unghiile. Vezi? Obişnuiam să le rod până îmi dădea sângele. În armată m-am corectat. Instructorul m-a văzut şi mi-a zis: „Încetează, vierme ce eşti!“. Şi m-am oprit. Trebuie să înveţi să priveşti frica în ochi şi să spui acelaşi lucru.

— Aha, încetează, vierme ce eşti. De parcă ar funcţiona şi în cazul meu, i-a răspuns Lauryann. Nu-i o baghetă magică.

Un rezultat sub 2200 la un test SAT însemna că Lauryann ar fi avut şanse minime să fie acceptată la un colegiu de elită. În interiorul comunităţii asiatice din America, stavila nevăzută a rasismului era o realitate nevorbită, însă ştiută. Familiile chinezo-americane acceptau ce nu puteau schimba şi munceau şi mai mult.

La fel cum făceau şi alţi părinţi chinezi, i-am repetat lui Lauryann: „America o să te îmbrăţişeze şi o să-ţi ofere tot ce e mai bun dacă îţi dovedeşti că eşti aur de medalie. Totul se rezumă la ce poţi să-i dai Americii“.

I-am sugerat să se considere un cetăţean de categoria a doua.

— E mai bine să ţi se spună adevărul. Dacă America ar respecta competiţiile nediferenţiat rasial, colegiile naţionale de elită ar fi pline de asiatici harnici. Ai auzit zicala americană „N-ai nici o şansă în faţa unui chinez“? Iar tu eşti chinezoaică.

*

L-am rugat pe Lloyd să lucrăm împreună s-o ajutăm pe Lauryann să-şi îmbunătăţească scrisul. Deşi era considerată excelentă la citit şi scris la şcoală, rezultatele ei pentru testul preliminar erau slabe, mai ales la scris. Din 800 de puncte, Lauryann obţinuse 620.

Lloyd s-a arătat fericit să ne ajute, dar avea o condiţie:

— Voi folosi doar stilou cu cerneală roşie, a spus.

— Ce condiţie mai e şi asta? am întrebat.

Lloyd mi-a explicat că în America, pentru a încuraja respectul de sine al elevilor, profesorii (cel puţin cei de la liceul în care lucra el) erau încurajaţi să nu mai folosească stilouri cu cerneală roşie când corectau lucrările elevilor. Acestora nu le plăceau comentariile profesorilor scrise cu roşu, le zisese un inspector la o cerc pedagogic. Părinţii protestaseră, susţinând că cerneala roşie îi făcea pe copii să se simtă incomod.

— Ei bine, în China, profesorii n-au folosit niciodată altă culoare, de mii de ani, am remarcat eu.

— M-am enervat atât de tare, încât am cumpărat două duzini de pixuri cu roşu după ce mi s-a spus să nu le mai folosesc! a exclamat Lloyd.

— Şi le-ai folosit? l-a întrebat Lauryann.

— Nu, n-am vrut să-mi pierd postul.

— Le faci inaugurarea cu mine, a conchis Lauryann.

Lloyd a intrat pe internet şi a găsit peste patruzeci de modele de subiecte SAT pentru scriere. Era suficient pentru Lauryann să-şi exerseze scrisul cu un eseu pe săptămână pe tot parcursul anului şcolar.

Înainte de lucru, Lauryann îşi fixa alarma să sune peste douăzeci şi cinci de minute. I-a luat ceva timp până să se obişnuiască să scrie un eseu într-un timp atât de scurt. Apoi i-l dădea lui Lloyd, care îl corecta şi îl nota. Sărbătoream momentele rare când Lauryann obţinea şase puncte din şase. Eram mulţumiţi când obţinea cinci, dar dacă lua patru sau trei, ne aşezam şi încercam să aflăm care fusese problema. Studiam cu Lauryann observaţiile cu roşu ale lui Lloyd. Lauryann rescria întreg eseul, câteodată chiar de mai multe ori, până când reuşea să obţină şase puncte. Uneori, se întâmpla să mă contrazic cu Lloyd. Atunci, toţi trei discutam eseul până găseam cea mai bună variantă în care putea fi rescris.

După un an de astfel de rutină, Lauryann reuşea să obţină cinci din şase puncte la orice eseu. Lloyd şi cu mine eram încrezători, o simţeam pregătită. Putea să dezvolte un

punct de vedere original şi echilibrat pe orice temă dată şi reuşea să scrie eseul în douăzeci de minute – limita de timp impusă pentru SAT. Lauryann stăpânea bine engleza şi avea cunoştinţe solide de gramatică. Timp de nouă ani, cadourile lui Lloyd pentru ea se limitaseră strict la cărţi despre care considera că i-ar plăcea şi de pe urma cărora ar avea de învăţat, iar efectul fusese cel dorit. Lloyd i-a împrumutat *Stăpânul inelelor*, iar eu i-am dat să citească *Jane Eyre*. De asemenea, în tot acest timp, i-am arătat foarte multe citate care m-au inspirat în viaţă. Am fost surprinsă nu doar de viteza cu care progresa fiica mea, dar şi de maturitatea de care dădeau dovadă viziunile ei. Lauryann părea încrezătoare că avea să se descurce bine la secţiunea de scris a testului.

Am aşteptat rezultatele SAT. Spre marea noastră dezamăgire, punctajul ei a fost nesemnificativ mai bun decât înainte. A primit 650 de puncte din 800 – cu numai 30 mai mult decât la simulare. Luându-ne după ce ne povestise Lauryann despre cum abordase subiectele, Lloyd şi cu mine nu reuşeam să înţelegem de ce primise un punctaj atât de mic pentru eseul ei. Ce anume fusese greşit? Oare faptul că noi o învăţaserăm să nu-i fie teamă să fie creativă atunci când îşi prezenta punctul de vedere? Lauryann ne-a zis că se simţise sigură pe sine în timpul testului, că n-avusese emoţii şi nici nu fusese speriată.

Am fost mai devastată decât Lauryann. Simţeam că era înfrângerea mea.

„Corectorul ar trebui să fie imparţial, şi mulţi dintre ei sunt cinstiţi“, a spus Lloyd, „dar subiectivitatea joacă întotdeauna un rol important. Corectorul ar fi putut să-ţi ia puncte din cauză că n-ai urmat formula aşteptată. Noi pur şi simplu n-am crezut de cuviinţă să te învăţăm să procedezi aşa“.

Lloyd şi cu mine n-am reuşit s-o convingem pe Lauryann că nu contau rezultatele, cât timp ea credea cu tărie că făcuse tot ce-i stătea în putere. Trebuia să fie mândră că amândoi îi acordaserăm cel mai bun punctaj. Asta n-a consolat-o prea mult, aşa că a continuat să aibă îndoieli în ceea ce priveşte calităţile ei scriitoriceşti.

„Lagărul condus de mami“, aşa avea să descrie Lauryann următoarea noastră călătorie în China. Lauryann intenţiona să se dedice unui plan de studiu individual, dar nu reuşea să se ţină de el. Era mereu distrasă de invitaţii la petreceri, telefoane de la prieteni, mesaje, Skype şi Facebook, precum şi de ultimele apariţii de pe YouTube. Nu se mai dezlipea de internet. Când o ameninţam că o

deconectez, ţipa: „Mama, aştept un răspuns din partea unui prieten care mă ajută cu tema!“.

Am luat-o cu mine în China imediat ce s-a terminat şcoala, în vacanţa de vară. Nu am întrebat-o dacă era interesată să mă însoţească şi nu i-am dezvăluit planul meu. Am plătit 15 dolari pe noapte pentru un motel aflat la periferia Shanghaiului, şi astfel i-am creat un mediu în care să se poată concentra pe cărţile pentru examenul SAT, în timp ce eu lucram la manuscrisul meu. „Nu ieşim din cameră până nu ne atingem obiectivul planificat pe fiecare zi“, am anunţat-o.

Lauryann şi-a dat seama că mama ei era într-o „dispoziţie de dictator“ şi n-a avut de ales. Având în vedere decalajul orar, am ajuns în jur de ora trei noaptea şi imediat ne-am pus pe treabă. Micul dejun şi prânzul îl luam la Mr. He’s Dishes de vizavi de motel sau la restaurantul cu tăieţei din capătul străzii. Ca să facem mişcare, mergeam pe jos până la apartamentul bunicilor ei. Dacă Lauryann obţinea un punctaj de 720 după ce-şi termina studiul zilnic, avea permisiunea mea să meargă cumpărături în centrul Shanghaiului.

Matematica fusese dintotdeauna punctul slab al lui Lauryann. Lloyd şi nu mine nu reuşeam să-i înţelegem culegerile de matematică. Tot ce puteam să facem era să-i cumpărăm şi mai multe. Qigu, pe de altă parte, nu se îngrijora. „De ce s-o chinuim pe Lauryann cu matematica? a spus odată la telefon. Dacă ştie să numere banii, se va descurca de minune.“

O mai pusesem pe Lauryann să exerseze, iar rezultatele fuseseră pe măsura aşteptărilor. Asta se întâmplase demult, când avea şapte ani şi lucrasem cu ea la tabla înmulţirii şi a împărţirii. Lauryann era prea înceată. Pentru a-i creşte ritmul, am scos cuvintele dintre cifre – de exemplu, cuvinte precum *ori* şi *egal* din „doi ori doi egal cu patru“. Fiica mea trebuia să memoreze fraza ca „doi-doi-patru“ ca să câştige timp. În toţi anii care au urmat, am continuat această rutină până când Lauryann a obţinut un punctaj de 720.

Exerciţiile suplimentare o epuizau şi o plictiseau. În pauză o duceam la un salon din apropiere unde, în schimbul a 5 dolari, era spălată pe păr şi primea şi un masaj capilar. Angajata avea cam aceeaşi vârstă ca Lauryann, în jur de şaisprezece ani. Venea din provincia Anhui. Era frumuşică şi avea pielea albă. Ne-a spus că începuse să lucreze de la cincisprezece ani. Am observat amândouă că fata suferea. Pielea dintre degete i se crăpase. Am întrebat-o ce i-au păţit

mâinile. Ne-a răspuns că se-ntâmpla aşa fiindcă îşi ţinea mâinile în şampon paisprezece ore pe zi.

— Mâinile mele nu iau pauză, ne-a spus.

— Poţi să porţi mănuşi să le protejezi, nu-i aşa? am întrebat-o.

— Da, dar clientelor nu le place, a zis fata. Clientelor le place să-mi simtă vârfurile unghiilor atunci când le masez scalpul.

— Şi dacă ai insista să porţi mănuşi? am întrebat.

— Clienta ar pleca în altă parte, a fost replica tinerei. Sunt o grămadă de fete ca mine care încearcă să-şi găsească de lucru.

După ce ne-am întors la motel, m-am gândit la fata aceea şi la mâinile ei distruse.

— E şi ea copilul cuiva, i-am spus lui Lauryann. N-aş suporta să te văd muncind aşa, m-ar omorî.

Lauryann s-a trezit devreme a doua zi dimineaţă şi s-a cufundat în matematica ei fără să scoată un cuvânt.

Cinci luni mai târziu, obţinea 790 de puncte din 800 la testul SAT de matematică.

În anii de şcoală, Lauryann era disperată să fie acceptată de colegi. Mergea atât de departe, încât se dădea prostănacă. La fel procedase şi în copilărie. Ca să rămână prietenă cu Fooh-Fann, a ales să se micşoreze pe sine. Incertitudinile ei şi faptul că nu se preţuia mă răneau. Mă simţeam vinovată, fiindcă eram convinsă că situaţia asta avea legătură cu divorţul meu.

— Tu dinadins iei note din ce în ce mai mici, a conchis Lloyd după ce i-a pus câteva întrebări.

A recunoscut că era adevărat.

— Nu vreau să mă urască lumea!

Fusese insultată şi numită „târâtură“ de către un coleg din cauză că îşi făcuse tema. Era acuzată că-i punea pe toţi ceilalţi într-o postură proastă.

N-aveam habar de dimensiunea pe care o căpătaseră bătăliile purtate de fiica mea. Pur şi simplu nu înţelegeam. Aşa ceva nu s-ar fi întâmplat niciodată în China. Colegii ei de clasă îi ceruseră să nu mai ridice mâna ca să răspundă la întrebările puse de profesori. Pentru că n-a ascultat, un băiat i-a luat ochelarii şi a înghiontit-o în pauză.

Lloyd hotărâse să depună o plângere la direcţia şcolii, dar l-am oprit.

— O s-o transformi pe Lauryann în inamic public!

L-aş fi lăsat s-o facă dacă doar un copil nu-i dădea pace fiicei mele.

— Dar ăsta-i spiritul întregii şcoli! E o furtună pe care Lauryann n-o poate înfrunta!

După incidente repetate, ne rămăsese o singură opţiune: să o mutăm. Deşi Lauryann a trebuit să treacă din nou prin stânjeneala celui nou-venit, faptul că fusese umilită la vechea şcoală o întărise. S-a adaptat rapid.

Lloyd a fost mândru când Lauryann a primit o diplomă de onoare pentru rezultatele excelente la atletism, la terminarea liceului. Caraghios a fost faptul că teancul de diplome primite de ea nu l-au oprit pe soţul meu să-i adreseze o scrisoare cu caractere aldine, în care îi spunea:

Promovarea liceului înseamnă că:
Nu mai eşti sub protecţia legii.
Trebuie să-ţi plăteşti chiria.
Trebuie să-ţi plăteşti asigurarea medicală singură.
Îţi pierzi libertatea de a-ţi vorbi şeful pe la spate.
Fie şterpeleşti de prin magazine, fie aştepţi pe la mese prin restaurante, fie te înscrii la o universitate pe care o promovezi şi ajungi să-ţi câştigi un trai sigur.
Eşti responsabilă pentru împrumuturile şi datoriile tale.
DISTRACŢIA SE ÎNCHEIE LA 18 ANI!
FII PREGĂTITĂ SĂ SUPRAVIEŢUIEŞTI ÎN VIAŢĂ!
SUCCES!

Nu pot descrie în cuvinte emoţia care m-a cuprins când am aflat că Lauryann a fost acceptată la Universitatea Stanford. Aplicase la profilul biologie. Abia când a scos scrisoarea de acceptare la imprimantă şi mi-a citit-o, cuvânt cu cuvânt, am crezut că e adevărat. Reacţia lui Lloyd a fost: „Ia te uită, a meritat tratamentul tău spartan!“.

Am sărbătorit toţi trei. Am stat şi ne-am gândit la cât de departe ajunseserăm ca familie. Am împărtăşit lacrimi şi momente fericite. Spre mirarea lui Lloyd, Lauryann şi cu mine ne-am dezvăluit „secretele“. Lauryann a recunoscut că la un moment dat scrisese „O urăsc pe mama“ în jurnalul ei, iar eu că pusesem la cale un soi de „conspiraţie“, folosindu-mă de Lloyd ca armă. Deseori profitasem de temperamentul lui iute şi îl montam. Puneam paie pe focul lui înăbuşit, mă dădeau doi paşi în spate şi priveam explozia.

— Ce spui, Lloydee, acum că sunt fată de Stanford?

Lauryann şi-a ridicat mâinile şi au bătut palma amândoi.

— O, o să fie raiul pe pământ, a zis Lloyd râzând. O să te distrezi *atâât* de bine, încât eu şi cu maică-ta nici n-o să mai existăm pentru tine. O să fii ca un căţeluş care dă din coadă de încântare. Am fost atent la limbajul trupului tău. Te

înviorezi când vorbeşti despre băieţi. Ieri, vecina noastră Betsy mi-a spus: „O să înnebuneşti de dorul lui Lauryann, e aşa o drăguţă!“. I-am răspuns: „Nu-i adevărat“. Şi ea mi-a zis: „O, doar spui aşa. O să-ţi fie dor de ea“. Şi m-am gândit: Care-i treaba cu americancele astea? Copiii trebuie să plece. Eu m-am dus în Vietnam când eram de vârsta ei. În schimb, ea merge la Stanford – la distracţie!

— Nu te lăsa prea copleşit de iubirea ta severă, Lloydee, a râs Lauryann. Nu mă contrazic cu tine pentru că vreau să te las să te bucuri de momentul tău de glorie. Aminteşte-ţi totuşi că într-o bună zi poate o să ai nevoie de cineva care să te hrănească cu linguriţa, când o să împlineşti o sută treizeci de ani. Fii băiat bun, Lloydee, poartă-te frumos şi fii rezonabil.

Radiam de fericire privindu-mi copilul, acum de un metru şaizeci şi şapte şi cincizeci de kilograme, o tânără strălucind de frumuseţe şi sănătate. Bunica ei era deosebit de încântată de recordul bătut la înălţime. Lauryann era pregătită să-şi ia zborul. După câteva luni, avea să ne sune şi să ne mulţumească pentru cât de bine o pregătiserăm – primise numai calificativul A la cursurile de scris. „Se pare că profesorii de-aici cred că mă pricep să scriu“, ne-a spus, cu toate că era mai preocupată să-şi aducă matematica, fizica şi chimia la standardul impus de Stanford.

36

Au trecut douăzeci de ani de la prima mea carte, *Azaleea Roşie*, cea dintâi publicată. Sandra Dijkstra, agenta mea, este aceeaşi doamnă pe care am cunoscut-o în Chicago. Un caracter pasionat – frumoasă, fără vârstă şi excelentă în ceea ce face. I se spune Tigrul de Pază, persoana care a prins în harta literaturii atâţia autori necunoscuţi. A creat senzaţie după senzaţie şi este o legendă ea însăşi.

Editorul meu de o veşnicie, domnul Anton Mueller, este responsabil pentru succesul cărţilor mele începând cu *Cum am devenit doamna Mao.* Primul meu editor a fost domnişoara Julie Grau, cea care a îngrijit *Azaleea Roşie* şi care în prezent publică ea însăşi cărţi de succes. Îmi amintesc şi acum prima întâlnire cu Julie. Zburase la Chicago din New York. Am urcat în camera sa de hotel. Când am bătut la uşa ei, o femeie pe la douăzeci de ani mi-a deschis. Am trecut pe lângă ea, închipuindu-mi că editoarea mea trebuie să fie o

femeie mai în vârstă, cu părul grizonant şi probabil fumătoare. Julie Grau era prea tânără şi prea uluitor de frumoasă ca să se potrivească imaginii din capul meu.

Ne-au trebuit ani buni mie şi lui Anton Mueller ca să construim o relaţie solidă de autor-editor. Am avut momentele noastre când diferenţele culturale şi-au spus cuvântul. Anton a învăţat să facă faţă încăpăţânării, sensibilităţii şi voinţei mele. A fost un navigator excelent şi şi-a convins editura să publice *Cum am devenit doamna Mao* când toţi ceilalţi deciseseră să o lase să moară. Anton a fost convins că această carte are potenţial să devină bestseller, şi s-a dovedit că avea dreptate.

Un psihiatru mi-a spus odată că motivul pentru care am ales să scriu despre China era faptul că-mi lipsea. Credea că scrisul îmi oferea o modalitate de a face faţă dorului de casă. La început, i-am negat interpretarea, însă după douăzeci şi şapte de ani mi-am dat seama că nu greşise.

Am ajuns să mă identific cu Pearl S. Buck, romanciera americană câştigătoare a Premiului Nobel pentru *Ogorul*. Am înţeles strigătul lui Pearl „Rădăcinile mele în China trebuie să moară!“. Suferea din cauză că nu reuşea să se desprindă de China, casa ei timp de patruzeci de ani. Pearl Buck a luat iubirea pentru China cu ea în mormânt. Pe placa sa funerară au fost inscripţionate doar trei caractere chinezeşti, numele ei. Nimic altceva. Faptul m-a mişcat până la lacrimi atunci când am mers să-i vizitez mormântul în Pennsylvania, unde a locuit.

N-am simţit nevoia să vorbesc despre dorul de casă întrucât China fusese tot timpul în gândurile mele. Iubesc ţara asta cu toată fiinţa, cu toate astea mă simt norocoasă c-am scăpat de acolo. Am considerat că face parte din viaţa mea de cetăţean american faptul că, uneori, mă simt dezrădăcinată, dezorientată şi izolată. Înţelegerea suferinţei provocate de sentimentul permanent al pierderii şi dislocării mă face o scriitoare mai bună.

Scriind despre China am putut să rămân legată de rădăcinile mele. După *Cum am devenit doamna Mao*, am continuat cu *Ghimbir sălbatic, Împărăteasa Orhidee, Ultima împărătească* şi *Perla Chinei*. Ţelul meu a fost să creez o „galerie de portrete literare“ ale femeilor remarcabile din istoria Chinei, din Antichitate până în modernitate.

Deşi mi-am calificat romanele istorice drept ficţiune, mă mândresc cu sinceritatea mea. *Împărăteasa Orhidee* a fost o poveste autentică despre o fată pe nume Orhideea, dintr-un sat din cea mai săracă provincie din Anhui, care a devenit

ultima împărătească a Chinei şi a domnit timp de cincizeci de ani. Am evitat să-mi modific personajele prea mult.

Când am scris *Ultima împărătească*, continuarea *Împărătesei Orhidee*, a trebuit să fac o alegere. Mi-am dat seama că povestea ar fi mai captivantă dacă îmi permit o oarecare libertate creativă în construcţia personajelor şi să reinventez anumite evenimente. Dar am hotărât să n-o fac. Era important pentru mine ca cititorii mei să dobândească informaţii solide despre China. M-am concentrat pe lupta Orhideei ca să menţină unitatea Chinei în perioada cea mai grea din istorie. Scopul meu nu era doar să-mi întreţin cititorii. Mi-era teamă să nu îi duc pe o pistă greşită. Dădusem peste multe cărţi şi articole care prezentau imagini false despre China. Dacă manipulam istoria în scopuri comerciale, i-aş fi făcut Americii o defavoare.

Nu am cuvinte să-mi exprim recunoştinţa faţă de Anton Mueller pentru sprijinul acordat şi pentru că a crezut în mine. Lucrul cu el şi cu Sandra Dijkstra a adus foarte multă lumină în viaţa mea. Eram conştientă de presiunea pusă asupra lui Anton, dar a dat dovadă de un angajament de nezdruncinat şi de încredere în mine.

Când a părăsit compania Houghton Mifflin şi s-a mutat la Bloomsbury Publishing, m-am văzut în faţa deciziei de a-l urma sau de a lucra cu un alt editor. Sandra Dijkstra mi-a prezentat argumentele pro şi contra, aşa cum făcea întotdeauna. Era un punct critic în cariera mea. Am decis să-l urmez pe Anton. Relaţia clădită în toţi acei ani nu putea fi înlocuită. Glumeam cu Sandra Dijkstra în legătură cu motivul meu pentru care l-am urmat pe Anton Mueller la noua editură: „Anton e un drac, dar pe el îl cunosc“.

Nu am motive să mă plâng de felul în care mi-au fost publicate cărţile, mai puţin un detaliu care s-a tot repetat în biografia autoarei. S-a spus că am fost „recrutată“ ca să joc un rol principal în filmele doamnei Mao. Asta mi-a simplificat prea mult povestea şi a creat o impresie greşită. N-a existat nici o „recrutare“. La vremea aceea, China era sub dictatura lui Mao. Eu săpam pe un câmp de bumbac când descoperitorii de talente pentru filmele de propagandă ale doamnei Mao au pus ochii pe mine. Căutau indivizi înzestraţi cu „frumuseţe proletară“ ca să joace un rol principal în filmele doamnei Mao, difuzate peste tot în China. Nu m-a întrebat nimeni niciodată dacă vreau ori nu să merg la Studioul de Film din Shanghai şi să joc în filme propagandistice ale doamnei Mao, care arătau exact ca spoturile publicitare din prezent şi care, în fond, au fost introduse ca să-i bătătorească doamnei Mao calea spre a

ajunge preşedintele Chinei, după soţul ei. Pur şi simplu am avut de îndeplinit un ordin. Propria voinţă şi talentul n-au avut importanţă – am fost un şurub potrivit pentru maşinărie.

Preocupată să-mi lucrez câmpul literar, nu am dat atenţie schimbărilor din lumea cărţilor. Când am primit vestea că *Împărăteasa Orhidee* a fost nominalizată pentru British Book Awards 2006, la categoria Cea mai citită carte a anului, am crezut că avea să fie la fel ca în cazul celorlalte premii pe care le primisem, când nu a trebuit să fac nimic. Am aruncat în coşul de gunoi teancul de pliante colorate care însoţeau scrisoarea de înştiinţare cu privire la premiu.

Lauryann a pescuit scrisorile şi pliantele din gunoi. Mi-a spus că romanul meu se afla pe listă alături de *Harry Potter*. Şi că primisem şi o invitaţie la cină.

— Mamă, te duci în Anglia la ceremonia de decernare a premiilor?

— Nu cred, i-am răspuns. Ştii că am rău de avion. Nu-mi place să zbor.

— Păi, mamă, de data asta te duci.

— De ce?

— O să fie şi J.K. Rowling.

— Cine e J.K. Rowling?

— Autoarea cărţii *Harry Potter*.

— Dar ce să am cu ea?

— Vreau să-i ceri un autograf pentru mine.

Mi-am auzit numele rostit, apoi a urmat muzică. Privind în sus, am văzut coperta *Împărătesei Orhidee* proiectată pe ecranul uriaş. Apoi un clip pe care o echipă de la televiziunea britanică îl înregistrase cu câteva săptămâni înainte. Erau secvenţe filmate la mine acasă, urmate de câteva cadre din San Francisco, cu Podul Golden Gate în spatele meu, apoi câteva la Japanese Tea Garden, în Parcul Golden Gate. Cu obiectivul aţintit asupra mea, camera s-a apropiat pentru un ultim prim-plan. Toţi ceilalţi invitaţi aflaţi la masă şi-au întors privirile spre mine, inclusiv J.K. Rowling.

M-am gândit: *Acum e momentul! Cere-i autograful!* Înainte să deschid gura, J.K. Rowling a dat din cap cu ochii la ecran şi m-a întrebat:

— Fetiţa aceea încântătoare este fiica dumneavoastră?

Era o secvenţă cu Lauryann îmbrăcată ca Orhideea-copilă. Producătorului i s-a părut o idee bună să aibă „suport vizual“, iar Lauryann fusese disponibilă în ziua aceea. Era fericită să ajute. Echipa o îmbrăcase şi o pusese să se plimbe

prin Grădina Japoneză, cu o umbreluţă chinezească roz. Era o prinţesă adevărată.

— Da, e fiica mea, Lauryann. Şi… ea m-a rugat să vă rog… dacă s-ar putea să-i daţi un autograf.

— Bineînţeles!

J.K. Rowling a luat cartonaşul pe care i l-am întins şi a semnat.

Am răsuflat şi în gândul meu mi-am zis: *Misiune îndeplinită!*

M-am întors acasă şi i-am dat lui Lauryann autograful. Ea l-a citit cu voce tare, cu accent britanic:

— „A fost minunat s-o întâlnesc pe mama ta! J.K. Rowling".

Dintr-odată, am simţit că nu crescusem niciodată atât de mult în ochii fiicei mele ca atunci.

*

M-am întors în China în vara anului 2010. Lloyd şi Lauryann m-au însoţit. „Mergem să explorăm pământul meu natal pentru blogul lui Lloyd, ilookChina.net!", am anunţat. De când şi-l lansase, Lloyd avea câteva sute de mii de vizitatori. Voia să petreacă mai mult timp învăţând despre China. De data aceasta plănuia să viziteze partea de sud-vest a ţării ca să vadă fluviul Yangtze şi Barajul celor Trei Defileuri. Eu voiam vacanţă, să ne relaxăm şi să sărbătorim. Trecusem prin multe locuri din China în timp ce lucrasem cu echipele de filmare, înainte cu douăzeci de ani, însă nu-mi aminteam decât de sărăcie şi disperare. Voiam să mă bucur de avantajele de acum şi să revizitez acele locuri.

Până una-alta, urmând tradiţia chineză, m-am dus s-o „redau" pe Lauryann bunicului ei Old Frank şi bunicii Nai Nai, părinţii lui Qigu. Se putea spune că „îmi desăvârşeam datoria ca noră". Faptul că Lauryann fusese acceptată la Stanford îi făcuse deja pe cei doi bătrâni să zâmbească în visele lor. Bunicul Frank spunea că Lauryann îşi cinstise înaintaşii Jiang. Aşa americanizată cum eram, încă mă simţeam legată de eul meu chinez. Conta pentru mine să fiu o noră cumsecade. Le-am cerut aprobarea socrilor mei şi m-am simţit bine c-am putut să le aduc un asemenea prilej de bucurie.

După divorţul de Qigu, rudele mele prin alianţă mi-au interzis vizitele. Le era frică să n-ajungă subiect de bârfă pentru vecini. Preferau să nu mă apropii de casa lor atunci când le-o aduceam pe Lauryann. Abia după doi ani, după ce

Qigu s-a căsătorit şi era fericit, mi-au permis să intru la ei după lăsarea întunericului. Deşi mă simţeam stingherită, pricepeam ce simţeau. De dragul lui Lauryann, încercam să ne înţelegem.

De-a lungul timpului, le-am câştigat respectul şi încrederea socrilor mei. În cele din urmă au ridicat restricţia. Le-au spus vecinilor nu numai că eram fiica lor adoptată, dar că m-au invitat să-i vizitez ori de câte ori voiam, zi sau noapte. Le-am câştigat iubirea fiind o noră ascultătoare. Adevărul era că m-a interesat ce credeau despre mine. Motivaţia pentru „buna mea purtare“ venea din faptul că eram de părere că Lauryann avea dreptul să-şi cunoască bunicii. Le eram recunoscătoare pentru iubirea şi tandreţea lor – Lauryann ajunsese să fie totul pentru ei.

Exact când se pregătea să ne întâmpine, Old Frank Jiang a făcut un infarct. Noroc că se afla într-un taxi. Şoferul l-a dus direct la spital. Lauryann era lângă el când a deschis ochii. I-au dat lacrimile când nepoata l-a sărutat şi l-a îmbrăţişat. Ne-am anulat toate planurile şi am petrecut următoarele zece zile la căpătâiul lui Old Frank.

— Lloyd a venit aici să călătorească şi să descopere China. Probabil e plictisit şi simte că-şi iroseşte timpul! mi-a spus Old Frank.

— Aşa e, dragule? Te plictiseşti? Simţi că-ţi pierzi timpul? mi-am întrebat soţul.

— Ba, dimpotrivă! a venit răspunsul lui Lloyd. Simt că mi s-a oferit o şansă grozavă să descopăr lucruri despre chinezi şi despre importanţa pe care o are familia. Sunt mândru de Lauryann pentru că pare să ştie care este adevărata valoare a vieţii.

— Este o fată sensibilă, a încuviinţat Old Frank. Divorţul e ceva complicat în China. Dezbină întreaga familie şi afectează copilul. Este o bătălie, un război, unul teribil, care scoate ce-i mai rău din oameni. Nu sunt prost. Mai demult, Lauryann a insistat să-l întâlnească pe Qigu la mine acasă. A vrut să văd ce relaţie trainică are ea cu fiul meu, tatăl ei. Tu şi cu Anchee aţi crescut-o minunat, şi chiar apreciez asta…

Aşa a început dialogul dintre Lloyd şi Old Frank – între fostul soldat şi veteran din Vietnam, actual blogger american, şi un chinez care de şaizeci de ani era membru al Partidului Comunist Chinez. Întâmplător, Lloyd dăduse peste o mină de aur – avea posibilitatea să primească răspunsuri la toate întrebările pe care le pregătise pentru blogul lui despre China. De la Mao la Chiang Kai-shek, de la Revoluţia culturală şi până la Dalai Lama şi Falun Gong – fie că era

vorba despre sistem de credinţe sau despre cult –, de la dictatura proletară comunistă la transformarea într-un partid democratic, Old Frank s-a asigurat că-i traduceam vorbele cu cea mai mare acurateţe.

— Votul meu contează, deşi nu sunt decât un simplu membru de partid, a spus Old Frank. Trebuie să ştii că în perioada Revoluţiei culturale, oamenii care-au avut cel mai mult de suferit şi care au pierdut totul au fost membrii Partidului Comunist. Astăzi suntem optzeci de milioane. Mao a trădat Partidul. Nu a reprezentat Partidul. Partidul şi-a învăţat lecţia. De atunci aboleşte politicile care ar putea duce la corupţie şi dictatură. Membrii cu rang înalt sunt examinaţi anual. Li se cer declaraţii financiare, sunt supuşi unei investigaţii şi discipline independente şi transparente. Membrii Congresului Popular au o limită de două mandate a câte cinci ani. Vârsta obligatorie pentru pensionare în China este cincizeci şi cinci pentru femei şi şaizeci pentru bărbaţi. Încă de la începutul anilor 1990, s-a dat o înştiinţare mai mult sau mai puţin oficială conform căreia vârsta de pensionare obligatorie pentru toţi membrii Biroului politic este şaizeci şi opt de ani. Fără excepţie. Astfel, nu vom mai avea niciodată o Revoluţie culturală.

Old Frank refuza să ia pauză. Uita să tragă aer în piept, dar se simţea bine.

— Nu-ţi repugnă faptul că Mao ţi-a confiscat proprietăţile din Hangzhou şi din Masivul Mogan nu ţi le-a mai returnat? l-a întrebat Lloyd.

Old Frank s-a lăsat pe spate, pe perna lui, şi a tăcut o vreme înainte să răspundă.

— M-am împăcat cu mine. Există un preţ pentru orice. Am ştiut dinainte să mă alătur Partidului Comunist că drumul avea să-mi fie anevoios. Mă legasem singur la cap, ca să spun aşa. Nu am luptat să îmi fac mie bine, am luptat pentru săraci. Mă simt norocos c-am supravieţuit. Şi ce dacă conacele ridicate de tata s-au pierdut? Eu am rămas cu credinţa mea. Îmi spun şi acum părerile. Am să continui aşa câte zile am. Nai Nai, soţia mea, bunica lui Lauryann, este una dintre nenumăratele victime ale Revoluţiei culturale. A fost denunţată şi a făcut închisoare. A avut o cădere nervoasă. Mintea ei n-a depăşit momentul întrunirii când a fost arestată. Se învârte într-un angrenaj de amintiri îngrozitoare.

— Este sindromul de stres posttraumatic, a spus Lloyd şi m-a rugat să traduc.

Old Frank m-a întrerupt, nerăbdător:

— În orice caz, dacă te întrebi dacă mi-am regretat vreodată aderarea la Partidul Comunist, răspunsul este *nu*.

Rămân idealist până la moarte.

Traducerea mă obosea, dar cei doi nu se puteau opri. Am rugat-o pe Lauryann să preia, dar chineza ei nu era destul de sofisticată. Până la urmă, a apărut un doctor. I-a spus lui Old Frank că era timpul să se oprească din vorbit ca să-şi menajeze inima. Arătând spre Lloyd, doctorul l-a întrebat pe bătrân:

— Cine este străinul?

— Ginerele meu! a răspuns Old Frank fără să clipească.

— Mi-a plăcut la nebunie să discut cu dumneata! a spus Lloyd când ne luam la revedere de la Old Frank.

— Va urma! a zis bătrânul făcându-ne cu mâna, zâmbitor.

L-am invitat pe tata să stea la mine, după moartea mamei. Ştiam că avea să fie o provocare pentru Lloyd. Americanii nu erau obişnuiţi cu ideea că trei generaţii pot trăi sub acelaşi acoperiş. „Dacă mă iubeşti, îl vei accepta pe bătrânul meu tată“, i-am spus.

Înainte să ajungă, Lloyd a înlocuit fereastra veche din viitoarea cameră a oaspetelui cu una cu geam dublu Milgard şi a cumpărat un televizor cu plasmă. După ce bătrânul s-a mutat la noi, Lloyd dădea cu spray de cameră în dormitorul lui în fiecare zi. De asemenea, îi strângea aşternuturile, cearşafurile, feţele de pernă şi hainele de pus la spălat şi-i făcea patul. Tata m-a întrebat dacă Lloyd voia ca el să plece, pentru că în tradiţia chineză aşa te descotoroseai de un invitat. „Mai doriţi ceai?“ însemna „Ieşi afară din casa mea!“ în vechea Chină. A trebuit să-l temperez pe Lloyd.

Adevăratul motiv pentru care îl invitasem pe tata în America era să-i fac cadou o dantură nouă. De ani de zile nu putea să mănânce hrană solidă. Doctorul Ronald Barbanell, dentistul meu, avea cabinetul în Downey, California, şi l-a examinat pe tata. Mi-a spus ce opţiuni aveam. Eram fericită că oasele maxilarelor tatei erau suficient de puternice ca să susţină implanturile. După consultaţie, am discutat cu doctorul Barbanell şi i-am dezvăluit că voiam să-i refacă tatălui meu toată dantura. L-am întrebat dacă îmi putea face o ofertă pe care să mi-o pot permite şi aşa a şi făcut. I-am fost recunoscătoare, pentru că ştiam că era cel mai bun doctor pe care-l puteam găsi în America. Cu trei ani înainte îmi făcuse cu succes o operaţie periodontală şi-mi salvase dantura. I-am spus doctorului Barbanell că era foarte important ca tata să nu ştie adevăratul cost, „altfel va refuza să vină“. Doctorul Barbanell m-a asigurat că înţelege.

Cu o noapte înainte de prima operaţie, tata s-a aşezat pe patul lui. Mi-a spus că se simţea jenat că eu cheltuiam atât de mulţi bani din cauza lui. Suma mea bine tunsă tot era o sumă fabuloasă pentru el. L-am încurajat să se odihnească. M-a întrebat dacă poate să-i vorbească doctorului Barbanell a doua zi.

— Să văd dacă nu cumva e posibil să îmi facă un implant parţial, nu toată dantura.

— Trebuie să cuprindă toată gura, am insistat. E ca şi cum ai construi un baraj. Numai câteva cărămizi nu pot susţine presiunea.

Cu ajutorul lui Lloyd care l-a dus mereu cu maşina la cabinet şi datorită doctorului Barbanell şi a partenerului său, doctorul Delacruze, bătrânul meu tată a avut parte de o dantură nouă. A devenit copil din nou. Nu-i venea să creadă că putea să mănânce ceea ce mâncase în copilărie, în sat, lucruri precum bob prăjit şi pere uscate. Îi plăcea mult să molfăie porumb direct de pe ştiulete. Era fericit şi împovărat în acelaşi timp. Când le arăta dantura prietenilor lui din China, obişnuia să spună: „Ce am eu în gură valorează cât o casă! Nu pot să mor acum şi să las investiţia lui Anchee să se ducă odată cu mine“.

De îndată ce sănătatea şi energia i-au renăscut, tata nu mai avea stare. A început să-i fie dor de munca lui în China. Deşi se-apropia de optzeci de ani, Naishi Min era considerat încă unul dintre savanţii de frunte ai Chinei în astronomie. Înainte să iasă la pensie, a fost director la Planetariumul din Centrul pentru copii din Shanghai. Munca lui includea organizarea de concursuri de astronomie. La cel mai mare concurs ţinut în acea perioadă au participat şaizeci de mii de copii. Tatăl meu era şeful arbitrilor şi se bucura teribil de statutul şi influenţa pe care le avea. Între timp, a devenit colaborator la *Revista Chineză de Astronomie*, unde avea o rubrică. În timp ce aştepta ca gingiile să se vindece şi implanturile să se fixeze, în America a proiectat cărţi 3 D de astronomie, care au fost publicate de editurile de ştiinţă din China şi de Planetariumul din Beijing. Lloyd înţelegea dorinţa tatei de a se întoarce în China. „Omul trebuie să ucidă dragonul“, a spus Lloyd. Tata îşi dorea să simtă că este nevoie de el şi că se face util.

În cele din urmă a plecat în China. De atunci este fericit. „Nimeni nu mi-a dat anii pe care-i am, ne-a povestit. Nu cu noua mea dantură! Mă ajută să arăt mai tânăr, nu că ar fi neapărat un lucru bun, acum că am probleme cu fetele.“

La optzeci de ani, tata a fost invitat să ţină cursuri de astronomie la şcoli primare şi gimnaziale şi la universităţi din

China. Noile lui cărţi se vindeau, iar editurile le retipăreau.

— Ai fost la dentist pentru un periaj? l-am întrebat la telefon.

Tata a tăcut.

— N-ai fost, aşa-i? am continuat.

Tăcere din nou.

— Trebuie să te duci!

— Mă spăl pe dinţi după fiecare masă, a spus.

— Dar trebuie să-ţi faci un periaj profesional. Dentistul curăţă zonele în care periuţa nu ajunge.

Tata a tăcut iarăşi.

— Ţi-e încă frică, nu-i aşa? l-am întrebat.

— Of, dentiştii din China pot să-mi strice implanturile. Pentru ei, stomatologie e egal cu scos dinţi.

— Sunt alte vremuri, tată. Stomatologii din China au terminat şcoli şi au obţinut diplome în medicină.

— Vorbeşti ca o americancă, Anchee. Eşti prea încrezătoare. În orice caz, cred că sunt în regulă pe toată viaţa.

— Ce vrei să spui cu „în regulă pe toată viaţa“?

— Dinţii mei au fost făcuţi în America. Doctorul Barbanell mi-a construit o fortăreaţă în gură. Aş putea să molfăi şi dacă îmi pierd jumătate din dantură.

— Nu cred că ştii despre ce vorbeşti.

— Ba ştiu. Crede-mă. Ştiu cum e să nu poţi să mesteci nici orez.

Uitându-mă la fotografia recentă a tatei, cea în care stătea lângă linia de tren de mare viteză Maglev, inima mi s-a umplut de bucurie. Zâmbetul bătrânelului meu era atât de liber – eliberat de nelinişte şi de tristeţe. Mi-am amintit cât de necăjit a fost când n-am putut să mă dau jos din pat din cauza coloanei. N-a putut decât să privească atunci când scuipam sânge, iar viaţa mea pălea în faţa ochilor lui. Mi-am amintit şi de teroarea lui după ce a aflat că încercam să plec în America. „N-ai să reuşeşti! Or să te condamne şi-or să te pedepsească pentru c-ai încercat să evadezi într-o ţară inamică!“

Astăzi, să trăiesc înseamnă să ajung să mă cunosc mai bine, să fiu conectată cu propriul eu, să mă îmbunătăţesc şi, cel mai important, să mă bucur de viaţă. Sămânţa a germinat. Rădăcinile mi s-au regenerat, au săpat în adâncime şi s-au ramificat. Am înflorit, am crescut viguroasă şi am devenit un copac puternic.

În fiecare dimineaţă când mă trezesc, mă gândesc la câte motive de fericire am:

Pot să fac duş fierbinte şi de două ori pe zi, dacă vreau.

Pot să-mi spăl dinţii adevăraţi.

Pot să port haine curate, lenjerie curată şi şosete curate.

Nu trebuie să aştept la rând ca cineva să se ridice de pe veceu – am propria toaletă, baie, dormitor, living şi bucătărie.

Pot să spun: „Demisionez!“ şi să-mi caut altă slujbă, dacă vreau.

Nu-mi fac griji din cauză că nu ştiu cum voi face rost de mâncare.

Zâmbesc în fiecare marţi când Lloyd pleacă să cumpere ce crede el că am nevoie. Burduşeşte bucătăria cu legume şi fructe proaspăt culese, de la fermieri. Cumpără duzini de aţă dentară şi hârtie igienică, pungi cu pământ pentru flori şi baterii reîncărcabile. În caz de cutremur, avem purificatori de apă şi mâncare conservată sau uscată şi un kit de prim-ajutor.

Cea mai grozavă recompensă a sosit când mă aşteptam mai puţin. Lauryann a venit acasă de Ziua Recunoştinţei. Acum e într-unul din anii terminali la Stanford. Am fost surprinsă şi impresionată să descopăr ce gândire independentă a ajuns să aibă.

— Mamă, e datoria ta să-ţi scrii memoriile, mi-a zis. Editorul tău are dreptate – trebuie să sapi mai adânc. Nu te pricepi să-ţi examinezi propria durere. Te pricepi s-o anihilezi. Nu vrei să-ţi vizitezi trecutul, în regulă, dar le-o datorezi atât de multor femei din lumea asta care sunt prinse în situaţii similare cu cea în care ai fost şi tu odată, şi care n-au o voce şi o platformă!

Lauryann a stat de vorbă cu noi şi ne-a pus la curent cu ceea ce învăţase şi făcuse la Stanford. Era pasionată şi concentrată, avea un obiectiv clar şi motivaţie.

— Vrem să schimbăm lucrurile, a spus ea pe un ton grav. Şi credem că putem, pentru că ne pasă.

Ne-a vorbit despre un proiect la care lucra împreună cu colegii săi. „Pe panoul nostru publicitar va scrie: PRODUCTIVITATE ≠ $.“ Ne-a spus că frecventa cursuri care aveau s-o pregătească.

— Sunt hotărâtă să fiu parte activă la transformare. Sistemul trebuie schimbat. Aş vrea să aflu, de exemplu, de ce atât de mulţi medici de familie şi-au abandonat pacienţii, care au aşa multă nevoie de ei, pentru domenii de specialitate. Vreau să aflu ce nu merge şi să ajut ca lucrurile să se îndrepte.

I-am spus fiicei mele cât eram de încântată şi că îmi împlinea visul. Ea era răsplata mea faţă de America.

— Mamă, îţi aminteşti documentarul *Medici fără frontiere* la care m-ai dus pe sus să-l văd când aveam cincisprezece ani? a continuat Lauryann zâmbind. N-am fost entuziasmată pentru că nu era alegerea mea. Nu eram sigură că domeniul sănătăţii era unul în care îmi doream să intru. Nu voiam să fac pur şi simplu ce-mi dictează mama. Voiam să fac ce-mi doream *eu* să fac. Îţi mulţumesc pentru că mi-ai respectat decizia. Dar, mamă, nu-i aşa că te bucuri că ţi se îndeplineşte dorinţa? Asta-mi doresc să fac cu viaţa mea. Mi-am luat angajamentul. Şi am nevoie de ajutorul tău, de susţinerea ta. Vrei să mă consiliezi? Mi-ar plăcea să-mi testez ideile cu tine şi să ne confruntăm părerile. Tu nu spui niciodată prostii şi eşti dură. De-asta te vreau la bord. Să nu mă dobori prea repede. Dar mai întâi du-te şi pune la punct ce ai de scris. Sapă mai adânc. Ştiu că poţi.

După ce termin de scris, cutreier dealurile îndelung. În timp ce urc prin partea de est, mă scald în soarele dimineţii. Simt aerul proaspăt în plămâni. Stau dreaptă şi nu simt nici urmă de durere. Fericirea mi-a copleşit fiecare celulă. Fraze favorite din *Jane Eyre* îmi vin în minte:

> *Am tot atâta suflet cât şi dumneavoastră – şi-o inimă la fel de plină!… Nu vă vorbesc acum prin mijlocirea obiceiurilor, convenţiilor, nici măcar a cărnii supuse morţii – spiritul meu este cel ce se adresează spiritului dumneavoastră, ca şi cum amândouă ar fi trecut dincolo de mormânt şi acum am sta la picioarele lui Dumnezeu, egali – aşa cum şi suntem!*[1]

1. Charlotte Brontë, *Jane Eyre*, Traducere din limba engleză de Mirella Acsente, Prefaţă de Cornel Mihai Ionescu, Editura Corint, Bucureşti, 2013, p. 316 (n. red.).

Table of Contents

Partea întâi
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8

Partea a doua
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15

Partea a treia
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27

Partea a patra
- 28
- 29

Partea a cincea
- 30
- 31
- 32
- 33
- 34

Partea a șasea
- 35
- 36

Table of Contents

Partea întâi 5
1 6
2 13
3 20
4 27
5 32
6 40
7 48
8 57
Partea a doua 67
9 68
10 76
11 82
12 90
13 94
14 103
15 111
Partea a treia 118
16 119
17 124
18 129
19 139
20 151
21 158
22 167
23 177
24 184
25 193
26 199
27 210

Partea a patra 219
28 220
29 233
Partea a cincea 242
30 243
31 253
32 268
33 279
34 295
Partea a şasea 308
35 309
36 315